

First Edition — 1922 Copies 500
Second Edition — 1979 Copies 1,000

**Associations which have accorded Financial Aid
for the Printing of this Book**

ఈ ముద్రణకు కొంత ఆర్థిక సహకారము అందించిన సంస్థలు.

1) ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి, హైదరాబాద్.

Andhra Pradesh Sahitya Academy, Hyderabad.

2) శ్రీ నారాయణదాస శతజయంతి కమిటీ, హైదరాబాద్.

Sri Narayana Das Centenary Committee, Hyderabad.

3) రోటరీ క్లబ్, పఠాన్‌కోట్, (పంజాబ్)

Rotary Club, Pathankot, (Punjab).

ప్రకాశకులు :

శ్రీమతి క డ్డా శ్యామలా దేవి,
శ్యామలానగర్, గుంటూరు-6.

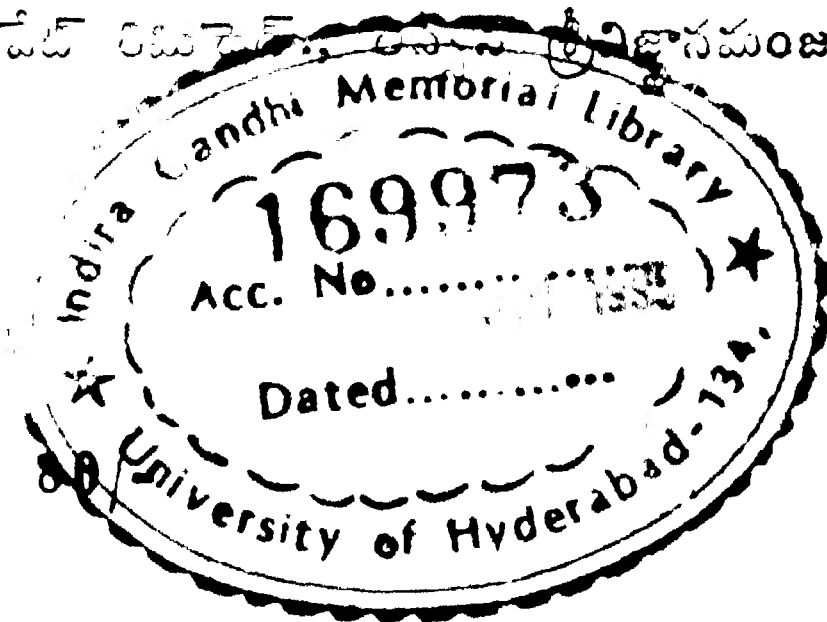
ముద్రణ :

శ్రీ పి. రామకృష్ణమూర్తి,
మేనేజింగు డైరెక్టరు,

వెల్‌కమ్ ప్రెస్, ప్రైవేట్ లిమిటెడ్, ఆనం శ్రీనివాసమంజూష, గుంటూరు-2.

మూల్యము :

రూ. 80

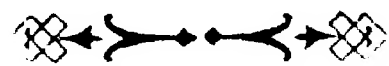

Adikhatla Narayana Das
Principal,
Sri Vijaya Samskṛta Mahavidyalaya.
Vizianagaram.

DEDICATED
B Y
GENEROUS PERMISSION
T O

SRI SRI SRI RAJA MIRZA SRI PUSHAVATI
ALAKH NARAYAN GAJAPATY RAJ
MAHARAJ MANYA SULTAN BAHADUR
MAHARAJA OF VIZIANAGRAM

B Y
HIS HIGHNESS'S EVER
LOYAL SERVANT

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

SRI VIJAYARAMA GANA PATHASALA
VIZIANAGRAM.

సీ॥ సాత్వికతపముయు - స్మృత్పితామహు వలననికలరుఁ

బా-వనచరిత్ర ।

శౌర్యపరాక్రమ - చాతుర్యముల్నీకుఁ దాతన్వభావమో-

ధర్మమూర్తి ।

బహుజనపోషణ - పరతనీతండ్రినై జమునీకువచ్చెనో -

నదయహృదయ ।

సకలజనప్రియ - చారుధోరణి నీకు సహజసిద్ధమ్మరా - కులదీప ।

పూషవాట్కులమునఁ దొల్లి పొడముటరుదు ।

నీవలె స్సద్గుణంబుల ప్రోవుభళిర ।

తగును నీ పేరు నీ కుమా ధవుని కృపను ।

విజయమందు నారాయణ గజపతీంద్ర ॥

గీ ॥ శ్రీ విజయరామగజపతి జ్యేష్ఠపుత్ర ।

వీరలలితా కుమారీ కుమారశూర ।

భీమకుమార విద్యావతీ కళత్ర ।

కులముఖ్య యలక నారాయణాఖ్య ॥

గీ ॥ కాళిదాస షేక్ష్పియరుల కవితలపయిఁ ।

బ్రేమపడెదవుగాన నర్పించినాఁడ ।

ఈకృతిస్తయతోడ నంగీకరించు ।

మలక నారాయణగజేంద్ర యధిపచంద్ర ॥

శ్లో॥ తవదాసాత్మ సంభూతా । న్యసన్య సులభాకృతిః ।

నారాయణ గజపతే । సాహ్యంద్రకృతికన్యకామ్ ॥

అదిబట్ట నారాయణదాసుడు.

FOREWORD BY

Prof. G. J. SOMAYAJI, Vidwan, M. A; L. T. Kalaprapurna Dr,

Chairman (Retd.) Commission for Scientific and Technical
Terminology Ministry of Education

Head of the Dept. of Telugu

Andhra University, (Retd.)

PRABHATAM.

Official Colony

VISAKHAPATNAM-2

(formerly) NEW DELHI

CHAIRMAN. (Academic

Sub-Committee Board of

Governors Telugu Academy

HYDERABAD

Sri Adibhatla Narayana Das who lived and enjoyed a full life of 81 years (1864-1945) a scholar in Telugu, Sanskrit, Urdu, Persian, Arabic, Dance, Drama Prose, Criticism of literary and social structure, Music, Musicology, ancient Hindu traditional culture had been a Samson and a Solomon in one during his time. Six feet four of height, a hefty constitution, a suntanned colour, standing like a palm, long arms, thick upturned mustache had been natural gifts to him. He could swim the rapid torrents of local rapids with lusty strokes, could defeat any opponent of his age in free wrestling, walk without break a distance of 25 miles without food or drink in the middle and could win any wager in feats of physical strength, and endurance.

At the middle and high school level of education, transplanted from the rural hermitage to the brick and stone structure of Vijayanagaram, he had started with a knowledge of Telugu and Sanskrit as an advantage over his school fellows. He had earlier contacts with the rural bards and the village musicians, whom he held at bay in all contests. At the age of 22 when he completed his matriculation he had established a name for himself in the surroundings as a learned musician, a stage performer, a skilled composer of verse and poetic narration accompanied by music.

He gave up his school education after joining the F. A. class and chose to build up a career as a people's-stage-musical narrator. Packed audiences of all types of people, rural, urban, educated, illiterate, the superstitious, the rational, public servants and private land owners, all of whom highly admired him, rewarded him with gifts of money, apparel, ornaments etc. His perambulations extended to the whole of the Andhra Pradesh, Madras, Mysore, Tamilnadu, Delhi, Utkal and other provinces where also he had been in great demand.

At the age of 40 he had mastered Urdu, Parsee, Arabic, later translated Omar Khayyam into Telugu and Sanskrit, had produced a huge literature consisting of prose works, poetry, musical plays and his fame extended and got established in the whole country.

Before we can assess any one work of any reputed author, it may be advantageous to know his biography and place it, properly in the list of all his works. He has himself given us an autobiography from which we can gather a number of facts and the atmosphere he had to work in, at the time of the production of this particular work. The present work *Navarasatarangini* was first published in 1922, three years exactly after he became the principal of the Music college established by the Maharajah of Vizianagaram. Before this he had been honoured everywhere outside Vizianagaram in Mysore, Madras, Calcutta etc.

At that time there were already two colleges in that place, the Maharajah's English College a first grade institution, and a Sanskrit College where very reputed Pandits taught the various Sastras, Telugu and Sanskrit literature, which had two principals of great name, fame and learning. He did not want to lag behind them, being the principal of the College of Music which had not got a great respect in the estimation of these scholars. Narayana Das was never contented to be a man thought inferior to his

colleagues even to the slightest extent. These scholars must not have been paying the credit he deserved at their hands, and he must have thought of teaching them a lesson by demonstrating his great learning in English, Telugu and Sanskrit both in Literature and language. His method had always been to face the lion in his den and shake him by the mane. An open staggering, frontal attack to deal a fatal blow on his adversaries has been his method.

For this purpose, his proficiency in sematic languages, or his great mastery of the histrionic arts, or his wide popularity with the classes and masses which began in Vijayanagaram, could not provide him with an opportunity. To outshine them in English, Sanskrit, and Telugu, in literary composition, and exhibit his wide learning and stupendous energy, he took up this work.

This present work required a mastery of all the works of Shakespeare, consisting of 37 dramas, the sonnets and other miscellaneous works and all the works of Kalidasa, his 3 dramas, 4 poetic classics and other works which were doubtful in authorship but ascribed to him. The scholars in English, Sanskrit or Telugu whom he knew, had been familiar only with a few of the works of a particular author in that particular language. He made a thorough study of all these works, analysed them, collected the pieces in all of them, amounting to 594 in English and 231 in Sanskrit. All these were classified into the native Rasas, the sentiments of *love, hate, mercy, disgust, fear, Tranquility, gaiety, wonder, energy or vigour, and Benfvolence*.

These have been translated into chaste Telugu Verse mostly free from Sanskrit vocabulary, a stupendous task requiring understanding, analysis, equivalence, and precision, in Vocabulary and persistent labour. In addition he has provided a critical introduction in Telugu of 75 pages comparing the dramatic and poetic Techniques, of both Shakespeare and Kalidasa with also a summary

in prose of the plots, of the dramas etc. A list of all the Dramatic personae, and a glossary of difficult words has been a welcome addition. All this he did collect by himself without any assistance.

The English teachers of the colleges who would always look down upon the oriental scholars and the musicologists, had been familiar with a few of those Shakespeare's plays which were being prescribed for the study in the classes. They had been generally negligent of the others, not to speak of his other works, the sonnets etc., but this gentleman had rummaged all his works and collected the best passages dealing with all sentiments (Rasas). The Sanskrit scholars who had been teaching Kalidasa's works had been reading through a few cantoes of Raghuvamsa or portions of other works, but so far I could know there had been few who had studied the whole of Raghuvamsa or Kumarasambhava. The present work has silenced the sanskrit scholars. The telugu teachers were writing in the kavya style of Telugu replete with Sanskrit vocabulary and had not been accustomed to write simple chaste current native Telugu, even in original composition not to speak of Translations. By using mostly indigenous vocabulary (Accha Telugu) he had silenced them. In this way Sri A. N. Das had been able to silence all the scholars who had been competing with him for gaining the favour of the Maharajah and his courtiers. The Musicians, the Musico-logists were no-where before him. His victory had been complete.

Now for the matter and manner adopted in the book much more need not be said as it has been discussed to some extent above. He had selected for translation long passages minutely depicting mental conditions, agonising soliloquies or detailed descriptions and short statements, couplets, pithy sayings, from every one of the works practically from all the chapters or acts. I leave the work of going through the whole work to the reader to select

passages of his liking, and only point out a few examples. Henry VIII ACT III Sc ii no 29 English and its translation on the opposite page in the text. The next passage Act V and Sc iii a couplet. He mentions the sentiment as (Santa Rasa) or gentleness. For (VIRA RASA) however one may read the Nos 66 & 67 of the Rape of Lucrece for a short and a long passage. For (Karunarasa,) Mercy Julius Ceaser 21, 22, Act II Sc iii and Act III Sc ii, For (Sringara) Love As you like it 2, Act III Sc ii 5, Act III Sc vi Merriment (Hasyarasa) As you like it 5, Act II Sc VII 6, Act II Sc ii. Marvel (Adbhutarasa) Coriolanus 34, Act I Sc i. 35 Act II Sc i. Wrath (Raudrarasa) Timon of Athens - 9, Act IV Sc iii, 10, Act IV Sc iii. The above are only a few examples.

The name of the work 'The river of the nine rasas' (sentiments) means that all the nine sentiments as have been accepted by the sanskrit critics, have been illustrated in this book with examples from the works of Shakespeare and Kalidasa in a continuous flow.

With the vast basement of music and dancing, the superstructure of proficiency in many languages, Sri Narayana Das has built a temple for the Goddess of Saraswathy and the tower has been completed by this book, for worshipping the knowledge that is immortal and universal, though couched in different languages.

Preface

The magnum opus of Sri Adibhatta Narayana Das. *“Navarasa Tarangini”* was originally printed in 1922, 500 copies only which were all distributed by Mr. Das to his friends and admirers. This book was not available for reading public for the last Many years.

The idea of reprinting of this book was initiated by Dr. P. S. R. Appa Rao M. A ; PhD., the then Director, Telugu Academy, Hyderabad & his ambition was to divert some funds left over from the A. N. Das centenary Celebration Committee. (a little over Rs. 2000). Eventually this stupendous task of reprinting this great book was taken up by me, a year back. The original sponsors, who facilitated this task by initially providing funds to begin this work are (1) Andhra Pradesh Sahitya Academy who were kind enough to grant a sum of Rs. 1500. (2) The Secretary Adibhatta Narayanadas Centenary celebration committee Sri Mamidipudi Anandam. M. P. and Chartered Accountant Hyderabad who was kind enough to spare the balance of a little more than Rs. 2000/- left over after Sri Das's Centenary celebrations in 1965 in its Bank account. (3) Rotary Club Pathankot, who came forward to bear the expenses of binding and promised a decent donation under their community Service programme.

My thanks are specially due to these three bodies who lessend my task in bringing out this useful and great book which is presently out of public reach. Several other friends also have come forward to help the cause and I am thankful to each one of them even though space does not permit me to mention their names individually.

Trust this book will adore the hands of general and literary public interested in the books of Shakespeare & Kalidasa & evince greater interest in making them go deeper in the study of the works of the two world poets-Kindred Souls.

K. Eswara Rao

వి ష య సూ చి క

	పేజీ నెం.
వీరరసము	... 3
శాంతరసము	... 61
కరుణరసము	... 127
శృంగారరసము	... 221
హాస్యరసము	... 267
అద్భుతరసము	... 305
రౌద్రరసము	... 465
బీభత్సరసము	... 493
భయానకరసము	... 505
పేక్కియరుని నాటకముల సంగ్రహము	... 561
గుర్తుగల శబ్దముల కర్థములు	... 689
తప్పొప్పుల పట్టిక	... i

దాసభారతీ ప్రచురణములు

1. మేలుజంతి : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
2. కచ్చపీశుతులు : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
3. వ్యాసపీఠము : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
4. నాయెలుక : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
5. తల్లివిన్ని : సంపాదకుడు - అచార్య శ్రీ ఓరుగంటి నీలకంఠశాస్త్రి.
6. సంస్కృత శతకద్వయము : - శ్రీ రాంభట్ల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారి తెలుగు & డాక్టర్ శ్రీ "భాను" గారి హిందీ అనువాదములతో.
7. పంచశతి : సంపాదకుడు - శ్రీమాన్ కోగంటి సీతారామాచార్యులు
8. నూలుగంటి : సంపాదకుడు - శ్రీ మన్నవ గిరిధరరావు.
9. బాటసారి (పద్యకావ్యము) : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
10. దశవిధరాగ నవతి కుసుమమంజరి (సంగీతసాహిత్య ప్రబంధము) :
11. నవరస తరంగిణి
12. సారంగధర

— నారాయణదాస విరచితములు.

13. MONARCH OF RHYTHM - Ganti Sreeramamurthy.
14. జగజ్జ్యోతి : శ్రీ పేరి సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి ప్రికరణము
15. THE LIGHTS OF THE WORLDS :

Sri Peri Suryanarayana Sastry.

16. మహాకవి శ్రీ ఆదిభట్ట నారాయణదాస చరిత్రము :

కృతికర్త : శ్రీ యం. వి. ఆర్. కృష్ణశర్మ.

మహాకవి, మధుర సరస్వతి, సాహితీరత్నాకర

ఆచార్య శ్రీ యస్వీ జోగారావు, M. A., Ph. D.,

Head, Dept. of Telugu,

Chairman, Bd. of PG. Studies & Faculty of Oriental Learning,
A. U, Member of the Andhra University Syndicate & A. P.
Sahitya Akadami, Formerly Professor of Telugu, Leningrad
University. U. S. S. R.

సహృదయ భూమిక

నాట్య సంగీత సాహిత్యాది నైకకళానైపుణచణుడైన నారాయణదాసుగారు తన రచనలందును ఒక రస ప్రపంచ విరించనుడై రాణించిన మహనీయుడు. ప్రాచ్యపాశ్చాత్య సాహిత్యరాసిక్యపారదృక్కుడు. సునిశిత వైమర్శిక దృక్పథ సుదూరగామి. ఏవందిధలక్షణములకు సువిశాల లక్ష్యభూమిగా ఈ సవరసతరంగిణిని పంతురించినారు నారాయణదాసుగారు.

కవితలో విశ్వమును విశ్వములో కవితను దర్శించి తమ కావ్యనాటకములందొక రసజగత్తును ప్రగల్భింపజేసిన లోకైక మహాకవులు షేక్స్పియరు కాళిదాసులు. వారి సారస్వత మొక మహా సృష్టి. అదియొక అద్భుత రసజగత్తు. వారి అమృత లేఖిని నాశ్రయించి సవరసములు నెట్లు పరిపుష్టములైనవో వై నమువారిగా పటిష్ఠ ప్రణాళికముగా నిరూపించుటయే ఎతద్గ్రంథ సముద్దేశము. ఇందా మహాకవుల సర్వ కావ్యనాటకములందలి ప్రముఖ పద్యములు, ప్రసిద్ధపంక్తులన్నియు వివిధ రసశీర్షికల క్రింద వింగడింపబడి యెదురుగా తదనువాద మెక్కువగా పద్యములలోను ఎడనెడ వచనములోను చూపబడినది. అంగమున కనువాదము మిశ్రభాషయందును, సంస్కృత ప్రాకృతముల కనువాదము అచ్చ తెలుగునందును సాగినది. ఒక భాష ననుపదించు పట్టున ఆ భాషయొక్క పద మొక్కటైన అనువాదమున పడగూడ దని దాసుగారి నియమము. అనువాద మెప్పుడును “అహో మూలచ్ఛేదీ తవ పాండిత్య” మ్మను నట్లుండరాదు. మూలపంక్తి పరమార్థమును కరబదర మొనర్ప వలెగాని దానిని మీరి కఠినపాకమున బడరాదు. తాతకు దగ్గులు నేర్పవలెనా ? దాసు గారికి తెలియనివి కా వీ సులువులు.

ఈ మహద్గ్రంథమున ఈ బృహద్గ్రంథమున వివిధ మూలపంక్తుల ఆకర సూచనలు, సందర్భ వివరణము, మూలగ్రంథముల ఇతివృత్త సంగ్రహము, అనువాదమునందలి కఠినశబ్దముల కర్థవివరణమును గలవు. వీని యన్నిటికిని మకుటాయ మానముగ విపులమైన పీఠిక గలదు. అందు కవిత్వము—అనువాదము, ప్రాకృశ్చిమ కావ్యమర్యాదలు, షేక్స్పియరు విశిష్టత, అనువాద భాష, శ్రవ్య దృశ్య కావ్య తారతమ్యము, హేజ్లెట్—శాకుంతలముల తులనాత్మక పరిశీలనము, రూపకప్రయోజనము, తౌర్యత్రికము, సంగీత సాహిత్యములు, సంప్రదాయము, ఆధునిక యుగము—అస్మద్భాషాస్థితి, కళలు—కవిత్వము, నరుల ఊహాపోహములు, మహాకవుల సందేశము, సత్కావ్య లక్షణము అను అమూల్య విషయములనేక మొక మహా సారస్వత స్రష్టయు ద్రష్టయు నైన మహాభాగుని సూక్ష్మక్షికతో సమ్యగనుశీలతములై సకల జిజ్ఞాసూపాదేయములై పండితులకుగూడ కనువిప్పు గలిగించునట్లు పరిధవిల్లుచున్నవి.

ఈ గ్రంథ మెప్పుడో ఏబదియేడేండ్ల క్రిందట అచ్చయినది—అదియు శత సహస్రముఖముగా సహృదయ హృదయముల నుద్దీప్త మొనర్పగల దైదువందల ప్రతులుగా. ఎరిగినవారి ఉల్లములెల్ల కొల్లగొట్టినదయ్యు ఎరుగదగినవారి కెందరికో దుర్లభమై కాలపురుషుని అంతఃపురకాంతవలె కనుమరుగై పోయినది. ఇదిగో ఇపుడీ సహృదయ సార్వభౌముడీ యీశ్వరుని ధర్మమా యని ఆ గ్రంథ జగన్మాతృ దివ్య సౌందర్య దీధితులు సకలాంధ్ర సహృదయ జగత్తుచుచ్చకచ్చకీతముగా ప్రసరింప నున్నవి. ఎన్నడెన్నడటంచు నవరసతరంగిణి కోసము అర్రులు చాచుకొనియున్న అస్మదాదుల చిరభాంఛితమున కీ ఈశ్వర సాక్షాత్కారము మోక్షమొసగినది. రసజ ప్రపంచ మాయనకు ఋణపడిపోయినది.

యస్మి జోగారావు.

10-10-79.

నవరసతరంగిణి

పీఠిక

షేక్స్పియరు - కాళిదాసు

మూలాత్మక పరిశీలన :

జగత్ప్రసిద్ధులైన షేక్స్పియర్ కాళిదాసుల కవిత్వమందలి సాగములు తెలుగువారలకుఁ దెలుపఁ దెలిగించినాఁడను. షేక్స్పియర్ రాంగ్లేయభాషలో ముప్పదేడు నాటకములు న్మఱియు నాఱు చిన్న కావ్యములు వ్రచియించె. కాళిదాసుఁడు నాఱునాటకముల న్మఱియు నేడు కావ్యముల నొనర్చెను. కేవల మాంగ్లభాషా పాండిత్యము మాత్రమే కలిగి సంస్కృత మెఱుంగనివారు షేక్స్పియరు కాళిదాసుని కంటె నెక్కువకవి యనియు, సంస్కృతజ్ఞానముండి యాంగ్లేయభాషా పరిచయములేనివారు కాళిదాసున్నించినకవి లోకమున లేడనియును వాదించుచుందురు. గీర్వాణాంగ్లేయభాషలు రెండుఁగూడఁ దెలిసిన వారి కాసందియ ముండనేరదు. ఇంతకు నొకభాషలోనే యిద్దఱు కవిత్వముచెప్పినపుడు వారల తారతమ్యముఁ దెలుప సులభము కాని వేఱు వేఱు భాషలయందుఁ గవిత నొనర్చినవారల వాసిఁదెల్పి టుక్కిలి వీలుకాదు. భాషాగౌరవమును బట్టి రసోన్నతి యగపడును. రాజునకు మఱియు నేవకునకు న్నలుగు రసము లుపాధిభేదంబుల గౌరవలాఘవము లందుననుటకు సందేహములే దింతకు రాజు మెచ్చి నది రంభ యను సామెతయే తార్కాణము. భాషలకెల్ల సంస్కృతము తల్లియు వ్రాజువంటిది. రాజులైన - లోకులెల్లరన్ భయపడఁ జొచ్చిరి. మఱియు నతఁడు చిఱునవ్వువచ్చెను - జనులందఱుల్లాసమందిరి. నేవకునియల్కఁగాని, పగవుగాని యంతగా లక్ష్యమునేయఁబడవు. స్వతస్సిద్ధముగు దేవభాష స్వదువునపుడు రసోదయమగునట్లు దేశభాష స్వదువుఁ గానేరదు. పాఠశాలకుఁబి, యద్దియే పెరుఁగు, పెన్న, నేల,

మీఁగడ, చల్ల మొదలగు వికారము లందునపుడు వింతవింత చవులగు. అందొకదానికొకటి పోల్చి యెద్దియు నెక్కువనికాని తక్కువనికాని యనరాదు. సంస్కృతము పాలన్బోలి దేశభాషలను బెరుఁగు మొదలగు వికృతుల నందెడును. మఱియు నూహ మొదట నొదవినదప భాషారూపమాన బయలుపడియెనుగాని భాషలతోఁ బనియేమి? యూహల నొండొంటికిఁబోల్చి హెచ్చుతగ్గు లేర్పర్చునచ్చు నన్నచో నదియఁగూడ పీలుపడదేమన నేయూహల కలవడినవారల కాయూహలెక్కువగ నివాసస్థానములు భోజనపదార్థములు మొదలగువానివలె గుచించుట యనుభవసిద్ధముకదా! ఇంద్రనీలములనంటి కురు లిచటి వారలకు - మఱి బంగరుచివురుఁబోలిన యెఱ్ఱనికొప్పు హూణులకుం, జల్లని యాదరము మనలో - నెచ్చని యాదరము పాశ్చాత్యులలోను ప్రచురింపలేదా? ఇట్లు తర్కించినకొలఁది షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కవిత్వములలోని వాసి యేర్పర్చు వలనపడదు. ఏభాషలందైన గవులు నాఁ బరంగిన వారలలోఁ బరులయూహలం దొంగిలి మచ్చునకు మచ్చువన్ని యాదరపోషణార్థముకాని, పేరెక్కుబడుఁగాని గ్రంథములల్లువారు నూటికిఁ దొంబదితోమ్మండ్రు. నిజమైన కవు లేకాలమందైన గడునరుదు. సహజకవులకు సామాన్యప్రసిద్ధియుం దొంగకవులకెక్కుడు కీర్తి. కవితారసజ్ఞులు సత్కవులకంటె గడునరుదు. షేక్స్పియర్కాళిదాసులకన్న నెక్కుడు కవితాప్రతిభగల కవిశిరోముణులు సామాన్యులుగ నుపేక్షింపఁబడియుండవచ్చు. కొందఱి యూహలు ప్రాయంబడకయు, గొందఱి ప్రవాతలు బయల్పడకయు, గొందఱి కావ్యంబులు ప్రచురింపఁబడియు గొన్ని హేతువులచే గణింపఁబడకయుఁ బ్రఖ్యాతిఁ గొనఁజాలకున్నవి. పలుగురాడిన మాట పాటి కెక్కుఁగనకఁ బైయరువుర న్నవిశ్రేష్ఠులుగ నెన్ని వారి నొండొరులతోఁ బోల్చునపుడు సామర్థిప్రాయమన నేపాటిది? వారల కవిత్వమందలి సాగసులేర్పుటకు దొరకొనినప్పుడు పేదవాఁ డొకతావున నవరత్నము లపరిమితముగ

నొండొండుమీటి కన్నడ నెద్దాననైనా దృష్టిపడ కెద్దియందోచక
 తుదకెవ్వియో కొన్నిమాత్రము తెచ్చుకొనినట్లు, మఱియ నాఁగిలి
 గొనువాఁ డొకదానికన్ననొకటి క్రొంజవులనొప్పి పలుతెఱంగులఁ
 దుఱంగలించు వంటకంబులు దొరకునెడ నెద్దియం గడుపునిండఁ దిన
 లేక వచ్చినట్లయ్యె. నాపని ఆయిరువుర కబ్బమలందలి పౌండర్యము
 కొనియాడ వేనోళ్ళుచాలవు. పున్నమచంద్రుడు జూచినకొలందఁ దనివి
 తీరిని తీరున వారలం జదివినకొలందఁ సంతుష్టితీరిదు. మఱియ ౩ గోళ
 ములఁగాంచి యానందించి వానిం గూలంకవంబుగఁ దెలియఁజాలనట్లు
 వారి యూహ లత్యామోదకరములయ్యఁ గొన్నిచోట్ల దురవగాహ
 ములు. సమద్రమవలె వారలకవితాశక్తి యపారము. దిగంతరేఖకరణ
 వారి యద్దేశము కొన్నితావుల సందీయందకుండునా. వారి వాక్ష్మీ
 మత్కృతి యనిర్దేశ్యము. సరియె. ఆ మహాకవిశ్వరులు లోకప్రసిద్ధులు.
 నే వేతేతెల్పనేల? నిజమగు కవులొకరికొక కీడుదీయకుండ. వారిలో
 నొండొరుల బోల్పు వీలుకా దెవనిమట్టుకు వాఁడే ఘనఁడ.

కవిత్యము - అనువాదము :

రసము చెడనీక యమకపుష్టిగఁ జెప్పట, సందర్భశుద్ధిగల పద
 ప్రయోగము, స్వతంత్రముగఁ గథనుగల్పించి యపూర్వమగు సూహ
 లందెల్పుట, యతుకుంచక పద్యములల్లుట, పండితసామరరంజకముగ
 మృదు మధురోచిత శబ్దంబులం బొందుపర్చుటయుం గవిత్వమున
 ముఖ్యాంశములు. సర్వసాధారణానుభవము స్వఘోచితంబుగఁ దెల్పి
 జనుల హృదయంబులకెల్ల రసముప్పతిలంజేసి నీతినుద్బోధించుటయో
 కవితకుఁ దగు ప్రయోజనము. మఱియు నొకభాష యింకొక భాషకు
 సరిగా మాటదు. చాలమట్టాహా దెల్పునట్లు మాత్రమే మార్ప
 వచ్చుఁగాని యథాస్థితిగ భాషాంతరీకరణ మసాధ్యము. పుట్టుభాష
 తల్లి పాలవంటిది. పెట్టుభాష యెంతచదివి యంటించుకొన్నను బోత
 పాలవలె సంతగా నొడలుపట్టదు. లాఁతిభాషపొంకము కూలంకవ

ముగఁ దెలియఁబడదు. మఱియు నొక మాతృభాష యొకజన్మదేశ మొకజాతి యొకవయసొక స్థితి కలవార లన్యోన్యము సహజముగాఁ దెలిసికొందురు. “ఒకకొంత యొదిగిన సికమీఁద ముడివుప్పుటెత్తులు దొరయు తాయతులుజుట్టి” యను నీసపద్యపాదమందలి యభిప్రాయము వచ్చునట్టికొక నీసపద్యపాదము చెప్పట గాని లేక ఛందస్సు మార్చి చెప్పుటగాని లేక పర్యాయపదంబుల న్వానికర్థము చెప్పటగాని యంతగా రసము పుట్టింపనేరనవుడు భాషాంతరీకరణమునఁ దదనఁ మెట్లుత్పాదిల్లును? మేనమామ పోల్కిగాఁ గొంతవఱకు భాషాంతరీ కరణమున నూహఁదెల్పఁ బీకులాడవచ్చును. విధిపేరితుఁడనై షేక్స్పియర్థాళిదాసుల కవిత్వమందు నాయెన్నినకొన్ని సాగసులు సాహ సంబునఁ దెలుఁగునందెలిపినాఁడ, నీ యాంధ్రంబున నొకవేళ సంతగా రుచిపొడమనిచో నాంధ్రీకరణమున నాశక్తిలేమిగాని యక్కవీశ్వరుల కొంత యేమాత్రము న్నాదని నేఁదెల్పనవసరములేదు. షేక్స్పియర్థాళి దాసుల తారతమ్యము కొంతవఱ కీపుస్తకంబున నాంధ్రులకుఁ దెలియఁ గలదని నానమ్మకము. మొగి, మొగి మొదలగుపదంబులు వ్యర్థముగా నదుకవలయుఁగాన యతిప్రాసవర్జ్యంబుగాఁ బద్యములల్లిన బాగుగ కుండుననియు, సర్వజనసాధారణముగాఁ దెలియఁగాన గ్రామ్యమే కావ్యంబులఁ జెప్పట యచితమనియు, గణయతిప్రాసముల న్వాన్వీకరణమున్నాని వచనకావ్యములు మాత్రమే చెప్పిన మఱింత సులభబోధ కము లగుననియు కొందఱు నననాగరకులవలెఁ బల్కుచుఁ గొంత వింతమాడ్చునకు గారణమగుచున్నారు. సంస్కృతమునఁ తు, హి, వై, చాదులుండెనుఁగున నొగి మొగ్యాదులుం బాదపూరణ మాత్రఫల కములయ్యఁ జీట్లపేకలలోని జోకరుబొమ్మవలె నభీష్టార్థ సిద్ధిదాయకము లయి పద్యమును మేకుబిగింపువలె దృఢపర్చును. గ్రామ్యమమితముగాఁ బలుదేశంబులం బెక్కు తెఱంగులుగ నేఁచఁబట్టి భేదముగనుండుఁగావున సర్వసాధారణముగాఁ దెలియఁబడదు. సుశబ్దపయోగము పుణ్య

జనకమని ప్రయోగార్థబంబులు పరిమితములుగా గ్రంథమునకు
నియమింపబడియె. గణయతిప్రాసములు సుపమాద్యలంకారములుం
జమత్ప్రతిబంబుట్టించుచు దృఢధారణమునకు సాహాయ్యముగానేర్పర్చబడియె.
ప్రాసమో విశ్రమవర్ణనియమమో లేని తెలుఁగుసామెతయే
కానరాదు. కావునఁ దెలుఁగుభాషకు మార్దవమువలె తెలుఁగుపద్య
ములకు యతిప్రాసములు వర్ణధర్మములు, వావివరుసలతీరున నలం
ఘ్యములుగాఁ గన్పట్టెడు. కార్యముతోనే ప్రయోజనముగాని కట్టు
పాటు లవసరము లేదన్నచో జాతీనితులు, వావినరునలు, తలమొలల
కుడుపులు, భక్త్యాభక్త్యవివేకము, పిన్న పెద్ద తారతమ్యము, పాపభీతి,
యాస్తీక్యము మొదలగువానితోఁ బనిలేదనవచ్చునా? మన యాహల
కందని పుణ్యవిశేషమెద్దియో లోకోపకారార్థ మున్నికట్టుపాట్లయందుఁ
బూర్వులచే నుద్దేశింపబడియెను. బాల్యమున నున్న వార్ధక్య దశలందు
నరుఁ డవస్థా భేదమున నెల్లగతుల మారుచుండియుఁ దా మూఱున
ట్లాచారములు న్భావలు కాలానుసారముగాఁ బ్రవహించుచున్నవి. తి
మాఱుచుండియు మూఱుకుంట చిత్రము. భారతమునాటి తెలుంగిట్టుట
గ్రంథములందు మాఱుచుండినను మూఱు కాట్టుపాట్లనే యనుసరించి
యుండలేదా? నవనాగరకు లన్నిటనేయఁదలించు మూర్ఖులెల్లఁ
గావ్యదోషరూపముగా మఱియు గ్రామ్య భాషాకారిముగా నిది
నఱకున్నవే. నారి మూర్ఖుకోర్కె వ్యర్థము. గానమునకు శ్రుతిలయ
లక్కరలేదనియు, భాషకు వ్యాకరణమెందుననియు, బద్ధముగా గణ
యతిప్రాసనియము మవసరము లేదనియుఁ బాడికాని లేక కాన్యముల
రచించికాని సార్వతోకికులు కానేరక గాన కవితలన్నిచ్చి తెలివీతెలి
యని యభిప్రాయములిచ్చు సంగీతకుతారములుం గవితాభాతలుం
గ్రహచారంబున రాజభాషాపండితు లనిపించుకొని యన్నతపదవు లం
దినమాత్రం దమకన్నియం దెలియ నని దురభిమానంబునం బండితమ్మ
న్ములై విపరీత బుద్ధి న్నవనాగరకాగ్రగణ్యులుగాఁ బ్రభునస్మానము
వడయఁగోరి గాన కవితా విద్యలకు స్పదాచారములకు నేరువీతు

లగుచున్నారు. జాతిసాంకర్యము, నా స్థిత, గ్రామ్యభాష మొదలగు పెడత్రోవలు స్వభావసిద్ధముగా లోకములోనే యున్నవి; యొకడు క్రొత్తగా నేర్పర్చనక్కఱలేదు.

ప్రాకృత్తమకావ్యమర్యాదలు :

సంస్కృతమునఁగల కావ్యనిబంధనము లాంగ్లేయభాష కంతగాఁ గానరావు. నాయికానాయక లక్షణము భారతీయకృతులందువలెఁ బాశ్చాత్య కావ్యములఁ గాన్పించదు. చుఱియు నశ్లీలాది కావ్యదోషంబులం దనకబ్బములం గణింపకుంట పేక్సియరుని దోషముకాదు. క్రొత్తగా నాగరకీతం బొందుచున్న యాంగ్లేయభాష కనాదినాగరకీతఁగల భారతీయవాగ్దారవ మంతగా లభించకుంట వింతకాదు. కావ్యంబునఁ బిఱుఁదనుటకుఁ బిఱ్ఱయని ప్రయోగింపఁ జెవి కేవకాదా? స్వభావవర్ణన మనుచితముగాఁ చేయరాదు. ముంగురులు వాల్కూపులు ముత్తైపుంబల్వరున చిఱునగవు తఱుకుంబెక్కులు గల మోమున్నిండుచందుగునితోఁ బొల్ని వర్ణించునట్లు దినమొల నద్దాని విశేషంబులతో వర్ణించుట సభ్యమగునా? మోముంగనబర్చినట్ల ధోభాగము నగపర్చునగునా? శృంగారమున - స్త్రీపురుషు లొండొరులం గ్రుచ్చి కొఁగిలిండుకొని దశేవిధచుంబనము లొనర్చుచు గుహ్యాభాషితంబులనుచుఁ గానకేళిఁ గావించుట; హాస్యంబున - గోప్యవయవంబు లగపర్చుచు మోటమాటలు పల్కుట; శౌర్యంబున - నవయవంబులనఱుకుచుఁ బ్రేపులంబెఱుకుచు నతికఠోరముగ భాషించుట; బీభత్సంబున - నెత్తురునరకలు ప్రేపులప్రోపులు చొంగ మొదలగు ననహ్యములఁ గనబర్చుట; కరుణయందుఁ - బలుపురుగలసి యొక్కపెట్టున గోలుమని యేడ్చుట, శ్మశానక్రియలు మొదలగు ఘోరములఁ జూపుట; భయానకంబున - మూత్రపురీషోత్సర్జనాభినయమును నాట్యరంగమునఁ బ్రదర్శనార్హ మెంతమాత్రముం గాదు. జగుప్సాభయతోకములతో సభాసదుల కాధివ్యాధులు కలుగునట్లు నాటకములు

ముగింపరాదు. రూపకాభినయప్రయోజనము సభ్యుల కుల్లాసపర్చి
 నీతినేర్పుటగాని జుగుప్సాభయశోకములఁ గల్గఁజేసి కర్తవ్య మెఱిం
 గించుట కాదు. కుళ్ళుపుండునుండి కులకులరాలు పురుగులు వాంతులు
 విరేచనములు చేసికొనుచుఁ గడునీరసిలి చావసిద్ధముగనున్న మనుష్యుల
 నొకవైపు పొడిచి పీడి తిను రాబందుముక్కుల న్నేలలాడు ప్రేవులు,
 పూర్ణగర్భవతులం బొడిచి చుట్టుబందువు లేడ్చుఁ గడువులోని శిశు
 వులం బైకిలాగి కాలఁదొక్కుచుఁ బగఁదీర్చుకొను చౌదాకారుల
 క్రూరచేష్టితములుం జూడవేడ్కఁబడు నాచూపులు సవరత్నస్థగిత
 సింహానమున సకలజనసమ్మతి సధిష్ఠించు చక్రవర్తులం బరస్పరవద
 నావలోకన కుతూహలంబుతో నానందంబు మూర్తిభవించునట్లు
 పెండ్లివీట నలంకరించిన సవవధూనరులం, దేవోపద్రవకారులగు దుష్ట
 శత్రువుల నిర్జించి పాఱఁ దఱిమి సకలజనరక్షణదక్షులై జయభేరి
 మ్రోయ నిడనిలయంబుల కేతెంచు వీరమూర్ధన్యుల నాలోకింప నాశిం
 చునా? తనతల్లి పినతండ్రిన్మరగి తన తండ్రికి నివసమిడి చంపించిన
 కారణమునఁ దాఁ బినతండ్రింబొడిచి పగఁ దీర్చుకొని తన్నుంబొడుచు
 కొని చచ్చుట; ముదురువిటుకులాడిం బెండ్లాడి యాపె తనయెదుట
 విటకానితోఁ జేయు దుశ్చేష్టితంబు కనిపెట్టియు నొక నుహారాజేమియు
 ననఁజాలక నోరూహిసికొని, తుదకాపె తనకొడుకులచే యవరాజుం
 బంపించి వానిభార్యం జెఱపెట్టించి యాపెకాల్సేతుల న్మఱియు
 నాల్కన్ ఖండింపించుట మొదలగు తనదుష్కృత్యముల బహిరంగ
 ముగా నొప్పుకొని పరునిచేఁ బొడవఁబడఁ జూచుట; తలిదండ్రులన్న
 దమ్ములు మొదలగు నన్ని హితబంధువుల న్రాజ్యాభిలాషచే నన్నియో
 కుట్రలంబన్ని బందెలిడి చంపుమం బసిబాలుర హతమొనర్చుచు
 ఛర్తలంబంపించి యాదీనవృద్ధవితంతులం బెండ్లాడి విడిచిపెట్టుచు
 ఘోరకృత్యము లాచరించుచుఁ దుద కొకదుష్టరాజు యుద్ధమునఁ
 గూలుట మొదలగు ననమంజన కథావిధానములు రంగస్థలమున సభిన
 యించుట కొంత నీతిబోధకమయ్యు సభాసదులకు హృదయక్షోభకరం

ఓని యెంచియే భారతమున్నితముఖ నాట్యవేదవిదులు శృంగారవీర
కన్యపథానములుగా నాటకము టుండవలయుననియు, సుఖపర్యవసాన
యుతములు కావలయుననియు శాసించిరి.

షేక్స్పియరు విశిష్టత

భారతీయాలంకారికు లేర్పర్చిన దోషములు పెక్కులున్నప్పటి
కిని షేక్స్పియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియములేదు.
షేక్స్పియరునివంటి కవిశిఖామణి నభూతో నభవిష్యతి యనఁదగినది.
షేక్స్పియరుని కవిత్యముతో నన్యుని కవితంబోల్చుట సూర్యునితోఁ
గరదీపిక సరిచేయుటవంటి దను విచక్షణుల ననడ్డనేయరాదు. తన
కావ్యదర్పణంబున జగమునెల్లఁ జూపిన మహానుభావుఁడు భారతీయ
లలో వ్యాసుఁడు, నాంధ్రేయులలో షేక్స్పియరుని నాయభిప్రాయము.
భారతము చదివినప్పుడు, షేక్స్పియరుని కృతులన్నియుం బరికించినపు
డును నానుననునకు లోకమంతయు నొకపోల్కి స్ఫురించెను.

కావ్యంబులయెడ నెవరి కట్టుబాటు వారివి. ప్రాచీన కావ్య
బద్ధతి సాశ్చాత్యులకు లేకుండుట మొక కొఱంత యనరాదు. కవితా
ప్రతిభం బరికించుట ముఖ్యముగాని వారి నియమములు వీరికి లేవని
యేవగింపరాదు. సహాయసంపదతోఁ గార్యము నెరవేర్చినవానికన్న
సహాయుఁడై నెగ్గినవాఁడు స్తవనీయుఁడుకదా! శాస్త్రము చదివి
నుశిక్షితుఁడై సాగసుగ నిల్లుకట్టిన మానుషశిల్పి చాతుర్యముకన్న
సహజసాండిత్యంబున రమ్యముగఁ దనగూడల్లుకొనిన బంగరుపిచ్చుక
నేర్పు శ్లాఘ్యము. నకల భాషాదనని యగు దేవభాషలోఁ గావ్యముఁ
జెప్పి లోకుల మెప్పించినవానికన్న దేశభాషలోఁ గల్పమొనర్చిజగము
ప్సంతోషపెట్టువాఁడు వేయిరెట్లెక్కు డనఁదగు.

కారతమ్యము :

కాలిదాసకృతు లాంధ్రేయభాషకును, షేక్స్పియరుని కావ్యం
బులు గీర్వాణభాషకును మార్చినయెడ నా యిరువుర కారతమ్యము

స్పష్టపడు ననియెంచి నాకుదోచిన కాళిదాసుని మూఁడుపద్యము
లాంగ్లేయభాషకును, పేక్స్పియరుని మూఁడుపద్యములు సంస్కృ
తమునకు న్నార్చినాడను :-

పేక్స్పియరు సొగసులు

[గీర్వాణాంధ్రములలో అనువాదము]

మూలము :

To guild refined gold, to paint the lily
To throw a perfume on the violet
To smooth the ice, or add another hue
unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish
Is wasteful and ridiculous excess :

౧ శ్లో॥ శా॥ స్వరే హేనువిలేపనం ననుధికే రక్తోత్సలే రంజనం
హేనుపేయప్రసవే నుగంధశలనం హైమోపలే స్నేహనమ్
దేవేంద్రస్య శరాసనే నమదితే నర్ణాంతరప్రాప్తం
ఏవ నార్కరుచిప్రదీపన మతివర్థ మ్మహాసాస్పదమ్.

౨ ద్వి॥ బంగరుపూత మేఘంగారమునకు,
జెంగలువకు రంగు-నేత. నెత్తావి
సురవున్న కెరవుతె-చ్చుట, మంచుగడ్డ
మఱి నుస్సు నేయుట, -మరియొక రంగు
నగవైరి వింట నొ - నర్కుట, పట్ట
పగలు వెలింగెడు భాసుని కాంతి
హెచ్చింపఁ జేవ తి-నె తిపట్టుటయ్య
నచ్చువు నగుఁబాటు-నధికము వృథయు.

B. He was a man, take him for all in all
I shall not look upon his like again.

(Hamlet-Act I. Sc ii)

౧ శ్లో॥ సోఽభూత్సుమా స్సర్వధైవ
సంపూర్ణ సుగుణాకరః
నాహం కదాపి వీక్షిష్యే
తస్య ప్రపతినిధిం పునః

౨ ద్వి॥ పురుషుఁ డాతందు సం-పూర్ణ గుణుండు
నరయఁ బోవ నికఁ నే-నతనికి సాటి.

C. O, she doth teach the torches to burn bright!
It seems she hangs upon the cheek of night
Like a rich jewel in an Ethiop's ear
Beauty too rich for use, for earth too dear!
So, shows a snowy dove trooping with crow
As yonder lady O'ur her fellows shows.

(Romeo Juliet - Act I-Sc 2)

౧.శ్లో॥ అత్యంతం ప్రద్యులితు మబలా శిఖ తేఽహో ప్రదీపాన్
రాతౌ కాశ్చీశవణ విచలదత్న భూషేవ భాతి
సౌందర్యంచానుభవితు మత్రిశేష్ ముర్వ్యా అమూల్యం
వాయసౌఘే చరతి వరటావ త్సఖమండలే సా.

౨.గీ॥ చిలుకలకొలికి దివిటీల - వెలుగనేర్పుఁ
గలిగి వ్రజంబు పగిదిఁ జే-కఁటిని మెఱయు
పందమంద సత్యధికంబు-నవని కరుదు
కాకులం దంచ యది తోడి-గరితలందు.

D. The world is grown so bad
That wrens make prey where eagles dare not perch.

**Since every Jack became a gentleman
There is many a gentle person made a Jack**

అను.గీ. జగము చెడె, డేగ వాలంగ నాహాసింప
కున్నచో జీనువ యెఱ తిచ్చునండ నెల్ల
నీచుడున్ ఘనుఁ డౌటచే నెరపబడిరి
తక్కువారుగఁ బల్వురు తగు మనుసులు.

... ..

కాళిదాసుని సౌగంధములు

[అంద్రాంగమలర్ అనువాదము]

A. మూలశ్లోకః॥

తస్యి శ్వానూ శిఖరిదశనా పక్వబింబాధరోష్ఠీ
మధ్నేత్వామా దకితహరిణీ ప్రవక్షణా విన్ననాభిః
శ్రోణీభారా దలః గమనా స్తోమప్రకా స్తవాభ్యాం
యాత్రాంతాన్తే యావతీవిషయే శృష్టిరాద్యేవ ధాతుః.

[మేఘ సందేశక్ - ఉ. భా. 21]

౧.సీ॥ పల్పని మైవేగం బరిగెడు నెలనాగ,

నడుదన్నపం గన న్దనరుచాను.

సూదిపల్పాలున నొంపగు పండ్దయ,

నింజారం బుడిస కొండపండు

నగెడు నాతెఱం నల ననబొడి, నన్నని

కొంపలెక్కల మచ్చెకంటి, బెదురు

లేడి చూపుల వచ్చెలాడి, లోతైన పా

క్కిలం గల్గ చిలుకలకొలికి, పిలుదు

బధువుమై నడవ్వు మెల్లన, నంగు సుంత

చమ్మంగవ ప్రేగుతోడ నే యన్నమిన్న

యలరుచుండెడుఁ జెలువల నలుపఁ దలఁచి

నలువ యొనరించు తొలిమిచ్చు నాఁగ నచట

౨. She who is there, a lovely and delicate woman of middle - age, sharp toothed, scarlet lipped, tender waisted, goggle-eyed, deep navelled, slow footed on account of heavy loins, slightly bent down by breasts, is like the first female creation of the Creator.

B. శ్లో॥ ఆకారసదృశప్రస్థః, ప్రస్థాయా । సదృశాగమః

ఆగమై స్సదృశారంభ ఆరంభసదృశోదయః ॥

[రఘువంశము - I - 15]

౧.గీ॥ సాగసునకుఁ దగినట్టి తెల్విఁ గలవాఁడు

తెలివికిం దగు చదువుల నెల్లవాఁడు

చదువులకుఁ దగిన పనిని నల్పువాఁడు

పనికిఁ దగినట్టి పెంపునఁ దనరువాఁడు.

౩. He is as intelligent as beautiful, as learned as intelligent, as engaged as learned, as famous as engaged.

C. శ్లో॥ ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాదనవిశేషః ప్రసాదనవిశేషః

ఉపమానస్యాసిః షే ప్రత్యుపమానం వపుస్తస్యా

[విక్రమార్కశీయము : II - 3]

౧.కం॥ తొడవులకుఁ దొడవు, వేసం

బుల చందంబునకు వేసముల చందం బో

చెలికాఁడ! దాని యందం,

బలరా రెడు దూపు పొల్కి ముఁగఁ బోలికనున్

౪. Ornament of ornaments, decoration of decorations, simile to simile, friend! her beauty is

షేక్స్పియరుడు సహజపండితుడు. స్వతంత్రకల్పనాచతురుడు. పరుల కట్టుపాట్లకు లొంగక యభేచ్ఛగాఁ గావ్యంబులొసర్చెను. మఱి యుం బెక్కుశబ్దంబులకు నిజేచ్ఛానుసారార్థంబుల నినియోగించెను. కాళిదాసుడు ప్రాచీననిబంధనములకు లోబడి కృతులొసర్చె. అందు వాకు లభించిన కావ్యంబులు: 1. రఘువంశము 2. కుమారసంభవము 3. మేఘసందేశము 4. ఋతుసంహారము 5. శృంగారతిలకము 6. పుష్పభాణవిలాసము 7. సలోదయము 8. రాక్షసకావ్యము. నాటకములు: 1. విక్రమోర్వశీయము 2. శాకుంతలము 3. మాలవికాగ్నిమిత్రము 4. ప్రహసనము. షేక్స్పియరుని 37 నాటకంబులలోఁ గొన్ని * యతనిని కావ్యకౌనెడనుఁగాని నిశ్శయము చెప్పరాదు. వివిధవేషంబుల నొక్కఁడే నొక్కఁడే పివిధావస్థలం దోచునటు లొకని సరస్వతి పెక్కుతేటంగులు గావించుటకూడ నై. భమభవచ్ఛును. రఘువంశమున నవనానకర్తలును, కుమారసంభవములోని పడవస్థ మొదలు కడనుస్థులును, మాలవికాగ్నిమిత్రము, సలోదయము, ఋతుసంహారము, శృంగారతిలకము, పుష్పభాణవిలాసము, రాక్షసకావ్యము, ప్రహసనము కాళికాని కృతులగునా యే మోదేవునకెఱుక. కథనముగ్గాఁ జెప్పలేడని — సలోదయ రాక్షసకావ్యములు, స్వభావోక్తి మాలదని — ఋతుసంహార ము మాలవికాగ్నిమిత్ర శృంగారతిలక పుష్పభాణవిలాసములు, మోటహాస్యము కనిపడదని ప్రహసనంబు నెడనుచేతి వ్రాతవలె రఘువంశకుమారసంభవావనానకస్థలు సూచించినేమో! కాళిదాసుడు షేక్స్పియరునివలె స్వతంత్రుడుకాఁ డతని కవిత్వ మువాల్మీకివాసకవిత్వముల ననుసరించినది.

*Comedy of Errors, Macbeth, Love's Labour Lost, Merry wives of windsor, Midsummer Night's Dream, Much Ado About Nothing, Othello, Taming of the Shrew, Titus and Andronicus, Troilus and Cressida, Winter's Tale.

భారతీయ గ్రంథములలోని మూమాలన్నియుఁ గలిపినచో షేక్స్పియరుని మూమాలగు నేమో ! ఎన్ని మహానదులు కలసిపాటినను సముద్రమున కొకమూలకు వచ్చునా ? సూర్యవంశపాలనపద్ధతి సూర్యకాంతి, గీర్వాణభాషా శౌరవము, భరతవర్షాచారసౌకర్యము, షేక్స్పియరుని కవితాప్రతిభయు నిరూపమానములు. పూర్వులలో వాల్మీకి వ్యాసులు, నవీనులలో జయదేవమాఘభవభూత్యాదులుం గాళిదాసునకు సమానులో తేకధికులోగాని లోకమునందలి కవులలో షేక్స్పియరునకు సమానుఁడుగాని యధికుఁడుగాని తేడనవచ్చును. నామట్టుకునాకుఁ గాళిదాసుం జదువునపుడు షేక్స్పియరు - నగరున నున్నపుడు పట్టణమువలె స్ఫురించెను. షేక్స్పియరునిఁ జదువునపుడు కాళిదాసుఁడ మహారణ్యముస్పరిశీలించునెడ మద్యానవసమువలెఁ జూచెను.

అనునది భాష :

మఱియు. నే గ్రంథమున నాము పయోగించిన భాషయుం బద్య
లక్షణముం బూర్వకవిమతమునాననుకూలము. కాళిదాససంపన్నత మచ్చు
తెనుంగునఁ దెల్పినాఁడు. శిష్యాభాషా తెలుగునకు మాతృసపుడు.
“గమకశ్చిత్తై కేనైవ్యసాంక్షై” యని యాంధ్రీకరించిన లాగమేమి?
అంగ్లేయభాష నాంధ్రమొనర్చునెడ నాంగ్లేయభాషా పదముల నాడు
అట్లు తగదో దేనభాషం దెలిగించునప్పుడు తత్సమ మట్టుపయోగింప
రాదు. మిశ్రకావ్యములం గూడఁ గొంజొక యర్థముం దెలుప నచ్చు
తెలుగునకు శక్తిచాలనప్పుడు మాత్రమే వాడుకలోనున్న తత్సమ
ముపయోగింపవచ్చును.

“నది పోయెను గుట్టలఁ గ్రమ్ముకొనిలి,

గట్టిగ మొదలవుచున్నామని" — అని చెప్పక

“సహస్ర సంవత్సరములు సుఖము త పరిరంభ,

మామూల పరిపీడితాధిరోష" మని

సింగారమునకుఁ దగని కఠిన సంస్కృత స్త్రీవసనములఁ దెలుఁగు పద్దెముల్ గడముట్టింపరాదు. ఇపు డటనున్న గుఁ పల్కుబడిలేదు. తెనుఁగున నటసున్నలు నృకట రేఫములుగలపదములఁ దెలిసికొనుట దుస్సాధము. కాని కొన్నికొన్ని ప్రయోజనమాలంబట్టి పూర్వమతాను సారంబుగ నీగ్రంథమున నటసున్నలునే, శకటరేఫములు, సంత్వచజలకుఁ బీఠిక మొదటి పదిపుటలయందున్నట్లు గుర్తులు దెలుపబడియెను. మిగిలిన బుద్ధిమంతుఁడు నోటివిరడచేసి చెప్పిలోని చేపలు చెట్లెక్కి పోయెనన్నట్టిపక్షాదృశ పండితస్మిన్నఁడు కొండకుఁగొల్ద - మొందు కెన్నుకు - నంపుట కమ్ముట - మించికిముళ్లు - ముంక కిక్కుయసియుం దెలుఁగువ్రాతల దంపుచున్నాఁ డాహ దే మా పదపకాలము! తెనుఁగున లేని జిశలు తద్దినను. కొవ్వెట్లు తగిలించుకొని గోరంతిఱునకి గొడ్డటంతిల్లునట్లు ములభమము. మున్నటి వ్రాయఁగలిగిన దానికి జిశ మే నో నేలం బోధించు న్నిధాన్యయాసమునకు లేఖకులకు గావంపం నగదు.

యాపక నిరాసము :

షేక్స్పియర్కాళిదాసులలోని సాగసులు శృంగారాది నవరసంబులు నీగ్రంథమునఁ బోల్పబడియె. కాన్యంబాలం గీతగోవిందము వంటి గీతప్రబంధమాత్తమము. మాధుమవంటి కేవలపద్యకావ్యము మధ్యమము. శాకుంతలమువంటి గద్యపద్యమిశ్రమాపక మధ్యమము. మొదటిది సంగీతసాహిత్యవిద్యావేత్త కానందదాయకము. రెండవది కేవల భాషాపండితైకవేద్యము. మూడవది పండితపామరభయ నేత్రశోతమాత్రరంజకము. మొదటిదాని ప్రచించుటకు వాగ్గేయ కారుడే తగును. రెండవదానికి కేవల భాషాపండితుఁడు చాలును. మూడవది పలువుర వాలకములతోఁ గాని యక్కటకురాదు. నాటకాంతం కవిత్వ మనుదానికి నాటక రచనమే యుత్తమకవిత్వమని యభిప్రాయమా లేక కవికి కావ్యరచనా శక్తితగ్గినపుడు నాటకరచన

మొనర్చుననియా ? నాటకవిరచనములు చెట్టుచచ్చెడుకాలమునకుఁ
గుక్కమూఁతిపించె లనఁదగు నేమో ! ప్రసూతా న్తము యో వనమనఁ
వయసు చెడుటకుగుర్తు కాన్పుకాదా ? సహజముగు చంద్రబింబము
జూచి యానందించక చిత్రపటమున నద్దాని ప్రతిజూచి యలరు వెఱ్ఱి
వలెఁ గొమ్మనుపేక్షించి కొయ్యబొమ్మ న్వలచు వెంగలిమాడ్కి,
మఱియుఁ బ్రత్యక్షమగు పాలు మాని మనసులోఁ బాల్పాపు
నెడఁగుతెన్నునఁ, దాఁ బరికించు యథార్థవస్తువుల వాస్తవంబునఁ
కానందింపక వాలకంబుల కుల్లాసపడువాఁ డెంతనెఱ్ఱివాఁడో ! ఇప్పటి
లోకులసంగతి తెలిసికొనుటకు మోచేతికంకణమున కద్దమట్లు నాట
కము చూడనక్కఱలేదు. పూర్వబస్థితి తెలిసికొనుటకు నాటకముల
కన్నఁ గవికృతేతర గద్యపద్యకావ్యములే లెస్స. ఒకరివేష మొక
రూపినలో నపహాసాస్పదమగుఁగాని స్వాభావికమగ నుండునా ?
కావున నాటక ప్రయోగమునఁ బ్రయోజనములేదు. పూర్ణ గర్భ
వతియై తనమాటమఱచి తన్ను నిరసించు భర్తయొడుట శకుంతల పడిన
పాల్లోక పదాతేండ్ల కుఱ్ఱవాఁ డాపెవేషము పూని తెలుపదొరకొన్న
టయు నందుకు దనులలరుటయు వెఱ్ఱికురికినది కోఁకలి తేరా తలఁ
జుటకొనియెద నన్నట్లుండదా ? అట్టి వాలకంబులవలన వెఱ్ఱులకుఁ
దప్ప జూనులకు హృదయంబుల రసముప్పతిలునా ? తనతల్లి న్మరిగి తన
తండ్రికి వినమిడి చంపించిన తనపినతండ్రి యెడుటనన్నప్పు హేమెట్
యొక్క ముఖవైఖరి యెట్లుండనో మన యూహకే యందనప్పు వేష
ముచేఁ దెలుపఁబడుటెట్లు ? కథాసందర్భము తెలుపుటయందు నాట
కము ప్రావిడప్రాణాయామమువంటిది. ఒకవత్సరము క్రిందటఁ దాఁ
గలసిన త్రిలోకై కసుందరి యగు శకుంతల న్మఱచి యాపె యెన్ని
గుర్తులు చెప్పినను నమ్మక సభాసలి నాపెందూలనాడి పొమ్మనిన
దువ్వంతుఁడాపె యేగిన వెంటనే యాపెకు దానొసంగిన యంగ
ముకజాలరియొద్ద దొరికినంతమాత్రముచే నాపెం దాఁగుడినట్లు
బ్రతికిఁ దెచ్చి కొనుటయు మఱియెదేండ్ల కాపె కొడుకుంజూచి తన

కొడుకని విశ్వసించి విరహావతధారిణియగు నాపె న్నకుంతలగాఁబోల్చి
కలిసి యున్నట్టు పురాణకథకు విరుద్ధముగ లేనిపోని యసంభవములఁ
గూర్చిన యది యొకనాటకమట ! నాటకాంతం కవిత్వమంట ! ఏమీ
చోద్యమేమీ నాటకంపుఁ బిచ్చి ! వాల్మీకవ్యాసాదికవుల కీనాటకవిరచ
నోన్నాద మేల పుట్టలేదో ! కవిసార్వభౌములగు భారవిమాఘలు,
సన్నయభట్లు, తిక్కన, పోతన, పెద్దనాదులు, స్పెన్నరు, మిట్టన్ ప్రము
ఖులు నాటకవిరచన మసంభావ్యమని జుల్కనిపనియనియు మానివేసి
యుందురు.

హేమెట్ - కాకుంతలము :

గద్యముకన్నఁ బద్యము రచించుట కష్టము. పద్యముకన్న
పాటయొనర్చుట కష్టము. నాటకవిరచన మధమ మైననేమి, యత్తమ
మైననేమి ? కాని లోపాలోపములతోఁ బనియేమి ? కడచినదానికి వగ
పేల ? లోకైక కవులు నాఁ బరఁగిన షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కృతు
లలో విచారించినచో షేక్స్పియరుని హేమెట్టును, గాళిదాసుని శాకుం
తలమును నిరుపమాన ప్రఖ్యాతిం గాంచినందున వానిఁగూర్చి కొంత
చర్చింపవలసియున్నది. హేమెట్టు - “జెన్నార్కు దేశమంతటిలోను
వానివంటి దుర్మార్గుఁడు లేడు. హోరేఘో ! యీసంగతి చెప్పు
టకు సమాధినుండి యా ప్రభువు దయ్యమే లేచిరా నక్కర లేదు”
అని యనుటఁబట్టి యదివఱకే రాజు బలాత్కారముగా నతని తమ్ము
నిచేఁ జంపఁబడినట్లందఱికిఁ దెలిసియుంట స్పష్టము. మఱియు
హేమెట్టు కావలసి నెఱ్ఱివానివలెఁ గన్నట్టదనని తనచెలికాండ్రతోఁ
తెప్పియున్నాడు. తన తండ్రితో నోఫీలా తన నడుము హేమెట్టు
పట్టుకొని యెంతయో ప్రేమఁ జూపించి యెట్టకేలకుఁ దనయందలి
మోహము విదల్చుకొన్నట్లు కాన్పించెనని చెప్పటవలన హేమెట్టు
నకుఁ దనతల్లియుఁ బినతండ్రియు నొనర్చిన జార్జన్యముంబట్టి సంసార
భోగములందు గాఢవిరక్తి కలిగి, ఉత్తముఁడగు తనతండ్రిం జంపి

తనతల్లిం బెండ్లాడి రాజ్య మాక్రమించుకొన్న తనపినతండ్రిం బొలయించి పగదీర్చుకొనుటయే తన బ్రతుకునకు స్వార్థకమని నిశ్చయించి వెట్టినానివలె నటించుచు నదును పేచుకొని యండెను. హేమెట్టు దల్లికి మఱియాపె క్రొత్తపెన్నిటికిని హేమెట్టు వెట్టి వేవంబునకుఁ దమ దుర్నయమే కారణమని నిశ్చయముగాఁ దెలియను. హేమెట్టాతెన్ను టెమనువలె మానుషసంఘముపై ననన్యూపడెను. లోకము నుద్ధరింపఁ గోరిన బుద్ధుఁడు భార్యను, రాజ్యభోగముం దృణప్రాయముగాఁ బరిత్యజించినట్లు హేమెట్టు తాఁబట్టువలచిన యోఫీలాను, మఱియుఁ దనజీవితేచ్ఛం గూడఁ బాపాత్ముఁడగు తన పినతండ్రి జంపి తనతండ్రి ఋణముతీర్చుట కెంచి విడనాడెను. హేమెట్టు ధర్మాత్ముఁడు, మఱియు విచక్షుణుఁడు. హేమెట్టుయొక్క పినతండ్రి ప్రతిక్షణము తన తప్పునకై పశ్చాత్తాప మందుచుండియైన స్వభావముగ దుష్టాటచే నాత్మరక్షణకై హేమెట్టుం బొలియింప నిశ్చయించెను. సుగుణ సౌందర్య బలములం బరిపూర్ణుఁడగు తనతండ్రి ని్విడిచి దుర్గుణభూయిష్ఠుఁడును గురూపియు నగు తన పినతండ్రిం దనతల్లి మరిగి తనతండ్రిం జంపుట హేమెట్టునకు బ్రతుకునందు రోతఁ బుట్టించెను. తనతల్లితోఁ బోలినస్సనకుఁ గూడఁ గూడని సంబంధముంట శంకించియే కాఁబోలు హేమెట్టు తన తల్లి గదిచెంత నర్ధరాత్రున నొంటిగ డాగిన పోలినస్స నెఱుంగ నట్లు పొడిచి చంపెను. హేమెట్టు లోకులందఱిచే మిక్కిలి ప్రేమింపఁ బడెఁగాన నతనికి బాహుటముగా హానిచేయుట కతని పినతండ్రి వెఱచెను. పశ్చాత్తాపదశయందు దైవప్రార్థనము చేయుచున్న పరమ దుర్మార్గుఁడు చంపబడి నద్దతినొందుట కిష్టపడకుండుటచే ధర్మజ్ఞుఁడైన హేమెట్టు దైవమునకు మ్రొక్కుచున్న పినతండ్రి రాత్రి యొంటిగఁ దనకు దొరికినప్పటికిఁ జంపకుండెను. మఱియు నోఫీలా తావలచి వలపించుకొనిన హేమెట్టుం బొలియించుటకై యాతని పిన తండ్రి యింగ్లాండునకుఁ బంపుట విని నిరాశచెంది పిచ్చైతిపోయె.

అట్టివెట్టికొగారణ మాపెతండ్రి యాకస్మికముగా హేమెట్టుచే
 జంపబడుటయని హేమెట్టు పినతండ్రి భ్రమపడెను. బుద్ధుడు పట్ట
 ణవువీధి న్వచ్చెడి మనుజుశవముం జూచినపుడు తనసారథిం బ్రశ్నించి
 నట్లు హేమెట్టు సమాధిచెంగట హారేష్యును బ్రశ్నించి ఈలస్థిర
 మానుషజీవితముపై మిక్కిలి రోతపడెను. మఱియు దుష్టశిక్ష
 గొవించి లోకమున సదుపకారమునేయుటయే జన్మమునకు సార్థకత
 యని యోధీలాకు వలపుజూబు వ్రాసిన తరువాత యాధిగం దెలిసెను.
 హేమెట్టు తల్లి కన్న మఱియుం దనవ్రాణముకన్నను దుష్టశిక్షజేసి
 పితౄణముం దీర్చుకొనుటయే ముఖ్యమని యెంచెను. వెత్తెత్తినట్లు తన
 యుద్దేశము నెఱవేర్చుటకు నటంపకున్నయెడ హేమెట్టు ధీరోదాత్తు
 డనవచ్చును. హేమెట్టుతల్లికి హేమెట్టునకు వెత్తెత్తినట్లు గండియ
 మున్నదేమోకాని హేమెట్టు పినతండ్రికి మాత్ర మట్టినమ్మకము
 లేదు. హేమెట్టు తన్నుం జంపి పగదీర్చుకొనుటకై వేసిన వేసినదియే
 యాధిగ విశ్వసించెను. పై సంగతులనల్ల హేమెట్టు ప్రత్యక్షముగా
 ననేలండ్రిం దనపినతండ్రి చంపుట చూడలేదు. లోకులు గుసగుస
 లాడుకొని యుండవచ్చు. ఆ కారణముంబట్టియుం దనయిర్వరు
 నవయస్కులు తనయనుమానము స్వలపర్చగా దీప్తవసంకల్పవశ
 మనం దనకుం దోతెంచిన తనతండ్రి దయ్యము తనపినతండ్రి
 దార్జనముం దెలిపినట్లు భ్రమపడుటచేతను మఱియుం దనతల్లిం దన
 తండ్రి గతించిన రెండునెలలలో దనపినతండ్రి పెండ్లాడిన కారణ
 ముంబట్టియుం దనతండ్రిచావు దృష్టాంతముగా దెల్పు నొకనాటకము
 నడపటకు వినజాలక లేచిపోయిన తనపినతండ్రి నైఖరిం బోల్పియు
 హేమెట్టు పినతండ్రిం దునుమాడి పితౄణముం దీర్చి లోకులకుం దన
 ధర్మాచరణము దెలియబర్చ నిశ్చయించెను. హేమెట్టించుమిం
 చిరునదియైదేండ్లు నయస్సుకలిగి యుండవచ్చును. హాణమతముంబట్టి
 తనతల్లి తనపినతండ్రి స్మార్తనుమాడు లోకదోషము కాదు. తనతల్లి

గాని మఱియటువంటి సన్నిహిత బాంధవ్యముకల పెద్దలెవరైనఁగాని తనపినతండ్రి తనతండ్రిం జంపి రాజ్య మాక్రమించుకొన్నట్లు తనతోఁ జెప్పియండలేదు. ఇంతియెకాక తనపినతండ్రి తనతల్లిం బరిణయమైన వెంటనే రాజ్యమునకు నాపిమ్మట రాజువీచి యెంతయో ప్రేమతో బహిరంగముగా రాజసభలో నిష్కవటముగ వక్కాణించెను. గాఁబట్టి హేమేట్లు లేనిపోని యనుమానముపడి పెద్దల నరయక పడుచుతనపు టవివేకముతోఁ దీవ్రోన్మాదమెత్తినట్లు నటించుచుఁ దావలచి వలపించుకొన్న కన్నీయ నాపెతండ్రి న్మఱియఁ దనతల్లిం దనపినతండ్రి మొదలగు నాత్మబంధువుల బొలియించి కోరి తనమిత్తికిఁ దాహేతువయ్యె. అట్లు తన ప్రియురాలికి, తల్లికి, తన వంశమునకుఁ జెఱుపుచేసి తాఁజెడిన కుఱ్ఱని దుస్సాహస మొకనాటక ముగాఁ బన్నుట లోకులకు సుసీతిబోధక మెంతమాత్రముం గాదు. మఱియ నేఁబదియేండ్లకు మించిన వయసుగల్గి తనయన్నకు ద్రోహముఁ గావించి వదినెంబెండ్లాడి రాజ్యమాక్రమించుకొన్న తన దౌర్జన్యముం బ్రతిక్షణము జప్తికిఁ దెచ్చుకొనుచుఁ బశ్చాత్తప్తుఁ డగుచు భగవంతునిఁ దననేరమునై చుమని ప్రార్థించుచుటచే హేమేట్లు పినతండ్రి హేమేట్లున కొఱీలానుబెండ్లిఁ గావించి వానికిం బట్టముం గట్టి తానొరసిలి యండక మీఁదుమిక్కిలి హేమేట్లుం బొలి యింపఁజూచుట ప్రాజ్ఞ స్వభావము కానేరదు. ఒకవేళ పూర్వ గాథ సనుసరించి చేసినచు పేక్కియరుని వంటి మహాకవి యింత యసందర్భముగా నొక పడుచువాని దుస్సాహసముచేఁ గుల నాశనమగునట్లు దుఃఖ పర్యవసాన నాటక మొనర్చుట సుసీతిబోధనఫలకమగు కావ్యమునకే తలవంపుతెచ్చె. ఒక కోడెకాఁ దొక యెలభవ్వని న్వలచి యండియుం బిట్టకొంచెము కూతఘనమను నట్లు ముసీశ్వర్హారమగు జ్ఞానవై రాగ్యము లగపర్చుట మాత్నయావన స్వభావము కానేరదు. మనకార్యముల నెరవేర్చు దైవమొకటి కలదు. చాచివశమున సర్వము జరుగు చున్నదని న్నేహితునకుఁజెప్పిన

హేమెట్టు తనతండ్రి మరణమునకు మాటియుఁ దనతల్లిం దనపినతండ్రి
 పెండ్లాడి తాజ్యమాక్రమించుకొనుట కా దైవమే కారణమని నమ్మి
 పగఁదీర్చుకొనుతలంపు మానవ్రనికి చిత్రము. నశల కార్యములకు
 దైవమే కర్తయను దృఢవిశ్వాసముం గలవాఁ డేపనికైన నంతగాఁ
 దీవప్రపయత్న మొనరింపఁజాలఁడు. సుఖపర్యవసాన నాటకములలో
 సుఖమార్గములఁ బన్ని పాత్రమునకుఁ జిలునగు మోములబ్రతుకుఁ
 గల్పించునట్లు లేనిపోని యూహలతో దుఃఖావసాన నాటకముల భూమి
 కల కెట్టులో బీభత్సమరణములం గప్పావిప్ప నమర్థులమని తెచ్చిపెట్ట
 బుద్ధివై పకీత్య మేనునవచ్చును! కావీచో రంగస్థలమునకుఁ దొలుత
 నొకముదుసలివాని, వానికూతుతోఁగూడ బలియిచ్చి యాపిదవ
 నొకదువ్బమిధునమా, నృతీయ రాచవీరుఁగు తోడులేక పోవదను
 నట్లొక యవివేకప్రకాశము రాచకొడుకు పంకొక వీరునితో జతపర్చి
 ఘోరముగఁ గూలించుట కూపజ నేత్రముల కానందమా? లేక
 లోకోపకార నీతిబోధకమా? కవిత్వాప్రతిభ కొనవన్నియయా? ఓకీ
 లాకు హేమెట్టు జంపించుటకై వాని పినతండ్రి యాంగ్ల దేశమునకుఁ
 బంపివేసినట్లు స్పష్టముగాఁ దెలియఁబర్చినచో నాపె యాత్మహత్యకుఁ
 దగినకారణము నాటకమున నగపడునదా? ఏలోపము లెట్లన్నను
 లోకములోఁ బ్రాజ్ఞులందఱున్ హేమెట్టు నాటకంబు లన్నిట నాత్మ
 మని తలంచినపుడు నేఁ గాదనఁ దెల్లనా? హేమెట్టువంటి పండితునకు
 దయ్యమగపడి యపన్నాన మిచ్చుటయు మాటియు నా మాటచొప్పున
 నతఁడు తనతోఁగూడఁ దనకులము సంతయుం బొలిపించుకొనుట
 యిట్టి కథ పిల్ల కాయలకైన నసంభవముగాఁ దోచదా? కథకుఁ
 గాల్సేతులు లేవు. ఈలోకములో జరుగని యసందర్భము లెవ్వి,
 తక్కిన యంశముల జోలి నీకేల, కవితాచాతుర్వ మెట్లన్నదని
 షేక్స్పియరుని కవితప్రతిభకు మార్తాండప్రభకునా లోపమెవఁ
 డెంచఁగలఁడు? షేక్స్పియరుని నాటకములు కావని శంకింపఁబడిన
 యవి తప్పఁ దక్కిన యరువదియైదింటిలో నీతిబోధకము 'కొరియొలా

నన్ను", మఱి "యే తెన్నుటెమను జీవన" మనుటకు సందియములేదు. "నీ యిష్టానుసారము" (As you Like It) జగమున నాటకరాజ మన వచ్చును. లోకులకు నుత్తములవల్ల న్మఱియు నీచులనుండియు నొక్క తీరుగనే నీతిని బోధింపవచ్చుఁగాని యుత్తముల సత్త్వవర్తనముల నీతిగఱపుట పండితాభిరుచి. నీచుల దుష్ప్రవర్తన మగపర్చి నీతిఁ దెల్పుట పామరంజనము.

కాళిదాసుని నాల్గునాటకములలో నతనివికావనుకొన్న మాలవి కాగ్నిమిత్రప్రహసనములు గాక తక్కిన రెండింటిలో ననేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలము శ్రేష్ఠమని, కాని విక్రమోర్వశీయమే మేలుగఁ గనబట్టెడు. భర్తలుండగా నన్యపురుషులఁ గవయఁగోరుట భార్యల కెట్టితప్పో భర్తలఁగూడ భార్యలుండగా మఱియొకతెం గూడ నెంచుట యట్టిదోనను కాదొకొ! పురుషుఁ డింకొకతె నాసించునట్లు స్త్రీ వేఱొకనిఁ గాంక్షింపఁదగదా? అలదానిం గవఁ గూడిన నా నేరము నైచుచు భార్యపాదములకు భర్త మొక్కునట్లు వానిఁగలసిన నాతప్పొప్పుకొల్పుట భర్తపాదములకు భార్య మొక్కుట సరసముకాదట. స్త్రీకిఁ జాత్రవత్వమువలెఁ బురుషున కేకపత్నీ ప్రతము ముఖ్యము కానేరవో! ఒకరి కట్టింకొకరికి ముక్కతగునా? భారతీయ నాటకములలో దక్షిణనాయకత్వము సభాసదులకు దున్నతి బోధకము.

విక్రమోర్వశీయ శాకుంతల మాలవికాగ్నిమిత్రములలో నాయకులు వేశ్య నొకఁడు, వేశ్యకూతు నొకఁడు, వేశ్యావేషమున నున్నదాని నొకఁడు క్రమమఁగా వలచి, యగ్నిహోత్రసాక్షిగాఁ బరిణయమాడుకొన్న భార్యల న్నొందించిరి. శాకుంతలమున సఖులతోఁ బూలుగోయుచున్న శకుంతల వేనెటీగెను జడసి చెలుల స్నాయము నకై పిలిచినపుడు చెట్లుచాటునం బొందియున్న సార్వభౌముడగు దుష్టుండు "పురువంశపురాజు భూమినేలుచుండగా ముద్దరాండ్ర కెవఁ డవజ్ఞసేయుచున్నాఁడురా" యని కత్తిజలిపించుచు నాపె దఱి

కుటుకు టదెంత సరసము? కనికర మా ముద్దయ (పాప మా ముద్దయ) యదినట కచట రాజు నక్కియంట యెఱుంగకుండెనేని యతని యాక స్మికౌద్ధత్వమునకు జడి సి యెక్కెట్టకం బ్రాణమాలు గోల్పోయి యుండును. బ్రాహ్మణులు కణ్ణమునిహతుచే నాతిశయమందుమని రాజునకుఁ జెప్పినపుడు తనలో నరియె యాపెఱుఁజుచెడ ననుకొన్న రాజు పూలమొక్కలకు నీర్వోయుచున్న శకుంతలంజూచి యిదే కణ్ణముని కూతురని చెట్టుచాటునబొంచి యాపె చక్కఁడనము జూచి యూటలూడుట తనవంటి యుత్తిచక్రత్రయన క్షవైస పని గాదు. “తపస్సు బాగుగ జరుగుచున్నదా?” యని రాజడిగినపుడు శకుంతల మునికన్నెయయ్యఁ బ్రత్యుత్తర మీఁబోక వేశ్మకన్నవలె సిగ్గు నటించుట బ్రాహ్మణ్యపలాచారనిర్యము. రాజుచేఁ దపోవన రక్షకై నియోగింపబడిన ధర్మాధికారిని రాజు నీచునివలె దబ్బరవలుకు టనచితము. రాజు తా రాజభృత్యుండనని చెప్పి కొన్నప్పు డతనింజూచి శకుంతల శృంగారాజ్ఞ నగపర్చుచు; బండ్లి గి లించుట మఱింత యనుచితము. “శకుంతలా! నీ తండ్రి వచ్చెడు” నని నకియలు రాజనన్నిధి నసంగానై న నాకేమని చిరాకుపడు టాక రనమా ? ఇత నాకోర్కె తీరుట కవకాశమున్నదని రాజు శకుంతల వేల్పుసానికూతురని తెలిసినపై ననుకొనుటచే సంతకుమందాపె మునికన్నె యని తెలిసియ వెఱాపించుట దేన్వాయము? శకుంతలం జూపించి ప్రియంవద రాజుతో “మతేనుడనెడ” రని పల్కునపు డాపె న్నకుంతల ప్రేళతోఁగొట్టి సానిటక్కగపర్చెను. కేవలకన్యక కట్టి చమత్కారము తెలియుట న్యభావవిరుద్ధము. మన్మథ వ్యాపారమున కడ్డగు ఘోరతప స్పిపెచేఁ జేయబడఁదగినదా? యని మునికన్యక లతో రాజంత ప్రౌఢముగాఁ బల్కునా ? కన్యలకు మన్మథ వ్యాపార మన నర్థము తెలియుటెట్లు? ఇప్పటికి న్ననకంపమని రాజు కన్యకలతో నిగూఢావయవవర్ణనము సేయఁదగునా ? శకుంతలకుఁ దానుంగర

మిచ్చుటచే నాపె వృక్ష సేచనఋణము న్రాజెట్లు తీర్చగలడో ? విర
జాజిపువ్వు జిల్లేడుపువ్వులఁ బడునట్లు వేల్పుసానికూఁతురు కశ్యపముని
యొద్ద నున్నదను పోల్కి బాగుగలేదు. జిల్లేడుచెట్టుకన్న బొమ్మచెము
డుడొంక కొంతయొప్పునేమో ! పూవు, చివురు, తేనె, పండులతోఁ
బోల్చి యా నడుమ వృక్షసంబంధములేని రతనముతోఁ బోల్చినేల ?
“నీ కోర్కె యిప్పు డనుకూలించె”నని విదూషకుఁ డనుటకన్న “నీరొట్ట
నేతిలోఁబడినదన” బాగుండును. “నవ్వులాట కన్నమాట నిజముగ
నెంచకు” నుని రాజు విదూషకున కనుట ధీరోదాత్తలక్షణము కాదు.
పొదలోఁ బొంచుండి శకుంతల తా వ్రాసిన వలపుకాబుఁ జదువగానే
యట్టిపడ్డట్లు వచ్చి “మన్మథుఁడు నన్నుం దపింపఁజేయుచున్నాఁడు గాని
నన్నుం దగుఁల బెట్టుచున్నాఁ”దని పైఁబడఁబోవు టదెంత వైదికపు
సరసము ? శకుంతల కన్నెయయ్య సంతఃపురస్త్రీల నెడసియుంటం
గుందు రా జని సానిపిల్ల యనుటచే ముప్పఁబడినదానివలెఁ బల్కినది.
కేవలకన్యక యట్టిపల్కు న్నభావమా ? ఒడ్డెయంగలివలె నీకు
వినరుదానా ? నీ కాళ్ళు పినుకుదానా ? యని రాజు సరసమునకు
మొదలిడుట యెంత బాగున్నది ! మిట్టచుధ్యాహ్నపు వేసవియెండ
మండుచుండగా నిషిద్ధవేశ స్సంద్యోగమున కేర్పర్చుట యనుచితము.
క్రియ యంతయు న్ముగిసినపిదప ‘నా తండ్రి నిట్టి పనిచేసి యవమా
నింపఁదగదు. నాసఖు లనుమానించెదర రేమో. ఇంక నన్నిడువు”మని
ప్రౌఢజార యనునట్లు కేవలకన్య యనుట యస్వాభావికము. కామకేళి
కృత్యముల నిట్లు బాహాటముగా రంగస్థలమునఁ బ్రదర్శింపించుట
మిక్కిలి తగనిపని. దృశ్యకావ్యమునం దిట్టి యనౌచిత్యము వర్ణింప
రాదు. బలాత్కారముగా నాపె నాపుట. ‘యండుము విడిచెదను;
నీ వాతెఱతేనెఁ గ్రోలనీ’ యని తలపడుటయు సభాసదులకు లజ్జా
జనకము కాదా ? ఇట్టి యసభ్యములు ప్రచురింపఁదగినా ? ‘పౌరవ!
యిట నా సేమ మరయ గౌతమి వచ్చుచున్నది. నీవు చెట్టుచాటున
దాఁగుండు’ మని శకుంతల యనుట చూడఁగా రాజు శకుంతలను

శాస్త్రోక్తకీతిగా గూర్చివేసి వివాహమాడినట్లు కనబడదు. సానిపిల్ల
 దొంగసరసము లాగున్నది. శకుంతల చెప్పినట్లు రాజు చెట్టుచాటున
 దాగుట యందు శాజుతో డాంగి 'యెటనేల యంటివిరా?' యన
 నారోగ వసుచున్నాను. పట్టచిరంజనం సార్వభౌమాని కేగతి పట్టును?
 "సంతాపమాంత్రితం నా వలయునూ? తిరిగి నినుం బరిభోగమానకుం
 బిల్వేష"నని యంత ప్రోథమాగాఁ బల్కుశక్తి యదవరకే కన్నెటి
 కట్టెన సాని పాపములన్నియును నెన్నయ కెట్లుండును? రాజు శకుంతల
 కెంత మాత్రముం దెలుపవలె తనరాజధాని కరుగుట కాముక
 న్నే హర్షభావపీడితు. ఇట్టిప్రవాసజనిత దుఃఖములు సుదుస్స
 హమాని బ్రహ్మచారి మహా యోగభవ విరుద్ధము. రాజు శకుంతలతో
 రహస్యసంభాషించి ముగించుచున్నాడె. కనవత్సరముదాదా కేశ్వపుం డెఱుం
 గున కనుంతల యుండుటయైదు నెలలు నా సంగతి తెలిసికొని యావంత
 యైన ననుకో దిగి కన్నెట్లుండునె డెలుపని దుష్కంతుని మోద్దకు
 నాకాశనా న్నెచ్చి యానెడునెను. కేపో నేడో నీళ్ళాడుటకు
 నిష్ఠకు గానున్న కుండ కన్నె వారింటి కెట్టికీనుకైనం బంపునా?
 పురాణములోఁ కెంతయుఁ దెలుపమాత్రసహితంబుగాఁ బంపుట కేమి
 యభ్యంతరమో? 'ఓ పువ్వుల నెక్కులారా! మిమ్ముల నెంతయో
 ప్రేమతోఁ బెంచిక యీ శకుంతల యత్త వారింటి కేగు నాపెకు
 మీ పెలవొస గుండె ముచికాశ్వపునినంటి సంయమధని పిచ్చివాని
 నలె చెట్లతో మాట్లాడువా? 'మరియ తటోన్మూలిత చందనలతవలె
 నిన్నెడిసి వేలనో నేనెట్లు బ్రతుకంగల' నని శకుంతల యను సుప
 మానము కి నువ్వు. బండియో బ్రతుయో చేయరాదా? నిండుచూలా
 లైన నూయం గాలినడం సంపనేల! తనకంత ధైర్యమున్నచో రాజు
 నొద్దనుండి యరవమైన దెప్పించరాదా? కాశ్వపముని యంత
 మోటంచనము చేయవగునా? బకవత్సరములోపల దానెంతయో
 వలచి కలసిన త్రిలోకై కసౌందర్యవతి న్రాజు మఱచుటెట్లు?

రాజౌనర్చిన సాధారణకృత్యమైన సర్వలోకవిదితమఁగదా ! రాజు శకుంతలం గవఁగూడుట యేరికిం దెలియకుండు టెట్టికథ యెంత యనందర్భము ! రాజౌకసారి మాత్రమే శకుంతలం జతఁగూడె, ఇప్పుడు కనుటకు సిద్ధముగ నాపె వచ్చె. ఆపెకుం గొడుకు పుట్టినేని తక్కిన భార్యల కనిష్టముగా వాని న్యవరాజుగా నేర్పర్చవలసియందును. “ఒకసారి వీనితో భ్రాంతిఁ దీర్చుకొంటి నిక నీ యనుమతపుత్రుడు మోయుటెందుకు ? లోకులెవ్వరి కీసంగతి తెలియదు గాన నెద్దియు నెఱుంగున ట్లూరకుంట మేలని రాజు తలంచుట యన్యాయమదా ! కని యిట్టికథ ప్రచురించుట లోకులకు దుష్ప్రతి బోధించుటగదా ! వలచినందుకొక బలుపుదెబ్బ లన్నట్లయ్యె శకుంతల పని ! తాఁ జదువు కొన్న టక్కరిసానిపిల్లకదా రాజుతో నుత్తరప్రస్థానైరములు జరుపకుండునా ? లేక మతేవిధముగనైన దన గర్భిణి ముదూరక మునుపు రాజసమాచారము వెల్లడి నేయకుండునా ? పోనీ రాజు తన కిచ్చిన యంగరక్షన బంధువులకుఁ జూపకుండునా ? నిండుచూలాలి ప్రసంగస్థలమున సిగ్గుదీసి బీభత్సంబుగ నేడ్పించు నాటక చమత్కారమా ! దుర్వాసుని శాపమున రాజునకు నుటపు నలుగనీ ... కాశ్యపాది మహామునీశ్వర వాక్యము విశ్వసింపకుంటుకుం గత మేమి ? రాజు మూర్ఖుడా ? లేక కథకుఁ గాలేక్షులుండవా ? పెద్దబంటులు లక్ష్యపెట్టని రాజుం గథానాయకునిఁ జేయ రాదు. ‘ఓహో తాపసి ముదుసలీ,’ యనియు సార్వభౌముఁ డగు దుష్కంతునివంటి క్షత్రియోత్తముండు బ్రాహ్మణ స్త్రీలు మోసకత్తెలనియు నధిక్షేపించుట యచితము కాదు. “నీపోర్న నీపె కొడుకున్నచో నీమె నేలుకొమ్ము, లేకున్న నీపెం నంగడియొద్ద కంపవచ్చు”నని పురోహితుండు చెప్పఁగా రా జందు కంగీరించె. ఓహో ! ఇట్టిది నీచకులుల తలం పుత్తము లిట్టి తీర్పుచేయదురా ? ఇది భారతీయోత్తమార్గ చరితమునకుఁ గాళిదాసుఁ డెంత తలవంపుఁ దెచ్చె ? ఉదారమగు పూరువంశ క్షత్రియకులము కాశ్యపాది మహా

మునీశ్వర పావనచరిత్రము స్మృతినంప్రదాయము చెప్పిచెప్పి తుదకు
 గొల్లలు మంగళ్ళు తీర్చు తగవువలె నిక్కని తుస్సుమనించినాడేమి!
 నిండుచూలాలగు శకుంతల కనికరమెద్దియఁ దోచఁ నాభయై రాజ
 పురోహితుని యింటి కేడ్చుచు నరుగుట యెగిరెగిరి యెంగిలారు
 మీఁదఁ గాలువైచిన యాచారవంతునివలె సభ్యంగమొనర్చుట
 కత్తెరువుఁ బూసికొని పేడతట్ట నెత్తికెత్తుకొన్న ట్లంతయో సంగార
 మున నాటకము మొదలిడి తుదకిట్లు కరుణాబిభత్సములఁ జూపఱ
 డెండుములం గలంపఁదగదు. నాటక మిచట ముగింపఁబడవలసినదే కాని
 దుఃఖపర్వవసానముగాఁ బూర్వనిబంధనములంబట్టి ముగింపఁబడరాదను
 హేతువుచేతనో రాజునకుఁ దక్కిన భార్యలవలన సంతానములేమిఁ
 దానోకసారి దొంగతనమునఁ గలిగిన శకుంతల కొకవేళఁ దనపోల్కిం
 గొడవకొనవలసివో వానికిఁ దనముదుసలితనమున రాజ్యమప్పగించఁ
 గోరియో - రాజు శకుంతలం దిరిగిచూడనెంచి తుదకొక వసమలో
 నై దేండ్లకన్నులు తన్నుఁబోలిన కొడుకుఁ గాంచిన శకుంతలం జూచి
 యాపం గొడుగుతో నింటికే దెచ్చుకొన్నట్లు బిటకాయపీచునలె
 కథ ముగింపఁబడియె. రాజు శకుంతలం జిత్రమునైనాసి చూచునేమో
 యని భయంపడుటయుఁ దోడనే తనకు సంతానములేదని దుఃఖపడు
 టయు బిచ్చిపిల్లలు కావా? శకుంతలం బెంచి యెంతయో ప్రణమించి
 యాపెం దుష్వంతునికడకంపిన కాశ్యపముని దుష్వంతుఁ డాపెన్నిరా
 కరించెనని శిష్యులవలన వినియు నాపెయోగక్షేమ మరయి కూరికుంట
 లోకపిహిద్ధమ. తనదేవి కంతగా జడిసిన రాజెట్లు శకుంతల నాపె
 కొడుగుతో సగరిలో నుంచుకొనునో ఈ నాటకమంతయు నసంపర్భ
 ముగా నున్నది. నాటకరచన ముందఁ గాళిదాసుని కంతగా ప్రక్తి
 చాలదు. కాళిదాసు నాటకములకన్న సతని కావ్యములు బాగున్నవి.
 వానిలో రఘువంశములో మూడువంతులమేల మిగులశ్లోఘ్యము.
 కాళిదాసుఁడు జ్యోతిషమునరదు వైద్యమునందు ఛందోఽలరకార

శాస్త్రములందు దన పాండిత్యముఁ జూపుటకొఱకుఁ గొంత గ్రంథ రచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధింజెందెను.

షేక్స్పియ రొసర్చిన “ల్యూక్రీషీచెఱ” (Rope of Lucrèce) యను కావ్యమందలి కవితాశక్తి గొనియాడ వేనోళ్ళు చాలవు. దేవుడంతట వ్యాపించినట్లు షేక్స్పియరునిజ్ఞాన మఖిలమనుమానుభవముం బొదవెను. షేక్స్పియరు కనిపెట్టని మనుష్యానుభవము లేదా. సకల మానుషసంఘము నొధించి శోధించి తచ్చేష్టితముల న్లోకులకుఁ దేలు తెల్లముగ వెల్లడించెను. కాళిదాసుని కవిత్యమందు బూర్వులు త్రొక్కిన క్రొత్తమార్గ మెద్దియులేదు. కొంతవఱకు జయదేవభవభూత్యాదులు నవీన భారతీయకవులలో స్వతంత్రులుగాఁ గాన్పించిరి. షేక్స్పియరుఁడు స్పెన్సరుని కవిత్యము నెంతయో కొనియాడుటవల్ల షేక్స్పియరుని కంటెఁగూడ నెక్కుడు కవు లుండియుండు రనుటకు సందియము లేదు. భారతీయ నాటకములలో మృచ్చ చక్రికా, వేదీసంహారములు మిక్కిలి రమ్యములు.

రూపక ప్రయోజనము :

క్రతువిధానములు శ్రద్ధములు, వివాహములు త్వవి విగ్రహములు లేగించు సంబరము, వేకాంతనెవ, లసరమ్మ నాటకములు, పెగటి వేసములు, భాగవతములు బొమ్మలాటలు మొదలగునవి జనాల కాస్తీకర్మబుద్ధియు వేష్టయుఁ గలిగించుటకై వైదికస్మార్తల కీర్తనములం దనాదిగ నాటకరూపములుగ నున్నవి. నటములకు నభివ్యుక్తులగుఁగూడ సంకల్ప సశమున రసములు పుట్టించునని నాటకము. ప్రేమప్రసంగముగ నాగరకత ముదరినకొలంది సూపర్వితేషములు తలచూపందొడంగె. సహజముం గనుఁగొనుటకన్నఁ గృత్రిమముం జూచుటకు మిగిల వేడ్క పడుట పామరజసస్వభావము. మఱియు సూర సగపడు మృగం గడు నరయఁడు గాని పదిహాకలకై సఁ గుక్కప్రతిమం గొని యింట మంచుకొని యవివేకి యబ్బురపడుచుండును. దేవుఁ డూహాపోహలు

గల సునామునివంటి యాశ్చర్యగలవాడనియు, శకుంతల రవినర్మ
పటపాస లిఖింపబడిన యాశ్చర్య పోల్కి-వనియు, గవి పన్నినట్లు
మఱియు నాటకు లగపర్చిన కీటకు పురాణప్రసిద్ధులు చరించినయు
నాత్మజ్ఞానవిగోషలు భవపడి నృథా న్యయప్రయాగ ములకుఁ
బొంగుచున్నారట. కృష్ణమనున నన సుననెట్లు తాజూచు నఖిల
జగద్రూప మగుచున్నచో మట్లు తన యజ్ఞానమే సమస్త ప్రపంచా
కారమనుఁ బరిణమించుచున్నవని తెలిసిన తత్త్వజ్ఞుడు సంసారము
దుచించినట్లు వివేకుడు చుగ్గటలమొకటి వాటిమొ లింపుగానేరవు.
దుష్టములుగల పదార్థముల జిహ్వా వాంఛించునట్లు మధుర గీతముల
వినుటకు శోత్రములు స్రవణసూపములఁ జూచుటకు నేత్రములు
న్నవరసాస్వాదన మొనర్చుటకు స్పృహయముఁ గోరుట నైజము.
తత్త్వప్రసోచితభీనయం బొస్పాదించునగాయిత శిశువులులగు నాది
మునులు వేదమహాభూషణా ప్రదక్షిణకొన్నముల విచ్చింతఁ బ్రాచీను
త్తమ స్వతస్త్వమి నతిఁ గ్రహించి సర్వార్థక్షేపము నేయిమం
దురు.

కం॥ “పశుభు క్షుభు, మోక్షుఁ
బుద్ధుఁడనె చెన్నఁగవెయుఁ ముఱిమిఱి పొమ్మల్,
పూజు నుభయ, శేషియ
బుద్ధుఁడ మోషియను డెంద ముఁ రింపంగన్” — అని

పోతన చెప్పిన పద్మమూర్తి బుద్ధిమంతులఁ జూచినంత మూత్రమున
నర్థస్ఫురణముచే నట్టి యానందముఁ (క్రీ) నునమున మూర్తిభ
వించును. అట్టి యా పద్మము నాభ్యుభర్తమునఁ జదువునెడ శ్రోతల
నట్టి చేడియొ కన్నలఁ గట్టినట్లుండవను. అశ్వశబ్దార్థ మెఱుంగ కశ్వ
మన్న కెట్లుండనో తెలియనివాని కశ్వము నగపర్చి యశ్వ మన
నిట్టి వని చెప్పినట్లుడుగదా బోధపడును. అశ్వశబ్దార్థ మెఱంగినవాని
కశ్వమూర్తి మనస్సునకుఁ దోచును. మఱియు నట్టివాఁ డశ్వము

స్వధార్థముగఁ జూచునెడ వాని కశ్వమున నేమో మఱింత స్పష్టముగు
గాని వాని కశ్వముని గాడిదం జూపినచో సమాధానపడఁబోఁడు. అశ్వ
శబ్దార్థ మెఱుంగనివాని కశ్వముని గాడిద సగపర్చిన నిప్పటి కదే
యశ్వముని నమ్ముకొనును. యధార్థముగ నేనాఁడోయున్న శకుంతల
నిప్పటివారికిఁ జూప శశ్వము కాదుగదా ! చదువుకొన్న వారికి
మాత్రము పై పద్యము చదువుటచేఁ గవి వర్ణించిన తీరున శకుంతల
రూపు మనసున స్ఫురించునుఁగాని పామరుల కట్లు తోఁచనేరదు.
రంగస్థలమున నొకఁడుగాని మొకతెగాని తా శకుంతలనని వాలకము
వేయుట పామరుల నొప్పొప్పుచున్నట్లు. మఱియుఁ బండితులకు సవ్య
పుట్టించుట. కాని రసోత్పాదక మెట్లగును ? దుష్కర్మంతముహారాజునే
నని మొనఁ పిన ముచ్చెకిరీటుముం బెట్టికొని నటించుట హాస్యాస్ప
దము కాదా ? కాబట్టి నాటకసూత్రమునఁ జదవదులకు మఱింత
వెల్లడిగఁ బదార్థములుం దెలుపఁ గవులు కావ్యము లొనర్చినప్పటి
కా కావ్యార్థము మఱింత ప్రచురింపఁగోరి తేనెకు మఱింత తీసి
కలిగింపనెంచి బెల్లము కలిపిన మవివేకులనలె రంగస్థలమున నిగ్గుటి
వాలకములు వేయఁ జనదు.

కం॥ అయ్యవారుకాని పయ్యెడ,

వెలి ముచ్చెతోడవులు, వెరవు వెట్టిన చన్నుల్

గల సిగ్గిడి, దేబె శకుం

తల యని డబ్బిచ్చి చూచు ద్రాబ యయారే !

మొక నటుండుగాని తే కొక్క నటిగాని చతుర్విధాభిసయముల వ్రంగ
మున సభాసదుల సవరసంబుల వ్రచింపనచ్చును. దుష్కర్మంతఁడు, రథము
సకుఁ బూస్పబడి పర్వితా గుఱ్ఱములఁదోలు సారథి, యడిపిం బరు
గెత్తుచు శరపతెసభయమున మెడఁ ద్రుప్పి వెనుఁజూచులేడి, పూల
మొక్కలకు సకియలతో నీర్వోయ శకుంతల మొదలగు భూమికలచే
నాటకమునఁ గవివర్ణిత పద్యపులఁ బ్రత్యక్ష మొనర్పఁ గోరినచో నయ్య

వారిం జేయబోయినఁ గోతియై యపహాస్యకరమగు. పోనీ, యొక వేళఁ బామరరంజనమునకై వేషము వేసినపుడే వేషమున కెవ్వ రద్దు లో తెలియఁదగినది. తొంబదేండ్ల మాదుసలి వేషము నై దేండ్ల బాలుఁడు వేసిన బాగుగనుండునా? కాలాంగనా వేషము కులట గైకొన్నఁ దగియఁడునా? నిరుపేద చక్రవర్తిగీవి నెట్లగపర్చఁగలఁడు? మిగవాఁ డొయ్యారి వేషముని పైటపట్టుకొనఁజాలనా? ఆకుది పురుష గాంభీర్య మెటుచూపఁగల్గు? గొడ్డాల కాన్పునొప్పు లెటు తెల్పు?

పండితపామర రంజకములుగా వృత్తకావ్యములు కల్పింప బడియె. అవి చదువుకొని పండితులు మఱియఁ వానిబట్టి వేసిన వేష ములకుం బామరులు స్రంజిల్లుచున్నారలు. బడ్డమెనవారలు వేష ములు వేసికొని రసాభాసము చేసెనరనియే యూహించి కాబోలు నాట్యలక్షణ మొనర్చిన భరతమనిగాని, సంగీతకావ్యముగ రామాయణ మొనర్చిన వాల్మీకిగాని నాటకంబు లొసర్చుకుండిరి. కాళిదాస ప్రహసన మొక బూతుపంచాంగము. పేక్కియరువలె హాస్యరస మంత మృదావుగా భారతీయ కవులెన్నరైనఁ జెప్పఁజాలకుండిరి.

తౌర్యత్రికము :

నాటకములందుఁ తౌర్యత్రిక మనశ్చ కర్తవ్యము. చతుర్వి ధాభినయములలో లోకన్యవహారము దెల్పు శబ్దమౌతముగాక కావ్య నాటకాదులుగూడ వాచికాభినయమగును. అందు కేవల వాక్చార్పణము లోకధర్మ రాగయక్త వాక్చార్పణము నాట్య ధర్మ నాఁ బరఁగును. అట్లే తక్కిన యాంగికాంగహార్య సాత్త్వికాభి నయములకుఁగూడ రెండేసి ధర్మములు కలవు. సామవేదమున కుప వేదము గాంధర్వవేదము. దానికే రెండవపేరు నాట్యవేద మని. అభి నయప్రధానమగు నాట్యవేదమున వాచికాభినయమగు నాటకము నందు గీతవాద్యనృత్యము ల్లుపయోగింపఁబడును. గీతవాద్యనృత్య ములు సహజములని కృత్రిమములని రెండువిధములు. అందు దైవ

సృష్టములు సహజములు. మనుష్య కల్పితములు కృత్రిమములు.
 మయూర, చాతక, చాగ, క్రౌంచ, కోకిల, దద్దర, గజధ్వనులు
 సహజములు. వాని ననుసరించి నేర్పర్చిన సరిగనుక భవి సంజ్ఞక
 సప్తస్వరములు కృత్రిమములు. మేఘవర్షసమా, పక్షియతమా, మృగా
 రావము, సద్విప్రవాహధ్వని, వాయునిర్ఘోషము మొదలగునవి సహజ
 గీత విశేషములు. అందు స్వభావముగా నాదాత్మానాదాత్మ స్వరిత
 స్వరభేదములు సవరసము లుండును. ప్రాణు లుల్లాసముగ
 మన్నపుడుగాని లేక తమతమ హం బరస్పరముం దెల్పంగోరి
 నపుడుగాని లేక గాధపడు నే జంతునై పం గాని క్షునిశేయుట
 సహజము. మనుష్యులు కాలావసరమునం దను బాధ్య విశేష
 ముచే నను ముఖ్యధ్వనివిశేషములు సమములగు నుజ్జయు హల్లులుగ
 నేర్పర్చి వారికి స్వరభేదము ల్లుండుచును. అట్లు వియతస్వరవిశేష
 లతో వర్ణ ముద్భవించుట కృత్రిమగీతము. వేదపు గాదేతిహాస
 కావ్యాది గర్వపర్వ ప్రబంధము లన్నియు మనుష్యులు కర్తవ్యరముం
 దను మూహులు వర్ణ స్వరరూపములగాఁ బ్రాచురించు కృత్రిమ
 గీతములే. కంఠధ్వనిగాఁ ప్రాణు ల్లే సవయవములచేతనా నుజ్జయు
 నచేతనముల కడలికచేత నొదవు శబ్దవిశేషము సహజవాచ్యము.
 కృత్రిమగీతానుకరణముగ మనుష్యులు తత్తాసద్ధనునుసరిభేదముగ
 నేర్పర్చిన శబ్దవిశేషము కృత్రిమవాచ్యము. కంటి కగపడు ననుస్త
 చేతనాచేతనాకార చలనవిశేషము సహజ సర్తసమా. కృత్రిమగీత
 కృత్రిమవాద్యానుకరణముగ మనుష్యులు చేయు కరచరణాద్యవయవ
 చలనవిశేషము కృత్రిమసర్తసమా. వినికివల్ల గీతవాచ్యములును,
 జూపువలన సర్తసమాం దెలియఁబడుం గాన గీతవాచ్యములు శ్రవ్య
 ములు, సర్తసము చాక్షుషము. వినులుం జూపులున్న సార్థముగ
 వివేకులు సహజకృత్రిమరూపముగఁ తౌర్లత్రైవిమనండి సవరసా
 స్వాదన మొనర్చెదరు.

సంగీత సాహిత్యములు :

సంగీతరస మెఱుంగని వాఁడు దుర్మార్గుడు. వాని నిర్విశ్వసింపఁ జనదని పేక్కియ రన్నమాట — సంగీత సాహిత్యరస మెఱుంగని వాఁడు తోఁకయుం గొమ్ములులేని పశు వను భారతీయ వాక్యము కన్న గణనీయమా. మఱియు నీ సంగీత సుధారమాలలో నానవేసిన గొడ్డళ్ళు, నానవేయని గొడ్డళ్ళని రెండు తేటంగులు. సహజశ్రుతిమ సంగీతములు స్వయప్రయాసమాలతో వినుచుం గనుచు నెఱ్ఱియానంద మానందించుచుండీయు నాడెము కట్టలేక నందిం బందియనియుం బంది నందియనియుం దెలిసినట్లు నటించి యభిప్రాయ మిచ్చు రసికస్మన్యులు మొదటిమచ్చు. సంగీతముం కబిడుచిదే లేనివారు రెండవరకము. లోకమందలి ముదిరిన మనజులలో బలువు నీరెండు విధములలోఁ జేరినవారే. కానిచో వారలు సంగీతమున తమన శిశువువలె నాఁకలి మఱునరా? పశువులతెన్ననఁ బ్రాణముడరా? పాములనీతిఁ బరనశులుకారా? సహజసంగీతమానలఁ గృత్రిమసంగీతము ప్రాణుల వశపర్చుకొనఁ జాలదు. కోయిలకూత శృంగారము, సింహగర్జితము వీరకౌద్ర భయానకంబులు. గుంపుగూడిన నానాజాతుల యార్పులు హాస్యాద్భుతంబులు; గుడ్లగూబ యటపు బీభత్సంబునఁ; జిలుతాలపై జలజలఁగాఱు నెలయొటి మ్రోత శాంతంబు నిట్లు జగమున స్వభావ ముగఁ జేతనాచేతనములు ననరసములం నమ ధ్వనులం దెలియఁ బర్చును. గాలికిఁ గరలు వివిధస్థానరంబులు భూమిపై వాయువశమునఁ బలురూపులుగఁ దోచు. మబ్బలు స్మఱియు వానిలోని మెఱపులు సూర్యచంద్ర సక్షతకాంతులం గలుగు వివిధచ్ఛాయ లాకసంబునను సహజంబుగ నాంగికాహర్ష సాత్త్వికాభినయంబు లగపర్చెడు. ఇట్లరసినకొలంది సహజసంగీత రసానుభవ మగుచుండును. కేవల వివేకులకుఁ గృత్రిమ సంగీతముకన్న సహజసంగీతమే మిక్కిలియానంద దాయకము. ఛందస్తాలాంగ ధాతురాగ రసభాషాది నియమముచే

విహస్తమనియుం, దదనియనుమున ననిర్వృక్తమనియుం బ్రబంధము
 ద్వివిధము. గద్యపద్యాత్మకమగు గ్రంథములన్నియుం గృతిమి సంగీత
 ప్రబంధములే. వాల్మీకి శ్రీమద్రామాయణముం గుశలపులచే గీత
 వాద్య నృత్యసహితముగ శ్రీరామునకు విన్పించెనని యుత్తర రామా
 యణము వలనఁ దెలియవచ్చెడు. ఇప్పటి కొన్ని సంగీతశుభాకరములు
 గీతగోవింద సుధ్యాత్మరామాయణము మృత్యుంజయవిలాసము మొద
 లగు సంగీతప్రబంధములందు బాలబోధ కేర్పర్చిన రాగతాళములఁ
 గాంచిసంతమాత్రముచేతనే యవియే సంగీతప్రబంధములనియు,
 వాల్మీకి రామాయణ, శాకుంతలనాటక, మనుచరిత్రాదులు సంగీత
 ప్రబంధములు కావనియు, రాగతాళనియమితములగు గీతగోవిందాదు
 లును గావ్యగౌరవము లేదనియు, మఱి యట్టి యక్షగానములు పఠనా
 ర్థములు కావనియు న్వానిం గళాపాఠశాలలం జొరబడనీకున్నవి.
 సునందము లననేమో, వృత్తిరీతు లననేమో, నాట్య లననేమో,
 నాటకము లననేమో, తత్ప్రయోగ మననేమో లక్షణసూత్రములం
 దెలిపిన భరతముని పన్నిన శాస్త్ర మెఱిగీయెఱుంగని సంగీతగొడ్డళ్ళు
 కళాపాఠశాలలం బఠనగ్రంథముల నియమించు సధికార్లుగ గ్రహచార
 నశమున సంఠచేతను, నేత్రహస్తవిన్యాసములమున నుత్తరప్రత్యు
 త్తరములం బ్రతికల స్మృంగపరీక్ష జరుగుటచేతను బ్రయోగప్రధానము
 లగు శ్రవ్యదృశ్య కావ్యముల రసమంతగా బయల్పడకుండెను. సుశారీర
 సౌష్ఠవములుగల సుశిక్షిత నటీనటులచేఁ దౌర్యప్రతికసహితముగఁ
 బ్రదర్శింపఁబడు కావ్యనాటకాది ప్రబంధములు సభ్యుల హృదయ
 రంజనముం బాత్రప్రప్రీత్యము స్పృశనలు సలుపునట్లు కేవలగ్రంథా
 వలోకన మొనర్పఁజాలదు. కాశీపురీవర్ణన గ్రంథమున జూచుటకుం,
 కాశీపట్టణముం బ్రత్యక్షముగఁ జూచుట కెంత భేదముండునో
 యసంభవశాలులకే యొక. యథార్థవస్తువుం బ్రత్యక్షముగఁ బరికించి
 నపుడు హృదయమునకుఁ గల్గు రసము తద్వర్ణన గ్రంథముం జూచి
 నపుడుగాని లేక తద్వృత్తాంతము నివ్వనపుడుగాని యటుగాక

తచ్చితపటముం గన్నప్పడుగాని కలుగునా ! నమస్త పృథ్విభూతునప
జాతులను రాగతాళముల సహితముగాఁ బొడిరస ముప్పటి త్రోతల
నానందపర్చవలయునను భరతమునిపద్ధతిం బొత్తశాలలు నిద్వాన్ధులకు
మప్పినయెడ జనుల సందట నభీష్టరసపరసకులంజేసి యభీష్ట
కార్యంబుల న్నెఱవేర్చవచ్చుగదా ! వాచికాంగికాభినయవిశేషంబుల
నపరసంబుల స్వరభేదంబుగ నుపన్యసింపఁజాలి యెక్క విద్యారంబుడే
వేలకొలంపి జనుల న్వాదీనపర్చుకొని యభీష్టారంబు లందుచుండ,
యట్టి చూపన్వాసికు లనేకులు బయలుదేరినచో వారి సంగీత
సాహిత్య రసపరసశత్రుంబునఁ జొక్కిన ప్రజ వారి యష్టానుష్టానుగ
నెట్లు నడువకుండును ! హస్తవిన్యాసమునఁ గలిగిన యక్షరములు
గనుటచేఁ గలుగు రసముకన్న సుశాకీరమునఁ బొడము సమరములు
వినుటచే నొడవురసము చేతితో విసిరిన గుండుకన్న మహాకేచేఁ గల్ప
బడు గుండువలెఁ గోటింతలు పనిచేయదా ! రమ్మను తెండవలయులు
మాట ప్రతిఁ న్రావయఁబడగా నద్దానిం జదివకొన్నచాని తా నూలు
యెక్క యభిప్రాయమంతగా స్ఫురించదు. కాని ప్రత్యక్షముగా ను
పల్కుచున్న యాతని హావభావములు కనిపెట్టినపుడు చాని తాత్పర్య
ర్థము సాకల్పముగా బోధపడకమానదు. మఱియ నాచార్యుల స్వర
విశేషమాలంబట్టి మాటకర్థము మాఱుచుండును. గమననే నున్న
మునఁ బ్రత్యక్షవాచము కలుగునని పాదని ముని వక్కెను. వేరే ?
“కాంచ జొంగొట్టిన తీరగెజొంపమా ! తిరిగి కూలుమిక్తై విత్త్యు” నని
శకుంతల యన్నమాటం బుస్తకమునఁ జదివకొన్నప్పడు స్మృతియు
శకుంతలనుండి ప్రత్యక్షముగ విన్నప్పడుం గలుగు రసమాల తార
తమ్యము వేతే తెల్పనక్కఱలేదు.

శంకరాశరణ రాగము — ఆదితాళము పామా పామ గనుపమ
(గామగరి గరిసా) (పైకాలము)—మరియా—దగా ॥ ఇట్లు వ్రాసినపుడు
వైణికుడు వీణపై స్వరమును మాత్రము కాలానుసారముగ వాయు

చును గాని వీణపై 'మరియాదగా' యను సాహిత్యము నిన్నింపఁ జాలఁడు. స్వరయుక్తముగా నా యక్షరములు విన్పించుట శారీరైక సాధ్యమే. త్యాగరా జా యక్షరములం బాడిన స్వరగమకభేదము సంపూర్ణముగ వ్రాయుటకుఁగాని, వాయించుటకుఁ గాని యసాధ్యము. మఱియు నొకని శారీరమందలి యొద్దిక వేఱొకని శారీరమునకు నైజముగఁ గుదురదు గానఁ ద్యాగరా జామొక్క యన్నట్టి తీరు లనఁజాల కున్నప్పటికి నతఁడు పాడిన యా పాట కొంతవఱ కతని శిష్యులు శారీరమునఁ బట్టఁగలరు. కవుల కవితాశక్తి కొంతయైన గ్రంథరూపమున వెలువడి శాశ్వతంబుగ జగమున వారిపేరు నిల్పుఁగాని రాలరఁ గించు గాయకోత్తముల శారీర మాధుర్యమును జతుర్విధ వాద్య విశారదుల వాదనచాతుర్యమును సటీనటుల నాట్యసౌందర్యమును వారలతోనే చెల్లిపోవును. ధ్వనిగ్రాహి యంత్రమున గీతవాద్యములు, రూపగ్రాహి యంత్రమున స్పృత్యముం జూచాయగాఁ గొంతవఱ కిప్పుడు నిల్పఁబడుచున్నది గాని తౌర్నిత్రిక మొక్కసారి యాకర్షింపఁ జాలు యంత్రముకూడఁ బాణ్యవశమున నబ్బేనేని స్పృత్యగీతవాద్యముల నొక్కమొగి స్పృభను రంజింపఁగల పండితుల విద్య యొక్కింతయైన శాశ్వతముగ జగంబున నిల్పుకొనవచ్చును. నాటకములోని గద్యపద్యములు రంగస్థలమున సటీనటుల లెట్లుచదువవలయునా? రాగతాళ యుక్తముగాఁ జదువవలయునా? వేక కళాశాలలం బాఠముచెప్పు కేవల పండితులవలెఁ జదువవలయునా? ఈచదువుంగూర్చి వచనములు లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగాని యుచ్చరింపవలయును. రసానుకూలసుగు రాగలయలతోఁ బద్యములు చదువవలయును. ఉచితాభినయముగ స్వరరాగతాళములతో గీతములు పాడవలయును. లోకములో సాధారణముగా నందఱుం బరస్పరబోధకై యాడుకొను మాటలుం, జేసికొను సంజ్ఞలుం జతుర్విధాభినయములలోనే జేరుంగనుక భరతముని ప్రతిపాదించిన తీరున నమస్తజగము స్సంగీతమయమే కాన నభాసదు లెవ్విధముగా సంతోషించెదరో యా తీరున నాటక

మభినయించునది. నాటకము వాగ్దేయకారై క విరచితము కాఁడగినది కనుక యథావిధిగా మార్గివలె బ్రవర్తించరాదు. సుతేమన సర్వజన రంజన మగునట్లు యథేష్టముగాఁ బాడియాడుమి నెల్లరికి బోధపడు తీరున గద్యపద్యగీతము లుచ్చరించుచు స్రసాహకూలముగ పఠినటు లభినయించునది. రాగరూపకాలపుటల బ్రౌద్ధపుచ్చుని పగను. నాటక మవలఁబెట్టి రాగాలాపచాతుర్యముం దాళిపాండిత్యము స్మృత్సవైశ ద్యము న్నాటక మాహవాగు చూపరాదు. గాజుకప్పెలోని దీప కాంతితలె, బొగిచిన కూర తీరున సాహిత్యమునకు సంగీతము తోడై నచో మఱింత రుచిహెచ్చును గనుక గద్యపద్యగీతము లొక ప్పడు మాటాడు, నట్లొకొకప్పు రాగతాతాభీనయ సహితంబుంగ జన రంజనమగునట్లు యథోచిత సంగీతప్రయోగమునకుఁ బుచ్చరింపవలయు. నా. స్వరయుక్తంబుగఁ బద్యములు చదువనలయుఁగాని పద్యములు నడుమ నడుమఁ దెగబాడెడు వీర్యములు తీరుచున్నచో శ్రోతలకుఁ బద్య సమన్వయము కాక తలఁపులినునట్లుండును. నమ్మమ్మ నుం వీసినట్లు తాగాభీనయ సహితంబుగాఁ బద్యము వాదించువలయు. నూఁచినట్లు పరిమితాభీనయగీతవాద్యసహితంబుగా గీతము వాదించు వలయు. నీ క్షణ సంగీత సాహిత్యములకు గుర్తు పకలు పెండ్లితపామరజన హృదయ రంజనమగుటచో. పఠనములు సౌష్ఠవసంపన్నములు, నుల్లారయుక్తములు, సుశిక్షితములు, గులీములుగ పెండ్లివలయునని భారతమున నియమించెను. నాటకమునఁ జెప్పినం దప్ప యథేష్టముగా స్త్రీ పురుషవేషముం, బురుషుఁడు స్త్రీవేషము స్రంగస్థలమునం గ్గకోసుట రసాభాసము. గాంధర్వవేద మనుటచే గీతవాద్యస్మృతి స్మృతులు నెరవేర్చుట కర్హులు బ్రాహ్మణులు కావుననే “బ్రాహ్మణావీణా గాధినౌ గాయతో బ్రాహ్మణోన్యోగాయే” త్తని శ్రుతినిఁడనెను. మార్గపట హమును బహుసంస్థులై నాయుంచునది యని భరితముని ఘల్కెను. “వీణా వాదన తత్త్వజః శ్రుతిజాతి విభావజః, తాఞ్శశ్చ ప్రయోగేన మోక్షమార్గం నిగచ్ఛతి”—యని యాజ్ఞవల్క్యస్మృతియందుఁ

బ్రతిపాదింపబడెను. కనుక నెన్ని విధములఁ జూచిన న్నాట్యవేదా
భ్యాసమునకు బాహ్యజేతరు లనర్హులని చెప్పకతీరదు. వాగ్గేయకారు
నకుఁ జెప్పిన ఉత్తరములలో వేదాంగములై న ఛందశ్శబ్దానుశాసన
జ్ఞానము లుండుటచే వేదాధ్యయ నాధికారము ద్విజైక్వార్హమే గాన
గానకవితావిద్యాప్రయోక్తలు ద్విజులు గాని యితరులు కానేరరు.
బ్రహ్మసందమునను నెక్కవగ నారదాదిసుహామునులు గడించిన
సంగీతవిద్య సలరుట కొక్క బ్రాహ్మణులే వేదపఠసపాఠసములకు
వలెఁ గుత్తకొన్నారా నే మనఁగా - ఋగ్వేదజుస్సామధర్వణముల
యచ్చారణమునకు, మఱియు శ్రోత్రోత్పత్తిములందు నుపయోగించునది
వైదికసంగీత మయ్యును శ్రోత్రీయాధీన ముద్దానికే మార్గి యని భరత
మునికృతసంకేతము. నైదికేతరజనంగాని వ్యవహరింపఁబడనది తాకిక
సంగీత ముద్దానికే దేశ్య మని భరతమునికృతసంకేతము. మొదటిది
యథావిధిగ నడపరున్న సదృష్టభాము రాకపోవుచుండే గాన పైపెచ్చు
ప్రత్యహయముగూడ సంభవించును. రెండవది దేశ్యమన కెట్లంపా
యిల్లు యథేష్టభాము గాఁ బ్రయోగించినప్పటికిఁ జతుర్వర్ణ సాధన
మగునని భరతముని పల్కెను.

గీతాభినయములు ;

షేక్స్పియర్కాళిదాసాదిప్రముఖ కళాపాత్రులూ సంగీత
నిబంధనాసారముగఁ బరిపించుట శ్రేయము. షేక్స్పియరులోని
“Come hither” అను పాటలో గ్రంథమున నొనర్చిన తెనుఁగుదర్శు
బిలహరిరాగ సూపకతాళములఁ బాడునిగమ రెండవకాలాక్షరములు
రెండతీతగ్రహముగా గీతము మొదలిడి యీ దిగువ వివరించిన
తెన్నునఁ బాడునది :

* ఉద్గ్రాహము *

స స రి రి గ గ పా - గ ప (ధా ధ ప పా) పైకాలము

॥ ఇవలకు రానీ - రానీ]

ద్రువము

గగపథ సాససససా - సరిగో సనినిధ ధదా

ఎవఁడు దురాశ దొఱఁగు సుత - యెండ నుండ నలుమనో

మేలాపకము

గగపరిసరిగరి సన్నిధ్య - సససని నిపదా పసుగరి

తవిలిని తిండికై - నెదకుచు - ననియు దొరుకు దానితోడ

అభోగము

సస రిరి గగ పా - మన సని నప ||నిస||

నివలకు రాసీ - రాసీ ||మ్మవ||

సనిదసరిగధధపసుగరి - గగసుగారిగరిసా

యిచట శీశుగాడ్పుతప్ప - నెదిరివాఁడు గనఁడు.

పైనుంచిన గుర్తులలో - పైకాఁడూఁ దెల్పును. ఆరోహణము
అవరోహణమూఁ దెల్పును.

శాకుంతలములోని గీతము - “ఈవచ్చుచితాని” - అందుకు
దెలుఁగుపాట వసంతరాగ, చతుఃశ్రజంతి త్రిపుటతాళముల బాడు
క్రమముః పైకాలపు తెండక్షరము లతీత్రగహమూ జేయుచు

ఉద్గ్రాహము

సససగామగమధామధాని - నిధమగనిదమగరిసరిసని

కొదనుతుమ్మెన లొకింత గ్రోలు నా - గుజడలు తుమ్మెదల
గలుగు దిరిసెపువులు

ద్రువము

సగగమగరిసానిధనీసామగ - ధానూనిధామాగరినీసా

విదలు కలికరం బురారం నమ - వీనుల కై నేయుచునుండ్రు
ఉద్గ్రాహ ద్రువ మేలాపకాభోగములు గీతావయవములు. సంగీత బం
ధములన్నియు యథేష్టగీతనృత్యవాద్యసహితముగా ముగించవలయును.
విక్రమార్వశీయములో నాందీశ్లోకమున కొనర్చిన తెలుఁగుపద్యము నభి

నయించు విధము* తాళధరుఁ డొకమాఁలు 'తత్తాధీ'యని శబ్దముచేయు
సమకాలము నందే నటి మండలస్థానకమానఁ గరముల రెండింటిం జతు
రస్త్రములుగాఁజేసి 'పలికెద నెవ్వనిఁ బ్రాఁజదువుల కొనల'నని తన
తోడిపాటకత్తెలు పాడుచుండగా నా స్వరప్రమాణముగా మొదట
'పలికెద'రను పదము మొక్క - యర్థము నుద్వేషితకరణపూర్వకముగా
ముఖమునం బూర్వముగ నా గాఁ గొంచెము చాపఁబడిన హంసాస్వాఖ్య
మగు నుత్తాసదక్షిణ హస్తముచే నభినయింపఁచగును. అప్పుడే యెడమ
చేయి కూడ కటి నాభిచరముగాఁ జేయవలయు 'ఎవ్వని' యనుపదార్థము

మూలము :

వేదాంతేషు యమాఁషుః శేకపురుషం వ్యాప్య స్థితం కోదసీ
యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యసస్య విషయ శ్శబ్దో యథార్థాక్షరః
అంతర్నశ్చ ముమాక్షుభి ర్నియమితః | పాశాధిభి ర్మృగ్యతే
: స్థాణుః స్థిరభక్తయోగసూక్ష్మో నిశ్రేయసాయాస్తు వః||
— విక్రమోర్వశీయము

అనువాదము :

తరువోజ || పలికెద నెవ్వనిఁ బ్రాఁజదువుల కొ-

నల మిన్ను మన్ను నిండ నగు నొక్కనిగఁ
గలుగ కొండునకు నిక్కముగ నెవ్వని
యెడఁ జెల్లుచుండెడు నేలిక బిరుదు
నెడద నుసులు బిగియించి ముత్తికయి
కడఁగు వారల వెదుకంబడు నెవఁడు
కలిగించు ? బత్తిజోగమునకు సుళువు
గాఁ జిక్కునట్టి ముక్కంటి మేల్మీకు

నవరసతరంగిణి ; పుట 121

న్వ్యవర్తితకరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతమై యూర్ధ్వముఖ సూచీ
ముఖాఖ్యమైన యెడమచేతిచివరతో నభినయించవలయు. అపుడు
కుడిచేయు కటియందుఁగాని నాభియందుఁగాని యుండవలయును.
'ప్రాఽజదువుల' నను పదార్థ ముద్వేషితకరణపూర్వకముగా నవిలాస
ముగా నధోముఖమైన పరాజ్ముఖాఖ్య నికుంచితకరములతో నభి
నయించునది. అభినయమంతటం దృష్టిహస్తానుగతముగఁ జేయవల
యును. 'కొసల' నను పదార్థము నూర్ధ్వ ముఖముగాఁ బార్శ్వగత
మగు సూచీముఖాఖ్య వామకరగ్రతలమున నభినయించునది. 'మిన్న
మన్న నిండ' యనుపదార్థ ముద్వేషిత పూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖ
ముగా నూర్ధ్వగతోత్తాన పతాకాఖ్య దక్షిణహస్తముతో నాకసముం
జూపి యధోముఖమై యధోగతమైన యా హస్తముచేతనే భూమిం
గస్పర్శవలయును. 'అగు' నను పదార్థము న్వ్యవర్తితకరణ పూర్వక
ముగాఁ బార్శ్వగతమై యధోముఖమైన కిఖరాఖ్య వామకరమునఁ
దనకు నమ్ముఖతలముగా నభినయించవలయును. 'ఒక్కనిగ' నను
పదార్థముం దానేకభ్రమరికంజేసి క్రమముగా నావేష్టితోద్వేషిత
పూర్వకములుగా నగ్రగతమైన యూర్ధ్వముఖమైన సూచీముఖాఖ్య
దక్షిణకరగ్రతలముచేత మఱియుఁ బార్శ్వగతమై పరాజ్ముఖోత్తాన
పతాకాఖ్య దక్షిణహస్తముచేత నభినయించునది. 'కలుగకొండునకు'
ననుపదార్థ ముద్వేషితకరణ పూర్వకముగ ముక్తకటక ఖటకాము
ఖాఖ్య వామకరముతోమఱియు నాహస్తముచేతనే మఱల నుద్వేషిత
పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతోత్తాన సూచీముఖముతోడన మఱియు
నుద్వేషితపూర్వకముగాఁ గొంచెము పార్శ్వగతమైన పరాజ్ము
ఖోత్తాన చతురదక్షిణహస్తముచే నభినయించునది. 'నిక్కముగఁ
జెల్లు'నను పదార్థ ముద్వేషితపూర్వకముగాఁ గొంచెము ముందునకు
వెళ్ళి యధోముఖోత్తానితసందశనాఖ్య దక్షిణహస్తముచేతను మఱియు
నావేష్టితపూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖ పార్శ్వగత సందంశనాఖ్యదక్షిణ
కరముచే నభినయించునది. 'ఎవ్వనియెడ' ననుపదార్థము ఎవ్వనియను

పదార్థమునకువలె సభిసయించునది. “ఏలిక”యను పదార్థము ద్వేష్టిత కరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతోర్థముఖోత్తాన చతుర దక్షిణకరముచే నాస్పృశదేశమున సభిసయించునది. ‘బిరుదు’ అనుపదార్థము వ్యావర్తితపూర్వకముగాఁ గర్ణరంధ్రాభిముఖ సూచీముఖాఖ్య వామ కరముచే సభిసయించవలయును. ‘ఎడఁద’ యనుపదార్థము వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృదయనిహితమైసట్టియు సమ్ముఖమైసట్టియునందంశ నామక దక్షిణకరముచే సభిసయించునది. ‘ఎవఁడు’ అను దానికెవ్వని యను దానివలె సభిసయించునది. ‘ఉసులు’ అనుదాని వ్యావర్తిత పూర్వకముగా రెండుమూఁడుసాగ్లు పతితోత్పతిత సమ్ముఖాగత పార్శ్వముఖస్ససమ్ముఖతల నందంశాఖ్య దక్షిణకరముచే నాసాదేశ మన సభిసయించునది. ‘బిగియించి’ యనుదానికి వ్యావర్తితపూర్వక ముగా హృదయదేశస్థిత సమ్ముఖాగత శిఖరాఖ్యవామకరమున సభి సయించునది. ‘ముత్తికై కడఁగు వారల’ అనునపుడు వ్యావర్తిత పూర్వకముగా నాభీహృదయ దేశములందు మీఁదుమీఁదుగా నొంచబడిన యుత్తాన సందంశనన్ద్యయమున సభియించునది. ‘వెదుకం బడు’ అనుదాని కు ద్వేష్టితపూర్వకముగా హృదయ దేశమునందు మెల్లగాఁ ద్రిప్పబడిసట్టి పర్మాజుఖ పార్శ్వతల కర్తరీముఖాఖ్య దక్షిణకరమున సభిసయించునది. ‘ఎవఁడు’ అనునది మునుపటివలె, ‘కలిగించు’ అనునది పరివర్తితపూర్వకముగాఁ బార్శ్వంతర గతోత్తానిత పార్శ్వముఖపతాకాఖ్య దక్షిణకరముచే, ‘బత్తి’ యనునది పరివర్తితపూర్వకముగా హృదయమందుఁ జేతులుమోడ్చి పతాక నన్ద్యయముచే ‘జోగమునకు’ ‘ముత్తికై కడఁగువారల’కు వలె సభియించ వలయుఁ గాని నాభీయందెడమచేయి యుత్తానితముగాఁ బతాక రూపముగఁ జేయవలయు, ‘సుళువుగాఁ జిక్కు’ అను అనునప్పు వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృదయముఁ గూర్చి సమ్ముఖాగత పార్శ్వగతోత్తాన చతురాఖ్య దక్షిణకరముచేత, ‘అట్టి’ యనునది ‘ఎవఁడు’

అనుదానికినలె నెడనుచేత 'ముక్కంటి' వ్యాపరిత పూర్వకముగా కరము
 నం దంజలి బంధించి పతాకద్వయముచే 'మేలు' అనునది వ్యాపరిత
 పూర్వకముగా నవలసముగా వ్యాపరిత పూర్వ ముఖోత్తానితా భాగ్య
 యముచే 'మీకు' అనునపుడు పరివరిత పూర్వకముగ నగ్రమొనట్టియుఁ
 బురోముఖమైనట్టియు సుతానితమైనట్టియుఁ బతాకాద్యయముచేత
 నభినయించునది. ఆవేషిత్తోద్వేషిత వ్యాపరిత పరివరితయమున హస్త
 కరణములు నాలుగు. వీని లక్షణమున, హంసాస్వ సూచీమూల పరా
 జ్ముఖ పరాకాశిఖర ఖటకాముఖ సంపంశన చతురకర్త ముఖారా
 శాది హస్తభేదలక్షణము నిచట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయబడి లేదు.
 యుక్తింబట్టియు సంప్రదాయమునాబట్టియు లోకముంబట్టియు నభి
 నయించందగినది. లోకములో సాధారణముగా నేస్తుత్కంఠమున కెట్లు
 భినయించెదరో యదే తీరున లోకవృత్తానసారముగ నభినయించ
 వలయు. నాట్యప్రమోగమునకు లోకమే ప్రమీణము. సాధారణ
 ముగా మాటాడునపుడుగాని, పాడునపుడుగాని, గొప్పయాలగొనము
 నేయనపుడు గాని జనులు నానావిధముగాఁ గన్పించులు కన్నలు
 ముక్కు నోడు నాల్క పెదవులు మూఁతి చాడలు నవతాపాలు
 మెడి అొమ్మ భజములు మోచేతులు చేతులు చేత్రవేళ్లు అగు
 గులు మొదలుగు నవయనము లాడించుట స్వభావము నుజ్జ్వల దేహ
 సౌష్ఠవములు కలవా రాడినచాట, పాడినదిపాట. ఇవిండువిధములు
 లేనివారెంత సాస్త్రియముగఁ బాడసి యాడసి జనరంజనముగాఁ
 గానేరదు. కాని సంప్రదాయానుసారముగ నున్నచో ముఖాదిసౌష్ఠవ
 ములు లేకున్నం బండితైకవేద్యము కావలసివచ్చును. 'మమ్మ' అను
 రెండక్షరము లుచ్చరించుచు నుచేయు క్రిందవైపుగా బోటన
 వ్రేలుతక్కుఁ నక్కినవ్రేళ్ళు తనకభిముఖముగాఁ బ్రసరింపజేయుట
 సంప్రదాయముగాని యానాల్గు బైకెత్తి మండి తన కభిముఖముగా
 నట్లు పొడియెడిమల కాడించినచో లోకకీర్తిచే రావదనా నర్థముద్వంద
 గనుపఁ బొల్లులుడిపివాఁడు 'స'మృద్ధ మూలమునట్టి మూలమునాటి వేద

వద్దను సర్థమిచ్చు కరతలాభినయముఁబట్టి మానఁగలఁడా? కావున జనుఁడు లోకసంప్రదాయాభినయము సనుసరించకతీరదు. తన యభిప్రాయము న్నెల్లడించుటకై లోకుల సనుసరించి చతుర్విధాభినయ మొనర్చవలయును. అట్లు చేయనియెడల నపాయ సూచనమందుఁ బొగబండి కెఱ్ఱజెండాకుమాటు తెల్లజెండా చూపిన చంకమున వై పరీత్య మగును. సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకముగా గ్రంథరచనముఁగాని, యుచ్ఛారణముఁగాని, యాచారములుగాని మార్చినచో హాని కలుగుఁగాని లాభముకానేరదు.

సంప్రదాయము :

బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రజాతు లిదివఱకు సంప్రదాయ సిద్ధముగా భరతఖండమున నాల్గుజాతు లున్నవి. వానిలో నెన్నియో భేదములు కలవు. బ్రాహ్మణజాతి పదివిధము లం, దవాంతర శాఖా భేదము లెన్నియో కల వాతీరుగానే తక్కిన జాతులుకూడ నానావిధములుగ దేశాచార భేదములఁ బట్టి విభజింపఁబడినవి. ఇపుడు సంప్రదాయసిద్ధ మతాచారములకు విరుద్ధముగాఁ బొడమిన బ్రహ్మసమాజార్యసమాజములచేత నిదివఱకే నెన్నియో కులములుగ నేర్పడి యొకమత్స్యముం దొఱఁగి హానిం బొందుచున్న భారతీయజనమునందు మఱింత వైషమ్యము చేటుకలుగుటతప్ప లాభ మేమివచ్చెను. శిష్టాచారానుసారులగు ద్విజులయందును శూద్రులలోఁ గొన్ని తెగలయందును బ్రాథవితంతువివాహముల నేర్పర్చుచున్న సంఘసంస్కార పరాయణుల యవివేకముచే నేర్పర్చబడిన బ్రాథవితంతుజాతి సంప్రదాయ సిద్ధ జాతులకు వేఱై భారతీయులలో మఱింత హానికి గారణ మగుచున్నది. శాస్త్రముకన్న సంప్రదాయము బలీయము. ‘శిష్టాచార సంప్రదాయముతో మాకుఁ బనిలేదు. వేదములొప్పుకొన్న యాచారములు సంప్రదాయ విరుద్ధము లై సప్పటికి ప్రకృతకాలానుసారముగ నవలంబించెద’ మని వేదబాహుల్యము తెలిసీ తెలియ కిప్పటి సంఘ సంస్కరణపరాయణులు కొఱమాలిన మార్పులఁ దాము చెడి యొరు

లం జెలుపఁజూచుచున్నాడు. వీరలొనర్చు చెలుపు సదులు సమూద్ర
 మునఁ గలుపు లెఱురంగు చె తలవలె లోతు మట్టనేరక నెలితి
 యొడ్డున మాత్ర మగపడుచుండును. గరిసెడఁ ధాన్యములో నొకటి
 రెండు తప్పకాయలున్న లోకేమి? వెనుకటి ఋషులు ప్రాథవితం
 తువులకుఁ బెండ్లి మాన్పించుటకుఁ గారణ మందువలనఁ గొనసాగు
 చున్న శిష్టాచారము. అందుకు విరుద్ధముగ నడిచి ములుదీసి కొయ్య
 గొట్టుకొన్న ట్లిడుమలందు నవనాగరకుల దుఃస్థితి కనిపెట్టినకొలది తేట
 తెల్లమగును. పురుషులకన్న స్త్రీలకుఁ-తిండి రెండురెట్లు, ఊహ నాల్గు
 రెట్లు, సాహస మాఱురెట్లు, కామ మెన్నిదిరెట్లు, స్త్రీల నమ్మరాదు.
 స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమునకుఁ దగదను భారతీయవాక్యములు, మగువల
 కుండును మాయమర్మము లను షేక్స్పియరుని వాక్యము, 'సాలా
 వృకాని స్త్రీసభ్యాని' యను శ్రుతియుం దార్కాణముగ నిపుడు
 స్త్రీలకు రాజసభలో సభికారమిచ్చుటకు జంకు నాంగ్లదేశీయ పురు
 షులే సాక్షి. సంస్కృతగర్భయగు వితింతువునకు మళ్ళి పెండ్లి నేయ
 కుంటచేఁ గలుగు మే శ్చాపెకుఁ బ్రసూతిగండమాం నప్పించుట - పర
 మార్థ సంపాదనమున కడ్డుదగులు సంసారభారమాఁ దొలగించుట -
 స్వార్థపరతలేని యామెచేఁ బుణ్యకార్యములఁ జేయించి యాపెం
 దరింపఁజేయుట - యాపె మఱి సంతానము కనదు కనుక నున్నవార
 లకు సమ్మద్ధిగా నాహారాది సుఖలాభమాను మఱియు నీజన్మములో
 ససాధవించు సుఖదుఃఖములకుఁ గారణము పూర్వ జన్మకృత పుణ్య
 పాపములనియు, విధినియోగము దాటరాదనియు, జన్మమెత్తినఫలము
 పరమార్థసంపాదనమే యనియు, నిద్రాహారములు మాత్రమే బ్రతు
 కున కవసరము లనియు, నిషిద్ధరతి సౌఖ్యము దుష్టన్యసనమనియు, నొక
 నిం గనఁగూడిన తనదేహము వాని పరోక్షమున నింకొకని కర్పించుట
 నీతి కాదనియు, నింకొక జన్మమందు వేదశాస్త్రసమ్మతమాన గతించిన
 తనపెనిమిటినిం గూడవచ్చు ననియు, గామసౌఖ్యము వదలలేనిచో
 భర్తలు గతించినకొలఁది పెండ్లికి వ్యవస్థయింప ననియు, మఱియొక
 జన్మమున నై సం బెనిమిటిం గలియు నాసతో క్షణభంగురమైన

యశా ననకష్టము నలక్ష్యపెట్టవచ్చు, నవియు, నెల్లవిధముల న్నిష్టా
 చారానుసరణమే మిగుల శ్రేయ మనియుం దెలిసిన యాస్తికబుద్ధిగల
 కుటుంబములయందలి సుశిక్షితలగు స్త్రీలు దుర్భరభర్తవియో
 గంబు నతికష్టంబున నహించుకొనియైన గర్భాధాన సంస్కారానం
 తరమున ముఱల మార్మసువున కాసింపకున్నారు. శరీరమునకుఁ గలిగిన
 రోగము నుంచుచేఁ గుదుర్చుకొని సుఖించునట్లు భర్తృవియోగ
 దుఃఖము మార్మసువునఁ బోఁగొట్టుకొనరాదా యన నిశ్చయముగ
 మార్మసువు పెనిమిటి తనజీవితమునటకుం బ్రతుకునని మార్మసువాడిన
 దాని కెట్లు తెలియును? భర్తలు గతించినకొలఁది యెందఱుం బెండ్లాడి
 బెత్తమ్మ కాఁగలదు? కోర్కెకు హద్దుగలదా? చెల్లఁగలిగిన యెన్ని
 విధముల కోర్కెలు ప్రతిక్షణ ముదయించినప్పటికి మర్యాదాభంగ
 మగుననియు, లేనికష్టములు తగిలించుకొనవలసి నచ్చుననియు, వివే
 కులు లో నడంచుకొనుచుండలేదా? కులాగత సంప్రదాయాను
 సారముగ రాజ్యమున క్షర్వుడు పెద్దకొడు కగుచుండగాఁ దక్కిన
 పుత్రులు తమ కాభాగ్య మబ్బలేదని చేతులు పిసుకుకొనుచున్నారు,
 వారిదుఃఖము కుటుంబనహితముగఁ దమ యన్నల యుపాయముల
 నెదకి కడతేర్చినఁ దీరదా? రాజుకొడుకే రాజు కానేల? యింకొకఁడు
 సింహాసమునఁ కూర్చుండనొల్లదా? కుడుచుటకుం గట్టుకొనుటకు న్నేక
 బాధపడు పేదలకు భాగ్యవంతు లేల తమయాస్తి పంచియారో!
 తమకన్న సౌందర్యబలచాతుర్యములుగల స్త్రీపురుషుల నాలుమగ శృ
 న్మోన్యమేల యనుభవించనొల్లరో! ఇంతకు నిష్టాచారము దైవనియో
 గముం దప్పింపఁ బూనుకొన్న సంఘసంస్కార పరాయణుల ప్రయ
 త్నము తీతువు రాయబారమువలె వ్యర్థము. మఱియు నపహాసాస్ప
 దము. కనుక చతుర్విధాభీనయము స్సంప్రదాయానుసారముగ
 జేయవలయు.

అధునికయుగము - అస్మద్భాషాస్థితి :

ఎద్దులేచినది, కేశనై చినది, తుప్ప తలదాసి చీపురుకట్టతో
 దొడ్డి బాగుచేయ చున్నది. ముదుసలినారు పల్లోముకొంచున్నారు. ఫిరం

గులు పేలుచున్నవి, కాకు లుచుచున్నవి, బడిసిల్లలు చల్లికూడు మెక్కుచున్నారు— అని యీ విధముగ స్వభావవర్ణనము చేయుటయే కవిత స్మృత్య మనువారును—‘నాకు పాటలూ ఆటలూ అంటే తలనొప్పి, చూసేరూ, బోగంమేళము చూడకూడ వన్న వాళ్ళలో నేనొళ్ళిగా, విధిలేక వచ్చింది రాజుగారి బలవంతంపై దిక్కుమాలి నొళ్ళి గాని గుల్బీజానీచేత తాను క్లబ్బు రీడింగురూములో పాడించి దాని కైదు వందలు చందావేయించి తక్షణం జమచేయించి, “యస్ దేరీడ్ నో అదర్స్” యిచ్చే సర్కి నా అవస్థ అట్టివ్వక తీరింది కాదు, సాయెబూ! బండికట్ట. నీకు బుద్ధుందా చెప్పేకానూ స్టూపిడ్ పో రేల్వేషన్కు వెళ్ళి వీరేశలింగం పంతులుగారు వస్తారు, వార్నితీస్కురా. ఏం పాటలు! ఆడవాళ్ళంటే కొంత వినవచ్చు కాని సంగీతపాటకులంటే నాకొళ్ళుమంట. వాళ్ళ వికారాలు వాళ్ళ రుంజుకోవటాలు ఎడ్వ్యు కేషకా? వాళ్ళకు ప్లేటస్లేదు. ఇంగ్లీషు ఎడ్వ్యుకేషను లేనివాడికి సివిల్టేష నేముంటుందండీ? సంగీతం అంటే నా కనయ్యంగాని మా అమ్మాయిలకు కుమారసంభవం చెప్పిస్తూన్నాను . డెబ్బయియేళ్ళు శాస్త్రులుగారు బాగాచెప్తాడు. అబ్బా! చూశారా, గ్రామ్యం ఎందుకు రాయకూడదు? నల్లరికి తెల్వాలా? ఐటెల్వూ మిస్టర్, గణాలు ప్రాసలు వీటికై వ్యర్థపదాలు దోపి మీనిం గ్పాడుచేస్తూవున్నారు. దీని తస్సావలవా, ఆ ఏంవి చేయాలండీ? ఆర్బతునాటు కంపెనీలో పోయినాయండీ పన్నెండువేల రూపాయలకు పైగా. గాడ్సువిల్ ! గ్రామ్యభాషతో అనగా మనవంటి కొంచెము సివిల్లెజ్జుమె న్మాట్లాడే భాషతో కావ్యాలు వ్రాస్తే ఫెల్లో ఆఫ్ యూన్వర్సిటీనిగా వర్ణా క్యులర్ బ్రాంచికి ఆ పొస్తకాలు స్కూళ్ళకు పెట్టించుటకు పై చేస్తాను. ఆ సబ్జకుమీది. ప్రౌఢరజస్వలానంతర వివాహసబ్జకు మహా మహాపాధ్యాయులగారిది. డూ యువరెబ్బెస్టు, ఓ థేంక్యూ’ ఇట్లు తగుమనుష్యు లాడుకొను భాషం గ్రంథములు వ్రాయవచ్చు ననియు

నాంగ్లేయభాషాపాండిత్యము కొంతఁ గలిగియున్న మాత్రమున గీర్వాణాంధ్రభాషలుగూడఁ గూలంకషముగఁ దెలిసినట్లు వేషములువేసి, తమకు పాండిత్యముం బజీతునేయు. బజారుప్రతికల స్వీధిఁబెట్టుచు సభల సిగ్గటి సొఱకాయలు తెగనలుకు నాంధ్రులును - మఱియుఁ బుస్తకములఁబట్టి కొన్ని తెలుఁగుమాటలు వల్లించుకొని తెలుఁగన్న నేమో తెలియని యాంగ్లేయులవద్ద నాంధ్రభాషాపండితులమని నటించుచు నాంధ్రభాషా పరీక్షకులైన యటవలును - తెనుంగుబాస యునులు పోసికొనుచున్నారు. శాకుంతలనాటకము విద్యార్థులకుఁ బాఠముచెప్పఁగల గైర్వాణపండితునకు నెలకుఁ బదైదురూప్యములు మాత్రమే వేతనముగాని హేమెట్లు పాఠముచెప్ప నాంగ్లేయభాషా పండితున కైదువందలు రూప్యములు నెలకు వేతనముకదా! ఆంగ్లేయ భాష రాజభాష యగుట చేతఁగదా యంతజీత మీయఁబడుచున్నది. కేవల గీర్వాణాంధ్రభాషాపండితుల నిప్పటి చెడుకాలములో నెవరు చూచెదరు? వేదశాస్త్రములు సంగీతసాహిత్యరసజ్ఞతయు నడుగంటి నవి. మానవ ధర్మశాస్త్రము సంస్కృతమునఁ జదివికొన్నవానికి దమ్మిడియైన రాబడిలేదుకాని యదే యాంగ్లేయభాషలోఁ జదివికొని పరీక్షలో నెగ్గినవాఁడు న్యాయాధికారియొద్ద వాదించుట కర్హతకల్గి నెలకు వేలకొలఁది సంపాదించుచున్నాడు. కావుననే కొంపగోడి యమ్ముకొనియైన నాంగ్లభాష భారతీయులు నేర్చుకొనుచుఁ దమ భాషల నిరసించుచున్నారు. తుద కాంగ్లేయభాషలో భగవద్గీతలఁ గూర్చి యుపన్యాస మిడు నేనిబెసంటమ్మగారి పాదములఁ బెట్టుచు సంస్కృతమాన భగవద్గీతలు బోధించు నాచార్యులంగూడ సరకునేయ కున్నారు. భరతవర్ష పరిపాలకులు భరతవర్షమునందు భారతీయ భాషలనే యుపయోగించి పాలించునెడ భారతీయభాష లన్నియు నమున్నతదశ నందుఁగదా !

కళలు - కవిత్వము :

సంగీతవిద్వాంసులమని బయలుదేసినవారిలో నూటికి దొంబది తొంబండకుఁ బైగా శ్రుతిలయజ్ఞానములు స్ఫుటముగా నుండబోవు. కవిత్వము సంగీతము స్పహజముగాఁ బుట్టవలయుఁగాని శక్తిహీనులెంత నేర్చుకొని యంటించుకొన్నను లాభములేదు. వేనవేలు భాషా పరీక్షయందు నెఱవేరినవారు కలరు గాని సాగసుగా గద్యపద్య ప్రబంధముల స్వతంత్రముగఁ గల్పించి కవితాప్రతిభఁ జూపఁగల కవీశ్వరు లొకరిద్దరైన దేశమంతటం దేలుట కష్టము. కూనిదీర్ఘములు దీసి గద్యపద్యములు చదువువారు లక్షలకొలందిగలరు. కాని శారీరసౌష్ఠవమున్నులై నభలం దౌర్వ్యతికమున వేలకొలంది పండిత పామరుల స్రంజింపఁజేయువా రొకరిద్దరు జగమున నుంట కడునరుదు. లోకములో సార్వతౌకికులు నాఁబరఁగు కవులు షేక్స్పియర్కాళిదాసులే కదా! కవీశ్వరుల కవితాప్రతిభ వారిగ్రంథములు వెల్లడించును. మఱియు నొకభాషలోని గ్రంథ మింకొక భాష లోని కర్థము పోసి కించుమించుగ మార్చనచ్చుఁగాన సకలదేశముల జనులకు భూత వర్తమానకాలములం బరఁగు కవీశ్వరుల శక్తి లోకమంతట దెలియఁబడుఁగాని మొకటి తౌర్వ్యతికచాతుర్య మింకొకనికిఁ బరీక్షమున నొక్కమొగిఁ దెల్పఁజాలు యంత్రములిదివఱకును లేవుకదా! ఈశ్వరానుగ్రహమున నిక గనుఁగొనఁబడినప్పటికి నట్టి యంత్రము లభింపకముందున్న సంగీతపండితులు పెక్కండ్రు జగద్విశ్రాంతకీర్తి బడయనేరకుకదా! షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కావ్యములకన్న సాగసైన కావ్యములెన్ని వ్రాత లోకులకుఁ దెలియని కాలమున ఖిలములై పోయెనో దేవుని కెఱుక! వాచికాభినయరూపమగు కావ్యమునకు గీతవాద్యములకన్నను మఱియు నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయముల కన్నను గౌరవమంతగా నచ్చుటకుఁ గారణము స్వరసందర్భముం జతుర్విధవాద్యము మఱియు సృత్యముం గ్రహముగ గాయకుని శారీర సంపదయు, న్వాదకుని కరగుణము, న్నటుని సృత్యవిశేషము, న్స్వెండియు నా మువ్వరి విద్వావైశద్యము స్పృహకుఁ గన్బర్చుఁగాని కావ్యము సకలజగము నద్దమువలెఁ జూపుటయేగాక మానవులకు

వివిధావస్థలయందుఁ దలంపు లెట్లుండునో వానింగూడ బయల్పెట్టును. సర్వరూపము లాక్ష రించుటకు రూప గ్రాహియంత్రమును, సకల ధ్వనుల నాక్ష రించుటకు శబ్ద గ్రాహియంత్రమునుం గలవుకాని నానావ స్థలయందు బయల్పడని మనుష్యుల తలంపులంగూడఁ దెలుపుటకుఁ గావ్యముకన్న వేఱు యంత్ర మిదివఱకు లే దిఁకనుండఁబోదు. కవితా శక్తికింగదా జగమున నెల్ల కృత్యములు ప్రబలుచున్నది ! కవిత్యము ప్రత్యక్షముం దెలుపుటయేగాక పరోక్షముంగూడ బయటపెట్టుం గావుననే “కోవే త్తి కవితాతత్త్వం శివో జానాతి వా నవా” యని కాళిదాసుఁడును, “నతచ్ఛాస్త్రం నసావిద్యా నతచ్ఛిల్పం నసాకలా నాసౌ యోగో నతత్కర్మ నాత్యేస్మి న్నవీక్షతే” — యని భరత మునియు నక్కాణించిరి. కవిత్యమనఁగాఁ గావ్యముఁ బన్ని నూహ కవి త్యము నహజ కృత్రిమము లని రెండు విధములు. పాంచభౌతికక్రియలు కల్పించునది సహజము. ఘటపటాది తాకికకృత్యము లొనర్చునది కృత్రిమము. కావునలోకమునఁ గల్గు సకలక్రియలునా దైవికమానుష సంకల్పవశముననే కలుగుచున్నవి. పేక్స్పియర్కాళిదాసు లంత కష్ట పడి యాఁకలి నిదురలై న మఱచి నమి సైహికభోగములు మానుకొని రాత్రింబవ శ్చేకదీక్షతోఁ గావ్యము లెందుకు వ్రాసినారు? కీర్తి కొఱకా? ఎవఁడైనఁ జెల్లిపోయిన వెనుక వానిం బై వారు దూషింతురో లేక భూషింతురో కనిపెట్టలేడుకదా ! ధనమునకా ? ఎంతో సుఖ వుగా మఱి కొన్ని పనులవల్ల ధనము కావలసినంత లభించుఁగదా ! భోగమునకా ! లోకజ్ఞానమే లేక తనువు మఱచి తదేకధ్యానముతోఁ గోరిన పద మొకటి తోఁచనపుడు కొంపవోయినట్లు విచారించుచు, నొక సందర్భము కుదుర్చుకొనుట కెంతయో గింజుకొని తన్నుకొనుచు, నెంచుకొన్న శబ్దము స్ఫురించినపుడు రాజ్యముదొరికినట్లు సంతసిల్లుచు సంతత మెద్దిమో యాలోచనమున ముగ్ధియున్నవాఁడు ప్రశ్నోదనవని తాది భోగము లనుభవించుటెట్లు ? మోక్షమునకా ! శకుంతల పిఱుందల, నే మేట వెఱియందుం దగులుకొన్నవారికి నిర్విషయ మన స్పెట్టుకుదురును? పరోపకారమునకా ? శాకుంతలము నే మెట్లుం జదువకున్న ప్రాణుల కాఁకలి తీఱదా లేక నిదురపట్టదా? నీతిఁ

దెల్పుటకా? మంచిచెడ్డలు బాగుగఁ బరిశీలింపక పొత్తురహస్యముగాఁ జేయరా, దెదుటివారల మనసు కనిబెట్టకచేసిన పొందు దుష్ట్యంతు నేకాంతముగఁ గలసిన శకుంతలకువలె వికటించును; మఱియుఁ బరునిఁ జంపి వాని సొత్తాక్రమించుకొనరా, దట్టొనర్చిన వాడు హేమెట్లు పినతండ్రివలెఁ బొలియుంపఁబడునని - శకుంతలమందు, హేమెట్లు నందఁ దెలుపఁబడిన యీరెండునీతుల స్లోకములో నెఱుఁగని వారె వరు? క్రొత్తవాని నమ్ముకొని వాని స్రహస్యముగఁ బెండ్లాడి వాని వెంబడిఁ బోవ కామర్మ మెవ్వరికై నం దెలియనీక మిండతవలె నీడు వచ్చిన కన్యక యెవరై యుండును? మఱియుఁ దానన్యాయముగ నొరుని గొట్టినం దనపైఁ బరులు పగపట్టెదరని పిచ్చివానికిఁ దక్క నితరులకుఁ దెలియదా? లోకులందఱికిం దేటతెల్లమగు నిట్టి నీతులకై కొండం ద్రవ్వి యెలుకం బట్టినట్లు కవీశ్వరులు వృథాప్రయాసమున నంతలేసి గ్రంథముల రచింపనేల? నమస్త జగత్కారణమగు శక్తి యెద్దియో వాగ్దేయకారాది కవిరూపమున నూహించుచు వ్రాయుచుం బాడుచు నాడుచు వా యగుచుచు నకలకర్మముల నాచరించుచు, వేయేల, సర్వ జగత్కారణమై : త్వరజస్తిమో గుణములం దనలోఁ గా నాటాడు కొనుచుండును. అందులకే కారణ మూహింప మోసపుల కలవికాదు.

సరుల డిహాపోహములు :

జ్యోతిష్కులు గురుశుక్రయోగంబున నిట్టి వింతలు లోకంబున జరుగఁబచ్చుననియ. - జెబ్బది పదునొకండు కోట్ల నలువది పన్నెండు లక్షల, తొంబది పదుమూడు వేల, రెండుప్పాతిక యోజనముల మారమున భూగోళమునుండి శుక్రమండల మున్న వనియ - సందులోఁ గాల్య లగపడుచున్నట్లున్నవి కనుక తప్పక మనుష్యులు నుందుకేమో యనియం-గోతలు గోయు గణితశాస్త్రజ్ఞులు భూమి యెదువేల మైళ్ళు చిల్లర యుంచుమించు దళసరిగనున్న దా నడుమ నగ్గినీరున్నది నామాట నమ్మబోవనిచో నచటికిఁ బోయిచూడఁడు మీకే బోధ పడుననియ - చరిత్రకారులు పోల్చిచూడఁగా నాంధ్రాంధ్రేయ శబ్ద ముం ద్రాగమంక్షర సంబంధమాబట్టియ నాభయభాషలలో నీటిని, ఈను న్ద్రావణులు సమానరూపార్థముల నుంట చేతన, మఱియు అబ్బి,

ఆము శబ్దముల సమాన రూపార్థములం బట్టి మఱికొన్ని కారణముల వల్ల నాంధ్రాంధ్రేయులుగాని యాంధ్ర తురుష్కులుగాని! హూణ శకమునకు ముందు మూఁడులక్షల మానముల పన్నెండు దినములు దాదాపుగా బహుశా ఒక్క కులములోనివారై హిమాలయము డెప్పె సడిమిలో నుండియుండవచ్చు ననియు - పరిణామవాదులు వానర నరశబ్దముల సంత్యాక్షరములు సమానము లగుటచేతను మఱియు సుభయజాతుల చేష్ట లించుమించు నొక్కలాగుంటచేతను వానరజాతినుండి నరజాతి రూఢిగఁ బుట్టియుండవచ్చు ననియు - నిట్లు వివిధ శాస్త్రజ్ఞులు జాత్యంధు లేనుగూఁ బోల్చునట్లు హించుచుం దురు. దై వమాయననుమానమున నెఱుంగ నేరితరము? మిడతంభొట్ల శకునమువలెఁ గొందఱి యూహలు గుఱికిబెత్తె డగుచుండును. మొత్త ముపై మానవులు తెలిసీ తెలియనివా రనుట కే సందియమునేదు.

మహాకవుల సందేశము :

మఱియు మదాతిశయంబునలేని వస్తువులు నిజముగఁ గాన్పించు నట్లు నజ్ఞానదశయందు న్వపా వస్థయందుఁబోలి తనకంటె నన్యమెఱుంగని నిత్యము క్త శుద్ధబుద్ధస్వరూపుఁడగు జీవున కాత్మరూపకమగు జగత్తు తోఁచుచుండును. కాని వై రాగ్యము లేక ప్రజ్ఞానదశయందు మదముడిగినపిదప న్మఱియు నిదురమేల్కొన్న పిమ్మట స్వికారము లగపడన ట్లీలోకవిచిత్రము కాన్పించుచుండును. నచ్చిదానందస్వరూపుఁ డగు పరమాత్ముఁ డొకఁడె మిగులుననుచుఁగాని, మఱియు సముద్రపు టొడ్డునఁ బలుతెఱంగుల నిసుక గాలిచే చూపించుతీరున మనుష్యులు పరవశులై దై వనశంబున వివిధస్థితుల మారుచున్నారనుచుఁగాని, 'కర్తా భోక్తా జనార్దన' యనుచుఁగాని, యాత్మవాక్యము తెలిసికొను వారు సంసారదూఃఖము నంటరను వేదాంతముం గాఢీదాసకృతుల బోధించుచున్నది. షేక్స్పియరుని కృతులవలన సంసారము 'దూఃఖ భూయిష్టము' మానవులది యనుభవించకతీఱదు, పాపాచరణమున నిత్యనరకముం బుణ్యమున నిత్యానంద పదవియుం జీవులకుఁ బర మాత్మునిచే నొసంగఁబడునని బోధపడుచున్నది.

సత్కావ్యలక్షణము :

కావ్య మననేమో యనేకు లనేకవిధములం గ్రాచీనాలంకారి కులు తెల్పిరి. అం దిష్టార్థోపేత మగు పదావలి కావ్య మను నండి వచనమే మేలు. ఏమనఁ బ్రతిశబ్దమునకెద్దియో యర్థము లేకపోలే దా యర్థబోధమున నెద్దియో రస ముప్పతిలకమానదు. గుణదోషాలంకార ములు వివక్షామూలములు. ఒకప్పుడు గుణము దోషముగను, దోషము గుణముగను, సలంకారము హేయముగను మాత్రెడును. అన్న మజ్జేర్ణ మున విషమగు, విష మొకప్పుడు పథ్యమగు. శవాళంకార మసహ్య మగును. మనసున కింపగు శబ్దార్థములు కావ్య మనఁదగును. భరత ముని చెప్పిన విభావానుభావ వ్యభిచారి సంయోగమునఁ గల్గు తొమ్మిదిరసములలో నుత్తమజనులం గాన్పించు వీరశాంతకరుణలు సత్త్వగుణప్రధానములు. మఱియు సధమజనులందోచు కౌతూహలభత్స భయానకములు తమోగుణప్రధానములు. ప్రతి వస్తువునందెద్దియో రసము ప్రధానముగను మఱియుఁ దక్కిన రసముల ప్రధానముగ నుం డకతీతదు. చక్కెరయందు మధురరసము ముఖ్యముగఁ దోచును, నుప్పు మొదలగు చవు లడంగియుండును. జనుల కేశబ్దార్థసమూహము నలన మనసుల కుల్లాసము కలిగి సత్కర్మాచరణమున సుతాహమపుట్టునో యట్టిది సత్కావ్యము. జనులకు భయశోకజగుష్పాక్రోధమాలం బుట్టించి దుర్మార్గమునకుఁ బురికొల్పునది యసత్కావ్యము. మువ్వమాంసా శనులై పరదారధనమ్ము లపహరించుచు మోసంబున యభేష్టంబుగఁ జరించు దుర్మార్గుల సుఖస్థితి నర్థించుట లోకులం దుర్మార్గమునకు రేపకమానదు. లక్షణవిహీనముగ యభేష్టముగ వ్రాయఁబడిన పుస్తకములు కళాశాలలం బాలురకు నుప్పుట. వేశ్యాకిన్యల నిల్లాం ద్రుఁగా నుంచుకొనుట. ఇల్లాండ్రు యభేచ్ఛ న్సంచరించునట్లు చూచి చూడనట్లు నోరె త్తకుండుట, వర్ణ నియమము మాని యన్ని జాతులు కలసి తినుచుం బరస్పరవివాహము లాచరించుకొనుటయో యవశ్య కర్తవ్యమునుట, స్త్రీపురుషులు పెండ్లి మాని నావివరుసలులేక యభేష్టవిహారము సల్పినచో నెన్నియో దుఃఖములు తొలఁగి జనులు బాగుపడెదరనియు యుపన్యసించుట, పరలోకము లేదని నూఢిగనమ్మి

సుఖపడుటకొఱకెట్టి దుష్కార్యమైన జేయుట, తాజెడుటయే కాక
 పరులంగూడఁ జెఱుపఁబూనుట, ధనార్జనముకై యెట్టి నీచకార్యము
 లైన నొనర్చుట, పూర్వాచారముల న్నెక్కిరించుట, కల్లుద్రావుట,
 మాంసము తినుటయు, నిప్పటి నవనాగరకులలో బుట్టుచున్న తేవుళ్లు.
 స్వదేశోద్ధారణమునకై పాటుపడుచున్నట్లు కనబట్టుచుఁ దగు మను
 ష్యులవలెఁ బైకిఁ గాన్పించుచు, బ్రభుసన్మానము వడయట్లకై
 తోటివారి నెంతో హింసించుచు, దాఁబట్టిన కుందేటికి మూఁడో
 కాళ్ళని మొండివాద మొనరించుచు, బ్రహ్మచీనమతము నిరసించుచు,
 బాహ్యత్వాచారముల సర్పించుచు, నాగరకాగ్రణ్యులమని విజ్ఞప్తమొ
 చు మానమర్వాదలులేక గేదెపెయ్యయ నాఁబెయ్యయఁగాక దిక్కు
 మాలిన పెయ్యయై నవీన భారతీయజనము కలివశంబున నవశంబై
 యభయలోకభ్రష్ట మగుచున్నది. ఇపుడు భారతీయ ప్రజయందే
 రసముఁ గాన్పించుట లేదుగాని నీరసము మృతమగపడుచున్నది. తన
 లోని కోర్కె పరులకుఁ దెల్పుటకుఁ జతుర్విధాభినయంబు లుప
 యోగింపఁబడుచున్నవికదా ! అవి ముయోచితములై నరసములుగా
 ముండవలయును. ఇట్టిగన్నాల్వరంగమున మానవులు యథోచితముగ
 నటించని యెడ నైహికీర్తియు నతసాభాషానానకమిం బెకటం బ్రజాపీడియ
 నగును. జనుబండు మహారాజు బటమెడఁకుజుటికొని కనదృష్టితోఁ
 జేతులు తోడించి సామ్యంగపడి 'శ్వ'రము చేయుటకు నిచ్చేయఁ
 బ్రార్థించెద'నని మంగలిం బిలుచుట, కాల్యూషు చచ్చుడివాఁ
 డాకస్మికముగా శిఖయజ్జోషవీతముల ధరించి స్నానమొనరించి
 శ్రోత్రీయవేషముతో 'శ్రాద్ధ' మొనరించెద, బ్రాహ్మణార్థమునకై
 రం'దని నైదినులం బిల్చుటయు, దెబ్బదేండ్లవాఁడు పిన్నవయసు
 వానివలె నెనిమిదేండ్ల కన్నెకుఁ బట్టుకొనుటయు, బోడతెరిపి తంపెంచు
 కొని పసుపుబొట్టు కాటుక లుంచుకొని కాళ్ళపాఠాకితో ముష్టేదులం
 బిల్వనేఁగుట, బ్రాహ్మణుఁడు నేవకావృత్తిఁ జేయుట, సుక్క సందల
 మున నిడి చూరేగించుట, న్యాయాధికారి లంచగొండి యగుట,
 నూత్న చూవనన్న పాతుఁడు శర్మాధికారి యగుట, ప్రభువు విద్యా
 హీనుఁ డౌట, కూటికై వేదాంతము చెప్పుట, బండబూతు ప్రహసన

లం బ్రచురించుట, తద్దినచు మేచ్చ భాషతో జరుపుట, బాలుఁడు పన్య
 సింఁచుట, క్షత్రియుఁడు ముష్టికొనుట, యవీద్యాంసుఁడు సభా
 ధ్యక్షుఁడౌట, మగనాలు లంజెవేసమున నగపడుట మొదలుగు సంప్ర
 దాయ పరుద్ధవేషము లూనరాదు. శృంగారమాన విధ్వుక్తముగాఁ
 బెండ్లాడిన యాపెతోఁ విహరించుటయు, హాస్యమాన-సూసృతవ్రతుఁ
 డన్యులచేఁ గల్గబోతని యపహసింపబడునెడ మందస్మితము చేయు
 టయు, వీరమాన సాధుని క్షణకై ధర్మయుద్ధమాన నుసుఱుఁ
 గోల్పోవుటయు, గరుణయు - దాపద స్మృత్తి సజ్జనలం గాంచి కంట
 నీరిడుటయు, ప్రాప్తమాన - సజ్జనాపకార మొనర్చు దుర్జనలం గని
 బొసుకొనిపాటుఁ గావించుటయు, భయానకమాన - దుష్టసంపర్కము
 నను జేఱుచుటయు, బీభత్సంబున - సజ్జనోపద్రవమున గమఁగొని
 మూర్ఛిలుటయు, శౌంతంబున - సత్సన్న్యసమాన కోరసిల్లుటయు
 నుత్తమస్థితులనెబడె. ఇట్లు సవరసంబు లగపర్చు సజ్జనల సదుపాది
 న్యర్థింఁచు నిరుప శబ్దార్థ మూహము నత్యా-న్యంబు నాఁబరఁగు. అట్టి
 సత్కాన్యంబు లొనర్చువాడు సుకవులు. పేక్సియరుని కృతులందు
 'నీట మ్మానుసార' నును (As you Like It) నాటకమునఁ 'గొరియలేన
 స్పను' (Coriolanus) నాటకమును సత్కాన్యములు. కాళిదాసకృతు
 లందు రఘువంశ, శుమారసంభవ, మేఘసందేశములు సత్కాన్య
 ములు. రఘువంశ, శుమారసంభవ, మేఘసందేశము లొనర్చిన కాళి
 దాసు వేఱు - నాటకవ్రతయమున, శృంగారతిలకర్తుసంహారములఁ
 జేసిన కాళిదాసుఁడు వేఱు - తక్కినవి చేసినవాఁడు వేఱని నాకుఁ
 దోఁచెడును. మూఁడువేల దొండ్రుక్రిందట రఘువంశ, శుమారసంభవ,
 మేఘసందేశము లొనర్చిన కాళిదాసుఁడు పరమభాగవతుడై
 బమ్మెరపోతనామాత్యునివలె స్వతంత్రుడై యుండవచ్చు! ఈతఁడే
 జగత్ప్రసిద్ధిగొన్న కాళిదాసుఁడు. కానిచో నట్టి సత్కాన్యప్రవృత్తి
 యతనినుండి కానేరదు. నాటకవ్రతయము శృంగారతిలకర్తుసంహారము

లం జేసిన యతఁడు పదాఱువందల యేండ్లకు ముందుగాఁ గృష్ణదేవ
 రాయాస్థానకవియగు పెద్దనామాత్మునివలె భోజమహారాజాస్థాన
 విద్వాంసుఁడై రాజప్రీతికై నాగరశృంగారప్రధాన కావ్యంబు
 లొసఁగెననవచ్చును. మిగిలినవాఁ డెవఁడో వేయేండ్లకిందఁట గొండ
 రాజుల యొద్ద బండ్లబూతులాడు మొండిపండితుండు కావచ్చును.
 కాళిదాసుని పేర బయల్పడు ప్రహసనము ముద్రింపఁబడి ప్రచురింపఁ
 బడుట భారతీయగౌరవమున కెంతయో లోపము. రఘువంశమున
 శ్రీరామచరిత్రాంతమువఱకును, గుమారసంభవమున మొదటియెని
 మిది సర్గలును, భూర్వమేఘము - సుతరమేఘమున గొంతయు
 న్నొదటి కాళిదాసుకవిత్వము. తక్కినభాగము లల్పకవి విరచితములు.
 కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమునందు శ్రీరామచరిత్రాంతము
 వఱకుఁగల భాగము, నాటకములలో విక్రమోర్వశీయమును, షేక్స్పి
 యరుని నాటకములలో 'నీయిష్టానుసారముం' గావ్యంబుల 'ల్యూక్రసీ
 చెఱయు' నిరుపమాన కవితాప్రతిభ కాటపట్టులు. కాళిదాసవిరచిత
 రఘువంశము వంటి సొగసైన కావ్యము జగమున కరుదు గావున
 లోకములోని యెల్లనాగరికులు తమభాషల కద్దాని మార్పుకొనుట
 శ్రేయము.

రసపోషణ సామ్యములు :

నవరసము లొండొంటఁ గలియక కేవల మొకటిగా దేని
 మట్టున కది నిలువనేరదు . కావున నీగ్రంథమున నొక రసమునకు
 మారుగ నింకొక రసమున సొగసు లందందఁ గూర్చఁబడియుండ
 వచ్చును. షేక్స్పియర్కాళిదాసుల యాహ యించుమించు సరి
 పోవుట.

నవరస తరంగిణి

OR

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

AND

KALIDAS

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

HONOUR

ALL IS WELL THAT ENDS WELL. *Act. III. Sc. V.*

The honour of a maid is her name and no legacy
is so rich as honesty. 1

Act. V, Sc. iii

Let's take the instant by the forward top,
For we are old, and on our quick'st decrees
The inaudible and noiseless foot of time
Steals ere we can effect them. 2

ANTONY AND CLEOPATRA, *Act. III. Sc. XI.*

When valour preys on reason,
It eats the sword it fights with. 3

Act. V. Sc. ii

it is great

To do that thing that ends all other deeds
Which shackles accidents, and bolts up change ;
Which sleeps, and never palates more the dung,
The beggar's nurse and Caesar's. 4

షిక్ష్పియరుని కవిత్వ మందలి సాగసులు

వీ ర ర స ము

వ॥ కన్యకాశ్శ- గౌరవసూప- విశేషము-మతియ-యిపు నందొయ్యె
శ్వర్యమే,దాయమన్దాహ॥ 1

గీ॥ ..అననరంపు నంగినతల,నందొ కొంచు
..పాప-పచ్చిదోలుచు నున,మొరక-మనసె
..శీఘ్రమవిగ్నము నునమొ, నేయింపెనా
—
..జుగిగెనెన్న గెగెల,వి.శ్శబ్దపదమ॥ 2

ద్వి॥ ..పరశ్వ-ఘూపాదో,విహే నేయ నననా
..పోరొస చెడ-హ,నానా,నొదవి భక్తింను॥ 3

గీ॥ ..శక్య-శదుల నెల్ల,జక్క-హకార్యము
..నేత్రగోచ్ర-యద్ది,చేటానట్లా
..మ-అననన-అనన-..నాన, నేడతిగెనోనా
..పేదకు దొరకెంక,దాదయగునా॥ 4

His legs bestrid the ocean ; his reared arm
 Crested the world ; his voice was propertied
 As all the tuned spheres, and that to friends ;
 But when he meant to quail and shake the orb,
 He was as rattling thunder. For his bounty,
 There was no winter in't ; an autumn't was,
 That grew the more by reaping ; his delights
 Were dolphin like ; they showed his back above
 The element they lived in : in his livery
 Walked crowns and crownets ; realms and islands
 were
 As plates dropped from his pocket.

5

Saucy lictors
 Will catch at us, like strumpets; and scaldrhymers
 Ballad us out o'tune : the quick comedians
 Extemporally will stage us, and present
 Our Alexandrian revels.

6

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. II

I beseech you, punish me not with your hard thoughts,
 wherein I confess me much guilty to deny so
 fair and excellent ladies anything. But let your
 fair eyes and gentle wishes go with me to my trial;
 wherein if I be foiled, there is but one shamed

సీ॥ .వానిపాదంబులు ., వాన్నిధి సేవి, కెలం, పలును

—
 .గొప్పాచుచు .సిలించియుండె

.చనరాచువాని సేవి, తీసకేను బగమున, పుట్టి

కాదుగలవాని, గొంతు, చాచె

—
 .చున్నగోళంబులు ., తొన్నకకట్టి, పులులను

నెండియునట్టి .విహితంబునెడ

.గొప్పి-మండలము .గడిలింబె, భీమంబు

.చలించున-వాని గొట్టెతెనెను పుట్టి

.వాని, గొట్టి, తొట్టి- .కొట్టిలోన, పుట్టి, కలుగ-

.చయ్యునడంబు .కాలమునెట్టి

.గొప్పిసకొలదెయు .గొప్పిసకొలదెయు

.వానినేడ్కలు గొప్పి, గొప్పి, వాని

—
 .సన్నువాని నెన్ను .గొప్పిచుకొనెను

.కొప్పిన్నకట్టి- .వాని, గొప్పి, పుట్టి

సొంపునెట్టి, వాని, గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి

.వానినేడ్కలు గొప్పి, గొప్పి, వాని

5

గీ॥ పుట్టికొలదెయు .గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి

.గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి- .గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి

.నా, చలా ప్రమాదంబు .కొప్పి, నాటకంబు

.కొట్టిచుకొనెను .గొప్పి, కొట్టి, కొట్టి

6

స॥ విఘ్నంబునెట్టి, గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి

—
 నేనియ్యడంబు చక్క-నిమిషంబు గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి

—
 గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి, గొప్పి

that was never gracious; if killed, but one dead that is willing to be so. I shall do my friends no wrong for I have none to lament me; the world no injury, for in it I have nothing; only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty. 7

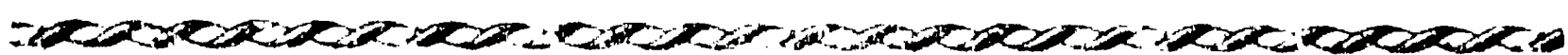
CORIOLANUS

Act I. Sc. I

I sin in envying his nobility ;
And were I anything but what I am,
I'd wish me only he. 8

Sc. iii.

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won honour, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comeliness plucked all gaze his way ; when for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding ; I,—considering how honour would become such a person ; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir, — was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

డమీసోయగపు చూపులస్మయించి కోయ్యలు న్రానించు-నేసం
 దోడితి నేని-యొప్పటి కచృష్ట పోనందొకడను మోత్రము జంపబ
 డును - నేజంపబడినచో నట్లగుటకుంగోరు మిన్న వాడే, మడియం
 పంబిడును-నామొత్తులను నే నెగుసలుబడబోన - నేమన-నన్మార్చియే
 డ్దువారు నాకెనటన్మో-జగమనునంగీడొనకంప-నంచునా కెడియు
 లేదగనక-అంతయులో నొకప్పుడు మోత్ర మోత్రము మిక్కిం
 టి నచన నొత్తడేసెనప్పటికి తగుకట్టు పూతీక చేయించును || 7

గీ|| .వాని, ఘనతఁజూచి . నేనోర్వ లేకుంటు
 .చేతఁ, బాతఁగంగా . జెందినాడె
 .నేను నేనుఁగాకిం . కేదయొస స్మృతి
 .వాడె నేనగుటకు .,వాంఛ గొందు||

వ|| నిన్బతిమాలెన న్నోడలా పాడుము లేకుల్లానముగామాట్లాడుము-
 వాడేనా పెనిమిటి యొసయెడ- నెజ్జపె బిగికొంగిలింపులచేత్రేమ
 చూపుటకన్న-వాడు జయమందుటకై నన్నిడనాడినచో మఱింత
 యొక్కు-చుగా నుతోషించెదను-వాడు లేతశరీరముకలిగి-నాకొ
 క్క-డేకొడుకై నప్పుడును-నయ నందము వాని త్రోవనెల్ల .మా
 డ్కి .నాకషికంచి నప్పుడు- తిన మల్లు రావలెనని మిలినప్పటికి
 గడియొయెస వానించన కనుల యెదుట నొంకి తల్లి యెడఁగా
 యెఁగూడనప్పుడున గీలిక య్బాని నెల్లలంకరించునో యనియ-

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

Vir. But had he died in the business, madam; --
how then ?

Vol. Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue. Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

Act. II. Sc. i.

(1) Death, that dark spirit, in's nervy arm doth lie,
Which, being advanced, declines, and then men die. 10

Act. III. Sc. i.

(2) His nature is too noble for the world :
He would not flatter Neptune for his trident,
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth.
What his breast forges, that his tongue must vent;
And, being angry, does forget that ever
He heard the name of death, 10

అబ్రతిష్ఠకదలింపనిచో గోడప్రస్థేలాంజుబౌమ్మకన్న వేల్గావనియ
 దలంచుచు వాండువేరంగుచోట నాడవ కెనువేగిటకొచ్చుకొని
 నిఁఫరొరయుద్ధమునకు వానిసంపిల్లిని- వాండునొసటన జమచిహ్న
 ములతోఁదిరిగినచ్చె-నేఁజెప్పెనన్గోడలూ- మొనటనాకుఁబాఱునాకు
 వాండుమగబిడ్డయనివినుటకన్న-నిప్పుడు తొలిసారివాండు మగవా
 డనిప్రఖ్యాతఁగొనఁజూచుట కెంతయోనంతసిందెనవానా (కోడ
 లు)-కాని-యతఁడావనితోనుడిసిబిచో నమస్కయను శబ్దం (అ
 త్తై) అట్లునవాని నమ్మి-తేకనాకోడలూ కానాను ముందుకు-వెనుక
 మ్మ-వటముగఁజె కేఁజెప్పెనను- నాపొలన్నెండు గొనుకొని యలుండ్రి
 నప్పటికి వారంగలున్నా ప్రేమకొక్క-లాగున్నప్పటికి నొక్క-క్క
 నసేనుమగఁజూచునాకుఁ గోడలూను వామోన్నె-వెక్కి-వ్రుండుమొం
 గానుండనున్నన్ - ,గోటమిలి కుకఁడు తొగిపోము మదిలి కుకఁడు
 కన్న - దమదేశముకొఱకై ఘనముగాఁ బడునొకర్రజంజచ్చిన
 నొప్పుకొనియెడను.

గీ॥. అలరుమృత్యువా నల్లద.య్యంబువాని

.కడుబలిష్ఠమొనటనంటి.కరమానందా

.నెత్తెఁబడినంతసయ్యది..యెఱుంగు ముందు

.మహియుండునవాత మునబాలు.మహియు ముందు॥ 10 (1)

చం॥. అతనిస్వభావమింజగతి.. కల్యణిం. బొనరింపఁబోయె ప్రా

.స్తుతిసలయొనె నొత్తిలిత్రి. నూఁ ఘంఘాతిచ్చి-యొత్తివానిగా

.జిఁతముగుఱించి-వానిమది. స్మృత్తి.చింతచెడ జం తొనిపానినా

.లతోఁగఁగ్రదోయ -నొత్తెడలు.కన్ నొత్తి కేరెకరాకు

చెందెదనన్ 10 (2)

Sc. ii.

Honour and policy, like unsevered friends,
I' the war do grow together : grant that, and tell me,
In peace, what each of them by the other lose,
That they combine not there ?

11

Act. IV. Sc. v.

Let me have war, say I; it exceeds peace as far as
day does night; it's spritely, waking, audible and
full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy ;
mulled, deaf, sleepy, insensible ; a getter of more
bastard children than war's a destroyer of men.

12

Act. V. Sc. i.

The veins unfilled, our blood is cold, and then
We pout upon the morning, are unapt
To give or to forgive ; but when we' ve stuffed
These pipes and these conveyances of our blood
With wine and feeding, we have suppler souls
Than in our priest-like fasts : therefore I'll watch him
Till he be dieted to my request,
And then I'll set upon him.

13

గీ॥ .పరువు పాయంబు .నని, నెడ. పడని, చెలుల
 .నలెగలిసి పెరు-సరిగాని- .పల్కు-మిప్ప
 .డేమి నష్ట, మొండొంటి చే.. ననయ నన్ని
 .కుడియిండుపు నంధి, చే. పలుకుబల్లి

11

వ॥ నాకు యధమండసీ- నిశ్చయముగా నా ప్రాప్తిగల నాకు మింకొకటి
 డు-చుండును, శ్రోవ్యము, వాచాలోము- ను- పరిశ్రమ- పునుపిన్ని
 పాతము- నూండ్యము- మొద్దు- చెను- పునరశ్రమ- పునుపిన్ని
 యధమండసీ- నిశ్చయముగా నా ప్రాప్తిగల నాకు మింకొకటి

చ॥ సరముల, పూణామూర్తియు .నల్ల యనాపమునై నం బ్రొద్దునా
 .గరకరి, బెట్టసె చుటకు. గాని యనామూర్తి- నున్న పాననం
 .భరితుల మొనహిం-చెడను. పూర్వక వశంతయ - గాన- .వేదము
 .నతిమ-తివా-మొమ్మ- నట. కంతమొక-చు- నాని కెడచునె

12

Act. V. Sc. ii.

He that hath a will to die by himself fears it not
from another. 14

CYMBALINE

Act. I. Sc. VI

He sits 'mongst men like a descended god ; 15

HAMLET

Act I Sc. II

He was a man, take him for all in all,
I shall not look upon his like again. 16

Sc. iv.

Why, what should be the fear ?
I do not set my life at a pin's fee ;
And, for my soul, what can it do to that,
Being a thing immortal as itself ? 17

Act. II. Sc. ii.

Doubt thou the stars are fire ;
Doubt that the sun doth move ;
Doubt truth to be a liar ;
But never doubt, I love. 18

ప॥ తనంతానానాచ్యగించువాఁ డొసలవేజాన నెఱవఁడు. 14

ద్వి॥ వివిధమౌసపులందు . నెలయు చునుండొ
.. సవతరించినదై ప. ముట్టలవాఁడొ 15

ద్వి॥ పురుషుఁడౌ తలమసిం. పూజాఁ గుణాండొ
.. సరయఁబో ననుకొనే. సత్తుకిసాటి॥ 16

గీ॥ . ఎందు- కేటిభీతి. శుంకెను- నొకగడ్డి
.. పరక పాటినాడు. బ్రహ్మకుసర్థకు
.. గొనను- ముఱియు- నొత్మ. గూచి- గొమవి నేయి
.. గలుగు- శాశ్వతము. గుణకసద్ది॥ 17

గీ॥. శంకెలునుయగ్గ యించున. క్షత్రమౌ ను
.. నవిత్పఁడుచలించునం చీపు. సంశయం చు
.. నిజమజ్ఞప్తియనిసిం. దేహమౌ గొన ।
.. కాని.. వలచితి నెఱున. మౌనపడకు॥ 18

Act. III. Sc. i.

O, what a noble mind is here o'erthrown !
 The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword;
 The expectancy and rose of the fair state,
 The glass of fashion, and the mould of form,
 The observed of all observers, quite, quite down !
 And I, of ladies most deject and wretched,
 That sucked the honey of his music vows,
 Now see that noble and most sovereign reason,
 Like sweet bells jangled, out of tune and harsh;
 That unmatch'd form and feature of blown youth,
 Blasted with ecstasy.

19

Sc. ii.

Nor earth to me give food, nor heaven light;
 Sport and repose lock from me day and night;
 To desperation turn my trust and hope;
 An anchor's cheer in prison be my scope;
 Each opposite, that blanks the face of joy
 Meet what I would have well, and it destroy;
 Both here, and hence, pursue me lasting strife,—
 If, once a widow, ever I be wife !

20

సీ॥ .అకటయెంతటిఘన. మొసమాసన
మీటఁ. బొడయ్యె. రాజన. భానదానకు।
.. యోధకు-విబుధున. కౌచ్చకన్న
న్నాల్క. కత్తిగుణస్థితఁ. గాంచునాన।
.. మూసిక-మద్దంబు. మర్యాదకు. ని
దశఁ. సంబుశృంగారమానకు-మరియు న।
.. లక్ష్మ్యంబుకనువార. లకుబొత్తిగాఁ
బోయె. వానిభాసలతేనె. నాను నేను।
.. జెలులనిభాగ్యురాలనై. చింతఁగొంది।
.. చూతునా. యుత్తమప్రజ్ఞ. ప్రశాంతిదొఱఁగిన।
.. ఘనమావలె-వెఱిచే. నీటఁ. గలియు నావి।
.. కసితి. చూచుననియకమా. కారమిప్పుడు॥

19

సీ॥ .పుడమినాకాహార. మిడ-దాకనంబు
వె. ట్టదువెల్లువేడ్కయు. విదురపవలు।
.. మాపున న్నెడఁబాయ. మఱినాదానమ్మకం
.. బాసయనిస్పృహ. యగుచుమాఱు।
.. నాదువాంఛలు నిబం. ధనముగ. మానితిండి.
నలెఁబరిమితమగుఁ. బడఁపడియు న।
.. నావేడ్క మోము. వి. స్నఁబొలచునెల్లయె.
గరివస్తువున్నాకు. వఱలుకోకై।
.. జెఱుచుఁగొకవట్టనిచెటానఁ. బగమానంది।
.. గూడ నెడఁజెగనట్టి. మి. క్కు-టప. కిగను
.. సన్న వెంటాడెద-న్నెన. నొకనగుచు।
.. మఱియుఁ బొందితి నేనినా. ములకామసుపు॥

20

JULIUS CAESAR

Act I Sc. II

What is it that you would impart to me ?
If it be aught toward the general good,
Set honour in one eye and death i' the other,
And I will look on both indifferently ;
For, let the gods so speed me, as I love,
The name of honour more than I fear death. 21

Act. II. Sc. ii.

Cowards die many times before their deaths ;
The valiant never taste of death but once. 22

Act. III. Sc. ii.

If there be any in this assembly, any dear friend of Caesar's, to him I say, that Brutus' love to Caesar was no less than his. If then that friend demand, why Brutus rose against Caesar, this is my answer. Not that I loved Caesar less, but that I loved Rome more. Had you rather Caesar were living, and die all slaves, than that Caesar were dead, to live all freemen ? As Caesar loved me, I weep for him; as he was fortunate, I rejoice at it ; as he was valiant, I honour him; but, as he was ambitious I slew him. There is tears for his love; joy for his fortune; honour for his valour; and death for his ambi,

చ॥ . . . లోకెదవేమి-నాకిచ్చెను. వస్తువెట్లె-ప్రతిభామలచులు
 . నెడనొకకలలులొద్దినుకొని-సప్తసప్తలయకెళ్ళునామె-నె, బాపం
 . పడంగనుగొందొలెంటివోన. భోగి-ప్రతిభామలచెల్లు, మత్తె
 . నెడలుటకెన్న నెక్క-చుచ్చి. యింట్లకెడనె-నురలెట్లు, లోపలసే॥ 21

గీ॥ . ఎన్నెనికొకవార. వెన్నెయెకామె-నామె
 . చచ్చుచున్నామె-నామె. చచ్చుచున్నామె
 . వెన్నెనెకొకవార. వెన్నెయెకామె-నామె
 . నెడనొకకలలులొద్దినుకొని-సప్తసప్తలయకెళ్ళునామె-నె, బాపం

వ॥ ఈ సంఘమునదెన్నెనెకొకవార. వెన్నెయెకామె-నామె
 నెడనొకకలలులొద్దినుకొని-సప్తసప్తలయకెళ్ళునామె-నె, బాపం
 నామెనెకొకవార. వెన్నెయెకామె-నామె
 నెడనొకకలలులొద్దినుకొని-సప్తసప్తలయకెళ్ళునామె-నె, బాపం
 నామెనెకొకవార. వెన్నెయెకామె-నామె
 నెడనొకకలలులొద్దినుకొని-సప్తసప్తలయకెళ్ళునామె-నె, బాపం
 నామెనెకొకవార. వెన్నెయెకామె-నామె
 నెడనొకకలలులొద్దినుకొని-సప్తసప్తలయకెళ్ళునామె-నె, బాపం
 నామెనెకొకవార. వెన్నెయెకామె-నామె
 నెడనొకకలలులొద్దినుకొని-సప్తసప్తలయకెళ్ళునామె-నె, బాపం

tion. Who is here so base that would be a bondman ?
 If any, speak; for him have I offended. Who is
 here so rude, that would not be a Roman ? If any,
 speak for him have I offended. Who is here so vile,
 that will not love his country ? If any, speak; for him
 have I offended.

23

Act. V. Sc. v.

His life was gentle ; and the elements
 So mixed in him, that nature might stand up
 And say to all the world, "This was a man"!

24

HENRY V

Act. IV Sc. III

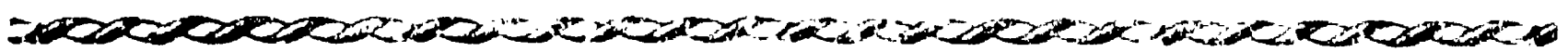
if it be a sin to covet honour,
 I am the most offending soul alive.

25

HENRY VI—PART I

Act. IV Sc. VI

Tal. O young John Talbot ! I did send for thee
 To tutor thee in stratagems of war,
 That Talbot's name might be in thee revived
 When sapless age and weak unable limbs
 Should bring thy father to his drooping chair.
 But, O malignant and ill-boding stars !
 Now thou art come unto a feast of death,
 A terrible and unavoided danger.

గ్యవంతుఁడై నందున కేను, సంతసిం చెద - నాతఁడొకరూరుఁడటచేస
తని నేగౌరవిం చెదను - గాని - యతఁడాసపోతగుఁడచేవానిన్నే జంపినా
డ - నిదిగోవాని ప్రేమకునాకస్మిరు - వానిభాగ్యమునకుసంతోషము -
వానిశౌర్యమునకుగౌరవము - వానియత్యాశకుమృత్యువు - దానుఁ
డుగానుండఁగోరునంత నీచుఁడెవఁడై సనిచటనున్న చోఁ బలుకసివాని
నేసల్గించినాడను - ఈమనుగానుండఁగోరిసంతముఖుఁడై నుండఁడై స
నిక్కడనున్న చోఁబలుకసివాని నేసల్గించినాడ - యిది దేవముఁడెమిం
చనంతదుష్టెవఁడై సనిక్కడనున్న చోఁ బలుక - నవానిసల్గించినాఁ
డను॥

23

ని . తెగినజీవనంబు. తనిది - పదంపడి।

.. గూడెనతనియందు . గుణములట్లు ।

.. ప్రకృతిలేచిచెప్ప . వచ్చు మఱియ లోక ।

.. మునకు నెల్ల యతఁడె. పురుషుఁడనుచు॥

24

ద్వి . పరువునాసిం చుట. పాపమూ నేని।

.. దురితాత్మకులలోనఁ. దొలినాఁడ నేను॥

25

సీ॥ (తండ్రి) . జౌరనాయన్న - సీ. కంపిలి వాతక్ -

నేఁ.. బోరుతం తంబులు . నేరువుటకు।

.. సారంబులేసి ము. సలితసమున్ - శక్తి

.. హీనమూసంగమున్ - .. వృద్ధిదశకు।

.. దగుకురిచీకిసీ. తండ్రినఁ బచ్చిస

26

My age was never tainted with such shame.

John. And shall my youth be guilty of such blame ?

No more can I be severed from your side,

Than can yourself yourself in twain divide.

Stay, go, do what you will, the like do I;

For live I will not, if my father die.

.వగవారలోకగొప్ప.పనిగనామరణంబు

.సాహించి.రేపేల్ల.సుబ్బాచుండ్రు|

.తోలఁగెడునన్న యా.సలుసుసీతోడ

నె-..పాటుట-సీవిదె.వజ్రకుఁగొన్న|

.పేరునుఁబోఁగొట.నేరదు-కాని-నే

.నిప్పటికేపీక..కృత్యమైన|

.సలుషమనాకది.తలవంపుఁదెచ్చెడుక-

.బొంచిపైఁబడుటనునెంచిపాఱి|

.తీననినిజముగ.నెల్ల వారనాకొండ్రు-

.కాని-నేనుఁజలిన.కారణంబు|

.భయమనియందురు.స్వస్థంబుగా-

దొలి.మూతెసేభయపడి.పాఱినయెడ|

.మరియెన్నటికి నేను.దురముననిలఁబడు

.నాసయేలే-దప.ఖ్యాతితోడి|

.బ్రదుకుకంఁపెంజాపు.నిదిగొమోఁకాల్బడి

.ప్రాధికంతు(త) నీతల్లి.యాసలెల్ల|

.యొక్కసమాధిలో.నుండఁగవలయు

నా(కొ).మూనద్దియేమేలు-..నేనానాదు|

.సమ్మగభకంబునకవమూసమాం

బొస.గిండుటకన్న(త)నీ.వించిగెలవొ|

.సంగినాఁడన్బమ్ము(కొ).చ నెడసనికి

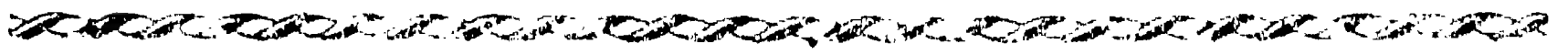
ఁగాని-పగతురనుంజినే.గారినొల్ల|

(త).నీతండ్రియంశము.నీయెడఁదక్కెడు

(కొ).సతనీగుణంబును.న్నంటఁబోయి|

.కానిచిన్నతనంబె.కల్గెడు(త)నీకెన్న

ఁ.జేసలేదుప్రసన్న-..దానినీవు|

PART II

Act. III Sc. II.

What stronger breastplate than a heart untainted ?
Thrice is he arme ! that hath his quarrel just ;
And he but naked, though locked up in steel,
Whose conscience with injustice is corrupted.

.పోగొట్టకొనలేవు(కొ). పోల్పొనినామోడి

.నిర్భయతెనానీను. పేరు-నామోడి

.అనితేపోవుటకడ. న్నామోడి(త)సతతండ్రి

.యొజ్జలైకొంటున్నట్టిదిమచ్చి

.మడిచివైచెడు(కొ)నీవు. మడియంప

.అడియిది. తెలుగువు-వనియి. అడియన

.బుద్ధితిహాస్యము. నీతిహాస్యముమూలము

.నా. ముడివాదలు. ముడిగి. పోలయి

.విడిచెదనా-నామోడి. పోతకేరండ్రి

.నిరతానన్నంబామచ్చి. బొంబలేదు

(కొ). నామోడి పనేమమర్చి. మూలయెగ్గి

.నొంపగం. వగునె-నన్ను. అంగవిభాగ

.మునుగులుపలేవిపోల్కి-నే. నునెడడంబడి

.అలసేక్కినాంకి-నే. యేల-యంబడి

.యయగి-నెన్నె. యేయనే. నన్ను. మూలము

.ప్రతిమోనోపను నాతండ్రి. ముందునెడలి

గీ|| .అనియొక్కనాచి. అనియొక్క. అనియొక్క. అనియొక్క

.అనియొక్క. అనియొక్క. అనియొక్క. అనియొక్క

.అనియొక్క. అనియొక్క. అనియొక్క. అనియొక్క

.అనియొక్క. అనియొక్క. అనియొక్క. అనియొక్క

Act. III. Sc. iii.

If I depart from thee, I cannot live;
 And in thy sight to die, what were it else
 But like a pleasant slumber in thy lap ?
 Here could I breathe my soul into the air,
 As mild and gentle as the cradle-babe,
 Dying with mother's dug between its lips; 28

Act. V. Sc. i.

It is great sin to swear unto a sin,
 But greater sin to keep a sinful cath.
 Who can be bound by any solemn vow
 To do a murderous deed, to rob a man,
 To force a spotless virgin's chastity,
 To reave the orphan of his patrimony,
 To wring the widow from her customed right,
 And have no other reason for this wrong,
 But that he was bound by a solemn oath ? 29

Sc. ii.

He that is truly dedicate to war
 Hath no self-love; nor he that loves himself
 Hath not essentially, but by circumstance,
 The name of valour. 30

చ॥ .నిను నెడఁబఁసి నంబ్రబతుకఁ. నేరసా-నియె డిల్లోనఁహా ॥ ౧౮॥

౯.గునుకుటగాని-నియెనుటఁ. నూలుబుఁకుం డెగు తుట్ట-తల్లి-చ

.నొసఁ బెదవిన్దదించి తెగు. నొత్తి కిరి కవివోలి-మచ్చుటఁ

.బెసఁకునము నినా, యెను. ౧౮. మచ్చుట-గాన్వసఁబఁసెడు న్మొనె ॥ 28

నీ॥ .ఓగు నేయుటకయ. నెల్లఁ పెల్లఁ కొనబ

.కడఁగీడఁ-మఱిదాని. కన్నఁ జేటఁ

.చెనున్ టువట్టితా. నహమట-యె ఘోన

.సత్యంబుచేత నే. జనుఁడబడుఁ

.డగు-జీవహింస. బి.టాచరించుటకును-

.మనుజుఁదోచుటకును-.మచ్చ లేని

.కన్నియంజెఱచుట. కై-తల్లి నంబ్రహులు. లేని

పిల్లనిదాయ. మానుటకొఱ

.కనదకున్వాడుకై సనా. యంబునుంజే

.బలిమి నెడయనాబిడనొడఁ. బచుటకును

.మఱియఁదాను. గేవలముప్ర. మాణనియతుఁ

.డవుట-సీతప్పొనచుక హేతు. వ్రఁగొనుటకు॥

29

క॥ అనికిన్సమకట్టినయా

.యనకు న్లేదాత్మలాభ. మరయుగుణము-తా

దనుఁ బేమించునతనికి

.జనమపయ కిదప్పశౌర్య. నామమునరగా ॥

30

PART III

Act V. Sc. IV.

wise men ne'er sit and wail their loss,
 But cheerly seek how to redress their harms. 31

KING JOHN

Act. IV Sc. II

The wall is high ; and yet will I leap down
 Good ground, be pitiful, and hurt me not !
 There's few or none do know me : if they did,
 This ship-boy's semblance hath disguised me quite.
 I am afraid ; and yet I'll venture it.
 If I get down, and do not break my limbs,
 I'll find a thousand shifts to get away :
 As good to die and go, as die and stay .
 O me ! my uncle's spirit is in these stones.—
 Heaven take my soul, and England keep my bones! 32

RICHARD II

Act. III. Sc. II.

Wise men ne'er wail their present woes,
 But presently prevent the ways to wail. 33

Sc. iv.

Go, bind thou up yond dangling apricocks,
 Which, like unruly children, make their sire
 Stoop with oppression of their prodigal weight;
 Give some supportance to the bending twigs.—
 Go thou, and like an executioner
 Cut off the heads of too-fast-growing sprays,
 That look too lofty in our commonwealth
 All must be even in our Government.—
 You thus employed, I will go root away
 The noisome weeds, that without profit suck
 The soil's fertility from wholesome flowers.

34

LOVES LABOUR'S LOST

Act. I. Sc. I.

Let fame, that all hunt after in their lives,
 Live registered upon our brazen tombs,
 And then grace us in the disgrace of death;
 When, spite of cormorant devouring Time,
 The endeavour of this present breath may buy
 That honour which shall bate his scythe's keen edge,
 And make us heirs of all eternity.

35

1 || ఆపండ చెట్టు వే. లాడుచున్నది దాని
 . గట్టు పొమ్మా-యది కడవను, యమి
 . ప్రయభరమన. నమిత్ర శిరిగిరిగించి
 . దంగించుపోకిరి. బాడు తలవలె
 . జూపట్టు-వేలెడు. చునకలకున్మొంత
 . సాయమిమ్మా-మనప్ర. జాప్రభిత్వ
 . మునమేటి, నానన్నత్వ. మానదోచు
 . చతివేగ. బెరుగుకొమ్మకొనల. నలుగు-వెల్లు
 . హంతకునిభిరిగి. మనరాజ్య. మందానరిగ
 . నొనరవలయు సంతయు-నీవి. టుండ-నేను
 . మంచిపూలకుఁగానీక. మంటిచేన
 . బీల్చి, రిత్త చొచ్చెడుకల్పు-ఁ. బెఱికినైతు ||

34

2 || . తమజీవితంబులం. నగిలి యెల్లరును
 . వెం. బడెడుకీర్తికాసున, య. తడిసమాధి
 . పైనిశాసనముగా. వ్రాయఁబడఁగ
 . నిండు. మరణమునకు నవ. మానకరము
 . గామనలనదియు. గారపించగనిండు
 . తరువాత-నప్పుడెం. తెయును, సర్వ
 . భక్షకత్వంబున. బ్రబలు, కాలునికి
 . చా. నిచ్చటియూ పిరి, యెదిరి-వాని
 . వాఁడికొడవలి మొన మొద్దు. పఱచినుస
 . సమరపరపికి నెల్ల చా. యుమిత్తగన
 . మోక్షయు న్నేయుఁజాలెన. పెన్దకది
 . సంతయు న్మోస నట్లు ప్ర. యత్న పడఁడు ||

35

MACBETH.

Act. I. Sc. VII.

I dare do all that may become a man ;
Who dares do more is none

36

MEASURE FOR MEASURE

Act. II Sc. II

Not the king's crown, nor the deputed sword,
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,
Become them with one half so good a grace
As mercy does.

37

Sc. iv.

'T were as good

To pardon him that hath from nature stolen
A man already made, as to remit
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image
In stamps that are forbid: 't is all as easy
Falsely to take away a life true made,
As to put metal in restrained means,
To make a false one.

38

Better it were, a brother died at once,
Than that a sister, by redeeming him,
Should die for ever.

39

Ignomy in ransom, and free pardon,
Are of two homes : lawful mercy
Is nothing akin to foul redemption:

40

ద్వి|| .నరునకహామగుసం.తకునుఁదెగింతు|

.నుఱిచేయఁజనువాఁడు. మనుజుఁడుకాఁడు||

36

ఉ|| .కాదునృపాలుచూఱియనుఁ-.గాదధికారికిఁగల్గు శక్తియున్|

.గాదు,చమూనియంతృగద-.కాదుసభాపతిమేటియంగియున్|

.గాదరహేనమొసఁగయ.కైచక్రిశ్రేష్ఠ,విభూషణంబు-,పే|

రేనెనగొప్పవారిమోడ.మింపుతలిచెఁడు,చిహ్న మెద్దియున్|| 37

చ|| .మనుజునిఁజంపుమాసపుని.మన్నసనేత-,నిసిద్ధమైన,యో|

.విసలమి,నంతతిన్గనిన.సీచున్దె-చుటయున్నమంబు-కీ|

.వనమానుజులీనులీయెడఁ.భావుట-కూడనిచోటఁదప్పగా|

.వనయులఁగొంచెబూనితన,ద్రవ్యమునుంచుటతుచ్చవృత్తియో|| 38

ద్వి|| .ఒకట,సీలుటమేలు,.సోదనుఁడాత|

.నికయు,సోదరియెప్పు.సీలుటకన్న|

39

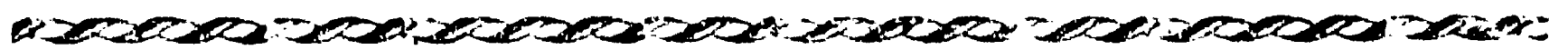
గీ|| .చెఱవదల్పుటకొఱకుఁద.చ్చికోసనింప|

మఱి,యువారసహస,మిమి.మమ్ము-లఁదగు|

.కానివిడువలగున్నాయ.హృదయము|

.గలుగఁజోవదుసంబంధ.మూల స్వమే||

40

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. V. Sc. I.*

Never anything can be amiss
When simpleness and duty tender it. 41

MUCH ADO ABOUT NOTHING. *Act. II. Sc. I.*

Friendship is constant in all other things
Save in the office and affairs of love :
Therefore, all hearts in love use their own tongues ;
Let every eye negotiate for itself,
And trust no agent ; for beauty is a witch ;
Against whose charms faith melteth into blood. 42

Sc. iii.

Happy are they that hear their detractions, and can
put them to mending. 43

Act. III. Sc. ii.

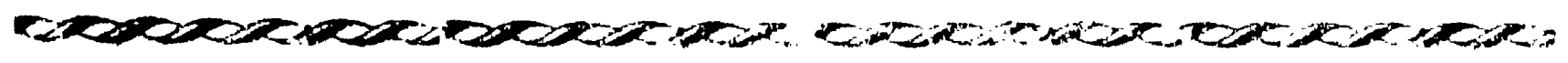
He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is
the clapper, for what his heart thinks, his tongue
speaks. 44

OTHELLO *Act. IV. Sc. II.*

And his unkindness may defeat my life,
But never taint my love. 45

PERICLES. *Act. II. Sc. III.*

Contend not, sir ; for we are gentlemen
That neither in our hearts nor outward eyes
E nvy the great, nor do the low despise. 46

ద్వి॥ .సరళిత,విధియును.సాయమా నేని

.బొరవోనజాలదె,ప్రభు నెన్నయైన॥

41

చ॥ .వలపునచప్పమైతి,పెర.నస్తు నన్నిటనుంచుల్కి-డన్

.వలచినయెల్ల జెందములు.వాడుటవేడ్చునోళ్లగ్రావునన్

.దెలుపుతడన్న.ఁగూర్చి ప్రతి.పట్టతచంతలనమ్మకేమ్యనిన్

.బొలపొకనుంత్తకాడతని.బూచీలనెమ్మికిరగుమట్లగాన్॥ 42

వ॥ తమనిండెలందామ నినివానిం చప్పించుకొంగలవాడు భవ్యు॥ 43

వ॥ వానికిగంటవలె సరియైన హృదయమున్నది-నినాల్కే వానినా

ల్క-యేలయన-వాని జెందును తెలుచునది వానినాల్క-దెప్పినే
యును॥ 44

ద్వి॥ .వానినిర్దయతీయ.వచ్చు నా.యనుము॥

.కాని-నాప్రేమ,న.గడుపర్చలేదు॥

45

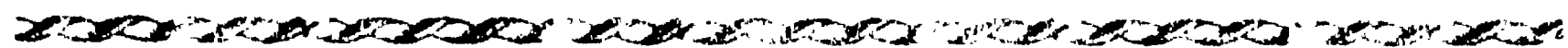
గీ॥ .అయ్యకలహింపబోకు-మే.మనంగ-మీము

.తగుమనుసుము-మాడుహృదయములందా

.ఁగాని-మాయాకృతులఁగాని-మునుల,ద్వి॥

.పడ,మలగుతుల ననమాన.పర్చ మెప్పుడు॥

46

ROMEO AND JULIET.
Act. V. Sc. III.

Yea, noise ?—then I'll be brief.—O happy dagger !
 This is thy sheath : (*stabs herself*) there rust and let
 me die. 47

TEMPEST.
Act. IV. Sc. I.

the murkiest den,
 The most oppurtune place, the strong'st suggestion
 Our worser Genius can, 'shall never melt
 Mine honour into lust, to take away
 The edge of that days' celebration,
 When I shall think, or Phoebus' steeds are foundered,
 Or night kept chained below. 48

TIMON OF ATHENS
Act. I Sc. I.

When we for recompense have praised the vile,
 It stains the glory in that happy verse,
 Which aptly sings the good. 49

Sc. ii.

'T is pity bounty had uot eyes behind,
 That man might ne'er be wretched for his mind. 50

ద్వి॥ సరయో-చప్పడ-యైస..సంక్షిప్తనౌదం।
..గరము-నోహా నుఖం.కరమగు,నురియ।

..య్యిసియైర- (పొడుచుకొని) సేపు.నిట్రద్రుష్టవట్టె
..తద్యయ-నన్ను,సం.తముఁజెందనిమ్ము॥

47

తరువోజ॥

..కటికి-చీకటిగుహ-..కమనమయోచి.త
మగుతావున-జెడు.దయ్యముసిగొలు।
..పులుయ-నాదగొడ్డై ర్య.మిట్టచ్చ
..కొమ.ముగఁగరఁగింపసె.ప.హయనఁదగదు।
..స్ఫుటముగానాటి,వి.త్రతమెరవొల్ల.పుచ్చుట
కేనెపు..ప్రొద్దు గుఱుములు॥
..పటినుఁ,దొఱఁగిగుంటు.వడుట-..కేక్రిండు
..బింధింపఁబడియూఁపఁ.బహుటనలంతు॥

48

కం॥ మనముబహుమతికొఱుచు

..సేవల,సంస్త నముసల్ప.సమయమునన।
..మలఁదెగుసల్ప క్రియ॥
..చిన,నుల్లోకముసమిచ్చ.జేసెదనదియ౯॥

49

ద్వి॥ వెనుకచూపకట,యీ.వికిలే-నదున్న।

..దన,నదాన్యతకుఁగుం.నదానమోసపుంప॥

50

Act. III. Sc. v.

You cannot make gross sins look clear :
 To revenge is no valour, but to bear 51

TITUS ANDRONICUS*Act. I Sc. I*

Sweet mercy is nobility's true badge. 52

Of noble minds is honourable meed. 53
 thanks to men

Act. III. Sc. i.

That ever death should let life bear his name,
 Where life hath no more interest but to breathe ! 54

Act. V. Sc. iii.

Friends should associate friends in grief and woe 55

TROILUS AND CRESSIDA*Ac. I Sc. II.*

Do you know what a man is ? Is not birth, beauty,
 good shape, discourse, manhood, learning, gentleness,
 virtue, youth, liberality, and so forth, the spice and
 salt, that season a man ? 56

శీ॥ .అచ్చదోనములన్నిప్ర.మచ్చలేక।
 ..కోమనట్లు సలుపనము. హృదయకాపు।
 .ఎప్పుడూ మనస్కృపము. మనగడనెత్తు।
 .కొనుటకానేరదానహించు. కొంటగాను॥

51

ద్వి॥. గొప్పతనంబాస. కన్యగుగుత్తు।
 .చచ్చెన-హామి. చెచ్చెనుదము. కనవు॥

52

ద్వి॥. ఘనమైననులు. గల్గువారలగుచి।
 .బ్రాణతులుపరువై స. బహుమానమగును॥

53

ద్వి॥ ఊపిరితీయకే. యొకపనియైన।
 .బాపురే - చావేల. బ్రతుకనరాదు॥

54

ద్వి॥. హితులు, పరస్పత.. మోనయంగపెరియు।
 .నతతమాపదయందు, సంపదపట్లు॥

55

వ॥ మనుష్యుడన నేమోనీ వెలుగుదువా.. పుట్టువు-సౌందర్యము-మంచి
 యాకృతి-సంభాషణము-మిగతనము-చదువు-సాధుత్వము - యో
 గ్యత-యోవనము-దాతృత్వము-మొదలగు నెల్లగుణములు పురు
 షునకుఁజవిపుట్టించు శుభబాధునొకటియును వ్యను,

56

Act. II Sc. ii.

(1) The wound of peace is surety,
 Surety secure; but modest doubt is called
 The beacon of the wise, the tent that searches
 To the bottom of the worst.

(2) to be wise and love
 Exceeds man's might; that dwells will Gods above 57

Act. V. Sc. iii.

Life every man holds dear ; but the brave man
 Holds honour far more precious—dear than life.— 58.

Let's leave the hermit pity with our mothers,
 And when we have our armours buckled on,
 The venom'd vengeance ride upon our swords :
 Spur them to ruthless work, rein them from ruth. 59

TWELFTH NIGHT*Act. III Sc. VI*

(1) In nature there's no blemish but the mind ;
 None can be called deformed but the unkind :
 Virtue is beauty; but the beauteous-evil
 Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

గీ॥ .ఎంతయు శంక లేకుంట. యుడుమఁ దెచ్చు
 .నా న్ననంబుగ నెల్లప్పు. పరిమితనుగు
 .నంశయంబు త్తములకు, లాం. ఛనము-కీడు
 .లయొడనడుగంటఁజేచ్చువ. త్రియనఁబడును॥

(1)

కం॥ ఎఱుకఁగలిగియుండుటయు॥

.మఱివలప్పుంజూపుటయును. మనిసికశక్త్యం
 బరయనటునంటిశక్తియు
 .మరుచుగఁజేడఁబై నెలయు, న. మరులకు నెల్లన్॥

(2) 57

ద్వి॥ .బ్రతుకుప్రియంబగుఁ .బ్రతిమనుష్యునకు
 .బ్రతుకుకంటెఁ బ్రియంబు. పరువుశూరునకు॥

58

గీ॥ .బుషిదయస్మనతల్లుల. యొడనిడుదము
 .మనముకవచంబు న్నొడ్డు. కొనినయప్పుడు
 .నున, యసులకెక్కనీ, విష. సుత్పరంబు
 .క్రూరకృత్యంబులకుఁబరి. కొల్పదనువి
 .వెండియుం ద్రవిష్టదముకృప. నుండివాని॥

59

గీ॥ .మనసుకంటెఁ బ్రకృతియందు. మచ్చ లేదు
 .క్రూరుఁడొక్కఁడతప్పఁగు. నూపితేడఁ
 .సుగుణమందముకాని-సో. యగపుడుష్టు
 .నన్నె, దయ్యంబునంగాంచు. నట్టి మొద్దు॥

(1)

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. II. Sc. VII.*

(2) His words are bonds, his oaths are oracles ;
 His love sincere, his thoughts immaculate ;
 His tears pure messengers sent from his heart ;
 His heart as far from fraud as heaven from earth. 60

WINTER'S TALE *Act. I Sc. I.*

' t is safer to

Avoid what's grown than question how 't is born. 61

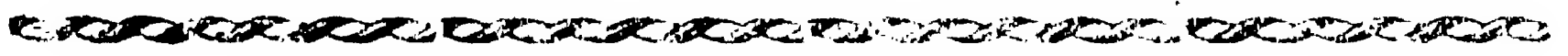
Act. IV. Sc. iii.

If I might die within this hour, I have lived
 To die when I desire. 62

VENUS AND ADONIS.

By law of nature thou art bound to breed,
 That thine may live, when thou thyself art dead ;
 And so in spite of death thou dost survive,
 In that thy likeness still is left alive. 63

They that thrive well take counsel of their friends. 64

ఉ॥ .నాతని,నుల్పోడంబడిక-..లాతనియొట్టులు దేవవాక్కులౌ।
 .నాతనిప్రేమినిమ్మ-పట-..మాతనియ-..హృదయంబులౌ।
 .నాతనిమానసప్రచలి.తామలదూతలువాని,యశోత-
 .నాతని,యాత్మవంచనకు.నౌ,దవు-..స్వస్థమాభూన కింబహే॥ (2) 60

ద్వి॥.మదిరినదానిఁద.ప్రకౌసటమంచి।
 .యదియొప్పుట్టెనం.చడగుటకన్న॥ 61

ద్వి॥ .నేనీక్షణంబున.నీలైదనేని।
 .నేనుఁగోరినపుడు.నేజావనుంటి॥ 62

గీ॥ .సహజధర్మంబు నన్నీవు.సంతతిఁగన।
 .వలయు-నీబిడ్డలుంద్రీవు.పొలయునపుడు।
 .అటులఁగావున-నీవీల్గి.యైనబ్రతికి।
 .యున్నవాడవ నీపోల్కి.యందుఁగాన॥ 63

ద్వి॥ .చెలికాండ్రమాట లఁజేకొనుచుండ్రు।
 .చెలఁగిమిక్కిలి.వృద్ధి.చెందెడువారు॥ 64

~~~~~

To see his face, the lion walk'd along
Behind some hedge, because he would not fear him;
To recreate himself when he hath stung,
The tiger would be tame, and gently hear him
If he had spoke, the wolf would leave his prey,
And never fright the silly lamb that day. 65

RAPE OF LUCRECE

Princes are the glass, the school, the book,
Where subjects' eyes do learn, do read, do look. 66

He shall not boast, who did thy stock pollute,
That thou art doting father of his fruit.
Nor shall he smile at thee in secret thought,
Nor laugh with his companions at thy state ;
But thou shalt know thy interest was not bought
Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.
For me, I am the mistress of my fate,
And with my trespass never will dispense,
Till life to death acquit my forc'd offence. 67

తే॥ .తనుజూచిజంకించె.తండు గాన-
 సతని. మొగమొగన్మోసి టకుచ. బొద నెస్క-సింగి
 .మొనహవంతో చెప్పెను-చ. బ లియచ్చి నడి
 .యూలిండు మెల్ల స. నాతండు. రపణ
 .మొనల బొడిసెప్పడు-.. మొనసియతండు
 .పలికినచన. యార. న్వదిలితోడేలు
 .. నెనరు. మొజడిపింప. నేరదునుటియ
 .. నెల. లిగ టియ. పల్లనాప్రొద్దు॥

65

ద్వి॥ ..భూమిప్రభువు నద్ద .మొం. బొత్తముబడి
 .గా-.. మొగిల్లబడచూడె .. గలవెగడదువ॥

66

సీ॥ .నీడగు నంతలిన్ .జెటచినవాడు
 తా..బడననవానికి. భ్రాంతితోడ
 ..చంజిగానీవుంటు. నలచియొంతయు
 పిట్ట. పీలగగూడదు-తన. లోగడపని
 ..చంపోసినినూచి ..యెలనగవుంజూప
 ..చనుచు.. వెంజియ ..గన. పట్టుతోడ
 ..సేయి విక్రమగూరిచి.. వెంజిహోస్వము నేయ
 .నలదునీయాస్త్ర వొం. గిలబడియెను
 ..గాని-కొనబడ లేదుబం. గారుతోడ
 ..సీసముగ-నింకనాగతి. కేనుబోదు
 ..నిష్కృతిన్ సర్పనొల్లనా. నేరమునకు
 ..చొవునన్దొబల్మి నే. నల్పు. నెగ్గు॥

67

My honour I'll bequeath unto the knife
 That wonnds my body so dishonoured.
 'T is honour to deprive dishonour'd life;
 The one will live, the other being dead:
 So of shame's ashes shall my fame be bred;
 For in my death I murder shameful scorn:
 My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,
 What legacy shall I bequeath to thee ?
 My resolution, love shall be thy boast,
 By whose example thou reveng'd may'st be.
 How Tarquin must be used, read it in me :
 Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,
 And for my sake serve thou false Tarquin so. 68

O ! teach me how to make mine own excuse,
 Or, at the least, this refuge let me find :
 Though my gross blood be stain'd with this abuse,
 Immaculate and spotless is my mind ; 69

శ్రీ॥ .సురీయనాదగు.పరవప్సగింపెన

.బనిసియట్లాడ్చగ్గా.బడినవాదా

.నూనాననచెటించునా.నూన్వ్యశదొఱగిస

.బ్రతుకుఁబొయలశార.నంబు-నొనటి

.మనెడుఁదక్కినయని.పడియగ-ఁగావున

.బొలివోవునాసిగ్గు.బగ్గినాన

.నేపాయనాదుకే.కొన-నాచావు

.నండునాతొనెంపు.మృగ-కేతు

.నానిందెయట్లు.ఱగిసంతనాగొప్ప

.క్రొత్తపుట్టువుపొంద.కొమరుమిగులు

.నేనుబోగొట్టుకొ.నినమానికమా

నేలు.వాడ-సీకేమాస్తి.వదలుదాన

.నానిశ్చయము-ప్రేమ-.నలువందు

నీగర్వ.హేతువు-దానికి.నీవుగుర్తు

.గాఁబగసాధింప.గవలయునెట్లులా

.యధమానిపనిపట్టు.విధమానెల్ల

.నీవునాయందుఁజదువునే.నీకుఁజెలిని

.సీదొ.పగయైన,నన్నుదు.నెగన-మఱియు

.నీవునాకెగ్గు,నలిపిన.నీచునటుల

.శ్వరగనానయ.పరిమార్చ.నలయఁజామ్ము॥

68

శ్రీ॥ .అయ్యయోనేరీపు.మానాకునా,సాకు

.నెటచెప్పవలయునో.యేను-లేక

.తుదకునీ,తన్నిబొం.దెదమానాకీ

నిండె.మొవట్టెత్తును.మచ్చపడియె

That was not forc'd; that never was inclin'd.
To accessory yieldings, but still pure
Doth in her poison'd closet yet endure

.గాని-గానుదికిరచు.కేవదోనము
 కాన.రా-నదిబల్మి.చేబడలేది।
 .కింతియెకా-కద్ది.చెప్పటికింజెడ్డ
 .తనముతోడగునొప్పు.దలకుజోగు।
 .పసికిమాలినయలనాట.పగుటలేదు।
 .నుతీయ-నయ్యది.పప్పటి.నఱకొకింత।
 .యనుమకలనగుక-విసంబు.నెకయతనద।
 .నెలపునందోవుకావోడత.నిలిచియుండె॥

కాళిదాస కవితావిశేషాః॥

వీరరసః॥

రఘువంశే

సర్గః : 1 శ్లోక : 21 ॥

జుగోపాత్మానమతస్తా భేదేభర్మనునాతురః।

అగృధ్న రాదగోపాభ్యమస్తస్సుఖమన్వభూత్ ॥

1

శ్లోక : 22 ॥

జానేమానంక్షమాశక్తౌ త్యాగేహ్యభూవిపర్యయః।

గుణగుణానుబన్ధిత్వా తస్యస్మప్రసవాభవ ॥

2

స ॥ 8 శ్లో॥ 31

బలమార్తభయోషశాంతయే।

విదుషాంసత్కృతయేబహుశ్రుతమ్।

వసుతస్యవిభోర్నకేవలం,

గుణవత్తాపిపరప్రయోజనా ॥

3

స ॥ 9 శ్లో ॥ 7

సమృగయాభిరతిర్నయనోదరం।

నచశశ్రివతిమాభరణమ్మధు।

తమృదమాయనవానవయోవనా ।

ప్రియతమాయతమానమపాహరత్ ॥

4

కాళిదాసుని కయితయందలి సాగసులు

బీరము

గీ॥ .పందతన, మేదితన్నుఁగా. పాడుకొనియెఁ
 ..ఁదెవులుఁదవులక వున్నముం. దెచ్చికొనియెఁ
 .సొమ్ముఁ, బసినాతిగాకపు. చ్చుకొనెనతఁడు
 ..కుడిచె నెంతయ హాయి, త. గులములేక।

1

గీ॥ .తెలివియందూరకుండుట..బలిమినోరు
 .పాతనికి, నీవియెడఁగొని. యాడుకొనమి
 ..దొడ్డ, గొనములొండొంటికిఁ. దోడుపొంది
 .పొలఁపుమీతెడుఁదనతోడఁ. బుట్టలట్లు॥

2

గీ॥ .ఇడుమలన్నడువారల. జడుపెడపగఁ
 ..గడిమి..చదువర్లమన్నింపఁ ..గడిదివిద్దె
 .పుడమి తేనికిఁగల్గిన. యె.డమిగాక
 .గొనములున్నాడనొరులమే. లునకుఁదగియె॥

3

గీ॥ .మివులఁ, బెంపుకొఱకుఁ ..దివిరెడునాతని
 .వేటగాని. జూజ. మాటగాని
 ..జాబిలిపతినునగ. సారాయి యున్నాని
 .లాగతేదఁ, మద్ద. లాఁడిగాని।

4

శ్లో॥ 8.

నకృషణాప్రభవత్యపివాసవే!
సవితథాపరిహాసకథాన్వపి!
నచనపత్నజసేష్వపితేనవా!
గపరుషాపరుషాక్షరమూరితా ॥

6

స ॥ 14 శ్లో॥ 35

నిర్విత్తచానస్యనివృత్తివాచ్యం!
త్యాగేనపత్నాః పరిమూర్ఖామైచ్ఛత్!
అపిస్యదేహకత్కమహేన్ద్రియూర్థా!
న్యశోధనా నాంహియశోగోయః॥

6

స ॥ 16 శ్లో॥ 8

శాత్వంశుభేష్యపరిగ్రహేనవా!
కింవానురభ్యాగమకారణంతే!
అచక్షుషత్యావశినాంరఘూణాం!
మనఃపరస్త్రీవిమళప్రవృత్తి ॥

7

స ॥ 17 శ్లో॥ 43.

సమంశుభాపిభూనాగోక్షైః సమ్యక్కారణమ్!
దాతృస్త్రిసృహస్తానాతపోత్పన్నచేహవః॥

8

శ్లో॥ 47

కాతరం కేసలాసీతా శౌర్యం శ్వాపదచేష్టితమ్!
అతస్త్రిన్ధ్రం కేసలాభ్యాః పూర్వాభ్యాః సున్వియేషమ్॥

9

గీ॥ ..వేల్పు జేసికై స. వె ల్తినూటాడఁబోఁ|
 .డనఁడునప్పులాట. కై నఁగల్గ |
 .నలుకఁదొఱగినట్టి. యతఁడు. పగఱపై నఁ|
 ..బరుస మైన. వ్రావయి. బలుకఁజనఁడ॥

5

గీ॥ ..మూఱు, నెరపునమళ్ళని. మూట-నాలి|
 .విడుచుట,న్నిచ్చయంబుగఁ. నడువఁగోరె|
 ..బోగములఁ జెప్ప నేటికి-..బొందికన్న|
 .ఁజే, గుసొ, మున్న వారికిఁ. జెంపెమే.లు॥

6

గీ॥ .ఎన తెవీపు, చెలున-..యె పనికి,ల్లాలపు|
 .నా యెదుటికి నచ్చి. న. క త మేమి|
 ..యడఁగునఁగల, రగుల..యెడ-పెడ మొగమిడుఁ|
 ..బెటపడంతులకని-..యెఱిగి, న. మువ్వు॥

7

గీ॥ .పడుచుఁదనము-సొగసు-..నొడమియు, వీనిలోఁ|
 ..బొగఁగిడనొకొకటియె. యుండ, గతంబు|
 .అన్ని ముడ. కొనియ. వా. మేరండుం జేఁ|
 గాను-ప్రతిభిమడుగు. వాని. ముడఁగ॥

8

గీ॥ .పగలునొక్క-..తగవు..పంజతనమున్నోఁ|
 ..బొంగునొక్క-..గంటిమి. పులిసఁగఁగి|
 .గనుకొన గఁగూగు. కొనినయ. పొండిఁటి|
 ..కొండగి కల్మిసతఁ. కెడికొనియె॥

9

కుమారసంభవే

స || 2 శ్లో || 55

విషవృక్షోఽపిసంవర్ధ్య!స్వయంచేత్తుమ సాంప్రతమ్||

10

స || 10 శ్లో || 23

అమీషాం సురసంఘానాం! త్వమేకోఽర్థసమర్థనే!
విపత్తిరపిసంశ్లాఘ్యో! పకారవ్రతినోఽనల||

11

మేఘసందేశే

స || 1 శ్లో || 6

యాచామోఘా వరమధిగుణే నాథమేలబ్ధకామా ||

12

శ్లో || 57

అపన్నాత్రి ప్రశమనఫలాస్సం పదోఽహ్యత్తమానామ్||

13

విక్రమోర్వశీయే||

స్వార్థాత్సతాం గురుతరా ప్రణయిక్రియైవ||

14

శాకుంతలే ||

అసంశయం క్షతపరిగ్రహక్షమా!

యదార్థమస్యా మభిలాషిమేమనః!

సతాంహిసంజేహ పదేషువస్తుషు!

ప్రమీణా నుంతిఃపరణ ప్రవృత్తయః ||

15

ద్వీ|| .మునుదాను పెంచిన. ముసిడిచెట్టెనఁ
 .వనచేతనలుగుట. .కమ్మముకాదు||

10

కం|| ఈవేల్పుమొనలకగ్గి|

.సివొకడనెక, రఃబునా. .కెరపె-దొరులమేల్|

గావించు, నోముగలిగిన|

.యావారలొడుమయఁగొని. యాశంబజెడూ||

11

ద్వీ|| .తగువానియందు. వి.తయగుట, నయమ|

.దగుట, నదానెడమే. తొంద్రుటకన్న||

12

ద్వీ|| .ఇడుమఁబడినవారి. .యేపునూనుపుట|

.కడుమించివారల. .కలుముల, పంట||

13

ద్వీ|| .ఒరులపమేలునే. యటమంచివారి|

.కరయఁగఁదమకుని. కంతునుమే,లు||

14

గీ|| .,అరకురికలేనుతాచయా. లగుటకుఁదగు|

.నీపెత్తుకనాదాకురితగు. తెనయఁగాన|

.నందియింపున్నతావుల. .సాదూకెద|

.,ప్రోడలు, వినుసులఁగూర్చి. .సాకిరొడ|

భవతియః పారవేణ రాజ్యాధర్మాధికానియుక్తః సోఽహమః॥
 క్రమణానువిఘ్నక్రయోపలం భాయాధర్మారణ్యమిదమాయాతః॥ 16

అస్మాన్నాథు విచింత్యసంయ నుననానుచ్చైఃకులంచాత్మసః।
 త్వయ్యస్యాః కమప్యబాంధవ కృతాంన్నేహ ప్రవృత్తించతామ్।
 నానూన్యప్రతిపత్తి పూర్వఃమయం ధా లేషుదృశ్యాత్వయా।
 భాగ్యాయత్ర సుతఃపరంనభిలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిః॥ 17

శుశ్రూషస్యగురూన్ కురుప్రియ సభివృత్తిం సపత్నీజనే।
 భర్తుర్విప్రకృతాపిరోషణ తయామాన్మ ప్రతిపంగమః।
 భూమిష్ఠంభవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్యనుత్సేకినీ।
 యాంత్యేవంగృహిణీపదంయున తయోపామాః కులస్యాధయః ॥ 18

అన్యోహి న్యాపర్యోయపవ।
 తానుద్యసంప్రేష్యకర్తృగోతరం।
 జాతోమమాయంవికదః ప్రకామం।
 ప్రత్యర్హితన్యాసకవాంతరాత్మా॥ 19

వ॥ ఎనఁడు తేనిచేదగవేల, నేమింపఁబడియోనోయట్టి నేను, యదపసుల
కడ్లుదొలఁగింపనీ, పున్నె పుంగాన, కేతెంచి నాఁడను॥ 16

త॥ .కడు, దబమేసొమ్ము, గానున్న మమ్ము॥
.బడపడినీగొప్ప, పంగడం-బీపె॥
.తొడరితనంతసి, తోడతనెల్ల॥
.సలీపినతూపొంగు, జూడఁదలంచి॥
.కడగియాండ్రొన్నరి, గాచూతొడ॥
.జూడఁబడునదియీ, జోటిసిచేత॥
.నుడువఁదగినది, బం.దుగులచే॥
దోచ. దెద్ది, బాగెంబున. కింకలోఁబడునొ॥ 17

త॥ .కొలువు పెద్దల-బొత్తు, గొను మెల్లతలుల
.నేరుపుతోడత. న్నిదు, సనతుల
.సలుపకునుడ్లు, బ.సడ్లుగాఁజూడఁ
.బడియఁ బెనిమిటికిఁ. బలు, కిస్క-చేత॥
.మెలఁగుమ, మోమోట. మిన్న, లంగిరూ. పట్ల-
మిక్కిలిత్రుళ్ళి. పడకు, బాగెముల॥
.నెలఁదులిల్లాండ్రొని. పించుకొంద్రిల్లు-
.కొలమునకుం, జెడు. గొట్లు, తెవుల్లు॥ 18

నీ॥ .నెల్లడిగనఁగన్నె.. పెరవాసొమ్ముగా॥
.యాపెమగనిచెంత. కంచి-యపుడు॥
.దాచఁ బెట్టిసట్టి. డబ్బుప్పగించిన॥
.యట్లునా, యెడంద. హాయిజెందె॥ 19

న్వసుఖనిరభిలంషః భిద్య నేలోకహేళోః |
 ప్రతిపదనమభవాజే నృత్తి రేవంవిధై న |
 అనుభవతిహిమూర్ఖా పాదపస్త్రీనముష్ణం |
 శమయతిపరితాపం ఛాయయాస్మిన్తానామ్ ||

20

వ్యపదేశమావిలయితుం |
 కిమీహ నే జనమిమంచ సాతయితుమ్ |
 కూలంకషే నసింధుః |
 ప్రసన్నమం భ స్తటసుహంశమ్ ||

21

కుమదాన్యేనశశాంక |
 స్పృహితా బోధయతిపరీక్షాన్యేన |
 వశినాం హిపరపరిగ్రహ |
 సంశ్లేష పరాజ్ఞుభీన్వృత్తిః ||

22

గీ॥ .జగముఁగూర్చినీదు..సుగముఁగోరక!
 ..పొగలె-దిట్టినడఁత.పోలునీకు!
 .చెట్టుచుఱుకు శ్చెండ.సిరముచేఁగిఁజెడ!
 .నీడఁగిందివారి.వేడిఁబాపు!

20

గీ॥ .పేర్లలంచ-వీనింబడ.వేయటకలు!
 .యేలఁదలఁచెదవిట్టులో..యిగురుఁబోడి!
 .యెడ్డలన్దడుఁగొఱకుచు.నున్నదోళి!
 .మంచిసీటిన్మఱియఁ,వరి..ప్రమాఁకుమాడ్కి॥

21

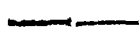
గీ॥ ..వేలుపులబువ్వ.తొవలనే- ..వేడివేల్పు!
 .తప్పకెప్పుడుమేల్కొల్పుఁ ..దామరలనె!
 .తమకులోఁకువఁచా.నెడఁదఁగలవారి!
 .నడఁత-యెరునాలికింబెట్టు.బెడమొగంబు॥

22

GENTLENESS

ANTONY & CLEOPATRA

Act III Sc. XI

yet he that can endure
 To follow with allegiance a fall'n lord,
 Does conquer him that did his master conquer,
 And earns a place i' the story. 1

AS YOU LIKE IT

Act II Sc. I.

Now, my co-mates, and brothers in exile,
 Hath not old custom made this life more sweet
 Than that of painted pomp? Are not these woods
 More free from peril than the envious court?
 Here feel we but the penalty of Adam,
 The season's difference; as the icy fang,
 And churlish chiding of the winter's wind,
 Which when it bites and blows upon my body,
 Even till I shrink with cold, I smile, and say,
 This is no flattery: these are counsellors
 That feelingly persuade me what I am.
 Sweet are the uses of adversity,
 Which, like the toad, ugly and venomous,

శౌం త ర స ము

గీ॥ ..పశ్చిమంజై న ప్రభువును, ఎ. శ్యామలం, మొలు
 .ననానరింప, నోర్వంగలిగి, నట్టివాడని
 .గెలుచుడని, యజమానని, గెల్పువాని
 మఱి యన్యార్థంబు నొకచోయి, చరితమందు.

1

శ్రీనారాయణి" . ఇప్పుడు - నాడు, నానానరింప
 .మఱిన్వదే, పశ్చిమంజై తోడి, జనములారా
 .పాతపరిచయము, ప్రాచీనము-
 మిక్కిలి, నర్థింపబడినదం, భుజుకన్న
 .హరి, గాఢజేయలే, దా-
 .మాయకవులొద్ద, లేనట్టియా, వాజ, ధావం
 .నెక్కుడు బాధార, హితము నాయుండిలే, దా-
 .ముతువులమాటు- ..చాచినరుని
 .సగుణము త్రమె .యనుభవించెదమిట-
 .మఱి- సీతుగాడువు, మంచుకోట
 .యా-నై నైపరానట్టి-యెటపిడితో-నది-
 .యెంతయుముద్దగా, నెనుముణుగు
 .కొనిపోవువఱకు- నె.కొని నాడు-
 .మేనిపై, వీచుచుగఱవ-నే, బిన్న నవ్వు
 .తనరబలెక్కడ-నిది, కొనియాటకాదని-
 .నాయభారసిద్ధి, న్నానానరింప

~~~~~

Wears yet a precious jewel in its head ;
 And this our life, exempt from public haunt,
 Finds tongues in trees, books in the running brooks,
 Sermons in stones, and good in everything. 2

Sc. iii.

I have five hundred crowns,
 The thrifty hire I saved under your father,
 Which I did store to be my foster nurse
 When service should in my old limbs lie lame,
 And unregarded age in corners thrown;
 Take that ; and He that doth the ravens feed,
 Yea, providently caters for the sparrow,
 Be comfort to my age ! Here is the gold;
 All this I give you. Let me be your servant.
 Though I look old, yet I am strong and lusty;
 For in my youth I never did apply
 Hot and rebellious liquors in my blood;
 Nor did not with unbashful forehead woo
 The means of weakness and debility;
 Therefore my age is as a lusty winter,
 Frosty, but kindly. Let me go with you:
 I'll do the service of a younger man
 In all your business and necessities. 3

.చృష్టితోబోధించు, హేమలివి-సరికియను-
 .నా.పత్తుసామనాన్యనా.భవమాలు- కడస
 .హేయగానాంజీను- .సద్ది- .సద్విత్తులు
 .సహ్యంబుమికియను .వి.పయలమయనాన్య
 .మొసిన.హానకాల్పు- మనప్రతికీరిగించు
 .నరులరాటుదొరికి .నా.లకలను
 .చిట్ట- .చిట్టమొసిన.యెల్ల- .చా.నా
 .జ్ఞానబోధ- .నా.చి. .సద్విత్తులు

2

శ్రీ|| .ఉన్నవినుయెడ్డ.బన్నెండువంజుల
 .యేలదిహాకలు. నే.బొడుపుగ
 .చక్కించుకొన్న .తెలుగుతెండ్ల
 .గొలిచి- నా.మొదివేస.గొలుపుకొంటి
 .యేహానెడ- నా.చి. .యేలదిహాకలు
 .మొ.యె. .యొ.యె. .పద్మసామయికియను
 .సనంబెంచుదాదితీ.రుసనంబుకెయిది
 .గూడఁబెక్కితిదాని. .గొనుమనీపు
 .కాగూనుమేపు వేల్పుని. .గొనుగలించు
 .స.సమిద్దె.గూడఁబ. .స.సమిద్దె
 .స.సమిద్దె.గూడఁబ. .స.సమిద్దె
 .స.సమిద్దె.గూడఁబ. .స.సమిద్దె

3

SONG

Sc. V.

Under the green wood tree
Who loves to lie with me
And tune his merry note
Unto the sweet bird's throat,
Come hither, come hither, come hither :
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.
Who doth ambition shun,
And loves to live i the sun,
Seeking the food he eats,
And pleased with what he gets,
Come hither, come hither, come hither :
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.

సీ॥ సనునుండనిమ్మునీ. పనినానిఁగాముదు

. సలిగఁదోచియుగట్టి. సత్తువుఁగల!

. వాడను - నాచిన్న. వాఁడెన్నఁడు. నెవ్వ

టి. నీళ్లునా నెత్తు. నెట్లు పడలేదు!

. మఱియు సీగరికి నొప్పి. మమ్మెలు. లాఘాఘాఘి

. వెరవుఁడ త్తరమునఁ బోయి పలేదు!

. కనుక నాముకున లి. తనములియ

. నీతు. నెట్టి కెల్లనగుఁగాదు. కమ్మిలతి!

. నన్ను నీతోడఁబోనిమ్ము - చిన్న నాని!

. మానునన్నే మనీషని. యంతలోను!

. గ్రమ్మఱిన్న కుఁగల్గెను. క్క - రలయందు!

. గొల్వునొనరించుచుండునీ. కోరినట్లు॥

3

పాట - బిలహరిరాగము - ఈపాటాళము.

పల్లవి॥ . ఇవలకురానీ - చా. విమ్మవలకురానీ!

అనుపల్లవి॥ . ఇవలనీకుఁగాడ్డొకప్పు. నెదిరివాఁడు గవఁక॥ పాద్యే॥ 4

చరణము॥ . అడవికెట్లు క్రిందఁగున్న - నాసిందుశెవఁడు నాతో!

. గలుపుఁదనదుస్వరముతీయ . పులుఁగులు. లుఁగుపంసంసరి॥ 5 (1)

. ఎనఁడుదురాశఁదొ అఁగునుటి. యెండనుండఁదలఁచునో!

. తవిలితిండికై నెదకుమఁ . ననియ దొరకుదానితోడ॥

6॥ (2)

Act. III. Sc. II.

Sir, I am a true labourer : I earn that I eat, get that I wear ; owe no man hate, envy no man's happiness ; glad of other men's good, content with my harm ; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck. 5

COMEDY OF ERRORS*Act II. Sc I.*

There's nothing situate under heaven's eye
But hath his bound, in earth, in sea, in sky :
The beasts, the fishes, and the winged fowls,
Are their males' subjects and at their controls.
Men, more divine, the masters of all these,
Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,
Indued with intellectual sense and souls,
Of more pre-eminence than fish and fowls,
Are masters to their females, and their lords :
Then, let your will attend on their accords. 6

వ॥ అయ్యా నేనిక్క-మాగఁ బాటామానిసిని - నాతిగడివే నాగిరిచు
 కొనెదను - నాయుడుపునే నంపాచించుకొనెన - నొరుసనహ్నచిదను -
 నుతీయు నెవ్వనిసౌఖ్యమునక్షే - స్వీర్ష్యపడినా - బుర్రాపెలునకా
 నందించెనను - నాయుడుచున్నెందుకొనెదను - నుతీయు నాచిటిగర్వి
 మా నాయూచుగోతీయాలు - నాయూచుచున్నెందుకొనెదను - నాగోతీయాలు
 పొలుకునెగనటయను.

నీ॥ ఈశ్వరస్పృశ్చిలో. నెయ్యోదయ౯ హద్ద౯
 .లేనిది లేది, ల.లోనఁగడిలి ।
 .యందాస .విన్నున - .నలమృగింకాలు
 .మీలు. నెగురుపక్షులు తను. మగ్గ, వశము ।
 .లగు - .తివ్యమాశక్తి .నధిగలుపురుషులు -
 .య, జనూనతాదుగీ .యన్నిటికిని ।
 .బ్రీభిపులువారు ప్ర. పంచమనకు నెల్లఁ
 ., బ్రోజతనాత్మలం .బరఁగుచుండ్రు ।
 .తమదు(స్త్రీ)లకు, భర్తలె .తనరుచుండ్రు ।
 .వెండియ న్వారి, విభిలయి. నెలయి చుండ్రు ।
 .కాపునన్నీదూచి తండ్రి. నీపువారి ।
 .యిష్టములనుసరించున. క్షౌంచనలయ. ॥

CYMBELINE

Act III. Sc III.

And often, to our comfort, shall we find
The sharded beetle in a safer hold
Than is the full-winged eagle. O, this life
Is nobler than attending for a check ;
Richer than doing nothing for a bribe:
Prouder than rustling in unpaid-for silk,—
Such gain the cap of him that makes'em fine
Yet keeps his book unerossed. No life to ours. 7

Act IV Sc II.

Cowards father cowards, and base things sire base;
Nature hath meal and bran, contempt and grace. 8

If I do lie, and do
No harm by it. though the gods hear, I hope
They 'll pardon it 9

సీ॥ మనఃకుతన్తో నెదము. మఱియును

—
నన్నుగ. వేడుకమీఱంగఁ. శేడవరుగు ।

.నాభివసంతుఁదా. వేలుగఁబట్టిన

.నెఱతయి. నిట్టి. పి. సవకొనెట ।

.భళిరయిబ్రతును చీ. వాట్లుతినెడుకొల్వ

—
. నన్న మిక్కిలి తెన్నయాను - చంచ ।

—
మన్మింగి యెద్దియం.. బొసరించగుండల

. కంతునెక్కుడువిల్వ. కలది-కొనని ।

— —
.పట్టు. మపునందఁడా బగ. పర్చుచుంట ।

. కన్ననుటి. వాసి నెనఁగెడు - ..వ్యయములేక ।

—
.సొగసుఁజూచుడు. తగోకికంతుఁగడ నయిమా ।

. జగత్తును శీవితమునుక - సొటిలేడు॥

7

— —
గీ॥ .పంజరంగం మిచుంగుని . పంజలు- మఱి ।

—
.క్షుద్రపదలంగను. క్షుద్రవ. స్తులు-విజవంగ ॥

—
. గట్టిగింజలుపోల్చుచు. గలుగుఁబ్రకృతి ।

. కంపుసింపునఁ గూడ. గంబునందు. ॥

8

గీ॥ . నేనుదబ్బుఁటి . నేనిపనంపడి ।

. జెలుపుదానివలనఁ జేయనేని ।

. వేల్పుతెల్లరదియ . వినినప్పటికినన్ ట్ట ।

—
. మిఁతొరకొ మి . పిన్వ. సిఁతొరకొ ॥

9

Act V. Sc. V.

it is I

That all the abhorred things o' the earth amend,
By being worse than they. (1) 10

HAMLET

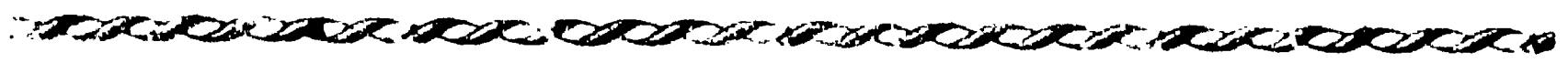
Act I. Sc. II.

all that lives must die,
Passing through nature to eternity. (2)

Act II. Sc. II.

there is nothing either good or bad, but thinking
makes it so : 11

I have of late—but wherefore I know not—lost all my mirth, foregone all custom of exercises; and, indeed, it goes so heavily with my disposition, that this goodly frame, the earth, seems to me a sterile promontory; this most excellent canopy, the air, look you, this brave o'erhanging firmament, this majestical roof fretted with golden fire, why, it appeareth no other thing to me than a foul and pestilent congregation of vapours. What a piece of work is man! How noble in reason! how infinite in faculty! in form and moving how express and admirable! in action how like an angel! in apprehension how like a god! the beauty of the world the paragon of animals! And yet, to me, what is this quintessence of dust? man delights not me – no, nor woman neither, though by your smiling you seem to say so. 12

ద్వి॥ జగతినుండున్నానాంబులిపెదన్తోష్ణా

.మంగి-వానితోన్నాంబుగునేనెగనుక.

(1) 10

ద్వి॥ బ్రతకెఱునదిచాన .వలయు .మర్త్యప్ర॥

(2)

.సృతినుండిపోవు .చ.మృతపదంబునకు.

ప॥ మంచిచెడ్డలు తలంపానందప్పబైటలేవు.

11

ప॥ అదేమోనానందంబులియకుకాని - కొంతకాలము నాండినే నుల్లాస
ముంజెడియుంటి - నన్నయభ్యోసము నాడుక మునుకొంటిని - మ
తయు - నెక్కముగా నామనసు విక్కిలి, వ్యాకులముగానున్న - కీ
.రహస్యమైన సలుచరపునేల సమక్రమలో నొరిగియున్నకొం
డగొడ్డు కొనవలె గనుపడుచున్న - కిడుగుల సొగ్గెనె పందికి
గాలిచూడు - మోచక్కంగ్రవేలాంనాకన - మోబంగరుట్గి సరి
కరింపబడినగొప్పక - ప్పద్ధిరయి - చెడునగమూలబన్నెడి ప
లురకముల తూవిరూగుంపునన్న వేలుగం గాన్నించెద - .మను
జుండెట్టిపని - వివేకమున నెంతగొప్ప-శక్తి నెంత , యనంతమా-
రూపునద్దదలిక నెంతవిశేషమా .మరెంత యబ్బరమా - కార్యము
నందెంత , తివ్రోపమ - బోధయెడ నెంతదేవసదృశమా - జగదాభర

Act iii. Sc i,

To be, or not to be, that is the question :—
 Whether 't is nobler in the mind to suffer
 The slings and arrows of outrageous fortune,
 Or to take arms against a sea of troubles,
 And by opposing end them ? — To die—to sleep,
 No more:— and, by a sleep, to say we end
 The heart ache, and the thousand natural shocks
 That flesh is heir to,— 't is a consummation
 Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—
 To sleep ! perchance to dream:— ay, there's the rub;
 For in that sleep of death what dreams may come,
 When we have shuffled off this mortal coil,
 Must give us pause. There's the respect,
 That makes calamity of so long life :
 For who would bear the whips and scorns of time,
 The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
 The pangs of despised love, the law's delay.
 The insolence of-office, and the spurns
 That patient merit of the unworthy takes,
 When he himself might his quietus make
 With a bare bodkin ? who would fardels bear,
 To grunt and sweat under a weary life,
 But that the dread of something after death,
 The undiscovered country, from whose bourn
 No traveller returns,— puzzles the will,
 And makes us rather bear those ills we have
 Than fly to others that we know not of ?
 Thus conscience does make cowards of us all;
 And thus the native hue of resolution
 Is sicklied o'er with the pale cast of thought;
 And enterprises of great pitch and moment,
 With this regard, their currents turn awry,
 And loose the name of action.

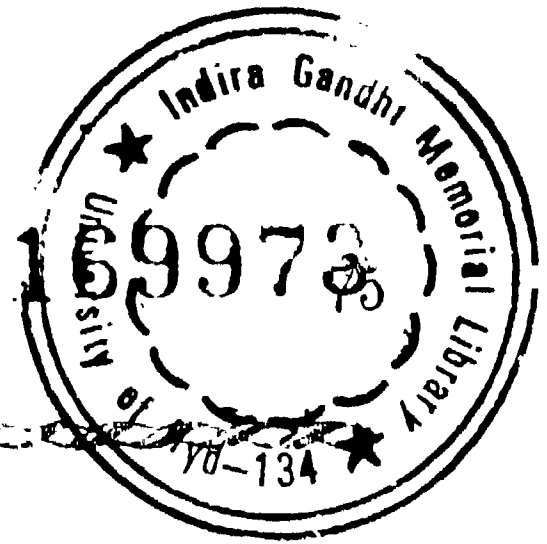
ణము- ప్రాణులను తమము - కాని-కొఱమాలినదాని సారాం
శ- మిదియేమినాను- మనుష్యుఁడునన్నలరింపలేడు- లేదు- (గ్రీ)
గూడ సన్నాంనదంపజాలదు- నీసగవృహట్టి నీవాలాగనునట్లు కనుప
డనుప్పటికిని. 12

నీ॥ .ఉంటయో-మానుట.యో-యదె,చింత్యము-
.ఘనతరంబెద్ది-నె.స్మనమునందు!
.దేవ్వింశతునట్టిదు.విధివేయునొడిసె
వే.టులుజాణములుసైచు.తొ-యదిగాక!
.దరిగానరానిగా.ధలపయిడంజెత్తి
.యెదిరించుటన్వాని.తుదిగనుటయె
.పొలయుట- నిద్రపో.పుట- లేదికేమియు-
.నుఱియు-నిద్దురచేత.మనసుపీడ!
.నెలమిదేహంబుపొందున. నేకసహజ!
.కష్టములుమనము ముగింపఁగలిగినయెడ!
.నద్దియేసకలోత్కృష్ట.మైనపదవి!
.మిగులనానక్తితోఁగోరఁచగినదగును॥ 13

కం॥ మడియుట-నిద్దురపోవుట!
.పడుకొనుట- మెదకపుకలముఁబరఁగుట- నాన!
క్కడ నేకష్టం-లేనున!
.నొడలుదొఱఁగమరణనిద్ర .నొదపుకలలెవో॥

నీ॥ .మనలనాఁపగవలసి.న-చట,యోజన
.కల-చదియట్టికే.ర్థమగుటయును!
.కష్టంబునొనరించు-ఁ.గానిచో-నెవ్వఁడు
.కాలతాడనతిరి.స్కారములను!

.సైరింపవచ్చును- .గ్రూరమౌనము
 దు.ర్మార్గము-గర్వన.మౌనము-మతి
 .ధిశ్రేతప్రణయూతి.హీర్షవేదనలు-
 .న్యాయాలస్య-మధికార.శక్తి.మనసము
 .మతియుదుచ్చలచెంగట.మందెవారి
 .లోర్పుకొనియెడుగర్వంపు-.లోర్పుచిన్న
 .సురియచేదనయంతెంబు.సులభముగనా
 .నలుపునట్లుఁదాఁజేయఁగలిగినపుడు॥

పీ॥ .ఎవఁడుభౌరమాలు.వ.హింసముఖాలు
 జె.మ్మటవాఱవిసువగొ.మనిక్రికింద
 .మరణమూపిదపనె.వ్యర్థమనఁజరిగి
 .జూనివింతదే.శంఖశ్రీతి
 .యెదనసంశయపర్చి.యెయ్యదియె-
 మతి-.మనమొలుంగనియెడ.మలకుమనా
 .బరుగిడనీ-కిది.వఱకున్నభాగల
 .నోర్పునట్లునల్ప.మండినయెడ
 .మనసుజంకించునిట్లు.స్మననంద
 .అఁ-మిగుల.సైర్యనెజన.వంబుమూయ
 .జింతరుచిశానమాచాయ.చెల్లనిట్లు
 .కనుక.సాహసోద్యమములు-.పనికి-రావు॥

Act III. Sc III.

Whereto serves mercy,
But to confront the visage of offence ?
And what's in prayer, but this two fold force.—
To be forestalled, ere we come to fall,
Or pardoned being down ? Then I' ll look up:
My fault is past. But, O, what form of prayer
Can serve my turn ? "Forgive me my foul murder" ?
That cannot be; since I am still possess'd
Of those effects for which I did the murder,
My crown, mine own ambition, and my queen.
May one be pardoned, and retain the offence ?
In the corrupted currents of this world
Offence's gilded hand may shove by justice ;
And oft't is seen, the wicked prize itself
Buys out the law : but't is not so above ;
There is no shuffling, there the action lies
In his true nature, and we ourselves compelled,
Even to the teeth and forehead of our faults,
To give in evidence.

సీ॥ కృపయుపయోగించు నెందుకు-

. నేరము. మోము నెదుర్చుట. పొంతెడప్ప

. నేముండు బ్రాన్ధన. యెడ-నీజ

మిలిశక్తి. తక్కుచునమి పాటుతిగులమునా

. పడ్డగింపబడుట. యదగాక- పున్నుట

. క్షమింపబడటము. సరియే. నేనా

. రసెదను-నాదునే. రముబద్ధిపోయె-న. య్య

యెకాని-యెలువంటి. ప్రార్థనమ్మా

. నాకుబినికివచ్చు-నాకుసర్పినభూర

. హత్యగూరిచిపైఁచు. మోసము-నది

. కానేరదేనున-ఁగలవినివఱకు

నా. కెందుగుఱిచినధ. నేనుసలిపి

. నాడనోయదిదెల్పు. నాడలునా, మూళి-

. నాదురాశయునుతి. నాదురాశి

. పైరింపబడవచ్చు. సారేగియెవఁడైస-

. నేగిమానకకొన, సాగఁజేయ

. వచ్చునా-మఱియ ప్ర. పంచపుచెఱు

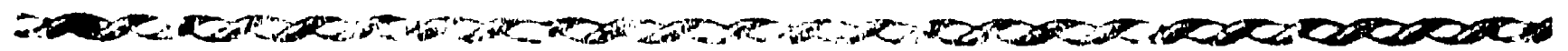
త్రోవ. లందు, బంగరుపూసినట్టికీడు

. చేయివిసరవచ్చు. జెలగినాయము మెయి-

. దఱచునాచెడుగొప్ప. ధర్మముగొను

. గాని, పరంబునఁగా. దట్లు మోసమ్ము

. పొనఁగదచ్చుట. దగ. వెనఁగుదాని

JULIUS CAESAR*Act. I. Sc. III.*

But life, being weary of these wordly bars,
 Never lacks power to dismiss itself.
 If I know this, know all the world besides,
 That part of tyranny that I do bear
 I can shake off at pleasure. 15

HENRY IV PART I.*Act. V. Sc. IV.*

But thoughts the slaves of life, and life time's fool,
 And time that takes survey of all the world,
 Must have a stop. 16

PART II*Act. i. Sc. III.*

Past and to come, seems best ; things present, worst. 17

Act. iv. Sc. iv.

How quickly Nature falls into revolt
 When gold becomes her object !
 For this the foolish over-careful fathers
 Have broke their sleeps with thought,—their brains
 with care,
 Their bones with industry ; for this they have
 Engrossed and piled up the cankered heaps
 Of strange-achieved gold ; for this they have
 Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాన్తవంబుగిసిత్తిహోడం..బల్మిపర్చు|
 .బజేదమెంతయునాక్ష్యంబు..వాకోనటను|
 .మనము,పదపడినాచరిం..చేసఁగెఱుపులు|
 .మొగములకుఁ గట్టెదూదిమన..మోములుంచు|

14

గీ|| ఉసులులోకబంధంబులు..పిసిగితన్ను|
 .గోల్పడుటకెన్నఁదన శక్తి..గోదవపడుడు|
 .ఇదిజెలియజగముల్లయె..గొనయథేచ్ఛ|
 .చూలఁగొట్టెననాపైఁచు..చుట్టఁజాన్తి||

15

గీ|| బ్రతుకుదాసులుతలఁపులు..బ్రదుకుకాల|
 .మునకగువిదూషకుఁడు..ముఱి..యనుసమన్త|
 .జగముఁబరిశీలనముచేసి..సరిగఁగొల్పు|
 .నట్టిసమయంబుకూడని..ప్పందనఁయు||

16

ద్వి|| .కడచినవస్తువు..ల్కఁబోవునవియు|
 .గడుమంచి..యప్పుడు..గరియవిచెడ్డ|

17

నీ|| .తిరుగఁబడెనునెంత..త్వరగ..స్వభావంబు..
 .బంగరుదాని..తా..త్పర్యమెస|
 .యప్పుడు..గీర్తికై..యవివేకులై..మితి..మీఱిన
 జగత్తు..మెయినిదండు||
 .లాలోచనముచేతఁ..గోలుపోయిరితమ
 .నిందరఁజొంతనెం..తేనిలున్ది|

18

And martial exercise : when, like the bee,
 Culling from every flower the virtuous sweets,
 Our thighs packed with wax, our mouths with honey,
 We bring it to the hive ; and, like the bees,
 Are murdered for our pains. This bitter taste
 Yield his engrossments to the ending father. 18

HENRY V.

Act. III. Sc. VII.

We are in God's hand, brother, not in theirs :— 19

Act. v. Sc. ii.

A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a
 black beard will turn white ; a curled pate will grow
 bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hol-
 low : but a good heart, is the sun and the moon ; or
 rather the sun and not the moon ; for it shines bright
 and never changes, but keeps his course truly. 20

ఁ.గష్టపాటున నెము.కల-ఁబాడునల్ప

కొ.నిరి-వారలుండీని.గుఱిచివింత

.గడనఁజేకురినపసిఁడినంటరాని

వి.నమటుకుప్పలుపెట్టి.రి- మఱి-దీని

.కొఱకు-వారలుతను.కొడుకులకున్విద్య

.తెల్ల నేర్పటకయి.తల్ల డిల్లి

.రపుడెల్ల,నననుండి .యచ్చఁపుతేనెల

.నేచ్చుచుండెడు తేనె.తీగఱవలె

.మనతోడల్మెనంబు..మయి- మననోళ్లు

తే.నియతోడమిక్కిలి.నిండుకొనగ

ఁ.దెచ్చెనమా,తెల్లమొద్దకాతే..ంట్లబోలి

.మనముపడినట్టిపాటుకు .మూలుగఁదెగ

.టార్పఁబడెదమా.మఱి- మూ,వి.షానుభవము

ఁ.బఱచుఁ,గడముట్టుతండ్రిక.వ్యాని,మూలె

18

ద్వి॥ .దేవునకునుసను.ధీనంబుగాని

..భావింపనితనూ.నశమానలేమా.

19

వ॥ బలమైన కాలు సీరసిల్లెడు - యెన్ననిపేఁపు వంగడు - నల్లనిగడ్డకు

తెల్లఁబడు - నట్లమంగ వంగినవరులుగల తలబట్టయగును - పొగసను

మొగము వడలిపోవును-నిల్బరముగు కన్నలులోఁతుగ ముడిగిడి -

నాని - మంచిమనస్సు సూర్యఁడుంజందురుడును - లేన - సూర్యఁ

డేచంద్రుఁడుకాదేనుస - నదెల్లఁపుడున్ బ్రకాశించును - మిదియ -

నెన్నఁడున్మాఱదు - కేవలమొక్క సత్యపద్ధతి న్దపగతినిఁబడు

గనుక.

20

HENRY VI PART II.

Act II. Sc. I.

Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done. 21

Act. iv. Sc. vii.

Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven, 22

PART – III

Act. I. Sc IV.

Open thy gate of mercy, gracious God !
My soul flies through these wounds to seek out thee. 23

Act. ii. Sc. ii.

But, clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success ?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell ?
I'll leave my son my virtuous deeds behind ;
And would my father had left me no more ;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure. 24

ద్వి॥ .నడపకుమెన్నఁజే .నప్రసేబనన్దుః
 .చెడుగునఁ,బ్రభుచేతఁ .జత్తుమందెడఁ.

21

గీ॥ .పంజితులకుగొప్ప.బహుమతిలిచ్చి
 .విద్యలెస్సభూమి.సిగ్గనింపెన్.
 .దైవముచేయుజ్ఞ.తనమునఁజేల్కొన్పెన్.
 .రేపకనగుమనమెగి.చేయుచుండున్॥

22

న॥ సీతయొక్కారముఁ దలఁపుమాన్తానదేవుఁడు
 .యొక్కయమలనుండి.విద్యనగునొక.నామొక్క.అగుచున్నది.23

చీ॥ .చెప్పఁచునాతోడ.నెప్పుడై పన్ని
 .విసలేదఁకీడుమై.గొనినవన్తు.
 .పులునిచ్చలున్దుష్ట.ఫలమిచ్చునని.నూత
 .తండ్రిలోభంబున.ధనముఁబోవొ.
 .నరిచినకతమున.నరకమేగిన.నాని
 .కొడుకెల్లపుడు.నుఖ.పడునె.నేను.
 .నాపుణ్యకారము.ల్నానెక్కవిడిచెద
 .నా.పట్టికిన్.నాకు.నాదుతండ్రి.
 .యంతకెక్కు.పువదలమి.నెంతొ.దక్కు.
 .నంతయ.దనకుఁజిక్కిన.హాయిగఁబు.
 .వేయిరెట్లువిచారము.నెంతయ.దేవు.
 .ఫక్కిగఁబసంపడి.దలంప.బడెదఁగాన॥

24

Act. ii Sc. V.

This battle fares like to the morning's war,
 When dying clouds contend with growing light ;
 What time the shepherd, blowing of his nails,
 Can neither call it perfect day, nor night.
 Now sways it this way, like a mighty sea,
 Forced by the tide to combat with the wind :
 Now sways it that way, like the self same sea,
 Forced to retire by the fury of the wind :
 Now, one the better, then, another best ;
 Some time, the flood prevails; and then the wind:
 Both tugging to be victors, breast to breast,
 Yet neither conqueror, nor conquered :
 So is the equal poise of this fell war.
 Here, on this molehill, will I sit me down.
 To whom God will, there be the victory ;
 For Margaret my queen and Clifford too,
 Have chid me from the battle ; swearing both,
 They prosper best of all when I am thence.
 'Would I were dead ! if God's good will were so ;
 For what is in this world but grief and woe ?
 O God ! methinks, it were a happy life,
 To be no better than a homely swain ;
 To sit upon a hill, as I do now,
 To carve out dials quaintly, point by point,
 Thereby to see the minutes how they run,
 How many make the hour full complete ;
 How many hours bring about the day :
 How many days will finish up the year ;
 How many years a mortal man may live.
 When this is known, then to divide the times :
 So many hours must I tend my flock ;
 So many hours must I take my rest ;
 So many hours must I contemplate ;
 So many hours must I sport myself ;
 So many days my ewes have been with young ;
 So many weeks ere the poor fools will can ;
 So many years ere I shall shear the fleece :

నీ విష్ణుశ్రగ్గోవిని . గొల్లొండూఁదూచు-బగ

. అటవె నరాశిరి. యనుమిఁగాని!

. అలానెఁదొలమిల్ల . వెలొనెఁడి-నెడి

. విష్ణుమిల్లొండూచు. వెలొండూచొడి

. అలాపువొరట్టు-నీ. దగ్గరొండూచొడి-

. మిమ్మనొండూచొడి. దేవుమొండూ

. మేమొండూచొడి. వెలొండూచొడి

. బలిమి-మిల్లొండూచొడి. లొండొలిను-మిల్లొ

. గొండొండూచొడి. గొండొండూచొడి. గొండొండూచొడి

. పొండొండూచొడి. పొండొండూచొడి

. దండొండూచొడి. దండొండూచొడి

. మొండొండూచొడి. మొండొండూచొడి

25

గీ॥ . గుండొండూచొడి. గొండొండూచొడి

. వెలొండొండూచొడి. వెలొండొండూచొడి

. గొండొండూచొడి. గొండొండూచొడి

. గొండొండూచొడి. గొండొండూచొడి

నీనమొండూచొడి . గొండొండూచొడి . నేనొండూచొడి

. వెలొండొండూచొడి. వెలొండొండూచొడి

. నొండొండూచొడి. నొండొండూచొడి

. నొండొండూచొడి. నొండొండూచొడి

. నొండొండూచొడి. నొండొండూచొడి

So minutes, 'hours, days, months, and years,
Passed ever to the end they were created,
Would bring white hairs unto a quiet grave,
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade
To shepherds looking on their silly sheep,
Than doth a rich-embroidered canopy
To kings that fear their subjects' treachery ?
O, yes, it doth ; a thousand fold it doth.
And to conclude,— the shepherd's homely curds,
His cold thin drink out of his leather bottle,
His wonted sleep under a fresh tree's shade,
All which secure and sweetly he enjoys,
Is far beyond a prince's delicacies,
His viands sparkling in a golden cup,
His body couched in a curious bed,
When care, mistrust, and treason waits on him.

..వటతెవమనియోటా నే మికోసమ
 ..బ్రహ్మకుజాలింపంగో. దేదను, వయ్యపు
 మించి. యచ్చయ నట్లుండె. నేని-యేల
 ..సనంగ-సీజగమంగు, సడలుటయను
 మటి. యజుమయ చక్కని. కేమికలగు
 ..అయ్య యోదయ్యమ. యచ్చపుగొల్లని
 ..సంతులెస్సగమంజ. పుంతుమిగు
 ..హయ. ప్రతికుకె. యుకొందె-నిపు
 టొక. గుటపె నానలె. గూడుమంట
 ..ప్రొద్దుజంత్రంబు. బొలుపుగజెక్కుట-
 ..తగగు దుకలంబెట్టి. దానివలన
 ..బరికించుట. నృద్విడనోనిము
 ..సము-లవియెన్నియె. సమృద్ధినిండ
 ..గంటలకానో-యెన్ని. గంటలకుంబ్రొద్దు
 ..ముగియునో-యెన్నాళ్ళ. కగునోయెడ
 ..మి విసియెన్నెండ్లు. మనవచ్చునో-యెది
 ..యెఱుంగఁబడిన వెళ్ళ-..నలులఁబంచు
 ..నిన్ని గంటలుమండ. నేఁగా మనది-యన్ని
 ..గంటలునిదుర. సడలవలయు
 ..నేనలంచవలయు. నికనిన్ని గంటలు-
 నే. నాడుకొనవలె. నిన్ని గంట
 ..లోనిన్ని నాళ్ళుచూ. లుండెనాగొట్టె-
 ..నిన్ని పూటలకవి. యానఁగలుగు
 ..నిన్ని యేండ్లకు, నున్ని. నేఁగ త్తిరించెడ-

Act. iii. Sc. i.

My crown is in my heart, not on my head ;
Not decked with diamonds and Indian stones,
Nor to be seen : my crown is called content ;
A crown it is, that seldom kings enjoy.

ఁ.గడకిట్లునిముసము.ల్లంటలుమఱి ।

.ప్రొద్దులునెలలేండ్లు.ముగియచునెరసిన

.కొప్పునందడిలేని.గోతఁజెట్టు ॥

.నెంఱయెట్టిబతుకి.వయ్యె-నెంతటికీసి-

.యెంతగాచ్చట-పొద.రిండ్లనీడ ।

.యైనఁ-గుట్టుపనిసాం.పారుబంగరుపట్టు

.పందిరై న-దనయే.బ్బడినెగఱు ।

.వారిమోసమునకు.నడకుదొరలకిచ్చు

.హాయికంఠెన్-సుంత.యైన నెగ్గు ।

.చూపనిగొఱియల.జూచుటగొల్లల

.కిడుసంతసంబుమే-లెంతయైన ।

.నద్దిరావేయి.కెట్లదియొక్క-వొను-ఁగ

.డకుగొల్ల వాని.యం.టఁగలపెరుఁగు ।

.తోల్పుడ్డినుండిపైఁ.దోఁకెడువానిప

.ల్పనిత్రాగుడుకొ-గారు.కొనెడుచెట్ల ।

.నీడల.నలవడు.నిద్దురయి కొ-గీడు

.వడయకహాయిగ.వాఁడు.గుఱుమ ।

.సంతకున్-మేలుపఱపున-వంత-మోస ।

.పొను-దను నేర్చుచుకొనలేడు.పొందు.కల్లు ।

.లకు-ఁబసిడిగిన్నెనతనిత.తికగుతిండి ।

.కి-ఁగగు సెజ్జందునతని.మై.కి-ఁగఱుదప్పు ॥

గీ॥ .నాకిరీటుమునాదుకొం.నముననుండు ।

.నాతలన్నాదు-వివిధర.త్నములఁజెక్క ।

.ఁ.బడఁగలే-దద్దియ న్నానఁ.బడఁగఁబోదు ।

.తనినినామ్మాళి-దొరలది.కనుటయతుదు ॥

25

26

Act. V. Sc. II

Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust ?
And, live we how we can, yet die we must. 27

HENRY VIII.*Act. II. Sc. III*

It is better to be lowly born,
And range with humble livers in content,
Than to be perked up in a glistening grief,
And wear a goldea sorrow. 28

Act. III. Sc. II.

Fare well ! a long farewell, to all my greatness !
This is the state of man : to-day he puts forth
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,
And bears his blushing honours thick upon him :
The third day comes a frost, a killing frost,
And,—when he thinks, good easy man, full surely
His greatness is a-ripening,—nips his root,
And then he falls, as I do. I have ventured,
Like little wanton boys that swim on bladders,
This many summers in a sea of glory,
But far beyond my depth : my high-blown pride
At length broke under me, and now has left me
Weary, and old with service, to the mercy
Of a rude stream, that must for ever hide me.
Vain pomp and glory of this world, I hate ye :
I feel my heart new opened. O, how wretched
Is that poor man that hangs on princes' favours !
Had I but served my God with half the zeal
I served my King, He would not in mine age
Have left me naked to mine enemies.

గీ॥ .జౌరడంబ-మంజ-యధికార-మననేమి
 .బొత్తిగాను-మన్నా-బుగ్గి-గాళ్ .
 .మఱియ-బ్రతుకనిమ్ము-మనమెట్లులెససా

—
 c. గాన-మనము-చాపం. గానమునా॥

27

గీ॥ .శుభ్రులసృష్టి-చివలతో. డంగలస
 .తెనెవిసాండుటకడమేలు . తెల్లవనసట
 .యండు దెగిస్సెలుబోయిగ. నడకెంతయ

—
 .గొప్ప, బంగారువలవంతం. గొనుటకన్న ॥

28

సీ॥ .నెలపుపుచ్చుకొనెదం . జెల్లెనేనాగొప్ప
 . కెల్లెబద్దసెలవె . యదిమనాజుని . సత్తి
 —
 యతండు నేడు. చెలగించునాసచి
 . పురుటాకులకొరేపు. పువులు ముఱియ
 —
 . సతండు వహించుమ. ర్వానలు మొందుగ
 —
 c. దసపయిముండెన. దసమునందు
 —
 . నచ్చెమంజలిగాడ్చు. పరిమి యుమించు
 . సతండు వెండియ. నిశ్చ. యముగ
 —
 దసమి. గొప్పపంజెననుచు. గొఱత
 —
 యొద్ది యులేక. హాయిగదానాటి. ననుచుదలచు
 —
 . సంతలో, బొలయించు. నాతనివేరది
 —
 . పదపడిగూలునా. వలెనతండు
 —
 . బొత్తిగానాకందం. బోవరానట్టి
 —
 ప్ర. భ్యాతినముదంబు. నందునిన్ని
 —
 . యొగ్గె తిత్తులనాని. యాడెలాడెదా
 —
 పెంకె. చిటుతలవలెసాహ. సింఛినాడ

Act. V. Sc. iii.

Love and meekness lord,
Become a churchman better than ambition. 30

KING JHON

Act. III. Sc. IV.

There's nothing in this world can make me joy.
Life is as tedious as a twice-told tale
Vexing the dull ear of a drowsy man;
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste, 31

KING LEAR

Act. II. Sc. rV.

O, reason not the need; our basest beggars
Are in the poorest thing superfluous :
Allow not nature more than nature needs
Man's life is cheap as beast's. 32

.మిక్కిటముగ, విజృంభించునాగర్వము
 .తునకునాయంఁదగు. స్తుతియులయ్యెన్
 .సలసటఁబడిండ్లు. కొలువుచేముదసిస
 .సను నెప్పటికడగు. సనిడవలసె
 .సట్టి, నీచప్రవా. హాసయసువిడిచె
 స. జగముసందలివ్యర్థ. జంభము
 మఱి. యొక్కవమిమ్ము నే. నేవగించెదగు
 నా. యెడఁద్రకొత్త గపివృంబ డెననుకొని. ముగ
 పక్కటారాజుల. వయల వేల్పలాడు
 .సతఁడెంత, కొఱుమాలి. సట్టివాఁడొ
 ., టేనిఁగొల్పుసపుడు నే. నాఁబూనినశ్రద్ధ
 .లోనిసగముతోడ. నై సదేవు
 .నింభజించియుంటి. నేనిబోడిగ , జర
 ., సరులకప్పగించ .డతఁడుసన్ను ॥

29

ద్వి॥ .తగుఁజేమవిసయము. నై ననేవకున ।
 ., కగతాధిక్రియ .నశ్శాశకన్న ॥

30

చ॥ .ఇలలోన, న్నలరింపఁజ్ఞునదిలే. దేదె సనాడీవనం ।
 ., బలఁతన్ గున్కెడ నాని మొద్దుచెవికే. నై యిన్మడిన్ బెప్పఁగా ।
 ., బడువృత్తాంతవ. పోల్కిఁగ నేదటగఁగ. స్పృశగడంబెడ్డ పుం ।
 .తలవంపింపగుతోకమందలియిచిన్ ., ధ్వంసంబుగావించెడున్ ॥ 31

గీ॥ ఔరతర్కించకీక్కిట. సల్పెనెత్తు
 .వందుమిఱిమి టేకనధిమి. యోచకులును
 ., బ్రకృతికిడఁబోయదానియ. సనరిమునకు
 .మిగిలి. పశ జీవసమంబున ., కగునగునిది॥

Act. III Sc. IV.

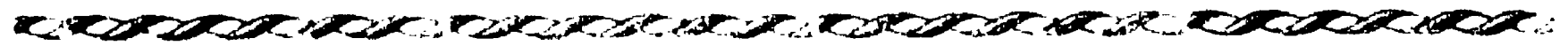
Poor naked wretches, wheresoe'er you are,
 That bide the pelting of this pitiless storm,
 How shall your houseless heads and unfed sides,
 Your looped and windowed raggedness, defend you
 From seasons such as these ? O, I have ta'en
 Too little care of this ! Take physic, pomp ;
 Expose thyself to feel what wretches feel,
 That thou may'st shake the superflux to them,
 And show the heavens more just.

33

Act. iv. Sc. i.

Here, take this purse. thou whom the heavens' plagues
 Have humbled to all strokes : that I am wretched
 Makes thee the happier - heavens, deal so still !
 Let the superfluous and lust-dieted man
 That slaves your ordinance, that will not see
 Because he doth not feel, fell your power quickly ;
 So distribution should undo excess,
 And each man have enough :—

34

నీ॥ ..అనుకంపకుండగొది.గంభీర,కౌర్యాగ్ర్య
 .లార-...కౌర్య-...మొస.
 .గాలివాసవిసం.శ్శమి...చి...మండ
మి...
 .నెలవులులేనిమీ.నెట్టు-లాహరీమీ...బిజిని
 ప్రక్కలు-చింకి...
 .కౌ...
 .మే...
 .డంబిమాపుచ్చి...

 .యననముకౌరాల్చెవపువారి...
 .సగపతి...నమనకునా.యమధిపమాగ॥

33

నీ॥ .విధివశంబుసవచ్చి..వినిధి...
 లొం.గినవాడవీసొమ్ము.గొనామనీపు ।
 .మిక్కిలినిన్ననా.దిక్కు...
 యానందపర్చెడు.గాననిష్ఠ ।
 .డో...
 .సనురాగ...
 .నీ,నియతికి,లోగి.తాననభవమాప్తం
 .చనికారణంబున.నానలేని
 .మానవుడై...
 .సల్లు...

34

Sc vi.

They flatter'd me like a dog; and told me, I had white hairs in my beard, ere the black ones were there. To say 'ay' and 'no' to every thing I said ! 'Ay, and 'no' too was no good divinity. When the rain came to wet me once, and the wind to make me chatter ; when the thunder would not peace at my bidding; there I found 'em, there I smelt 'em out. Go to, they are not men of their words : they told me I was everything, 't is a lie, I am not a gage-proof. 35

RICHARD II*Act. II. Sc. II.*

Comfort 's in heaven ; and we are on the earth
Where nothing lives but crosses, care, and grief. 36

Act. v. Sc. vi.

I 'll make a voyage to the Holy Land,
To wash this blood off from my guilty hand. 37

RICHARD III.*Act. III. Sc. IV.*

O momentary grace of mortal men,
Which we more hunt for than the grace of God !
Who builds his hopes in air of your fair looks,
Lives like a drunken sailor on a mast,
Ready, with every nod, to tumble down
Into the fatal bowels of the deep. 38

న॥ వారునన్నుఁ గుక్కలాగు పొగడిర - నొగడ్డమన నల్ల వెండ్రుకల
 చాకమునుచే శ్లో వెండ్రుకలన్నవని నాతోడెప్పిరి - నేలుల్కా-
 దానికెల్ల నేనొగడనుటఁజూర్చి - జేసెనుగానిగూడ నొకనిక్కు-
 భుక్త్రుహ్మ విద్యకూడి - బరవా నానవ్వు నవచ్చినపుడు - పల్లి
 గాలిపెళ్ళుడఁకి మెతెతో - పొలుమునొయ్యోజ్ఞానాపారము చనుండని
 సమయమునను - వారం బుగ్గిరిచినాండను పొత్తియు వారిసంగతిఁ
 గనిపెట్టినాండను - పోపో-వారికి మంటలల్కాపలేడు - నే, సర్వకర్తకి
 నని వాడునొతోడెప్పిరదె యబద్ధము - నేకేతజ్వరిముసగు లొంగని
 వాడనాను.

35

ద్వి॥ .కలదుస్వర్గమానను.భిము నుసమున్ను
 యిలని,డుమలుకా.కిఁకేమియు లేదు॥

36

ద్వి॥ .తటలెడఁగీర్థకయా.త్రహను-నేరంబు
 .నెటపునాచేతీ యి.నెత్తురుచుడువ॥

37

శా॥ .జేకాదా,క్షుతకంబు-ముర్త్యకృప-జ్ఞై.వాడు ప్రహరన్ద్యోకా
 .గోరనోనము-నీకటాక్షవనాదగో.య్యోజ్ఞానాతా - ౧౦
 .డారన్ద్రామియనో-డకంబుమనంబు నానాటామనాప్రహరకా॥
 .వారాసిదెడనున్న,నొమెనపలేనీ .ప్రభాల్మాలికిమచెడునె॥

38

Act. V. Sc. iii.

O Thou, whose captain I account myself,
 Look on my forces with a gracious eye;
 Put in their hands thy bruising irons of wrath,
 That they may crush down with a heavy fall
 The usurping helmets of our adversaries !
 Make us thy ministers of chastisement,
 That we may praise Thee in the victory !
 To Thee I do commend my watchful soul,
 Ere I let fall the windows of mine eyes :
 Sleeping and waking, O, defend me still!

39

MACBETH

Act. III. Sc. II.

Naught's had, all's spent,
 Where our desire is got without content :
 'T is safer to be that which we destory
 Than by destruction dwell in doubtful joy. (1)

MEASURE FOR MEASURE

Act. II. Sc. IV.

Let me be ignorant, and in nothing good
 But graciously to know I am no better. (2) 40

ద్వి॥ .నీపై న్యపతిగన. నెక్కించుకొందు॥

.నా సేనపైఁగరు.ణంజూడుమీవు॥

.హద్దునుమీఁటియ.న్యాయాక్రమణము॥

.పద్దునఁజేయుమా.పగఁజుట,బొమ్మిడి॥

.కలనుగ్గునూచగాఁ-.గావింపసమి॥

.నలుకనుగదనిడు.మామాకు-నీవు॥

.దుష్టశిక్షయెడ మం.త్తులఁజేయుమమ్ము॥

.నిష్టజయంబంది.యేమునిన్బొగడ॥

.నాకనుతొప్పల.న్వాల్చకముండె॥

.నీకుసర్పించెద.నేనునాయాత్మ॥

.నిదురించుచుండిన.న్నేనుమేల్కొన్న

ఁ.బదపడినన్నుఁగా.పాపముదేవ॥

39

గీ॥ .మిగులఁబోదెద్దియున్-వ్రవయ.మగు,సకలము॥

.తృప్తి లేకమనదుకోర్కె.నెనయుచోట॥

.మనముచేటిచునదిగనుండు.టనయముచేటి

.పునననిశ్చితముదమున.కునుటకన్న॥

(1)

ద్వి॥ .ఎఱిగినదాననం.చెఱుఁగుటన్దప్ప॥

.నెఱుకమాలెందై న. నేనుండనిమ్ము॥

(2) 40

Act ili. Sc. i.

Be absolute for death ; either death or life
Shall thereby be ths sweeter. Reason thus with life:—
If I do lose thee, I do lose a thing
That none but fools would keep ; a breath thou art,
Servile to all skyey influences
That dost this habitation, where thou keep'st,
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;
For him thou labour'st by thy flight to shun,
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble :
For all the accommodations that thou bear'st
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant;
For thou dost fear the soft and tender fork
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;
For thou exist'st on many a thousand grains
That issue out of dust. Happy thou art not ;
For what thou hast not, still thou striv'st to get,
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;
For thy complexion shifts to strange affects,
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;
For, like an ass whose back with ingots bows,
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,
And death unloads thee. Friend hast thou none ;
For thine own bowels, which do call thee sire,
The more effusion of thy proper loins,
Do curse the gout, serpige, and the rheum,
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age

నీసమాలిక॥ నీవుండు చావుకై నిబ్బరముగ-నందు

.వలనఁజూవై నను. బ్రతుకయినను!

.హితమగుమఱియంతె-యూవుతర్కించుము

.బ్రతుకునఁగూర్చి. యీ. భంగి-నిన్న!

.నేనుఁబోఁగొట్టాకొ. నిన-వెంగళుల్లప్ప

.నొండుజనములుతె. ముంచుకొనని!

.వస్తువుందొఱగెద-శ్వసమునీ-వెల్ల

.నింగిశక్తులకుబా. నిసతసమ్ము!

.నెఱపుచీయింటిని. నిర్మించి-యందుండి-

.గడియగడెకుబాధ. యడదవీపు!

.కేవలమగమిత్త. కీప్రసదా పకుం.డవు-

దానివిడిచి. పో. దిపిరిమఱియు!

.బహుగడదపుదాని. పజ్జకే-గొప్పదా

.నవుకొపు-నీవందు. వివిధభోగ!

.ములునుఁదుచ్చతచేతఁ. బోషింపఁబడుఁ

గాన-. లేదుధై. ర్యమునీకు. లేశమైన!

.మిగులఁబేదపురుగు. వాత్తని జమలినా

.ల్క-కుజంకెదపునీవు. కనుక-నిదుర!

.సీముఖ్య. విశ్రాంతి-. నీవుదానింగడుఁ

.బ్రూర్థించిసిలిచెద-. నై నమిగుల!

.సీమరణమునకు. న్నెఱచెద-వయ్యది

.యింకేమికాదు-కా. నీవునీవు!

.పనికిమాలినదాని. నలనఁగల్గిన పెక్కు

.వేదనల్గురినీవు. పలయ. కతన!

But, as it wore, an after-dinner's sleep,
Dreaming on both ; for all thy blessed youth
Becomes as aged and doth beg the alms
Of palsied el d ; and when thou 'rt old and rich,
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,
To make thy riches pleasant. What 's yet in this,
That bears the name of life ? Yet in this life
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,
That makes these od ds all even.

.నీకుసౌఖ్యములేదు--నీకుఁగల్గనిదానిఁ
 ..బొరయయన్నించెదు--నుతీయునీకు!
 .గలదానినుఱచెదు.కౌవున-నిశ్చయ
 .మతిపీవుకౌవు-నీ.నుననునింత!
 .రసములమూఱుఁ,జం.ద్రగతిసత్తుఁ
 గాన--ధనికుడవయ్యని.వసఁడపీవు!
 .కతమేమనంగ-బం.గారుకట్టిచే
 .వీవువంగినగాడ్డ.విశముదోఁప!
 .బరువగునంకచ.ల్పయనమైమోసెదు--
 .మతి--మరణమునీదు.భరమునెడవు!
 .నెవఁడెననీకువి.హితుఁడ.లే-డేమన--
 .నీకన్నపిల్లతే.నిన్నువేగ!

.దెగటార్చుకుంటకు.దెగడుచుందురు
 పలు.వన్నెల.తెవుళులన్--బ్రహ్మయమైన!
 .గలుగదునీకుము.సలితనంబైనను--
 గాని-పగటినిద్ర.కరణఁగలను!
 .గాంచెదువానిపై.గారణంబేమన
 .నీ.వయసంతయున్.వృద్ధతనలె!
 .బరఁగు-వెండియు--బక్ష.వాతపీడితు

లగు.వృద్ధులకడబిచ్చ.మెత్తుకొనెడ!
 .ముసలివిమఱిడబ్బ.పసఁగలవాఁడపీ

.నైనష్ట-నీ.సిరి.సనుభవించు!
 .కొనుటకగత్యమున్--గోర్కెయు.నవయవ
 .బలము-సొగసునీకుఁ.గలుగఁబోవ!
 .దున్నదేమిఁకబ్రతుకుపే.కొందుదీన!
 .నైన-చితరమృతులువేయి.యణఁగియుండు!

MERCHANT OF VENICE*Act. i. Sc. ii.*

for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer. 42

Act. iv. Sc. i.

Grieve not that I am fallen to this for you;
 For herein Fortune shows herself more kind
 Than is her custom : it is still her use
 To let the wretched man outlive his wealth
 To view with hollow eye and wrinkled brow
 An age of poverty; from which lingering penance
 Of such misery doth she cut me off. 43

MIDSUMMER NIGHT'S DREAM*Act I. Sc. I.*

To you your father should be as a god;
 One that composed your beauties; 44

OTHELLO*Act i. Sc. iii.*

To mourn a mischief that is past and gone
 Is the next way to draw new mischief on.
 What cannot be preserved when fortune takes,
 Patience her injury a mockery makes.
 The robbed that smiles steals something from the thief:
 He robs himself that spends a bootless grief. 45

.నీబ్రతుకునందు-నుసమింక-మృత్యువునకు:
.వెఱు-మదియెఱుచిక్కులు-నీడఁగొట్టా||

41

వ|| .లేకుచేలు ముండువారివలెగడుఁగల్గి నెగడువడువాట తెవుల్గొం
దు రేమో-కాపున-మధ్యమస్థిలోనంటయల్పసౌఖ్యముకా-నమిత
మతివేగమునకుదిపి-తెచ్చ-ఁగారి-మితమచిరముబ్రతుకునా. 42

ఉ|| .కుండకునిన్నఁగూర్చిమమఁ

.గూలితే నేనని-చూపుచున్నఁగా!
.నిందలవాఁడుకంఠెనుమ.తింతకృపాభ్యయగానవృష్ట-
మొం.టం,దడుకుప్పలక్షిచుట
.స్మదిమిస్టసనిచ్చు,వాని.కుండగుదాని-
కట్టిదశఁ.బొందఁగనీకదనన్నఁద్రుంచెడున్ ||

43

ద్వి|| .నీయందమాలనాఁబి.న్ని ససేద.తండ్రి

.నీయలువేల్పుగా.నీకుండమాయ ||

44

ద్వి|| .కడచినమృత్యుకై .నీకఁగుటకొత్త

.యిడుమ,పై కొడుకుకెం.తెచ్చెచ్చిశోష

.దై నముచేయ,నొ. త్తడెఱప్పకున్న

. నేవతోగానినొ. స్వనో నొక్కరియి

.గొల్లవోనననాఁడెం.కొంకొంకనగిరి

.ప్రతిభిషిమచ్చునండ.దొంగిలున్దొంత

.పనికిను లేన,వంత.కనుమన్నవాడె

. మునసితనకుడొనె. మొగిలుకుకొనె

45

Act. ii. Sc. i.

If it were now to die,
 'T were now to be most happy ; for, I fear,
 My soul hath her content so absolute,
 That not another comfort like to this
 Succeeds in unknown fate, 46

Sc. III.

How poor are they that have not patience !
 What wound did ever heal but by degrees ? 47

Act. IV. Sc. III.

Heaven me such uses send,
 Not to pick bad from bad, but by bad mend ! 48

PERICLES

Act. I Sc. I.

For death remembered should be like a mirror
 Who tells us life's but breath, to trust it, error. 49

Act. III. Sc. III.

We cannot but obey
 The powers above us. 50

గీ॥ . ఇప్పుడున్నీ లెక నేనియ. నిష్కలమునా
 . హాయి - దోమన - నాచూత్మమునా
 . సంతసము - దీనికిరిస. పూతభాగ్య
 . మందసాటి. పౌష్ణ్యమునా. పుష్పజాతి ॥

46

ద్వి॥ . తా నెంతజనుండు. పయగిల్గె. పాద
 . మూనె నేపుండుక. ముగ్ధుని నెదప్ప ॥

47

ద్వి॥ . చెడంగన్ బిచ్చెడు. నేయనిం - ననా
 . నమ్మము దేవుండా. యభిమతి ముడి ॥

48

గీ॥ . అద్దములు, జల్లింగొనలుజి. నర్తకిమనలా
 . ముండవలసిన - దెంతయో. యనులు శ్వాస
 . మూతమనియన - మనలోన - మతియదాని
 . నమ్మకొనుటదో నమనియ. న్బల్కు - చుండు ॥

49

ద్వి॥ . మనమునున్నింకక. మతివీలుచుండెనా
 . మనమూరననుంజిన. మహితశక్తి ముగ్ధునా ॥

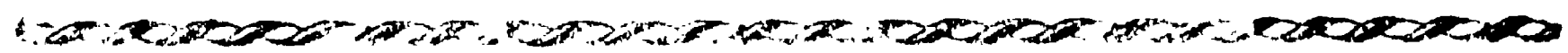
50

THE TAMING OF THE SHREW *Act. IV. Sc. III.*

Our purses shall be proud, our garments poor :
For 't is the mind that makes the body rich ;
And as the sun breaks through the darkest clouds,
So honor peereth in the meanest habit.
What, is the jay more precious than the lark,
Because his feathers are more beautiful ? (1)

Act. v. Sc. ii.

Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,
And dart not scornful glances from those eyes
To wound thy lord, thy king, thy governor :
It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,
Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,
And in no sense is meet or amiable.
A woman moved is like a fountain troubled,
Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;
And, while it is so, none so dry or thirsty
Will deign to sip, or touch one drop of it.
Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,
Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,
And for thy maintenance, commits his body
To painful labour, both by sea and land ;
To watch the night in storms, the day in cold,
Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;
And craves no other tribute at thy hands,
But love, fair looks, and true obedience ;
Too little payment for so great a debt.
Such duty as the subject owes the prince,
Even such a woman oweth to her husband ;
And, when she 's froward, peevish, sullen, sour,
And not obedient to his honest will,

శ||. మనమల్లెల్లం పొగగు. మొదండనా యు - బలు, వేదలై మనబట్ట
 , అండనది. మన మెవే నికివిల్వ. మై, కొల్పంగాన. వెలువడూ
 చక్క-వ. వేషంబుమీఱి. ఘనత- సూర్యండుచీ. ఎటిమిచ్చనుండి
 శివ్యటావూ - తి. గ్గ- చక్క-చవమ. గొరిగకారణమన నె. క్కు-
 నపాలపిట్ట. యేప్రతితిన్న నే. మీ వేంగునె|| (1)

శీ||. విష్వసీయకుళ-ళి. బెడిదపుబొనుమాడిన.
 . హేళిసదృష్టినో. నేయబోకు!
 . నీవిభిషిరాజు. నీక నిపాలకు-
 . నీవన్నె వాసులనె జెఱచునద్ద.
 . పదపడిబచ్చిక. బయలు కేక్కొనుమంచు
 . కరణె- మొగ్గలగుడి. గాలిమొడ్కి. |
 . ఎరుగయ. క్తము. స్పరస మెవ్యధమున
 . గాదు-కోపించిన, కాంతకలగి.
 . మలిస మైవికృతమై. మఱిచిక్కనై సొంపు
 . తొలగుచెలమనకె. మలమినద్ది.
 . యట్లుండ- నెంతసి. న్నటనోరెండిన
 . వారై ననిచ్చగిం. పరొకగ్రుక్క. |
 . త్రాగుటకేనియ. ద్దానినిజవెగొంట
 . కేనియ నొకచుక్క. యెనగాని.
 . నీయింటియాతఁడో. నీదుప్రభుండు-
 నీ. ప్రాణమునిన్ను గాపా. డువాడు.

What is she, but a foul contending rebel,
And graceless traitor to her loving lord ? —
I am ashamed, that women are so simple
To offer war, where they should kneel for peace ;
Or seek for rule, supremacy, and sway,
When they are bound to serve, love, and obey.
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,
Unapt to toil and trouble in the world,
But that our soft conditions, and our hearts,
Should well agree with our external parts. (2) 51

.సీనుముఖ్యుండను.సీయాధిపతీయ సీ
.కొఱకుసేరక్రసాఁగూర్చి మఱియె.

.దేవులొడగవారడం.సీమీరం వెన్నంగ
.నిర్భయంబుగనొవెం.పాపంబులొకంగ
.నందం-గడలియందం.నాల్గిమూల న్నొలి

.నానలరాతిరిం.బవలుచల్లె
.ంగడంగపాఁలంబు.కొడలిపర్వంబెన
.మఱియొనసేనంజి.మగ్గువయ నాఁ

.దల్లనిదాఁపులు.పర్వభీమతెప్ప
.నందంగద్రుతభు.పాదంగంబు
.యెంతగొప్పపర్వంబు.నందంబు న్నొలి
.చల్లింపుగద-ద్రుజ.క్షతపతియొడ
.ంగొననలసేనంజి.పాపంబులొకభార్య

.కనుపర్చునది.యల్లు.గొరయంబె
.కటజియొవెంజి.కటజియొవెక్కిలి
.పెడసరను గలిల్లు.నిగసియెల్ల
.యమలచిల్లెంబున.పనుమాలపడదేని

.దద్దయంబెమం.మతెనంబుమగని
.నిపయంబెమం గిలంబు.పర్వంబు రాధిని
.మఱిపడకయ్యల.మారెయొనిరి

.కటజియొవెంజి.యెనం-సంధికిమో
.గిలినిగనంబు.నొనెనంబు
.దంగనలొర్పరదొడంగంబు-కటజియొ

.భజియంబుమగ్గులొలియం.పనుమాలపడదేని

TEMPEST

Act. V. Sc. I.

Every man shift for all the rest, and let no man take
care for himself, for all is but fortune. 52

TIMON OF ATHENS

Act. I. Sc. II,

Immortal gods, I crave no pelf
I pray for no man but myself.
Grant I may never prove so fond
To trust man on his oath or bond;
Or a harlot for her weeping;
Or a dog that seems a-sleeping;
Or a keeper with my freedom;
Or my friends, if I should need 'em. (1)

.యడఁకువఁజూపుట.కవ్వారుబద్ధు రాం
 .డైయుండవలసిన.యవసరమున ।
 .సర్వాధికారంబు.జరుపసుంకించుట
 .కిస్సీయిసీయెంత.యెడైవారొ!
 .మనయొడఁగిలేల మృదువులై.మఱియుదుర్బ ।
 .లంబులై పాటుపడనన.ర్హంబులగును ।
 .మనమృదుస్వభావంబులు.మనములుసరి ।
 .పడకయున్నమనయవయ.వములతోడ ॥

51

వ॥ ప్రతిమసుష్యుఁడు పరులకొఱకు సాయపడనీ - యెవ్వఁడున్
 దనకై తావిచారింపఁకుండనిమ్మేలననంతయు నదృష్టవశమే॥ 52

నీ॥ ,అమృతుతావేల్పిలా.రానేను,దుడ్డుకై
 .వేడఁబోవనునన్ను.విడిచిపరుల।
 .మంచికై.దేవునిం.శ్రాగ్ధింపమనుజుని
 .వానియొట్టుంబట్టి.కానియతని।
 .యొడఁబడికన్దాని..గుడిసెవానిన్దాని
 .,గోలనువినికాని.కునుకునటుల।
 .గనుపడుకుక్కను.గాని-నాస్వేచ్ఛఁగా
 .పాడునట్లుండు,కా.వలినిఁగాని ।
 .నేనుఁగోరవలెసె .నేనినామిత్రుల
 .నై నఁగానిసమ్మ.నంతఁజెలివి !

Act. IV. Sc. II.

Who would not wish to be from wealth exempt,
 Since riches point to misery and contempt ? (2) 53

III

All is oblique ;
 There 's nothing level in our cursed natures,
 But direct villainy. Therefore, be abhorred
 All feasts, societies, and throngs of men ! 54

Your greatest want is, you want much of meat.
 Why should you want ? Behold, the earth hath roots ;
 Within this mile break forth a hundred springs ;
 The oaks bear mast, the briers scarlet hips ;
 The bounteous housewife, Nature, on each bush
 Lays her full mess before you. Want ! why want ? 55

TWELFTH NIGHT,

Act. I. Sc. V.

Fate, show thy force : ourselves we do not owe ;
 What is decreed must be,— 56

THE WINTER'S TALE

Act. IV. Sc. III.

We profess
 Ourselves to be the slaves of chance, and flies
 Of every wind that blows. 57

.తక్కువందునన్ను. నెక్కాలమునఁజిక్క

.నీకమీర, నుగ్ర. హింపవలయు॥

(1)

ద్వి॥ .ఎవఁడు, విత్తంబున. కెడఁబడఁడు-ధన!

.ము, విపత్తులకు నెల్ల. మూలముగాన॥

(2) 53

ద్వి॥ .అంతయు విపశిత. మైయుండుమనగా!

.రంతస్వభావంబు. లందెయైన!

.నరిగలేదు తదా. ర్జస్యంబుతప్ప!

.నరులపొత్తుకావు. నన్, హేయపహము॥

54

క॥ మీకున్న గొప్పకోరిక!

.యాకలికి న్దగినయంత. యాహారముగా!

మీకెందుకీకొఱత-యా!

.లోకింపుఁడుకలవుభూమి. లోపలదుంపల్॥

55

ఉ॥ .ఇంచుంక దవ్వులోన పెరి. యేలుల నేరములుబ్బి పాతెడున్॥

.మంచిఫలంబులన్ గలిగి. ప్రమాదములు పెక్కుచోరలులొప్పు-ఁదా!

.నెంచిన తేనెఁదిండిబొద. రిండ్ల నమర్చెడుఁ బెట్టుబోతలన్॥

.మించిన యాలుగాఁబ్రకృతి. మీకుఁగోఱంతయుఁ కెందుకుం డెడున్॥

ద్వి॥ .తెలుపునీశక్తి వి. గీ-యవశులమా!

.నెలకొనవలయు ని. క్తి తమైనయది॥

56

గీ॥ .నునమువిధికిబంట్ల. మనిమనయంతట!

.నొప్పుకొనుచునుందు. మెప్పుడైన!

.బదపడియ వినరెడు. ప్రణతి, సూర్యతమునకు!

.నెగిరిపోవుచుండు. సోగలమని॥

57

THE RAPE OF LUCRECY.

What win I, if I gain the thing I seek ?
 A dream, a breath, a froth of fleeting joy,
 Who buys a minute's mirth to wail a week,
 Or sells eternity to get a toy ?
 For one sweet grape who will the vine destroy ?
 Or what fond beggar, but to touch the crown,
 Would with the sceptre straight be stricken down ? 58

SONNETS*LXVI.*

Tir'd with all these, for restful death I cry ;—
 As, to behold desert a beggar born,
 And needy nothing trimm'd in jollity,
 And purest faith unhappily forsworn,
 And gilded honour shamefully misplac'd,
 And maiden virtue rudely strumpeted,
 And right perfection wrongfully disgrac'd,
 And strength by limping sway disabled,
 And art made tongue tied by authority,
 And folly (doctor-like) controlling skill,
 And simple truth miscall'd simplicity,
 And captive good attending captain ill :

59

త|| .ఏమినేఁ గెత్చెద. నేను వెదకిన..దొడఁగూడ-
 నొకకల-. మొకమాట-. పాటు!
 .సోమునులుంగును-. సుంత నేపుండు.. పొంగుకై
 మోవ్వఁడు. పొద్దెల్ల వనరు!
 .దామోక్ష మెవఁడమ్మఁ. దలఁచునుబనికి
 .మాలినదానికై-. మఱెవఁడుచెఱచు!
 .గామంచిచెట్టొక. కాయకై-. మాళిఁ
 .దాఁగుటకేపేద. తన్నఁగఁబడును ||

58

సీ|| .తిగ్గఁగాండ్రింతయు.. సరసుగొనంబడ
 .కుండుటయుఁ- సుంత. యునిలుచేద |
 .లలరింపఁబడకుంట-. యచ్చపునమ్మిక
 .న్వదలుకొనుట-. ముచ్చి. పసిడిపురువు |
 .నడుసిగువొడమఁద. గనికారయందుంట-
 .పడుచు పెండిలిమాని. వడుచుకొనుట!
 .తగుమేలుకీడుగఁ.. దెగఁబడుట. సొట్ట
 .యేలుబడిదగవు. మూలఁబడుట |
 .ముక్కడిదొరతన. మునఁ వెల్వినోర్మాసి
 .కొనబడుటయు-. నెజ్జ. కొనబతనము!
 .నెలుక నేరుపుసులో. బఱచుకొంటయు- నిజం
 .బనుట వెంగలితన. మనఁబడుటయు!
 .మఱియునోడినమంచిము. మృరపుచెడ్డ |
 .కొలుపునంబడి. నిచ్చలుం. గుందుచుంట!
 .వీనితోనెల్ల మిక్కిలి. విసిగిమిగుల!
 .నెమ్మదింబెట్టుచావుకై. నేవగచెద ||

59

శాంతరసః

రఘువంశే ।

స ॥ 8. శ్లోకః ॥ 87 ॥

మరణంప్రకృతిశ్శరీరిణాం । వికృతిర్జీవితముచ్యతేబుధైః ।
క్షణమప్యవతిష్ఠతేశ్వస । న్యదిజంతుర్ననులాభవానసౌ ॥

1

శ్లో ॥ 88

అవగచ్ఛతిమూఢచేతనః । ప్రియనాశంహృదిశల్యమర్పితమ్ ॥
స్థిరధీస్తుతదేవమన్యతే । కుశలద్వారతయాసముద్భృతమ్ ॥

2

స ॥ 10. శ్లో ॥ 23

అభ్యాసనిగృహీతేన । మనసాహృదయాశ్రయమ్ ।
జ్యోతిర్మయంవిచిన్వన్తి । యోగినస్త్యాంవిముక్తయే ॥

3

శ్లో ॥ 24

అజన్యగృహ్లాతోజన్మ । నిరీహస్యహతద్విషః ।
స్వపతోజాగరూకస్య । యాథాధన్యంవేదకస్తవ ॥

4

స ॥ 14. శ్లో ॥ 66

సాహంతపస్సూర్యనివిష్టదృష్టిరూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిష్యే ।
భూయోయథామేజననాంతరేఽపి । త్వమేవభర్తానచవిప్రయోగః ॥

5

ఓ ర్వు

గీ॥ .చాపు-మై, తాలుపులకు ,సా.జంబు-దాని
 .మూలుప నెద రెలు కగల.వారుబ్రతుకు
 .ఒక్కనిమూసమయ ననూ,ర్పు.చుండె నేని
 .పొందిసయదిమేలీ .బూత.మూనిజముగను॥

1

గీ॥ .తెలివిమూలినవాఁడు తా.వలచుదాని
 .పో,కదలచునె చంజొచ్చు.మేకువలెను
 .అద్దియెయెలుకగలుగు. సతఁడుమేలు
 .తెకుపుసంబెర్కబడి నట్లు.లరయుచుండు॥

2

గీ॥ ..తెస్సయలవాటు చేతమ.శ్శింపబడిన
 ..నుది,మెయిల్ -డెంద మందున.మరెడు,జోతి
 .రూపయిననిన్ను,జోగులు .గోయ చుండ్రు
 .పొలుపుగానెప్పడున్దమ ..ము త్తికొఱకు॥

3

గీ॥ .పుట్టుకయె లేక పుట్టువు.పొందువాఁడ
 .కోర్కెఁజెందక పగతుఱిన్దూల్చువాఁడ
 .మేలుకొనియండియు నిదుర.సోలువాఁడ
 .యెవఁడునీదగునిజ ముఁదా.నెలుఁగుచుండు॥

4

కం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట
 .ఁబూనెదనోఁచుటకుఁజూపుఁ.,బొద్దుననిడిసి॥
 వేనామగఁజొటకు-న
 .న్నేనాటికిఁబాయకుంట.కేపుట్టువునన్ ॥

5

కుమారనందవే స ॥ 12 శ్లో॥ 58

శాసనంపశుపతేస్సకుమారః ।

స్వీచకారశిరసావనతేన ।

సర్వైధేవపితృభక్తిరతానా ।

మేష ఏనపరమఃఖలుధర్మః॥

6

విక్రమోర్వశీయే ।

వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషం వ్యాప్యస్థితంకోదనీ ।

యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్యవిషయశ్శబ్దో యథార్థాక్షరః ।

లింతర్వశ్చ ముముక్షుభిర్నియమితప్రాణాదిభిర్మృగ్యతే ।

సస్థానస్థిరభక్తియోగసులభోన్మిత్రేయసాయాస్తువః

7

అపరాధీనూనమహంప్రసీదరంభోరు విరమసంరంభాత్ ।

సేవోజనఃప్రకుపితః కథంనుదాపోనిరపరాధః॥

8

శితాంశుకామంగళమాత్రభూషణా ।

విచిత్రదూర్వాంకురలాంఛితాలకా ।

వ్రతోపదేశోజ్జితగర్వవృత్తినా ।

మమప్రసన్నావపుషేవదృశ్యతే॥

9

అజ్ఞుః తంపురీకదులకోబివదవిసేసోమ ఏనంపాద

నిఓతాహుతలంఠిఅరోఘోనహిఆదు॥

10

గీ॥ కై కొనియొడలవంచి .ముక్కంటియాన।
 .వేలుపులమూఁక పేరిటి .వెలఁదిమగఁడు।
 .మిగులఁబితురునిపై .బత్తిఁదగులువాని।
 .కిద్దియేమేటి.తమ్మమై .యొనఁగెడుఁగద॥

.6

తరువోజ॥

.పలికెద రెవ్వనిఁ.బ్రాఁజదువులకొ.నల
 .మిన్ను.మన్నునిం.డనగునొక్కనిగఁ।
 .గలుగకొండునకుని.క్కముగ నెవ్వని
 .యొడఁజెల్లుచుం డెడు.నేలికబిరుదు।
 .నెడఁదనుసులుబిగి.యించిము త్తికయి
 .కడఁగువారలవెదా.కంబడునెవఁడు।
 .కలిగించుబత్తి.జో.గమనకుసుళువు
 .గాఁజిక్కునట్టి.ము.క్కంటి-మేల్మీకు॥

7

గీ॥ .నాదెతప్త-నిడముగ.నన్నుసైఁచి।
 .విడువుమా.చిడముడి-.నంటి.తొడలదాన।
 .యేలికకునల్క-వొడమిన.యొడ-నడెట్లు।
 .బానిసీగుఁడు నేరమా..నానకుండు॥

8

గీ॥ .తెలివలువ-.యొదవతనంబుఁ.దెలుపుతొడవు।
 .గరికిపోఁచలనలరుమాంగురులుగలిగి।
 .నోముకట్టునబింకము.నొఱఁగుమేనఁ।
 .గలకఁదేరినయటునాకుఁ.గానఁబడియె॥

9

వ॥ మిమ్ము ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే నలుపఁబడును-
 ఁగనుక-నిముసమడ్డపాటున కొట్చు.నది.

10

ఏన దేవదామిహుణంగోహిణీమిహులంఘణంసక్తీ కదులి
అజడ తంప్ససాదేమి-అజ్జప్ససాదిఅజడత్తోజం
ఇత్థిలంకామేదిజాలఅజడ తసమాగమప్పణఇణీ
తాఎసహుఅప్పలిబంధేణవత్తిడవ్వం॥

11

పరస్పరవిరోధిన్యోః దేవనంశ్రయదుర్లభం
సంగతంశ్రీనరస్వత్యోః నృభియాదుమ్భతదేవతాం॥

12

శాకుంతలే ॥

యాసృష్టిసృష్టరాద్యావహతివిధిహుతంయాపావిర్యాచహోత్రీ
యే ద్వేకాలంవిభత్తశ్రతివిషయగుణాయుస్థితాన్యాప్యవిశ్వం
యామాహుస్సర్వభూతప్రకృతిరీతియయాప్రాణీసఃప్రాణవంతః
ప్రత్యాక్షాభిఃప్రపన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరష్టాభిరీశః॥

13

గాహంతాంసుహిషానిపానసలిలంశృంఖైర్ముహుస్తాడితం
ఛాయాబద్ధకడంబకంఘృగళులంగోమంథమభ్యస్యతు॥
విస్రిబ్ధంక్రియతాంనరాహతతిభిర్ముస్తాక్షుతిఃపల్వలే
విశ్రాంతింలభతామిదంచశిథిఃజ్యౌబంధమస్మద్ధనుః॥

14

వ॥ ఇదిగోవేల్పుటాలు మగలజత,చందుగోయసులు , సాకిరులుగా
మీ.పసాదమఁగోరుచున్నాను- నేడొ మొదలు- మీరేయువిదన్వ
లచిగో - యెనతెమీరాకవేచియన్నగో - చావతో మీరడ్డులేకుం
డవచ్చును. 11

క॥ ఒండొరులస్తమిలో,బడ ।
.కుం జెడు,లచ్చికిని,నలుప.యి పదకనానచో ।
.సండుఁగొనుటకుసరిపడిని ।
..యెండొరుమికసాదూసిరి.నో, చావఁగాలిన్ ॥ 12

సీ॥ .మనెడుప్రౌద్ధల,నొస.ల్ల నావాయు దే
.వక. మొదటి,పన్నికమగు. నెదియ - నెద్ద ।
.కడు సేమమనవే,ల్పఁ.బడినట్టి,యి గిరికం
.దాల్చా-నెయ్యెదియ నే. వేల్పువాఁడు ।
.నేరెండుఁ,వఱిజేయు- నెదిజగముననిండు
.వీనులకొద,గొస.మొ, నెలకొను ।
.నెల్ల,బూతములకుఁ,దల్లియంచెద్దాని
.బలికిరో-దేనిచేఁ.,బసమలను ।
.వెలయుచుండు,నుసులుఁ,గలిగినయన్నియు ।
.మూఁడునాల్గు,నొండుఁ,గూడునంత ।
.వచ్చునట్టితెక్క-ఁ.,బతైచ్చమాబొందు ।
..తెనయానీ,నరుండు. పె,నుచుమిమ్ము ॥ 13

శ॥ .చెలుపులనిరుకొమ్మలనుఁ .జమ్మ మబల్మలుదాన్నలీదనీ ।
.వితివిగనీడలన్నెమరు .వేయ చులేడులుగుంపుకూడనీ ।
.గుఱిఁగొనితుంగదుబ్బలను ఁ.గుంటలనొంటరులేర్చితత్వసీ ।
..నతిదలనెక్కు-దింపబడి .నాదగువిల్లిటునేడఁదేలునీ॥ 14

వల్క్లీకార్థనిమగ్నమూర్తిరురసానందప్రసర్పత్వచా ।
 కంఠేక్షీర్ణలతాప్రతానవలయేనాత్యర్థసంపీడితః ।
 అంసవ్యాపిశకుంతనీడనిచితంబిభ్రజ్జటామండలత
 యుతస్థాణురివాచలోమునిరసాపభ్యర్కబంబంశితః॥

10

గీ॥ . ఒడలుపుట్టబలియ . నెడఁద, కుప్పసమున ।

. సఱుతఁదీఁగెక'ంఁట . నొరసిడివడ ।

. మూఁపుచెదరుజడల . పుల్లుగూళ్ల - నెచట ।

. బొద్దుఁగనెడుఁదపసి . మొరడటితఁడు ॥

15

M E R C Y

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL. *Act. i. Sc. i*

Moderate lamentation is the right of the dead,
Excessive grief the enemy to the living. 1

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. iv. Sc. ix.*

O sovereign mistress of true melancholy,
The poisonous damp of night disponge upon me,
That life, a very rebel to my will,
May hang no longer on me : throw my heart
Against the flint and hardness of my fault,
Which, being dried with grief, will break to powder,
And finish all foul thoughts. 2

Sc. xiii.

Noblest of men, woo't die ?
Hast thou no care of me ? Shall I abide
In this dull world, which in thy absence is
No better than a sty ? — O ! see, my women,
The crown o' the earth doth melt.—My lord ! —
O, withered is the garland of the war,
The soldier's pole is fallen : young boys and girls
Are level now with men ; the odds is gone,
And there is nothing left remarkable
Beneath the visiting moon. 3

క రుణ ర స ము

ద్వి॥ .మితమగుదుఃఖమ్ము .మృత్యులకు, సౌమ్ము ।
 .బ్రతుకువారల, కతి. పరితాప, మెదిరి ॥

1

గీ॥ ..నిక్కమగు, దుఃఖమేలురా. శిశో-పిడుపుము ।
 ..చెల్ల రేనాపయి, ప్రనేయి. చేదుచెమ్ము।
 .ఇంకనాచుచ్చకునిజమా. నెదిరియెస ।
 ..యనునునామి, చవేల్లక. యుండుఁగాన ॥

2

శ్రీ . మనుజులలోనెల్ల .ఘనఁడ-య్యాలెకవ-నే
 ..పైఁతునాయీ మొద్దు. జగములోన ।
 .నదిపందులగుడిసె. కన్న మేల్కా-దూసి
 .పుండమిచేత-న. యోకనఁడదె ।
 .నాచెలికత్తెలా. రా-చెల్లి పోయెడు
 .బుడమితే-డోనావిభండ-యకట ।
 .తగవుగెలుపుపూవు. దండవాడెన్-గూతె
 .బంట్లజెండా - చిన్న. వాండుమఱియు !
 ..బడుచులీడై రిపుడు, మగ. వాండ్రొత్తోడ ।
 ..దారతమ్మింబుతోలఁగె-నెం. తయఁదలంప ।
 .సీప్రపంచమునందానె. ద్యోగియనైన ।
 .విడువఁబడ లేదు నెండియుం, బేర్వడినది ॥

3

AS YOU LIKE IT

Act, i. Sc. ii.

You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir : for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection : by mine honour I will ; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry. 4

The little strength that I have, I would it were with you. 5

My father loved sir Rowland as his soul,
And all the world was of my father's mind :
Had I before known this young man his son,
I should have given him tears unto entreaties,
Ere he should thus have ventured. 6

Wear this for me; one out of suits with fortune,
That could give more, but that her hand lacks means. 7

Act. ii Sc. vii

Thou seest, we are not all alone unhappy :
This wide and universal theatre
Presents more woeful pageants than the scene
Wherein we play in 8

వ॥ నీనెఱుంగుదువు నాకుఁదప్ప నాతండ్రికి మఱిపిల్ల లే-దింకఁగలుగఁ
బోదు-మఱియు నిక్కముగ సతఁడువోయినపుడు నీవువానికి దా
యాదురాల-వేమన-వాఁడు నీతండ్రినుండియేదిబలిమిన్నాగుకొనెనో
యదిసీగుఁదిరిగి ప్రియమున నేనప్పగించెదను - నా, యానసుమ్మా -
నేనీయొట్టుఁదప్పినయెడనే , రక్కసిన్దానిమ్ము - కావున నాతల్లి నా
తల్లీ, యల్లాసముగానుండుము॥ 4

వ॥ నానున్న కొంచెముబలముకూడ నీతోనుండఁగోరెదను ॥ 5

చ॥ .తనప్రాణంబటువీనితండ్రినెపుడు. న్దాఁగాంచునాయయ్య-వా।
.రినిఁ బ్రేమింతొకలాగులోకులు-మఱా. వృ, ధాత్మజుండీతఁడం।
.చునెఱుంగస్థలదాన నేని-మును-. ప. శ్రుల్వే, డుకోల్మాఱుకా।
.ర్చనొకోయింతనిమోలసాహనమొన. ర్పంబోకముందీతఁడం॥ 6

గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చు. మీ, నన్నఁగూరిచి ।
.నేనుమిగులభాగ్య. హీనురాల।
.నింతకన్న నధిక. మేనిడెదనుఁగాని ।
.చిక్క లేదునాదు. చెయికిపిలు॥ 7

గీ॥ .కనుచునుంటివొక్క. నునముమాత్రమెనుఁఖి ।
.తులముకాము-చూపు. వెడఁద, భవన ।
.రంగమిద్దినునము., రాజిలుతెరకిన్న ।
. బెక్కు శోకపూర్ణ. వేషమును ॥ 8

Act. v. Sc. ii

O, how bitter a thing it is to look into happiness
through another man's eyes ! 9

COMEDY OF ERRORS

Act. iii Sc. ii

Alas, poor women, make us but believe,
Being compact of credit, that you love us ;
Though others have the arm, show us the sleeve ;
We in your motion turn and you may move us. 10

CYMBELINE

Act. i Sc. iii

Imo. Than waved his handkerchief ?

Pis. And kissed it, madam.

Imo. Senseless linen, happier therein than I ! —

And that was all ? 10

I would have broke mine eye-strings, cracked them, but
To look upon him, till the diminution
Of space had pointed him sharp as my needle ;
Nay, followed him, till he had melted from
The smallness of a gnat to air; and then
Have turned mine eye, and wept. 11

వ॥ అయ్యో, పై వానిచూపులనుండినుఖపడఁజూచుటెంతకష్టమా॥ 9

గీ॥ .నీచ, యువకులారా, నిండునమ్మకమాన ।
 .మేముతిగిలియుంట, మిమ్ము, విశ్వ ।
 .సింఘనట్లుమమ్ము, జేయఁచుందగుమీర ।
 .లోరులుమీకరంబు, లొందియున్న ।
 .జూపుడకటమోకు, జొక్కాయ, చేతేని ।
 .మీభ్రమంబుఁబట్టి, మేముతిరుగు ।
 .లాడుచుందామెప్ప, డట్టిట్లు-మఱిమమా ।
 .నీగుత్తిప్పపచ్చి, నిచ్చకొలఁది

10

ద్వి॥ .తరువాత, నార్చెనే, తనచేరుమాలు ।
 .మఱిముద్దుఁగొనియెన, మ్మాదాని-ఁదెల్వి ।
 .లేని, వల్పందులో, .తెన్ననాకంటె ।
 .నొను-నెండియుఁదెల్ప, మదియంతయేన॥

10

గీ॥ .దూరమునసూది మొనయంత, తోఁచువఱకు ।
 ., నణువుకంటెనుఁదగ్గి, మా, యమగు, వనక ।
 .నరమాలు తెగునంతకునాఁగి, న్నననవిప్పి ।
 .వానిఁగనుఁగొనిపివపనే, వ, గచిచుందు ॥

11

Sc. vi.

A father cruel, and a step-dame false ;
 A foolish suitor to a wedded lady,
 That hath her husband banished :— O, that husband !
 My supreme crown of grief ! and those repeated
 Vexations of it ! Had I been thief-stolen,
 As my two brothers, happy ! but most miserable
 Is the desire that's glorious : blessed be those,
 How mean soe'er, that have their honest wills,
 Which seasons comfort, —

12

Act. iii Sc. iv.

False to his bed ! what is it to be false ?
 To lie in watch there, and to think on him ?
 To weep 'twixt clock and clock ? if sleep charge nature,
 To break it with a fearful dream of him,
 And cry myself awake ? that's false to's bed, is it ? 13

నీ॥ .దయ లేనితండ్రి-మ.తీయు మోసిన తైయూ
 .నవతితల్లి యు-స్వదే.శంబునుండ ।
 ..నెట్టింపబడిన పె.న్నిటికిగలమగనాలి
 ..బడియఁగోరిన నెట్టి.నాఁడొకండు ।
 . అక్కటా-యామగఁ..జొనల నావంతె -
 .కందుచేబొరిఁబొరిం.బొందునొసాలు ।
 .నాతోడబుట్లవం.దాస నేఁగూడదొం
 గిం బాడు నెడహయి.చెలఁగిఁగారి !
 .కొన్నదగి.కోర్కెమిక్కిలి.యిడుమలబడు ।
 .సంతకొంచెపువ్వాస్తే న. నెవరిమంచి ।
 .కోరికలనదాసులువేడ్కఁ.గొల్పుచుండు ।
 .నెట్టివారలెల్ల పుండు..బెంపారుచుందు॥

12

త॥ ..అతనిశయ్యబద్ధ.చూట-యసత్య
 .మూగనుండనున నేమి.. ముపసి,యచ్చోట ।
 .నెట్టికిఁబడ కొని. నేచుట-మతియ
 .జెలఁగియాతనిఁగూర్చి.చింతించుచుంట ।
 ..పలిఘటికికు బెంగ.వడియోళ్ళుచుంట -
 ..యఖిలేంద్రియంబుల.స్వాధీనపర్చు ।
 ..కొతునునిదుర వాని.కొఱకుఁ జెడ్డకలఁ
 .గనిలేచు-టతని.ప్ర.క్కకుఁదప్పుటిదియ ॥

13

Poor I am stale, a garment out of fashion ; 14

Act. iv. Sc. ii.

Song.

Fear no more the heat o' the sun,
 Nor the furious winter's rages ;
 Thou thy worldly task hast done,
 Home art gone, and ta'en thy wages :
 Golden lads and girls all must,
 As chimney-sweepers come to dust.
 Fear no more the frown o' the great,
 Thou art past the tyrant's stroke ;
 Care no more to clothe and eat ;
 To thee the reed is as the oak :
 The sceptre, learning, physic, must
 All follow this, and come to dust.
 Fear no more the lightning-flash,
 Nor the all-dreaded thunder-stone ;
 Fear not slander, censure rash ;
 Thou hast finished joy and moan :
 All lovers young, all lovers must
 Consign to thee, and come to dust.
 No exorciser harm thee !
 Nor no witchcraft charm thee !
 Ghost unlaid forbear thee !
 Nothing ill come near thee !
 Quiet consummation have ;
 And renowned be thy grave !

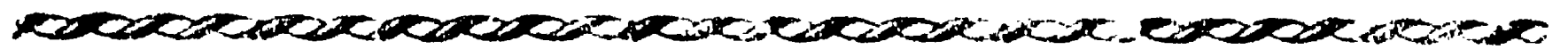
ద్వి॥ .కడుఁబ్రాతగావాడు.కన్దప్పినట్టి ।
 .యుడుపునై నేనయ్య.యోయుంటినిపుడు

14

పాట—నరాలి—మిశ్రగతి.

సీసమాలిక॥ .నెఱవకుమిఁక నెండ. వేఁడ్డికై నను—జలి
 .తఱి, బెట్టిదపుట్టు. .దాడ్డికై ను ।
 .నీపనినిహనుండు. నెఱవేర్చుకొంటివి -
 .నీతావుఁగంటివి—నీకునప్పు ।
 .నీతె—నూడ్చేడివాండ్రు. తొఱఁగునలంగారు
 .నంటిపిల్లలు, బుగ్గి. నంటనలయు ।
 .భయపడకెక్కువ. వారి, బొనుమాడికి -
 ., గానియేలికపోటు. గడచితీవు ।
 —
 .కుడుచుటకునట్లు. కొనుటకుఁదలఁపకు -
 .కొంచెమున్దొప్పనీ. కున్నరియగు ।
 ., బ్రభుతయవిదెయ. వైద్యుండు మొదలుగ
 .భూమియందన్నియు. బొలయనలయు ।
 .మిఱుమిట్లుగొలిపెడు. మెఱుపులకడలకు—
 —
 .జడుపుచెందకుమల. పిడుగునకును ।
 —
 .గొండెమునకుజంక. కుండుమన్యాయంపు
 .తీరుపునకునీకు. దిగులువలదు ।
 —
 .నగవు నేడుపునీవు. ముగియించుకొంటివి -
 .యొవనయతులు, నీ. కడఁగియడఁగి ।
 .పోవుదురెల్లరు. భూతవైద్యుఁడునిన్ను
 .జేరలే—డెంతయ. జెఱుపునేత ।
 .నిన్నుచగూడు—పీడని. నెండబోవ ।
 .దెట్టిభాధయన్ని. ముట్టబోదు !

15

HAMLET

Act. I. Sc. II.

Seems, madam ! nay, it is ; I know not 'seems'.
'T is not alone my inky cloak, good mother,
Nor customary suits of solemn black,
Nor windy suspiration of forced breath,
No, nor the fruitful river in the eye,
Nor the dejected haviour of the visage,
Together with all forms, modes, shows of grief,
That can denote me truly : these, indeed, seem,
For they are actions that a man might play :
But I have that within, which passeth show ;
These but the trappings and the suits of woe. 16

Sc. III.

The chariest maid is prodigal enough,
If she unmask her beauty to the moon ;
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes ;
The canker galls the infants of the spring
Too oft before their buttons be disclosed :
And in the morn and liquid dew of youth
Contagious blastments are most imminent.
Be wary then ; best safety lies in fear :
Youth to itself rebels, though none else near. 17

.హాయిగాఁ, బరిపూర్ణత. సందుమీపు.
.నీసమాధియఁ బేరంది. నెగజుఁగాత॥

15

నీ॥ .కన్పట్టునమ్మ-ని.క్క-ముగసమన్నది-
.కన్పట్టుదే నెఱుం.గఁజూమ-కేవ
.లమ్మునాకప్పన.ల్ల నిదుప్పటియొకాదా-
.జనని-యానారాను.సార,సూత
.కశ్యామవేషము. కాదా-నిర్బంధము
.గావచ్చునిట్లు.ద్వ-కాదా-కాదా
.కంటఁబొల్లెడునేఱు. కాదా-కన్పశ్యము
.గాఁదెల్పఁజూలుతో.కమ్ముగఁజూలు
.లన్నిటితోఁగూడ..నాస్యంబునం.డిందు
.కళకాది నెల్లయు.న్దానిసిందు
.నిజముగ-ఁగతమేను.నిన-సవిమిసెపు
.డగపఱచఁగలిగిన..యభినయములు
.గాని-నాకులోనఁగలది,నటనముఁజచ్చ-
.బొత్తిగానుదూఱు.పుట,పెపులివి॥

16

నీ॥ .కడు,జాగరూతఁ.గలకన్నెతననగు
.సొగసుచంద్రునికై సఁజూపెనేని
.మిగుల,మాఁబఱదింకి.యగు-సుగుణముతసం
.తసపవాదహతులఁ.నప్పలేదు
.పురుగుబల్లఁబుచ్చుగఁ.గొఱికికడు,నాని
.మొలకల మొగ్గలు.విడకముందు

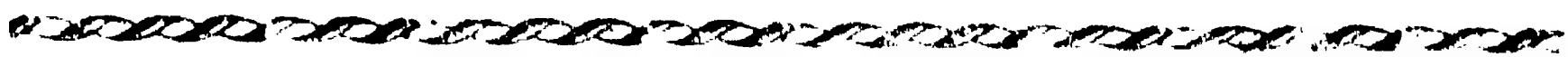

Give thy thoughts no tongue,
Nor any unproportioned thought his act.
Be thou familiar, but by no means vulgar;
The friends thou hast, and their adoption tried,
Grapple them to thy soul with hoops of steel ;
But do not dull thy palm with entertainment
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware
Of entrance to a quarrel : but, being in,
Bear 't that the opposed may beware of thee.
Give every man thine ear, but few thy voice ;
Take each man's censure, but reserve thy judgment.
Costly thy habit as thy purse can buy,
But not expressed in fancy ; rich, not gaudy :
For the apparel oft proclaims the man;
Neither a borrower, nor a lender be ;
For loan oft loses both itself and friend.
And borrowing dulls the edge of husbandry.
This above all - to thine ownself be true;
Thou canst not then be false to any man.

..దలిరుప్రొద్దున..నాఁగ..నెల జవ్వనపుబిగి
 .దగునంటు తెవులులు.దగ్గఱఁబడు ।
 .గావున స్మేలుకొనియుండు.మీవు-గొప్ప ।
 .సేమముం డెడుజంతునఁ.జెలఁగితిరుగు ।
 .పాటుఁదనకుఁదా నేలేత.నయసొనర్చు ।
 .కొనెడునెవరై న.దరినెల.కొనకపోని ॥

17

ద్వి॥ .నీనాల్క-కిడఁబోకు.నీతలంపులను ।
 .గాని.యోజనబట్టి.కార్యంబుఁగొనకు ।
 .చనువండు-కాని..నై.చ్యంబుఁజూపకుము ।
 .యనుఁగుమిత్రులనునీ.యాత్మలోదాఁచు ।
 .కొత్తగాఁగలసిన.కొంచెవువాండ్ర ।
 .పొత్తునివిందులు.పొనరించఁబోకు ।
 .కయ్యంబునకుముందె.కాలుదావ్వకుము ।
 .చయ్యననీకెగు.నలిపినవాని ।
 .జెనకిపోనీకనీ.చేవఁజూపించి ।
 .చనుము-నెండియు-నీవు.జనములయొద్ద ।
 .దఱచునీచెవియొగ్గి.తఱలుము-కాని ।
 .యరుదుగమొట్లాడు.మందఱి.మోల ।
 .నొరులయభిప్రాయ.మొగిని-గ్రహించు ।
 .సరిగనీదానిని.జాటుగనుంచు ।
 .మున్నసొమ్మునుబట్టి.యుడుపునాదాల్చు ।
 .వన్నెతోనుండు.దం.భముతగదేల ।

Act. iv Sc. iv.

What is a man,
If his chief good, and market of his time,
Be but to sleep, and feed ? a beast, no more.
Sure, He, that made us with such large discourse,
Looking before and after, gave us not
That capability and godlike reason
To fust in us unused. Now, whether it be
Bestial oblivion, or some craven scruple
Of thinking too precisely on the event, —
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,
And ever three parts coward, — I do not know
Why yet I live to say, ‘This thing ’s to do;
Sith I have cause, and will, and strength, and means,
To do ’t.

.ననఁగ-బై వేషమే .యంతయునెల్ల !
 .జనులకులోఁగల.శక్తిగనృపు
 .నొరులకుబదులీకు. మొదలచేఁగొనకు!
 .తఱచునీవిడునవ్వ.దానిఁగైకొన్న!
 .నంగడితోదవ్వు.చనుచుండెడు-బదు!
 .లుంగొంటపొదపునూ.జ్ఞుంగాన-సీవు !
 .విసులచిత్తుడనై న.వేరే లపల్కు-
 .లుమఱియన్యలకుఁగీ.దాన్పల్పితేవు॥

18

నీనమ లికి॥ .మనుజుఁడనగఁ నేమి-.మఱివానిముఖ్యకా

.శ్యంబు-నాతనిదగు.బ్రతుకువిలువ!
 .మనుకుటకు-ఁదినుట.నున్నాత్రమే-విని
 .యోగపడినయెడ-.నొకపసరము!
 .గానిమఱేదియు .గానబట్టెనుముగ-
 .మనలఁగాఱజ్ఞాన.మనస్సెదంచు!
 .నట్టిదేవుఁడుమన.కాశక్తియు.ందివ్య
 .వాదియుఁబసిలేక.బూలబట్టి !
 .పోవుటకిడలేదు.బొత్తుగ-నివ్వుడు
 .కడుఁజెనుమఱ-పది.గాన-మఱియు !
 .సరిగనానిషయము.గుఱిచియేదోయొక
 .పిఱికినం దేహముం.బెట్టుకొనుట!
 .గాని-యెద్దియొనంబంప.శంబునగివ!
 .తలఁపువంతు తెలివి-.పంద.తనముమూఁడు !
 .పాళ్ళుఁగలిగెడు-నేనేల.బ్రతికినాఁడు!

JULIUS CAESAR

Act. i. Sc. iii.

woe the while ! our fathers' minds are dead,
 And we are governed with our mothers' spirits ;
Our yoke and sufferance show us womanish. 20

Act. ii. Sc. ii.

What can be avoided
 Whose end is purposed by the mighty gods ? 21

Sc. iii.

My heart laments that virtue cannot live
 Out of the teeth of emulation. 22

Act. iii. Sc. ii.

Friends, Romans, countrymen, lend me your ears; 23
 I come to bury Cæsar, not to praise him.
 The evil that men do lives after them ;
 The good is oft interred with their bones ;
 So let it be with Cæsar. The noble Brutus
 Hath told you, Cæsar was ambitious :
 If it were so, it was a grievous fault ;
 And grievously hath Cæsar answered it,
 Here, under leave of Brutus and the rest, —
 For Brutus is an honourable man,
 So are they all, all honourable men,—
 Come I to speak in Cæsar's funeral.

.జెప్పటకునింకనీ పని. చేయవలసి।

.యున్నదనియిచ్చక తములా.వుండ నెరవు॥

19

గీ॥ .అక్కటా యెంతదుష్కాల.మయ్యెనిపుడు।

.మడిసెగామనతండ్రుల.మూనసములు।

.మనముమనయమ్మల,మదులఁ. బెనుపఁబడుచు।

.దాసులమగుటమనయూఁడు.తనమూజూపు॥

20

ద్వి॥ .బలనంతులై నదే.వతలవిధిండు।

.బడినట్టి,గతినిఁద.ప్పదరముకాదు॥

21

ద్వి॥ .నానుదిపొక్కెడు.స్తా-నుంచి-యోర్వ।

లేమి,బారిస్మన. లేదనియెపుడు॥

22

నీ॥ .ఘనవిత్తులార-రీ.మనలార-యోస్వదే

.శీయులారా-కటా.క్షించివినుఁడి।

.యేనీదరుంబూడ్వ.,నేగుదెంచితి-ఁగాని-

.యటనాతనింబొగ.డుటకుఁగాదు।

.చెఱఁగునుమనుజుఁ.చెడ్డయవ్వారివె

.నకను-మంచివారితో.డనెనశించు।

~~~~~

He was my friend, faithful and just to me :
But *Brutus* says, he was ambitious ;
And *Brutus* is an honourable man.
He hath brought many captives home to Rome,
Whose ransoms did the general coffers fill ;
Did this in Cæsar seem ambitious ?
When that the poor have cried, Cæsar, hath wept;
Ambition should be made of sterner stuff :
Yet *Brutus* says, he was ambitious ;
And *Brutus* is an honourable man.
You all did see, that on the Lupercal
I thrice presented him a kingly crown
Which he did thrice refuse : was this ambition ?
Yet *Brutus* says, he was ambitious ;
And, sure, he is an honourable man.
I speak not to disprove what *Brutus* spoke,
But here I am to speak what I do know.
You all did love him once, — not without cause :
What cause with holds you then to mourn for him ?
O judgment, thou art fled to brutish beasts,
And men have lost their reason ! — Bear with me ;
My heart is in the coffin there with Cæsar,
And I must pause till it come back to me.

.నటులనీజరునకు.నగుఁగాక-మీతోడ

.ఘనులై నబ్రూటను.గారునీజ ।

.రాసపోతనిచెప్పినా-రట్టులెస ।

.వానియందదిగొప్పత.ప్పొను-వాఁడు ।

.తనదు నేరమునకుమాఱుఁ.దగినయట్టు ।

.అందఱికిఁ దెల్లముగనిప్పు.డనుభవించె॥

కం॥ ఆతయఁగా-బ్రూటనుదొర ।

.గాతుఁ-మీరెల్ల-ఘనులు.గావున-నిచటన్ ।

దారాజనిడగ-నీజరు ।

.గూరిచిమాటాడ నెట్టు.కొంటి-న్వినఁక్షి॥

గీ॥ .అతఁడునాకుమిగుల.హితుఁడు-నాయెడలవి ।

.శ్వాసయఁతుఁడున్యాయ.వర్తనుండు ।

.కాని-బ్రూటనయ్య.గారతఁడాసపో ।

.తనిరి-ఘనులుబూట.నయ్యగారు॥

ద్వి॥ అందఱజనముల.సతఁడుగోమునకు

.బందాలుగాఁదేఁగ.వారి.యప్పసము ।

.అందఱునిటవంతు.అందిరి-నీజ

.రందిదిపేరాస.యనఁదగు నేమొ ॥

కం॥ పేదలు నేడ్చిన నేడ్చెఁగ ।

.దాదయతోఁగరఁగినీజ-రాసకథనమా ।

.గాదె-యతఁడాసపోతని ।

.వాదిచినబ్రూటనయ్య.వారుఘనులుగా॥

- First citizen.   Methinks, there is much reason in his sayings.
- Sec. cit.   If thou consider rightly of the matter, Caesar has had great wrong.
- Third cit.   That has he, masters ?
I fear, there will a worse come in his place.
- Fourth cit.   Marked ye his words ? He would not take the crown :
Therefore 't is certain he was not ambitious.

గీ॥ .మీరుగననులఁజూచి.నాగుగా-నాటియు ।

.త్సవమునందుమూఁడు.సార్లుచీజి
.రుసకురాజుమకుట.మును నేనిడఁగవద్దు ।
.పొమ్మనె-నిదియాస.పోతుతనమె॥

గీ॥ .కాని-బూటసయ్య.గారతఁడాసపో ।

.తనిరి-ఘనులుని-శ్చ.యముగవార్కు ।
.బూటసయ్యగారి.మాటలకెదురుప ।
.ల్కుటకుఁగా-దెఱింగి.నటునొడవెద ॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితిరి.గాయతనిన్మునుమీ-రకారణం ।

.బుననటుకాదుగా-యిప్పుడు.పొందరుజాలినదేమి హేళువో ।
.చనితి నెన్వాయనూపసుల.చక్కటి-కొర-వివేకఁగాడెగా ।
.జనులకుఁగొంచెముండుఁడు-సి.జూరుశనంబుననంఁటెనాదునె ।
.మ్మన-మదిమల్లి రాఁగలుగు.సుట్టును నేమతియూఁగఁగానలెన్ ॥
(పొరులలో మొదటివాఁడు)

నీసమాలిక ॥

.వీనిపల్కులనువి.వేళమెంతయుఁగల
.దనినాకుఁదోఁచెడు (రెం) .నై ననీవు ।
.సరిగనీసంగతిఁ.బరిశీలనముఁజేయు

.నెడనీజరునకెంతొ.యెగ్గుకలదు ।

(మూ).అదివానికున్నదో.యయ్యలారా-వాని

.కంఠెదుర్మార్గుఁడు.నతనిస్థాన ।

.మందువచ్చుననీభ.యంపడెదను - (నా) వాని

పల్కులనరయుఁడీ.వాఁడుమకుట ।

First cit.   If it be found so, some will dear abide it.
Sec cit.   Poor soul, his eyes are red as fire with
                 weeping.
Third cit.   There 's not a nobler man in Rome than
                 Antony.
Fourth cit.   Now mark him ; he begins to speak.

Ant.   But yesterday the word of Caesar might
         Have stood against the word : now lies he there,

And none so poor to do him reverence.
O masters, if I were disposed to stir
Your hearts and minds to mutiny and rage,
I should do Brutus wrong, and Cassius wrong,
Who, you all know, are honourable men.
I will not do them wrong; I rather choose
To wrong the dead, to wrong myself, and you,
Than I will wrong such honourable men.
But here 's a parchment, with the seal of Caesar:—
I found it in his closet,— 't is his will.
Let but the commons hear this testament,—
Which, pardon me, I do not mean to read,—
And they would go and kiss dead Caesar's wounds,
And dip their napkins in his sacred blood ;
Yea, beg a hair of him for memory,
And, dying, mention it within their wills,
Bequeathing it, as a rich legacy,
Unto their issue.

.మున్వద్దనియెనిజ.ముగఁగానవాఁడాన
 .పోతుకా (మొ) ఁడల్లెన.బుద్ధికల్లి
 .,పోగలి,ప్రాయశ్చిత్త.ముంగొండ్రుకొండలు
 (రెం) .కటాకటాయాతని.కన్ను,దోయి
 .యేడుపుచేతనెం.తేయగ్గి వలెనెట్ట
 .వడె (మూ) నెవ్వఁడునోము.పట్టణమున
 .ఘనుఁడులేఁడాంటసీ.కంఠె (నా) జూడుమఱాని
 .బలుక మొదలెట్టె.వాఁడుతిరిగి
 (౩౦) శీ॥ .విన్న నేకదశీజ.రన్న మాటకునీజ
 .గమునందు నెదురెటఁ.గానరాదు
 .నేడ దెపడియున్న.వాఁడయ్యయోకడు
 .దక్కువువానికిఁ.దక్కువగుచు
 .నయ్యలా రామిమ్ము.నలిగించిపగఁదీర్చు
 .కొన రేపుటకుఁబూను.కొంటి నేని
 .,గిన్నతోబ్రూటను.కేసనుగార్లకు
 .గీడుచేసినయట్టి.వాఁడనగుదు
 .నాడుఘనులనిమీకెల్ల.స్వప్నముకడ
 .వాఠి కే నెగు నేతను.బదులు మృతుని
 .కై ననాకై నమీకై న.నా చరింప
 .గరముమేలనితలఁచెదఁ.గాంచుడిపుడు॥

కవిరాజవిరాజితము.

.ఇదియొక.శాసనపత్రక-సీజరు.డిందుపయందన.ముగయుడెనే
 .గుదురుగనా తనిలోగదిలోఁగను.ఁగొంటిని-దస్మతి శాసనమి
 .య్యది-చదునంబనిలేదిపుడందలు.నందుకు సై చుఁడు-చయ్యనమి
 రిదివిని లేనియు సీజరుగాయము. లెల్లరు నెంతయుముద్దిడ లే॥

Fourth Cittizen.   We 'll hear the will : read it, Mark Antony.

All.   The will, the will ! we will hear Cresar's will.

Ant.   Have patience, gentle friends, I must not read it;

It is not meet you know how Caesar loved you.
You are not wood, you are not stones, but men ;
And, being men, hearing the will of Caesar,
It will inflame you, it will make you mad.
"T is good you know not that you are his heirs ;
For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit.   Read the will ! we 'll hear it, Antony ;
You shall read us the will,— Caesar's will.

Ant.   Will you be patient ? will you stay a while ?
I have o'ershot myself to tell you of it.
I fear, I wrong the honourable men
Whose daggers have stabbed Caesar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియునీజరునెత్తుటఁ జఱురుమాళ్లు ।

.ముంచరే-వానికేశముల్ .ద్రెంచిజ్ఞాప ।

.కమునకుందాఁచుకొనరె-ని.క్కమ్మగఁదర ।

.తరముమీరవ్విస్తొత్తుగఁ.దలఁచుకొనరె॥

(నా). యామృతిశాసనం. బే మెల్ల విందుము

.చదువుమామూంతసీ (అం) .శాసనంబు ।

.శాసనమేమానీ. జరుమృతిశాసన ॥

ద్వి॥ .తాళుఁడిజాలితోఁ.దగుహితుతార ।

.వై శమదిచదున. నాటముకాదు ॥

(ఆం). మ॥ .అకటామీపమునెంతజాలిపడినో. మానీజరుండిపుచే ।

.ప్పక నేనుంటఁదొమంచి-నట్టి మొరడు. ల్పామాణమల్గారుమీ ।

.రికసన్మానవులొటనీజరుఁడుమీ. కేర్పాటుగానిచ్చుప ।

.త్రికవిన్నంత నెబిట్టునుండిపడి నె.ట్టించొందరే-వానియా ।

.సిక్కిమీగెల్లరువంతుదారునినే. తెల్పంగ నేమానొకో॥

.మంలింతు (నా) మంలసీ. యదిచతువుము ॥

.యూంతసీపసియించు. నదితప్పకీవది. మానీజరుంచిన. శాసనంబు ॥

(ఆం) కం॥ తాళెదరా-యూగెదరా ।

.యేలాచెప్పితినిమీకు. నేనిప్పుడు-బల్ ।

.వాలులనీజరుఁగ్రుమ్మున ।

.యూళురకొనగిచితి నేర. మంచు జడిసెదన్ ॥

Fourth Cit. They were traitors :— honourable men !

All. The will ! the testament !

Sec eit. They were villains, murderers : The will !
read the will !

Ant. You will compel me, then, to read the will ?

Then make a ring about the corpse of Caesar,

And let me show you him that made the will.

Shall I descend? and will you give me leave ?

All. Come down.

Sec Cit. Descend.

Third Cit. You shall have leave. (He comes down)

Fourth Cit. A ring; stand round.

First Cit. Stand from the hearse, stand from the
body.

Sec. Cit. Room for Antony,— most noble Antony.

Ant. Nay, press not so upon me ; stand far off.

Citizens Stand back! room! bear back!

Ant. If you have tears, prepare to shed them
now.

You all do know this mantle : I remember

The first time ever Caesar put it on :

'T was on a summer's evening, in his tent,

That day he overcame the Nervii ;

Look, in this place ran Cassius' dagger through :

See, what a rent the envious Casca made ;

Through this, the well belove'd Brutus stabbed ;

(నా) .వా రై రిదో^१హలు- .గౌరవపాత్రులు(అందలు)

.శాసనసంబామృతి .శాసనంబు ।

(రెం) .వా రై^२రుంగడ, .వంచకుల్, ఘాతకుల్

.శాసనముచదువు .శాసనంబు ।

(ఆం) గీ॥ .మరణశాసనముఁ దెలియం .బలచబల్కి ।

.పెట్టెవరదైన నీజడచుట్టారండం ।

.పత్రకంజేయువాని గ.స్వర్చసింహు ।

.దిగుదానా- మీసెలనయ న.దీక్షనాను ॥

(అందలు) .రమ్ముక్రిందికి (రె) దిగు (మీ) .సమ్మతినందితి

(నా) .కడియముగానిలఁ.బడఁడం- మట్టా ।.నుండఁడోపేనుఁగు

.బండకి చప్పుగ- నిలుపుండు శవమాన. కెడమాఁగఁగఁ

(రెం) .చోటాంతనికి- ఁగడం.వీటికియొంటుని (ఆం) నెరే-

.పడఁబోకుండల్లు నా.పై- నడమాగ ।

.నిలిచియుండఁడుమీట (అందఁలు) .అలెఁగుండే వెన్నును-

.స్థలముకావలయును .జనఁడనలికి ।

నీ॥ (ఆ) .కన్నీరుమీకిష్టు .కలిగినపంచుండీ-

.యూమాద్దుటంగి మీ.రెఱిగినదియె

.తోలిసారియిద్దానిఁ.దొడిగెనునీజరిం

.డ తఱిజంపన.మయ్యెనాను

.నెర్వియుడములోన.నెగ్గిగుడారం

.నండువేసఁగి,నంజ.యపుడంగిని

.గైచేసికొనియె- స.క్కటచహాడఁజిన్కోట

.నెట్లుకేసనుక తి.యెగిసఱియె

.కలనుఁడొకాస్కఁడతటి.గాయమిచ్చట

And, as he plucked his curse'd steel away
Mark how the blood of Cæsar followed it,
As rushing out of doors, to be resolved
If Brutus so unkindly knocked, or no;
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel :
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him !
This was the most unkindest cut of all ;
For when the noble Cæsar saw him stab,
Ingratitude, more strong than traitors' arms,
Quite vanquished him : then burst his mighty heart ;
And, in his mantle muffling up his face,
Even at the base of pompey's statue,
Which all the while ran blood, great Cæsar fell,
O, what a fall was there, my countrymen !
Then I, and you, and all of us fell down,
Whilst bloody treason flourished over us.—
O, now you weep ; and I perceive, you feel
The dint of pity : these are gracious drops.
Kind souls, what, weep you, when you but behold
Our Cæsar's vesture wounded ? Look you here.
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

८. జేసెనో - , కాంచుఁజీతన్ను . నీజనుండు ।

.బిట్టునమ్మినబ్రూటసుఁ . జెట్టునొడిచె ।

.నయ్యయొయిదికడు ఘోర . మొనదికన ॥

ఉ॥ .బూటసుఁ పట్లు . పెప్పురియఁ . గ్రుమ్మితటాలానఁ బైకిలాగు న ।

చోటఁ . గడంగి నీజరు . చొక్కెఁ పు నెట్లగు . మట్టమిఱి - యు ।

.బ్రూటసుఁ నొనొకాదొయిటు . ప్రసారతఁజేసిని వాడఁబరచు . భా

.హట మొనర్చు శీరునఁగ . తూజనుఁదెంచుచునాఁడె . గంటిరే ॥

క'ం॥ మిరంసఁజెఱిఁగినటునీ ।

.బారునకుంబూటసుండు . పెగ సొల్పాణం ।

.బారయఁజీవేల్పులు - నీ ।

.జారాతనితోడ నెంత . న.ఖ్యముఁగొనెనో ॥

నీనమాలిక :-

.అన్నిటికింజెని . య్యదికడుఁగూరమా . దెబ్బ
యేమన - వాని . దిక్కుమిగుల ।

.ఘనుఁజై ననీజరు . కన్గొన్నయట్లు

.స్వా . మిదోహమునకన్న . మేటియూ . కృ ।

.తఘ్నత . కరమునా . తని . నోర్చె

.దరువాత . గొబ్బననవ్యాని . గుంజెపగిత ।

.బదపడిదనదుడు . ప్పటితోడఁ

.దనమోము . వాడుమూయుచునంత . వఱకు నెట్లు ।

.రొలుకు . పాంపసుబొమ్మ . గొడ్డనానీజరు . పడియె

నయ్యాఁడెంత . పాకలిగ ।

.నప్పడోయయ్యలా . రా నేనుఁజుఱిమిర

.లండఱముంబాటు . జెందినాము ।

First Cit. O piteous spectacle !
 Sec Cit. O noble Caesar !
 Third Cit. O weeful day !
 Fourth Cit. O traitors ! villains !
 First Cit. O most bloody sight !
 Sec Cit. We will be revenged,
 Citizens. Revenge! about,—seek,—burn,—fire, kill,—
 slay,—let not a traitor live !
 Ant. Stay, countrymen.
 First Cit. Peace, there ! Hear the noble Antony.
 Sec. Cit. We 'll hear him, we 'll follow him, we 'll
 die with him.

Ant. Good friends, sweet friends, let me not
 stir you up
 To such a sudden flood of mutiny.
 They that have done this deed are honorable :—
 What private griefs they have, alas, I know not,

.మనలనోర్చుచునుండె.మఱికూళ,మండగం
 .బక్కటామిరిష్టపొ.,శుక్రచుండు
 .రేఁ,బరికించితి.,నీరు,నెనరుమయి
 .గరఁగుట-యిదెతగు.కంటిస్థితి
 .లేడ్చెవరదేమికరుణార్ద్ర).హృదయలార
 .మిరు-నునసీజరుడుతన.మిఁదఁగప్ప
 .కొన్నహప్పటిపోట్లక.నొన్నయంత
 .వంచకులచే,నిహతుఁడైన. నాఁడెయిదిగో॥

(అం) .అబ్బబ్బగుండెనీ.రయ్యెడునిదఁచూడ

(రం) .నక్కటక్కటఘనుండె.సిజారు
 (మూ).ఁడయ్యయోనార్ద్రస (నా).మహాహస్వామి
 .ద్రోహు.లా.తతాయల(తొ)కటా.యతికఠినపు
 .పనియిది(రెం)మనమెల్లఁ.బగఁదీర్చుకొందమా
 (అం).కసీదీర్చుకొండుచ.క్క-ననెదకుండు
 .కాల్చివేయుండగ్గి-కూల్చుండు-చంపుడు
 .బ్రతుకసీకుండొకడు.ర్మార్గునైన॥

(ఆం) .ఆఁగుండోయయ్యలా.రా(తొ)సద్దుమానుఁడీ
 .ఘనుండైనయాంటని.న్వినుండుమిరు
 (రెం).వానినివిందుము.వానివెంబడిపోడు
 .మవ్వానితోఁజత్తు.మందఱిమును॥

సీసమాలిక :-

(ఆం) .తగినన్నహితులార.దయగలహితులార
 .యంత,యాకస్మిక.మైనతిరుగు
 .పాటునకున్నిమ్ము.వడినన్నఁబ్రోత్సాహ

That made them do 't:—they 're wise and honourable,
And will, no doubt, with reasons answer you.
I come not, friends, to steal away your hearts:
I am no orator as Brutus is;
But, as you know me all, a plain blunt man,
That love my friend ; and that they know full well
That gave me public leave to speak of him.
For I have neither wit, nor words, nor worth,
Action, nor utterance, nor the power of speech,
To stir men's blood : I only speak right on :
I tell you that which you yourselves do know ;
Show you sweet Caesar's wounds, poor poor dumb
mouths
And bid them speak for me ; but were I Brutus.

. పర్చనీకుఁడియిట్టి. పనినొనర్చు ।
 . సవార్తఁడును - లక్క - లా - వారి కేమిస. స్తా
 పమున్నదియెయి. ద్దానినల్ప ।
 . నేనెఱుంగను - వార. తింతిముఁజుడిమిం
 . తులు - తిలఁపగమలం. తో [ఁ] పుహితలు ।
 . నిశ్చయించిది - వెం. డియ - మీగుసవ్వార
 . లి డెదరు తిరము. స. హేతుకముగ ।

—
 .సిచ్చెటనేనున్నే. హేతులానాతేను
 . అడరిమోహృవయమా. త్తంగలించి ।
 . బూటసువతేనేను. మూటికొన్నాను
 . మొత్తంగుదనునే. ముగిల వారించు ।
 . గొంబలు— వాడే—సి. ప్క—పొడ—నామ్రు

. బేరీమించువాడను. ఆతీయ ను-వ్వాసే ।
 . గూర్చి ము-తాడనా. ము-తాడనా-పంగిస
 . వారికేదోదొ-తా-త- . బ-గి-మి-తా ।
 . బ-గి-తా-మ-గ-నా- . వా-త-మ-త- . గా-ని
 . య-భి-న-య-న-ర-ణ- . త-న-గ-నా- ।
 . న-రు-ల-మ-స-ం-బ-ల- . బ-రి-క-ొ-ల్ప-ట-కు-నా-ను
 . బ-లు-కు-శ-క్తి-య-గ-నా-ని. క-లు-గ-లే-దా ।
 . నా-కు-దో-చి-న-ది-తి. స-గ-బ-లు-వా-డ-ను
 . మీ-ర-తి-ంగి-న-ది-యె. మీ-కు-దె-ల్లు ।

.చున్న వాడను-ఁగను పర్చుచుంటి నేను ।
 .మఱియుఁ, గడుగొత్త లెస నీజ.రునిపోటు ।
 .లక్కటా-మూగనోళ్ల పి.యన్ని-వాని ।
 .నడిగెదన్నా పురుదులు, ప.న్యాసమిడఁగ ॥

And Brutus Antony, there were an Antony
Would ruffle up your spirits, and put a tongue
In every wound of Cæsar, that should move
The stones of Rome to rise and mutiny.

Cittizens.   We 'll mutiny !

First Cit.   We 'll burn the house of Brutus !

Third Cit.   Away, then ! come, seek the conspirators

Ant.   Yet hear me, countrymen; yet hear me
speak.

Citizens.   Peace, ho ! Hear Antony,—most noble
Antony.

Ant.   Why, friends, you go to do you know not
what.

Wherein hath caesar thus deserved your loves ?

Alas, you know not,— I must tell you, then :—

You have forgot the will I told you of.

Citizens.   Most true,— the will:— let 's stay and
hear the will.

Ant.   Hear is the will, and under Caesar's seal:—

To every Roman Citizen he gives,

To every several man, seventy-five drachmas.

Sec. Cit.   Most noble Caesar ! — we 'll revenge his
death.

Third Cit.   O rayal Caesar !

Ant.   Hear me with patience.

Cittizens.   Peace ho !

క॥ బ్రూటసుఁడు నే.నయినని

.పాటునమిము.వశమొసర్చి.బలు.రోమునరాల్.

పోటాడునట్లునీజరు

.పోటులతూటాడఁజేసిపోకుండుదునే॥

(అం) .తిరుగఁబడెదమేము (రె) .సరిగ్రబూటసు

కొంపఁ.గాల్చెద (మూ) .నురుగుఁడు..కాని-రండు॥

.వెతకుఁడాదోహులక

(ఆం) .వినుఁడింకమిగొంగు.ప్రజలారనేజెప్ప.వలయుఁగొంత॥

(అం) ..శాంతమోహవినుఁడొంతని

మిఁర-లెం.లేఱునుఁడొంటని (ఆం) .యేమిమిత్రు

.లార-మియెఱుఁగని.శీరుచేయుట

.కేగు.మన్నార-లెందు.శిర్వుండునీజ

.రయ్యెనోమిక్రేమ.శయ్యయోమిరెఱుఁ

.గట-చెప్పవలయునే.గనుకమిగు

.నేముందు.నొడవిన.వృత్తిశాసనమఁగూర్చి

.మఱచితిరి (అం) నిజము..మరణశాస

.నము-నునమఁగుద.మ-మఱి

యునాలింత.మమ్మతి శాసనం.బేమొసరిగ

(ఆం) క॥ ఇదిగోమృతి శాసన-మి

.య్యదిసీజరుముద్రనలరు..నతడొకఁడెండ

బ్బదిహాకలప్రతిమనుజున

.కుదయ.నోముపురిని నెల.కొనునాతనికిన్ ॥

(రెం) .బొరచీజరుం.డు.దాగుండు-మిక్కిలి

.పగఁగిర్చుకొనెదము.నానిమృతికి

(మూ) ..చాగులేఱునుఁడసిజరుండు (అం) వినుఁ

డుశాం.తంబుగమిగు (అం) శాం.తంబొహోహో॥

Ant.   Moreover, he hath left you all his walks,
 His private arbours, and new – planted orchards,
 On this side Tiber : he hath left them you,
 And to your heirs for ever,—common pleasures,
 To walk abroad, and recreate yourselves.

Here was a Caesar ! when comes such another ?

First Cit.   Never, never ! — Come, away, away !
 We 'll burn his body in the holy place,
 And with the brands fire the traitors, houses.
 Take up the body.

Sec Cit.   Go, fetch fire !

Third Cit.   Pluck down benches !

Fourth Cit.   Pluck down forms, windows, anything !

Ant.   Now let it work:— mischief, thou art afoot,
 Take thou what course thou wilt. 23

HENRY IV—

Part II. Act III. Sec. I.

O sleep, O gentle sleep,
 Nature's soft nurse, how have I' frightened thee
 That thou no more wilt weigh my eyelids down
 And steep my senses in forgetfulness ?
 Why, rather, sleep, liest thou in smoky cribs,
 Upon unensy pallets stretching thee
 And hushed with buzzing night-flies to thy slumber,
 Than in the perfumed chambers of the great,

(ఆం) ఉ॥ . ఇంతియోకాక-త్తుబరున. కీనలనున్న విహారభూములన్ ।

. గ్రంథలఁదోటలన్ దరత . రంగాయఁ డేష్టసుఖంబుమీఱ-న
. త్వంతముదంబుతో నొసఁగె. నాతఁడుమీరునమానుభూతిగా ।

నింతటనుండి-నీజరిదె-యూతనిసాటియై కెప్పునచ్చెడున్ ॥

(తొ) . ఎన్నఁటికినాఁడీ-కెన్నఁటికినాఁడు-

. రండుమీరు-పదపదండు-ముసము ।

. వాని దేహమునకు . బావసస్థి మాన

. నగ్ని . సంస్కారంబు . నాచరించు ।

. యాకొఱపుటతోనె . యాదోనకారులు

. యిండ్లుకాల్చెదము-లెం-డొత్తుఁడొళవ ।

. మరుగు-డగ్గి తెండు . సరగున (మీ) బల్లలు ।

. పెఱకవిటిచివేయు- (నా) . పుటికిపగుల ।

ఁగొట్టుఁడెల్లదొరకి. నట్టిమంచంబులు ।

. కూలుచుండుమఱికిటి. కీలనె న॥

(ఆ) ద్వి॥ ఇప్పుడాపని జర్గనీ-నడిచెనపు ।

ముప్పనీ యిట్టమాపొంతఁగై కొమ్ము॥

నీసమాలిక॥ . ఓహాయిచూనిద్ర-యోప్రకృతికిమ్మదు

. వై నదాదీ-నిన్ను. నకటయెట్లు ।

. వెఱపించినాఁడనో-మఱినాదుకనుతెప్ప

. లంగొంచెమైనవాఁడె. లంగసేపు ।

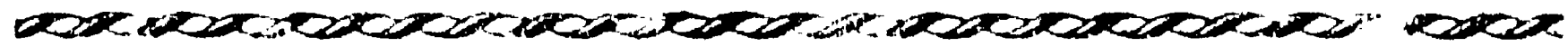
. నానసీబోవీపు. నాయొద్దియంబులు

. మఱపులో-నేమెని. దూర-సుఖమగు ।

. పాటలు-మెత్తేని. పాస్పలు-గొదొర

. మేడలలోఁగంటె-మిగులదోమ ।

Under the canopies of costly state
And lulled with sounds of sweetest melody ?
O thou dull god, why liest thou with the vile
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch
A watch—case or a common' larum bell ?
Wilt thou upon the high and giddy mast
Seal up the ship—boys' eyes, and rock his brains
In cradle of the rude imperious surge,
And in the visitation of the winds
Who take the ruffian billows by the top,
Curling their monstrous heads and hanging them
With deafening clamours in the slippery clouds
That with the hurly death itself awakes,—
Canst thou, O partial sleep ! give thy repose
To the wet sea boy in an hour so rude;
And in the calmest and most stillest night,
With all appliances and means to boot,
Deny it to a king ? Then, happy low, lie down !
Uneasy lies the head that wears a crown.

—
 .చప్పడు-కుక్కి-మం.చము-పొగవాతిన
 .గుడిసెలలో, నెల.కొందువీవు!
 .పొరయోమొద్దు, .వేల్ప-యసహ్యములగు
 .ప్రక్కలసీవేల.పడుకొనియెదు!

.సీమలతోడ- నెం.డియు-రాచసెజనుఁ
 .గావలివానిదా .గది,వితాన!

మతియుమేల్కొనుటక. లరిచేయుగడియార

.మటులేలవిడిచెద .హా-పొడవుగ!
 .మిండివిక్కిడలేని .యోడకంబముమీఁద
 .గిరిపల్లె, యోడంగి.కన్నదోయి!
 .మూసెదగిట్ట- .మూటదుడుకుటల
 .య్యయ్యలలోమతి .య్యయ్యమకరడ!

.మూచివరంబట్టి .మమ్మరమాగఁగాచు
 .కొన మొలలిశువాని.గొప్పతలలు!

—
 .మెలి నెట్టిదిగజాటు .దళమూలుగావాని
 .పిట్ట-పెం.యకగంట., పిలుకుమూరి!
 .మేలుకొ నెడుసల.గాలి,విమర్శలో
 .సూచెదవాతని .మహావీరు!
 .కడుసంతగడబడఁ.గలకాలమందునఁ
 .దడిసినయోడంగి.బుడుతకీవు!
 .పెట్టగల్గెదవనీ.నిత్రాఠితి- యో,పక్ష
 .పాతి-నిదుర-యెల్లపార్థనములు!
 .ఫలముపొందఁగఁజేయును .పాయములును!
 .రిత గా-సద్దుదొఱఁగిన.రేయి-తేని!
 .కిడన-భన్యులుక్రింగివా.ర్పడుకొనెదరు!
 .తల్లడిలుకిరీటుంబ. .దొల్చుశిరము॥

HENRY V.—

Act IV. Sec. 1.

Even as men wrecked upon a sand, that look to be
washed off the next tide. 25

HENRY VI.—

Part II. Act III. Sc. 1.

And as the butcher takes away the calf,
And binds the wretch, and beats it when it strays,
Bearing it to the bloody slaughter—house ;
Even so, remorseless, have they borne him hence ;
And as the dam runs lowing up and down,
Looking the way her harmless young one went,
And can do nought but wail her darling's loss ; 26

PART III—

Act. ii. Sc. i.

Now, my soul's palace is become a prison ;
Ah, would she break from hence, that this my body
Might in the ground be close'd up in rest !
For never henceforth shall I joy again 27

KING JOHN

Act. IV. Sc. 1.

Young lad, come forth. I have to say with you. 28

Arth. Good morrow, Hubert,

Hub. Good morrow, little prince.

Arth, As little prince—having so great a title
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి|| .. దేబ్బనమలియల. నైగనున్న యిసుక!

.నిబ్బపైఁబజలు, బం. దింబహుస్థలు!

25

త|| .. తొడరికటికనాఁడు. మాడనాఁబట్టి

.దారిచప్పినదానిఁ. దాఁగిక్కిరియి

.కిడు, బిడివంపుటం-గడికిఁగొంపోవు-

.నా లేఁగతలి యు. నట్టిట పర్వు!

లిడుచుచ్చుచున్నేర. మెద్దియ లేని

.తనపిల్ల యేగిన. దారికన్గొంచు!

.చడఁబడియొద్దియుం. చాఁచి యేగెడు

.బుడతఁగోల్పోకకై. పొగతెడుగాని॥

25

ఉ|| . ఈయొడ, బందిగంబయిన. దెంతయునాదగు, శీవసౌధమ!

.యో-యది, గూడనుండిపడి. యుండిన-నల్లరితేకనాదుమై!

.మూయఁబడంగవచ్చునిది. .భూమినికేసుసుఖంపఁగా-నహా!

.హాయిని నేమి తెప్పటికి. నై ననుజూడగబోవ వెండియన్ ॥

27

శీనమూలిక :- (హయ్యబద్ధ)

పైకిరమ్మా చిన్న. వాఁడసితో శత. స్వల్క-చలయు నేను

(ఆర్థరు) ..వందసంబ!

.యాహయ్యబద్ధ (హయ్య) శంక. నుయ్య, చిఱుత, తేడ

28

Hub.   Indeed, I have been merrier.

Arth.   Mercy on me

Methinks no body should be sad but I :

Yet I remember, when I was in Franc,

Young gentlemen would be as sad as night,

Only for wantonness. By my christendom,

So I were out of prison, and kept sheep,

I should be as merry as the day is long;

And so I would be here, but that I doubt

My uncle practises more harm to me:

He is afraid of me, and I of him.

Is it my fault that I was Geffrey's son ?

No. indeed, is 't not; and I would to Heavens

I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate
He will awake my mercy, which lies dead:
Therefore I will be sudden and despatch.

(ఆ) .పిన్న రాజా - యంత్ర పెట్టలినుచు!

..కలిమి మైబలు తేడదు. గావచ్చు - నుంతువి. చారంబుతోడ

(హ్య) ని. శ్చయము నేనుచి. గంహా . గానుంటి

(ఆ) .గరుణించునాపయ -

.వలదుచింతింప నె. వార్తలై న!

.నాకువిడిచి - కాని - భావకోణమైన -

.ప్రభానులో నేనున్న. పట్ల - జిన్ని!

.తగుమన ఘ్యలు . కుండు. దిగునవ్వులాటై -

.బలు. ప్రమోదంబుగా. బల్కు - వాడ!

.నీ చెఱలోనుండి. నేడచ్చుకొనిగొఱ

.యలకాపరిగనుంది. యెసమిగులు!

.హాయిగానుండెద - నటలే. చచ్చు

.నుండెడిగాని. నా. కిదనుకొన!

.నాదగుపిసతండ్రి. నాకుమఱింతభా

.ధస్సల్పసని. నా. తండు. నేను!

.వానికన్యోన్యంబు. భావక. నేను!

.జిహ్వ. తనయడనెలానా. తప్పు - కొద!

.నిజముగనదికొద - నేను. దేవుడు

.గొల్చెదనీనునే. గొడుగుగొలుగు!

.నీవట్టలెసన. ప్రేమింతు. నామూలంబు!

(హ్య) .దేవీనితోబల్కు. నడచితిని!

.తనదుముద్దుపల్కు. . . . .

.వ్రాలునాదుదయను. . . . .

..వెండి, దేను, గాన. నేని. పడియిదు!

.నీక్షణంబె. విర్య. హింతుంబు!

Arth. Are you sick, Hubert? You look pale to day.
In sooth, I would you were a little sick,
That I might sit all night and watch with you :
I warrant, I love you more than you do me.

Hub. (aside) His words do take possession of my bosom.—

Read here, young Arthur. (shewing a paper (aside)
How now, foolish rheum,
Turning spiteous torture out of door
I must be brief, lest resolution drop
Out at mine eyes in tender womanish tears,—
Can you not read it? is it not fair writ?

Arth. Too fairly, Hubert, for so foul effect.
Must you with hot irons burn out both mine eyes ?

Hub. Young boy, I must.

Arth.   And will you ?

Hub. And I will.

Arth. Have you the heart ? when your head did but
ache,

I knit my hand-kerchief about your brows,—
The best I had, a princess wrought it me,—
And I did never ask it you again;
And with my hand at midnight held your head,
And, like the watchful minutes to the hour,
Still and anon cheered up the heavy time,
Saying, ‘What lack you?’ and, ‘Where lies your grief,
Or, ‘What grace or love may I perform for you?’
Many a poor man’s son would have lain still
And ne’er have spoke a loving word to you,
But you at your sick-service had a prince.

(ఆ) చ॥ .తనువునాభిరంబుగాఁగలఁగ. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.తేనిదముగాఁగ నీవుఁగ. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.త్తినినినిరాతిరంతరా- నీవుఁగ. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.పున-ననునీపునమ్మి- నీవుఁగ. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

(హయబుద్ధి- తనలో) నీ॥

.ఈతని, నుండునా. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.యూర్త (పైతమి, జూ- తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.తటి మెడునిర్దయ. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.ద్వరపడిపివ నేను. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.గాపున-నిద్దాని. నీపు, ప. తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

(ఆ) గీ॥ .అంత, నుమ్మా-ద్విమిషకంఠో, యెరిగి నుమ్మా-ద్వి

.బుద్ధ-నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.వలననీపుతగులఁబెట్టవలయు నె (హయ) యెట్ట

.జి-అత (ఆ) నీవట్టాచేసెదే (హయ). చేయుదానట ॥

నీసమాంత (ఆ):---

.అటావంకిగుం-డే. ద్వాసి-నీతల. తొక్కి-ంతనొప్పిగ. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.గట్టిగ నేనీదు. తన్ను బొమ్మలగట్టి. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

..రాచకూతురొకతె.. రచియించెనాళియ.. నేనట్టలేజనె. నీన్ను-దిరిగి

..సడి-యె-నీతల. న్నా చేతఁబట్టితి-.. గా-చిలినినానెమ్మ. రచియించె

.నల్లాసపర్చితి-.. నొగింపవలె, తొక్కి-ంతనొప్పిగ. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.నీచింతెటనొం-డె. నేనేమియొనె-నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.నెటువంటి నెట్ట-నొం-డె. నేనేమియొనె-నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.నెటువంటి నెట్ట-నొం-డె. నేనేమియొనె-నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.యెన-నీవొక్క-రా. జాత్మజు-గై-కొంటి. నీదనం-ట-నే-మ. నా-తేలఁబోయి తిన్నోహ్యబుద్ధి-నే

.గాని-నా-తే-ను, న. తే-పటామి-దాసిపు-తొ-త-వచ్చు-నె-గా-నె

.గాని-నా-తే-ను, న. తే-పటామి-దాసిపు-తొ-త-వచ్చు-నె-గా-నె

.గాని-నా-తే-ను, న. తే-పటామి-దాసిపు-తొ-త-వచ్చు-నె-గా-నె

~~~~~

Nay, you may think my love was crafty love,
And call it cunning : do, an if you will.
If heavend be pleased that you will use me ill,
Why, then you must.—Will you put out mine eyes ?
These eyes that never did, her never shall,
So much as frown on you ?

Hub. I have sworn to do it,
And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah ! none but in this iron age would do it.
The iron of itself, though heat red-hot,
Approaching near these eyes would drink my tears,
And quench his fiery indignation
Even in the matter of mine innocence;
Nay, after that, consume away in rust
But for containing fire to harm mine eye.
Are you more stubborn—hard than hammered iron ?
And if an angel should have come to me
And told me, Hubert should put out mine eyes,
I would not have believed him; no tongue but Hubert's
Hub. Come forth (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.
Do as I bid you do.

Arth. O, save me, Hubert, save me ! my eyes are out,
Even with the fierce looks of these bloody men
Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

.మఱియు మోసంబని- సరియోనీ .యచ్చకుం .దోచినట్లనుకొను-
..తొడరినాకు।

.సీ వెగ్గునల్పంగ.దే వమెంచిన నెఱ. వేర్వేదపట్టు. విధిగ-నాదు।
.కనులుమోపెద- యవియొన్న .జునిదిపఱకు।

.గాని-యింకముందుగాని-నిన్నాంచబోవు
.కోపమున (హ్య) నొట్టునేఁబెట్టు.కొన్న వాడ ।

.గాఁగినయినుముతోపేసి. గాల్పుటకయి

సీసమాలిక (ఆతడు) : —

.అయ్యయోయి.క్కలి.యందీవుతప్ప న.వ్యరియ ససీపని. నెఱపబోవ।
.రెమమదితో నెంత.యొట్టగఁగాలిస.సిక్కముల.దరికి. నేగినంత।
.నాకంటిసీళ్లు.త్తా వడు-ముఱియ -నా.సి.రపరాధిత్యంగా నెఱిగి.తనదు।
..నగ్ని కోపంబుడ.ల్లాచ్చుకో నెఱుంగు. వాతనాకన్నంగ.నకుజెఱుపును।
.నలుపఁజాలెనునగ్ని.గలిగి.యంతయగుంది.చప్పుససశియించు.

ద్రుష్టవట్టి ।

.కాల్చినట్టియినుమ.కన్నఁగ్రూకుండపునీ. వైతివా-వేల్పవ.దై నవచ్చి
.కాల్చునాకన్నా.కా హ్య.బద్ధించుజెప్పి ।
.సంత నేసమ్మబోవంగ.సింతయొన ।
.బదరియోనాటికై న.హ్య.బద్ధనమంగ ।

.లట్టినాలుకఁదప్ప (హ్య)బద్ధకాల్నేలఁగొట్టాచు.మి.రరుగుదెండు।
(త్రొట్టఁగాల్చినయినుమంబట్టు కొన్న భటులతోహ్యబద్ధ
వచ్చును) చేయుఁడి నేనుమికాజ్ఞ.చేసినట్లు ।

(ఆ)ద్వి॥ .కాపాడుహ్యబద్ధ-.కాపాడునాదు ।

.చూపులీకూరుల ..చూడ్కులనెడియె ॥

సీసమాలిక (హ్య)

.ఇనుమునాదగుచేతి.కిండు- నేఁజెప్పెద - బదపడిగట్టఁడి.పానినిచట।

Arth. Alas ! what need you be so boisterous-rough ?
I will not struggle; I will stand stone-still.

For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,
Nav. hear me, Hubert; drive these men away,
And I will sit as quiet as a lamb ;

I will not stir, nor wince, nor speak a word,
Nor look upon the iron angrily.

Thrust but these men away, and I'll forgive you,
Whatever torment you do put me to,

Hub. Go, stand within : let me alone with him.

First Atten. I am best pleased to be from such a deed.

[Exeunt Attendants.

Arth. Alas, I then have child away my friend :
He hath a stern look, but a gentle heart :—
Let him come back, that his compassion may
Give life to yours.

Hub. Come, boy prepare yourself.

Arth. Is there no remedy ?

Hub. None but to lose your eyes.

Arth. O Heaven,—that there were but a mote in yours,
A grain, a dust, a gnat a wandering hair,
Any annoyance in that precious sense !

Then feeling what small things are boisterous there,
Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise ? go to, hold your tongue.

Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.

Must needs want pleading for a pair of eyes :

Let me not hold my tongue ; let me not, Hubert :

అ) .అక్రటాసీవెంజ. కిట్లప్రకాశింబు. వేదెనెగాడబో. నింమకై స ।
 .నిలువబడెనతొలి. .కలకన. దేవుని. .జూచిహయ్య. బర్హ-నన్న
 .బంధింపబడసీకు. .వద్దు. వినుమహ్యబ. .రీటనందసీకుమూ.

యి.మ్మను

ఁ. నూర్చుందునూరక. గొల్లెపిల్ల టూల. గదలను మెదల నే. నదిరిపడను ।
 (జల ।

.నోరె త్రగుండు. ని. సుమహు. సల్క. తో. .దిలకింప. నీమను. మ్యలనవలికి ।
 .దతిమివేయ. ము. నిన్ను నే. మతిక్షవింపంబు ।
 .నెట్టిభాధయయ. ననాకు. బెట్టుమీవు ।
 (హు) .పొండునన్నొంటిగానుండ .సిండమీర ।
 (నేవకుడు) .లికిపననె. డయి. టకునా. కిషమ. కడంబు ॥
 (ఆ) మ॥. అటం. నా. హితుంబు. రుద్రోలితిగదా. .యవ్యానికిన్మూళి. చూ॥
 .డికిగల్గున్. మతిమె. తనె. యలరెడు. .నెండంబు. రానిమ్ములో ।
 .నికివా. ముక్. .గవివాని నమ్మింబు. .కొ. కీవింపగా. .జేయనీ ।
 .దుకృపన్దాపున. (హ్య) .గొల్ల. సిద్ధపడు (ఆ) లే. దో. సాధనం
 బెద్దియనీ ॥

నీసమాలిక (హ్య)
 .ప్రేదెట్లయెసను. నీచుచూపూ. గోలా. పోవుటతప్ప (ఆ) నో. దేవదేవ ।
 మోక. యణువొకగింజమో. నను మోకసలు. సాకగాలి నెగరువెం. ప్రమక
 యెదె స ।

.బుధనీకనులకు. ప్రభుండు నెడ. నెట్టి. .యౌవన్తువులై స. నచటనెంత ।
 . .యక్ష్మ. నేయ. నో. యెత్తెగిన నిమ్మట. నీకూళెతల. పెంత. భీకరంబొ ।
 .తెలియనలయనీ (హ్య) కి. దియనీ ప్రమాణం. బి. కా. చు నీనాల్కర
 .మ్మ (అ) హుబర్తు ।
 .కావలయ ననాల. కలజోడు వానిండు. జూడికదోయి. గా. పాడుటకయి ।
 .నన్నా. పసికనా. నాల్క. వద్దహ్యబర్తు. కానిచో. నాచునా. లై. సనీవు ।

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,
So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes ;
Though to no use, but still to look on you.
Lo, by my troth, the instrument is cold,
And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.
Arth. No, in good sooth; the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.
In undeserved extremes: see else yourself ;
There is no malice in this burning coal ;

The breath of heaven hath bown his spirit out.
And strewed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy.
Arth. An if you do, you will but make in blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:
Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes :
And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,
All things that you should use to do me wrong,
Deny their office. only you do lack
That mercy which, fierce fire and iron extends,
Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడనిల్వకొనవచ్చునానల్ - .గమకమిగుల్చునా.సన్నానయ్యె

.కాదుమతెందుకు .గానినింజూచుట.కొఱకై స-సీపున.న్దొని-నిజముగ

.జల్లారెఁబనిముట్టు-సలుపదునాకింక.హల్లి (హల్లి)నోయగల్గి - సేవఁ
తిరిగి

.కాఁగింపఁగల (ఆ) నటుకొడు-వాస్తవముగ .హల్లికై నాయగి
.చేయఁబడియె

.చగనిచోఁ గఱఁగూర .చగనిపయోగింప .చెట్లకై మక్కిలి
.న,నటతోడ

.బొలసెను-గానిచో- .చ,లికించు మీ వేయి.మందొబ్బొసలేద
.చందగంబు

.సద్దానియగ్గిఁజ.ల్లార్చి .దేవునియొచ్చు - .చగపుని గుఱుదా
.పైఁబడిచెను

(హల్లి) .బ్రతికింతు నద్దాని.గ్రమ్మట నామొచ్చు. చేతఁ బిల్లఁడ
(ఆ) యల్ల.చేకదేని

.యదిచిన్నయచ్చిచె.న్నారజేసెనపు-సీ.పూసకకదిసిగు
.పొందెను

.నటుసల్పెదుహ్యబర్త- .యంతియ కాకొక .పడిసేద కన్న
.యందునను

.గుఱురాలఁజేయును- .మఱియు- బొట్లకాదు .బలిమిమనసికొల్ప
.బడినవర్క

.తనయజమనా .బై.కొనునట్లు-నాకుఁజె .యిప్పుడేయిదు-స
.పుడదతిండు

.నస్తువులెల్లన .వ్యానికార్వంబు .చి.రసంక-న్దా- .మొకాగ్ర

.మొ-నెనరు,మాలిన.పనులగు-కేవలం.భీకరాన్నియొకహల్లి.చ.ప
.దయ- .మాలినాపు

Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes
For all the treasure that thine uncle owes :
Yet am I sworn, and I did purpose, boy,
With this same very iron to burn them out.

Arth. O, now you look like Hubert : all this while
You were disguised,

Hub. Peace ! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead :
I 'll fill these dogg'd spies with false reports.
And, pretty child, sleep doubtless, and secure
That Habert, for the wealth of all the world,
will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.

Hub. Silence ! no more. Go closely in with me ;
Much danger do I undergo for thee.

KING LEAR

Act. IV. Sc. III.

Patience and sorrow strove
Who should express her goodliest. You have seen
Sunshine and rain at once; her smiles and tears
Were like a better May; those happy smilets
That played on her ripe lip, seemed not to know
What guests were in her eyes, which parted thence
As pearls from diamonds dropped.—In brief,
Sorrow would be a rarity most beloved,
If all could so become it.

(హ్య) స.రియె-బ్రతుకంబాడు- .సీపిన్న పొత్తిమీర. శేషమయి ।
 -నాకిడినంగాని -సీకన్నులంబ- సీ- మున్నుతోఁగొల్పుటకేఁద్రావయి ।
 మొనరించిపసిఁబూని-యెన్నున్నదికి .మ.పా. (5) మొనరిపిపెట్టి
 -డగఁగెదలేపి ।

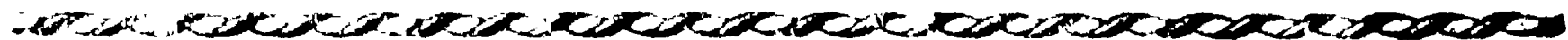
-హ్యబయ్యవలెఁ. గాని- మొదటిపేటయందు. సంగీతము ఆ (హ్య)
 -డగఁగెదలేపి ।

నిన్ను దేవుఁడుగాచు- .సీపిసతింబ్రాపు, శానకారెట్లయి . సంగీతమునందు ।
 సీక్రూర, చాటుల. నేనబద్ధములను. వాల్చిలు, వాల్చిబిచ్చి. పల్లవియందు ।

వెండియు నోముగ్గు. పల్లవి పి. శ్లో. 1. సంగీతమునందు - మ.పా. పల్లవియందు ।
 .మఖిలజగతిఁగల. యదంతానమనె . సంగీతమునందు. హ్య . పల్లవియందు ।
 (ఆ) భళిత్తై నమూ-హ్యబయ్యవలెఁగదాపి ।
 (హ్య) శాంతమిరికవద్దు. సద్దు-సపు ।

కడురహస్యముగనుఁ. గలి. ముమరండుముగనుఁ
 నేనుసీకయిబలు. హానిఁగందా ॥

త॥ ఓరుపువంత- మొం. మొం. మొం. వాదా
 .లొనరించెనమలోన. .ప గ్మలి నెట్టి
 .సాగుమీఁతంపఁగఁ. శాలుసం
 .చొక్క-సారియెండయువాన. జతప ముగిపు ।
 .నారసినాఁడ-వా. .యలివచియిసగ
 . .నలముకన్నీ రేల్లి. .యగానునిబోలె ।
 . .శారు, మించినయాపె. .కాని, మోపిపయఁ
 .గడునాడునాసో, య. గల్గు, మొల్క-నగులు
 .సా రెను, నుగఁజాలజా. .మముత్యాల

RICHARD II.

Act. III. Sc. II.

As a long parted mother with her child
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth
And do thee favour with my royal hands. 30

Act. IV. Sc. I.

Give me the crown.— Here cousin, sieze the crown ;
Here, cousin,
On this side my hand, and on that side, thine.
Now is this golden crown like a deep well
That owes two buckets filling one another :
The emptier ever dancing in the air,
The other down, unseen, and full of water :
That bucket down, and full of tears, am I,
Drinking my griefs, whilst you mount up on high 31

.చా.డ్చుననాముద్దు..చాసనన్.జంట ।

.బేరుచుచెటువంటి..విందలున్నారో

.వీసమైనంగాను..పించవెర్గెసటు ।

.లాతాటము..వలయు..సపుసూపవెంట

.గౌ. నేనియద్దాని..కమరి నెద్యెలు ॥

29

గీ॥ పల్లెలో..జిర మె..డసిన..తల్లి - దాని ।

.గల ని-కిన్నెళ్ళెఱుసగ..పు. దనసమెక ।

.వనరుచు..నగు చు-నినునట్లు..వెక్కిరింతు ।

నాదు దేశంబ-నీకుమ..న్ననన'నెట్లు ॥

30

నీ॥ ఇమ్మనాకుఁగిరీట..మిదె..జూతి..కొను-

దీని..చెట్టినై పుసమ్మన..చేతులుండె ।

నీ.. హెఱిగిరీటమీ..యెడనున్న . దొండొంటి

.ముంచుచుండెడు..రెండె..మోటబాన ।

లుంగలిగినగొప్ప..లోఁతుసా..యిపగిది

.నీర్యెల్పునటయూడు..నింగి నపుడు ।

తిక్కె-సయదయ ఁగిం..దల వట్టికన్నడ

..కప్పలలో..నీండె..యఁగియుండె ॥

నడుగుపట్టినట్టి..యాబాస-మిత్రయ ను ।

.గనులనీళ్ళనిండు..కొనిన నేను ।

కలఁగినాదుదుఃఖ..ములఁద్రాపుచుండెన ।

.నెలమిసీపుమీఁది..కెక్క-చుండె ॥

31

~~~~~

You may my glories and my state depose,
But not my griefs; still am I king of those. 32

Give me that glass, and therin will I read—
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck
So many blows upon this face of mine,
And made no deeper wounds? O flattering glass,
Like to my followers in prosperity,
Thou dost beguile me. Was this face the face
That everyday under his household roof
Did keep ten thousand men? Was this the face
That like the sun did make beholders wink?
Was this the face that faced so many follies
And was at last out faced by Bolingbroke?
A brittle glory shineth in this face:
As brittle as the glory is the face. 33

Act. V. Sc. V.

I have been studying how I may compare
This prison where I live unto the world:
And for because the world is populous,
And here is not a creature but myself,
I cannot do it; yet I'll hammer 't out.
My brain I'll prove the female to my soul;
My soul the father: and these two beget
A generation of still breeding thoughts,
And these same thoughts people this little world,
In humours like the people of this world,
For no thought is contented. The better sort, — 34

గీ॥ ఈవునాకుఁగల్గు . నెల్లవార్యవలు
మఱియ నా, యెసంగు . దొరతసంబు॥

—
ఁబోయినట్లుచేయ. వచ్చునాదాఃశముల్॥

తప్ప వానికే, ల్క . నిప్పటికిని॥

(32)

నీసమానిక—

(33)

—
ఇమ్మనాకాయద్ద— మంతయ దానిలోఁ జరి వెదనంత, వ. లుదముడుతలు ।

నిరకనుబడ లేద— యూనా మొగంబున. వ. అవంతయెన్ని దె. బృలనుఁగొట్టు

ఁజేయ లేదాలోఁతు. గాయంబు కొమఱి— . రమముఖస్తుతి. నాచరించు

నద్దమ— సంపద. యునునాపతివారి. మానె తనన్ను నొక్కఁ. బుచ్చినానె

ఈ మొగమంతన. యుటిలోఁబూ వే. జనుల నెల్ల స్వఙుం. చిన మొగంబు

ఈ మొగంబా— తను. నెల్లయిహూద్యని. యువకవఁజేసిన. యట్టి మొకమా

ఈ మొగమ—యన్ని పట్టె. కెరిగిరిత్తు

—
ఁగడకు నెదిరించఁబడియెనా. బూతచేత

—
వెలయ నీ మోముసందాసఁ. బెళుచుగొప్ప

—
ముఖముక్షణభంగురంబుబ. లోబ్ధతరమట॥

నీసమానిక :—

(34)

—
.. ఏసరయ చునంటి. నెటుపోచ్చ వచ్చునో. యే నున్న యూచెట. ఈ జగతికి,

—
జనులతో నిండుగ. జగమాన్న యిది—కాని— యేఁదప్పనిచటమ. తెవలేదు

—
ఁగాన— నేనటుచేయలే. — నై స— నెట్ట లో. . తంతాంబుపడియెద. దానికొటకు

—
నాబుద్ధి నేర్పర్తు. నాయాత్మకా. . లుగ— . నీరెండు—తఁపులె. న్నెన్నో

.. నెడు

—
ఈతఁపులెసల్పు. నీచిన్ని జగమానా. జనులచేనిండుగ. జగతియందా

—
గల జనమ్ముల, ప్రహస్త. తుం నెల్లఁదెల్పుమ— . నెతఁ ఁపునకై నఁ. . దృష్టిలేదా

—
కనుక— మించిపిచ్చెవ. మానుఁగూర్చి పోలుపుత. ఁపులుసం దేహంబు. లఁ,

బెసఁగొనియె

As thoughts of things divine,— are intermixed
 With scruples,
 As thus “Come. little ones;” and then again,
 “It is as hard to come, as for a camel
 To thread the postern of a needle’s eye.”
 Thoughts tending to ambition, they do plot
 Unlikely wonders : how these vain weak nails
 May tear a passage through the flinty ribs
 Of this hard world, my ragged prison walls ;
 And, for they cannot, die in their own pride.
 Thoughts tending to content flatter themselves
 That they are not the first of fortune’s slaves,
 Nor shall not be the last ; like silly beggars,
 Who, sitting in the stocks, refuge their shame,
 That many have, and others must sit there :
 And in this thought they find a kind of ease,
 Bearing their own misfortune on the back
 Of such as have before endured the like.
 Thus play I, in one person, many people,
 And none contented : sometimes am I king ;
 Then treason makes me wish myself a beggar,
 And so I am : then crushing penury
 Persuades me I was better when a king ;
 Then am I kinged again, and by-and-by.
 Think that I am unkinged by Bolingbroke,
 And straight am nothing. But whate’er I am.
 Nor I, nor any man, that but man is,
 With nothing shall be pleased till he be eased
 With being nothing — (MUSIC) Music do I hear ?
 Ha, ha ! keep time :— How sour sweet music is
 When time is broke, and no proportion kept !
 So is it in the music of men’s lives.
 And here have I the daintiness of ear

To check time broke in a disordered string ;
But, for the concord of my state and time.
Had not an ear to hear my true time broke,
I wasted time ; and now doth time waste me,
For now hath time made me his numbering clock :
My thoughts are minutes, and with sighs they jar
Their watches to mine eyes. the outward watch,
Whereto my finger, like a dial's point,
Is pointing still, in cleansing them from tears.
Now for the sound that tells what hour it is
Are clamorous groans that strike upon my heart,
Which is the bell : so sighs. and tears and groans,
Show minutes, times and hours ; but my time
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy.
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.—
This music mads me; let it sound no more:
For though it hath help madmen to their wits,
In me it seems it will make wise men mad.
Yet blessing on his heart that gives it me !
For 't is a sign of love, and love to Richard
Is a strange brooch in this all hating world

నుజలఁగాఁబడినాఁడఁ-నుటియునొక్కఁతల్⁶

.దాయాదుచేదొర.తనపూనాంజి।

యేఁద్రోయఁగాఁబడు.తెంచెవఁ-నెండ్లియు-

.నేనుఁదోడ్తోడ నె.య్యదెయ్యఁగాని।

గానిఁ నేనేమొసఁ-నే నెకాదెవఁదాని

.మానవుండగువాఁడు.దేనిచేత।

వై ససంతోషితుఁ.డె యుండు నేరఁడు

.కడకుఁదా నె,ద్దియుం.గానియున్ని।

ఫలససుఖంపడు.వజ్రు-(పాట) నాలింతునా

.పాట-హాహా,లయ.వజ్రలఁబోకు।

సంగీతమెంతయ.సహ్యంబుగానాండుఁ

.దాశంబుతప్పి సం దర్శముచెడి।

యాతీరుగానుండు.సదిమనుష్యులైబతు

.కుల,మొట్టికొ-మఱి.యలనెరుసగ।

ఁదప్పతీఁగెనిచటఁ.దాశంబుచెడిసని

.చెప్పఁగల్గెదఁజెవి.చేతఁగాని।

నాయనస్థయ.మఱి.నాదానివితమునాఁ

.గూరిచి-నాదాని.కు-నపుబ్రతుకు।

.కాలముఁదప్పట.యాలించుచెవిలేక

.పోయెఁగాలమువ్యర్థ.పుచ్చినాఁడ।

ఁ.గావుననిష్ఠున.న్దాలముసృగచేసెఁ

.గారణమేమనఁ.గాలమిపుడు।

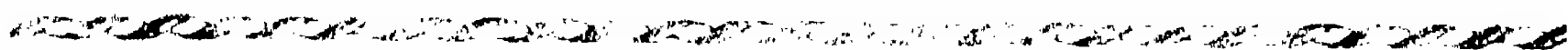
సలిపెద నెక్కించు.గడియారముగనన్న-

..మొనయునాదాతలంపు.లునిముసమాలు।

నెండ్లియునవిచెప్ప.వేడ్లిట్లుట్లు.తో

ఁదమునీళ్ళనుఁ.దుడిచిబాగు।

సలుపనదపటకు. సులుపోల్కి నావేలు

—
 .నగపచుక్కపై గడి. యూరమ్మనా
 నాచూకన్తోడు. కి. న్నావలిపగ్గూ—
 .సిద్ధ్యదేగంటయో. చెప్పిగ్యమలు
 నోకే ఘంటచీరుస. సున్న నోడండము. పై

—
 గోటుములులై. శరణు మంగళ
 నిట్టూర్పులున్ గంటకి. నీల్లముములుగు
 .లిటనిముసంబు. లా. వృత్తులుహతి

—
 .నన్ను పోరలు. గాని. నాకలము

—
 .నాజుతిగర్వము. నన్నిలచుచు

—
 బిరుగిడుచున్నది. నానిగంటలుకొట్టు
 నాఁడెనై నేబిచ్చి. పసులుసలుప

—
 నన్ను వెత్తిగడచోయి. మ. న్నగి. గానము—
 .నుతివద్దు. తెల్వి. వెం. బాబులనద్ది

—
 .పోడమిం చుటకు. గోళు. నడినప్పటికి. నాకు

—
 .గన్నటుచున్నది. జూగు. రమ

—
 మామ్మరిమాగ నెట్లు. బాటిం. చునని. యైన

—
 .నదినాకువిస్పించు. నతినివపడికి

—
 నిచ్చుడై సంబుసంతోష. మేమసంగ

—
 గుఱుఱుగాగుండునక్కరేమ. ను. న్మతీయును

—
 నా పయిరజూపు. పునుసేం. తియగు. తొడెపు

—
 పర్వముసపవ్యమెసల. జగమునందా

RICHARD III*Act IV. Sc IV.*

Ah, my young princes ! ah, my tender babes !
 My unblown flowers, new-appearing sweets !
 If yet your gentle souls fly in the air
 And be not fixed in doom perpetual
 Hover about me with your airy wings
 And hear your mother's lamentation.

35

MACBETH*Act. IV Sc. III.*

Give sorrow words : the grief that does not speak
 Whispers the o'er-fraught heart and bids it break

36

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. III. Sc. II.*

We, Hermia, like two artificial gods,
 Have with our needles created both one flower,
 Both on one sampler, sitting on one cushion,
 Both warbling of one song, both in one key,
 As if our hands, our sides, voices, and minds,
 Had been incorporate. So we grew together
 Like to a double cherry, seeming parted,
 But at an union in partition;
 Two lovely berries moulded on one stem;
 So, with two seeming bodies, but one heart;

37

ద్వి॥ .తొఱఁగిరాయకటన.నొరబిడ్డలార ।

.పరువడి-నాముద్దు.పసికూసలార ।

నావిడకుండిన.ససలా-రక్రొత్త ।

గావెలసినమంచి.గంధమ్మలార ।

సంకెళ్ళిపడఁబోక.మునిచేగాలి ।

నింకమీ.యాతుమలె.గురుమనున్న ।

మీగాడ్పుఁకొక్కలన్మదలినామీఁద ।

మూఁగుచుమీతల్లి.మూలనుపినుఁడు॥

(35)

ద్వి॥ పలుకుటవంతకు. బలుకలేనివగ ।

బలుపుమీఱిసయెడ .స్వగుఁడే॥

(36) (1)

స్త్రీ॥ మనచూ.నెచ్చెలి-స్పష్టి.నొసరుచువేల్పుల ।

.వలె-నిర్దురమునొక్క.ప్రక్కమీఁద ।

ఁగూచుకొండి-మొక.తాయి.జేచిఁబోడుగనొక

.పాటఁబాడుచు-మన..పాశ్వాములును ।

ఁగరములుగొంతులు .మఱియుమనంబులు

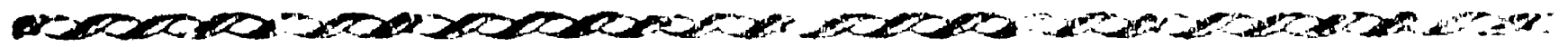
.నొక్కఁటెయున్నట్టు.నొక్కపూవు ।

నెలకొల్పినాముసూ.దులతోడనాలాగు-

.నెడఁబడినట్లుగ.నబ్బడియఁ గలిసి ।

యందువింతగుదొంతర.పండుపోల్కి ।

రెండుపండ్లొక్కతోడిమెకు.మండుకరణ ।

MUCH ADO ABOUT NOTHING*Act. IV. Sec. I.*

Being that I flow in grief,
The smallest twine may lead me. 37

OTHELLO*Act. III. Sec. III.*

O curse of marriage !
That we can call these delicate creatures ours,
And not their appetites. I had rather be a toad,
And live upon the vapour of a dungeon,
Than keep a corner in the thing I love
For others uses. Yet, it is the plague of great ones
Prerogativèd are they less than the base;
'T is destiny unshunnable, like death :
Even then this forked plague is fated to us
When we do quicken. 38

Act. IV. Sec. II.

What shall I do to win my lord again ?
Good friend, go to him; for, by this light of heaven, 39

•బొందులొల్పారు రెండుచూ.పునకుమాత్ర !
మనకు వేర్వేరుగాని, నె.మ్మ నమొకటియే ॥

ద్వి॥ వనటతోనే దేలు.వాడఁగాఁబట్టి !
ననుసన్నదారమై.సన్నద్ధవచ్చు ,

37

సీ॥ అక్కటక్కటపెండ్లి.యాపద-యామూచ్చ
•తెసజంతలుముస.వనుచుఁజెప్ప ।
వచ్చును-మతియుస.వ్వారల.వాంఛలు
•కాపుమసవి-యొక్క.కప్పసగుచు ।
నేలయడుగుచెఱి.సాలగాలింబీల్చి
•బ్రతికెదఁగానినా.వలచినట్టి ।
వస్తువులోనొక.భాగముపరులభో
•గంబునకిడనొల్లఁ-గాని-గొప్ప ।
వారికున్నయిడుమ కొద్ది.వారికన్న ।
•గోవలముభాగ్యశీనత-చావటులది ।
వడలవీల్చుడనిగతి-యా..పంగమారి ।
బ్రతుకుతోడ నెవిధియింపఁ.బడెనునుసకు ॥

38

సీ॥ తిరిగినావిభునిస్వాధీనపర్చుకొనుట
•కే నేమిచేయుదు..హితుఁడ-వాని

I know not how I lost him. Here I kneel :—
 If ever my will did trespass 'gainst his love,
 Either in discourse of thought, or actual deed ;
 Or that mine eyes, mine ears, or any sense :
 Delighted them in any other form;
 Or that I do not yet, and ever did,
 And ever will—though he do shake me off
 To beggarly divorcement—love him dearly,
 Comfort forswear me.

39

ROMEO & JULIET

Act. I. Sec. II

My child is yet a stranger in the world;
 She hath not seen the change of fourteen years :
 Let two more summers wither in thier pride,
 Ere we may think her ripe to be a bride.

40

Act. V. Sec. III:

How oft, when men are at the point of death,
 Have they been merry ! which their keepers call
 A lightening before death : O, how may I
 Call this a lightening ? O my love ! my wife !
 Death, that hath sucked the honey of thy breath,
 Hath had no power yet upon thy beauty :

41

.యంపకీ వేగుమే.మన- నే నెఱుంగిన
 .నటాలసతనిబోడ.గోటాకొంటి
 నో-సాక్షియూ.నియ.బోర్లది-మే లినిబోడ
 .వొసెయ్యెముసెయ్యె.ప్రతిభుకొంటి
 నేసినా.యెల్లము.మొససెవ్యాచార
 .మొసెగొనినెక్క-మో.పసెనెగొని
 గోత-నాకొన్నలు.నీణకొంటి-తే-మొ
 .తేనెయ్యెదియెయ్యె.న.నీణకొంటి
 మొసెవేదొకొంటి.యెయ్యె.న.నీణకొంటి
 యొచ్చె.మొసెకొంటి.న.నీణకొంటి
 వానినె.పెసెనె.న.నీణకొంటి
 గొల్లయగొల్లయ.గొల్లయ.గొల్లయ

39

కం॥ నాపల్లయంపకీము
 లోపలగొల్లయ.గొల్లయ.గొల్లయ
 .దొప్ప-మొకొంటి.పంపి
 కీపె.జెల్లయ.గొల్లయ.గొల్లయ

40

సీ॥ మొసెయ్యె.ప్రతిభుకొంటి.మొసెవేదొకొంటి
 .మొసెవేదొకొంటి.మొసెవేదొకొంటి
 రిపచొప్ప.నీణకొంటి.నీణకొంటి
 .నీణకొంటి.నీణకొంటి.నీణకొంటి
 నోసినా.ప్రతిభుకొంటి.యెయ్యె.న.నీణకొంటి
 .నీణకొంటి.నీణకొంటి.నీణకొంటి

41

Thou art not conquered; beauty's ensign yet
Is crimson in thy lips and in thy cheeks,
And death's pale flag is not advanced there. 41

What's here ? a cup closed in my true love's hand ?
Poison, I see, hath been his timeless end.
O churl ! drunk all, and left no friendly drop,
To help me after ?—I will kiss thy lips;
Haply, some poison yet doth hang on them,
To make me die with a restorative. 42

TEMPEST

Act. V. Sec. I.

His tears run down his beard, like winter's drops
From eaves of reeds. 43

TROILUS AND CRESSIDA

Act. IV. Sec. IV

O heart heavy heart,
Why sigh'st thou without breaking ?
Because thou canst ease thy smart,
By friendship nor by speaking, 44

మృత్యువిప్పటికినీ. మేటిసౌందర్యమూ
 .బోగొట్టగలశక్తి. బొంపగుంజె.
 నోర్వబడలేదాసీను. స. కాప్పవమ్మ
 . తెక్కి-యంబింతవఱకునీ. చెమ్మ-లంకా
 మఱియు సేమోపి నెల్లగఁ . బరగింప మంజె.
 సచ్చటికిమిత్తి. నెలి. సిహ. మరుగ భేదా॥

గీ॥ ఏమిది చోట- నొకగిన్నె- . నామనోహ
 రకరగలగ్నమెస- చా. రా- విషంబు
 వాని. కపమృత్యుకతమయ్యె- . బరమలుబ్ధ
 క్రొలితినయంతయు- మఱిమి. గుచ్చలేద
 . ప్రణయబిందువు నాకుఁగో. వృడుటకింగీ
 ముద్దఁ బెట్టెద నేనునీ. మోవినిహ్వా
 డంబుకొనియుండవచ్చునే. మోసఁగొంత
 వినము- నన్నదిచంపు. ని. రవ్యంత. చెలంగ॥

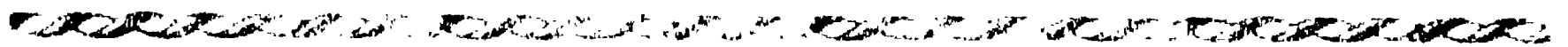
42

ద్వి॥ కాలుఁగన్న ర్యాని. సద్దమ. బదను
 . జేరెల్లొనముమ. చిమ్మ- . కలఁజ్జి॥

43

గీ॥ అక్క-టంజెందమ బుట. నగుహృదయము
 ముక్క-లై పోవనిట్టు. బు. పుచ్చెరే
 చెలిమిచేఁగానివలుకుట. వలసఁగాని
 నీవుననన్పించుచు. తేపుకనంబు

44

Act. V. Sec. II.

Ah, poor our sex ! this fault in us I find,
 The error of our eye directs our mind :
 What error leads, must err. O, then conclude,
 Minds swayed by eyes are full of turpitude. (1)

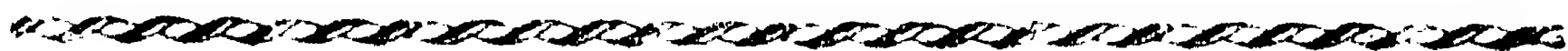
WINTERS TALE*Act. V. Sec. III*

I an old turtle,
 Will wing me to some withered bough, and there
 My mate. that's never to be found again,
 Lament till I am lost. (2) 45

VENUS AND ADONIS

Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,
 Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean
 "Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou
 To stifle beauty, and to steel his breath,
 Who when he liv'd, his breath and beauty set
 Gloss on the rose, smell to the violet ?
 If he bi dead, — O no ! it cannot be,
 Seeing his beauty, thou shouldst strike at it :—
 O yes ! it may. thou hast no eyes to see,
 But hatefully at random dost thou hit.
 Thy mark is feeble age : but thy false dart
 Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.(1) 46

If he did see his face, why then, I know,
He thought to kiss him, and hath kill'd him so. (2) 46

“Wonder of time,” quoth she, “this is my spite,
That, thou being dead, the day should yet be light. 47

RAPE OF LUCRECY

O happiness enjoy'd but of a few !
And, if possess'd, as soon decay'd and done,
As is the morning's silver-melting dew
Against the golden splendour of the sun;
An expir'd date, cancell'd ere well begun :
Honour and beauty, in the owner's arms,
Are weakly fortress'd from a world of harms. 48

నయ్య. యోకాదదుట్టుల . నుండబోదు!

— —
చూచిచూచియువాని. సొగసునీవుంబాడు

. నలుపుట- పా- - నలు. జరుగనచ్చు!

. కనుగొనటమనీకుం. గన్నలులే- వైస-

. నెట్టులోచీడలు. నొట్టివావు!

వెలయునీగుటి, లావలు.. పెద్దతనము!

కాని-యా, లక్ష్యము సమస్త.. కడిగిమోయి!

కోల, పెడలకి పెరిగి పసి. నుట్టివాని!

గుండె వెండియు బ్రదలు. గొట్టుమండె||

గీ|| . వాడువానిమోము.. బరికించె నేనియు!

నేల వేయిమాట. భేనెలొంగుచు!

వాడుతలచినాడు. వానిముద్దాడగ!

—
ననగ-వానిజంపె, పైతెలుగున

కం|| కాలమానగుచోన్వల-చిటా

. లా, లలనయు బ్రక్క-స్థితి. నామమమో!

—
వీలోక మెడసిచనగగా!

. నేలావెల్లడిగనండె. చిరస్థవలువ ||

త|| . కడుగుగొట్టుచుచే. గుర్రగు, గుర్రును

. బడుహు. నీవొక. పట్టుకో, పాన!

. వడితో జెడెడుప్రొద్దు. అంగుళమెండ

—
. గాయవేసువ నెండి. కరగుండుచుచలె!

. మడిసెడు, నేది. ప్రస్తుతమెంతలిడన

My husband is thy friend, for his sake spare me ;
 Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
 Myself a weakling, do not then ensure me;
 Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
 My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,

49

Why should the worm intrude the maiden bud ?
 Or hateful cuckoos batch in sparrow's nests ?
 Or toads infect fair founts with venom mud ?
 Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
 Or kings be breakers of their own behests ?
 But no perfection is so absolute,
 That some impurity doth not pollute.
 Unruly blasts wait on the tender spring;
 Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
 The adder hisses where the sweet birds sing ;
 What virtue breeds, iniquity devours :
 We have no good that we can say is ours ;
 But ill-annexed Opportunity
 Or kills his life, or else his quality.

50

.మునుముందె తాఁదూడువు. నొప్పందా-బరువు

నొడలిసాగసుమతి. యుంజెందువారు

. కావజాలరుపానిఁ., గడగండ్లుసొంకి॥

48

ఉ॥ .నాదుమగండునీకు, జెలి-

.నన్ను మిగుల్చుమువానిఁగూర్చి-నీ!

.వాదటగొప్పవాఁడవది. యొసఁ

దలంచుము-విడ్వసన్ను నెం!

తో,దయ-మోసకానివలెఁ

దోచవు-నన్నిట మోసపుచ్చ-కే!

.బేదను-బల్మిబట్ట-కొకపెట్టున

నావలియు, రుప్పిన్నుఁబై ।

.గాఁ, దెగఁదీయఁదా'యె-నిటు

.కాతీయపెట్టకుమూఁడుదానినిన్ ॥

49

ఉ॥ .కన్నియ మొగ్గ నేలచొరఁ. గావలయున్ బరు-గేలపిచ్చుకల్ ।

వన్విసశూళ్యగుడ్లుపొద. వంబకునట్టలఁజేయుఁగోయిలల్ ।

.క్రన్నననీటిబుగ్గలనుఁ .గప్పలదేల నిసంబుఁగల్పెడున్ ।

సన్నగమంచిడెందముల .నక్కె-డుఁగొంతుతనంబదే- తే!

.డెన్నకతప్ప నేలతన .యచ్చిన .యాసతిఁ- గాని-దేనికిన్ ।

దిన్నగనుండదంతయుగఁపఁగఁ-ఁగొండొనలోపమంతుడున్ ॥

ఉ॥ ఎంతయులేతమొక్కలప. బంబడఁ .దంబరిగాడ్పొంచు-న్, తే!

.రుంతసగాబుమొల్చు- బస.కొట్టుడు బిట్టలుపొడఁ, జిల్వయా ।

పొంతనె- దోషమాన్దొడిరి. పుణ్యము, గా, చిసదానిప్రి. రగు-ఁగా!

నింతకుమంచిలేదు దుర. వృష్టముచెర్పఁగ రాపి ధేరికిన్ ॥

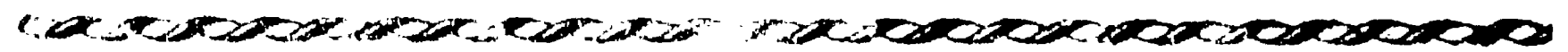

The patient dies while the physician sleeps;
 The orphan pines while the oppressor feeds;
 Justice is feasting while the widow weeps;
 Devise is sporting while infection breeds;
 Thou grant'st no time for charitable deeds:
 Wrath, envy, treason, rape and murder's rages,
 Thy heinous hours wait on them as their pages: 51

O, hear me then, injurious, shifting Time :
 Be guilty of my death, since of my crime. 52

Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?
 Honour thyself to rid me of this shame ;
 For if I die, my honour lives in thee,
 But if I live, thou liv'st in my defame:
 Since thou couldst not defend thy loyal dame,
 And wast afraid to scratch her wicked foe,
 Kill both thyself and her for yielding so. 53

At last he takes her by the bloodless hand,
 And thus begins "What uncouth ill event
 Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?
 Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?
 Why art thou thus attir'd in discontent ?
 Unmask, dear dear, this moody heaviness,
 And tell thy grief, that we may give redress, 54

త|| ..బలము నుగ్గి నై ద్యుఁడూ విదూరింప.. సనదయెం డెడుఁగూళ

.హాయిగ మెక్క-

..సలిపించిఁ సుడిచెడు. న్యాయాధికారి .యల. వితంతువు నేడ్వ-

..నాలోచనయునా

ఁ. గలిగియాటాడుఁడేఁ .గఁగసంటాతెవులు- .మంచిపనులకు

స. మయమునీ, వీపు

.కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబ్బు- .మోసమున్ - జెలు-
 జం. శ్చటను- బంట్లవలె||

51

ద్వ|| ఏనుఁగునిల్కడ లేక. నీశించువేళ

..ప్రాసహించునా నేక. పువలెనాచాపు||

52

త|| .ఏ నేచేయి-నీ. విట్టేర్పాట .వడఁకెద-నిసిగ్గు. వలసనిన్ని ప్లు!

. శేలించిపరుపునఁ.. పురుషున నేనఁ.. బలలినాగొప్ప. దక్కునునీకు!

.వాఱాయ- మటుకాని. పట్ల-నా .అవ్వ నతోడనిల్చును-

.నీ, చెలి-స్వగతు!

ఁ. తీలిచికావకి ..చెల్వలసలొంగి .యుండుటచేఁ .బొల. యము

దానితోడ||

53

నీ|| .నాఁ .జెట్టకేలకుఁ ..శాలినచేతితో .నాపెనుఁబట్టి

యి. ట్లనఁగఁ, దొడఁ

. నేవింతిడదానీ. కెఁగ గెను - నీవిట్లు .వడకుచునుంటివో

.వాలుఁగంటి!

.నీసొగ్గనై నవ. న్నఁజెఱచెనేవంత- .యెందుకీవిటులుంటి

.వింపుఁదొఱఁగి:

.వెల్లడియొనరించ .వేయక్కటకటనీ .వనటి. దానిం

దీర్చి. వచ్చు నేము!

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe :
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe : 54

As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in range, being past :
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw. 55

SUNNETS

When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected ;
But when I sleep, in dreams they look on thee, 56

.అనఁగముమ్మాఱుఁదన, పొమ్మ.టగ్గియూరు|

.పులసురగిలిం చెనొకజాలి.పలుకనుటకు|

.దొల్లి మిక్కిలి యణఁకున.తోడఁదెల్పె|

.మగనికిన్ -దుట్టతుదకున.పొమ్మగునెతెనదె|

.పరువుపగ వాని చేఁదీయఁ.ని జెనటంచు||

54

సీ|| .ఇఱుకు,తూమునఁగఁడు.నులుముమించు జెడునల

.తనవడిఁగాంచుచగా.పునకుమించి|

.పరువిడు- నింకనె.గురుచుండునుడివడి-

.యెంతయుంబొడవుగ.నెదిగి- నెనుక|

.దన్నంతదబ్బునఁ.నఱిమీనయోగ్నిటి

.పాయకెంతబిఱానఁ.జంపఁబడెనొ|

.యంతకం తెనెట్టి.యల్క-ముమ్మరమునఁ

.గ్రమ్మఱనదిపిల్వఁ.గాఁబడియెడమ|

.నారహిసరిగనవ్వాని .యూరుపులుసు|

.వానివంతలునలుపుఱం.పంబుచెలుపు|

.మొససిముందుకు నెతనుదొర్లి.బ్బుటకుమఱియు|

.దాని నేలాగుటకు- నెనుఁ.పట్టుముఱలు||

55

పం|| కను తెప్పముసినప్ప డె|

.కనెడున్నాకన్నదోయి.కరమేమన-ఁబ్రొ|

.దునఁగాంచువానిసరకు|

.నొననవినినుఁజూచునేనుఁ .,గూర్కిడఁగలఱోన్||

56

సగియంయది జీవితాపహా హృదయేకిం నిహితానహన్తిమామ్ |
విషమప్యమృతంశ్చచిచ్ఛవే | దమృతంవా విషమీశ్వరేచ్ఛయా ||

రఘునంశేసర్గ: 8 శ్లోక: 46. 1

ధృతిరస్తమితారతిశ్చ్యతా | విరతం గేయమృతుర్నిరూత్సవః |
గతమూభరణప్రయోజనం | పరిశూన్యంశయనీయమద్యమే || శ్లో 66. 2

కామంతీవతిమేనాథ | ఇతిసావిజహశాశుచమ్ |
ప్రాజ్ఞత్వాసత్యమస్యాస్తం | జీవితాన్మీతిలజ్జితా || స 12 శ్లో 75. 3

ఉపమానమభూద్విలాసిసాం | కరణంయత్తపకాంతిమత్తయా |
తదిదంగతమీదృశీందశాం | సవిదీర్యేకానాఃఖిలు స్త్రీయః ||
సమూహ సంభవే. స 4. శ్లో || 5. 4

అహమేత్యపతంగవర్తనా | పునరంకాశ్రయణీభవామితే |
చతురైస్సరకామినీజన్తైః | ప్రియయావన్నవిలోక్యనేదివి || శ్లో 20. 5

తమవేక్ష్యురూరోదసాభృశం | స్తనసంభాధమూరోజఘానచ |
స్వజనస్యహిదుఃఖమగ్రతో | వివృతద్వారమిహోపజాయతే || శ్లో 26. 6

వంతు

గీ॥ .ఈపువ్వులదండయా సుతాడఁ బాపినయెడ ।

.నానె, డఁగనిడఁగాననన్ . జంపదే॥

.యగువినపాత్రబ్రతికించుముం. సుగనొక్కపు ।

.కాదునదివేల్పుటిచ్చునొ. కలువినమపు॥

1

గీ॥ .చనియె, చెట్టతనము, చిత్తెనా, చనిగూము పాట, చెట్టెనా-చెట్టె..

పండువుడిగె ।

.దొడవు, పని, పుపుడు, పడమరై-నాచగు । .మెత్తపానా పల్లె,

.రిత్తనోయె॥

2

గీ॥ .నాచుమగఁడుబ్రతికి. నాచువిమిక్కిలి । యా పొసగు, చరిత్ర. నాచు
గ్రహోదే॥

.నతని. పలుకుమారుటా.. రసి నందొల్లి ।

. బ్రతికియుంటిననుచు. బడపెసిగ్గు॥

3

గీ॥ ., సౌరుక, తనహాయిల్లు. వారికెల్ల ।

.నీచునె, క్షేమపొల్కియై. నెగజుచుండె॥

.నట్టిదిగోయపుడుపొంద. నిట్టి, పాటా॥

.ప్రయ్యబడగుంటి-గడుగట్టి. వార, తెవలు॥

4

గీ॥ .వనమిడుత, బాక. నిప్పుడే, యరుడెంచి నులు

నీ, పుడియెడ.. నిరవుకొందు॥

.నేస్తకాడనీపు. నెఱకాణల వేల్పు॥

.చెలులచేతఁజూడఁ బడక ముండె॥

5

గీ॥ .అతనిజూచియెచ్చె. న. చెల్లుబొక్కిలి॥

.గుబ్బలదరబాండు. కొనియెగుండె॥

.తలుపు తెఱవఁబడిన.. చెలువునఁగనవారి ।

.యెదుటను, వలనంత.. యెరు వేలఁగదె॥

6

శశినాసహయాతికౌముదీ సహమేఘేనతటిత్స్వలీయతే।

ప్రమదాఃపతివర్తమాణతి। ప్రతిపన్నంహిపచేతనైరపి॥ శ్లో 33॥ 7

నూనంతస్యాఃప్రబలమతితౌచ్ఛాననేత్రంప్రియాయా।

నిశ్చిసానామశిశిరతయాభిన్నవర్ణాభరణమ్।

హస్తస్యస్థిముఖమసరలాన్యకీలాంబుజతాన్య। [శ్లో 23 8

దిగ్దోర్దేస్యంత్యహపసరఃశిష్యకాంతేన్భిభర్తి॥ వేఘనందేశే స. 2

విశ్వానేనాధరకిసలయక్లేశినావిక్సిపస్తీం।

శుద్ధన్నానాత్ప్యమిషమాశం నూనంసంకంఠంబమ్।

నాత్ప్యంభోగభంభమపసచేత్స్వన్నజోఽపీతినిద్రా।

మాకాంక్షంతేసయననిలిలోక్పీడదగ్ధానకాశామ్॥ శ్లో 30 ॥ 9

ప్రచాయస్సోఽభివతిరహశాన్యప్తిరార్థాంతరాత్మా॥ శ్లో 31 ॥ 10

ఆశ్వాస్యైవనంప్రళయవిరహోదగ్రశోకాంసఖింతే ।

తైలాదాశుత్రినయనన్యోఽథ్థాతకుటాన్నివృత్తః।

సాభిజ్ఞానంప్రసౌతమశతైస్తద్వచోభిర్మమపి ।

ప్రాకఃకుండప్రసవశిశిలం శివితంధారయేథాః ॥ శ్లో 53 ॥ 11

వీలః కుండప్రసవవారినింనాభి । క్షిప్తైర్వింశతిభిరచారువల్లవాః ।

నిరస్తమూల్యాభిరహిషాతేఽనాఃస్థితానిరాశఃప్రమదాఃప్రవాసినామ్॥

ఋతునంహరే. స 2, శ్లో 12. ॥

గీ॥ ..వేలుపులుబావ్వతోడనే. నెన్నెలచను
 ..మొగిలితోడుతఁగూడన. పఁ గెడుమోక్షపు
 ..పొలఁతుకలు పెనిమిటికలఁపఁ. బోవుచున్నది
 . తెల్విలేకున్న వానిచేఁ. దలియఁబడుము॥

7

చ॥ ..పొరిఁబొరి నేడ్చుచుంబఁగఁడఁ
 .బొంగిసకల్గవ-నుర్పు వేఁడిచేఁ
 ..బిరిసినవన్ని యుస్థలుగు.. నావేఱితో నొత్త-స్థిరుగిన్న-..దాల్
 ..పిలువడుచందమము.వగ-..వే)తెనఁబొంగుఁబొంగి-నా
 ..మురిపెపుముద్దరాలిచేయఁ. పొంగుమోగంబ నిజంబు త'త్వము॥ 8

గీ॥ .మోవిచిపురుగందిండుసా.ర్పుచును-..పచ్చ
 ..తానమునబిరుపై యెక్కు.నానవేలు
 .కురుతెగ-చదానిఁగన్నీరు.. దేరిలుసేవద
 .గోరికలనై వఁగల్గునా. కూటమియని॥

9

ద్వీ॥ .తరచుమెత్తనిగుండె.చగు నెల్లవాఁడు
 .పరఁగుచుండు నెనరు..పై కొనునడితి॥

10

గీ॥ .తొలి, మొదయుక, వనరెడను. చెలియమల్లు
 ..లూరడించి-తిరిగివచ్చి-..యనిద, నేమి
 ..నునుపుపల్కుల, నానవా.లలర-బ్రబౌద్ధ
 .న, సడలెడు మొల్లవంటినా. యనుమునిలుపు॥

11

గీ॥ .సీలికల్వచూపు. సీటిచుక్కలఁదప్పఁ
 .బడినదొండ మోవి.. బెడఁగుచివురు
 .గలిగిమగలనె, డయు.. గరితలు-సంగార
 .ముడిగియాసఁదొ, అఁగి. యున్న వాని॥

12

హృదయమిషుభిః కామస్యాంతస్సకల్యమిదంతతః ।
 కింముఖేభిరద్రాంస్వ క్షే సమగమకానిశీమ్ ।
 సదనువననామూలేభ్యః పిపియూంసమవాప్యతాం ।
 మమనయసద్యోగుద్యాప్సత్వంసభిసభవిష్యతే॥ పిప్ర మూర్వశీయే॥ 13

అనంతమిద ర్హృద్యశ్శంసతస్యాః ప్రపవృత్తిం ।
 వనతగురభివాసౌనై వదృష్టాత్వయామ్ ।
 మమనయభిమవాప్సత్వమ్మభోభ్యాసగంధం ।
 తనవరభివిష్యత్సంహరకే కిమస్మిన్॥ 14

కల్యణశృంగ తాంవాళి శృష్టాసన్యాంగమందే ।
 తామరానన్వేషనోద్దేశే త్వయాపిరహితామయో॥ 15

కల్యణశృంగ ముదయోగం కయినేయముస్య నేత్రవాసగతమ్ ।
 వాత్యానన్వేషనోద్దేశే త్వయాపిరహితామయోగం॥ 16

కల్యణశృంగ ముదయోగం కయినేయముస్య నేత్రవాసగతమ్ ।
 వాత్యానన్వేషనోద్దేశే త్వయాపిరహితామయోగం॥ 17

కల్యణశృంగ ముదయోగం కయినేయముస్య నేత్రవాసగతమ్ ।
 వాత్యానన్వేషనోద్దేశే త్వయాపిరహితామయోగం॥ 18

చ॥ ..మొససవిల్లు, పూపూ పంపం, పికికియమమలందామంపండా
 .వింపనలపొనంగుంగంపం, నచ్చెల్లినింగంనె పంబొంపండా
 .లంపంపంబొనచిత్త కవు, లోనయ నచ్చెల్లివా) పింగంపండా
 .లంపంపంపంపంపంపం, లోనె పంపంపంపంపం, పంపంపంపం

13

గీ॥ ..మంపున నలదాని, మంపంపంపంపంపం, పంపం
 . పంపంపం, లంపంపంపం, పంపంపంపం
 . గంపంపం, పంపంపం, పంపంపంపం, పంపం
 .. పంపంపం, పంపంపం, పంపంపం, పంపం

14

గీ॥ ..మంపంపంపంపంపంపం, మంపంపంపంపంపం
 .. పంపంపంపంపంపంపం, పంపం, గంపంపంపం

15

గీ॥ ..మంపంపంపంపంపంపం, గంపంపంపంపంపం
 .. పంపంపంపంపంపంపం, పంపంపంపంపంపం
 .. పంపంపంపంపంపంపం, పంపంపంపంపంపం
 .. పంపంపంపంపంపంపం, పంపంపంపంపంపం

16

గీ॥ ..పక్కి పేరుగం, పంపం, పంపంపంపం
 .. మంపంపంపంపం, పంపంపం, పంపంపం
 .. పంపంపంపంపం, పంపం, పంపంపం
 .. పంపంపంపంపం, పంపం, పంపంపం

17

గీ॥ ..పంపంపంపంపంపం, పంపంపంపంపం
 .. పంపంపంపంపం, పంపం, పంపంపం
 .. పంపంపంపంపం, పంపం, పంపంపం
 .. పంపంపంపంపం, పంపం, పంపంపం

18

సర్వః కల్యేవయసియతశే భో స్తమర్థాన్ముటుంబీ ।
 పశ్చాత్తుతై ర్దుపహితభరః కల్పతేవిశ్రమాయ ।
 అస్మాకంతుప్రతిదిసమిదంసాదయ స్త్రీప్రతిష్ఠాం ।
 నేనాకానుఃపరిణతిరభూత్ స్త్రీషుకష్టోఽధికారః ॥

19

అవిణానుపుణవిడలితరిణం ఏదం సక్తిస్సం ॥

సహి - జదోపహుదసుహదం సణపహంగరోతవోవణ । నిక్తి దారావసి
 తతోఆరహితగ్దేణ ఆహితానా ఏసలవత్తిమ్మి సంప్రతా ॥ అభిష్టాస
 శాకుంతలే ॥ 21

తంజదవోఅణుసుదంతపవత్తు వా జహతస్స రావసిదోఅణుసుదంతపవత్తు
 శామిఅణహాసంచహమేడవతిం ॥ 22

సఖిలుసఖిలుబాణస్సన్న పాత్యోఽయస్మిన్ ।
 మృగునిమ్మగశశీరేపుష్పరాశావివాగ్నిః ।
 క్వబతహరిణకానాంజీవితంచాతిలోలం ।
 క్వచనిశితనిపాతావజనారాశ్మరాస్తే ॥ 23

కింకమిత్తం వాసు ఉమారదవో వితవోవణగమణ పరిస్సమస్స అత్తా
 పదం ఉవణీదో ॥ 24

దిలిలమూ ఉత్తమ్మ - ఏసాతు ఏచింతిదాఇంఅణసూ ఆనుంతేది ॥ 25

కింపేఅత్తిన్తిమంసోగోట ॥ 26

గీ॥ ..పాయమున గే, స్తుభోగము. ల్యడయఁగడఁగు।

.నూరకుండఁగొడుగుల. బర్హుంచిపిదప।

.ముదిమినాపర్వుతీసిదే. ప్రౌద్ధఁగొలుపు

. నెఱపుఁగొను-ఁజెలులంబని-సి, ఁగులాట॥

19

వ॥ మేల్స్యేయనితనిఁదిరిగిచూడఁగల్గుదానా॥

20

వ॥ చెలీతపసికానఁబ్రోచు, రాచరుసినాకంటఁబడినప్పటినుండియు వాని

యందలికోర్కెచే నాకీ, దెసకలిగెను.

21

వ॥ కనుకమీకిచ్చవచ్చెనేని యపుడెట్లా రాచరునికి నే గనికరింపఁబడఁ

దగుదాననొదానోయట్లానర్చుడ - లేకున్న నాకునీళ్ళదార

విడుపుడ॥ 22

గీ॥ ..వలదువలనయ్యయ్యాయ్ ఆ. తలిరుమేన।

.బూవుప్రోవునఁ, జిచ్చట్లు. ము, లికినడులు।

లేడిపిల్లనిలుకడ. లేనిబ్రహ్మకు।

లకటయొచ్చటనీవాఁడి., యలుగులెచట॥

23

వ॥ .నవకముకలవారయ్యఁదామేలతపసికానం, బడల్పడఁదేబడిరి॥ 24

వ॥ డెందమా, యుత్తలపడకు-నీతలంచినదిపుడీయ నసూయ-

యదాగుచున్నది॥

25

వ॥ సకియలారానాకెందుకువిసరెదట॥

26

యాన్యత్యద్యశకుంతలేతిహృదయం సంస్పృష్టముత్కంఠయా |
 కంఠ స్తంభితబాష్పనృత్తికలుష శ్చింతాజడంనర్భసమ్
 వైక్లబ్యంనుమితానవీచ్యసమఃశ్చ న్నేహాదరశ్శోకసః |
 వీచ్యంశ్చేహిణఃశ్చింతానయోనిశ్చేషదుఃఖైరనైః ||

27

పాతుంప్రపథమంవ్యవస్యో జలంయ మ్మాన్వసీశేషాయా |
 నాన ప్రేప్రియమిడనాయ భవతాంశ్చేహేనయాప్లవమ్ |
 ఆద్యేనామిదమప్రపథాతి కంఠం యాన్యాభవత్యుత్సవః |
 నేయం యాన్యశకుంతలా పత్యనూంశ్చ వ్యరసఃశ్చాయతామ్ ||

28

వచ్చ-కింసహవాసవరిచా ఇణంనుంఘటసవసి- అచిరద్వనూదా ఏజణ
 శీ ఏవిణాపిడినోఎవ్వ- గా కంఠితునాంను ఏవిరహీనం తానోచిత ఇ
 స్పదిశనైహిదావః

29

ఉగ్గలితబృకబలా మితిపరిచ్ఛేదణచ్చశామోరం |
 ఓసరిపాదాపత్తా ముఖాంతిభ్రాహ్మవింశదాశ్చ ||

30

శకుంహేష్యతిమనుశోకః కంఠంనునశ్చేష్యయాచరితపూర్వమ్
 ఉటజద్వారనిరూఢం సనారబలింపిణోకయితః ||

31

త|| .ఎడఁబాటునె,వ్వగ.,నెవతాఁకఁబడియె
 నరుగుశకుంతల.యనుచిప్ప--ఁ జెల్లు|
 .కడునాఁపఁబడినట్టి.కన్నీటఁ,గలఁగె
 ఁ..బసెదొ,అంగె,స్వల.నంతమొ,జూడ్కి-|
 .యడవినుండెడినాకె. పాఠా,విత్తాను
 ..కూరిమినిట్టిది-,..కూఁతులనుండి|
 ..విడికొత్త,వశటల్..వేగింపఁబడుచు
 .నెట్లుండువారలో.యెల్ల,గేస్తులును|

27

ఉ|| .ఎవ్వ జెముండుమిమ్ము,దని.యంపకఁజొగడునీడు-ఁ,దాబ్బఁబో!
 .దెవ్వ జెమిపయింజెలిమి.నింపయ.నంజివురాకుసొ,మచ్చ-మీ|
 .భువ్వ,సమతకయెవ్వ జెనఁ.బొల్పుగువండువు-చెల్లునింపనా!
 .జవ్వనిఘాశకుంతల,మొ.న.గునొసంగుడి,యాననెల్లదుక||

28

చ|| కుత్తా,సావాసముఁదొలఁగె నన్నేలనెంబడించెనవు - నుంతదేవు
 లో,నీళ్ళాడుతల్లి నెడసియుం బెరుఁగుదానవే-నన్నాడు. విన్నచును
 తండ్ర పెరిచెడుననుకముల్లు||

29

గీ|| .నోళ్ల అల్లుజార్చి.తేయనాటలినాడ|
 .కుండినెనులి,గమూలు-.జండుటాను|
 .లెల్లరాల్పుకొనుచు.నెల్లెక్కఁకఁజెలున్|
 .గంటిసీరుగాడ్చు..పరచినయ్యె||

30

శం|| .పట్టియొటుశా,వగకడ|
 .ముట్టున్-నొయింటిగుమ్మ.ముసఁదొలిసితే|
 .బెట్టుంబడియిచ్చుటకికొ|
 .బుట్టివటులఁజెనరకున్న.ముగ్గునెన్న||

31

ఇదమశిశిరై రంతస్తాసాద్వివణామణీకృతం ।
 నిశినిశిభజన్యస్తాపాంగప్రసర్పిభిరశ్రుభిః ।
 అనతిలులితజ్యోఘాతాంకంఘాహుర్మణిబంధనా ।
 త్కనకవలయంస్రస్థంస్రస్థంమయాప్రతిసార్యతే ॥

32

ఇతఃప్రత్యాదేశాత్స్వజనమనుగతుంవ్యవశితా ।
 తతస్త్వేత్యుచ్చైర్వనతిగుహకిష్యేగురుసమే ।
 పునన్వప్యింబప్ప్రప్రసరళలుమామర్పితవతీ ।
 ముక్తకంబుజయత్తత్తత్సవిషమసశల్యంనహామామ్ ॥

33

ఆలక్ష్మ్యదంతముసుఖాననిమిత్తగుహాపై ।
 రవ్యక్తనర్లరమణీయనచఃప్రవృత్తీ ।
 అంకాశ్రయప్రణయనస్తనయాస్యహంతో ।
 ధన్వాస్తదంగరజసామలినీభవన్తి ॥

34

పసనేపగిఘాసనేవసానానియమక్షామముఖీధృతైఃకవేణీ ।
 అపినిష్కగుణస్యశుద్ధశీలామమనఃకుంభిరహవ్రతంబిభత్తి ॥

35

గీ॥ .చేయితలగడగా చేయి. చేయిగంటి!

.వేడిసిగ్గారుటనంగు.. నెలియమని

.కమలాత్ - నారికాయల. గడపి - మని

.కట్టుజూకుడియ మెగడ. బెట్టుచురదగుట

32

గీ॥ .ఇటజె, పడవన నారిత్. నేగడవలచె

.నాగుమనియటదనయయ్యు.. యక్క-బెల్ల-

.. సూళ నొసన్ను దిగిగిత్. స్ని ధి. లలను

.. గనిశుడి-పిసపుములికయై. కాల్పునన్ను॥

33

గీ॥ .. కతెనా తేనినప్పు.. కతెనంగోల నెములోడచు

. పల్కొగడలముద్దు. పలుకులదొడ

. విడియఁ సూర్మింగో నెడి. కొడియ నెత్తికొనిన

. ముక్కికినంటావారెడి.. పు నెమునల్పె॥

34

గీ॥ .. నాకిలచుట్టుల-కట్టి, వే. మచూసనాడు

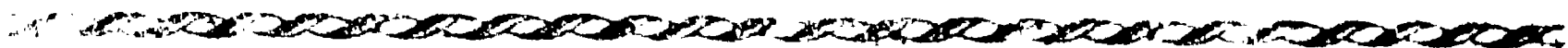
. నె ప్పొగల నెడదెగట్టు. నెలూత్తోడ

.. ముద్దచూసడవడిగల్గి. పట్టెడపు

.. తొలుచు నెసరుడుగునా. పి. నానినోము॥

35

LOVE

AS YOU LIKE IT—

Act II. Sec IV.

If thou remember'st not the slightest folly
That ever love did make thee run into,
Thou hast not loved :
Or if thou hast not sat, as I do now,
Wearing thy hearer in thy mistress' praise,
Thou hast not loved :
Or if thou hast not broke from company
Abruptly, as my passion now makes me,
Thou hast not loved.—

1

Act iii. Sec. ii.

Heaven would that she these gifts should have,
And I to live and die her slave.

2

Alas the day ! What shall I do with my doublet
and hose ? What did he when thou saw'st him ?
What said he ? How look'd he ? Wherein went he ?
What makes he here ? Did he ask for me ? Where
remains he ? How parted he with thee, and when
shalt thou see him again ? Answer me in one word. 3

శృంగారరసము

సీ॥ .. ఉరువకు, పసమిల్లుడొసెకొల్పగ సేపు.. నతిపెనయోచాకి. నేర మైనా
.. నలచియో.. తివేసె.. మతిసేపునా వియ్యం. డంగలేదా.. నీమిల్లు.. నానె
అంగునా ।

.. నూర్పుంజిగోచెలి. న్నూరిచియో.. మమ.. మమనారాగనెల్ల.. మమమ
కలుగ ।

.. నలచియో సేపు. నలచియం డంగలేదా. కొం దే మైనం బరికి. చిచాండ ।
.. చాంగినా, మరులిప్పుడంగ. నేసి నట్లు
.. తమచెప్పక సేచెలి. కాండమండీ
.. నూపునబ్బనపేడబడి. మేగవేని
.. పొండేయ న్నీపునా నలచి. డంగలేదా ।

1

న్య॥ .. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం..
.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం..

2

వచనము॥ నేడయ్యా.. నాగవేసముతో నేనెమి చేయుదును- సేపు
.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం..
.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం..
.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం..
.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం.. నానెకేసగుణం..

3

A lean cheek, which you have not; a blue eye, and sunken, which you have not; an unquestionable spirit, which you have not; a beard neglected, which you have not : — but I pardon you for that, for simply, your having in beard is a younger brother's revenue. — Then your hose should be ungartered, your bonnet unbanded, your sleeve unbuttoned your shoe untied, and every thing about you demonstrating a careless desolation. But you are no such man : you are rather point - device in your accoutrements, as loving yourself, than seeming the lover of any other.

4

Sc. V.

Think not I love him, though I ask for him.
 'T is but a peevish boy : — yet he talks well : —
 But what care I for words ? yet words do well,
 When he that speaks them pleases those that hear.
 It is a pretty youth : — not very pretty : —
 But, sure, he 's proud ! and yet his pride becomes him.
 He 'll make a proper man ; the best thing in him.
 Is his complexion : and faster than his tongue
 Did make offence, his eye did heal it up.
 He is not very tall ; yet for his years he 's tall,
 His leg is but so so ; and yet 't is well
 There was a pretty redness in his lip ;
 A little riper, and more lusty red [rence
 Than that mixed in his cheek : 't was just the difference
 Betwixt the constant red and mingled damask

Act v. S c.ii.

Your brother and my sister no sooner met, but they looked ; no sooner looked, but they loved ; no sooner loved, but they sighed ; no sooner sighed, but they asked one another the reason ; no sooner knew the reason. but they sought the remedy and in these degrees have they made a pair of stairs to marriage, which they will climb incontinent, or else be incontinent before marriage.

6

HENRY VI PART—III

Act II. Sec.

See, How the morning opes her golden gates,
And takes her farewell of the glorious sun :
How well resembles it the prime of youth,
rimmed like a younker, prancing to his love !

7

యతఃజగతే పొడవుకాదు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు

వానినొకాలోకం సాశ్వతముగానుండును గాని యాయన సరిగా
నెఱింగింపరాదు

నాతనినా పోయిన నీయననంబు చూడగలవాని నీయననంబు
గలవానినీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు

5

నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు

6

నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు
నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు నీయననంబు

LOVE'S LABOUR'S LOST

Act. IV Sec. III.

So sweet a kiss the golden sun gives not
 To those fresh morning drops upon the rose,
 As thy eyebeams, when their fresh rays have smote
 The night of dew that on my cheeks down flows :
 Nor shines the silver moon one half so bright
 Through the transparent bosom of the deep,
 As doth thy face through tears of mine give light ;
 Thou shin'st in every tear that I do weep:
 No drop but as a coach doth carry thee,
 So ridest thou triumphing in my woe.
 Do but behold the tears that swell in me,
 And they thy glory through my grief will show :
 But do not love thyself: them thou wilt keep
 My tears for glasses, and still make me weep.
 O queen of queens, how far thou dost excel,
 No thought can think, nor tongue of mortal tell.   8

Act v. Sec. ii.

Fair ladies masked, are roses in their bud :
 Dismasked, their damask sweet commixture shown;
 Are angels vailing clouds, or roses blown.   (1). 7

సీ॥ .మిగులనాచెక్కిళ్ల . దిగజూలువలనంత. నెసయ సీనిదవవాలు.గనుల

చూపు।

.పోల్కి-నంతటితీయ.మొద్దిడగా లేదా. పోల వానగులాలు. నలరు

నలబడ।

.కొమ్మం చుచిన్కల.కుం.బైడి.రేబొద్దు.చు ననాన్నెళ్ల.సుం

డిసీదా।

.మోము నెల్లుగొనంగు.పోడిమిగొ-సిడ.నాట.నాటొంగు.మొన్నెటి

యెడనా।

.నెండిచందరుడట్లు నెలుగడ నగ్గెనా-నేనేన్నెన్లు.స్పటియదా।

.మెలయచుపేపు-ని.స్మతీయు గుల్మపులండి.నర-మాయని

బొక్క.కటియ లేదా।

.నాదు.ననటయందా.ననెలుపంద మ.నన్న గంనూర్పుం.తెరిగెన్లు।

.నాలోనబొంగు క.న్నెటొంగొం చెమ .చూడమ - మతి - యవి

చూపుసేస।

.నానంతనుండిసీ.దాదన్నియన్-పరి.కాని-యా బ్బొంమనీ.లోననీపు।

.నునిచెడపుడద్దములటానా.కిగొనీట్టు।

.నెండియన్-నన్న నింకనే.స్పింతుపేపు।

.రాణులకురాకే-నీదా.వి.న్నాణము-నుడి।

.తలంపజాలదా-నాలుక.నెలుపలేదా॥

౧

గీ॥ .కొమరుగలస్త్రీలు మొలుచు.శి మూడదాల్చు

.నపుడు.మొగతొ.గులాబు.య్యోవాదా।

.వేసములవిప్పి తమవ న్నె.నెల్లడించు।

MERCHANT OF VENICE--
Act III. Sec. II.

Like one of two contending in a prize,
 That thinks he hath done well in people's eyes,
 Hearing applause, and universal shout,
 Giddy in spirit, still gazing in a doubt,
 Whether those peals of praise be his or no ;
 So, thrice fair lady, stand I, even so,
 As doubtful whether what I see be true,
 Until confirmed, signed, ratified by you. (2)

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM—
Act V. Sec. I

The iron tongue of midnight hath told twelve.
 Lovers, to bed : 't is almost fairy time. 10

PERICLES
Act. IV. Sec. VI

Here comes that which grows to the stalk ;— never
 plucked yet, I can assure you.— Is she not a fair
 creature ? 11

.తెఱినినుబ్బలిది గెడఁ స.చ్చరలు- మఱియు ।

.సుందరముగ విసరించును.లలిత పువ్వులు॥

9 (1)

గీ॥ .వందమున బోయియున్నది . . .) ముఖముతో

. . . ముందరతో, మొలుగుపడినదిగా . . . నభిజనము

. . . ముందుగా గొప్పసృష్టి. నగు మునుగులు ।

. . . నెఱుంగుచున్నది. తోడనా . . . నెఱుంగుచున్నది

. . . లలితమును మునుగులుగా రచించు. నెఱుంగుచున్నది

. . . ముందుగా గొప్పసృష్టి. నగు మునుగులు ।

. నేనుజగ దేశమునకరి. నెఱుంగుచున్నది

. . . జూచునదినికొ మోయునా . . . మనరమరిక ।

. . . నెఱుంగుచున్నది. తోడనా . . . నెఱుంగుచున్నది

. . . ముందుగా గొప్పసృష్టి. నగు మునుగులు ।

9 (2)

గీ॥ సహించుచున్నది నెఱుంగుచున్నది ।

. . . నెఱుంగుచున్నది. తోడనా . . . నెఱుంగుచున్నది

. . . ముందుగా గొప్పసృష్టి. నగు మునుగులు ।

. . . నెఱుంగుచున్నది. తోడనా . . . నెఱుంగుచున్నది

10

వ॥ . . . నెఱుంగుచున్నది. తోడనా . . . నెఱుంగుచున్నది

. . . ముందుగా గొప్పసృష్టి. నగు మునుగులు ।

11

ROMEO AND JULIET*Act. I Sc. I.*

Love is a smoke made with the fume of sights;
 Being purged, a fire sparkling in lovers' eyes;
 Being vexed, a sea nourished with lovers' tears :
 What is it else ? a madness most discreet,
 A choking gall, and a preserving sweet.

Sec. v.

If I profane with my unworthing hand ;
 This holy shrine, the gentle sin is this,
 My lips, two blushing pilgrims, ready stand
 To smooth that rough touch with a tender kiss. 13

Act ii. Sec. ii.

See, how she leans her cheek upon her hand !
 O ! that I were a glove upon that hand,
 That I might touch that cheek !

THE TAMING OF THE SHREW— *Act. I. Sc. I.*

I saw her coral lips to move,
 And with her breath she did perfume the air : 15

TEMPEST - - *Act III. Sec I.*

Full many a lady
 I have eyed with best regard, and many a time
 The harmony of their tongues hath into bondage
 Brought my too diligent ear; for several virtues
 Have I liked several women; never any

గీ॥ .వలపనఁగ, వెచ్చనూర్వలఁగలిగినచోగఁ
 .కామకులకేన్నులంచునఁ, గ్రహలువగ్గి ।
 .నాయకా, నాయకా, గ్రహలన్, బ్రహ్మ, కడతి ।
 . వెట్టియన్ - జంపఁ - బెండుఁగ - .పిషచమృతము॥

12

గీ॥ .నాతగనిచేత, నీ, పావ. సమగి, గుడిచి
 .. సేనుశుచిఁగావించితి. నేనించగిన ।
 ..చండసంబి కనాదనఁజె. కవులుకొరక ।
 .సిగ్గుగల, తైత్తిలివుండె. నీదమగను ।
 ..కలిరుమ్మననాకొక్క - తొర, గువ్వ॥

13

ద్వి॥ .చేతఁజెక్కిలిఁజేర్చు ..చెల్వముచూడఁ
 ..చేతొడ్చె ననా .చెక్కిలులఁగినా॥

13

ద్వి॥ ..వెలఁతిపగడపు, మోవి - కనఁగంటి
 ..గలికి - యూర్వులగాలిఁ, గమ్మననల్ప॥

14

నీ॥ ..పలుపులఁ, బొలఁతుల .శాగుగనే, నాన .సిస గాఁడ - నావాఁడి
 ..వినికివారి ।
 .నుల్లలేనయి, నుల్క - నుల్లదానింతే - .నాగావిధ(స్త్రీ)ల .కేమ
 ..వివిధ ।
 .గుణమూర్తి, .నుల్క - నుల్లదానింతే - .గాని - యెవ్వతెకెనఁ
 ..గలిపటి

With so full soul, but some defect in her
 Did quarrel with the noblest grace she owed,
 And put it to the foil : but you, O you,
 So perfect and so peerless, are created
 Of every creature's best.

16

TROILUS AND CRESSIDA*Act. sec. I.*

O, that ; her hand !
 In whose comparison all whites are ink
 Writing their own reproach : to whose soft seizure
 The cygnet's down is harsh.

17

TWELFTH NIGHT*Act. I Sec. I*

Love - thoughts lie rich when canopied with bowers. 18

TWO GENTLEMEN OF VERONA*Act. I Sec. I*

His little speaking shows his love but small.
 Fire that's kept closest burns most of all.
 They do not love that do not show their love.
 O, they love least, that let men know their love

19

..చెలువుతో జగడము .చేసిదానిన్బాడు .చేయలోపంబెది .యో
..మొసరెడు||

c.గనుక- నామససారనే.కల్కినైనా

.నేను మోహించలేదెన్నఁ .జైన-గాని

.నీ వెపరిపూర్ణురాలవు .నిరూపమముగ

.నలువఁబడితి నెల్లరి, మోహఁ.గుల, మోసవయి||

16

గీ|| .దానిపోల్కి కెల్ల..శవలేనా,స్మసియగు

.వానిసిగ్గుపాటు.ప్రవాసికొనామ

..అంచపిల్ల తెచ్చి.యనితొఁగుటకు,శీలు

.సద్దిరయ్యయది .యోపెచ్చేయి||

17

ద్వి|| .వలపుతోంపులు .ప్రబలుచునుండ

.నలగుపొదిలవాటలు .నందచిన్నయపడ||

18

ఉ|| .తనకు నెవ్వనినొప్పిమి.తంబునాతనినరలనెట్వేళగా

.మిక్కిలిమూయఁగాఁబడిన .విప్పితిమొంతదెను మందచుండుకా

.మనకు వశంకలేరుతను.నాన్ల గురచ్చఁగఁబోవివార-లు

.మొక్క-కొకిరియే నలమి .మిక్కిలినయ్యదామయ్యపువారి ||

Nay, would I were so angered with the same !
 O hateful hands ! to tear such loving words :
 Injurious wasps, to feed on such sweet honey,
 And kill the bees that yield it with your stings ?
 I'll kiss each several paper for amends.
 Look, here is writ,—“ kind Julia. ”— unkind Julia
 As in revenge of thy ingratitude,
 I throw thy name against the bruising stones,
 Trampling contemptuously on thy disdain.
 And here is writ —“ love-wounded Proteus. ”—
 Poor wounded name ! my bosom, as a bed,
 Shall lodge thee, till thy wound be thoroughly
healed ;
 And thus I search it with a sovereign kiss.
 But twice or thrice was Proteus written down :
 Be calm, good wind, blow not a word away,
 Till I have found each letter in the letter,
 Except mine own name : that some whirl wind bear
 Unto a ragged, fearful-hanging rock;
 And throw it thence into the raging sea !
 Lo, here in one line is his name twice writ,—
 “Poor forlorn Proteus ; passionate Proteus
 To the sweet Julia : ” that I'll tear away :—
 And yet I will not, sith so prettily
 He couples it to his complaining names.
 Thus will I fold them one upon another :
 Now kiss, embrace, contend, do what you will.

నీసమాలిక :- సరికాని- దానిపైఁ ., గినుకనాఁటలుం. బొడమె- సంతటి
ముద్దు., సుడులఁబట్టి
.చించినాఁడేపాడు. చేతులారా- హాని, కరమగు కలహంఁగ- లటానంటి
.తీయజే నెన్ గ్రోలి- .తెంపున- కద్దానిఁ గూర్చి నతేంటలనఁ. గుట్ట
కుట్టి!

., పొలంఁ గంచునటు- నేనఁ. ముద్దుఁ బెట్టెకబడు .ల్లఁగఁ ప్రశ్నేకంబు.
కాగిడంబు!

.ముక్కలకున్ -జూడు- .మిక్కడ వ్రావాయఁ. పను .వయఁగల్గు
జూ.లియ" నయూవి .

.హీనజూలియఁ, తావ. కీన, కృతఘ్నత. కున -బగ్గిరుచు. కొనుట- కేను
. హేయతతోడుతనీయ పేక్షన్ -గాలఁ. ద్రొక్కు మిసే నని. తొటదంతు
.నిటవ్రావాయఁగాఁబడి. యెన్ " .స్మరకరవిధ. ప్రో యక " మా-పము
.పోటుపడిన!

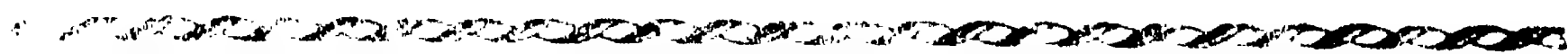
. పేర-నా యెదనిన్నుఁ. జేరుచుకొను సెజ్జ. యెసేడుగాయము. ల్మాను, పనుక
. నెండియ -నిటునే. వేటాడెదనోదీని., మోససియెన్ని .గల. ముద్దుతోడు
.గాని-రుండో-యటు .గాకముూడో .సారు .నీయెడం బ్రోచియన్
.వ్రావాయఁబడియె!

.నూరకీసీపుండు. మోమంచిగాలి- నే.నా. కమ్మలోని, ప్రత్యక్షురంబు
.బరికించు వఱకొక ., పదమైన- నాదా ,నా. మమూతప్ప- నెగురఁ
.మ్మ కు మూ పై క

.సుడిగాలి-యద్దాని., నొడసి- బంపసనూఁగుక, క్కు-లుగల, బండక.
కెంక్ర చేసి

.మఱియటనాండిభీ. కరసమూదంబు న .దగ్గ్రోయ -మాడు, మర్క
ర.య చటను!

Act. iii. Sec. i.

That man that hath a tongue, I say, is no man,
If with his tongue he cannot win a woman. 21

Act v. Sec. iv.

O, 't is the curse in love, and still approved,
When women cannot love where they, 're beloved. 22

VENUS & ADONIS

Even as an empty eagle, sharp by fast,
Tires with her beak on feathers, flesh and bone,
Shaking her wings, devouring all in haste,
Till either gorge be stuff 'd, or prey be gone,
Even so she kiss'd his brow, his cheek, his chin,
And where she ends she doth anew begin, 23

.వాని పేరొకపజ్జీ.లోన ప్రవాయంబుదే. కేండు ముట్ట “కనిక” .రిం

చందగిన!

.చీనుడు (ప్రోటియన్ - తగవేళ్ళు) ప్రోటియన్ - సొగ్గ సముద్రం

జూలియాను”!

.దాని నేజించెన. నై న-మూ నెడ-నాత. చక్క చాచి. బతపిచెను!

19

.నాడుపొ, గలెడుతన. తో పెంకాన!

.వానిని ప్రియగానొక. దానిమీద!

.నొకటికే ర్శన-విభజన. సంచు-కొరి!

.లింగు, వీరగానా. విశ్వగా. వింగుమీనా||

20

ద్వీ|| .మూటాడునాడెల్ల. మంగనాడుకాండ!

.మూటలచేతెజా. మూగెల్వకున్న||

21

ద్వీ|| నాచీసనామ. నామూమంట!

నామూమంట. నామూమూ||

22

గీ|| .ఎల్ల, లాకటడేగ. తైల్ల-మూకు-

.చేత-మంగనామూ. నామూలా. చించివెచి:

.తెక్కలొకచుకొన. చెజ. మ్రొంగి-నటా!

.మూటమూకన. మూటమూకన. మూటమూకన.

23

What seest thou in the ground ? hold up thy head:
Look in mine eyeballs, there thy beauty lies
Then why not lips on lips, since eyes in eyes ? 24

The tender spring upon thy tempting lip
Shows thee unripe, yet may'st thou well be tasted.
Make use of time, let not advantage slip;
Beauty within itself should not be wasted:
Fair flowers that are not gather'd in their prime,
Rot and consume themselves in little time. 25

“Ah me !” — quoth Venus “young, and so unkind ?
What bare excuses mak'st thou to be gone !
I 'll sigh celestial breath, whose gentle wind
Shall cool the heat of this descending sun
I 'll make a shadow for thee of my hairs;
If they burn too I 'll quench them with my tears. 26

What am I, that thou shouldst condemn me this ?
Or what great danger dwells upon my suit ?
What were thy lips the worse for one poor kiss ?
Speak, fair; but speak fair words, or else be mute :
Give me one kiss, I 'll give it thee again,
And one for interest, if thou wilt have twain. 27

Sometimes he scuds far off, and there he stares;
Anon he starts at stirring of a feather :
To bid the wind a base he now prepares,
And whe'r he run or fly, they know not whether ;
For through his mane and tail the high wind sings, 28

గీ॥ .ఎందుకటకుక్రిందఁజూచెద. వెత్తుసిరము

.చూడునాకంటిపాప-లచొచ్చిపొసేదె

.సొగసునెలకొని-ఁజూపుఁజూపులుండె

.నేలపెదవులుపెదవుల. నెసయరాదు॥

24

మ॥ .మయలున్, త్వహస్వీన, వాఁజేఱ-ఁచెదం. పన్నీదులేయూ. జెగ

.స్పృహమిన్ద్రా-చవిన్ద్రసంబుజలం. నాభిశంఖగామంతి-వి

.తఱిఁజోఁగొట్టకు-మొందె, మొదొరికిసంతన-హాటిపోసీనుమేల్

ములుగ్రనాదంతసంతపోయిగమనగాఁ. బోల్కిన్వడిన్రీతిగాన్ 25

మ॥ .అకటా-పిల్లఁడసంత, మొక్కలుండవా-మయరా, నెపంబేలయూ

.రకకావించెదదాటిపోవుటకు-నేఁ. జగ్గిందె నయూయెండ-నే

.నిరఁజల్లొచ్చెదన-మిప్ప, నాజుపూ-నెం. పేనా, నెఱుల్విప్పినీ

.డకునిన్దొర్చెద-వానికిన్దనానీ. లక్ష, మిప్పపోచీచ్చెదన్ 26

చ॥ .ఎవఁజెనఁచూలనా జెగవ. మట్టులస-న్నటుగాకిఁ కేమిగొ

.ప్ప, నగచెలంగి నాననవి. పట్ల-పదేల-ఁగిసంతముద్దా పె

.టవలదెసీదు, వాఁజేఱ-ప.టా-పలుకంగమించియందగాఁ

.డవిసాము-ముగ్ధునీ కొనక. డక్-గొనెది, న్మచివడ్డితోడతన్ 27

నీనమాలిక- , పారపోవునొప్పు. మారముగా-మఱి. యటఁ దేఱిచూచె

డు-సదిరిపడును

. . . . . నీమచిటకునున్న-సిద్ధపడునా, జెచ్చె. నన్దాలినడిచేఁది. రస్కరింప

. నెటుపర్వి జెడునొలే. కెగుటనోయెవ్వార. లెటుగట-దానికే. సరముల

యెడ

.మఱితోఁగనుండి-ము. మ్మరముగుగాడ్చు-తె. క్కలలులాడెడు నెండు

కలనువినరి

Fanning the hairs, who wave like feather'd wings
 He looks upon his love and neighs unto her;
 She answers him, as if she knew his mind
 Being proud, as females are, to see him woo her,
 She puts an outward strangeness, seems unkind;
 Spurns at his love, and scorns the heat he feels,
 Beating his kind embracement with her heels.
 Then, like a melancholy malcontent,
 He vails his tail, that, like a falling plume,
 Cool shadow to his melting buttock lent :
 He stamps, and bites the poor flies in his fume.
 His love, perceiving how he is enrag'd,
 Grew kinder, and his fury was assuag'd.

28

Hot, faint and weary with her hard embracing,
 Like a wild bird being tamed with too much handling,
 Or as the fleet-foot roe that 's tir'd with chasing,
 Or like the froward infant still'd with dandling
 He now obeys, and now no more resisteth,
 While she takes all she can, not all she listeth.

29

When he did frown, O ! had she then gave over
 Such nectar from his lips she had not suck'd
 Foul words and frowns must not repel a lover,
 What though the rose have prickles, yet 't is pluck'd
 Were beauty under twenty locks kept fast,
 Yet love breads through, and picks them all at last.

.పాడెడు-నదితనజోడునుఁబరికించి- . వెండియు-నకలించు- . బెంటికూడ
 . నెఱిగినట్లులదాని. యెడ-బదులాల్పు- . దా. నలచినందునకుగ. ర్వంబు
 తోడ
 . దావెంతపడట్లు- . దయమాఁలినట్లుల- . నెగిరితన్నుక- . కమి. నీసడించు
 . నేలికపడతి. . నేవగించినగమ. ప్రజనలెఱ్ఱోతుగు. అంబాతోడ
 . ముడఁచుకొనెడ-నర్ది- . పడఁచున్న . నేలికతు. రాయిపోల్కిఁజెమట. వో
 యుపిఱుఁదు
 . లగునుఁజలువనీడ. లనొనఁగఁ-దన్న నే. లను- . జలముననీఁగ. లనఁగఱచె
 డు 27

. నెట్లులదియలక. నెనయఁచునన్నదో
 . కాంచినదాని, గోడి. గయునఁబిడప
 . నెనరుతోడమిగులఁ. . ననఁగఁగె- . జల్లులె
 . గోపమంతయుమగ. గుఱ్ఱమునను
 28

[వ్యాఁడు]

త॥ ., లేమదాబిగికొఁగి. లింపుచేవేడి ., సొమ్మయనటలఁ. జీక్కియ
 . వేనులఁజేతిరం. పిడిచేతనచ్చి. కంబడుపిట్టలు. కడు నెంటఁదఱుమ
 ., నేమటి, డస్పిచ. . అట్టిపోలికను- ., బాజగించినపెంకె. బాడుతని
 , మాడ్కి-
 . నా మెచే, కొనఁదాని. కంతఁగొన్న. కొనెనామెకోరిన. కోర్కెకుఁ
 దప్ప॥ 29

త॥ ., చెలువుఁడాతనిమోము. ., జిట్టించుకొన్న- . జెలితనవనివిడి. చిన
 యెడ-నకట
 . పొలఁతియతనిపెద. పులనంజి . క్రోలి. యండువమ్మ. ., దేనె. నొ
 క్కింతయైన

When he beheld his shadow in the brook,
The fishes spread on it their golden gills;
When he was by, the birds such pleasure took,
That some would sing. some other in their bills
Would bring him mulberries and ripe-red cherries 31

RAPE OF LUCRECY

Then childish fear, avaunt ! debating, die !
Respect and reason, wait on wrinkled age ?
My heart shall never counter-mand mine eye ;
Sad pause and deep regard beseeem the sage ;
My part is youth, and beats these from the stage.
Desire my pilot is. beauty my prize ;
Then, who fears sinking, where such treasure lies ? 32

.పెళుచగుమాటలు - వెండియ - మూతి. ముడుపులూపగలేవు. పో - న
ల్చువాని.

.సరిగిరిపొండున్నగో. యబుడెడ - సొగసు. దాగనా పుదా. నితాళ

మలైటచు॥ 30

గీ॥ .వాడు నేటదనదు. నీడజూడ - చనువు.

.వారదానిమీద. బటచుమీ. లు.

.వాడు తారసిల్ల. వేడుకన్నిట్లు.

.కొన్ని పాడుబండ్లు. కొన్ని యిచ్చు॥

31

సీ॥ .సరియ - తెలివిమీలు. జంక - . నీలేచిపో - . తి - చుకొనుచునె

.తంబునెంచు.

.ముడుతలువడునీడు. నీడవే. చీయ - న్నా. యమమతియున్వివా.

రమునునాచు.

.మదనెన్నటికినై న. మల్లింపరాచునా. నీన్న - పొ. గలనిలు. నీడయ.

లోతు.

.తంపునువచ్చు. నికి. దగు - నాగునంతుజ. వ్యస - మితివానిని. నీడ

దోలు.

.నడిగ. రచ్చనుండి. నడిపించుననుగోర్కె.

.నాకు జేతజిక్కి. నయదియంద.

.మిట్టిసమయమందా. నెవరభయంపడు.

జొరుటకట్టిసొమ్ము. పరగుచోటు॥

32

Her lily hand her rosy cheek lies under,
Cozening the pillow of a lawful kiss;
Who, therefore angry, seems to part in sunder,
Swelling on either side, to want his bliss :
Between whose hills her head entombed is :
Where, like a virtuous monument, she lies,
To be admir'd of lewd unhallow'd eyes. 33

Without the bed her other fair hand was,
On the green coverlet; whose perfect white
Show'd like an April daisy on the grass,
With pearly sweat, resembling dew of night.
Her eyes, like mari-golds, had sheath'd their light,
An canopied in darkness sweetly lay

Her breasts, like ivory globes circled with blue,
A pair of maiden worlds unconquered,
Save of their lord no bearing yoke they knew,
And him by oath they honoured.
These worlds in Tarquin new ambition bred;
Who, like a foul usurper, went about
From this fair throne to heave the owner out. 35

The fault is thine,
For those thine eyes betray thee unto mine. 36

శృంగారరసః

రఘువంశే. స 6. శ్లో 81 ॥

సామంతసింహాద్భిలాషబంధం । శశాకశాలీసతయూనవస్తమ్ ।
సోమంచలక్ష్యణసంగ్రతయ్యైః । భిత్వానిరాకామదరాల

కేశ్యాః ॥ 1

శ్లో 82 ॥

తథాగతాయాంఘ్రహాసపూర్వం । స్వాంఘ్రహాసోనేత్రభృవాభాషే ।
ఆర్యవజ్రమౌఽన్యతఃత్వైశ్చైనాం । సహార్యూయసటిలందదశే ॥ 2

స 18. శ్లో 52 ॥

అగమమవనితానాశేత్రం ద్యౌశసయం । మనసిజతసపుష్పం కాగిలం
భద్రవాలమ్ ॥

అశృతకవిధసర్వాంగీకమూహస్వజాతం । విలసితపతమాద్యం యోవసం
నప్రపేదే ॥ 3

శుమారసంభవే. స 3. శ్లో 66 ॥

హరిస్తుకించిత్ప్రసూపధైర్య । శృంగదోదయారంభభవాంబురాశిః ।
ఉమూమభేదంబఫలాధరోష్ఠే । వ్యాపారయామాసవిలోచనాస ॥ 4

స 5. శ్లో 8 ॥

తంపిత్వేనోపగుమతీ సరనాంగియ్యైః । త్నీక్షేపణాయ సదముద్భృత
ముద్వహస్తీ ॥

మార్గాచలవ్యతిరాగిలిశేవసింధు । శ్చైలాధిరాజతేనయాసయయా
సతస్థా ॥ 5

సీ ర గా ర ము

గీ॥ ..ఉపేదయా, కోడెగొలుము, నన్నవోపు
..దెలుపజూలగుండెను, కోపులేము
..బయలుచుండెనుచ్చా, నె.కొలుతోడ
..నొక్క నెలుగుగలపెన్ను, నొడియోయ. ॥

1

గీ॥ . నొడయెల్లగుండె బల్కె-- నెడబెత్తె
..మూనుచెలి-యమ్మపోపున, మొండెనెనె
..నవ్వలాటగు-చిడచనా, పువ్వబోడ
..కోటచూపుల-దావిగ, నొనియెనల్లి॥

2

గీ॥ . అంతజెలువొప్పవ, లానుకెల్లు
..చిగురువిల్లుడనే మ్రొచువు--.. అగులతలిని
..తోడవొడలికెల్ల-చెనగుదా, దోయ, గడస
..పొయలు, తొలి బుక-జన్మన, మొండెనతెంజు॥

3

గీ॥ ..విసపుమేతరికూడ, బా. చిల్లి, పొడూచు
..తటిగడలివలెనొక్కింత, యతితెగ్గి
..పరపెదనచూపులొండ, పండు, మోవి
..నెగడు, నలిమిడినులకూతు, మొగమునందా॥

4

గీ॥ . నానిజూచి-చెనుట, నట్టి-నడచుపుట్టి
..యడగు పెట్టలేక-యూగలేక
..కూరినడకొండ, తొలుననుడిపడు
..నంకవలె, నలిము, పట్టియుండ॥

5

స 6. శ్లో 83 ॥

ఏనంవాదినిదేవక్ష్మా । పాశ్వేకపితరథోముఖ
లీలాకమలపత్రాణి । గణయామాసపార్వతి ॥

6

స 7. శ్లో 74 ॥

తయోస్సమాపత్తిషుకాతరాశి । కించిద్యవస్థాపితసంహృతాని
క్రీడాయంత్రణాత్తతణమున్యభూవ । స్నన్యోఽన్యలోలనివిలోచనాని ॥

7

స 8. శ్లో 2 ॥

వ్యాహృతాప్రతివచోననందశే । గాంతమైచ్చ్యవలంబితాంతరకా
నేవతేస్మయనంపరాజ్ముఖి । సాతథాపితయోపనాకినః ॥

8

స 9. శ్లో 30 ॥

నేపథ్యలక్ష్మీందయతోపక్లవ్వాంతా । సస్మేరమందశతలే విలోక్య
అమంత్రసాభాగ్యవతీషుధుర్య । మంత్రాసమాహృతపిలక్ష్మ్యభావా 9

మేఘసందేశే. స 2. శ్లో 21 ॥

తస్యిశ్యామాశిఖరిదిశనా పక్వబింబాధనోష్ఠీ
మధ్యేక్షామాచకితహరిణీ ప్రేక్షణానిమ్ననాభిః ।
శ్రోణీభారాదలసగమనాస్తోకసమస్తినాభ్యాం
మూతత్రాస్తేయనతివిషయేస్పష్టరాద్యేపథాంతః ॥

శృంగారతంత్రే ॥

10

గీ॥ .చెప్పచుండనిట్లు..జేజేలుసిమిన్న ।
 .తండ్రిచెంతవాంచి.తనమొగంబు!
 .కేలబట్టుకొన్న. కెందమ్మి నీకుల!
 ..జగముతల్లి లెక్క.పలుపుచుండె॥

6

గీ. .కుండకొనకయందొండ..గొంతునందూచు-సుంత!
 .నిల్వబడుచు-మఱిచుల్పబడుచు!
 .నోరచూపుచు.దొండొండొండవపులుచు!
 ..నానకట్టుచేస.ణంగఁజొచ్చె॥

7

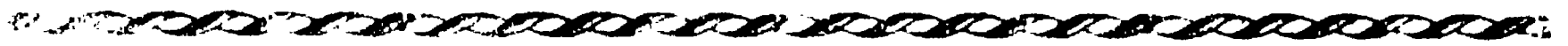
గీ॥ .పల్కరించగఁబడి .బడులుమఱుడను!
 ..ప్రతివఁబడినపైట.బోవనెంచు!
 ..మొత్తము.కొగమాన..నత్తమిల్లెడునెస!
 .నాపె.మిత్తిగొంగ..హాళికయ్యె॥

8

గీ॥ .పెనిమిటిమోనర్చు సింగారమాఁజిలునగు!
 .తనదిచుండగనద్దమం దిగనఁగనఁగొని!
 ..యోదానల.మేలుబుఱిల.నమిమిగిలు!
 ..సిబ్బిలితనంబునందొండ..మోలొనె॥

9

నీ॥ .పల్చనిష్టఁదీగఁ.బరగెమనెనొంగి
 .నడుజన్వసంబ నన్దసది.చాహు!
 .నూరపల్చలున.నొంపగుమ్మయి
 .నూరకరబుఱిస.దొండవండు!

ప్రశాణేశవిజృంభి పిరియమ్మగీయా । తత్తైవ నేయానివసాకియన్తః ।
సప్రత్యయోగ్యస్థితోషదేశః । కరాహిమాంశోరపితౌషయన్తి ॥

11

మాతిత్వయాశ్చ తమిషో నిఖిలమ్మ దుక్తం ।
సత్వాదృశీపరహితప్రవణా స్తిలోకే ।
శ్రాంతాసిహస్తావలాంగిగతామదర్థం ।
సిన్ధ్యన్తిసుత్రస్య తానివినాశమేణ ॥

(1)

కష్టంబిబంధియాభరాగమరణం పర్యాకులోధావనా ।
ధమ్మిల స్థితం శ్రమాంబుగతితంభిన్నా తన్మకంటకైః
ఆఃకణజ్వరకారికంకణ యుజాత్కరం కరౌధూస్వతి ।
కింభ్రామ్యస్యటపీశ కాయకుసుమాన్యేమాసనాన్దా గ్రహాన్ ॥ (2)

మానమ్లాసమనామనాగపినతం నాలోకతేవల్లభమ్ ।
నిర్యాతేదయితే నిరస్తరమియంబాలావరంతప్యతే ।
ఆసీతేరమణేబలాత్పరిజనై శ్మశానమాలంబితే ।
ధత్తేకంఠగతానసూన్ప్రియతమమ్ నిర్గంతుకామ్మమృతః ॥ (3)

.నగడువా తెఱఁగల..ననబోడి
 సన్నని..కొనుకు ల్కెడు..మచ్చె..కంటిబెడుగు!
 .లేడిమి..పులవన్నె..లాండ్రో..కొండ్రో
 క్కిలిఁగల్గు..చిలుకలకొలికి..పిలువె!
 .బరుపుమైనడ్చుమెల్ల..వంగునుంత
 .చన్నఁగవ..వేగుతోడ నే..యన్నమిన్న!
 .యలరుమిండెడు..జెలువల..నలువదలచి
 .నలువకొనరించుతో..లినుచ్చు..నాఁగనుచు॥

10

గీ॥ .ఇదిగోనాపన్న పంబును..జేలువాండ్రు!
 .గడపుసదికొన్ని పూఁటల..క్కడ నెసీపు!
 .ఇప్పుడిత్తాపుసరివడ దిండుకయును!
 .బొసరుచున్నాఁక..చలివెల్లు..మనుకుల్లెన॥

11

గీ॥ ఏనుచెప్పినదెల్ల చెల్లినలిపితి!
 వొర..నీలాగువేల్పెను..వాదలేదు
 కోనులీడస్పితకటనా..కొఱకుడో..
 పాటుపడకున్నె..బున్నెము..ల్వచ్చు నెచట॥

1

గీ॥ దొండపండనికొటికెనీ..తోగరుమోవి!
 చెమ్మటంబొట్టుపరుగుసం..జెడరెగొప్ప!
 ఒడలుఱకునడెన్ముండ్ల..ఁగడెములసడి!
 సడరకడవిచిల్కకిదెప్పు..ల్వడసెవదనె॥

2

చ॥ చెలుపుఁడు మొక్కిననగదు..చిన్నదినుంతయు నై ననెంతయు॥
 బొలయలుకనెనుగంజెడయ..బొక్కు మనుంజెడునీమొయ్యెం॥
 బలిమి..జెల్వనింజెలులు..నజ్జులదెచ్చిననికారకుండనా!
 తడరుగనిచ్చగింపకుతి..త్పవ..గుట్టనంటుపానముల్॥

3

కన్యానిరూపిత మేవకోకిలగుతం తస్యాశ్రవణేభాషితే
 చంద్రదేవతానిరూచిస్తదాననరుచేప్రసాదేనసంవర్తనాత్ ।
 చక్షుమీకాంసమేవతస్మయశయోగోన్మేష్యగీతాంపరం
 హైమూవ్యపితృనదేవలితా యువస్ససాలక్ష్యతే॥

4

విక్రమోత్పత్తి శీతం ॥

పుల్యానుదాగనిశానంలలితార్థబంధం
 ప్రతేభవేతితమదాహరణంప్రయోగం
 ఉత్పన్నంమమసభౌమనిరక్షణయోగ
 స్తస్యాస్పృహగతమివానసమననన॥

12

నూనంమృతశబ్దమత్రమసి మేకాంతంశ్రవణేచాతదత్ ।
 మహాదేవ్యశనైకాత్పరివృతేనోన్మేషితవాలోచనే
 హృద్యైస్సస్మిన్నరశ్యేషాశ్చవళాన్మృందాయమనాబలా
 వాసేతే తదదాన్వయచరితయోగ్యమమోపాన్తిమ్॥

13

అనధిగతమనోరథస్యపూర్వంశతశుభిజ్జేపగతామయాత్రియామా
 యశ్చింతనసమగమేత్కథేవప్రపసరితిసుభ్రతతఃస్పృతీభవేయమ్॥14

క్షిణంబుణ్ణిమాంపద్మ । మంత్రఃస్వతంత్రవత్పదమ్
 మయాశక్త్యాశ్చమంత్రాన్య । స్పృశేత్కరమివాననమ్॥

15

గీ॥ ముగిసినవల్క-ఁగోలఁదనఁజేయఁగలవఁగలం॥

చూసఁముగమిగిలఁకలఁకాఁకఁచూసఁకుపాపం॥

నీవన్నముఁయివఁజేల్చి నీవన్నముఁయొనాట॥

చేడఁగననున్నవలకింపువలకెడిం॥

4

గీ॥ . పోలఁపుమసరివలపఁదఁగొ.తొఁపుఁగల్గం॥

.నావలనమఁబయియొనాఁగననునొకం॥

.నగఁకుఁజ్రనెప్పలుగఁనఁ.నావలమోమం॥

.నావలమోగముతోఁగొనఁగొ.నావలమోలెలి॥

13

అ॥ .నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

నైపా

.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

మొదలనా॥

.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

మొదలనా॥ 13

గీ॥ .నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

14

గీ॥ .నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

.నావలమోగముఁగొనఁగొ.నావలమోగముఁగొనఁగొ.

15

యవృచ్ఛయోత్సరసోదపృవంధ్యయోః । పథిస్థితాసుందరియస్య నేత్ర
యోః ।

త్ర్యయోవినానోఽపసముత్సృకోభవేత్ । సభాదనస్తేకిమురూఢసౌ
హృదః॥ 16

అమృతామృతాపిడ నేపకపల్లీ వై జలంతామలగంఢామో ఆనేహదా
నణమ్ । సమ రసమువదంతా త్రణోనలణమ్ ॥ 17

ప్రయమను చరితంబతేత్యయోమే గమనేఽన్యః క్షణవిఘ్న మాచరన్త్యః
యోగయోధునాపృథ్వీశా నే తాపరస్యతార్థమభిమయాదృష్టా॥ 18

శివవలహుహితాఘోరాహంఘ్రాణమణిరణగేహ హామికిస్తాదక్లిణస్సదేకిద
పచ్ఛాత్సవస్యభాణమ్॥ 19

కార్యంతరీతీత్కరంబ । అనంబయోసీతమనతిస్రచ్చేణ
ఆవినోదదీఘకయామా । కథంబరాత్రిగణమయితవ్యా ॥ 20

కుసుమశయనంసప్రత్యగ్రంసచంద్రమరీచయో
సచమయజంసర్వాంగీణంసవాసుకయస్త్వయః
మనసిజరుజంసావాదవ్యామమూలమపోహితం
రహస్యేభయదార్థ్యావతీదాశ్రయణీకథా॥ 21

కృదంతయోః కష్టభా । మంగేనాంగ భవీశితమ్ ।
పేద్యతే తేఽస్మిన్ । శేషమంగంభవోభరః॥ 22

గీ॥ ..వీరతమాససయ్య.నీవోకముల్లై నా
 .నెవనికంటఁబడెదో.. గాఁగుఁబోడె
 ..భాళిఁజెందానీ.పి.రాళివాఁడొమ్మడ
 .చెలులమఁటవేగ.చెప్పవే॥ 16

వ॥ అమ్మా-నా పేయఁగెచిపురుసఁగిలెకొన్నది- యే.నీవిపిడికిలించు-
 నెచ్చెఁగియునామఁటఁదా- యెఁటపిఁపిపురుసఁదా॥ 17

గీ॥ .ఆప.పోకొకినిమఁ.మట్టనిచ్చి
 .తీరవమెలోడఁగూనిచి.వీవనాని॥
 ..గ్రమ్మఱిగ్వాలుఁగంటిగీ.నీతసమిపుడు॥
 .నీన్నడెసగమాటప్పమొ.గంబతోడ॥ 18

వ॥ మోసగాఁడ- చుక్క-నిడెంచమగలదానఁగనానేమ- వేడికొల్లెకొ
 సకున్నాని- గాని- చలువురనమీసమ్మడివగను నీరుజడిపెదను॥ 19

గీ॥ .హనివడుటచేసడంగిన..బి.లెఁగల్గు
 .పవలునడుపఁబడెఁగడని.బ్బిందెలేక
 .పొడవుజామూలవేడుక.లేడయ.రేయి
 .యెటలనాచేఁగడఁబఁబడు.మిలమిలం॥ 20

గీ॥ .అలరుపాసుపుగాని నె.న్నెలయఁగల్గి
 .గంచమునొసకీపుచ్చు.గొనెనాదా
 ..మరుని నెతఁదీర్పఁజూల.వ.చ్చరయఁగల్గి
 .దాని.నీతగానితప్ప.మం.తసముసందా॥ 21

గీ॥ .అరదమొరగఁగనాపెన్న.శొరయఁబడియె
 .నిచోటగా మేనియందాస-పట్టె.కొనకీ
 ..పునెము.పోసరించె-నాకొడి.ల.నమిగిలిన
 ..తొపునంతయఁ.మిడిమికెం.తయ.నామిలు॥ 22

అనేనకల్యా శిష్యుణ్ణాలకోమల ప్రదేనగాత్రంన్ల పయస్వికారణమ్ |
ప్రసాదమ కంక్షితీయ స్త్వోత్సవః | సకలత్యయాదాసజనప్రసాద్యతే ||

23

అభిజ్ఞాన కోమలత తే ||

కృశమంబీర ఇంభమరేహిం | సుఉమిం న కేసరసిహా ఇం |
ఓవరసియంతిన అమృతా | మమదాఓసిలేనమమమ ఇం ||

24

అభిజ్ఞాన కోమలత తే || కోమలమీటచామతాగి శోభాహయా |
కుసుమమివలోభనీయం | సో సనమం రేషుసన్నద్ధమ్ ||

25

హాళా స ఉంప కే - ఇతింస అంవరి వహయా శాళసహ ఆనస్సతు వకదణామిహే
హానాతోసి - త్తేనోమి - విజ్ఞానంపనునాగివాసి - తనాజ ఇతి త్తేనం సిహి
సుమరిద్ధం - హాళారముజేయే శ్చ కా తే ఇమస్మిం దాపా - అనమిహానాంస్సవ
ఇతిగోసంపుత్తో - అనమసుమజో వ్యణావణజోసిహీ సోద్యవల్ల సదావ ఉన
భో అర్థమోనహాళ - హాళా అణసూయే - అమిహానాసీకిం - మి త్తంస ఉం
నళావకీజోసి - అతిమే త్తంపెత్తి - జ్ఞానభావేమిహేహాహి - జహావణ
జోసిహి అణుసూ - అపా - అవేణంసనా - మున్యంపామహామం సీమా త్త
జో అణుసూపం వరంభోపే - అ త్త - దే సోహాపాపం - హాళ త్తగజో - మ
జోరహా ||

26

గీ॥ ..కతములేక-తూఁడు..కరణమెత్తనిమేను।

.నొంచుచుంటివిట్టి.నోముచేత।

.నెవఁడునీకనికర.మువలచునబ్బంటు।

.కనుఁగొనఁబడునేమొ..నెనరునఁ.జెలి॥

23

పాట-బేగడ-జంపె

“ఎత్తుగడ” ..కొదమతుమ్మెనలోకింత్రగోలు .నూఁ.గుజడలతు

దలుగలదిరిసెనపువు.లు।

“తీరుగడ” .విదలు కనికరంబలరారందపు..వీనులఁగై సేయుచు

నుండ.24

కం॥ తలిరు,జిగిమించువాడెఱు।

.పొలుపగులేఁగొమ్మజోడుఁ.బోలినచేతుల్।

.చెలువముగమేనియంతట।

..నలరువలెన్ జవ్వనంబు..నలరుచునుండెన్॥

25

వ॥ నకియ- శకుంతలా- తీయమావి గున్నంబెండ్లాడఁ గోరుకొన్నదీ

విరజాజి- నీచేదోటవెన్నెలయనుపేర్వడసె- దీనిమఱచితివికదా అ

ట్లుననన్నే నే మఱచితిసమ్మా - మంచితఱి నీ తీఁగెమ్మోను జంటకుఁ

బొందుకలిగె- గ్రొన్నసపాయమునఁ .గొమరాసునీతోట వెన్నె

లం .బొడము చివురునీతీయమావిగున్న .కుడునఁజెల్లు -సమ్మా

యనసూయా - శకుంతలయొందుకుఁ దోటవెన్నెల సంతగాఁజూ

చుచున్నదో నీవెఱుఁగుదువా- నాకుఁదోచలేదా నీవుచెప్పుము-

ఎట్లుతోటవెన్నెల తగినప్రమానితోఁ గూడెనోయట్లు తాఁగూడఁ

దగుమగనిఁ బొందుదునని (శ) ఇదినిక్కముగ నీలోనికోర్కె. 26

యతోయతఃషట్స్వరణోఽభివర్తతే తతస్తతఃప్రేరితలోలలోచనా |
నిసర్తితభూరియమవ్యతిక్రతే భయానకామః విహిదృష్టివిభ్రమమ్ || 28

చలాపాంగంశృష్టఃస్వప్రసేబహుశోవేషభుమతోం |
రహస్యాభ్యాయావస్వససిస్పదుకర్ణాంతికచరః |
కరంవ్యాభూస్వత్యాఃపిబసిరతిసర్వస్వమధరం |
నయంతతస్త్వస్త్వమాస్మధురహతస్త్వంఖలుకృతీ || 28

తతోవసందోదారసంవితా ఏకమప్రత్యత్త ఆంఘ్రవంపెక్కి - అణ
సూవగమిస్సందానఅహ-ఇమంతిసంబద్ధపతాపిణీం పిలవదం అజ్ఞాప్గో
దమూప్రశేవేదేదం || 29

ప్రస్తాంసావతిమత్రలోహితత తాగహుఘటోష్ణే పణా |
దద్యాప్రిస్తనవేషభుంనజహతిశ్వాసాః ప్రమాణాభికాః |
బద్ధంకరశిషిరోధివదనే ఘర్మాంభసాంబంలకం |
బంధేప్రసంసినిచైరహస్తయమితాః పర్యాకులామూర్ధాః || 30

గీ॥ .ఎచ్చటెచ్చటఁ దుమ్మెద .యెదరుతెగలు !
 .నాయెడసదరుచుండఁ .నోటఁగ లిపి
 .యూమె-తిరిగెడుబొమ్మలతో .నిపుడు నేర్పు !
 .వలపులేకయుఁజూపు, హో.యలు. వెలుపున ॥

27

త॥ .కనియద రెడు కడకన్న - బల్కాఁ
 .దడఁబాటుఁగలదానిఁ .దాఁకు మహందా !
 .,వొనరుతు మెల్ల న .,మలిపు- ,మంతనమా
 .చెప్పెనుతీరునఁ .జెప్పెను వడకేరు !
 .కొని-త్రావుచుందాపు .,హారుయె
 .యన, మోవి-నాపచే .యవికల్పాదుండ !
 .,బునెముకల్గిదాన .పుగవనో, కి-బిజ
 .మునెదకుట నేమో .మోకపో నేర్పు ॥

28

వ॥ పినప ,నానుని ,తటి వెట్ల తిరుమ ,పోయగముఁబాచి (న) నే వెట్ల
 పోయెద- ననగాయ - యెట్ల పోయెను బాచిపెన్న ప్రయోన
 దన్మార్చి గొలమిలోఁజెప్పలున ॥

29

త॥ .పొలపుగవంగిన .మూఁపులు-మిగుల
 .నెట్లనియఁచేతు .లెన్గుబాజులు !
 .కడ వెత్తుటనన్నుఁ .గవవడం కెడయ
 .బోనదిప్పటి-కూరు. పులుమేకమీఁదా !
 .గులుకుఁపూవంతుపో .గులఁజిగిమించు
 .మోమునఁ జెప్పుట .మొత్తములు ॥
 .ముడిపెడనొక కేల .మఱువగఁ బడెను
 .విరియఁబారినతల. వెండ్రుకలెల్ల ॥

30

వాచంసమిశ్రయతియద్యపిమేనచోభిః ।
 కర్ణందదాత్యభిముఖం మయిభాషనాణే ।
 కామంసతిష్ఠతిమదా నససమ్ముఖీసా ।
 భూయష్ఠమస్యవిషయా సతుదృష్టిరస్యాః ॥

31

అనాఘ్రూతంపుష్పంకిసలయమలూసంకరదృష్టా ।
 రనావిద్ధంరత్నా మ్మృగంనపమనా స్వాదితరసమ్ ।
 అఖండంపుణ్యానాంఫలమివచత్రమీ శంఖసంఘం ।
 సజా నేభ్యోక్తారంకమిహాసమిహస్థాపస్యత్యేవిధిః ॥

32

అభిమత్యేమాంసంపాపకృత్యుక్తితం హసితమస్యనిమిత్తస్మతోదయమ్ ।
 వినయవారితవృత్తితత్త్వయా । సపస్యతో మదనోనచసంవృతః ॥ 33

దర్శ్యానాం కణచరణఃశ్చత్యత్వకాండే । తస్యైస్థితాకతిచిదేనపదానిగత్వా
 ఆర్యేవృత్తినదనాచపమచయన్తి । శృంగామనల్కలమసక్తమపిద్రా
 మాణామ్ ॥ 34

శ్వామశ్వామకపోలనూనసమూరః కాశిన్యముక్తస్తనం ।
 మధ్యేక్షాంతతరగ్రహకామవిసతా వంసౌఛవిఃపాండురా ।
 శోచ్యాచప్రియవర్చనాచమనస క్లిష్టేయమాలక్ష్మణే ।
 ప్రతాపామినశోషణేనమరతాః ప్రప్టాలతా మాధవీ ॥

35

గీ॥ .మూటఁగలపడు- కాని నే .మూటలాడు|
 .చుండఁజెవిఁనాగ్గియాలించు .చుండు- నాడు
 .మోమునకెదరుగాఁ దన .మొగమునిడదు|
 .కాని- మిక్కిలివేర్గాదు .దానిచూపు॥

31

ఉ॥ .ప్రకోలనిక్రొత్తతేనె-, మొసఁ- గ్రుచ్చని, మూనికె- గోరువాటులన్ |
 .చాలచస్ట్రీ లేజిప్తురు .తావిగోనంబడస్ట్రీపూపుసుం|
 .బోలినదానిసోయగము- ముగటినోమొలమేటిపంటగా|
 .బోలును- దానినేలుటకుఁబట్టిసఁయ తనిదెంతపున్నెవో॥

32

గీ॥ .చూపునుఱలిగఁబడ మోము, జూడ నేను|
 ., నొండుతలఁపునసగఁబడు, హోయలుమీఱ|
 .నడఁకువ, మోము నడ్డఁబడిసనడతఁగల్గి|
 .పడఁలిచేదాఁగఁడు- బయల్పడఁడు, మరుండు॥

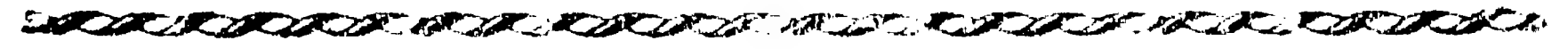
33

గీ॥ ., కతములేకకాలు, గాయమువడె, దబ్బ|
 . మూలననాచుఁగోన్ని .యడుగులరిగి|
 ., చెలనమోముఁగిప్పి, నిలిచెవిప్పుచునార|
 .చీరఁదగలకున్నఁ, జెట్ల, కొమల॥

34

త॥ .కడువాడు చెక్కిల్పొల్, గల మోము-గట్టి
 తగ్గినచన్దోయఁ, దనరెడుసమ్మ|
 .బడలిన, లేకాగఁ, వంగినమూఁపు|
 .తెంతయు వెల్లస, యనమేనిచాయ |
 ., నెడవిల్తుచేఁగఁది, వెలఁదుకకవిక
 రింపఁబడఁదగు- ముఁతీ- సొగసుమీఱు|
 .వడగాలిచేదాఁకఁ, బడునాకులుగల
 .తీయనూవికతేగ, పీరునఁదోచు॥

35

హాళామలిణలేహాననశీలాదు- తంసుమణోగోవిదం- కరితదేవదాపసా
దన్యనదేశేణతస్సరణోహర్ధంపావణస్సం— 36

తు జణాలణేలాలం । మహాఉణమలిణోదివావిరత్తిప ।
నిగ్నిణతవేగబళిలం । తుగ్గజం తనుణోరహణ్యలంగుగ— 37

కింశీతలైః క్లమవిన్దోదిభిరార్ద్రావాణాన్ ।
సంచారయూమినలిస్థిపల తాలవృంతన్ ।
అంకేనిధాయకేరభో రుయధాసుఖంశే ।
సంవాహయూమిచరణావృతపద్మతామ్రామ్ ॥ 38

లదావళి అసంగావహారి ఆమం దేవిభూ ఓపరిభోజిత 39

ముహూరంగులిసంవృతాధరస్థం । ప్రతీషేధాక్షురపిక్లబాభరామమ్ ।
మృణమంగసేన స్త్రీజక్ష్మలాత్యైః కళమప్యస్నమితంసమగ్నితలత్రమ్ ॥ 40

తస్యాఃపుష్పమంగా శరీరలులితా శియ్యాశిలాయామియం ।
క్లాంశేమన్మనలేఖవషనలిస్థి ప్రతేనఖై రర్పితః ।
హస్తాభ్యుష్టమిందంబీసాభరణమిత్యానజ్యమనేక్షణో ।
విర్లంతుంసహసానవేశనగృహాచ్ఛక్నోమిశూన్యావహ 41

వ॥ ఏమో- వలపుజాబ్రవామహ- దానిం బాపులోడాచి-వేల్ప
.పసాదసును నెడంబాస- తేనిచేతఁ బెట్టెదను॥ 36

గీ॥ .నీదుడెందమొకింతయు .నేనెఱుంగ ।
.మాపుబవలును నీపయి .నమ్మరులుకొన్న ।
.నాదునెమ్మనామిక్కిలి .ననవిలుతుఁడు ।
.కనికరముఁ ,దొఱఁగినవాఁడ...కాఁచుచుండు॥ 37

గీ॥ నీదుబడలికవాయగ .నీటిగాలి ।
.పేతునా, తమ్మిచేరుల .పేవసలను ।
.దొడనుఁగూర్చుండఁ బెట్టెను .నొడబడాన ।
.యడుగులొత్తుదునానీకు .హాయిగాను॥ 38

వ॥ కాకఁబోఁగొట్టిన తేఁగెజొంపమూ తిరిగి ,కూటమికై పిల్చెదను॥ 39

గీ॥ .పలుమఱున్వేళ్లతోమూయఁ .బడినపెదవి ।
.వలదనెడి,వ్రాలు-వై,చొక్కు .పాలు- ,తనరు ।
.క్రకాలఁగంటి మాఱొగ ,మెట్ట. కేలకెత్తి ।
.బడియె- నై నను-ముద్దిడఁ .బడఁగలేదు॥ 40

తరువోజ :— .ఇదెయ్యాపెవే ,ని చేనెంతయురాతి.

పై నలిగనపూల. పానుపు-గోళ్ల ।
.పదనువ్రావాయంగఁ.బడు,మరు,మమ్మ
.తగునిదెవాడిన. తామరానుపయి ।
.నిదెతూఁడుగవవడి. యెనేలినుండి-
యంతట నేనిట్లు. లరికట్టఁబడవే ।
.నుదుగతోదబ్బిన. న్బోజూల-రిత్త
.వారిసప్పటికిఁ. బ్రబ్బలి. లువిడిచి॥

తపతితనుగాత్రమదన । స్వామనిశంమాంపునర్దహత్యేవ ।

గ్లపన్ముతియథాశశాంకం । నతథాహికుముద్వతీందివసః ॥ 42

మాలవికాగ్నిమిత్రే ।

విపులంనితంబబింబే । మధ్యేక్షామంసమున్నతం స్తనయోః ।

అత్యాయతంనయసయో । ర్మమశీవశమేతదాయాతి ॥ 43

క॥ చెలియాననవిల్తుడునిను ।

..గలఁచె- నయిన - నన్ను నెపుడు .గాల్చుచునున్నా ।
డలపవలు చందమామన్ ।

..జెలువడఁచినయట్లు ..తొవల .జేయదుసుమ్మి ॥ 42

క॥ .వెడలపుపిఱుఁదులయెడ- నె ॥

.న్నడుమున , నకనకలు- బిగిత.నము ,గుబ్బల బల్ ।
నిడుపున్ జూపులయందున ।

..నడ తెంచుచునుండె నిపుడునా ,యసుఱిదిగో ॥ 43

MERRIMENT.

— — —

ALL'S WELL THAT ENDS WELL *Act I. Sc. I.*

Full oft we see
Cold wisdom waiting on superfluous folly. 1

Sc. iii.

I have been, madam, a wicked creature, as you and
all flesh and blood are : and, indeed I do marry that
I may repent. 2

Act iii Se. ii.

Why, he will look upon his boot, and sing ; inend
the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick
his teeth, and sing. I know a man, that had this
trick of melancholy, sold goodly manor for a song. 3

AS YOU LIKE IT *Act I. Sc II.*

The more pity, that fools may not speak wisely,
what wise men do foolishly. 4

Act. ii. Sc. vii.

Call me not fool, till. Heaven hath sent me fortune. 5

హా స్య ర స ము

ద్వి॥ .శఙ్ఖవెట్టిబానిస.గా మొద్దుబాద్దు ।

.శఙ్ఖచుటతఱచుగఁ.గందుమాసుసమా ॥

1

వ॥ అమ్మనీవలె-నుఱియు- సంపటిలాగు- నేఁగుండనొక థేల్వి నుం
లినజంతువును-ఁ గాని- నిశ్చయముగాఁ జెల్లఁజెన-సందుచేఁబఱ్ఱ
తాపపడవచ్చుఁగనొక.

2

వ॥ ఎంచుకు- వాఁడుతనజోడునైపు మాచుకొబాదును- నుఱియుఁగు
చ్చె పెట్టి కుట్టినతనమెడ గుడ్డనవరించుకొనుంబాదును- బ్రహ్మ
లడుగున్నాదును- వెండియుంబల్లుకుట్టుకొనుంబాదును- ఈతీరుచిచ్చిగ
లయొకఁడొకపాటకై తనమేలై న.నూస్యమమ్ము కొనుటనే నెఱు
ఁగుదును.

3

వ॥ బుద్ధిమంతుల వివేకముగాఁజేయదానికె వెట్టులువివేకముగ విన
రింపరాదనుట మఱింతఘోరము.

4

ద్వి॥ .పిలువకునన్నవి. వేకయొచ్చిన్లు ।

.శలిమిదేవుఁడనాహ. గలిగిననువలెను॥

5

Act iii. Sc i.

Love is merely a madness ; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one ; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me ; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking ; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles ; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour : would now like him, now loathe him ; then entertain him, then forswear him ; now weep for him, then spit at him ; that I drove my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic. 6

Act iv. Sc. i.

Very good orators, when they are out, they will spit; and for lovers, lacking (God warn us) matter, the cleanliest shift is to kiss. 7

వ॥ వలపుబొత్తిగనెట్టి-మఱియు - నీకుఁజెప్పెద-బిచ్చివానివలెఁజే .
 ఁకటిగదికిఁ , జలుకునకుందగును-వలపునఁబొగలువారట్లు శిక్షింప
 బడి నదర్చబడకుంటును . గారణమేమన- జిగిత్సకులుగూడ వ
 లపుననుండు సంతసామి-స్వయంగా నాపిచ్చియున్న - దై నను - నే
 నుపదేశమున నదినుదర్చగలసనిచెప్పెద- నౌను- నేనీలాగొకని
 కాపిచ్చికుదిర్చితిని - వాఁడుననుదననాపుకఁజేగాఁ గ్రాణనాయి
 కగా భావించవలయును- మఱియు- వాఁడుననుబ్రతిదినము బ
 తినూలుకొనునట్లు లేర్పరచెదను - , చాపల్యముగల పడుచునై
 ననామయమునకేడ్చెదను- ముత్తబడి- , చాంచల్యముకలిగి-భ్రాం
 తిఁగొని- , వాంకమునకు మ- గర్వపడి లేనిపోనియు హలతోఁ
 గోఁతచేష్టలునొప్పుచు-బడబడి- నిలుకడలేక- కన్నీళ్లు నిండి- చిలు
 సగప్పు , మొండకొని యుండెదను. బ్రతిదినమునకుఁగొంతయు -
 నేమనో, న్యాయం లేకున్న నేమాత్రమైనను- ముత్తముపై -బిల్లుకా
 యలునెఁద్రీలునిట్టిజాతి, పశువులు., గాన- వానిసపుడే ప్రేమించెద-
 నప్పుడే యసహ్యించెదను. వెంటనేవానిస్సంతోషపెట్టెద- , దోడ
 నేప్రసాదముచేసి వానిన్ని రాకరించెద- నప్పుడేవానిఁగూచి
 , విలపించెద- దట్టి యెవవానిపై నుమిసెద- నన్వలచినవానిన్ వాని
 పిచ్చివలపునుండి , ప్రవోన్నాదప్రకృతికిఁబాటఁదఱిమెద- ననఁగా-
 వాఁడొట్టునై చిక్కిని- యీమనుష్యసంఘమున్విడనాడి- , మునియై
 యొకమూల బ్రతుకు నట్లొనర్చెదను. 6

వ॥ మంచీమిలుకార్లు , తిడిబడినపుడుమియిదురు- వలపుకొండో-ప
 , లేనప్పుడునొకాడకొని-మిగులనేపుకనఁజేయుటకు-ముద్దాడుట.

Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new-fangled than an ape : more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep. 8

O, that woman that cannot make her fault her husband's occasion, let her never nurse her child herself, for she will breed it like a fool. 9

Act v. Sc iii.

Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice. 10

CORIOLANUS—

Act IV. Sc iii.

I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is where she's fallen out with her husband. 11

CYMBALINE—

Act V Sec.V

By medicine life may be prolonged, yet death will sieze the doctor too. 12

వ॥ మగవాండుతమూఁ బెండ్లాడని కన్నీయలుబతిమాలు కొనునప్పుడు
 చెత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెట్టియొసపినప, శూన్య మాస
 మువలెనుందురు- కన్నీయలుతమ, కన్యాత్వమందా నై శౌఖముంబో
 లేదరు-కాని-వారిల్లాండ్లైనపిమ్మట నాకాల మా మాటునా- మగ
 పావురముతన పెట్టన్ శంకించుటకన్న నెక్కు-పుగనిన్ను నేననుమా
 నించెదను- వానకటచుచిలుకకంటె మిక్కిలిరొడపెట్టెద- యిమ్మ
 నికన్న మిగులఁజపలముగానుం జెదను- నాకోర్కులయొడఁగోఁతికన్న
 యిగొఱమాఁలియుందానా-శోక దేవతారణనే నూరకేడ్చెదను- మఱి
 యసీపుల్లాఁ మగ నుండనిచ్చగించినపుడే నేనట్లచేసెదను - దుమ్ము
 లగొండిలాగున వ్రేదను- వెండియ సీపునిదూరింకఁగలఁచినపుడే నేన
 ట్లొనర్చెదను.

8

వ॥ భలీ- తనతప్పుతనమిగిల్పై మోషనియూఁడుది- తనంతనాపెతన
 బిడ్డంబెంచ నీకుమేమననాపె, వెంగలిసలె చావికినడతనుప్పును.

వ॥ చెడుకంటమానకుఁబీచిత్రైస, కేకరింతగాని-య మియుటగాని- గొం
 తుకు వెల్లురాసినదని చెప్పుటగాని-నూని- వెంట నేసిద్ధపడుదుమా.10

వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగినసమయమది యూపెపెనిమి
 టితో సరిపడకున్న పుడనివింటిని.

11

ద్వి .బ్రతుకుపొడ్డింపగఁబడమందాచేత|
 ..మృతినై ద్యునింగూడ.మ్రుంగెడుఁగాని॥

12

HAMLET—

Ac. I. Sec. V.

But virtue, as it never will be moved
Though lewdness court it in a shape of heaven,
So lust, though to a radiant angel linked,
Will sate itself in a celestial bed
And pray on garbage. 13

Act ii. Sec. ii.

Fare you well, my lord.
These tedious old fools ! 14

Act iii. Sec. i.

If thou dost marry, I'll give thee this plague for
thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as
snow, thou shalt not escape calumny. Get thee to
a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs
marry, marry a fool ; for wise men know well
enough what monsters you make of them, 15

Sec. ii.

None wed the second, but who killed the first. 16

The instances that second marriage move
Are base respects of thrift, but none of love :
A second time I kill my husband dead
When second husband kisses me in bed. 17

గీ॥ .అలమిపోకిరితనము, స్వ. ధౌత్య తిఁగొని ।

.కోరినఁజలింపఁబడదును. గుణ మొకప్పు ।

..దివ్యమూర్తినిఁగలిసియున్ , దృష్టిపడక ।

..గుహ్యచాపల్య మెంగిలి. కూళ్లు గుడుచు ॥

13

ద్వి॥ ..ఎనఁగుముహూయిగా. నీవునాప్రభువ ।

.విసిగించునీముది, వెంగలిహారు ॥

14

వ ॥ నీవు పెండ్లాడినయెడ నీకీ, వ్యాధి నేనరణమిచ్చెదనుమంచుగడ్డవలె

మచ్చ లేకుండు-మంచునలెర్కలముగనుండు-మైసనిశ్చయము

గా- నిందెందప్పుకొన నేరవు-నన్యాసినులమతమునకుఁబోమ్ము-ను

ఖముండు. మటుగాక- నీవు పెండ్లాడఁగోరినచో నెట్టివానిం బెండ్లాడు-

మేమన- ఁదెలివిఁగలవారు- నీవువారి నెట్లు పాడొనర్చెదవో తెలిసి

కొందురు.

15

ద్వి॥ .తొలివానిఁజంపిన..తొయ్యలితప్ప ।

.మలివానిఁ బెండ్లాడి..మన దేశతై న ॥

16

గీ॥ .నంపదన్ వృద్ధిపరచునీ. చవుతలంపు ।

.గాని-రెండవ పెండ్లికిఁ., గతమునలపు।

.కాదు-మలిసారినాదుమ. గనిఁ., గెడపెద ।

..మెత్తనన్నారెన్నిమిటి, చుం. బించునపుడు ॥

17

I do believe you think what now you speak ;
But what we do determine oft we break.
Purpose is but the slave to memory ;
Of violent birth, but poor validity ;
Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,
But fall unshaken, when they mellow be.
Most necessary 't is, that we forget
To pay ourselves what to ourselves is debt :
What to ourselves in passion we propose,
The passion ending, doth the purpose lose :
The violence of either grief or joy
Their own enactures with themselves destroy :
Where joy most revels, grief doth most lament ;
Grief joys, joy grieves, on slender accident.
This world is not for aye ; nor 't is not strange
That even our loves should with our fortunes change:
For 't is a question left us yet to prove,
Whether love lead fortune, or else fortune love.
The great man down, you mark his favourite flies ;
The poor advanced makes friends of enemies.
And hitherto doth love on fortune tend :
For who not needs shall never lack a friend ;
And who in want a hallow friend doth try,
Directly seasons him his enemy.
But, orderly to end where I begun,—
Our wills and fates do so contrary run,
That our devices still are overthrown ;
Our thoughts are ours, their ends none of our own ;
So think thou wilt no second husband wed ;
But die thy thoughts when thy first lord is dead. (1) 18

నీ॥ .నీవిప్పువల్కు-దా.నిసరిగ, నరసెద. వనితాచెన-ఁగాన-. మన

ముతఱచు॥

.నిశ్చయించినదిమ. నెదము-బల్మిన్, జవి.కొన-గొరచెమవిలున.

గలుగు,స్మృతికిః

.బొత్తిగనుదేశ.మన్దాసియగు-సద్ది-చెట్టున, తోరగా.యల్లులుండు॥

.నింతవఱకు-ఁగాని-. యి.నారముగ్గి న.బజిరకుడఁగతిలింప. బడ

న-మిగుల॥

.ముఖ్యముగా-మన.మందీర్చ మఱచెద. ముఖ్యమునకొన.బుణ

మాదాని॥

.దుఃఖినమయమునం. దుఃఖినమయముకొన్న. నానంతమగియఁగా.

ర్యంబుతప్ప॥

.శోకంబునకుఁగాని,జోకకుఁగాని యం.జీనశక్తియవ్వని. నిష్చయ

ము॥

.శోవానిబొలయించు-నే. నరఁదొడ్డి. నానంతమునకు నెంత

నెంత॥

.దురటిల్లు-వనటనంతోషించు, మోచమ్మ. ననరెక్కొకన్న

య.నొచ్చునంత॥

.జగమిదికాదు, శా.శ్వతమింతెకాన-మ.నయవృష్టముతో ను.నన

లహలున॥

.మూట,బ్రహ్మకాదు. కారణపేనున.ననపునోవిధియ.స్మృతి-ఁ

నెంత॥

.కామనినపపునో. కడ,భాగ్యదేవత.యాయంతెనా బిడ్డనేయ

నింత॥

.మనకువిడువబడి. యెన-గొప్పవాడు. ప్రభుగిలికనెపునోబిడ్డయ

ము॥

.ప్రియఁడుపరుగు వెట్టు. శోకమొచ్చినయెడ. కలియకప్రభు

మనకుఁబుడగ॥

Why, let the stricken deer go weep,
The hart ungalled play ;
For some must watch, while some must sleep:
Thus runs the world away. (2) 18

Act. iv. Sc. iii.

We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves
for maggots : your fat king and your lean beggar is
but variable service, two dishes, but to one table :
that's the end. 19

.నిదివఱకుమఱియ.దృష్టమన్గొలిచెడుం. బెరిమియోహనం. గోదూ.

ద్వైతగువాడు||

.హితునిగొఱతనడం. చెప్పటికై న-వెం.డియ.నం-గావలసియు.ండి

ననతండు.

.కపటియయిన నే-స్తి.కొనెనసాభివంతు. స్వస్తిమంగ-వామిగఱం

తేయ.

.గాని-వరుసగనె.క్కిడమొనలి నేనె.నెయ్యదమంగియ-యె.య.చెప్ప

లుమఱి.

.మనయ.నలింక. స్వంపయకాలిడునంత. ప్రకటనయంగ. నడిం

.బరుగు నెట్టె.

.మనదుచింతలుండు.మనవిగ-గావువా.

.నిఫలితములుమనవి. సీపుతలంతు.

.కనుక-మాఱుమనపు.గొనమి-నీతోలిభ-ర్తి.

.చెల్లు నపుడ.సిదు.చింతలు తెగు||

(1) 18

గీ|| పోటుతీన్న జంకపోగలుచుంబోనిమ్ము|

యక్షతగుగుపట్టె.యూజినిమ్ము |

కొంపలునిదులంప.గొంపలు మేల్కొన|

వలయు.నెట్లు-జగము.బరుగు నెట్టె||

(2) 18

వ|| మనక్రొవ్వనకై జంతువుల నెల్ల మనముక్రొవ్వెంతయును-పురుగులకొ

ఱకై మనంతలుమనముక్రొవ్వదము-నీవలిసివ ర్తామము. మఱియు సే

బక్కిచిక్కి-నలిచ్చ గాడు. జంకనం మమముయొక్క. హా. కంచమాలు

మదమొక్క. గొంకెక్కియ. విష లింకెక్కియ. విష లింకెక్కియ.

HENRY IV—PART I—

Act III. Sec. 1.

Mincing poetry ;—

'T is like forced gait of a shuffling nag. 20

PART II:—

Act I. Sec. II.

Have you not a moist eye ? a dry land ? a yellow cheek ? a white beard ? a decreasing leg ? an increasing belly ? Is not your voice broken ? your wind short ? your chin double ? your wit single ? and every part about you blasted with antiquity ? and will you yet call yourself young ? fie, fie. 21

But it was always yet the trick of our English nation if they have a good thing, to make it too common. 22

Act. iv. Sec. i.

Like an offensive wife
That hath enraged him on to offer-strokes,
As he is striking holds his infant up
And hangs resolved correction in the arm
That was upreared to execution. 23

Sec iii.

If I had a thousand sons, the first human principle I would teach them should be—to forswear thin potations, and to addict themselves to sack. 24

ద్వి॥ ..కొరికి-యీ హమకాల్ల సట్టపుతట్టా !

.గతి-బల్మిలాగిన. పవనముండెనను ॥

20

వ॥ తడికన్న-నీర్లేబియోగము-పిన్నగొల్ల- ప్లేన్లనీగడ్డము-నెండుచున్న
కాలు- బలిసియన్నకొడుపునీనలేదా- నీకంఠముచేతలేదా-నీ శ్వాస
ముతగలేదా-నీగడ్డము పెరిగింపలేదా- నీబుద్ధిస్థిరస్థిలేదా-నీస్థితియు

తరుస్సుదిమిచేభ్యంసచగకావింపబడెను - నీవింకనబయలువాడన
నెవపు-చీఢీ

21

వ॥ మాయాండ్లయలకొప్పతి-వారకెక్కుమైన నొకటంచిన స్తుత్యుభిం

చినచో దానంతాచనలెప్పుట

22

గీ॥ .తన్నుగొట్టినట్లు.తన పెనిమిటికల్య-1

.బుట్టజేసి-తన్ను. మొత్తినతిని

.చేతికడ్డవాని.చిలుతనిప్రేలాడ!

.బట్టదుష్టభార్య.పగిలిపంకె॥

23

వ॥ నానపే, గురుకొడుకులున్నప్పటికినాండ్లచేతనామెదటనుష్టమా

.నవనీతిహచ్చని. సానకామెదటనుష్టమా ప్రాను కాముచేయటయు

సారాయి,కలవడుటయగు ॥

24

HENRY VI—PART—I

Act II. Sec. III.

And I have heard it said, unbidden guests
Are often welcomest when they are gone. 25

PART II

Act. IV. Sec. IV.

How now, madam ?
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death ?
I fear me, love, if that I had been dead,
Thou wouldst not have mourned so much for me. 26

PART III

Act. III. Sec. I.

Look, as I blow this feather from my face,
And as the air blows it to me again.
Obeying with my wind when I do blow,
And yielding to another when it blows,
Commanded always by the greater gust :
Such is the lightness of you common men. 27

Sec. II.

Like one that stands upon a promontory,
And spies a far-off shore where he would tread,
Wishing his foot were equal with his eye ;
And chides the sea that sunders him from thence,
Saying—he 'll lade it dry to have his way :
So do I wish the crown, being so far off,
And so I chide the means that keep me from it ; 28

ద్వి॥ .పిలువని,విందులు వెళ్ళిన వెళ్ళ-

..నెలమినింపొదురం.చేవిన్న వాడ॥

25

గీ॥ .ఓసియింక నేడ్చు.చుం తెన్నీయి.ఘుఁజ్జా!

.వానికొఱకు మెలఁ.బట్టచుం తె

.యే నెనుడసియున్న.నితగాఁబ్రయురాల

.శోకమండవంచు.నానొదొంచు॥

26

[..నూకెడునా,దె]

త॥ .కనుఁగొను-మే-వెండు .కన్నా మొగంబు.నండియూదన్ - గాడ్చు

.న-నదినుతీయు నేపి.నర్సి నొచ్చినంత.లొంగు-నాగాలికి.లోబడు-వెండి

యును-లొతికయ్యది. యనెగయ నప్పు-..డురపు,కర్వలిదెబ్బ.కొ

.డబడుచుండు॥

..సనయంబు-సటువంటి.కొఁజుల్కుఁదనము-..నలఁతులారామీను

..సలనడుచుండు॥27

త॥ ..వారిధిచేర్చగు..పర్వతశిఖర .మందంగడి-..నవ్వుల.కగవడునవల

..తీరమొగని-దాపఁదిరుగనాశించి- .తన,దృష్టి నేగునం.తనడి-ద

న,గతి॥

.మొఱఁగోరుచు-నడ్డు.నించిన,కడలి. నెండించితిన్త్రోవ. నెనయ

..గొం తెమ్మ

.కోరికబడువాని..కొమరున-..చూలి. గోరియడ్డుగువాని,గుత్తిం

ఁగు నేను॥ 28

Act. iv. Sec. i.

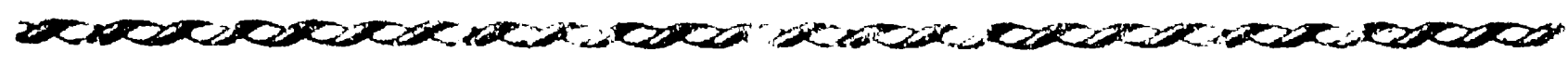
And you shall have your will, because our king ;
Yet hasty marriage seldom proveth well. 29

Sec. vii.

But when the fox hath once got in his nose,
He'll soon find means to make the body follow. 30

Act. v. Sec. vi.

The owl shrieked at the birth, an evil sign ;
The night-crow cried, aboding luckless time ;
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees,
The raven rooked her on the chimney's top,
And chattering pies in dismal discords sung.
Thy mother felt more than a mother's pain,
And yet brought forth less than a mother's hope ;
To wit, an indigest and deformed lump,
Not like the fruit of such a goodly tree.
Teeth hadst thou in thy head, thou wast born,
To signify, thou cam'st to bite the world. 31

ద్వి॥ .పొందు న్వేచ్ఛన్ బ్రహ్మ.పుపుగాన-ఁగాని

.తొందర పెండ్లియ.ద్దగ.నచ్చివచ్చు॥

29

ద్వి॥ .తనమూలిమూరిన.తిరువాతనక్క-

.తను వెల్ల హొర్చు.సా.గపమందావేగ॥

30

స్త్రీ॥ .పులుగుపిట్టలుచెన్న.పుట్టుక-నొకచెడు

.గుర్తు-తీతువయ్యింక-గుటిల్మొస

.సమయమ.బ్రాసనినూ.చన నేలుచార్చ-ఁగు

.క్కలుకూసె-ఁబెరిచెం.గాలిచెల్లు

.ఁగూర్చుండెబొగగూటి.కొనబొంతకాకి-య

.పన్వరముగఁబొక.వదలఁబోయి

.పిట్టలుపదపడి.భీకరమొగ-సస

.ధారణముగ నీదూ.తల్లి.ప్రసవ

.వేదనఁబొందియు-నెండియు-ఁగోరిన

.దానికన్నపడు-చక్క-పుంగనె

.సనఁగబొగుగనేర్పడ.పట్టిముద్దు

.యంత మంచిమనికెదనగ.పట్టిపం

.నీవు.మణిపండ్లతోబొట్టిపూవు-కగమ

.ఁగఱియమణిపువచ్చితిం.తెలపి నడిగ

31

KING JOHN—

Act. IV. Sec. II.

To gild refined gold, to paint the lily,
 To throw a perfume on the violet,
 To smooth the ice, or add another hue
 Unto the rainbow, or with taper-light
 To seek the beauteous eye of heaven to garnish,
 Is wasteful and ridiculous excess. 32

KING LEAR

Act. I. Sec. IV.

Not so young, sir, to love a woman for singing ; nor so
 old, to dote on her for anything ; I have years on my
 back forty-eight. 33

RICHARD III

Act I. Sec III.

But then I sigh ; and, with a piece of scripture,
 Tell them that God bids us do good for evil :
 And thus I clothe my naked villany
 With old odd ends stolen out of holy writ ;
 And seem a saint, when most I play the devil. 34

ద్వి॥ .బంగారుపూతవే.బ్బంగారమునకు!
 .జెంగలువకురంగు. నేత- నెత్తావి!
 ..నురపొన్న కెరవు నే. చ్చట-మరమగడ్డ!
 నుతినుస్ప సేయట- ముతికెరంగు!
 ..నగవై రిపింటనొ. నర్చట-పట్ట!
 .పగలు వెలింగెడు. భానానకారతి!
 . పొచ్చింపజే. న త్తి. న త్తిటాయ ॥
 ..నచ్చవు. నగు బాట- సధిశము-వృథయు!

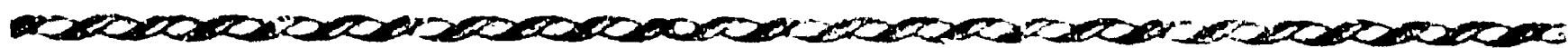
32

న! అంతపడుచువాడెల్ల నయ్యా నాటకొత్తకై స్త్రీనిపల్లచుటకు- మ
 అంతముసలివాడెగా నెందుకై న నాపెపై నంతగా భ్రాంతిపడుట
 కు- నానె త్తికినలువ దెనిమిదేండ్లు వచ్చినవి.

33

గీ॥ ..వెచ్చనూర్చు త్తజ్జతిజనివి- వేల్పుమనకు!
 .నాజయి జెజ్జనకుమరిచి. యూచరింప!
 .న ననదొంగిల్ల శుభిభలి. తార్థములును!
 .గచ్చినాకేళ. ముసలలెడ. గానిసింతు॥

34

Sec. iv.

I'll not meddle with it ; it is a dangerous thing : it makes a man a coward : a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him ; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him : 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom ; it fills one full of obstacles : it made me once restore a purse of gold that by chance I found ; it beggars any man that keeps it : it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing ; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live without it. 35

MEASURE FOR MEASURE—*Act. II. Sec. IV.*

So play the foolish throngs with one that swoons ;
Come all to help him, and so stop the air
By which he should revive. 36

Act. iv. Sec. i.

Shame to him whose cruel striking
Kills for faults of his own liking ? 37

వ॥ దానిజోలినాకళ్ళ అలే-దదియ. పద్రవకరమైన-దదిమనుష్యునిఁబిఱికి
 గాఁజేయును-మనుజుఁడు దొంగిలనేరఁడదివానినిందించును-మానవు
 ఁడొట్టుఁబెట్టుకొననేరఁడదివానినడ్డును- మర్త్యుఁడుతనపొరుగు వా
 నిభార్యతోఁబడుకొనలేఁడదివానిఁబొత్తిగాఁబెట్టుఁబెట్టు-నదొక వెల
 వెలఁబోవుసిగ్గు మోగముదయ్య- మదిసరునిహృదయముతోఁదిరుగు
 బొటొనర్చు- నదిజనునాటకములతోనించును- నాకొకప్పుడుతనం
 తదొరకినదొకబంగరుమూటనిచ్చివేయఁజేసెనె- నది తన్నుం
 చుకొనఁప్రతిమనుష్యునిఁబిచ్చఁగానినల్పు- నదియాపత్కరమైనదని
 యెల్ల పట్టణమాలనుండిఁబిఱిమివేయఁబడెను- హాయిగాబ్రతుకఁగోరిన
 ప్రతిజనుండునన్నుఁదానమ్ముకొనియదిలేకఁగివించును. 35

గీ॥ .మూర్ఖునన్న వానిఁ.బోషింపఁగోరి-వి
 .వేకహీనులెల్లఁ.బిండుగట్టి
 .వానిచుట్టుమూఁగి-.వానిఁదేర్పఁగలిగి
 నట్టి.గాఁడుపునరి.కట్టుచురటు॥ 36

ద్వి॥ .తానల్పుతప్పలొ.దవువారి-హింస
 .చేసినవానిని.నీయనవలయు॥ 37

Sec. II.

O place and greatness, millions of false eyes
 Are stuck upon thee ? volumes of report
 Run with these false and most contrarious quests
 Upon thy doings ! thousand escapes of wit
 Makes thee the father of their idle dreams.
 And rack thee in their fancies.

38

Silence is only commendable
 In neat 's tongue dried, and a maid not vendible

39

MERCHANT OF VANICE—*Act I. Sec 1.*

His reasons are as two grains of wheat did in two
 bushels of chaff : you shall seek all day ere you find
 them ; and when you have them, they are not worth
 the search.

(1) 40

Act. iii. Sec.v.

This making of Christians will raise the price of
 hogs if we grow all to be pork-eaters, we shall not
 shortly have a rasher on the coals for money. (2) 40

ద్వి|| .ఓయధికారమా యో.గొప్పతనమ|

.నీయందుఁదగిలెడు. న్నెక్కులన్యాయ

తృప్తలు-వార్త లెంతే..సంపుటముల|

.పుష్టిగనీదుచె..య్యలమీఁదికీన,|

.యములేనిపతికూల.మైన,యన్వేష|

.ణములతోఁబర్చిడున్..బలు నేర్పుమీఱు|

.కొంటెచేష్టలుతమకు..స్థూలమనుచు|

..బంటింపకే,గుని.స్వత్రతములందు||

38

వ|| రెండుగంపలయూఁకలోదాఁగిన రెండుగోదమగింజలవలె- వానిత

లంపులున్నవి-వానినీవుకనుఁగొనుముందుప్రొద్దెల్ల వెదకెద- పవినీగు

దొరికినపుడు- వెదుకఁదగినవికావు||

39

ద్వి| .వరుగుబోసినయట్టి.పశువునాలుకకు|

..నెఱిఁజెల్లఁబోనికన్నెకు,చూస మొప్ప||

40

వ|| శ్రీస్తుమతస్థులసంఖ్య హెచ్చించుట పంహల,క్రియమూల్యమును

హెచ్చించును-నునమందఱమును, సూకరమాంసాశనుల మైనదో

బొగ్గులకంటెనొకపండిమాంసపుముక్కయైనఁగొంచెపుకాలములో

వెలకునునకుఁజిక్కదు||

40

MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act. iii. Sc. i.

I never yet saw man,
 How wise, how noble, young, how rarely featured,
 But she would spell him backward ; if fair - faced,
 She would swear the gentleman should be her sister;
 If black, why, Nature, drawing of an antick,
 Made a foul blot : if tall, a lance ill - headed ;
 If low, an agate very vilely cut ;
 If speaking, why, a vane blown with all winds ;
 If silent, why, a block moved with none.
 So turns she every man the wrong side out,
 And never gives to truth and virtue that
 Which simpleness and merit purchaseth.

41

Act. v. Sec. i.

't is all men's office to speak patience
 To those that wring under the load of sorrow,
 But no man's virtue nor sufficiency
 To be so moral when he shall endure
 The like himself,

42

There was never yet philosopher
 That could endure the toothache patiently,

43

నీ॥ .ఎంతటి,మతిమంతుఁ. డెంతయు,దారుండు

.పడుచువాఁడెంత,య.ప్రమగునందఁ

ఁ.గాఁజేసఁగానిమ్ము--..కాన-నిప్పటికాపె

.హాస్యముచేయఁబో.నట్టిసరుని

ఁ.దెల్లగనున్నచోఁ.జెల్లెలుగాఁదన

.కీతఁడున్నబాగుండు.ననెడునాప

--సలుపెనయెడ-భళి.భళి-విధూషకునకుఁ

.ప్రతిగాఁజెడుగుమచ్చఁ..ప్రకృతినల్ప

ఁ.బొడవెన-నిచ్చెన,గడ-పొట్టిగానున్న

.యెడఁగురూపిగఁజెక్కఁ.బడివగుజ

.వక్తమూనేనియు--..బాపురెనలుదట్ల

ఁ..గరువలి నెగిరెడు.గాలిపడగ

.యూరకుండినయెడ--నెర-యెరికి

ఁజలిం.పబడరాకున్నట్టి.వట్టిమొద్ద

.ప్రతిజనునకిట్టులాపెలోపంబునెంచు

ఁ.గరమునరళిత-మఱియుయో..గృతచెలంగి

.యొద్దికొనియెడు-దాని-నొ.క్కింతయొస

.మంచిగానామెయెన్నఁడునెంచఁబోదు॥

41

కం॥ జనములకెల్లన్వాడుక । .వనటబరువుక్రిందబాధ.పడువారలకో

ర్పునుఁ,గఱపుట-కాని-యెవం । .డునోర్చుకొనలేడుతాను.నొ

చ్చినపట్లన్ ॥ 42

ద్వి .పలునొప్పికిన్బాధఁ.బడఁబోయెఁద

ఁ.గలిగిన,వేదాంతి.కలుగఁజెప్పితికి॥

43

OTHELLO—

Act. ii. Sec. i.

Base men being in love have then a nobility in their
natures more than is native to them. 44

Sec. iii.

O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name
to be known by, let us call thee devil. 45

Men should put an enemy in their mouths to steal
away their brains ? that we should with joy, pleas-
ance, revel, and applause, transform ourselves into
beasts ! 46

Act. iv. {Sc. i.

't is the strumpet's plague
To beguile many and be beguiled by one. 47

Sc. iii.

I do think it is their husbands' faults
If wives do fall. Say, that they slack their duties
And pour our treasures into foreign laps ;
Or else break out in peevish jealousies,
Throwing restraint upon us ; or, say, they strike us,
Or scant our former having in despite :
Why, we have galls ; and, though we have some grace,
Yet have we some revenge, let husbands know,
Their wives have sense like them ; they see and smell
And have their palates both for sweet and sour, 48

న॥ నీచులునలపుననుంటచేడమకు, నిక్క-ముగనున్న దానికంటె-బె
చ్చగనొకగొప్పదనముండమస్య భావములంగలిగియుండదు॥ 44

న॥ ఓకనుపడనికల్లుకీప్రద-నిద్రెలుపు పగులేనిచో-
దయ్యమనినిప్పిలువనియు॥ 45

న॥ నరులుతమనోళ్ళిద్దనా తెల్విదొంగలింప శత్రువులనునా మకొనట -
యొనరింపముల్లాసముగ్రహిల్పిత పొగడ్తలతోడ బసులుగా మనము
మాటవలసియుంటయు॥ 46

ద్వి॥ ..పలటకుండలుగు తె.గు,ల్మోసనేత|
.పలుపుట కొకనిదే.పరిచింపబడుట॥ 47

నీసమాలిక:—

- .నామూహ-భార్యలు.నాయమ (దొంగిని
- ..యెడవారిభర్తల.యెగులవిద్వి
- .వారు పేక్షింతును.వారికర్తవ్యము
- .అొకవేళ-మనసొమ్ము.అొరులయెడల
- .మతిపోనెదరు-కిస్క-మొనరియింబాలన్
- .మనలనిర్బంధమ్ము.అనాంగుంచి
- .తామువినిధించె.నరు-లేక-మనలండ
- .న్నెదకొకవ్యధ-లేక-..కొడువననల్పె

As husbands have. What is it that they do :
 When they change us for others ? Is it sport ?
 I think it is. And doth affection breed it ?
 I think it doth. Is 't frailty that thus errs ?
 It is so too. And have not we affections,
 Desires for sport, and frailty, as men have ?
 Then, let them use us well ; else let them know ;
 The ills we do, their ills instruct us so. 48

PERICLES

Act. ii. Sc. i.

Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right
 in the law ; 't will hardly come out. 49

Act. iv. Sc. vi.

What would you have me do ? go to the wars, would
 you ? where a man may serve seven years for the loss
 of a leg, and have not enough money in the end to
 buy him a wooden one ? 50

.నగుమనకిచ్చెడు.భనమనహ్యముతోడ

..బాపురే-మనమునఁ.గోపగుణము|

..గలవారము-దయనా.శసీ.౯ గమచెలుతము

..గాంచియు-మనసఁబ.గయ.నఁగోంత|

.శలదా.తెలియగిడు.గలువారి.యాండుపు

.స్తమా.శతశనెల్లి తనయనదాచు|

.వాసుకన్దోనెదయ-.వాసనఁగందాచు

.చేదదోపులెరుంగు.జిహ్వలుండు|

.వారలకున్దొడఁ.బహు.తెలుంగున

.మగవారికిస్మవ.మూర్ఖుఁగోదా|

.నూహయేమో-వేడ్క.యో-యద్దియనుచుండ

.లంచెద-వలపది.కాంచునొక్కొ|

.మూ-నదియటుసల్పు ననియెంతు-ఁజూపల్య

.మూయి.విధానఁద.ప్పదిరించు|

..వాస్తవంబది-మనకును.భ్రమలు-వేడ్క|

.లందుకోర్కెలు-చపలత-.యండఁబోజె|

.మనయెడన్దిన్నగాలేని.మగలు-వారి|

.మెగు-మనతప్పు నేర్చినం.చెఱుంగనిమ్మా|

48

న|| తగవునందాన్న నేవయోస్తవతే నాచేకవలఁజిక్కి-నది- పెకినచ్చు

టకషము.

49

న|| నీవునన్నేమిచేయమనెదవ - జగదములకుఁబొమ్మంగువా - యచట

నొకఁడేడేండ్లు కాలోబ్బఁగొట్టుకొనకయఁగొల్పవచ్చును- మఱియుం

దుకొక,మనగాలై నఁగొనకొలిపంత జబ్బితనికుండదా.

50

ROMEO AND JULIET*Act. ii. Sc. iii.*

Women may fall when ther's, no strength in men. 51

THE TAMING OF THE SHREW*Act. ii. Sc. i.*

Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,
 She sings as sweetly as a nightingale :
 Say, that she frown ; I 'll say, she looks as clear
 As morning roses newly washed with dew :
 Say, she be mute, and will not speak a word ;
 Then I'll commend her volubility,
 And say, she utterth piercing eloquence :
 If she do bid me pack, I 'll give her thanks,
 As though she bid me stay by her a week ;
 If she deny to wed, I'll crave the day
 When I shall ask the banns, and when be married ; 52

TEMPEST*Act. ii. Sc. ii.*

Were I in England now (as once I was) and had but
 this fish painted, not a holiday fool there but a ould
 give a piece of silver : there would this monster
 make a man, any strange beast there make a man.
 When they, do not give a doit to relieve a
 lame beggar, they will lay out ten to see a dead
 Indian. 53

ద్వి॥ .పురుషులలోబలం.బుత్తోలఁగినపుడు।

..తెఱవలొక్కఁడునీ.తిస్తప్పవచ్చు॥

51

నీ॥ .ఆపెతిట్టినయెడ.నందాకిప్పుడు నేను

..గోయిలవలెనాపె.గూయ నందు।

.నాపెతోఁజెప్పెద..నాపె మొగంబుచి

.ట్లుంచుకొన ననుకో-మించుతలన।

.నప్పుడే, క్షాళిత.మై, యునయంబుజ

.నలరుగులాఱివు.వట్టుతాపె।

.స్వచ్ఛముగానున్న.దనియెడ-నాపెత

.లొక్కటైనననఁబోక.యింక రకున్న

.చోశాపె, వాగ్దరి. నేను మచ్చెక-మఱి

.యాపెచుర్కుగనుప.న్యాసమిచ్చె।

.ననెద-నన్నాపెపొమ్మన.నాపెకేను।

.వందనములిత్తునన్నాపె.వారముతన।

.దండనుండుమనునటు-న.నెప్పిండ్లి యాడ।

.నొప్పుకున్న.బ్రధానమిం.కెప్పుడనెద॥

52

వ॥ మునుపటిసాలె నేనాండ్లయదేకమంగుండి యాచేప, ప్రతిఁగి.యించి

శయెడ- మల్లాసముఁగల్గవలెయనివేకియి సచటనొకసూత యడన

మానఁడు- మఱి యొక్కడనీక్రూరజంతువుమానవుఁడుగా-

రిగఁగింపబడు- నెట్టివింతవస్తువెన సచటమనుష్యుఁడగు- నొకగు

టితిరిపగానిఁ బ్రోచును వారొకకాపై నఁబెట్టుటగాని మొదవచ్చి

న యిండ్యదేకియనియొడఁబెట్టున వెచ్చపెట్టుమరు.

53

TIMON OF ATHENS*Act. iii. Sc. iv.*

Who can speak broader than he that has no house to
put his head in ? such may rail against great
buildings. 54

TROILUS AND CRESSIDA*Act. ii. Sc. ii.*

'T is mad idolatry
To make the service greater than the god 55

Full merrily the humble bee doth sing,
Till he hath lost his honey and his sting ; 56

ప॥ తనతలదాచుకొనట కిల్లులేదనానిన్న నెక్కు-వగర్వముగా నెవఁడు
మాట్లాడిఁగలఁ-ఁటలేవాఁడు గొప్ప-నగళ్లుగొందును. 54

ద్యౌ॥ ..దేవునిగఁ జూసఁగితిమియెవఁడు
ఁ.గానిచుమరయవివే.కంటఁగలభక్తి॥ 55

ద్యౌ॥ ..చూచుచుండఁగలఁనుమ్రొక్కఁమరమువేళ్లు-
..తొడిగి దేనెయిఁ, గొల్లఁడిఁ.చొల్లఁగెడువలయు॥ 56

సవ్యలాట

గీ॥ .కొన చుమోక-ంటి .యొక్క-టా .కొమ్మనో-ం॥
 .జగము-ల్లె సింగంబు .నో.బంబుజు-మదా
 .కొంగిరేపాసన్న కళా-బట్ట .పొ-లొంగి
 .చాతఁడొస్తలివండ్రి-హో. .పోయ్యో

1

ప॥ .ఆ-యోనీ గట్టిగా-నా-లొక్కొన్నదిగదా- విడివిడనేరన-నా
 విడివిడనేరన కాదని నా-లొక్కొచ్చుమన్నది- కాని-యందాచో విడి
 పొరచెదను॥

2

ప॥ మేమనరహా కౌశా-లము - దుస్సంతానిఁజూర్చి మొఱి-జొక్కొ
 నామ-తెపసికొనలు • చ.ప్రవాళుగలవికదా॥

3

ప॥ అత్యామీను నాజేమో శక్తి-గోరినట్లున్నాను॥

4

గీ॥ .జెగడబడియన సాజ్జమ .నెగడనెట్టి
 .యట్టిపనినంతయు విడిచి : పెట్టరాదు
 .నడం .నొరమునాదంబును .నెగడనాదంబున
 .నట్టిపనిముగా-నా-నా .నెగడనెట్టి

5

శృంగారతిలకే

శృంగారతిలకే॥

ఏనంబయోధ్యరయగం వళితంవిశీఢ్య

భేదంవృధానహసికింహరిణాయతాశ్చ

సర్వోనివేళరహితో జనతామకా

యోఽత్యున్నతః ప్రపతనీతికింబ్రాసిప్తమ్॥

6

అతాత్మ్య నివేళరహితం మనోభావయోధ్యరయగం

భేదంయాయతాశ్చ మరతాన్యహసికింభేదీయద్యున్నతమ్

అప్రపత్యపశ్చాస్పృశేనయనా సహస్యగిం నవహితమ్

శృంగారప్రసాదాత్మయోనిధునసం మూర్ఖ విలానామయిమ్॥

ప్రహసనే॥

7

[illegible]

6

౧॥ ..కలియ ..మొదట కలియ ..చేరిపోయి
 ..గోనె - కుక్కనెకొని, తలలె, చివర ..కొనె
 ..గోనెకొనికొనె - కుక్కనెకొనికొనె
 ..చేరికలియ ..చేరికలియ ..చేరికలియ

7

 MARVEL

 ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. i Sc. i.*

Our remedies oft in ourselves do lie,
 Which we ascribe to heaven : the fated sky
 Gives us free scope : only doth backward pull
 Our slow designs when we ourselves are dull. 1

Act. ii. Sec. iii.

From lowest place when virtuous things proceed,
 The place is dignified by the doer's deed :
 Where great additions swell't, and virtue none.
 It is a dropsied honour. 2

Sec. iv.

A young man married is a man that's marred 3

Act. iv. Sec. iii.

The web of our life is of a mingled yarn, good and
 ill together : our virtues would be proud if our
 faults whipped them not ; and our crimes would
 despair if they were not cherished by our virtues. 4

అ ద్భు త ర స ము

గీ॥ .మనసు, నలయతోడ .మనయం దెతలుచుగ।

.నలరు-దాని, దై వ.మంది డెదమా।

.మనమాబద్ధకింప- మనయత్నముల వెస్క-।

.కీ డ్పడన, వ కాశ.మిచ్చియ ,విధి॥

1

కీ॥ .సూత్రము, లొదవఁ చక్క-పు. చోటునుండి।

.కర్తృత్వతిచేతన, త్తాపు .మనతకెక్క-।

.పెద్దబిరుదులు దాని నా.బింపమఱియ-।

.మంచిలేకున్ననది, వాపు.మించుపరుపు।

2

ద్వి॥ .లేజవ్యనంబున .లేమనఁగూడు।

.నాజనఁడన్ని .చా.మలఁకెడిపోవు॥

3

వ॥ మంచి చెడ్డలనలిసిన పలుగలాచునొల్తో మనస్కాయును నేతలుగు

చున్నది- మనదోషములు తమ్ము, మామింపనున్నచో న.మను

గుణములు గర్వించును- మఱియ- మనసుగుణములు పోషించును

మొడ మనదోషములు నిరూపించును॥

4

ANTONY AND CLEOPATRA

Act. i. Sec. iil.

Our separation so abides and flies,
 That thou, residing here, go'st yet with me,
 And I hence fleeting, here remain with thee. 5

Act. ii. Sec. i.

We, ignorant of ourselves,
 Beg often our own harms, which the wise powers
 Deny us for our good ; so find we profit
 By losing of our prayers (1) 6

The barge she sat in, like a burnished throne,
 Burned on the water : the poop was beaten gold;
 Purple the sails, and so perfumed that [silver,
 The winds were love-sick with them ; the oars were
 Which to the tune of flutes kept stroke, and made
 The water which they beat to follow faster,
 As amorous of their strokes. (2) 6

గీ॥ — మనపిరిహమల్లు నిలుచుఁ గ్రమ్మఱఁబరుపిడు
 .నిచటసఁజియు నాత్తోడ . నేగఁజీపు
 మఱియ నిచ్చోటసఁజినేఁ . బరుగుఁగొనుచు
 .నించునీతోడ తన్నిల్చి . యుండుగాన॥

5

గీ॥ మనఁ నొలుగ లేక . మనకీడఁ నొఱు
 .చడుగు మఱచుము మన . నుద్దియ డెరు
 బుద్దిగలుగు వేలు . పులుమనసుగఁజేకై
 . కనుక . గోరికలుచె . జీన . నయింబు॥

6(1)

సీ॥ . ఆపిఁకూర్చున్న . విహారన . పప్పులు
 . గ్రాతన మొగిడ్డ . గడ్డియావలె
 . తక్కు బంగారు . తలపెన . తంజెలు
 . గదికెంపుచాపలు . గొడ్డతవల్లు
 . వలదుసంతకకన్న . వలపుల ఆమ్మలు
 . దండ గోలుల సచ్చ వెంజీనరెడ్డి
 . లయవేయ . సవిద్య . విల్లు గ్రాశ్శు బాటకు
 . గాలమునూచిన . కరక . మఱియు
 . చామఁగొట్టునీధు . తనును టిబెబ్బలు
 . చవినిమిదగినిమిద . మొలకకజ్జ
 . ముండు . మువ్వ . ముసల . మురూటికె
 . నుఱులిసచ్చునల్లు . నరుచు దుంజె

~~~~~

Age cannot wither her, nor custom stale
 Her infinite variety. Other women cloy
 The appetites they feed; but she makes hungry
 Where most she satisfies; for vilest things
 Become themselves in her; that the holy priests
 Bless her when she is riggish.

7

Act iii. Sec. vii

Celerity is never more admired
 Then by the negligent.

8

Sec. x

Women are not
 In their best fortunes strong, but want will perjure
 The ne'er-touched vestal.

9

Sec. xi

I see, men's judgments are
 A parcel of their fortunes, and things outward
 Do draw the inward quality after them,
 To suffer all alike.

10

Wisdom and fortune combating together,
 If that the former dare but what it can,
 No chance may shake it.

11

అటువంటిది :— సుదీర్ఘముగాను, అపారముగాను—

౧. బుద్ధునియొక్క, దౌర్బల్యము, స్త్రీలపట్ల, అపారముగా
 పోషించుట, అతనియొక్క, అపారముగాను—

౨. విషగ్రాహము— కాని— యుద్ధమునందును, సేనాపతిగాను—

౩. గణపతి, సంగమము— గణపతియొక్క—

౪. గణపతి, సంగమము— గణపతియొక్క—

౫. యెడవమ్మ పుత్రుని నెంతో పోషించుట, అతనియొక్క—
 ౬. ముగియు, కవిత్వమును, అతనియొక్క—

ద్వితీయముగాను, అతనియొక్క—

౭. వేగమునందును, అతనియొక్క—

ద్వితీయముగాను, అతనియొక్క—

౮. నెఱవేరుచు, అతనియొక్క—

గీ॥ జయమును, అతనియొక్క—

౯. లాగియు, అతనియొక్క—

౧౦. లాగియు, అతనియొక్క—

౧౧. సరిగనున్న వస్తువును, అతనియొక్క—

ద్వితీయముగాను, అతనియొక్క—

౧౨. తొలిగాను, అతనియొక్క—

When we in our viciousness grow hard,—
 O misery on 't !—the wise gods seel our eyes ;
 In our own filth drop our clear judgements ; make us
 Adore our errors ; laugh at's, while we strut
 To our confusion. 12

Act. iv. Sec. iv.

This morning, like the spirit of a youth
 That means to be of note, begins betimes. 13

Sc. ix.

The soul and body rive not more in parting,
 Than greatness going off. 14

Sc. xii.

Sometime; we see a cloud that 's dragonish,
 A vapour, sometime like a bear, or lion,
 A towered citadel, a pendant rock,
 A forked mountain, or blue promontory
 With trees upon 't that nod unto the world, [signs;
 And mock our eyes with air ; thou hast seen these
 They are black vesper's pageants. 15

గీ॥ .మనము, పెనుపడమనపాప .మువ- నెఱిగిన।
 .సురలు-మనకన్నానన్న .ముఱికియందె।
 .మూయదు- మాపెదకు మన .నాయమాలి।
 .బూజనలిపింపు సమత .వ్వలనుపినల।
 .నడెదరు , గొడవలోపల .వ్వలనుపను॥

12

ద్వీ॥ ..భ్యాతిఁగొను .నెలఁ బొ.యపువానిబుద్ధి।
 ..భాతివేగములు .ప్ర-భాతము, తొడఁగు॥

13

ద్వీ॥ ..ఘనతొందఁ గిపోవు .కామందావలె।
 .చను, నాత్మయంతరి .వలకా నెడయచు॥

14

తీ॥ .మన మొకళ్ళ పరమ .గొ నెడమామబ్బను
 .రెక్కలుండెనపాము. .తి-వింకొ।
 .వచ్చెదలఁ గుబుటి. .చొవ్వన- లేక-సిం
 .గనూచె, ల్వునక- గోపు.రములకోట।
 ..రహివి-క్రొలు డెడు. చాలి, కొప్పెరవలె-
 ., బంగలుగు కొండ. పగిలె- లేక।
 .నాలుకకర, నం.వ్రంబునఁజొరఁబాటి
 .చెట్లవిండినకోన. నీమపోల్కి।
 .జగముఁగూరిచి-యది- తలఁ.జక్కనూచి
 . నెండియ న్మనచూపుల, న్నెక్కిరించు।
 ..వికృతచూపులఁజూచితి. వికద-యిట్టి
 ..నన్న -లవి-నల్ల, సంజవే. నములసరిగ॥

15

Sec. xiii

All, 's but naught;
 Patience is sottish, and impatience does
 Become a dog that 's mad: then is it sin,
 To rush into the secret house of death,
 Ere death dare come to us ? 16

AS YOU LIKE IT

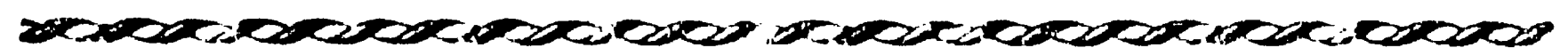
Act I. Sce. II.

'T is true, for those that she makes fair she scarce
 makes honest: and those that she makes
 honest she makes very ill-favouredly 17

Can I not say, I thank you? My better parts
 Are all thrown down, and that which here stands up
 Is but a quintain, a mere lifeless block. 18

He calls us back. My pride fell with my fortunes;
 I 'll ask him what he would.- Did you call, sir?—
 Sir, you have wrestled well, and overthrown
 More than your enemies 19

What passion hangs these weights upon my tongue?
 I cannot speak to her, yet she urged conference. 20

గీ॥ .అంతయు స్పన్కి-మాలిన- .దరయ-నోర్పు।

.తెలివితక్కువ-పై రణఁగలుగమితగు।

.ఁబిచ్చికుక్క-కు-మఱి-చావు.వచ్చువరకు

.మఱుఁగువడియన్న,మి త్తియల్.చొరుటకీడె॥

16

వ॥ అదినిజ-మేలన. న-దై నమెవరినందముగఁ జేయునో వారినరుదుగ
మంచివారినొనర్చును. మఱియు - నెవ్వరి,నోయ్యగులుగా నల్పు

నో- వారినుకూపులఁ గావించును.

17

గీ॥. మీకువందసమనుచునే.,నాకొనంగ।

.జాలనా-నాగుణములన్ని. నేఁగలిగె।

.నక్కటాకీవమెడలిన.నెక్క మొద్దు।

.నిక్కముగమఱియునిచట.నిలువఁబడినె॥

18

గీ॥ .తిరిగిపిల్చునతఁ-డ.దృష్టమిత్తోడుత।

.నడఁగెనాదుగర్వ-మతనికోర్కె।

.దెలిసికొందు-ఁచి,లిచి.తే.,సోరితిసిరిగ।

.బగటకన్న నెక్కు.నఁగెలిచితివి॥

19

గీ॥ .ఈబరువుఁజింత .యెద్దినానాల్కపై ।

.మోపినదిగె- కాని- యొప్పెతోడ।

.బలుకనేరకుంటి- ఁబలుమూఱు .బోత్సాహ।

.పర్యేనన్నమాలు .సల్కనామె॥

20

Act ii. Sec. iii.

Know you not, master, to some kind of men
 Their graces serve them but as enemies ?
 No more do yours: your virtues, gentle master,
 Are sanctified and holy traitors to you.
 O, what a world is this, when what is comely
 Envenoms him that bears it !

21

Sec. vii

All the world's a stage,
 And all the men and women merely players :
 They have their exits and their entrances;
 And one man in his time plays many parts,
 His acts being seven ages. At first, the infant,
 Mewling and puking in the nurse's arms.
 And then, the whining school-boy, with his satchel,
 And shining morning face, creeping like snail
 Unwillingly to school. And then, the lover,
 Sighing like furnace, with a woeful ballad
 Made to his mistress' eyebrow. Then, a soldier,
 Full of strange oaths, and bearded like the pard,
 Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
 Seeking the bubble reputation
 Even in the cannon's mouth. And then, the justice,
 In fair round belly with good capon lined,
 With eyes severe and beard of formal cut,
 Full of wise saws and modern instances ;
 And so he plays his part. The sixth age shifts
 Into the lean and slippered pantaloon,
 With spectacles on nose and pouch on side;
 His youthful hose well saved, a world too wide
 For his shrunk shank : and his big manly voice
 Turning again to word childish treble, pipes
 And whistles in his sound. Last scene of all,
 That ends this strange eventful history,
 Is second childishness and mere oblivion,
 Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything.

22

Song

Blow, blow, thou winter wind
Thou art not so unkind
As man's ingratitude ;
Thy tooth is not so keen,
Because thou art not seen,
Although thy breath be rude.
Heigh, ho ! sing, heigh, ho ! unto the green holly :
Most friendship is feigning, most loving mere folly
Then, heigh, ho ! the holly !
This life is most jolly.
Freeze, freeze, thou bitter sky,
That dost not bite so nigh
As benefits forgot :
Though thou the waters warp,
Thy sting is not so sharp,
As friend remembered not.
Heigh, ho ! sing, etc.

..గఱపుచు .లక్ష్మ్యములైలుపు. న్యాయపిచారణకర్త - యంత-

.చెం ।

..పఱవడలై ననల్వై తొడుగెట్లె ప్రేరణ-ముక్కునందాడు ।

.లు.రలుసులో చుసంబలి. నొరంగ-ర్రు సుసంబయిండు. స ।

.క్క-అ మెయి జెన్న నొకటని. కాల్తు న గొక్కెడన్ ష్టమీయి. చె

.చ్చెరమగగొంతునన్నగిలి. చిన్న తనంబ ననుచు పోలికన్ ।

..నాటిమఱి చుకీచనాచు. మఱగనా అవదే పవంగు-నం ।

.త-రయమఱి డొలనె -బసెత. నుంబ పంబ డివచ్చె. నొ-సుంబ నె

.దొరగిననన్న -వల్లు-చపి. తొడుద కెవ్వియి లే-కిరవియ. కొ ।

గులుతులైలుగనె-నొ మిగొ. బుబున నేడెన వేమిమిట్టం ।

.నలుంగువొంట గాడెనక. కల్లుడు వంగమగింపుబొందెడన్ ॥ ౩౩

ద రు పు- ధ న్య స ర గ ము - త్రి పు య త శ ము.

పల్లవి ॥ .సీచుపీచుచలిగాలి- సీ- .విధమగపడవంత నయినూలి ।

అనుపల్లవి ॥ .సీచలియా ర్థకూరమైన- నీపగపడమిం గృతఘ్నుని
వలె - .నీచుకో అవాఁడికానేర ॥

మిత్రము ॥ .గోమ హస్త బయలుపై - ము - .యెత్సవంబ. నం
బెడుడీ । .యూహ-యతిన్న హమసహ్యం. బె - వలపని వేరమా
నోహా ॥ 23

చరణము ॥ .కూరమైన యూరసమా- మంచునం .బేరుకొనుమ -
పేర్కొ-నుమా । .సోదోవట - కఱవబో - పున. కూరములు నుం

పుంబుడొక్కం । .నెర-హితుంబు నొకంబు నొకంబు . నుంబుమి
గాబునీమకా నొకంబు ॥

Act. .ii. Sec. ii.

Time travels in divers paces with divers persons. I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pray thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised: if the interim be but a se'nnight, Time's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout; for the one sleeps easily, because he cannot study; and the other lives merrily because he feels no pain: the one lacking the burden of lean and wasteful learning; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there.

24

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawers in the vacation; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

Act. iv. Sec. i.

I have neither the scholars's melancholy, which is emulation; nor the musician's, which is fantastical; nor the courtier's, which is proud; nor the soldier's, which is ambitious, nor the lawyer's, which is politic; nor the lady's, which is nice; nor the lover's, which is all these.

25

వ॥ కాలము వివిధజనలతో నానాగతులసడుచు నెవరితో సడు
 గున సంఘముగోసినో యెవరితో గునగునసడుచునో యెవరి
 తో నాలుకాల్లునెగిరవైచిపడుగదనో యెవరితో గదలగుండు
 నో తెల్పెదను - బ్రథమమున మొదలుకొని పెండ్లి అగ్న
 మునఱు న్నాలము చిన్ని కన్నయతో సడుగడుగన సంఘము
 గోన - సవధ్యయైన యెవరినను లేడేండ్లుతోఁచును - సంత
 క్త్యంత భావము కలుగఁచును కొంతతపన గురువుతోఁపఁచుట
 లోటులేడ్మిరి వాసులతోఁచి శ్రమంబునతోడత సడుగునగున
 ను మ - నేను - యెవరితోఁచును - మొదటివాఁడు హయగ
 విహరించును - బిడ్డలతోఁచును యావ రెండవవాఁడు డల్లంబుగా
 బ్రవేశించు - లోకములోని వ్యక్తులగు చదువులగుటలొలువాని
 కలుగునట్లుగా - మునుపటికి బ్రహ్మసత్యమును, దారిద్ర్య భా
 వములెలియు - వద్ద - గురికొమ్మన సమపరుగు దొంగతో నా
 డుకొనెనునట్లు - బిడ్డల - నేను - వాఁడంత ముగ్ధుడనడచిన - స
 తివేగముగా ముచ్చోలుకొనెనుని తెలుంచు - నది - న్యాయవాదుల
 తో - వివాదాలతోఁపఁచునట్లు - నేను - వారలుగడువు
 ను పునఁగు - ముందుతోఁచును - కాపుర - గూఁడులతోఁచునో
 పడుదురు॥ 24

వ॥ ముద్యుక్తికి ముచ్చోళ్లును - గూఁడులను, ముచ్చోళ్లును - నా
 దుభావముగ గర్వము - ముచ్చోళ్లు - ముచ్చోళ్లు - న్యాయవాది
 ముచ్చోళ్లు - ముచ్చోళ్లు - గోరిగొట్టునను - కాపురనకి వచ్చియు
 ముచ్చోళ్లు - లివెప్పియు నునులేవు॥ 25

A woman's thought runs before her actions. 26

Make the doors upon a woman's wit, and it will out
at the casement : shut that, and 't will out at the
key-hole ; stop that, and 't will fly with the smoke
out of the chimney. 27

Act. v. Sec. i.

The fool doth think he is wise, but the wise man
knows himself to be a fool. 28

COMEDY OF ERRORS—

Act. ii. Sec. i.

Why should their liberty than ours be more ?
Because their business still lie out o'door. 29

A wretched soul, bruised with adversity,
We did be quiet, when we hear it cry;
But were we burdened with like weight of pain,
As much or more we should ourselves complain ; 30

The jewel best enamell'd
Will lose his beauty : and though gold hides still
That others touch, yet often touching will
Wear gold ; and so no man, that hath a name,
But falsehood and corruption doth it shame. 31

Act. iii. Sec. i.

Slander lives upon succession ;
For ever housed where it gets possession. 32

వ॥ ఆడుదానితలంపాపె చేయుపనికిన్న ముందెవర్విడును. 26

వ॥ ఆడుదానిచమత్కారమునల్లుపులవూయుఁ - డది - కిటికీమూరిపో
వు- నాకిటికీమూసిసచో - నది - తాళముకన్నమునుండి బైలు నెవ
లు - నాకన్నమునప్పినయెడ - నది - పొగతోఁ గలసి - పొగ
నెలుపునందునుండి పైకివచ్చును. 27

వ॥ అవివేకి తావివేకి ననితలంచుఁగాని - వివేకితానవివేకి నని తెలిసికొ
నును. 28

ద్వి॥ .మనకంటె . మఱివేచ్చు.మగలగు నేల ।
.పనివారికుండు ని.తైబ్రటుగనక ॥ 29

గీ॥ .దిక్కుమాలినవారి డ్మంత్రొక్కుడువడి ।
.యేడ్వ-విని-.యూ అడిలుఁడని.యెదముతాని ।
.యట్టి,నొగులుబరువు మన.కబ్బినయెడ ।
.మనముమఱియింత మొఱపెట్టు.కొనవలయును ॥ 30

గీ॥ .మిగులమోఱుఁగిడ-నగ-దాని.సొగసుఁ,దఱుఁగు ।
.కనకము, పెరరా .పోర్చెడుఁ.గాని-.తాపు ।
.నకదిగూడఁదర్చర్గు- ఁగా.న-మఱిలేడు ।
.కల్లసిగ్గునర్చనిపేరు .గలమనుజుఁడు ॥ 31

ద్వి॥ .అంచెలబ్రతికెడు .నపనింద- నెలవు ।
.గాంచునెన్నఁటికి-నొ. క్కటఁజొతుచోట ॥ 32

Act. v. Sec. i.

The venom clamours of jealous woman
 Poison more deadly than a mad dog's tooth. 33

CORIOLANUS—

Act. I. Sec. I.

Your affections are
 A sick man's appetite, who desires most that
 Which would increase his evil. 34

Act. ii. Sec. i.

All tongues speak of him and the bleared sights
 Are spectacled to see him. Your parttling nurse
 Into a rapture lets her baby cry
 While she chats him : the kitchen malkin pins
 Her richest lockram bout her reechy neck,
 Clambering the walls to eye him:stalls, bulks, windows
 Are smothered up, leads filled, and ridges horsed
 With variable complexions, all agreeing
 In earnestness to see him : seld-shown flamens
 Do press among the popular throngs, and puff
 To win a vulgar station ; our veiled dames
 Commit the war of white and damask in
 Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil
 Of Phoebus, burning kisses : such a pother
 As if that what so ever god who leads him
 Were sily crept into his human powers,
 And gave him graceful posture. 35

ద్వి॥ .లలి-వెట్టిపక్క .ప.ల్క-న్న మిచ్చరమా॥

౯.గలచెలిచెడు మొఱ .ల్క-డవిపమించు॥

33

గీ॥ .అరయనీగల్గి, నట్టికొక్క-లా-అగ్గ

.వంతునాల్లవలె .బరిగిపూర్తి॥

.వాడువానివ్యాధి .ప్రతిపక్షతే॥

.వస్తువునకుమిగుల .వానిభావము॥

34

స్తోత్రములిక :— .వానిగూరిచి .యెల్లభాషలు పలికెడు—

.మఱి- వానిగనటకు .మందకృష్ణు॥

.లుంబెట్టుకొనిరిను.లోచనంబుల- వాని

.గనఁచునీ, ప్రేలుడు.గాయవా॥

.యొడ్పించెలిడ్డని .స్మృతిచిచ్చి- యన్వాని

.బరికించుటకువంతు .బొనిసమున॥

.వడితోడగోడల. ప్రబోధమందనవగు

.మునుగొండవైన .మొఱికిమెడకు

.బిగియించుకొనెడు-నూ.చినిచ్చెనీయం

.గళ్ళరుంగులు .గవా.శుక్ల లింబి

.కొప్పులువానిగ .న్యాయము వేడ్క-తో

.బలుతెఱంగులగు-చూ .పలులువింత॥

Act. iii. Sec. i.

My soul aches
To know, when two authorities are up,
Neither supreme, how soon confusion
May enter 'twixt the gap of both, and take
The one by the other. 36

Act. iv. Sce. i.

extremity was the trier of spirits;
That common chances common men could bear ;
That, when the sea was calm, all boats alike
Showed mastership in floating. 37

Sec. iv.

O world, thy slipperiness ! Friends now fast sworn,
Whose double bosoms seem to wear one heart,
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise, 38

.ఫడిక్కిరిసి యుండి- .కడునరుదుగఁ గనఁ

.బడు, పుగోహితులు .ముక్కుడిజనములు॥

.గుంపులఁజొచ్చిరి. తెంపున, నర్వసా

.ధారణదుగుతాపుఁ .జేరుకొనఁగఁ

.మొగములఁ తెరలూడ్చి- .సొగసగురంగుల

నల, రెడుతమచెక్కి. ఖిలఁ, నగుపుపు

.బోండ్లు- ముండుప్రొద్దు. ముద్దులకెంతయు.

.నప్పగించి- రట్టి. కా, గలివిలి.

.పొడమె- నెట్టి, నాలి, నూచ్చువేలుపు- వాని

.యందూఁమాటివాని .కా, పొలుపిడె॥

35

గీ॥ .నామదిపొగలెడు- దొరత. నములు రెండు

.సరిగలేచినయడ్డెంత .త్వరగరెంటి

.మధ్యభేదముపుట్టెడు- మతియునొక్క.

.దానిబాడునలుపునొక. దానిచేత॥

36

గీ॥ .ధైర్యమునుమతోధించు- సా. ధారణాప

.దలఁదమంత సామి న్యజ .నులుభరింప

.గలరు- సంద్రము నెమ్మది .గా-దనచు॥

.నెడసతిగఁదేలఁజాలెడుం .బడవలెల్ల

37

సీ॥ .చాగులేజగమ-నీ .జూలునమయము-లె

.వ్వరిజోడుగుండెలే .దైత్యహింసయు-నీ

Are still together, who twin; as 't were, in love
 Unseparable, shall within this hour,
 On a dessension of a doit, break out
 To bitterest enmity : so, fellest foes,
 Whose passions and whose plots have broke their sleep
 To take the one the other, by some chance,
 Some trick not worth an egg, shall grow dear friends
 And interjoin their issues. 38

CYMBALINE—

Act. ii. Sec. iii.

't is gold
 Which makes the true man killed and saves the thief;
 Nay, sometime, hangs both thief and true man. What
 Can it not do, and undo ? 39

I do think
 I saw 't this morning : confident I am,
 Last night 't was on mine arm ; I kissed it.
 I hope; it be not gone to tell my lord
 That I kiss aught but he. 40

Sec. iv.

Let there be no honour
 Where there 's beauty : truth, where semblance ; love
 Where there's another man : the vows of women
 Of no more bondage be to where they are made
 Than they are to their virtues, which is nothing. 41

.. నేకమాససము-నిం. కెవ్వరిగంట- తె
 .వరిపాన్పు- తెవరి, సా. పాటు- తెవరి ।
 .యలవాటు- ,లిండాలో. గలిసియన్నయో - మఱి -
 .. కవలునా నెవరు ,వా.క్క. పచెడంగ ।
 బడబులకుందానో - .వా. పి. పడెదాలో
 .గలహింతుర్ప్పం . గడిగిరించి ।
 .యటాబగతుఱొండోరు - శివ్య .. సదును వేచి ।
 .పనికిమాలినతలపుల .బిన్ని -కిక్క ।
 .గుబులల్ దమనిదురబో .గొట్టుకొనిరి ।
 .సలుపుదుర్చుట్టరికము- వా.ర తెచెలులయి ॥

38

గీ. .మంచివాని-బంగారుచం .పబడజేయు ।
 .గాచెడున్దొంగ-నింతయె. కాకొప్ప ।
 .డిద్దటన్దొడ సరిదీయ - .నెద్దిగాగు ।
 .నేయజాలదదిమఱియ .జెలుపలేదు ॥

39

గీ॥ .తలతునదిగంటినేనీ , యు.నయమునంగు ।
 .నిన్న రాతిరినాచేత .పాన్న పద్ద ।
 .సమ్మెద- సదిముద్దిడి. నాను- నానుగనికి ।
 .. నాడువనేగెనొ ,లాలోనా. ద్దితిసంమ

40

గీ॥ .పరువు లేకుంజెడు .స్వన్నె పనిగొచ్చోట ।
 .సత్యవేషముకలచో .బి.జంబాలేదు ।
 .వలభుబోనిమ్మ పెరసుగ .డేరుపట్ల ।
 .స్త్రీలయెట్లు విభులయెడ .రిత్తనోవు ।
 .దమకడస్దమ .పత్రివతా.త్వంబుకంటె ॥

41

Act. iii. Sec. iv.

't is slander,
 Whose edge is sharper than the sword ; whose tongue
 Outvenours all the worms of Nile : whose breath
 Rides on the posting winds, and doth belie
 All corners of the world : kings, queens, and states,
 Maids, matrons, nay, the secrets of the grave
 This viperous slander enters. 42

Sec. v.

I see, a man's life is a tedious one : 43

To lapse in fulness
 Is sorer than to lie for need ; and falsehood
 Is worse in kings than beggars. 44

weariness
 Can snore upon the flint, when resty solth
 Finds the down pillow hard. 45

Act. iv Sec. ii.

I have heard you say
 Love's reasons without reason : 46

త॥ . పేరుచుకొండెపు. పేరణ, సురియ. కంటెను
 . వాడియకా. . నద్దానినాల్కా.
 . మీఱువిషంబుల . మేటిసర్పముల.
 . వడిజోరబడుగాలి. పై దానియూర్పా.
 . స్వారిసలుపు. నెల్ల . జగముమూలతను
 . చువుగల్గ . బుడమి తే. చుల. . రాణులతోఁటా.
 . బాఱు. . సభలసనె. . పడుచులకొ బెద్ద
 . మగువల. . గుప్త. సమాధులనృతీయ॥

42

త్వి . తగఁగనిపెట్టిన . దానను నేను.
 . మగవానిబ్రతుకుశ్ర. మను, నాటకట్టు

43

గీ॥ . జరుగుఁబడినినీతి. . దొఱగుట, కడఁజెట్టా
 . మోను లేమిగల్గ . ననుటకన్న.
 . బుడమి తే. చులయెడ . బొంకు తెంతయఁజెడ్డ.
 . చూనుబిచ్చగాండ్ర. యందుఁగన్న॥

44

ద్వి॥ . అలసటరాతిపై . నై న, గుత్వెట్టు
 . బలుసోనురికి మాది. పరుపగుగట్టి

45

ద్వి॥ . నేనుతివిన్నాడ. సీవువాకొనఁగ.
 . గామములమునుకు . గతక . తేదనును

46

Our courtiers say all 's savage but at court;
Experience, O, thou disprov'st report.
The imperious seas breed monsters ; for the dish,
Poor tributary rivers as sweet fish. 47

Being scarce made up,
I mean, to man, he had not apprehension
Of roaring terrors : for the effect of judgment
Is oft the cause of fear. 48

O thou goddess,
Thou divine nature, how thyself thou blazon'st
In these two princely boys ! They are as gentle
As zephyrs blowing below the violet,
Not wagging his sweet head; and yet as rough,
Their royal blood enchafed, as the rud'st wind,
That by the top doth take the mountain pine
And make him stoop to the vale. 'T is wonder,
That an invisible instinct should frame them
To royalty unlearned, honour untaught.
Civility not seen from other, valour
That wildly grows in them, but yields a crop
As if it had been sowed !. 49

Notes of sorrow, out of tune, are worse
Than priests and fanes that lie. 50

Our very eyes
Are sometimes like our judgments, blind, 51

చ॥ ..నగరునందప్పఁబైగలజ. నంబులు, మ్రుక్కదూండ్రుకోటలో ॥
 ..నిగిడెడివార-లానుడువు .నిక్కముకాదను .స్వానభూతి-గో॥
 .ప్పగు , కడ .లీసు రక్కె-సల..నద్దికతింకికిఁగీచునైచ , హా
 .లంగనుచునుండు నెంతయుఁజె.లంగి, పొరింబొరింగిండకాలువల్ ॥ 47

ద్వి .అవివేకమున నెఱ .ప వండునునుటాఁ ।

.డవుఁదర్చుబుద్ధిభ .యమానకుఁ , గతము ॥ 48

సీ॥ .భళిభళిదేవి .దెవ్వ ప్రకృతీయొట్టు.లీరాచగిడ్డ . సమాకేప ।
 .తమ్మి క్రిందనాని. .తలసూచుచుగో .త. మ్మె రసలె వాచలు
 .మెత్తినయ్య ।
 .వారిరాజస్వభా .నము కొండతుదినన్న .వృక్షమునొనబట్టి
 .క్రిందవిసరు ।
 .సుడిగాలిమాడ్కి శేఁ, నెఱ- నద్దియొక్కర్య- .మోకయగపడి
 కుండుప్రకృతీ-మప్ప ।
 .బడని, ప్రభుతయు- నేరుపఁ .బడనిపరు- వా ।
 .రుకడఁజూడఁబోవని, నాగ.రకత- , విత్త ।
 .బడిననీగునఫలమిచ్చి .వారియందా ।
 ..నై జముగజెట్టి , శోర్కపా .స్పృహ మెఱు । 49

ద్వి॥ .ఎల్లెఱన్ , ప్రసాదోహప్ప నే. ప్పా కాగిములు ।
 .కల్లాడుగురువులకన్న, హేయములు ॥ 50

ద్వి॥ ..లలి-మనకనుఁగవ- .లృన, యభిప్రాయ ।
 .ముల తెఱుగుననొక. ప్పడుగుడ్డివాసు ॥ 51

Some falls are means the happier to arise. 52

Where in I am false, I am honest; not true, to be true. 53

Act .v. Sec. iv.

Poor wretches that depend
On greatness favour dream as I have done, —
Wake, and find nothing. 54

What an infinite mock is this, that a man should have
the best use of eyes to see the way of blindness ! 55

Sce. v.

O most delicate fiend ;
Who is 't can read a woman ? 56

HAMLET

Act. I. Sec. I

I have heard,
The cock, that is the trumpet to the morn,
Doth with his lofty and shrill sounding throat
Awake the god of day ; 57

ద్వి॥ .కొన్ని. పాల్లరయన. గున్నాగనమ్మా
..తెన్నిక నెత్తెన. దృష్టవగతులను॥

52

ద్వి॥ ..నబ్బితేన చోట. నగుసునుష్యుడను।
..నబ్బద్దిన గట్టె ..నీజమితీన్దాను॥

53

గీ॥ .తవిలిగొప్పతనమా. నయనలోబడి యున్న।
..నీవేల వచగిస..యెవన పల్లె।
..కలహనమ్మలలోలి నెవరూ- కేలొక్కొక్కరూ।
..మతియ నెద్దెయెస. బొటయెలం మ॥

54

వ॥ గ్రుడ్డితనము - తెరుపుజూచునో త్వంతోపయోగములుగు।
చూపుల న్మనుష్యుడవలెగియు గడుట దెంతమితిమీతిననగుబాటు55

ద్వి॥ .జేరచమత్కార. మైన. మ్యంబ
..రేకు పలియగలకె. నగమనను॥

56

ద్వి॥ .నేడవల్క-యగు. నేవినినాడ।
..గోడి-నయ్యదియె వే. నవజూటువాడ।
..ఖంగుతనగొప్ప. కంతంబతోడ
..బొంగుచులే. పెళ్ళి. న్నొట్టినేల్లపును॥

57

But, look, the morn, in russet mantle clad,
Walks o'er the dew of yon high eastern hill, 58

Sce. ii.

Foul deeds will rise,
Though all the earth o'erwhelm them, to men's eyes. 59

Sce. iv.

The dram of eale
Doth all the noble substance often doubt
To his own scandal. 60

Sce. v.

There are more things in heaven and earth,—
Than are dreamt of in your philosophy. 61

Act. ii. Sce. i.

By heaven, it is as proper to our age
To cast beyond ourselves in our opinions
As it is common for the younger sort
To lack discretion. 62

Act. iii. Sce. i.

To the noble mind,
Rice gifts wax poor when givers prove unkind. 63

గీ॥ కాని-కనుమునీవు--కావిపచ్చడమును
 .గప్పుకొని, ప్రభాత. మొప్పుమీఱు ।
 .నదిగొతూర్పుదిక్కు. నండలిపొడవగు
 .పర్వతంబు. మంచుపై .దిరిగెడు ॥

58

ద్య॥ .మనుజులకనులగుం. బె చవుపనులు ।
 .కనుపడు, మన్నెల్ల .గప్పినన్వాని ॥

59

ద్య॥ సుంతయయ్యుఁ జెఱచు. న్నొప్పతనము
 .నంతయు నిందె, మైన. నగుణమెపుడు ।

60

ద్య॥ .కలవు-శాస్త్రములనీ. కలగన్న వస్తు
 .వుఁకన్న . సధికము. పుడమిని, మింట ॥

61

గీ॥ .దై నమానమామోదునలి. తనమా, నై జ
 .మా-తలఁపులయొడ సంశయముఁగొనునట్టు ।
 .లెల్ల సాధారణంబుగా. నెల్ల, పిన్న
 .వయసు, రకము, వివేకంబు. వడయకుండు ॥

62

ద్య॥ .ఇడువారుక్రూరులౌ. నెడగొప్పమదికి
 .గడుమేటియూవులుం. గరముఁజేదలగు ॥

63

Sec. i.

Madness in great ones must not unwatched go. (1)

Sec. ii.

Where love is great, the little doubts are fear ;
 Where little fears grow great, great love. grows
 there. (2) 64

Sec. iii.

Words without thoughts never to heaven go. 65

Act iv. Sec. v.

When sorrows come, they come not single spies, 66
 But in battalions.

Act. v. Sce. ii.

Our indiscretion sometimes serves us well,
 When our dear plots do pall; and that should teach us,
 There 's a divinity that shapes our ends,
 Rough hew them how we will. 67

ద్వి॥ ..ఘనులైనవారలన్. గలిగిన వెఱ్ఱి॥
 ..బెను, శోధఁజేయ, గు. పేక్షింపరాదు॥

64 (1)

గీ॥ ..అక్కడంపుర బేమ. యొక్కడనుండునో॥
 ..యచటఁగొద్ది, శంక. లగుభయంబు॥
 ..ఎచటఁజిన్న, వెఱప. లెదుగుచునుండునో॥
 ..పెరుగుచుండుగొప్ప. ప్రతిమయచట॥

(2)

ద్వి॥ ..నంతలఁ, దొఱఁగిన.. పల్కులువేల్పు॥
 ..చెంతకుఁబోలేవు.. చెలఁగి యెన్నఁటికి॥

65

ద్వి . ఇడుములువే, గుల్లె, పేరవొంటి॥
 ..నడతెంచుఁగాని, ప్రస్నన.. పట్టుగట్టి॥

66

చ॥ ..మనయపివేళ వెంకటపుడ. మంచియగున్మనవాఁడిపల్లెలున్॥
 ..బనుపడెనప్పు- నెండ రును.. బాగుగ నెప్పుచునుండునద్దియన్॥
 ..మనకొక్కదై ఏమేయెనొనొ.. నూనుగదిద్దుచునుండుమాఁటికిన్॥
 ..మనపనులెంత, మొద్దుగనొ. నర్చుఁగ నీమన-మంచు నెంతయు॥

'T is dangerous, when the baser nature comes
 Between the pass, and fell-incensed points,
 Of mighty opposites. 68

To know a man well, were to know himself. 69

JULIUS CAESAR—

Act. i. Sec. ii.

He reads much;
 He is a great observer, and he looks
 Quite through the deeds of men: he loves no plays,
 As thou dost, Antony; he hears no music;
 Seldom he smiles, and smiles in such a sort,
 As if he mocked himself, and scorned his spirit
 That could be moved to smile at anything.
 Such men as he be never at heart's ease
 Whiles they behold a greater than themselves;
 And therefore are they very dangerous. 70

Act. ii. Sce. i.

But 't is a common proof,
 That lowliness is young ambition's ladder,
 Whereto the climber-upward turns his face;
 But when he once attains the upmost round,
 He then unto the ladder turns his back,
 Looks in the clouds, scorning the base degrees
 By which he did ascend. 71

ద్వి॥ .శడుబువంతులు..శుహింహసదమ॥

.బడిససి,రసులకు.భాగలువచ్చు॥

68

వ॥ తనుఁదా నెఱుఁగుటయేయగుటఁదెలియుట- వానినే తెలిసికొన్నచో
నొకమగవానింభాగుగఁదెలిసికొనటయగు.

69

స్త్రీ॥ .చదావ్రనాతఁడు,విశే.మమ్మగ-గొప్ప
.ప.శిక్షకుఁ..డరయి..నెందేనిజమ॥
.కార్యపాలంబట్టి..కాంక్షింపఁకాటలు
..సీపోల్కిగానము.స్వినఁడతండు॥
.పరుదాగనవ్వెడు..మఱి-తెన్నఁదాకెక్కి
..రించుకొనఁనటు-మ.ఱియెన-వాఁడు॥
.దేనినైపెననెం.దేనినవ్వగఁజురి
.కొలుపఁబడినతన..యొడఁచ,నీన॥
..డించునటులనవ్వు-..నెంచగ-నటువంటి॥
.వారుతమ్ము,మిత్రులు.పారిఁగాంచి
.మనసునందుసుఖము..నెనయరుకావున॥
..వాస్తవముగఁగడు,న.పాయకరులు॥

70

త॥ ..అడిసర్వసాధారణమభివంబే॥
..యడఁకునలేతాన.శగునిచ్చెన-యట॥
.నెడురెక్కువాడుపై.కెత్తుమొగంబు॥
కానిచివరమెట్టు.కడముటనతఁడు॥

71

Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma or a hideous dream :
The genius and the mortal instruments
Are then in council ; and the state of a man,
Like to a little kingdom, suffers then
The nature of an insurrection.

72

Scē. ii.

When beggars die there are no comets seen;
The heavens themselves blaze forth the death of
princes.

73

విద్య, విశేష శాస్త్రములు, ప్రాచీన

..2) $\Delta C_{\text{HCO}_3^-}$ and ΔC_{CO_2} .. $\Delta C_{\text{HCO}_3^-}$ and ΔC_{CO_2}

(தலைப்பில், நான் "மேலும்" என்று குறிப்பிட்டேன்)

..సీచనాపానమిత్..నిరసింహమండపం॥

71

ॐ॥ श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीगुरुभ्यो नमः॥

[illegible]

• ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯ

$$\cdot \mathcal{A}^f(\mathcal{E})_t = \cdot \mathcal{A}^f(\mathcal{E})_t \cap \mathcal{A}^f(\mathcal{E})_t = \mathcal{A}^f(\mathcal{E})_t$$

దేహమును పోషించుటకు

C. 2^oo. పాఠశాల : పాఠశాల - 2025 |

[illegible][illegible]

•మొత్తం షా స ప్రసంగం చదివిన

• သစ်နှစ်ကံအကောင်းအဆိုးကို ကြိုတင်

—ಕೊಡುಬಿಟ್ಟು ಆದರೆ ಒಂದು ನಿವಾಸ |

.వేకి-చిక్క వాడుక). మోక్షమునకు.

72

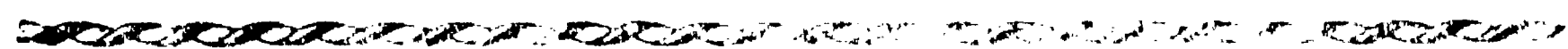
కం॥ కనుపడెన్పుల్లొకచోదొక్క-లా॥

..మనచెక్క-పై పెట్టె గాని..పెట్టె పై పెట్టె

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

• జనమిత్ర శివరాత్రి సందర్భం, బయ్యలూరు, చా "టూ మినింగ్స్" •

73

Of all the wonders that I yet have heard,
 It seems to me most strange that men should fear;
 Seeing that death, a necessary end,
 Will come when it will come.

74

Act. iii. Sce. i.

As fire drives out fire, so pity pity—

75

Act. iv. Sce. iii.

Ever note,
 When love begins to sicken and decay
 It useth an enforced ceremony.
 There are no tricks in plain and simple faith ;
 But hollow men, like horses hot at hand,
 Make gallant show and promise of their mettle;
 But when they should endure the bloody spur.
 They fall their crests, and, like deceitful jades,
 Sink in the trail.

76

There is a tide in the affairs of men,
 Which, taken at the flood, leads on to fortune;
 Omitted, all the voyage of their life
 Is bound in shallows and in miseries.
 On such a full sea are we now afloat;
 And we must take the current when it serves ;
 Or lose our ventures.

నీ॥ . ఏనువిన్న, యబ్బరకుం, పుత్రహాసం ।

. నాకుఁగనపడగోచ్చవేం. త-తన పచ్చ ।

. గలుగుఁదప్పని, శోచాప్త, కనియదెల్ల ।

. వారలున్గ, సెఱపున, నడచుచుంబల్లి ॥

74

న్వి॥ . మొనసివేఁడినివేఁడి, బోఁగ్రోలునట్లు ।
కనికరమునని, కరహాడ, బాపు

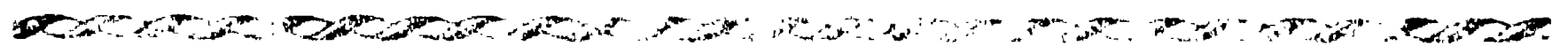
75

త॥ . అరయ పునెకెన్నె, క్షీణం
ప్రేయ పృథి, గాచి కెడిపోయి, నెడనెవేంత ।
మరియొడఁజూపు, ఁజ, మత్కెప్పొలుంపఁ
. బోవచ్చునమ్మిం, న-ఁ గాన-కెల్లి ।
. నరులు-పనిపడనా, తమ, నొక్కొకెన
. గుఱుములు, నను, గోఁటుఁగప్పట్లు ।
. రొరకెదరు పశీక్ష, నోర్యకపోట్లు -
. తలలువాలిచి దొంగ, తట్టువలవలె ॥

76

త॥ . నరులకార్యంబు, న్ద నరునొక్కయల -
. పోటునచాసిని, బొందినడుపు ।
. సిరికి నద్దానిని, కేకొననని, నున్వారి కేవ, యాత్రంతలోఁట ॥
. తఱిగినయెడ నాప, పడఁగట్టుకొన -
ని, పుడుకెలుమింటి నూ, పూర్ణ వార్షిభని ।
. మఱియనా, కల్లువ, న్మన, గంగ నుయిం-
. దప్పినచోనోడ, దము, పన్నవలల ॥

77

Act. v. Sec. iii.

O hateful error, melancholy's child,
 Why dost thou show to the apt thoughts of men
 The things that are not ? O error, soon conceived,
 Thou never com'st upto a happy birth,
 But killst the mother that engendered thee. 78

HENRY IV – PART I*Act. I. Sce II.*

If all the year were playing holidays,
 To sport would be as tedious as to work ;
 But when they seldom come, they wished-for come
 And nothing pleaseth but rare accidents. 79

Act. iii. Sce. ii

When he had occasion to be seen,
 He was but as the cuckoo is in June,
 Heard, not regarded : 80

PART II—*Induction.*

Open your ears : for which of you will stop
 The vent of hearing when loud Rumour speaks ?
 I, from the orient to the dropping west,
 Making the wind my post-horse, still unfold
 The acts commenced on this ball of earth ;
 Upon my tongues continual slanders ride,
 The which in every language I pronounce, 81

మ॥ .అకటామిక్కిలి హేయమైన పొరపా.టా-

చింతదాపిల్ల-యెం॥

.దుకుఁగనృరెచ్చదులేని వస్తువుల

నెం.తోయర్హమామానుషో॥

.హకుఁదప్ప-సులభప్రసూత-

సుఖజ.న్మాథఁంబురాఁబోవు-మా

.నకనీవుంబరిమాచి పోయెదునిన్. గన్నట్టియా తల్లినిన్॥ 78

గీ॥ .తలపనేడెల్ల యాటాడు,, సెలవుప్రపాదా

.అయిన-ఁ బని చేయనటులాడు,,టయను విసుగు

.సలుపు-నవియరుదై న-మిక్కిలిహితముగు

..సంతసముఁగొల్పు దెద్దియన్,,వింతమాడ్కి॥ 79

ద్వి॥ .కనబడునపుడు , లక్ష్యము నేయఁబడఁడు

వినఁబడియతఁడు ,కో. నెలఁబుజ్యేషమున॥ 80

నీ॥ ..ఈరువీనులవిప్పు ..కీ గోనున-

వదంతి,,చిగ్గరమూట్లాడ,,విన్నిమూయ ।

.నెవ్వఁడుమీలోన.. నేఁదు ర్పునుండి

ప్రవే..లాడెడు పడమర,,కనవరతము

Stuffing the ears of men with false reports.
 I speak of peace while covert enmity.
 Under the smile of safety, wounds the world. 81

Act. i. Sce. i.

Like a horse
 feeding, madly hath broke loose,
 In all before him, 82

That a ready tongue suspicion hath !
 But fears the thing he would not know
 him, by instinct, knowledge from others eyes
 That what he feared is chanced. 83

Act. iv. Sce. iv.

She either gives a stomach and no food,—
 Such are the poor, in health ; or else a feast,
 And takes away the stomach, such are the rich
 That have abundance, and enjoy it not. 84

.నాట పాగుఱ్ఱము.న్దా.కుపుగాఁజేసి
 ..భూకండుకంబునం ..బాట్టుపనుల
 — —
 .ఁదెఱు,చు,చుండెద- నెడ. దెగిన్ద్రక్షుండులు
 — —
 స్వారి నానాల్క-లు..స్సలుపుచుండు
 ..కల్లవా ర్తులుజనమాల. కర్ణములు
 — —
 ..జొసిపియెల్ల భాషల సవి.యనుచునుండ
 ..ఁగ నలిచినునగపు క్రింద.గడువడుగి
 .జగమునొప్పించెడి పగనం.ధిగఁబలికెడు॥

ద్వి॥ .చుంగటి దెల్ల. ద్రొ..బృహత్ గ్రోవ్వివడిచి
 ..చంగబర్విడు శేజి.లాగునుచ్చరచు॥

గీ॥ .సంశయమునకెంత ..సన్నదమానాల్క-
 — —
 .కలదొ,చూడు తనను. దెలియనట్టి
 — —
 .దానికడలు వాఁడి..తరులచూపులనెట్టి
 — —
 .నదియు సంభవించె..నని నిజముగ॥

83

గీ॥ .ఆ,కతెంతో గొలిపి దైవ.సున్నమిడదా
 .వెలయునారోగ్యమునఁ గడు.బేదవాఁడు
 .కదిసిబువ్వనొసంగి యం..గదఁజెఱిచెడు
 — —
 ..ఁగుడువఁజాలఁడు భాగ్యుం..ముడు-కలిగియ ॥

84

HENRY V—

Act. i. Sce. ii.

For government, though high, and low, and lower
Put into parts, doth keep in one concent,
Congreeing in a full and natural close,
Like music.

85

So work the honey-bees,
Creatures that by a rule in nature teach
The act of order to a peopled kingdom.
They have a king and officers of sorts;
Where some, like magistrates, correct at home,
Others, like merchants, venture trade abroad,
Others, like soldiers, armed in their stings,
Make boot upon the summer's velvet buds,
Which pillage they with merry march bring home
To the tent - royal of their emperor
Who, busied in his majesty, surveys
The singing masons building roofs of gold,
The civll citizens kneading up the honey,
The poor mechanic porters crowding in
Their heavy burdens at his narrow gate,
The sad-eyed justice, with his surely hum,
Delivering o'er to exectors pale
The lazy yawning drone.

86

గీ॥ ..కి)నుత,ను త్తమ మధ్యమూ,ధమవిభాగ।
 ..మూలయొడిన్దొరతనమా సెం..పుూర్ణ నమా జ !
 .కాల వ్యాసహాస కేను..కూలముగనా ।
 గా,నమన్దొకమూర్త్యన.. స్థలలగుండు ॥

85

సీ॥ ..పట్టునకై పాపము పడు మన్నన నేకోరి నలున హజరలుగా రిదేలు
పురాజ్యము ।

.పాలనపద్ధతి- వానిలో రాజగు.నొరటి- తక్కినవి.య . ద్వోగి
జనము ।

...చరిత్ర మనంగోన్న...వా జన్మమున గో
...చరిత్ర మనంగోన్న...వా జన్మమున గో

[illegible]

• ಸರಿಗಿರಾ ಪಾಸು, • ಮರ್ದಿಯು-ನಾತಂಜು. ರಾಜ್ಯವೆ ಭವನು ಸಂ. ದೆ.
ಜರಿಲಿ |

..నాగొను-చాటూ-చసరిబంగరుకేప్ప-లల్లు,శెల్పులను-ర. వంతె

౯. గుర్ర-సంబోధనా శ్లోకే నెఁ.లికిచెడి, పాదుల.-బరువులతోవంగి. ద్వార
మందు ।

. అంపులఁగూ వెడఁ . పాలివాండ్లను - గొంచె . మొనఁబాటొనరించ
 . కావులిందు ।

•కొంగుమొలై యెడియన్నఁపనికి రాని ।

•నిండుసోమరిపోతు పె •మండిపడుచు ।

. వాని సంతయ సుగతీయ . వాంఙ్చేతి ।

• పృథివీయ గోళం న్యాయాధిపతిని ।

86

't is ever common

That men are merriest when they are from home. 87

Act. ii. Sce. i.

O England,—model to thy inward greatness,
Like little body with a mighty heart, — 88

Act. iv. Sce. i.

There is some soul of goodness in things evil,
Would men observingly distil it out ;
For our bad neighbour makes us early stirrers,
Which is both healthful and good husbandry :
Besides, they are our outward consciences,
And preachers to us all ; admonishing
That we should dress us fairly for our end. 89

Act. v. Sce. ii.

Haply a woman's voice may do some good,
When articles too nicely urged be stood on. 90

HENRY VI—PART I—

Act. i. Sce. ii.

Glory is like a circle in the water,
Which never ceaseth to enlarge itself
Till by broad spreading it disperse to nought. 91

Act. v. Sce. ii.

Of all base passions, fear is most accursed. 92

ద్వి॥ ..తటఁగిజసంబులు.తమయన్మి-పట్టు

..మెఱఁగుచునుండఁడు.మిగుల వేడుకఁడు॥

87

ద్వి॥ ..మేలితెల్విగలచి.శ్రేణం. ంగ్లాఁడు।

.నీలోనిగొప్పకు.శ్రేణైతి.వచ్చు॥

88

చ॥ .పరఁగెఁజుఁగొంతమరిచెడు.వస్తువులందుససారమెన్నఁగా।

.బొరుగుననున్న.పట్టు.నీచు.పుష్కరసాగరఁ, బెండతాడ-య

.తైలుపుశరీరసౌఖ్యం.నగ.నంబు-ఁ, గృహ-న్మనకోర్కె-తెల్లఁజే।

.మదితటవాడ.నగ.నంబు.గొప్పమైతి.నడచుచు వెండియ నె॥ 89

ద్వి॥ .నరి నూనొడఁబడితల్ .జతమడమన్న।

.నెరపువేల్ కొంతవ.నొడ లొక్కఁపు॥

90

ద్వి॥ .నీటిలో.గిటివలె.నగఁజెడుగొప్ప।

.నూటిగఁజివరకు..నున్న.నొడ వఱుప॥

91

ద్వి॥ .నీటిలో.నొడగుంబు.నొడగుంబు.నొడగుంబు॥

.కన్నఁబెట్టె.నొడ.నొడ.నొడ.నొడ॥

92

Sce. iii.

beauty's princely majesty is such,
 Confounds the tongue and makes the senses rough. 93

Sce. v.

The chief perfections of that lovely dame,
 Had I sufficient skill to utter them,
 Would make a volume of enticing lines,
 Able to ravish any dull conceit : 94

So worthless peasants bargain for their wives,
 As market-men for oxen, sheep or horse.
 Marriage is a matter of more worth
 Than to be dealt in by attorneyship. 95

For what is wedlock forced but a hell,
 An age of discord and continual strife ?
 Whereas that the contr'ary bringeth bliss,
 And is a pattern of celestial peace. 96

PART II—*Act. ii. Sce. iv*

Thus, sometimes hath the brightest day a cloud :
 And after summer evermore succeeds
 Barren winter, with his wrathful nipping cold :
 So cares and joys abound, as seasons fleet. 97

ద్వీ॥ . అందఱుండొరతన. ముట్టిని-నా^ల 5-1

౯.గిరిందికిలాగునం.ప్రియమ౯.౯,గ౯.౯చ౯॥

43

శ్రీ . సోమగంధై నయా వల్లభ . పాదములు ||

c. Θεωρία Χρηματοοικονομικών c. 1987-1990

. नमो भगवते वासुदेवाय .

సరసమగు పెమ్మ-ప్రసాదము. శ్రీ సరసమమ్మ ||

91.

१॥ . श्रीरामा नन्द च्या मन्त्रा . ॥ श्रीरामा नन्द ॥

అనుబంధం 1. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం. పేజీ 1-10

ದಾಳಿಪರಮೇಶ್ವರನು ಮಹಾದೇವನು

८. २०५५ चडवाक नैपुण्य प्रदर्शन ॥

5

శీ|| బలిమనొసరింఁ బ్రాసాదముఁ జేసితిమి ||

... 2000 ...

• సలహా-నిషేధ సాధనము దిక్కు దిక్కుగా

సంతోషము - చివ్వు - పాపము - భోగము ||

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

[illegible]

W. H. Jones, Secy. No. 5001

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

•

Act. iii Sce. i

Smooth runs the water where the brook is deep,
And in his simple show he harbours treason. 98

what 's more miserable than discontent. 99

Act. iv. Sce. ii.

O miserable age ! Virtue is not regarded in handi –
craftsmen. 100

PART III.

Act. I. Sce. IV.

'Tis beauty that doth oft make women proud ;
'Tis virtue that doth make them most admired ;
'Tis government that makes them seem divine ; 101

Act. ii. Sce. i.

To weep is to make less the depth of grief : 102

Act. iv. Sce. viii.

When the lion fawns upon the lamb,
The lamb will never cease to follow him. 103

ద్వి|| .నున ఘ గాఁబుఁజెడు .న్దొఁజ్జెననీరి ।

..న. నిరూర్చనన్, ప్రోహ.మన్దాఁచు నాఁడు||

100

ద్వి|| ..ఒందిలి- తనిపితే.గుండుటకన్న ।

.శర్దై నమజీయుండు చే-యెంచుమాప||

101

వ|| ఆహా దున్దూలము-శిల్పి, యోగ్యుల సరకు జేయఁబడలేదు.102

గీ|| .స్త్రీ లఁదఱచుగగర్వింపఁ .జేయెనునది ।

.సొగసు-వారల మిక్కిలి .పొగడఁబడఁగి ।

.సలుపునదిసర్గుణంబు- వే.ల్పలుగవారు ।

.తెలియఁబడఁజేయునది .జశేం, ప్రదింతుతమతీయు||

103

ద్వి|| ..వాఁజెఱచుచు దూఱు.పడుట-శోకంబు ।

.లోఁతుఁతగిర్గించుటా.లోచించిచూడ||

104

ద్వి|| .సింగమిచ్చకముచే.సిన-గొఱ్ఱెపిల్ల ।

..పంగఱదానికెం .బడఁబోకపోదు||

105

Act. v. Sce. vi.

Suspicion always haunts the guilty mind :
The thief doth fear each bush an officer. 104

*Act. i. Sce. i.**Act. i. Sce. i.*

Amor is like
A little child, who being allowed his way,
Will soon run into mischief. 105

Sce. iii.

New audiences
Though they be never so ridiculous,
May, let'em be unmanly, yet are followed. 106

Act. iii. Sce. i.

Orpheus with his lute made trees,
And the mountain-tops that freeze,
Bewitch'd to his melodies, when he did sing :
To his music plants, and flowers
Nodding, as sun and showers
There had made a lasting spring.
Everything that heard him play,
Even the billows of the sea,
Hung their heads, and then lay by.
In sweet music is such art,
Killing care and grief of heart
Fell asleep, or, hearing, die. 107

[illegible]

$\partial \Sigma // \dots$

2011-05-09 - 10:00 AM - 10:00 AM

: (11).

[illegible]

• *Anticardiolipin antibodies* are associated with a higher risk of thrombotic events in patients with SLE. They are also associated with a higher risk of bleeding events in patients with SLE. The mechanism of this association is not clear, but it may be related to the fact that these antibodies can interfere with the normal function of platelets and the coagulation cascade.

100

|| ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

[illegible]

114

[illegible]

• 2000-0000 • 0000-0000

..ನಿರ್ದೇಶನದಿಂದ..

• సలేని పాఠశాలకు స్కూల్ బస్, లోకం.

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

சமீபத்தில் வெளியான

• ১৯৪৭-৪৮ •

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

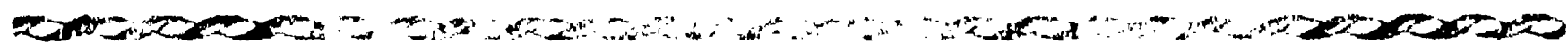
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय - श्रीकृष्णार्चनम् ॥

[illegible]

• ॐ नमो भगवते वासुदेवाय •

1. $\text{C}_2\text{H}_5\text{Br}$ and $\text{C}_2\text{H}_5\text{I}$ are both $\text{C}_2\text{H}_5\text{X}$ and $\text{C}_2\text{H}_5\text{X}$ are both $\text{C}_2\text{H}_5\text{X}$

1

Sce. ii.

The hearts of princes kiss obedience,
 So much they love it ; but to stubborn spirits
 They swell and grow as terrible as storms. (1)

My lord, we have
 Stood here observing him : Some strange commotion
 Is in his brain : he bites his lip, and starts ;
 Stops on a sudden, looks upon the ground,
 Then lays his finger on his temple : straight,
 Springs out into fast gait : then stops again,
 Strikes his breast hard ; and anon, he casts
 His eye against the moon ; in most strange postures
 We have seen him set himself. (2 108)

Act. iv. Sce. ii.

Men's evil manners live in brass ; their virtues
 We write in water. 109

Act. v. Sce. iii.

Men that make
 Envy and crooked malice nourishment
 Dare bite the best. 110

't is a cruelty,
To load a falling man. 111

KING JOHN -

Act. i. Sce. i.

For new-made honour doth forget men's names 112

Act. iii. Sce. iv.

Before the curing of a strong disease,
Even in the instant of repair and health,
The fit is strongest : evils that take leave,
On their departure most of all show evil 113

A sceptre, snatched with an unruly hand,
Must be as hoisterously maintained as gained:
And he that stands upon a slippery place
Makes nice of no vile hold to stay him up. 114

Act. iv. Sce. iii.

Trust not those cunning waters of his eyes,
For villainy is not without such rheum :
And he, long-traded in it, makes it seem
Like rivers of remorse and innocency. 115

ద్వి॥ .పడిపోవుచుండీన .వానిమొత్తంత ।

.యడఁగఁదొక్కుచునుంట. యది, కూళతనము ॥ 111

ద్వి॥. క్రొత్తగానబ్బిన. గొప్పతనము ।

.మత్తిలి మఱచెడు. మనుజుల పేర్లు॥ 112

గీ॥ కీకనమానంకటంబు చ.క్కఁబడకమును॥

.మూందు-నారోగ్యమబ్బుని. ముసమానందు ।

.గూడివడియగు- నెడఁగొయు. కీడులెల్ల ।

.వానిమల్కుదలన్గి శి., కానిచింత॥ 113

గీ॥ .న్యాయముఁ దొఱంగుచేయిచే. నపహరింప ।

.బడిన, సృపకండ మెటుపొంద. బడెనొయల్లు ।

.నిర్వహింపఁబడినది- నెం. శీయును-బొలు ।

.నట్టిచోనున్న తఁడుదేని. నై నఁబట్టు॥ 114

గీ॥ .వానిమోసపుచ్చు. బిచ్చముల్ నమ్మును !

.దుడుకుకూడనట్టి. తడిఁజెలంగు ।

.అందుఁ, జిరములనడు. నతఁడు నేరములేము ।

.నెనరులేల్లుగనని. కనుపఱచెడు॥ 115

KING LEAR—

Act. I. Sec. I.

Time shall unfold what pleated cunning hides;
Who cover faults, at last shame them derides. 116

Act. ii. Sce. iv.

All's not offence that indiscretion finds
And dotage terms so. 117

Sce. v.

O, sir, to wilful men,
The injuries that they themselves procure
Must be their school master. 118

Act. iii. Sce. iv.

Thou, 'dst shun a bear ;
But if thy flight lay toward the roaring sea,
Thou 'dst meet the bear I' the mouth. 119

Sce. vi.

He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a
horse's health, a boy's love, or a whore's oath. 120

ది॥ ..అతిహిష్ణు మోనము ..అంచిన - దెగ్గు ।
 ..సంకారగిడువారతే ..మూసిగ్గు, తగ్గడు ॥

116

ద్వి॥ ..అపివేళి ముడిసిను - ..అట్లున్నావుత్త ।
 ..అవిసరించిన కెల్లెం.పెచ్చుకొరబోదా ॥

117

ద్వి॥ ..మూలచతురంగముతం.బోరయ,విక్రమ్ము ।
 ..మిడి, కెంజలుగినుండ.వెలయనోయయ్య ॥

118

గీ॥ ..భల్లుకొనుట బాచి.పసుకొనుదురుపు ।
 ..దానికొప్పకొనంగ-ం.గొన-భూకోష ।
 మీలు,కడలిసిగు.పాటిపోపుబకడ్డ ।
 ..పడిన నెల్లునెదురం.బాటెదీపు ।

119

న॥ ..అంతేటిభుచ్చియు.గిట్టిపుటకొగ్యమా -
 ..అల్లకాయనెల్లును.అంగకొట్టును
 స్కమ్మకొనువాడు వెంగలి ॥

120

When we our betters see bearing our woes,
 We scarcely think our miseries our foes.
 Who alone suffers, suffers must i' the mind,
 Leaving free things and happy shows behind ;
 But then the mind much sufferance doth o'erskip,
 When grief hath mates, and bearing-fellowship
 How light and portable my pain seems now,
 When that which makes me bend makes the king bow.

121

Act. iv. Sce. i.

Our means secure us, and our mere defects
 Prove our commodities.

122

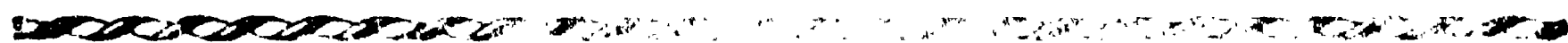
As flies to wanton boys, are we to the gods,—
 They kill us for their sport.

123

Sce. iii.

The stars above us, govern our conditions ;
 Else one self mate and mate could not beget
 Such different issues.

124

See vi.

Come on, sir, here's the place : stand still —
How fearful
And dizzy 't is to cast one's eyes so low !
The crows, and choughs; that wing the midway air,
Show scarce so gross as beetles : half way down
Hangs one that gathers sapphire, — dreadful trade :
Methinks, he seems no bigger than his head.
The fishermen that walk upon the beach
Appear like mice, and yond tall anchoring bark
Diminished to her cock, — her cock, a buoy
Almost too small for sight. The murmuring surge,
That on the unnumbered idle pebbles chafes,
Cannot be heard so high. — I'll look no more;
Lest my brain turn, and the deficient sight
Topple down headlong.

నీసమాంతః॥ .అయం శ్రీకృష్ణః పరమహంసోఽపరమః

.నిలువొకఁడనఁచునాత్మకైతన్యమునఁజేరినాత్మః॥

.అజఁగి. నిలువొకఁడు. శ్రీకృష్ణుఁడనఁచునాత్మః॥

తేజోవర్తి. పరమహంసః పరమహంసః పరమహంసః॥

.కాంతఁడనఁచునాత్మః. పరమహంసః పరమహంసః॥

చిత్తవికారవర్తి. పరమహంసః॥

.పరమహంసః పరమహంసః పరమహంసః॥

నాం. వికారవర్తి. పరమహంసః పరమహంసః॥

.కిరీటాంకః పరమహంసః పరమహంసః॥

.భూవర్తి. పరమహంసః పరమహంసః॥

.తేజోవర్తి. పరమహంసః పరమహంసః॥

.పరమహంసః పరమహంసః పరమహంసః॥

.పరమహంసః పరమహంసః పరమహంసః॥

.అంగు. వేయఁచునాత్మః పరమహంసః॥

.దాని. నో. నే. పరమహంసః పరమహంసః॥

.పరియఁ అంగు. పరమహంసః పరమహంసః॥

.కంఠాంకః పరమహంసః పరమహంసః॥

.గులకఁగానఁచునాత్మః పరమహంసః॥

.పరమహంసః పరమహంసః పరమహంసః॥

.పరమహంసః పరమహంసః పరమహంసః॥

.మి. పరమహంసః పరమహంసః పరమహంసః॥

.దృష్టి. పరమహంసః పరమహంసః॥

When we are born, we cry, that we are come
To this great stage of fools. 126

Act v. Sce. iii.

The gods are just, and of our pleasant vices
Make instruments to plague us. 127

Her voice was ever soft,
Gentle, and low, — an excellent thing in woman. 128

The weight of this sad time we must obey;
Speak what we feel, not what we ought to say.
The oldest hath borne most; we, that are young
Shall never see so much, nor live so long. 129

RICHARD II

Act. i. Sce. i.

The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation; that away,
Men are but gilded loam or painted clay. 130

Sce. ii.

That which in mean men we entitle patience
Is pale cold cowardice in noble breasts: 131

ద్వి॥ .చను దెంచితిమిపిచ్చి.జనుల,రంగమున।
 .కనియే డ్చదమపుట్టి.నప్పడుమనము॥

126

ద్వి॥ .మనచెడుగులనుండి.మనలశిక్షించు।
 .ననువువన్నెదరు,నా.యమగు,దేవతలు॥

127

ద్వి॥ .మెత్తనచల్లన.మెల్లనయాపె।
 .గుత్తుక-స్త్రీకటి.గొప్పగుణంబు॥

128

గీ॥ .మనము,కఠినావసర,భర.మునకులొంగి।
 .పల్కునదితోఁచినది చెప్ప.వలయుదాని।
 .నెడసి-పెద్దలుకడుభరి.యించినారు।
 .మనముసిన్నలమంతగాఁ.,గనముమనము।

129

గీ॥ .మర్త్యకాలంబులొసఁగుని.ర్మలధనంబు
 .తనరుచుం డెడునుచ్చేపొం.దనియశంబు।
 .జనములదిబొత్తిగాఁబోవు.సమయమందు।
 .పసిఁడిపూసినబంకమ.న్నసరివారు॥

130

ద్వి॥ .అధములలోమన.మనుకొనునోర్మి।
 .యధికులయెడభయ.మనిపించుకొనెడు॥

131

Sce. iii

Teach thy necessity to reason thus ;
There is no virtue like necessity. 132

Gnarling sorrow hath less power to bite
The man that mocks at it and sets it light. 133

O, who can hold a fire in his hand
By thinking on the frosty Caucasus ?
Or cloy the hungry edge of appetite
By bare imagination of a feast ?
Or wallow naked in December snow
By thinking on fantastic summers' heat ?
O, no : the apprehension of the good
Gives but the greater feeling to the worse :
Fell sorrow's tooth doth never rankle more
Than when it bites but launceth not the sore. 134

Act. ii. Sce. i.

the tongues of dying men
Enforce attention like deep harmony :
Where words are scarce they are seldom spent in vain,
For they breathe truth that breathe their words in pain
He that no more must say is listend more. 135

ద్వి॥ చక్కనిసీయవసరముతలంచు|

.మక్కఱకం టెయో..గ్యతమఱిలేదు॥

132

ద్వి॥ .కఱవఁజాలదుగుఱు.గావించు,వంత|

.నరకునలుపకహా.స్యము సేయ నరుని॥

133

సీ॥ మంచుకొండ తెవండు..మదిలోనఁ,దలపోసి.

.యాకారతనచేత.నగ్గిదాల్చు|

.నాఁకలి,యంగద.నటునంచునకు

.మొ.గంబు మొ త్తించు--లే.క-బలుబిందు|

.గూరిచియుఁహించు.కొనుమాత్రమన|

.లేక-మండు వేసవి తేడి.మనసుననిడి|

.మార్గశీర్షంబు,హి.మంబునదిన మొలం

.బొర్లాడు-నటుకాదు.పొమ్ముమంచి|

.నెన్నుకొనుటచెడ్డ.నెంపించెడుపరిఱింత |

.క్రూరమైనవంత.కోఱబాధ|

.గఱచునప్పటివలె.గావింప నేరదు|

.పుండుబల్లెముమెయిఁబొడుచునపుడు|

134

ఉ॥ చచ్చెడువారినాలుకలు..శ్రద్ధ,సుగానముపోల్కిలాగు-,వా|

.క్రుచ్చుట,శక్తిగ్గునెడ.ఁగొంచెము,రితగఁజెల్లు-బాధ,ను

.ఘృ,చ్చరియించువారునిజ.మూ,ర్తు-చెప్పుటకెద్దిలేనివా|

.డచ్చటనేన,మచ్చకము.ఱింతపనంబుచుండఁగావునన్॥

135

The setting sun, and music at the close,
As the last taste of sweets, is sweetest last,
Writ in remembrance more than things long past. 136

Small showers last long, but sudden storms are short.
137

Should dying men flatter with those that live ?
No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii. 138

know'st thou not
That when the searching eye of Heaven is hid
Behind the globe, and lights the lower world,
Then thieves and robbers range abroad unseen,
In murders and in outrage bloody here;
But when from under this terrestrial ball
He fires the proud tops of the eastern pines,
And darts his light through every guilty hole,
Then murders, treasons, and detested sins,
The cloak of night being plucked from off their backs,
Stand bare and naked, trembling at themselves? 139

గీ॥ .ప్రసంగమన్నప్రపంచం-కొనమట్టు సాటయ
 .వెనకకుఁజవించి నెడు.పిండివంట
 .కరణమిగులసింపు.గా,మన-ఁగడు నెదన్
 .ప్రవాయఁబడు.ఁగడిచిన.వానికన్న॥

136

ద్వీ .చిన్నముసురు,మన్నఁ.జరముకాని-వడి
 .బన్నిసట్టి,తుపాను.త్వరఁ,గడతే॥

137

ద్వీ॥ .ప్రణతింఁతె బ్రతుకువా.రలఁజచ్చవార॥
 .లు-నహి-బ్రతుకువార.లునుతెంత,మృతు॥

138

సీ॥ .ఎఱుఁగనాదేవుఁబ.క్షీంచుచూ,డికి
 .భూగోళమువెనుక.డాఁగిమఱియు
 .గిరిందిజగమువెలిఁ.గించుచున్నప్పడు
 .దొంగలున్వెంజికు.కోఁచువాండ్రు
 .కన్నడికేధిమి.గాఁజరలంజెచ్చ
 .హాస్యలక్ష్మిగిల్కె.హాసమునిట
 .ఁగాని-యొక్కొ.సిరిది.నముక్రిందు
 నందివా.ఁకెప్పుడు ప్రాచీన.పుష్కద్రుప్త
 .శిఖరములన్ బ్రకాశింపించి ప్రతిదుష్ట
 .వివరమునన్దన .వెల్లుఁబొడుచు
 .ఁజంపుటల్,ప్రదోహము లపుడ.సహృదృత
 .కంబులు దనుష్కంబు భౌ.గమలముండి
 .మాపుపచ్చము తోఁగి.పరిచినిలుచు
 .వడఁకుచుచువారు తోడిగ.బట్టలేక

139

Act. v. Sce. i.

The love of wicked friends converts to fear;
 That fear to hate; and hate turns one or both
 To worthy danger and deserved death. 140

RICHARD III—*Act. i. Sce. iii.*

The world is grown so bad,
 That wrens make prey where eagles dare not perch :
 Since every Jack became a gentleman,
 There's many a gentle person made a jack. 141

Sce. iv.

Sorrow breaks seasons and reposing hours,
 Makes the night ~~turning~~ ^{burning}, and the moon-tide night. 142

Act. ii. Sce. ii.

That deceit should steal such gentle shapes,
 And with a virtuous vizer hide foul guile ! 143

Act. v. Sce. ti.

True hope is swift, and flies with swallow's wings,
 Kings it makes gods, and meaner creatures kings. 144

గీ॥ ..చేనఁటి చెలికాండ్ర . నెమ్మిమా. అను వెఱపున ।
 .కాభయమసహ్యమున కప.హ్యంబొకనికి ।
 .ఁగానిలేకి,ర్వురకుఁగాని .కట్టకడకు ।
 .మఱియు,హానికిఁదగునట్లు ..మరణమునకు॥

140

గీ॥ .జగముచెడ-డేగవాలగ .సాహసింప ।
 .కున్నచో,జీనువయెఱతి.స్పృంఁడె-నెల్ల ।
 .నీచుఁడున్ ఘనుఁడౌటచే., నెరుపఁబడిరి ।
 ..తక్కు వారుగఁబల్వరు.తగుమనుసులు॥

141

ద్వి॥ .ఋతువులమార్పుని .ద్రించుగంటలను ।
 ..వెత రేఁబవళ్ళఁగా.వించు,నట్టిట్టు॥

142

ద్వి॥ ..వంచనసాధురూ.పంబులనుండు ।
 .మంచివేషమునదు .ర్మార్గముందాఁచు॥

143

ద్వి॥ ..పొచునేంట్రింత .జ.వముతోడనాగు ।
 .దొరలవేల్పుల ,నలం.తులతేండ్లఁజేయు॥

144

~~~~~

Conscience is but a word that cowards use,
Devised at first to keep the strong in awe : 145

LOVES LABOUR'S LOST—

Act. i. Sce. i.

Why, all delights are vain, but that most vain,
Which, with pain purchased, doth inherit pain. 146

Study is like the heaven's glorious sun.
That will not be deep-searched with saucy looks :
Small have continual plodders ever won,
Save base authority from others' books.
These earthly godfathers of heaven's lights
That give a name to every fixed star,
Have no more profit of their shining nights
Than those that walk and wot not what they are.
Too much to know is to know nought but fame ;
And every godfather can give a name. 147

ద్వి॥ ..భీరులవాడుల ..పితమెధమంబు ।

..ధీరులనాఁప ..వి.ధింపఁబడెదొలి ॥

145

గీ॥ .జౌర, వితలువేడ్క .లన్నియు-నాఁగాని ।

.యెద్దియిడుమతోఁగ్ర.యింపబడుచు ।

..నెగులుకలుగఁజేయు ..నిచ్చలునద్దియె ।

.మిగులవ్యథ ముగఁబ .అఁగుచునుండు ॥

146

సీ॥ .మిగుల వెల్లుచునుండు..జగముకన్నులబోలుఁ

.జదువదిలోఁతుగ. వెదుకఁబడదు ।

..దుడుకై నచూపుల.తోడ- నొరులప్పు న.కముల
ఁదప్పనిదశఁన.ములఁదప్ప ।

..పడసిరియెంతయుం .బాటుబడిన

యట్టి.వారలుస్వల్ప లా.భంబుతాము ।

.కదలనియెల్లచు.క్కకుఁ బేరొసంగు

జ్యో.తిషికులుమెఱయ. రాతిరులనుండి ।

..కాంచరెక్కుడు మేలున.క్షత్రములను ।

.ఁజూచుచవ్వి తెలియని య.జ్ఞులకుమించి ।

..పెచ్చెఱుంగుట తెలియమి. పేరుతప్ప ।

.మఱియనన్నామ కరణమొ.నగుచునెల్ల ।

.గురువునేదైనఁ బేర్జత. కరచఁగలఁడు ।

Fast paunches have lean pates ; and dainty bits
make rich the ribs, but bank rout quite the wits. (1)

Act. ii Sce. i.

Beauty is bought by judgement of the eye ,
Not uttered by base sale of chapmen's tongues (2) 148

Act. iv. Sce. iii.

Never durst poet touch a pen to write,
Until his ink were tempered with Love's sighs ;
O, then his lines would ravish savage ears,
And plant in tyrants mild humility. 149

Act. v. Sce. ii.

The blood of youth burns not with such excess.
As gravity's revolt to wantonness. (1)

Folly in fools bears not so strong. a note
As foolery in the wise, when wit doth dote ;
Since all the power thereof it doth apply.
To prove by wit, worth in simplicity. (2) 150

కం॥ .కడుపులు బలిసినవారికి !

.గడుగొంచెపు మెదడులు-ఘనహిచ్యముతో !

.కడులుబలిపించు బ్రక్కలు !

.చడి. నై నన్ - బాధిపాటు.వఱు. తెడగొట్టన్ ॥

(1) 148

ద్వి॥ .కనువి.మషణ్ .సోయ.గముకొనబడెడిది !

.సనదవతెకునాల్క .నసబడబోదు ॥

(2)

గీ॥ .కలముముట్ట దెగించెడు .కలు ముఘుడును !

.ప్రచాములు- నల్వనిట్ట పుణ .లాయన.తెలు !

.మసింగలువ-కొర- పుణ .రక్కెనచెవులును !

.లాగువానిపదేములు- కుళిగనగించు ॥

149

ద్వి॥ .చిలుతపాయముకన్న .సింగారమునకు !

.మరగుగభీరత .నృండించువలపు ॥

(1) 150

గీ॥ .తెల్విమితిమీటి పిచ్చియె. త్తి నటువంటి !

.ప్రాజ్ఞులందలి యవివేక.మహిమగు !

.చెట్లకంటెను మఱియొక.మెట్టుమీఱు !

.వెంగలితనంబు నంగూట. వెలకలదని !

.బొనస కిపయాపించె .గలమనసుక ॥

(2)

The tongues of mocking Wenches are as keen
 As is the razor's edge invisible,
 Cutting a smaller hair than may be seen;
 Above the sense of ~~sense~~, ~~so~~ sensible
 Seemeth their conference ; their conceits have wings
 Fleeter than arrows, bullets, wind, thought, swifter
 [things. (3)

Your wit makes wise things foolish:
 With eyes best seeing heaven's fiery eye,
 By light we lose : light : your capacity
 Is of that nature, that to your huge store
 Wise things seem foolish, and rich things but poor. (4)

MACBETH

Act. ii. Sce. ii.

The Innocent sleep:
 Sleep, that knits up the ravelled sleeve of care,
 The death of each day's life, sore labour's bath,
 Balm of hurt minds, great nature's second course,
 Chief nourisher in life's feast. 151 (1)

గీ॥ . కంటికి గపడనంతసూ. క్షృంబు నెండ్రు
 . కయ నుఁ దెగ వేయుమంగలి . కత్తి. వెలునగు
 . మించివాఁడియగు నెక్కి . రించుకుడుచు
 . చెల్లునాల్కులు-వాతల . పలుకులుమఱి
 . తెలిసికొనుటకు సాధ్యముల్ . కలవువారి
 . తలఁపులకు తెక్క-లవ్విము. ల్కులఁదుపాకి
 . రవలగాలిమనసుమించు . రయముచేత॥

(3)

గీ॥ . అజ్ఞలంజేయఁజ్ఞాజ్ఞల . నై ననీదు
 . తెల్వి-జగుగఁగన్నులఁ . దెఱచిమనము
 . జగముకన్నుఁగనుంగొన్న . సమయమందు
 . వెల్తురుంగోలుపోదుము. వెలుతురుమెయి
 . నట్టి. నై జమునీశక్తి . కమరియుండె
 . తెలివిమాలిన విగఁదెల్వి. గళయవిమఱి
 . కానిపించు బేదవిగ శ్రీ. గల్గునవియు
 . నెల్లనీమహాజ్ఞానస . మృద్ధికిట్లు॥

(4)

గీ॥ . నేగి నెఱుఁగనినిద్రుర . చిక్కువడిన
 . జాలివడుకనిమాలిని. సరిగనల్లు
 . ప్రతిదివసజీవి తంపుమర. ణము-పెద్ద
 . బడలుపాటు స్నానము-గంటు. వడునెదలకు
 . మందు. బ్రతుకువిందున మేటి. మనుపుఁగూడు
 . ప్రకృతిగుణముల రెండవ. పథముమఱియు॥

151 (1)

Act. v. Sce. vi

Life's but a walking shadow ; a poor player,
 That struts and frets his hour upon the stage,
 And then is heard no more : it is a tale
 Told by an idiot, full of sound and fury,
 Signifying nothing. (2)

MEASURE FOR MEASURE—*Act. i. Sce. i.*

Heaven doth with us, as we with torches do,
 Not light them for themselves : for if our virtues
 Did not go forth of us, 't were an alike
 As if we had them not. Spirits are not finely touched,
 But to fine issues ; nor Nature never lends
 The smallest, scruple of her excellence
 But, like a thrifty goddess, she determines
 Herself the glory of a creditor,
 But thanks and use. 152

Sce. v.

Our doubts are traitors,
 And make us lose the good we oft might win,
 By fearing to attempt. 153

గీ॥ .బ్రతుకునడుచు నీడ--రంగమనంగింజు ।

.కొనితనగడువుమతో .వినగలడుని ।

● .పాడుపాత్రము- గడ.బడ మొదలకాన్పుత ।

.మృగ నె.డిగుచేస .మవబడుత ॥

(2)

గీ॥ .ఒనగుచునై నును నునకుడె -

దిప్పిరి.గుత్తచి మనకు నేయు. వర-వాని ।

.కై వాని వెలింగింపగడగమ-

మననద్ద.ణములు బయల్పడ. -నునలోన ।

.నడగుటయు ను-నున .వేయ లేకుటయు -

.నొక్క-ప్రతుకులు .నొక్కటాట ।

.జేయంగలడువుచు.చి .ప్రదోషసములు.నక్క-

బ్రత్యతియు న.ద్దానిమహిమ ।

.వందసంబు మఱియు లా.భంబుగొనాడు ।

.బొకపుంగలదేవత వితాన.నదియు నప్పు ।

.లికెన-గొప్పందుటను నిశ్చ.యంచి.దొరపు ।

.పెట్టబోవడు తానొక్క-పేస మెన ।

152

గీ॥ .తెక్క-కండ్లునునెన .యములునెన ।

.నెక్క-లువపునెలు .నిక్కలుబిడ్డ ॥

153

Act. ii. Sce. i.

Mercy is not itself, that oft looks so ;
Pardon is still the nurse of second woe. 154

Sce. ii.

Great men may jest with saints ; 't is wit in them,
But in the less foul profanation.
Lucio [to Isab]. Thou 'rt in the right, girl; more o'that
Isab. That in the captain's but a choleric word,
Which in the soldier is flat blasphemy. 155

Thieves for their robbery have authority
When judges steal themselves. 156

Sce. iv.

wisdom wishes to appear most bright
When it doth tax itself. 157

Act. iii. Sce. i.

The miserable have no other medicine
But only hope. 158

And the poor beetle that we tread upon,
In corporal sufferance finds a pang as great
As when a giant dies, 159

ద్వి|| .కూర్మిలాగున్నది .కూర్మికాఁబోవ|

.దోర్మిరెండవవంత .నొదవించుచుండు||

154

మధ్యాహ్నః :- .పరిహాసమాడవచ్చుముని-వరులనై నఁబభువులద్ది

.సరసంబువారిలో- ఁగాని- .స్వల్పలనెంతయోతత్త్వ|

.శరుసంబుమాత్రమానెద్ది .వాహినీనాథులపట్ల|

ఁబరఁగున్మహాపవాదమయి..భటులుగు వారియందదియె||

155

ద్వి|| న్యాయాధికార్లు .చౌ.ర్యముసల్పనపుడు|

.నాయమాదొంగత .సముతస్కరులకు||

156

ద్వి|| .ఎపుడు తెలివిగోరు .నెంతయునెలుఁగ|

.నపుడు తనుందానె .యది,మాటుకొనెడు||

157

ద్వి|| .,వనటపొందినయట్టి .వారలకెందు|

.ననులేడుసుంతయు .స్మందాసతప్ప||

158

ద్వి|| .త్రొక్కినఁ బోడపు.రువునొప్పిఁజెందు|

.,నక్కజముగఁజచ్చు .నపు,డనురనలె||

159

Sce. ii.

No might nor greatness in mortality
 Can censure scape ; back-wounding calumny
 The whitest virtue strikes. What king so strong
 Can tie the gall up in the slanderous tongue ? 160

MERCHANT OF VENICE

Act. i. Sce. i.

You have too much respect upon the world :
 They lose it that do buy it with much care. 161

Sce. ii.

If to do were as easy as to know what were good to
 do, chapels had been churches, and poor men's
 cottages princes' palaces. It is a good divine that
 follows his own instructions : I can easier teach
 twenty what were good to be done, than be one of
 the twenty to follow mine own teaching. The brain
 may devise laws for the blood ; but a hot temper
 leaps o'er a cold decree. 162

Sce. iii.

An evil soul, producing holy witness
 Is like a villain with a smiling cheek,
 A goodly apple rotten at the heart,
 O, what a goodly outside falsehood hath ! 163

గీ॥ ..కడిమిగానిగొప్ప .గానిమనవులందు !

.దాటలేదునిందె- .జాటునుండి ।

..చాడికొట్టజూచు .స్వచ్ఛమానీతిని ।

..మాటునాల్క-గట్టు .దొరకలండె ॥

160

ద్వి॥ ..రాగమునీగుగొ.రవమున, మెండు ।

..శాగ్రతగొనునది.శారవిచ్చెనరు ॥

161

వ॥ చేయుటకు మంచియెదియో తెలిసికొనుటవలె జేయుట సులభ

మైనచో- గుల్లుగోపురములగు- మఱి- నేడల గుడిసెలు రాజుల
మేడలగును- చెప్పనట్లుచేయువాడే మంచిగురువు- చేయబడు

టకు మంచియేదియో మరువకుగురకునే సులువుగాబోధించు

గలుగుగాని నాబోధననుసరించుపట్ల వారిలో నేనొక్కతెగానైన

నుండజూలను-మనుజునిండ్రదియ, ప్రవృత్తివివేకముచే నడ్డబ

డుఁగాని- ,కామమువివేకమునోర్చును ॥

162

గీ॥ .పరమపావనసాక్ష్యంబు .బల్కుదుష్టు ।

.చిటునగవు మోముగల్గు .ట.క్కరికిసాటి ।

.లోనఁగుల్లియఁ బైకంద.మైనపండు ।

.కల్లబయటికి నెంతనా. గనుగనుండు ॥

163

Act ii. Sce. vi.

All things that are,
 Are with more spirit chased than enjoyed.
 How like a younker or a prodigal
 The scarfed bark puts from her native bay,
 Hugged and embraced by the strumpet wind !
 How like the prodigal doth she return,
 With over-weathered ribs and ragged sails,
 Lean, rent, and beggared by the strumpet wind! 164

Sce. ix.

Who shall go about
 To cozen fortune and be honourable
 Without the stamp of merit? Let none presume
 To wear an undeserved dignity:
 O! that estates, degrees and offices,
 Were not derived corruptly, and that clear honour
 Were purchased by the merit of the wearer!
 How many then should cover that stand bare ;
 How many be commanded that command;
 How much low peasantry would then be gleaned
 From the true seed of honour; and how much honour
 Picked from the chaff and ruin of the times,
 To be new-varnished ! 165

త|| .అనుభవింపఁగఁబడె. శా.నతో సెట్లు.
 వస్తువు లేవఁటాడఁ. బడెడునో యట్లు ।
 .తన, తావునుండిక. దలుప న్నెమిఱు. నా, వ-
 .మాఁబడిందిండి. నాఁగో, డెకాని ।
 .,యనువున నెటుబిగి. యున్ గాఁగిలింపఁ.
 బడెడునోలు,ంజెక ర్వలిచేత-మఱు ।
 .జనుదెంచు నెటులెల్ల చా.,యలమిగులు

.,ధ్వంసంబుగావింపఁ. బడుచునయ్యదియు ।

164

నీనమాలిక. || .ఎవరుయత్నింతుర.దృష్టము,న్వంచింప-
 .,నహా త లేకమ. ర్యాదఁబొంద ।
 .దగనిగౌరవమునొం.దఁగ నెవ్వరై న

.స్వ.తంత్రింపఁజనదు-.స్వా.స్థములు-పర్వు।
 .లు-మఱియు ద్యోగముల్ -.దుమాఁగఁము

గనందఁ.బడనిచో- వెండియు.న్వచ్చమైన।
 .వాసి-యోగ్యతఁగల.వానిచేఁగొనబడె. నేని-
 .దిగంబరు.లై నయెంద।

.,తాచ్చాదితులవుడు-.రాజ్యకులొఁబడి
 యుందు రెందఱొయగజ్జ.నొనఁగ వారు।
 .,సత్ప్రతిష్ఠోద్భవ.స్థానంబులోనుండి

యెందఱధములు,లే. కేఱఁబడుచు॥

నుండొ-కావులు-మఱి.యునుగొప్పతనమెంత।

తఱులొనచిన్సట్టి.చెఱువుచెత్త।

.ప్రోవునందునుండి.క్రొత్తగావన్నియ।

.నింకఁబెట్టఁబడుట.కెన్నఁబడునొ॥

165

The ancient saying is no heresy,
Hanging and wiving goes by destiny. 166

Act. iii. Sce. ii.

And yet a maiden hath no tongue but thought. (1)

Song

Tell me where is fancy bred,
Or in the heart, or in the head?
How begot, how nourished?

Reply, reply.

It is engendered in the eyes,
With gazing fed, and fancy dies
In the eradle where it lies.

(2) 167

Act. v. Sce. i.

Soft stillness and the night
Become the touches of sweet harmony.

168

ద్వి॥ .పొరపాటుకాఁబోదు .పూర్వపుమాట ।

.పరిణయంబురియనౌ .భాగ్యవంశతన ॥

166

ద్వి॥ .ఇప్పటికిన్ నన్నె .కెంచేనిదలఁపు

.దప్పఁజూపట్ట దెం.తయునె న,నాన॥

(1)

.భరహర్షపియ రాగము - సూపజ్జాళము

పల్లవి॥ నన-గామపథని- సనిధాపమగరి॥ నన॥

.అను-రాగమెచట-బొడము తెల్పుమానా॥ కను॥

అనుపల్లవి॥ సనిధసీన- గమపమగారి॥ నన॥

.ననమునంద-మొగమునందా॥ యన॥

(2) 167

చరణము 1. పానుపపప- సనెనిసనిధ- సనిధాప మగారి మగారి

.కొంచబడియె- నెట్లులెనుల-బెంచబడియెఁజెప్ప చెప్ప॥

2. గగగగామాపమా గమపని దాపమగరిగరి

.కనులఁబుట్టింపఁగాబడి.యె సదిమేపఁబడెఁజూపున!

సనసీధనిసాగిమా- సానిధాపమగరిసా॥ నన॥

.ననురాగముతానండును .య్యాలయందుఁబొలసెడు॥అ॥

ద్వి॥ .తగుజఁజ్ఞులేమి- ప.దంపడికేయి

.మిగులఁదీయనిచాట.మేళంజములను॥

168

---

do but note a wild and wanton herd,
Or race of youthful and unhandled colts,
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,
Which is the hot condition of their blood ;
If they but hear perchance a trumpet sound,
Or any air of music touch their ears,
You shall perceive them make a mutual stand,
Their savage eyes turned to a modest gaze
By the sweet power of music : therefore the poet
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;
Since nought so stockish, hard, and full of rage,
But music for the time doth change his nature.
The man that hath no music in himself ;
Nor is not moved with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons strategems, and spoils ;
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus ;
Let no such man be trusted.

169

How far that little candle throws his beams !
So shines a good deed in a naughty world.

170

నీసమాలిక || .అరయుము చెరలాడు .నడవిపసు లమంద.నై న-

వెట్టి గ దా టు .చఱచుచున్న

.పనికిమప్పనియట్టి .పడుచుగుట్టపు

పిల్ల., కడుపునుఁగాని .,బాఁకా,రొదనవి ।

.వినిన-లేక వ్యాని .,వీనులకే పాట.యైన

దబ్బునఁదాఁకి.నంతనీవు ।

.పరికించెదాపాట .వలసనయ్యవి

నిలఁబడుటయు- నవ్యాని.వాఁడిచూడ్కి ।

.కడు మెత్తఁబడుటయు--గనుకనే-

కవి.పన్నె., మోల్లొచిగిర్చెడు. రాల్లొగరఁగు ।

.నం-చెటువంటి మొదైన- నెంతటికూళ.యైన-

మఱియునెట్టి., యలుకువఁగల ।

వా.డైన-బాటయ.ప్పటికి మార్చకపోదు

.వానిస్వభావంబు. ,గానవిద్య ।

.నెఱుఁగకుండినవాఁడు- .మఱిదానితీయని

.యందంబులఁగరంగ .నట్టివాఁడు ।

.దోఁపుదులు- .గుట్రలును- నృప.ద్రోహములును ।

నల్పఁదగువాని,భావము.ల్పపుమాడ్కి ।

.,ఁబ్రాణగోడ్డంబులు- మఱియు- .నతనిమనసు ।

.నరకమటు,ఘోర-మాతని.నమ్మరాదు ॥

169

గీ॥ .ఎంతమారమాచిఱత మ.యినపువత్తి ।

.పఱపుచుండెడుఁదనదగు .,కిరణములను ।

.నుంచిపనియట్టులన్ బ్రకా.కించుచుండు ।

.మిగులదుర్మార్గ మయినట్టి. జగమునందు ॥

170

The crow doth sing as sweetly as the lark
 When neither is attended ; and, I think,
 The nightingale, if she should sing by day,
 When every goose is cackling, would be thought
 No better musician than the wren.
 How Many things by season seasoned are
 To their right praise, and true perfection ! 171

This night, methinks, is but the daylight sick ;
 It looks a little paler ; 't is a day,
 Such as the day is when the sun is hid. 172

MERRY WIVES OF WINDSOR— *Act. II. Sce. II.*

Love like a shadow flies when substance love
 pursues ; (1)

Act. iv Sce. ii.

Wives may be merry, and yet honest too : (2) 173

Sce. v.

Money buys lands, and wives are sold by fate. 174

త|| .కడుఁదీయగాఁబాడుఁ .గాకియేటింత
 ..వెరవున-రెండును వినకున్నయపుడు |
 తలఁతు, వెన్నెలపుల్లు .తాబాతులార్చు
 .పగలుపాడిన- ,జీను.వసుమించిపాడ |
 .ఁగలవానిలోపల .గణుతికెక్క-ని-
 ..తరుణంబునకుఁదాము. తగియఁడనేని |
 ఁదిలకింపనెన్నియో ..దినుసులు
 వాని.నిండుపొగడ్తకు .నిజముగఁజెల్లు ||

171

గీ|| .అనుకొనియెదనీరేయి- ,జ.బ్బయినపగలు|
 .బొత్తిగానద్దియంగొంచె.ముమటి-పాలి|
 నట్టులగపడుచున్నది- .యదొకప్రాద్దు|
 .తనరుదినమటుసూర్యుండు.దాఁగునపుడు||

172

ద్వి|| .వలపుపర్విడునీడ.వలెనిక్కమయిన |
 .వలపుతందఱమివెం.బడివకొలంది||

(1)

ద్వి ..ఆండు)వేడుకకత్తె.లెయుండవచ్చు|
 .నెండియుమంచిగ.వెలయగనచ్చు||

173 (2)

ద్వి|| .సొమ్ముభూములఁగొనుం.జోద్యముగమఱి|
 .యమ్మబడియెదరి.ల్లాండు,దైవమున||

174

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act. I. Sce. I.*

Ay me ! for aught that ever I could read,
 Could ever hear by tale or history,
 The course of true love never did run smooth.
 But, either it was different in blood,
 O cross ! too high to be enthrall'd to low !—
 Or else misgraffed in respect of years,
 O spite ! too old to be engaged to young !—
 Or else it stood upon the choice of friends,
 O hell ! to choose love by another's eyes !

Phoebe doth behold
Her silver visage in the watery glass,
Decking with liquid pearl the bladed grass.   (1)

Things base and vile, holding no quantity
Love can transpose to form and dignity :
Love looks not with the eyes but with the mind (2) 176

త|| . అయియెనేజదివిస. యంతటన్దాసి
 .. నావిన్నకతలలో. సంగాని_నిక్క_ |
 .మయిస నలపుతోవ. యంతయ . సునుపు
 .. గానుండబో_దద. _కీడు వేజాతే|
 .. మయి, నొండెజెలగడ_.. మాయు_ల_మడుస.
 .గొప్పచిక్కొదపుట. కొద్దివారల_క_ |
 .దయును_గాకీడుగు. దిరిక_లే_మకట
 .. విపరీతమ_ముసిలి. బిన్నతో_గూర్చు_ |
 .టయు_ లేకమిశ్రులో. దంబర్చుట
 .. హహ.. సరక_మొరులచూపు. నవరించుకొనుట||

175

గీ|| . ప్రొద్దువేల్పుతనదు.. వెండిమొగంబుదా|
 .. నరయ_చండెనీటి. యద్దమందు|
 .. వెండియు, గొప్పనేయ. చండెము_తైపునీటి|
 తో_దమిగులగడ్డి. కాండలెల్ల||

(1)

కం|| కొఱమాలినట్టి, దినుసుల|
 .గరమరుదుగవలపుమార్చ. గలిగెడు_సాగసున్|
 .మఱిపరువుగలుగువానిగ|
 .. మరులుకెనులగనదుకాని.. సుదితో_జూచున్||

(2) 176

Act. iv. Sce. i.

that same dew, which sometime on the buds
 Was wont to swell like round and orient pearls,
 Stood now within the pretty flowerets' eyes,
 Like tears that did their own disgrace bewail 177

Act. v. Sce. i.

The lunatic, the lover and the poet,
 Are of imagination all compact :
 One sees more devils than vast hell can hold ;
 That is the mad man: the lover, all as frantic,
 Sees Helen's beauty in a brow of Egypt :
 The poet's eye, in a fine frenzy rolling
 Doth glance from heaven to earth, from earth to
 heaven ;
 And as imagination bodies forth
 The forms of things unknown, the poet's pen
 Turns them to shapes, and gives to airy nothing
 A local habitation and a name. 178

Where I have come, great clerks have purposed
 To greet me with premeditated welcomes;
 Where I have seen them shiver and look pale,
 Make periods in the midst of sentences,
 Throttle their practised accent in their fears,
 And, in conclusion, dumbly have broke off,

గీ॥ . మొగ్గలందొక్కతటి, నాచి. ముత్తయము ।

. తెన్ను సంబొంగనల వడి. యన్న మంచు ।

. నిలిచెనిప్పుడు సొగసగు. నలరు సుల ।

. . స్వావమానంబునకు నేచ్చు. నశ్రులవలె ।

177

మ॥ . . వెడఁగు . న్నాముకుడుంగవీంద్రుఁడు

. మనో. విభ్రాంతి మూర్ఖులదా ।

. వెడఁగెందుంగనరానిదయ్యములఁ ।

గ. నెప్పట్టున్ - గురూపిన్దగుల్ ।

. వడి. రంభన్నిర సింఁచుఁగాముకుఁ

-డహః. . స్వర్గంబునందుండియి ।

. క్కడికిందుండికవీంద్రుడృష్టి. దివికి

. న్గాంచు - . యథేచ్ఛమునా ।

. తఁడు. చింతించు. నవీనవస్తువుల

కంత. న్వాని . గంటమ్మపే ।

. ర్లిడి. యాకారములున్కి పట్లొసఁగు

నెం. దేమైన లేకుండనీ ॥

178

నీ॥ . ఏనువచ్చినచోట. నెంతయుఁ బండితుల్

. నన్నెదరొక్కని. స్తుతి. స్పల్వటకయి ।

. తలఁచియున్నారు సి. ధృపటచుకొన్న

. స. త్కృతివాక్యములఁగాని రోనువారి ।

179

Not paying me a welcome. Trust me, sweet
 Out of this silence yet I picked a welcome ; 179

MUCH ADO ABOUT NOTHING —   *Act. I. Sce. I.*

How much better is it to weep at joy than to joy at
 weeping ! 180

Act. iii. Sce. i.

And bid her steal into the pleached bower,
 Where honeysuckles, ripened by the sun,
 Forbid the sun to enter, like favourites,
 Made proud by princes, that advance their pride
 Against that power that bred it — 181

Sce. ii.

Well, every one can master a grief, but he that has it.
 182

.వణఁకుటయున్ వెల్లఁ.బాటుటయున్
 .పద.ములమధ్యముననాఁగి. పోవుట-తమ ।
 ..యులుకుననలవడు..నుచ్చారణమ్ముఁబి
 .సుకుటయుందు దకునా.కొకటియైన ।
 .బల్కఁబోవకమన్నన.పల్కు--.. మూఁగ ।
 .లట్టులూఱకొనుటఁగంటి..నిట్టి,మాన ।
 .మందుఁగూడ నేనొక మరి.యాద నేర్చు ।
 .కొంటి- ననునమ్ముముద్దుల.గుమ్మనీవు ॥

179

వ॥ ఏడ్చునసంతసించుటకన్న సంతోషమున నేడ్చుటెంత నయము ॥ 180

ద్వి॥ ..అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లి నతీఁగె ।
 .పోదరింట-నట-నొక. పోలిక పూలు ।
 .దొరలచేఁబొగరు పో.తులుచేయఁబడిన ।
 ..నరవరప్రియు,లాత్మ .నాథులమీఁద ।
 .దిరుగుఁబాటొనరించు .తీరున-దమ్ము !
 .బెరిఁగించు నెండనే..వెలిపుచ్చుచుండు ॥

181

వ॥ సరియే-తనకున్నది తప్పఁబ్రతిమనుష్యుఁడు
 నొకదాఁఖముంజయింపఁగలఁడు ॥

182

Act iv. Sce i.

That what we have we prize not to the worth
 Whiles we enjoy it, but being lacked and lost,
 Why, then we rack the value, then we find.
 The virtue, that possession would not show us
 Whiles it was ours. 183

OTHELLO*Act ii. Sce. III.*

Pleasure and action make the hours seem short. 184

Act iii Sce. iii.

Good name in man and woman, dear my lord,
 Is the immediate jewel of their souls :
 Who steals my purse steals trash ; 't is something,
     nothing :
 'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands;
 But he that filches from me my good name
 Robs me of that which not enriches him,
 And makes me poor indeed. 185

క॥ .మనకుఁగలదానివిలువను।

.మనమున్గొనియాడ-మద్ది.మన చెయిజో[—]అన్ ।

మనకదికావలసిన[—]చో।

.ఁగనఁబడునద్దానికున్న.ఘనసుగుణంబుల్ ॥

183

ద్వి॥ .కడువడి-వేడ్క- మి.క్కటమగుపనియు।

.గడియలఁగుఱుచఁగఁ.గన్పట్టజేయ॥

184

సీ॥ .మగవానియందున- .మఱియును^(స్త్రీ)యెడ-

.మంచిపేర్వారియా.తృలకు వెలయు।

.భూషణం-బెవఁడునా.ముళ్ళెను దొంగిలు-

.ఁబనికిమాలినదాని.వాఁడుఁముచ్చి।

.లిం చెడు-నదియేమొ.కొంచె-మేమియు

నుఁగా-.దదినాది-యదివాని.దంతెకాక।

.వెండియు-నదిపెక్కు.వేలజనంబుల

.బానిసగానుండు-ఁ.గాని-నాదు।

.మంచిపేరుదొంగ.లించినయాతఁడు।

.తానుదో[—]చుకొన్న.దానిచేత।

.సుంతయైనభాగ్య.వంతుఁడుకాఁడు-ని।

.జముగ-నన్నుఁబేద.సల్పునింక[—]

185

~~~~~

O, what damned minutes tells he o'er
Who dotes, yet doubts; suspects, yet soundly loves! 186

trifles, light as air
Are to the jealous confirmations strong
As proofs of holy writ. 187

Dangerous conceits are in their natures poisons
Which at the first are scarce found to distaste ;
But, with a little act upon the blood,
Burn like the mines of sulphur. 188

He that is robbed, not wanting what is stolen,
Let him not know 't and he 's not robbed at all. 189

Take note, take note, O world,
To be direct and honest is not safe. 190

Act. iv. Sce. i.

Hang her ! I do but say what she is — So delicate
with her needle !—An admirable musician ! O, she will
sing the savageness out of a bear — Of, so high and
plenteous wit and invention ! 191

గీ॥ .మరులుకొనియు నెవండు సంశయము చెందు ।

.మిగులమోహించు ననుమాన.మఁగలిగియును ।

.జౌర-యెటువంటి చెడ్డ,వ్యాఖ్యనములను ।

.బన్నుచుండెడు నట్టులనన్నవాఁడు ॥

186

దీప్తి॥ .మచ్చరులకు .నిగ.మప్రమాణముల ।

.మచ్చగాడ్పట్టి .సూ.క్షువు.సంగతులగు॥

187

గీ॥ .హానికరమగునూహలు .వానిగుణము ।

.లందువిషమువి తొలుత. నరుదుగాన ।

.సహ్యములు-కాని- ప్రకృతిపై.జరపుకొద్ది ।

.పనిమెయిన్గందకపుగన్ల .నలెనుమండు ॥

188

గీ॥ .దోచబడినవాఁడు- దొంగిలబడినట్టి ।

.దానికొఱతదాను. గానకున్న ।

.మొనసియద్ది తెలియ. బోకుండనీ-వాఁడు ।

.కొల్లబోన లేడు .కొంచమైన ॥

189

ద్వి .అడుగడ్గనకెఱుంగు .మూయొజగంబ ।

.కడు,యథార్థత నుంట. కాదు సేమంబు ॥

190

వ॥ దానికేమిగాని-యా పెయథాఫస్థితిఁజెప్పెద- నాపెసూదితో

నంతయద్భుత.మబ్రమైనపాటకత్తై- యాహా-పాటచేనెలుగు

బంటిన్నాడ మచ్చినడఁజేయు- నంత,ప్రశస్తామిత జ్ఞానమూ

హయును.

191

Act. v. Sce. ii.

But, O vain boast !
 Who can control his fate ? 192

PERICLES—*Act. i Sce. i.*

Few Love to hear the sins they love to act. 193

One sin, I know, another doth provoke ;
 Murder's as near to lust as flame to smoke :
 Poison and treason are the hands of sin,
 Ay, and the targets, to put off the shame. 194

Sce. ii.

They do abuse the king that flatter him,
 For flattery is the bellows blows up sin ;
 The thing the which is flattered, but a spark,
 To which that blast gives heat and stronger glowing
 Whereas reproof, obedient and in order,
 Fits kings ; as they are men, for they may err. 195

'T is time to fear when tyrants seem to kiss. 196

ద్వి॥ .కన నేలనూరక .గర్వమయ్యయ్యె॥

.తనవిధి నెవ్వఁడు. తప్పఁగలిగెడు॥

192

ద్వి॥ .తమరాచరింపఁగ. యలఁచిన,కిల్బి ।

.వమునాలకింప నా.నఁగొనునర్థు ।

193

గీ॥ .ఒక్క,పాతకమింకొక .,యోగురేచు ।

.బొగకుమంటల్లు .హత్యవ.ల్పనకుఁజేర్చు ।

.ద్రోహముమఱి విషముచే.తుల్యమునకు ।

.నొను, వెండియు, డాల్లు సిగ్గ.డ్డగింప ॥

194

త॥ .,అరుసునెదుటఁగొని.యాడెడువార.లతని

నెగ్గించెద..రదియేలననఁగ ।

.దురితమున్గొల్మితి.తులమాడ్కినూఁదుఁ

.బొగడిక-మిణఁగులు.పొగడఁబడినది ।

.కరువలిదానికిఁ.గాఁకనొసంగి-

.మఱి వెలిఁగించుము.మృరముగఁగాని-।

.మరియాద-నడఁకువ.,మైమందలింపు-

.తగుదొరలకు-దారి.తప్పెదరేని॥

195

ద్వి॥ .ముద్దిడునటుకూర.భూ,పతితోఁప ।

.నద్దియేభయపడ.నవసరమగును ॥

196

Sce. iv.

This Tarsus, o'er which I 've the government,
 A city, on whom plenty held full hand,
 For Riches strewed herself even in the street ;
 Whose towers bore heads so high : they kissed the
 clouds,
 And strangers ne'er beheld, but wondered at :
 Whose men and dames so jetted and adorned,
 Like one another's glass to trim them by :
 Their tables were stored full to glad the sight,
 And not so much to feed on as delight ;
 All poverty was scorned, and pride so great,
 The name of help grew odious to repeat.

197

Who makes the fairest show means most deceit. 198

Act. ii. Sce. ii.

Opinion 's but a fool, that makes us scan
 The outward habit for the inward man.

199

who hates honour hates the gods above. 200

నీ॥ .. ఈపురివీధుల. నెల్లెడలన్ గల్మి
 . వేలుపుతనయంత. విస్తరిల్లు
 . దానిగోపురముల. తలలంతయెత్తయి
 .. మొయిళులకుందాము. ముద్దు వెట్టు
 . గావునఁ, జూపఱు. గనుఁగొన లేదె నఁ
 . బిల్మఱునబ్బర. పడుచునుండును
 మగవారలచ్చట.. న్మగువలొండొరుల్ద
 . మైసరిగాఁ, గయి. జేసికొందుగ్రి
 . వారిభోజనశాలక. న్పండువగుచు
 . గాంచినంత నెయెంతయు. న్నడుపునిండు
 .. లేమి, చీరికిఁగొనఁబడ లే. దు.. పొగరు
 . సాయమనుమాట కెట్టింప. పై పకుండు॥

197

ద్వి॥ . అతిమర్యాదపై. కగపర్చువాడ
 . మితవంచన స్నేయ.. మేకొనుచుండు॥

198

ద్వి॥ . వెడఁగగు, నగచన.. వేసముంబట్టి
 .. గడనఁజేయించు, లోఁ. గలనరుమనల॥

199

ద్వి॥ . ఏవాఁడుమరియాద.. కీసడపడును
 . బై వేలు పులఁగూడ. వాఁడేనగించు॥

200

Time's the king of men ;
 He 's both their parent, and he is their grave,
 And gives them what he will not v hat they crave. 201

Act. iii. Sce. i.

O you gods !
 Why do you make us love your goodly gifts,
 And snatch them straight away ? We here below
 Recall not what we give, and therein may
 Vie honour with you. 202

Act. v. Sce. i.

truth can never be confirmed enough,
 Though doubts did ever sleep. 203

ROMEO AND JULIET

Act. i. Sce. iii.

I was your mother much upon these years
 That you are now a maid. 204

Sce. v.

O, she doth teach the torches to burn bright !
 It seems she hangs upon the cheek of night
 Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;
 Beauty too rich for use, for earth too dear !
 So shows a snowy dove trooping with crows,
 As yonder lady o'er her fellows shows. 205

గీ॥ .కాలదేవుడుమనుజుల. కేలి-కతఁడు ।
 .వారలకుఁదల్లియుందండ్రి-.వారలకు,న ।
 .మాధియున్ -వారు.ప్రార్థించు.నదిగాక ।
 .యిచ్చువారికాతఁడుతన,,యిచ్చకొలఁది ॥

201

గీ॥ .జౌరమిరలోదేవత.లారయేల ।
 .మమ్ముమిమంచియీపుల .మరగనిచ్చె ।
 .దరు-మతీయవిలాగుకొనియె.న-రిటఁగింద ।
 .వదులుకొన్నదిమేమురాఁ.బట్టఁబోము ।
 .మిముఁదిరస్క-రింతుముగౌర.వముననందు ॥

202

ద్వి॥ .చాలినంతస్థిరప.ర్చఁబడదునిజము ।
 .,తూలిన నెపుడుని.ద్దురసంశయములు ॥

203

ద్వి॥ .నీయీడునకు నేను .నిట్లంటి-ఁగన్నె ।
 .నై యుంటివింకనీ .,వారసిచూడ ॥

204

గీ॥ .చిలుకలకొలికిదివిటీల. వెలుఁగ నేర్పు ।
 .గలికివ్రజంబుపగిదిఁజేఁ.కటినిమెఱయు ।
 .,నందమందనత్యధికంబు -.సననికరుదు ।
 .కాకులం,దంచయదితోడి,,గరితలందు ॥

205

Act. ii. Sce. ii.

Love goes toward love, as school boys from their books
But love from love, toward school with heavy looks ;
206

Sce. iii.

Virtue itself turns vice, being misapplied,
And vice sometimes by action dignified. 207

Care keeps his watch in every old man's eye,
And where care lodges, sleep will never lie :
But where unbruised youth with unstuffed brain
Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign.208

Young men's love, then, lies
Not truly in their hearts, but in their eyes. 209

Sce. vi.

These violent delights have violent ends,
And in their triumph die, like fire and fowder,
Which, as they kiss, consume. 210

గీ॥ .వలపువంకఁబోవు.వలపు.పొత్తమ్ముల
 .విడిచియరిగెడుబడి.పిల్లలవలె
 .గాని-దానినుండి.కదిలెడునదిబడి
 .కేడ్పుతోడవార.లేగునట్లు॥

206

గీ॥ .గుణమెదోషంబుగామాలు.గొన్నిచోట్ల
 .కర.మప్రపయుక్తంబగు.కారణమున
 .విరచనాకౌశలంబున.మఱియొక్క-
 .కాలమందునదోషమే.గణతికెక్కు॥

207

ద్వి॥ .చింతకాపుండుదృష్టిహృదసలికి
 .వంతకిరనగుచో.బట్టదునిద్ర
 .కాని-యెచ్చటసలు.గనిజవ్వనంబు
 .తానిండుకొనని.మె.దడుతోడఁదనరు
 .నంగకంబులనెల్ల.నత్తమిల్లించు
 బంగరునిగురట.బాలించుచుండు॥

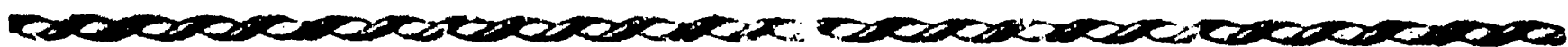
208

ద్వి॥ .పడచువారలదగు.నలపునిక్కముగ
 .నెదఁదలనుండదు.దృష్టులనదప్ప॥

209

గీ॥ .బలిమి నొదవెడుభోగముల్.చెడుఫలముల
 .గలిగియుండెడు-నవ్వాని.గెలుపుగోటు
 .సందునశిల్పించు-మఱి-యగ్గి-మంచుమాడ్కి-
 .నవియుముద్దిగునంతలో.నంతమందు॥

210

Act. iv. Sce. v.

All things that we ordained festival
 Turn from their office to black funeral:
 Our instruments to melancholy bells:
 Our wedding cheer to a sad burial feast:
 Our solemn hymns to sullen dirges change;
 Our bridal flowers serve for a buried corse,
 And all things change them to the contrary. 211

When griping grief the heart doth wound,
 And doleful dumps the mind oppress,
 Then music with her silver sound
 With speedy help doth lend redress. (1)

TEMPEST*Act. ii. Sce. i.*

This is a strange repose, to be asleep
 With eyes wide open; standing, speaking, moving,
 And yet so fast asleep. (2) 212

Act. iii. Sce. i.

There be some sports are painful, and their labour
 Delight in them sets off; some kinds of baseness
 Are nobly undergone; add most poor matters
 Point to rich ends. 213

త|| మనముత్సవమునకుం. బన్నినయట్టి
 .వ స్తులుమాటు.న.పరకర్మ మానకు|
 .మనవాద్యములువంత.మనఁగుగంటలుకు-
 .నగుఁ-బెండ్లి విందు.శ్రా.ద్ధాశనమానకు|
 .మన.గభీర శుభనం.ప్రార్థనగీత
 .ములుమూతముఘ్న శే.ఘ్నబిగుబహుగో|
 మన.యద్యహసుమహం.బసిపహుబీన్ద్ర
 ..భూషింప-.విపగీత.ముసనలహూస||

211

గీ|| .ఎపుడు.కుట్టువంతి.యెనగుగాయముచేయు|
 .మఱి.యభికోరచింత.మదినొగుల్పు|
 .తీయ.నులివుతోడ.దెబ్బున.గేయంబు|
 .సాయపడుచుశాంతి.నల్పునవుడు|

(1)

గీ|| వింతయైనయొక్క..విశ్రాంతియియ్యది |
 .పండుకొనుట తెఱవఁ.బడినకనలు |
 .నిలువఁబడుచుమఱియఁ.బలుకుచుందిగుగుచు |
 .నై న.గాఢనిద్ర.నానియంబు ||

(2) 212

చ|| .పరఁగెడుఁగొన్ని వేడుకలు
 .శాధలుగా-మఱి-కాని-కష్టము |
 .దఱిమెడువానిలోఁగలుగు
 ..తన్నినొకప్పుడు-కొన్నికొంచెపు |
 ..వెరవుల వెంబడింపఁబడు
 ..,బెంపుమెయిన్-గడువేదసంగతుల్ |
 .గుఱుతుగ-వెండియున్-దుదకు
 .గొప్పఫలంబులఁ జూపుచుండెడు ||

213

Act. iv. Sce. i.

These are actors,
As I foretold you, were all spirits, and
Are melted into air, into thin air :
And, like the baseless fabric of this vision,
The cloud-capped towers, the gorgeous palaces,
The solemn temples, the great globe itself,
Yea, all which it inherit, shall dissolve,
And like this unsubstantial pageant faded,
Leave not a rack behind. We are such stuff
As dreams are made of, and our little life,
Is rounded with a sleep.

214

Act. v. Sec. i.

as the morning steals upon the night,
Melting the darkness, so their rising senses
Begin to chase the ignorant fumes that mantle
Their clearer reason.

215

Their understanding
Begins to swell, and the approaching tide
Will shortly fill the reasonable shores,
That now lie foul and muddy.

216

సీ॥ . ఈమనపాత్రము. లేను నీకన్నట్టు
 .లన్నియుభూతము..లవ్విగాలి।
 .గానంతకన్న సూ.క్షుస్థితిగామాటి
 .పోయెనిరాధార .మాయస్పష్టి।
 .రీతినియంబుదా.వృతమైన కోటలు
 .దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు।
 .నిమ్మహాభూగోళ .మిదినిశ్చయంబిందుఁ
 .గలయంతయుఁగరంగ. వలయుమఱియు।
 పొలసిపోయినయిమ్మాయ .బొమ్మపోల్కి
 .నవలసుంతయుఁదనజాడ .నగపఱచదా।
 .మనముకలలోని వస్తుల.మాడ్కినుంటి।
 .మెల్లమనజీవితము నిద్ర.నిమిషియుండె॥

214

గీ॥ .మఱి,ప్రభాతంబు చీకటి.నిర్విరియుంబుచ్చి।
 .రేయిపైసన్నగావచ్చు .రీతిదోఁప।
 .వారి,యుదితేంద్రియంబు ల.వ్వారిబుద్ధి।
 .నలము,మోహధూమముల వే.టాడఁజొచ్చె॥

215

గీ॥ .వారి తెల్విపొంగఁ. బ్రభారంభ మొనరించు।
 .మఱియువచ్చుచున్న .కరడ మల్పి।
 .వేళ,నించెడు,న్వి. వేకతీరము..లవి।
 .బురదమిఱియింపుఁ .దొఱఁగెనిపుడు॥

216

TIMON OF ATHENS

Act. i. Sce. i.

The painting is almost the natural man ;
For since dishonour traffics with man's nature,
He 's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out. 217

Sce. ii.

We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy. 218

Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed. 219

O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery ! 220

Act. iv. Sce. ii.

As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away : leave their false vows with him,
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone. 221

గీ॥ ఎసగుజిత్రమునరుడు .. గానించుమించు ।
 ..వ్యవహరించుమనుష్యాని .ప్రకృతితోన ।
 .గౌరవము-కావునఁ బయి,భా.గం బెవాడు ।
 .పైకిఁగాన్పించునట్టులీ .పటమునందు ॥

217

గీ॥ .వెల్లి పడిమనము నునంత. . వెంటఱులను ।
 .సలుపుకొందుము- మఱిమన..సం స్తనముల ।
 .వ్రయముచేయుచునెవరి .ని.ర్భాగ్యవేళ ।
 ..గినియుచుందుమొ వారి,లోఁ.గొనుటకొఱకు ॥

218

ద్వి॥ .ఎన్నఁబగఱమించు .హితుఁడున్న వాని ।
 .కన్నమిత్రుఁడులేని .యాతం డెమేలు ॥

219

ద్వి॥ ..స్తవమునవికసించు .జనముల చెవులు ।
 .చెవిటివై యుండును .చిశబోధములకు ॥

220

త॥ మనమేవిధమునస .మాధిద్రోయబడు
 .మన,సహచరునుండి .మనతలల్ దిప్పు ।
 .కొనెదమో- వానివె.గొనువారువాని
 .కూలినసిరినుండి..గునికెవరట్ల ।
 .తనితోవిడిచెదరె .తంబడువట్టి ..తప్పముల్లెలవలె
 .దమయొట్లు- మఱియు ।

221

Sce, iii.

This yellow slave
Will knit and break religions; bless the accursed ;
Make the hoar leprosy adored : place thieves,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench : this, this is it,
That makes the wappened widow wed again; 222

I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something. 223

—
 .జనునొంటిగాఁదిర.స్కా-రరూపమున
 ..సకలై హ్యదారిద్ర్య. సంతటంబుమెయి ॥
 —
 c.బనివడియలవాఁటు .పడుబిచ్చఁగాని
 ..వడువునఁగనికరిం.పఁదగునాతండు ॥

221

నీ॥ .అయ్యయో వేల్వలా.రా- యిదిమీప్రక్క
 —
 .నుండిమీపూజార్ల .ను-మఱి- నేవ ।
 .కులదిగఁబీఁకును-బలవంతులతలల
 .క్రిందున్న తలగడ .లందిలాగు ।
 —
 .సీపచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టుఁ
 .జెఱచుమతముల-శి.క్షితులఁబ్రోచు ।
 c.బొడలుతేలినకుష్టుఁ .బూజింపఁబడఁజేయు-
 .దొంగలకు,చచ్చసి.తింగుదుర్చు।
 .వారలకు వెండియుంబరి, పాలనాధి ।
 .పతులతో పాటుసాష్టాంగ .వందనములు ।
 —
 .నిచ్చు-బిరుదులు- పత్రిక- .లిద్దియిదియె ।
 ..ముదురు తెంపికి మార్మన్వ .కుదురుకుచ్చ ॥

222

ద్వి॥ .ఎంతయుద్వేషింతు .నే,మ ర్యజాతి ।
 c.గొంతనిశ్చేమింతుఁ.గుక్కవీనై న ॥

223

O thou sweet king-killer, and dear divorce
 'Twixt natural son and siré ! thou bright defiler
 Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
 Thou ever young, fresh, loved, and delicate we
 Whose blush doth thaw the consecrated snow
 That lies on Dian's lap ! thou visible god,
 That solder'st close impossibilities,
 And mak'st them kiss ! that speak'st with evtong.
 To every purpose ! O thou touch of hearts !
 Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
 Set them into confounding odds, that beasts
 May have the world in empire !

224

I 'll example you with thievery :
 The sun 's a thief, and with his great attention
 Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
 And her pale fire she snatches from the sun ;
 The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
 The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
 That feeds and breeds by a composture stolen
 From general excrement ; each thing 's a thief ;
 The laws, your curb and whip, in their rough power
 Have unchecked theft.

225

సీ॥ ., ఓ రాజఘాతుక - ., యోపితాపుత్రవి
 ., ద్వేషకారణ - ., శుభ. స్త్రీ లక్ష్మణు
 ., జెలుప. గల్గెనపిను - ., గురినూవేల్పును -
 ., నిత్య. పాననబలశాలి - ., పాననబల
 ., సన్న సేయగరాని ., కన్నయకేళి -
 ., ప్ర. త్యక్త దేవతను - ., న. నంబుగలుప
 ., జూలెద వెట్టి, య. సంభ వంబులనై న -
 ., బ్రతివాదులంబర స్వరముగలియ
 ., గూర్చి కేళి స్వ. - ., మో, మనః. కోశన క్త
 ., యరయ సీదాః మర్త్య. తిరుగుపాటు
 ., వారినొండొరులబొందనీ ., వదైపుడును
 ., నీదుశ క్తి నిలబసు లేల ., నీజగంబు॥

224

సీ॥ ., అగప ర్తుమీకు ., శృ. ప్తాంతములనొంగ
 ., తనమున - నాసూర్యుడు నొకదొంగ
 ., కడలిసీరతడుదో. చెడు - ., జెడుడుంగూడ
 ., గడుజెడ్డదొంగ - ., య. తడుసుదనడు
 ., పాలిన వెల్లును ., బద్మబాంధవునుండి
 ., గొబ్బనన్దాదీసి. కొను - సముద్రుడు
 ., డును - మతిదొంగ య. తని, ద్రవరూపమా
 ., నలచంద్రునిప్పని. యాశ్రమపులుగ
 ., గరగగగాజేలు - ., నెంతయు. భరతదొంగ
 ., భూతసామన్యమలహాలు ., స్మృచ్చిలింప
 ., బడిన, మోరువునాదిని. కను - ., బ్రతిపదార్థ
 ., మునొకదొంగ - మూనున్బిక్ష. పొసరుచువిధు
 ., లాపలేకుండె చొర్యంబు. నవశములయ॥

225

there is no time so miserable
but a man may be true. 226

What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends ? 227

Act. v. Sce. i.

Promising is the very air o' the time ; it opens the
eyes of expectation: performance is ever the duller
for his act; and, but in the plainer and simpler
kind of people, the deed of saying is quite out of
use. To promise is most courtly and fashionable:
performance is a kind of will, or testament, which
argues a great sickness in his judgment that
makes it. 228

TROILUS AND CRESSIDA

Act i. Sce. II.

there is no man hath a virtue that he hath not a
glimpse of ; nor any man an attaint but he carries
some stain of it. 229

Sce. iii.

Princes,
What grief hath set the jaundice on your cheeks ?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared ;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth, 230

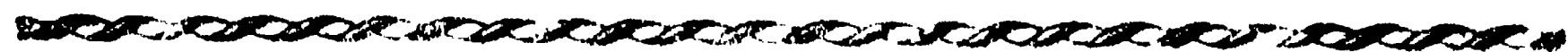
వ॥ ఎట్టియాపదలో సున్నప్పటికి మనుష్యుఁడు యథార్థముగా
సుండవచ్చును॥ 226

ద్వి॥ .ఎక్కువనునముల .హీనమాస్థితికిఁ
.ద్రోక్కునఖులకన్న .నాష్టులిఁ కేరి॥ 227

వ॥ మాటయిచ్చుట యవసరమునకు మాఖ్యప్రపాణము-ప్రతీక్షా
.నేత్రములనని తెఱచును-ఆచరణమెన్నఁటికిని వాని-క్రియకు
మిగులమొద్దు- కాని- .యమాయకుల యెడ మాట యిచ్చుట
బొత్తిగావాడుకలో లేదు-వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును
నాగరికమును- మాట చొప్పున నడచుట మాట యిచ్చినవాని
కతనిమనోవిచారమున నొకసంకటము॥ 228

వ॥ ప్రతిమనుష్యున కున్న సుగుణములో, నణుమాత్రమైన వీనికిఁగ
ల- దెవనికెదార్గుణమున్నదోదానిలో, లేశమైన వీనికున్నది॥ 229

స్తో॥ .నృపులార,నంతయె.య్యెనిమిదచెక్కిళ్ళ
.పై వెలనెలపాటుఁబా,దుకొల్పె
.బూనుకొన్నప్రయత్న.ములనన్నిఁటం.గోరె
.నెఱపునిర్ణయమువి.నిశ్చితముగ
.గొప్పతనంబునం.నప్పను- ఘనకార్య
.ములయెడనడ్లిడు.ముల్లుపెరుఁగు
.గడుగట్టిదై నవృ.క్షంబురుఁబెరుఁగుట
.నుండితప్పించియెం .తోమెలియిడి॥

Take but degree away, untune that string,
And, bark, what discord follows, each thing meets
In mere oppugnancy : the bounded waters
Should lift their bosoms higher than the shores,
And make a sop of all this solid globe
Strength should be lord of imbecility,
And the rude son should strike his father dead :
Force should be right; or, rather, right and wrong—
Between whose endless jar justice resides—
Should lose their names, and so should justice too.
Then everything includes itself in power,
Power into will, will into appetite ;
And appetite, an universal wolf,
So doubly seconded with will and power,
Must make perforce an universal prey,
And last eat up himself.

.మఱియునద్దానిమేటివం.కరగనల్పి ।
 .దాని,బీజస్వభావముం .దప్పత్తోవ ।
 .బోవఁగాఁజేసి- మిగులత.జీ వనంపు ।

మూలశక్తిజెఱచు గుంపు.బొట్టలనలె ।

230

నీసమాలిక । .తప్పించు .ప్రమము నూ.ప్రహ-ప్రతిక్షించుమా

.తంత్రికి- మఱివిను .మెంతవెలికి ।

.వచ్చునో- బొట్టిగాఁ .ప్రతిబంధముద్దొడఁ

.ప్రతివస్తువున్ - హద్దు.పరఁగునను ।

.లొడ్డులకంటె, న.శ్చిన్నతముగ నెత్తి.వలయునఁ

దమ,యురం.బులను- మఱియు ।

.నీగట్టియైనట్టి .భూగోళము,న్నానఁ

.ప్రభాల్సేయ వలయును- .బలముచొరగి ।

.దుర్బలత్వమునకు .దొరగనండవలయు -

.గూళకొడుకుచావఁ.గొట్టవలయు ।

.దనతంత్రిని-మఱియు .ధర్మముకానల

.యున్ ,బల్మి - లేక - త.ప్రొప్పుఁగలిసి ॥

.తమమితిలేనియు.ధమ్ము సఁజిక్కిన

.న్యాయముతో నెడఁ.బాయవలయు ।

.దమపేర్లుగూడ- .బ.దంపడిఁగావున-

.ప్రతివస్తువుముగియు.బలమునందు ।

.బలముతలఁపునందు- .దలఁచానయందున ।

.దలఁపుబలములమెయి.బలపడాన ।

.బలిమిజగముమింగ .వలయును- వెండియు ।

.గొనకుఁదన్నఁదానె .తినవలయును ॥

231

Act ii. Sc. ii.

Pleasure and revenge
Have ears more deaf than adders to the voice
Of any true decision. 232

What nearer debt in all humanity
Than wife is to the husband ? 233

Act iii. Sc. iii.

pride hath no other glass;
To show itself, but pride: for supple knees
Feed arrogance and are the proud man's fees. 234

Nature, what things there are,
Most abject in regard, and dear in use !
What things, again, most dear in the esteem,
And poor in worth ! 235

they passed by me
As misers do by beggars, neither gave to me
Good word nor look. 236

ద్వి॥ .అవుఁజెవిటివి,తుట్ట .కన్ననుల్లాస।
 .ము,వగిట్టినిజముతీ.ర్ప .సడకి నై స॥

232

ద్వి॥ మానవులందెల్ల - .మగసికిఁజేరు।
 .నై స,ఋణంబెద్ది .యాలికిమించి॥

233

గీ॥ .గర్వమునకు లేదు .గర్వంబుతప్పవే।
 .అదమెదియఁదన్న .నగపఱచఁగ।
 .బోతరమును,వంగు .మోఁకాళ్లు,తనిపెడు।
 .నవియఁ,బ్రతిఫలముఁ ,ల.హంయువునకు॥

234

గీ॥ .,సహజ- మేపనులుమదిక .సహ్యములగు।
 .జెలఁగునవివాడుకయెడమి.క్కిలి,ప్రియముగ।
 .ఏక్రియలులక్ష్యమందున.నింపగుమఱి।
 .పనికి రావవిసుంతయు,ననుభవమున॥

235

కం॥ చనిరవ్వారలునాదా।
 .పునన్దిరిపగాండ్రపజ్జఁ.బోవు,పిసినిగొ।
 టన- మంచిమాటనాతో।
 .ననలే- దొక్కింశచూడ.రైరి మఱిననున్॥

236

time is like a fashionable host,
 That slightly shakes his parting guest by the hand,
 And with his arms outstretched, as he would fly,
 Grasps in the comer : Welcome ever smiles,
 And Farewell goes out sighing. O, let not virtue seek
 Remuneration for the thing it was;
 For beauty, wit
 High birth, vigour of bone, desert in service,
 Love, friendship, charity, are subjects all
 To envious and calumniating time.

237

O then beware ;
 Those wounds heal ill that men do give themselves :
 Omission to do what is necessary
 Seals a commission to a blank of danger;
 And danger, like an aguel subtly tain's
 Even then when we sit idly in the sun.

238

సీ॥ .తిని గోప్రవానిచే.తిన్నన్ననకొకింత

.తనకరముననూఁపి- -తినఁగవచ్చు

.వానికై పర్విడు .వానిచందమునఁజూ

.చిన చేతులంబట్టు.కొనెడు.నిపుణుఁ

.జౌఘాఁటకూళ్ళవాఁ.డనఁగగుఁగాలంబు-

.పదపడిఁగొత్తగా.వచ్చువాని

.యెడఁజేయు.సత్కృతి.యెలసవ్వస వ్వెఱు

.నెన్నఁడు నెలపుఁగై .కొన్నయతని

.పట్లనొన ర్చెడు .వందనంబరిగెడు

.. నూర్చుచు- నద్దిరా..యోగ్యతతన

.యున్నట్టిసితికిఁబ .త్యుపకారమునెదుక

.కుండనీ- యేమన- .నొప్ప- నేర్పు

.గొప్పపుట్టుక- కడిమియు- .గొల్వసండు

.నెరపు .నర్హత-ప్రేమమ్ము-.న్నహ- మీవి ।

.యెంతయు న్లోంగియుండుని .వెల్ల- .మచ్చ

శమున నపవాదమొనరించు ..సమయమునకు॥

237

శ॥ .జౌరా-మిక్కిలి జాగరూకతగనీ .వట్టెనచోనుండు-చే

.యారన్దాము తమంతఁజేసికొను గా.యంబుల్వడిన్మానునే

.చేరంబిల్చుటకీడ.నశ్యకృతిఁదా .జేయంగఁబోకుంట- వే

.సారుల్కోసముచేసివచ్చుఁజలియు.ష్ణంబట్టు లాకష్టమున్॥

238

Act iv. Sc. iv.

sometimes we are devils to ourselves,
 When we will tempt the frailty of our powers,
 Presuming on their changeful potency. 239

Act v. Sc. iii.

The gods are deaf to hot and peevish vows :
 They are polluted offerings, more abhorred
 Than spotted livers in the sacrifice 240

TWELTH NIGHT

Act I. Sc. 111.

I am a great eater of beaf, and I believe that does
 harm to my wit. 241

Sc. v.

one draught above heat makes him a fool, the second
 mads him ; and third drowns him : 242

Act ii. Sc iv.

(1) For women are as roses, whose fair flower,
 Being one displayed, doth fall that very hour. 243

గీ|| .మనయెడల మోసగాండ్రమై.మనమొకప్పు|
 .చేలఁగెదముమన,సామర్థ్యముల,చపలత|
 .మనముశోధించుచున్నాని,మాఱుచుండు|
 .బలముఁగూరిచి నిశ్చయ .పర్చుకొనుచు||

239

గీ|| .నాఁడి వెఱ్ఱిమొక్కు .బడులకు వేల్పులు|
 .బధరులొదారవి .భ్రష్టచూ,ని|
 .వేదనములు- .యజ్ఞ.వేదికఁబొడల,కా|
 .రజ్జులకన్నఁగడు న.సహ్యములగు||

240

ప|| బి.గులాగోమాంస భక్షకుఁడనెఱు నాబుద్ధిసరి చెఱుచు
 మున్నదనినానమ్మకము||

241

ద్వి|| .నతివోపు-నెఱ్ఱెత్తు- .మొకంబుగమ్ము|
 మితిమీఱు,మద్యము.స్థిల్చినకొలఁది||

242

ద్వి|| .నెలఁత,గులాబువం,,టిదిదాని,కొమరు|
 .టలరొక్కమార్దోఁచి.నంతనెపడెడు||

(1)

TWO GENTLEMEN OF VERONA— *Act I.Sc. II.*

maids, in modesty, say, "No" to that
 Which they would have the profferer construe, 'Ay'.
 Fie, fie, how wayward is this foolish love,
 That, like a testy babe, will scratch the nurse,
 And presently, all humbled, kiss the rod 243 (2)

Sc. ii. i.

He cannot be perfect man.
 Not being tried and tutored in the world :
 Experience is by industry achieved.
 And perfected by the swift course of time. 244

Act. iii. Sc. i.

Dumb jewels often, in their silent kind.
 More than quick words do move a woman's mind. 245

Sc. ii.

falsehood, cowardice, and poor descent ;
 Three things that women highly hold in hate. 246

Act. v. Sc. ii

Black men are pearls in beauteous ladies eyes.

Sc. iv.

In love
 Who respects friend? 247

'Mongst all foes that a friend should be the worst. 248

గీ॥ .కన్నియలు సిగ్గు పెంపునఁ.గాదనియెదఁ
 .కౌన నెడునర్థ-మిడువార.లరడుఁ దలఁచి
 .యీ వెడఁగునలపిస్సిరో. యెంత పెంకె
 .గోకిదాని-జబుకుముద్దు. గొనుబుడుతలు॥

(2) 243

గీ॥ ప్రజలలోనఁబరీక్షింపఁబడక-నేర్పఁ
 .బడక కా నేరఁడతఁడు.లో.పరహితుండు
 .పాటుచేసనుభవ మొందఁబడెడు-ఁ బూర్ణ
 .ముగసలుపఁబడు శీఘ్రకా.లగతిచేత॥

244

ద్వీ॥ .మూఁగనగలులాగుఁ .బొలఁతులమనసు
 .బాగుగనరసపుం.బలుకులకన్న॥

245

ద్వీ॥ .పిఱికితనము-కల్ల-నేదపుట్టుకయు
 .గరితలీమూఁడిటి.నడు నేవగిగ్రతు॥

246

ద్వీ॥ .పొలఁతిచూపుల ముత్తై.ములునల్ల వాండ్రు॥
 .వలపునలక్ష్యమె.వడ చేయుహితుని॥

247

ద్వీ॥ .మీఱునదిమిగుల.మే.టియైమిత్తు
 .ఁడారయ శత్రువు .లందఱిలోన॥

248

were man

But constant, he were perfect, that one error
Fills him with faults; 249

Who by repentance is not satisfied
Is nor of Heaven, nor earth, 250

WINTERS TALE— *Act II. Sc. II.*

The silence often of pure innocence
Persuades, when speaking fails 251

Act. iii. Sc. ii.

innocence shall make
False accusation blush and tyranny
Tremble at patience. 252

Act iv. Sc. i.

Kings are no less unhappy, their issue not being graci-
ous, than they are in losing them when they have app-
roved their virtues. 253

Sc. iii.

Prosperity 's the very bond of love.
Whose fresh complexion and whose heart together.
Affliction alters. 254

VINUS AND ADONIS

Round-boof'd, short-jointed fetlocks shag and long,
Broad breast, full eye, small head, and nostrill wide
High crest, short ears, straight legs, and passing strong.

ద్వి॥ .నరుడృస్థిరుడృయన..స్సంపూర్ణుడగును ।

.బౌరపాటదొకటై త.ప్రపంచమసతని

249

ద్వి॥ ..అనుతాపమునందన్వి.సంపనియట్టి. ।

.జనుడి,హపరిములం.జక్క-నపడడు #

250

ద్వి॥ .తఱుచు,విరపరాధి.తెనము,నకానంబు ।

.నెఱవేఱడున్నాట. నెగ్గనియపుడు #

251

ద్వి॥ .నేరములేవినిం. దెన్నిగొప్పదొచ్చ ।

సైరణకుమిటి, దౌ.రజ్యమువడకు #

252

వ॥ తమపిల్లలు గుణవంతులని తామెఱింగిన పిదప వారిందొఱంగుట

కన్న వారుగుణవంతులుకాకుంటకు రాజులుతక్కువకుందరు ॥

253

ద్వి॥ .సంపద్రపేమ,పా.నెంబగు-దాని ।

.సాంపుడెందముఁగూడం,జూకురుమార్చు ॥

254

నీ॥ .కుండనిదెక్కలు..శుచిచగణపుటను-బొడుగుమడిమెబొచ్చు-

.నెడదఱొమ్ము ।

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide :
Look what a horse should have. he did not lack,
Save a proud rider on so proud a back. 255

An oven that is stopp'd or river stay'd,
Burneth more hotly, swelleth with more rage :
So of concealed sorrow may be said ;
Free vent of words love's fire doth assuage ;
But when the heart's attorney once is mute,
The client breaks, as desperate in his suit. 256

Who wears a garment shapeless and unfinish'd ?
Who plucks the bud before one leaf put forth ?
If springing things be any jot diminish'd,
They wither in their prime, prove nothing worth :
The colt that's back'd and burden'd being young,
Loseth his pride, and never waxeth strong. 257

.వలుదకనులు-చిన్న.తల- వెడలపుముక్కు- కన్నములును-నిక్కి-

యున్నజాట్టు

.సన్న పొట్టిచెవులు-.తిన్ననికాళ్ళను-.మిగులఁజేవఁగల,మై-. మెడను

బలుచ

.నైననెఱులు-దళ.మగుతోఁక-విఱివియకా.పిఱుఁదులు-

మెత్తని.మెఱుఁగుతోలు

.కనుముగుఱ్ఱమునకుఁ.గావలసినసొగ .సంతదానియందె. యమరి

యుండె

కానరాదుకొఱఁత.దానికిఁబొగరునఁ.గ్రాఱువఁచు నెక్క.

గొతుతప్ప 255

గీ॥ .ఆవమున్నూయఁబడి-యేఱు. నాఁపఁబడియు

.ముందుకం తెన్నుమండెడున్-.బొంగువడిగ

.బలుకఁబడవచ్చునటుదాఁపఁ.బడిన,నంత

.గుఱిచి-కామాగ్ని యాఱు,వా.గ్గరిచెలంగ

.గాని-డెందపువ్యవహార.కర్త-ముంద

.తానెఱుఁగవఁడైనచో-.వానిప్రపాఘ

.మిగుల నమ్మకొనినవాది-తగవులోజ

.యంబుఁగొనఁజూసంచున.య్యఁబడుచుండు॥

256

గీ॥ .పని.కొఱఁతయొచొకా.యి నె.వండుదొడుగు

.దుగ్గించుమొగ్గనెవఁడుతేను .గోపకమును

.బెఱిగెడునవిసుంతయు ,చుట్టు,పఱచినయెడ

.నెడుగుటనైడిపనికి రా.నెందుకైన॥

257

ద్వి॥ .పసిగుఱ్ఱముంబెద్ద .బరువుంచినడుప

.బసచెడి,ప్రబల దె.ప్పట్టికైనఁగాని.

Lock, the world's comforter, with weary gait,
His day's hot task hath ended in the west:
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;
The sheep are gone to fold, birds to their nest,
And coal-black clouds, that shadow heaven's light
Do summon us to part, and bid goodnight 258

What was so frozen but dissolves with tempering,
And yields at last to every light impression? [ing.
Things out of hope are compassed oft with ventur-
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.
Affection faints not like a pale-fac'd coward
But then woos best, when most his choice is forward 259

But like a stormy day, now wind, now rain,
sighs dry her cheeks, tears make them wet again. 260

O thou clear god, and patron of all light,
From whom each lamp and shining star doth borrow
The beauteous influence that makes him bright,
There lives a son, that suck'd an earthly mother,
May lend thee light, as thou dost lend to other 261

త|| . కను, జగదానంద. కరుడలసిన

. నె. డందనపగటివేం. డ్రంబగుపనిని

. గొనకొనిపడమట. నొనముట్టజేసె-

. రాత్రివేగువాడ అచ్చెగుడ్లగూబ

. చనియెగొట్టెదొడ్డి చక్కకి-మఱియు

. గూళ్ళలోవలజేరు. కొనియెదిట్టలును

. మిను వెల్లునీడంగి. మ్మినపొగసల్పు

. నుబ్బలొండొరుగబయ. మనకానతిచ్చు.

258

త|| . కరుడంతగట్టినగానిమైనంబు

. కరంగదా, వెచ్చచే. గడసులోబడన

. చిలునొక్కునకునైన- . జే, కూరుమఱియు

. నానకుమించిన. యవిచొ, రవమెయి

. నతిచుగనలపున. దానిదొసెలవు

. హద్దనమీలు-డ. య్యదా వెల్లమోము

. పిటికిపోలిక, నురు. లెవంటాడుగాని

. తానె చుకొన్నదెం. తేయ మొండ్లిదైన.

259

ద్వి|| . అప్పుడెగాలిను. అప్పుడెవాన

. కొప్పుగానుపువాన . ప్రౌద్ధచందాన

. బడతిచ్చెక్కిళులెండొమినపడిచడియ

. గడు వెచ్చనూర్పు సస్సిళ్ళచేత.

260

గీ|| . జౌరనిర్మలదై వత. నూ-సముస్త

. తేజమున్నాంచునాకోర్కెగి- . సేవములును

. దారలున్నవలన, రమ్య. దశసుబొందు

. గాని-కలంహునెవ్వలిగించు. నూనవుండు

261

~~~~~

Fie, fie, fond love ! thou art so full of fear,
 As one with treasure laden hemm'd with thieves:
 Trifles, unwitnessed with eye or ear
 Thy coward heart with false bethinking grieves 262

For oft the eye mistakes, the brain being troubled 263

They that love best, their loves shall not enjoy. 264

RAPE OF LUCRCEY

Now leaden slumber with life's strength doth fight,
 And every one to rest, themselves betake,
 Save thieves, and cares, and troubled minds, that
 wake 265

The aim of all is but to nurse the life
 With honour, wealth, and ease, in waning age;
 And in this aim there is such thwarting strife,
 That one for all, or all for one we gage:
 As life for honour in fell battles rage;
 Honour for wealth ; and oft that wealth doth cost
 The death of all, and all together lost. 266

I see what crosses my attempt will bring ;
 I know what thorns the growing rose defends
 I think the honey guarded with a sting:

గీ॥ .నీ-తెలివి లేనిమక్కువ- .చెందెదనాడె

.వెఱపుదొంగలకుంజిక్కు..సిరిగలాని

.వలెను-నీజంకుమదకల్ల.తలఁపుతోడ.

.వసరుఁగననివినని ,చిల్ల.రనఁగుతీరిచి॥

262

ద్వి॥ .తరుచుగాఁజూపులు .తప్పొనరింపి ।

.నరులకుబుద్ధితి.న్నఁగ లేనియపుడు.

263

ద్వి॥ .మేరమీఱిన ,బాళి.మోఁగెడివారు

కోరినయట్టులఁ.,గుడువఁగలేరు.

264

గీ॥ .ఇపుడుబలుపునిద్ర .యెదిరించిబ్రతుకులు॥

.లంబు తెల్వితోఁజె.లంగిపోడు।

.పరగ నెల్లవారుఁ .బడుకొనసాగిరి।

దొంగలున్,వ్యసనయు.తులునాఁనప్ప.

265

చ॥ .జనులతలంపు-శౌరవము

.సంపదసౌఖ్యమవార్ధకంబునం।

.,బెనుచుట-కిట్టియూహయెడ

మీఁతెడున-డ్లిడఁబోదు మొక్కటిన్ ।

.గొననొకదానిఁబంచెముగ .గొప్పకు

ఁబ్రాణముఁబోరునం,బలెన్ ।

.ధనమునకంతపర్వును-ధ.నంబె ,విపత్తులకెల్ల మూలమా॥

266

త॥ .కనుచుంటినెట్టి,యిక్కట్టులునాదు

.,కడఁక తెచ్చునొ-యెట్టికటకుముండెనుగు॥

All this, before hand, counsel comprehends
But will is deaf, and hears no heedful friends
Only he hath an eye to gaze on beauty,
And dotes on what he looks, 'gainst law or duty. 267

I have debated, even in my soul,
What wrong, what shame, what sorrow I shall breed;
But nothing can affection's course control,
Or stop the headlong fury of his speed.
I know repentant tears ensue the deed,
Reproach, disdain, and deadly enmity;
Yet strive I to embrace mine infame 268

But if thou yield, I rest thy secret friend,
The fault unknown is as a thought unacted:
A little harm, done to a great good end,
For lawful policy remains enacted.
The poisonous simple some times is compacted
In a pure compound; being so applied,
His venom in effect is purified. 269

Then for thy husband thy children's sake,
Tender my suit bequeath not to their lot
The shame that from them no device can take,
The blemish that will never be for got:
More than slavish wipe, or birth hour's blot.
For marks described in mens nativity
Are nature's faults, not their own infamy. 270

..సనఁగాచుచుండునో. నాకెర్క
 .గుట్టునందే నెదాఁచుకొ. నలుబుడుటండ్రుఁడొ
 ..మునుముఁదెలుదియంత. బుద్ధి యెఱుంగు
 ..బొత్తిగాఁగోర్కె. చె. వృడుచెంగుఁగాని ।
 .వినదచ-మంచి. నెవ్వలయు దానికిని
 ..విన్నాణముంగని. వెట్టి నానదియు ॥

267

త॥ .తలపోసినాఁడ నెం. తయ నెట్టియెగు
 .తగులునోసిగ్గునం. తయ నాను-నై న ।
 .నలపుతోనకుడ. కడఁబాల్దెదియ
 .బరుససిసద్దా. పడినాఁక లేదు ।
 .సలిసినచెట్టకె. నాఁకునిన్నటి
 .జూడనాపనినాకు. జరుగునం చెలువ ।
 కలుగునిందెయసడ్డ. కడఁబెడ్డపగయు-
 .గానినాచెడుకె. కఁగిలిం చెదను॥

268

మంజరి॥ .నీవొప్పకన్నచో. నీకునేజొటు. నె. చెప్పలినయ్యెదన్-
 .దెలియంగఁబడిని. తప్పకనికిరాని. తలఁపట్టులుండు-
 .గొప్పమంచిభాము. కొఱకుఁజేయంగ । .బడుచిన్న నేరము
 .పరఁగునీతిగను. విచ మూలినయెయొక్క. వేళలోనరిగ ।
 .గొన్నియనావధము. కూడి నేరి. శు. ది నేయఁగఁబడి
 .సుగుణంబునిచ్చు.

269

తం॥ కనుకసీపెనిమిటి. న్నన్నపిల్లలను. గనియైననాకోరి. కం
 దీర్చుమివా. కొనకొని పొలసిమి. గుల్చకు
 వారి. కొఱకు. బానిసవాఁత. కుంబుట్టుమచ్చ
 కు. నుమించి తుడుచుట. కున్మర్వఁబడుట. కున్నీలు
 కాక. నె. కొగ నెట్టిమిఱక । మనకుఁబట్టుతోన. మ
 రుజూడతప్పు. మన. ది కాదదినున. మన్నిదికాని.

270

And wilt thou be the school where Lust shall learn?
 Must he in thee read lectures of such shame ?
 Wilt thou be glass, wherein it shall discern
 Authority for sin, warrant for blame,
 To privilege dishonour in thy name ?
 Thou back'st reproach against long living laud.
 And mak'st fair reputation but a bawd 271

Think but how vile a spectacle it were.
 To view they present trespass in another
 Men's faults do seldom to themselves appear,
 Their own transgressions partially they smother.
 This guilt would seem death worthy in thy brother
 O, how are they wrapped in with infamies,
 That from their own misdeeds askance their eyes. 272

Alas, how many bear such shameful blows,
 Which not themselves, but he that gives knows. 273

O Opportunity ! thy guilt is great-
 'T is thou that execut'st the traitors treason:
 Thou sett'st the wolf where he the lamb may get :
 Whoever plots the sin, thou point'st the season:
 'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason:
 And in thy shady cell where none may spyhim,
 Sits Sin to seize the souls that wander by him. 274

త|| .బడిగనుందువనీవు. ప్రజయటందా,చ్చ.కామ
 చేష్టలు సేర్వఁగదిసిసీయందా'ఁజెడు,త్రపాపాత
 ముల్ చే,డ్పడంజదాప.వలయును-నీవుద.ర్పణము
 గనుంఁదె.వడినచ్చటన్ బ్రభు.త్వముపాత
 కంబు.గా, శాసనమనింఁదె.గాఁగనీ పేర
 ఁగడఁగుసనుర్యాద.కడఁధర్మముగను., ముగి
 జను,ల్విపకీత.ముగఁజూచుకొనఁగ.

271

చ|| .అరయుమునీదా నేర మొరు.నందుననుండుటఁదెంత
 .చెట్టయో! .తలుచుగ నెల్లవారుతను.తప్పులఁ
 గాసరు-వానిమా పెదరొ! .పరువడిఁ,బక్షపాత
 మున- .శాతకమియ్యదిచంపనీ,నహా!|
 .దరు-జనుఁడెంత,మూలువడఁ.దాఁదనయె
 గులుకేక్షచేసినన్.

272

గీ|| .కటకటాయట్టి,యనమాన.కరములై న||
 .తన్ను తెందరుపై రిందు.చున్నవారొ!
 .తెలియఁగాఁజాలరెవ్వని.తీరుతాము!
 .వానినొసఁగెడునట్టియ.వ్యాడుతప్పు.

273

త|| .ఓ వేళనీదగు.నో,గుదనంబు-..ద్రోహమునీవొస
 ర్తువు-గొఱ్ఱపిల్ల! .ప్రకేవకుఁదోఁడెలుం..గె
 డపెదవీవు-..పాపముప.న్నెడు.వారల,కిదును!
 .నీవుకన్నబర్తువు .నిజమునాయంబు.నీతివివేకంబు
 .నీటఁగల్పెదవు! .పోవువారలఁబట్టఁ.బొంచికూ
 ర్పుండు.ఁదొడరినీచాటునం .దురితభూతంబు.

274

When Truth and Virtue have to do with thee
 A thou sand ornses keep them from thy aid.
 They buy thy help, but Sin ne'er gives a fee :
 The gratis comes and thou art well appay'd.
 As well to hear as grant what he hath said.
 My Collatine would else have come to me.
 When Tarquin did, but he was stay'd by thee. 275

The baser is he, coming from a king,
 To shame his hope with deeds degenerate
 The mightier man the mightier is the thing
 That makes him honour'd or be gets him hate :
 For greatest scandal waits on greatest state.
 The moon being clouded presently is miss'd,
 But little stars may hide them when they list 276

సీ॥ .తివిరిస,త్యమునుఁ .శా.తివ్రత్యమున్నీదు .సంబంధమున నెఱ్ఱజ
రుగఁదలఁచు

.నప్పుడునీదుసా,హాఁయ్యమునుండి వే. ర్షేయునువానిని. వేయియడ్డు
.లవికొనునీదుసా.యము-కాని-పాపమె.య్యెదియును నీకుఁగూలీ..|
దుమతీయు|

.నదితనయిచ్చగా .నరుడెంచు మతీనీవు నెంతయు స్సంతాప్తి. నె
ససినమ్మ|

.తింతువయ్యదిచెప్పన.దివినుటకును|
.వెండియునదియడుగుదానిఁ.బెట్టుటకును|
ఁ.గానిచో-తేనితోనామ.గండువచ్చు|
.నైన-నాతఁడునీచేత.నాఁపఁబడియె.

275

సీ॥ .దొరగ నుండియఁగడఁ .దాచ్చకార్యంబులన్.దన కోర్కెసిగ్గు
మా.లినెఱవేర్చు|

.కొనుటచేవాఁడెంత .యునునీచుఁడగు-నెంత.గొప్పవాఁడోయంత
.గొప్పదగును|

.మనుజునకున్వాని .మర్యాదయైన లే.నవమాన మైన-నే.మ
నఁగమిగుల|

ఁ.బెద్దదౌస్థితినిఁగ.నెట్టి యుండునుదాని.కిన్నరిపడునప.కీర్తిగూడ|

చందురుడుకప్పబడినపుడు.జనులకెల్ల|

ఁ.గడు,విశదముగఁదెలియగఁ.బడును-ఁగాని|

.మిక్కిలియుఁజిన్న వై మిన్కు.మిన్కునునెడు|

చుక్కలకుఁగల్గుమాటుపుం.జూడరెవరు.

276

The crow may bathe his coal black wings in mire
And unperceiv'd fly with the filth away,
But if the like the snow:whiteswan desire,
The stain upon his silver down will stay.
Poor grooms are sightless night. kings glorious day.
Gnats are unnoted wereso e'er they fly.
But eagles gaz'd up on with every eye. 277

Sad souls are slain in merry company ;
Grief best is pleas'd with grief's society. 278

T' is double death to drown in ken of shore ;
He ten times pines that pines beholding foed ;
To see the salve doth make the wound ache more ;
Great grief grieves most at that would do it good ;
Deep woes roll forward like a gentle flood ;
Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows ;
Grief dallied with nor law nor limit knows. 279

సీ॥ .బురదలోపలఁగాకిఁ బొ.గ్గు నల్లనితన .తెక్కల ముంచియా.నీతి
తెలియ॥

ఁ.బడనీకయెగిరి పో.వచ్చునుఁగాని-యా. తెన్ను గోరినమంచు. తెల్ల
యంచ

.మిగిలెడునా, వెండి. మెయిమిఁదనామచ్చ-.. నెఱపేదలై నభా. నిస
లు, గుడ్డి

.రాతిరి-మఱియును .రాజులు నన్నియుం .గడువెల్ల డియొనర్ప
ఁ.గలుగుపగలు

.ఇచ్చకున్వచ్చినట్లు తా.మెచటనేనిఁ ఁ.బరుగులిడుచున్న నలుసు
లే.పాటియొస

ఁ.గానరాక చెలంగెడుఁ .గాని- డేగ.చూడఁ బడుఁదెల్లముగ నెల్ల
.చూడ్కిచేత. 277

ద్వి॥ .నంతఁజెందినవారు.బ్రతుకఁగలేరు

.నంతసిల్లుజనుల, సహవాసమునను

.దుఃఖంబుమిగులసం.తోషించుచుండు

.దుఃఖముపొందునఁ.దొడరినఁయపుడు.

278

సీ॥ .ఒడ్డుచెంతనెతోఁచు.చుండఁగమున్గిపోవుట

.యినుమడిచావు..బువ్వఁగనుచు

ఁ.బస్తుపడెడువాఁడు.పదిరెట్టులెం డెడు-

.మఱియుఁదీపిడుబుండు.మందుఁగాంచి

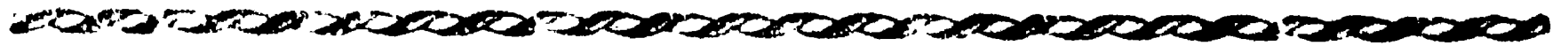
.వనటయుమిక్కిలి.వగచెడుఁదనకుమే

.లేచ్చ సెడునవ్వాని.చెంతమెల్ల

.గాఁబాటుసెలయేటి.కె వడిలోఁతగు

.వలనంత,లల్లనఁ.బరఁగుచుండు

I hough men can cover crimes with bold stern looks
Poor women's faces are their own faults books ; 280

Deep sounds make lossier noise than shallow fords,
And sorrow ebbs, being blown with wind of words. 281

they whose guilt within their bosoms lie
Imagine every eye beholds their blame ; 282

sorrow, like a heavy-hanging bell,
Once set on ringing, with his own weight goes ;
Then little strength rings out the doleful knell. 283

Thus ebbs and flows the current of her sorrow,
And time doth weary time with her complaining.
She looks for night and then she longs for morrow
And both she thinks too long with her remaining
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining;
Though woe be heavy, yet it seldom sleeps ;
And they that watch see time how slow it creeps. 284

.నడ్డుగట్టబడిన.యప్పుడా యేటిరు|
ప్రక్కనున్నయొడ్ల.పైకివచ్చు,
.నడరి.తడవుమీఱ.నాడింపబడువగ|
.హద్దుపద్దునెఱుంగ.దెదయెన||

279

గీ|| .దిట్టకూశచూపు.నెట్టినేరములను|
.మఱుగుపచన్గలరు.పురుషులైన|
.నకట-(స్త్రీ)లమొగము.లవ్వారియొగ్గులు|
.తెలుపుపుస్తకములు.తెల్లముగను||

గీ|| .లోఁతునుడుగునేయి.లోజ్జగఁజుప్పడు|
.గడు వెలితిగఁబాఱు.కాల్వకిన్న|
.నూటగాలిచేతఁ.బైటద్రోయఁగఁబడి|
.నట్టిపోయెడువం.వంతెమఱియ||

281

ద్వి|| మనసునన్దమతప్పు.మాటినవార|
.లనుకొందురెల్లర.య్యదిగాంతురంచు||

282

గీ|| .మొనసిచెక్కసారి.మ్రోగింపఁబడిబరు|
.పుమెయినూగుగంట.పోల్కివంత|
.తనదుబళువుతోడఁ.జనునప్పుకొంచెము|
.లావుమోయఁజేయుఁ.జావుదరువు||

283

త|| .పోటుపాటులనిట్లు.పోందెడునాపె
.వనటయే-ర్మఱియాకె.వలవంతతోడ|
.గీటునఁదఱివిసి.గించెడుదడవు-
.గనునామెరెయికె-కనిపెట్టుబొద్దు|
.తేటకు-నారెండుఁ.దెఱవతలంచు|

284

It easeth some, though none it ever curd,
To think their dolour others have endur'd. 285

Which when her sad-beholding husband saw,
Amazedly in her sad face he stares :
Her eyes, though sod in tears, look'd red ; and raw
Her lively colour kill'd with deadly cares.
He hath no power to ask her how she fares ;
Both stood like old acquaintance in a trance,
Met far from home, wondering each other's chance 286

SONNETS—

Who is it that says most ? which can say more
Than this rich praise, that you alone are you ?
In whose confine immured is the store,
Which should example where your equal grew. 287

.దనయున్నితోనిడు.దలనుచుమిగుల

.మాటికి నాడియి.డృన్నెచునపుడు

.కనుపటెఱుబొడవు.గాఁగొద్దనేపు॥

..మేటిబర్వసవంతఁమించినఁగాని

.కడునరుదుగనది.కన్నూత నెట్టు

284

గీ॥ ..తమవలెన్దుఃఖభారమి.తరులుగూడ

నెంతనిభరించినారని.యెఁజిగికొనుట

యెవరినైనఁగుదుర్చలే.దెన్నఁటికిని

.గాని.కొండఁజీనోదార్చు.గలుగునదియు॥

285

నీ॥ .విన్ననొచ్చెలిమోము, నెఱుగునఁగనుఁగొనె

.నప్పుకలతవడి.యాపెమగఁడు

కన్నీటనుడికిన.కలికివాల్చుపులు.కడు

బచ్చిపుండ్లుగాఁ.గానఁబడియె

..బడఁతుకమెఱుగుమై.నన్నియయెంతయు

.జంపువంతలబొల.యింపఁబడియె

నాయతివనునేమ,మడుగుటకతనికి

.సత్తువబొత్తిగాఁ.జాలదయ్యె॥

.ఇరువురున్నిల్చియుండిరెం.తేనియున్ని

.తావునకుదవ్వనందు.వి.తాకుమెయిని

.దారసిలిప్రాతయెఱుకను.దనరువార

.లొండొరులఁగనియచ్చెరు.నొందినట్లు॥

286

ద్వి॥ .పరికింతువేచెడు.వారలుమఱియు

.దఱియెంతమెల్లగ.దాఁబాఁకునదియె॥

గీ॥ .ఈపొగడ్తకన్న.నెవ్వఁడెక్కువఁజెప్ప

.దరము-నీకునీవె..పురుడునీదు

They that have power to hurt and will do none ;
 That do not do the thing they most do show,
 Who, moving others, are themselves as stone,
 Unmoved, cold, and to temptation slow ;
 They rightly do inherit heaven's graces,
 And husband nature's riches from expence;
 They are the lords and owners of their faces.
 Others but stewards of their excellence.
 The summer's flower is to the summer sweet.
 Though to itself it only live and die;
 But if that flower with base infection meet,
 The basest weed out braves his dignity
 For sweetest things turn sourest by their deeds
 Lillies that fester smell far worse than weeds. 288

As on the finger of a throned queen
 They basest jewel will be well esteem'd,
 So are those errors that in thee are seen
 To truths translated, and for true things deem'd, 289

Fair. kind and true, have often liv'd alone,
 Which three till now, never kept seat in one. 290

పోల్కిఁ. జూపఁ. జూలు. పోడిమినీయం దె।

.మిగులఁబందియగుచు. నెగడుచుండ ॥

287

నీసమాలిక —

.చెల్లియుండియుఁగీడు. నేయని వారలు—

.పనిసల్పుచట్టుకో. న్బడెడు వార।

.లొరులనుఁగవపితౌ. మొక్కింతయుంజెప్ప

.చెదరక. తాపోల్కిఁ. జెలఁగువారు।

.చెడుగుమాటలకులోఁ. బడసుండవారలు

.తగియుండురెంతయు. దై న్యపను।

.తమయంతనచ్చుభౌ. గ్యములనన్వారలు

.వ్రయమందనీకా. పాడుమొదలు।

.వారెదిట్టలు—తక్క. వారువారలగొప్ప

.తమకున్నతీరునఁ. దారువారు।

.కోయువారలకింపు. గూర్చుమల్లియతన

.పొలపెలుంగకోపుట్టి. పొలయుఁగాని॥

.యదియుఁదెవులరటుపట్లగా. బై నతెన్న।

.దానికంజెను—జేదగుఁ. నమ, చెయువులఁ

.వీయనివి—ముగ్గిపోయిన. తేల్కలున

.కన్న నేచెత్తపూవై న. వన్నెకెక్క॥

288

కం॥ దొరసానిచేతినుంచిన గరమరుదుగగాజుమాని. కంబనఁజెల్లున్ ॥

మఱినీయెడఁగఁ తప్పులు పరఁగెడునొప్పులుగనిన్నా. పలుచిననాకున్.

ద్వి॥ .నీటు—నెనరుమఱి. నిజ మొక్కనియెడ।

.నేటివఱకుఁ గూడి. నిలుచుటలేదు॥

290

O cunning Love ! with tears thou keep'st me blind
Lest eyes well-seeing thy foul faults should find 291

PASSIONATE PILGRIM—

O ! love's best habit is a soothing tongue,
Add age, in love, loves not to have years told. 292

What fool is not wise.
To break an oath to win a paradise. 293

Crabbed age and youth cannot live together;
Youth is full of pleasance, age is full of care ;
Youth like summer morn, age like winter weather ;
Youth like summer brave, age like winter bare
Youth is full of sport, age's breath is short;
Youth is nimble, age is lime :
Youth is hot and bold, age is weak and cold;
Youth is wild, and age is tame.
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee : 294

ద్వి|| . కన్నీటనను గుడ్డిఁ. గావించువలఁప|

. కన్నులునీతప్పుఁ. గననీక, కొంటె|

291

ద్వి|| . అలవడఁదబ్బఱ. కబ్బబ్బవలపు||

. పలుకకీడు, విరాళి. పడి, ముదివారు||

292

ద్వి|| . ఎట్టివెంగలియైన . నెటుతప్పుకుండు|

. నొట్టస్వర్గసుఖంబు . నొందుటకొఱు||

293

సీసమాలిక||

. మూతిముడుచుకొన్న . ముదిమిడవ్వనమును

. గూడిమనఁగలేవు.. కోడెయీడు|

. నిండుసంతసమున. నెగడు . మూసలితన

. మెంతయువంతతో. నెవసియుండు|

. వయసువేసవివేకు. వకుసాటి-

పెద్దటి. కముముదిరిన నీతుఁ. గాలిపోల్కి|

.. యెలఁబ్రాయనూమని. వలెనింపు.

వృద్ధత్వ. ముంబట్టు చలికాల. మునలెబోడ|

. యశావనమునువేడ్క.. నలరారు-వార్ధకవ్యా

. యామమున్గొంచె. మానుమటియు|

.. దరుణత్వముచుటుకు.. జరకుంటి-

తారుణ్య. మున్వాఁడియుం యుందిట్ట.. ముజరతతయ||

. జబ్బు- వెండియు- నతివిర. సము.. తరుణత|

. పెంకె-వార్ధక్యమెంతేని. పెంపుడు-నిను

.. వృద్ధతాయేవగించెద. నేను.. యశావ|

. సంబనిన్కూర్మితోడుతం . దలచుచుందు||

294

Inconstancy

More in women than in men remain. 295

The wiles and guiles that women work,
Dissembled wit an outward show.

The tricks and toys that in them lurk.
The cock that threads them shall not know. 296

Every one that flatters thee
Is no friend in misery.

Words are easy, like the wind ;
Faithful friends are hard to find
Every man will be thy friend,
Whilst thou hast where with to spend :
But if store of crowns be scant,
No man will supply thy want.

If that one be prodigal,
Bountiful they will him call,
And with such like flattering,
“ Pity but he were a king ”
If he be addict to vice,
Quickly him they will entice
If to women he be bent,
They have him at commendment :
But if Fortune once do frown,
Then, farewell his great renown ;
They that fawn'd on him before,
Use his company no more

He that is thy friend indeed,
He will help thee in thy need :
If thou sorrow, he will weep ;
If thou wake, he cannot sleep :
Thus of every grief in heart
He with thee does bear a part.
These are certain signs to know
Faithful friend from flattering foe. 297

ద్వి॥ మగవారికన్నను .మగువలయందు।
.నెగడుమిక్కటముగ.నిల్కడలేమి॥

295

ద్వి॥ .మగువయైన ర్చెడు.మాయమర్మములు।
.మగఁ.డైననుంతయు.బరికింపలేడు॥

296

కం॥ నినుఁగొనియాడెడువాఁడె। ల్లసీకు
మిత్రుండుకాఁడు.,లంపటయెడఁబ।
ల్కునెగడుసుళువుగగాడ్పటు।
.కనుటయొకప్టంబుసమ్మి .కన్గలహితులన్॥

297

ఉ॥ .ఎంతయునీదుమిత్రులుగ .నెల్లరునుందురునీకడన్బసు।
.న్నంతకుఁగాని-యద్దించన .నక్కటగాఁడెవఁడైననీకునొ।
.క్కింతయు.నీవుదాతవను .చెంతురుదూఁబఱిదిండివైన-దూ।
.పింతురునిన్నుభూపతిగఁ .జేయనిదేవునిఁబెక్కు.భంగులన్॥

సీ। .చెడుగునకీవల.వడిన-చోనిన్వలం.బడఁ
ద్రోయుదురువారు .ప్రభమలుగొల్పి।
.వాలుఁగంటలసీపు .వలచిననిన్దను
.చెప్పచేతలలోనఁ.ద్రవిప్పకొండ్రు।
.కాని-నీసిరిమల్లె.నేని సీమండినవాసి
యెంతయుమచ్చ.మాసిపోవు।
.నీకడఁదొల్లి నెం.తే.నక్కనై చ్యము
.నేయువార్నిన్మఱి.చేరఁబోరు।
.నీకునెవ్వఁడునిక్కపున్నే.హితుండొ
.వాఁడుతోడగునీకుఁగావలసినప్ప।
.దీవుదుఃఖించునపుడాతఁ.డేడ్చు

నీవు. తెలిసియుండిననతఁడు ని.ద్రింపఁబోఁడు॥

గీ॥ .ఇట్లునీయెదలోనున్న.యెల్ల.వంత|

.వాఁడునీతోడుతన్వంతు .పంచుకొనును|

.మంచివిహితని-మాయఁగా.వించుపగతు|

నెఱిఁగికొనుటకునివికొన్ని .గుఱుతులగును॥

279

 WRATH

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sec. I.

Now will I stir this gamester. I hope I shall see an end of him; for my soul, yet I know not why, hates nothing more than he; yet he's gentle; never schooled, and yet learned; full of noble device; of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so much in the heart of the world, and, especially of my own people, who best know him, that I am altogether misprised. But it shall not be so long; this wrestler shall clear all: nothing remains but that I kindle the boy thither, which now I'll go about. 1

CYMBELINE

Act. II. Sec. V

Is there no way for men to be, but women
Must be half-workers? We are all bastards.
And that most venerable man which I
Did call my father was I know not where
When I was stamped; some coiner with his tools
Made me a counterfeit: yet my mother seemed
The Dain of that time; so doth my wife
The nonpareil of this.— O, vengeance, vengeance!
Me of my lawful pleasure she restrained,
And prayed me oft for bearance; did it with
A pudency so rosy, the sweet view on it
Might well have warmed old Saturn; that I thought
her. 2

రౌద్రభీభత్సభయానక రసములు

శాద్రసము

వ॥ నేనిప్పుడీ, పోకిరిం బురికొల్పెదను - వాని , యంతముంజూడఁగోరెద
 నేమన - నేమోకాని నామనసువానికన్న నెక్కువదేనినైన నస
 హ్యించుకొనదు - కాని - వాఁడుమర్యాదకలవాఁడు మఱియునెన్నఁ
 డుం జనువుకొనలేదైనఁబండితుఁడు - గొప్పతనమాసించువాఁడు -
 .సహచరులకందఱి కెంతయోయిష్టుఁడు - కావునలోకులందఱిలో
 ముఖ్యముగవాని నెఱిగిననా, వర్తమందుగూడ నిక్కముగానే
 నలక్ష్యము నేయఁబడితిని - గాని - యదెంతోకాలముండ - నీ, జెట్టి
 యంతయుం, జక్క - పరుచు - నెద్దియున్మిగులదు - సరియే - యాపిల్ల
 కాయన్నెనిక్కడ, నుసికొల్పెద - నిపుడాకుట్రపన్నెదను. 1

నీసమాలిక -

. చానలో, సవ. సర మెద్దియై నేక
 పురుషులొదవమితి. తెలివులేదె॥
 . చీకటితప్పన. కేకల్గినారము -
 . నాతండ్రియనిపిల్చి. నాఁడ నెవని
 . మిగులమర్యాదక. లిగినయగ్గును నాఁడే
 . ముద్రించఁబడిన యి. ప్పడెటనుండే
 . నేనెర్గ - దప్పు, నా. జేము జేయు వాఁడెవ్వఁడో
 వానిపనిముట్ల. నొనరిచెనను॥

As chaste as unsunned snow :—
Could I find out
The woman's part in me ! For there's no motion
That tends to vice in man but I affirm
It is the woman's part : be it lying, note it
The woman's; flattering, hers : deceiving, hers ;
Lust and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers ;
Ambitions, covetings, change of prides, disdain,
Nice longing, slaaders; mutability,
All faults that may be named, nay, that hell knows,
Why hers, in part or all : but rather, all ;
For even to vice
They are not constant, but are changing still
One vice but of a minute old for one
Not half so old as that I'll write against them,
Detest them, curse them:—Yet 't is greater skill
In a true hate, to pray they have their will :
The very devils cannot plague them better.

.ననుకృతిగా-ఁగాని- .యాకాలమందు
 నా.యమ్మపా.రవతిగఁబ్ర.ఖ్యాతినందె
 .నెనలేనిగుణవతి.యపుడు నాయల్లాల
 .హహయెంతదుర్మార్గ.మా వెలంది
 .నన్నుఁ-దప్పించెనా..న్యాయభోగమునుండి-
 .నన్నునై-చుకొనియందు .నునుచుఁగలుగు
 .ప్రభార్థించె- వెండియు- నంతటియడఁకున-
 .నాసాంపుఁగని.దయ్య.మైనఁగరంగు
 .మఱుఁగుపడినమంచు .తెఱుఁగున
 మచ్చపొం .దనిదా పెయంచునే .దలఁచినాఁడ
 .నాలోనఁగల్గిన..నాకీస్వభావమే
 ..నొదవిన నెంతనా.గుందునొక్కొ
 .మగవానియందుదు.ర్మార్గ గుణములేదు-
 .నానిశ్చయం-నాఁడు.దానిదద్ది
 .దబ్బరయేనచో.దానిది-చ్చకమును
 .దానిది-మోసంబు.దాని-దెక్కు
 .వైన,కామంబును.దాని దత్యాశయు
 .దానిది-పగఁగొంట.దానిది-మఱి
 ..గొంతెమ్మకోర్కులు..కుత్సితవాంఛలు-
 .మిగులనిల్కడలేని.పొగ.రసడ్డ
 .కొనవెట్టి-భ్రాంతియు..గొండెముల్చపలత-
 .పేర్కొనఁబడిన,కి.ల్బిషములెల్ల
 .మఱియునింతేకాక..నకరమెఱుఁగునవి
 .దానివి-కొంత-యం.తయును-ఁగాని
 .కా కేమి-యంతయుం..గట్టడికీడగున్-

HAMLET

Act. I Sc. II.

O, that this too too solid flesh would melt,
Thaw, and resolve itself into a dew;
Or that the Everlasting had not fixed
His canon 'gainst self slaughter! O God! O God!
How weary, stale, flat, and unprofitable
Seem to me all the uses of this world !
Fie on 't ! Ah fie ! 't is an unweeded garden
That grows to seed! things rank and gross in nature
Possess it merely. That it should come to this !
But two months dead,—nay, not so much; not two !
So excellent a king; that was, to, this,
Hyperion to a satyr; so loving to my mother
That he might not between the winds of heaven
Visit her face too roughly. Heaven and earth !
Must I remember ? why, she would hang on him
As if increase of appetite had grown
By what it fed on; and yet, within a month,—
Let me not think on 't,— Frailty thy name is
woman !—

A little month: or e'er those shoes were old
With which she followed my poor father's body,
Like Niobe, all tears;— why she, even she—
O God! a beast, that wants discourse of reason,
Would have mourn'd longer—married with my uncle.³

.జెడుగుసై తంబుమా.తెడు,ననయము
 .ప్రతినిమిషముప్రపాత.నడుపాతకం-
 బందు- .నగముప్రపాతగిలుదో.నంబుగాఁగ.
 .వారికివిరోధముగ నేను .ప్రవాతు-వారే.
 .ఁదిట్టదన్-గాని-వారినిం.దించునేర్పు.
 .వారు స్వేచ్ఛగనుంటకై .కోరుకొనుట.
 .వారి-దయ్యంబులుంజేర్ప .నేరవింక

2

నీసమాలిక—

కటకటాయిబొంది.కడముట్ట దబ్బనఁ
 .జెడిమంచుమాడ్కిన.శించుటకయి
 మిక్కిలిఁగోరెద.నక్కటతనశాస
 .నంబాత్మహత్యక..నశ్వరుండఁ
 .ప్రతికూ.లముగనున.ల్పకయున్న నెంతమేల్-
 దేవుఁడా-యిజగ.తిస్థలిగిన
 .యెల్ల నడతలునా.కెంత చీదటగఁ
 .జ.ర్వితచర్వణముగ మ.టికిడుఁజప్పఁ
 .గానిష్ఫలంబుగాఁ.గనుపడెన్-నీ
 యద.కట-యి నీరో-యది.కలుపుతీయ
 .బడవట్టితోటయై.వ్యర్థముగాఁజెడున్
 బనికిమాలినచెడు.వస్తుసమితి
 .నయ్యదిసిండియు.న్నది కేవలమ్మొంత.
 .కార్యమువుట్టెనుగట్టకడకు
 .మడిసెను- రెండునె.లలుమాత్రమే-

My father's brother, but no more like my father
Than I to Hercules; within a month
Ere yet the salt of most unrighteous tears
Had left the flushing in her galle'd eyes,
She married :—O most wicked speed, to post
With such dexterity to incestuous sheets !
It is not, nor it cannot come to, good :
But break, my heart, for I must hold my tongue !

యటు. కాదు-కా లేదంత. కావు రెండు|

.నంతటిగొప్ప రా-జ.తండుండెదీనికి

.గందర్వుఁడొక్క.రాకాసికివలె|

స.ంత మోహించునా.యమ్మనతం-

డొపె.పె వాడగొలె-న.బొటనెడ|

.అక్కటానే.జ.ప్ర.సంగంనవలకునా-

.మిక్కి-లియూపము.వే కలసిసె|

.దానిచేసభివృద్ధి.నినరునాకలిపలె

.నాతనిబట్టివే.లామచుండు|

.సరిగాని-కొక్క-మూ.సములోన-

నాకాత.అమన-ద.చావ.అంబ-నీద|

.మూపంబునెంత.ని.మూక్తిగ-నొకచిన్న

.నెల-లేకమిగులంగ.న్నటమునిగి|

.శోకదేవతవలె..నాకె-నాతండ్రిదే.హ

మునెంసిడిచెడు.సప్తతొడగు|

.కొనినజోడొక్కంత.యనుఁబ్రాంతగిరిమం-

.దాపయేమినిశ్చ.యముగనాపె|

యొద్దె వమా-సుంత.యన్వివేకములేని

.పశువై సమతికొంత.వఱకుదాఖ|

.మునఁగ్రాగుచుండు-నా.వినతండ్రితో

పవా.హంబయ్య-నాతండ్రి..కనుజుండతండు|

.కాని-నాతండ్రి.వై.ఖరిలేడు-నేను

.భీ.పానిపోల్కిగానట్లు..మొససికొక్క|

.నెలలోపెయ్యబ్బవ.న్నలయందుమృ

శ్రు.పులకారమెలుపును.సలుపకమును|

Act. ii. Sc. ii.

O, what a rogue and peasant slave am I !
Is it not monstrous, that this player here,
But in a fiction in a dream of passion,
Could force his soul so to his own conceit,
That, from her working, all his visage wanned ;
Tears in his eyes, distraction in his aspect.
A broken voice, and his whole function suiting
With forms to his conceit ? and all for nothing !
For Hecuba !
What 's Hecuba to him, or he to Hecuba.
That he should weep for her ? what would he do
Had he the motive and the cue for passion
That I have ? He would drown the stage with tears,
And cleave the general ear with horrid speech ;
Make mad the guilty and appal the free,
Confound the ignorant ; and amaze, indeed,
The very faculties of eyes and ears.
Yet I dull and muddy-mettled rascal, peak,
Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,
And can say nothing : no, not for a king,
Upon whose property and most dear life
A damned defeat was made. Am I a coward ?
Who calls me villain ? Breaks my pate across ?
Plucks off my beard, and blows it in my face ?
Tweaks me by the nose ? gives me the lie i' the
throat,

.మున్నఁ బెండ్లాడెన. పొలఁతి-యాహఁ-

కడుఁ. బాపపువేగము.., వావికాని

., కూటములకంత నేర్పుతోఁ. జాటుటకయి

.యయ్యదియుఁ గాదా- కా నేర. దద్దిమేలు

. కాని-పగులుమనాగుండె కాయనీవు

.ముందునానోరు నేమూసి. కొందుఁగాన॥

సీసమాలిక॥

., బాపురేనే నెట్టి.., వంచగుండనికెంత

. మోటయడిమెనటి. నాటకుండు

.బొత్తిగఁగల్పనం. బొగలుకలనిచటఁ

.ననశక్తిదనయూహ.., కనుగుణముగ

.బల్మిఁ, బ్రవర్తింపఁ. బడె-వానిమోమెల్లి

.కళతప్పె-జూపులఁ. గంటినీరు

.వాని యాకృతిఁ, గల. నరము.., డగ్గుత్తిక-

.మఱివానిదేహ, శ.., ర్మంబవంతె

.యునువాని తలఁపున.., కనురూపముగనుంట

., యబ్రముకాదె, స. మస్తమిద్ది

.లేనిదానిఁ గుఱించి.., లేమిక్తె-వానితో

.నాపెకునాపెతో. నతనికేమి

.వాఁడామెకొఱకేడ్వ. వలసినపని-వాఁడు

.నాదు, చింతాకార. ణంబుతనకు

.నుండిన నేమి నే. యునొ.., రంగమూర్ధన

.కన్నీళ్ళఁదడుపు-భీ. కరవచనము

.వలన నెల్ల చెవింబ. గలఁగొల్లు.., వోషికి

As deep as to the lungs ? Who does me this ?

Ha !

's wounds ! I should take it : for it cannot be

But I am pigeon-livered, and lack gall

To make Oppression bitter, or, ere this,

I should have fatted all the region kites

With this slave's offal-Bloody, bawdy villain,

Remorseless, tracherous, lecherous kindless villain !

O, vengeance !

Why, what an ass am I ! This is most brave ;

That I, the son of a dear father murdered,

Prompted to my revenge by heaven and hell ;

Must, like a whore, unpack my heart with words,

And fall a-cursing, like a very drab.

A scullion !

Fie upon't ! foh ! About, my brain !—I have heard

That guilty creatures, sitting at a play,

Have by the very cunning of the scene

Been struck so to the soul, that presently

They have proclaimed their malefactions !

For murder, though it have no tongue, will speak

With most miraculous organ. I'll have these players

Play something like the murder of my father

Before mine uncle : I 'll observe his looks :

I'll tent him to the quick : if he but blench

I know my course. The spirit that I have seen

May be the devil : and the devil hath power

To assume a pleasing shape ; yea, and, perhaps,

Out of my weakness, and my melancholy,

As he is very potent with such spirits

Abuses me to damn me, I 'll have grounds

More relative than this :—the play's the thing,

Wherein I 'll catch the conscience of the kings.

.బిచ్చివుట్టించు..జడ్పించు,నిరప ।
 .రాధుల-దాటుమా.ర్నలుపునజ్ఞానుల-
 .నిజముగఁజూపువి.న్కిందొలగించు ।
 .గలఁగనుసోమరి.వలెను నేనొక మొద్దు
 .పంద ,తుంటరినినా.పనిని,సరకు ।
 .గొనఁబోకతడఁబడి.యనఁజాలనెడియునె
 .వ్యనియర్థప్రాణము.ల్పాడొనర్చు ।
 .బడియెనో యటువంటి.ప్రభునిగూరిచియైన
 .లే-దేనుపిటికినా..,లెంకయనుచు ।
 .బిలుచునన్నవఁడు-నా.తలఁబగులంగొట్టి
 ..నాగడ్డముంబీకి.నా మొగమున ।
 .బాటవై చెడు-ముక్కు.బట్టినుల్పెడు
 ..నను.మిగులదబ్బఱియంచు..,దెగడఁజొచ్చు ।
 .విటునాకెవఁడొనర్చు.గటకటాయెందుకే
 .నదిసై పవలసిన.దహహనేను ।
 లేశమైనక ధృతి.లేనట్టివాడను-
 .గానియెడనీని.కంటెముందె ।
 .యినీచుపీన్గుచే.నేనెల్లనింగిగ.ద్ద
 లనుఁగొవ్వంపఁగ.వలసియుండు ।
 .కూళ.సిగ్గిడిదొంగ.గొడ్డు,కట్టడిపోకి.రి
 .కంటికితుంటరి.యకటచ,లము ।
 .భళిభళినేనెట్టి.పనికిమాలినగాడ్డ
 .నిదిమేటిశూరత్వ.మేను జంప ।

.బడుమంచితండ్రికిఁ గొడుగును-
 బగదీర్చు.కొన,దయ్యమనబారి.కొల్పఁబడితి|
 .మాటలనా,యభి.మానమూలంజె
 .మా.దిరిఁదెల్పవలయు నా..మఱియఁ,దొడ్డు
 .సటుతిటనా,య నా..యంట్లఁగో మెడువాఁడు
 ..నీదానికొందునీ.నాచుబుద్ధి|
 .లెమ్మురంగంబునం..గుమ్మరుదోషులు
 ..విన్నాడ..నాట్యప్ర.వీణత,మెయి|
 .దమ నేరముఁ,ప్రచు.రము నేయ సంతతాఁ
 .కంబడి,రంతరిం.గవలననంచు|
 ..గతమేమనఁగ-హత్య.కడునాల్క లేకయ
 .బహులాద్య తావయ.నమనబల్కు|
 .నాపినతండ్రిముం.దఱ నేనునాడింతు
 నీనాటకుల.చేత.నెద్దియెన|
 .నాతండ్రి,నధ,నూచ.నము నేయునట్ల|
 నే.నరయ మవాని,వై.ఖరులు-శోధ|
 నేయ దునాతిని.చిత్త-మూలఁడుజంకు
 .నేని,నామార్గము.నేనెఱుఁగుదు|
 .నేనుఁజూచిన,మూర్త.కానోపుదయ్యము-
 ..దయ్యమింపగుమాపుఁ.దాల్పఁగల్గు|
 .సరియె-నెండియ -నొక్క.తఱినాతఁడునడ
 .నటువంటిశక్తుల.నలరియుంట|
 .నాయశక్తి మఱియు.నావిచారముబట్టి|
 .నన్నుఁజెఱుపమాయ.నన్నుచుండ|
 .విరితకన్నదగిన.వేఁగాంఱుఁగతమునీ|
 .యాటవిషనుతేసి యఘముఁగందు||

HENRY V—

Act III. Sc I.

In peace there 's nothing so becomes a man
 As modest stillness and humility :
 But when the blast of war blows in our years,
 Then imitate the action of the tiger;
 Stiffen the sinews, summon up the blood,
 Disguise fair nature with hard-favoured rage;
 Then lend the eye a terrible aspect;
 Let it pry through the portage of the head
 Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it
 As fearfully as doth galled rock
 O'erhang and jutty his confounded base,
 Swilled with the wild and wasteful ocean.

5

HENRY VI—PART III—

Act II Sc. II.

To whom do lions cast their gentle looks?
 Not to the beasts that would usurp their den.
 Whose hand is that the forest bear doth lick ?
 Not his that spoils her young before her face.
 Who' scapes the lurking serpent's mortal sting ?
 Not he that sets his foot upon her back.
 The smallest worm will turn, being trodden on ;
 And doves will peck in safeguard of their brood.

6

నీ॥ .సంధియెడన్మంచి-శాంతియునడఁకువ
 .యటనరునకుఁదగు.నద్దిలేదు ।
 .కాని-యెప్పుడుమన..వీనులఁగల
 హతూ.ర్యరవముచొఱబడు.నప్పుడుమన ।
 .మనుసరించవలయు..వ్యాఘ్రచేష్టన్ -
 నర.ముల నెల్లబిగియింప .వలయుఁఁగూర్చు ।
 -కొనునది,యు త్సాహ.మును-సాగనగు
 మన.ప్రకృతి,వక్రముగమా.ర్చుకొనవలయు ॥
 .గంటికిభీకరా.కారమివలయు
 న. య్యదితలకిటికీల.యందునుండి ।
 .యిత్తడిపిరంగివలెఁజూడ.నిండు పొంచి ।
 కనొప్పమయు,దుష్టవిధ్వంస.కరసముద్ర ।
 .ఘర్షణవినష్టనిజపీఠికన్ , బ్రజీర్ణ ॥
 .శిలవలె,ఘోరముగదాని..నలమనిండు ॥

నీ॥ వేనిపై సింగము.ల్వెదఁజల్లుఁజల్లని
 .చూపులు-ఁదమలోవఁజొచ్చుపసుల ।
 .పైఁగా-దెవనిచేయి.వట్టియడవి
 యెల్లు.నాకెడు-ఁదనదుకూ.నలఁదనమొగ ।
 .మునకుఁగ.టెదురుగఁబొలయుంచు
 వానిని.గా-దెవండుందప్పఁగలుగుఁబొంచు।
 .త్రాఁచుకా-టదుగున .దానివీపుం
 ద్రొక్కు.నతఁడుకా-దటిమటి..నలఁతిపురుగు।

KING JOHN*Act. II. Sc. I.*

What cracker is this same that deafs our ears
With this abundance of superfluous breath ?—

7

THE MERCHANT OF VENICE*Act. III. Sc. I.*

If it will feed nothing else
it will feed my revenge. He hath disgraced me,
and hindered me half a million, laughed at my losses
mocked at my gains, scorned my nation, thwarted
my bargains, cooled my friends, heated mine ene-
mies ; and what 's his reason ? I am a Jew. Hath
not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs,
dimensions, senses, affections, passions ? fed with
the same food, hurt with the same weapons, subject
to the same diseases, healed by the same means,
warmed and cooled by the same winter and summer
as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ?
if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us,
do we not die ? and if you wrong us, shall we not
revenge ? If we are like you in the rest, we will
resemble you in that. If a Jew wrong a Christian,
what is his humility ? revenge. If a Christian
wrong a Jew, what should his sufferance be by Chri-
stian example ? why, revenge. The villainy you
teach me, I will execute ; and it shall go hard but
I will better the instruction,

8

.తిరుగుఁబాటొనరించునెం. తేనిమట్ట
ఁ.బడినయప్పుడు - వెండియుం. బావురాలు

.శడువడిగఁదమసిల్లలం. గాచుకొనఁగ|

ఁ.బొడుచుముక్కులతోడన. బృహదెదిర్చి||

6

ద్వి|| ఎవఁజీ, వికృతనో. ద్ధితుఁడుమాచెవు||

ఁ.జెవుడువచ్చెడును. చ్చ్య. సితగుమితముగ||

7

వ|| అనిమటి నీనిన్నేఁపకున్న నాపగన్నేఁపును - వాఁడునన్న వమానప
రెప్పను - నాకైదులక్షలడ్డెను - నానష్టమాలయొడన వ్యెను - నాలాభ
ల నెక్కిరించెను - నాజాతిన్దిరస్కరించెను - నాబోరములుచెడఁగొట్ట
ను - నామిత్రులనడఁచెను - నాశత్రులరేఁపెను - వానిప్రయోజన
మేమి - నేనాయూదియూదేశస్థుడను - యాహూనీయునకు నేత్ర
ములుండవా - యహూనీయునకు హస్తములవయవములు కొంత
లింగ్రిదియములకోర్కులు - కామక్రోధాదులుండవా - శ్రుస్తుమిస్తు
నివలెనాయన్నమున మేడఁబడియె - నాయూయభిముచేతనే హిం
సింపఁబడియె - నానోగముల కేలోఁబడియె - నామందొచేతనేకు
దుర్బలబడియె - నానీతావేనఁగిచేతనే చేత్వెక్కిరింపఁబడినొచఁబ
డియె - నీవుమమురక్కినవో మాకు నెత్తురుకాటదా - నీవుమాకుంజ
క్కిలిగింతలిడినమేమునన్వమా - నీవుమాకువిడివిడిన మేముచూవ
మా - ముఱియు నీవుమానన్వాయముచేసిన మేముఁగనెచ్చికోన
మా - నీవలెమిగిలినదానిలో మేమున్నయెడల నందఱలోనిప్పులలో
లుదుము - యహూనీయుండు శ్రుస్తుమిత్థునకు హస్తచేతనే

TIMON OF ATHENS

Act. IV. Sc. III.

Consumptions sow
In hollow bones of man ! strike their sharp shins.
And mar men's spurring. Crack the lawyer's voice.
That he may never more false title plead,
Nor sound his quilllets-shrilly : hoar the flamen,
That scolds against the quality of flesh,
And not believes himself : down with the nose,
Down with it flat ; take the bridge quite away
Of him that, his particular to foresee.
Smells from the general weal : make curled-pate
ruffians bald;
And let the unscarred braggarts of the war
Derive some pain from you. Plague all,
That your activity may defeat and quell
The source of all erection.—

9

Enscar thy fertile and conceptions womb,
Let it no more bring out ingrateful man ?

10

వాడగపర్చవలసిన దయయేమి శ్రీస్తుమతస్థుడు జహూదీయు
న.కపకారమొనర్చినయెడ శ్రీస్తుమతస్థునినిదర్శనమున వాని
కెట్టియోర్పుండవలయు- నేమి - పగ- సీసనామసేర్పుదుమార్గ
మునెఱవేర్చెదను- మఱియది కళిసముగానుండుఁగాని నేనామ
ప్రబడిన్మఱిత వృద్ధిచేసెదను. 8

సీ|| .నరులయెముకలెల్ల .నలుము నేయుండు-
వారి. మోకాళ్లునలుకు- డి.ప్ర డెమిడి మెల-
.నరములద్రెంచుండు- .నయ్యయవాదికి
గొంతు.బ్రదలు నేయుండు.వాడబద్ధ
.పత్రములంబట్టి .వాదించనీక
సూ.క్షాంశములకి కెన్న-డలువనీక
.మతగురువుంబట్టి .మైచర్మమొలచుండు
.వాడందఱికిదప్పు.వట్టుఁగాని
తానుదిన్నఁగనుండఁడెం.తయునువాని
.ముక్కుఁగోయుండు మఱి-వాని.దొక్కజేల్చు
.డెవ్వఁడందఱిజనముల .కెగుసలిపి
యైనమిక్కిలితనలాభ.మరయు చుండు 9

ద్వి|| .వంగినకురులున్న .వన్నె కాండనుఁగ
.డంగిబోడిగఁజేయు.టకు. దలకొనుండు||

కం|| అనిలోనదెబ్బలకుఁద
.ప్పిన.కతనబొగడుకొనెడు .బిరుదు.మగలఁజే
తనయినయిదుమలఁబెట్టుండు
.జనములఁదుదముట్ట బాడు.సలుపుండుమీరల్||

ద్వి|| పుడమి-ఫలించు.నీజొజ్జనెండించు

పొ.డమనీకచటనె.పుణ .గృతఘ్ను నరు

Nor on the beasts themselves, the birds and fishes
You must eat men. Yet thanks I must you con,
That you are thieves professed, that you work not
In holier shape : for there boundless theft
In limited professions. Rascal thieves,
Here 's gold. Go, suck the subtle blood to forth,
And so scape hanging. Trust not the physician :
His antidotes are poison , and he slays
More than you rob. Take wealth and lives together
Do villainy, do, since you protest to do 't,
Like workmen

11

Act. v Sc. iv.

now breathless wrong
Shall sit and pant in your great chairs of ease ;
And pury insolence shall break his wind
With fear and horrid flight.

12

సీ॥ .మృగములఁబెక్కుల.మీలనెకాని ప.గులను.భిక్షించెగ .వలయు
మీర
.లింగియె కాక-మీ. కేను పంకపములు . నేయిగ వలయు - (బి.సి
గులెన-
.దొంగలుమీరి - తొ.తో మా.వ్యవేరులు.అది చేయరుపని
.హద్దులేని
.దొంగతనము - చె.లంకెడఁగకువట్లు . లేర్పాటాకాబడు.వృత్తు
లంకు

బ.ంగరి దెకొండఁబొందెదొ.ంగలాది.

పొండు-ద్రా.కనెపంబుమీ.ట్టులుబ్బు
దా).పుం-డావ్య.నముననుమీ.నక్తముడికి
.నురుగకానిండు-తప్పకొంహ.రికినటుల.

11

కం॥ నమ్మకుఁడీ.వెజ్జన్-మీ.
వె.ంబడివాఁడెచ్చనట్టి విరుగునువిషమా
ముమ్మరముగఁజంపునతఁడు.
దొమ్మిగమా.నిసులమీరు.దోచుటకన్నన్.

గీ॥ ధ.నముప్రాణంబులన్నాడఁ.గొనుఁడుకలిపి
చేయుఁడీకీడుచేయుఁడీ-చె.యుటకయి
బెట్టిదంబుగమీరొట్టుబె.ట్టుకొన్న
వారుకావున.బనివాండ్రవ.లెగ.డంగి..

గీ॥ మీ.సు.ఖాసనములసిప్పుడా.సరేగి
యూ.పిరందనితప్పుగూర్చు.ండవలయు.
.రోత.యగుపర్వమెయినుటి.భీతితోడ
దినిబలసినట్టి.గల్చి వె.ల్లిపడవలయు.

TITUS ANDRONICUS

Act. V. Se. I

As kill a man, or else devise his death ;
Ravish a maid, or plot the way to do it ;
Accuse some innocent. and forswear myself ;
Set deadly enmity between two friends :
Make poor men's cattle stray and break their necks :
Set fire on barns and hay-stacks in the night,
And bid the owners quench them with theirs tears.
Oft have I digged up dead men from their graves,
And set them upright at their dear friends' doors,
Even when their sorrows almost were forgot ;
And on their skins, as on the bark of trees,
Have with my knife carved in Roman letters,
Let not your sorrow die, though I am dead ?
Tut ! I have done a thousand dreadful things
As willingly as one would kill a fly :
Aud nothing grieves me heartly, indeed,
But that I cannot do ten thousand more.

నీసమాలిక. —

మ.నుజుఁజంపుట. లేక. తనిఁజంపుటకుఁ గుట. చేయుట.

కన్నియంజె. అచుట. యది.

కా. దేనియట్టులఁగా. వించుటకు నెత్తు. పన్నుట. కీడులే. కున్న నొకని॥

నెగ్గించుటయు. మఱి. నేమి యొనర్పట.

. ఘోర నె కంబిరు. గుఱుహి. పులుగు.

. గల్పించుటయు. ఁబేద. కావుల పశువులఁ. ద్రోవ

. దప్పించిగొం. తులువిఅచుట.

. యర్థరాత్రమున ధా. న్యపు కొట్లకుం

గడ్డి. గుప్పలకున్నఱి. నిప్పు వెట్టి.

. తమదుకన్నీళ్ల నెం. తయు వానినార్పఁగ. సొత్తు

దారులఁబిల. చుటయు. ఁదలుచు.

. నేనుసమాధుల. లోనుండి స్మృతమాన. వులఁ

నవ్వితీసి వా. రలవిహితుల.

. తలుపులపజ్జవా. రల శోకములుమఱ్ఱఁ

. బడునంతనిట్ట ని. ల్వఁబడఁజేసి.

. చచ్చినప్పటికేమా. చావనీవద్దుమీ

. వనటలననివారి. తనువులందు.

. జెట్లపట్టలవలెఁ జెక్కినాడన్నాదు. కత్తిచేఁ

బ్ర. స్ఫుటా. క్షరము. లాఁగు.

. మొక్కఁడిఁగ నెట్టు. లుక్కడండ్డిచునొవేడ్క.

. నేను వేయిఘోర. కృత్యములఱు.

. జరిపినాడఁగాని. మఱిపదివేల్సెయి.

. లేమితప్పనన్న. ఁగ్రా. మదెదియ.

RAPE OF LUCRECY

“Lucrece, quoth he,” this night I must enjoy thee ;
If thou deny. then force must work my way.
For in thy bed i purpose to destroy thee :
That done. some worthless slave of thine I’ll slay,
To kill thine honour with thy life’s decay ;
And in thy dead arms do I mean to place him.
Swearing I slew him. seeing thee embrace him. 14

Let him have time to see his friends his foes
And merry fools to mock at him resort ,
Let him have time to mark how slow time goes
In time of sorrow, and how swift and short
His time of folly; and his time of sport :
And ever let his unrecalling crime
Have time to wail the abusing of his time. 15

Out, idle words ! servants to shallow fools.
Unprofitable sounds, weak arbitrators !
Busy yourselves in skill-contending schools;
Debate where leisure serves with dull debaters;
To trembling clients be you mediators :
For me, I force not argument a straw,
Since that my case is past the help of law. 16

త|| .ననువిను-వాఁడిట్ల.నఁదొడఁగె-ని, నెన్నె.నసి నేటి
 మాపున.ంద,నియఁగవలయు|
 .నినుబల్మిఁగూడెద-నీవొప్పకున్న-
 .నినె,గటారెచి.నీబంటునొకని|
 ఁదుని,మిసీయు,సురుల .తోడనీపర్వు
 .తోలఁగినముల వాని.తోడనినేరు|
 .నొ.నర నేజాఁతుద. నొట్టిడిమిార.లున్న
 తీర్గనిమిమ్ము.నొ, డిచితి నంచు.

14

త|| .తన చె,లులెల్లరుం.దనపగవారు.గాఁ
 జూడనీవాఁడు.క,రము,కో,ణంగి|
 వె.నుకొసతనుమత్తి .వెక్కిరించఁగను
 .సిగ్గొందనీ.వంత.చెందెడుపట్ల|
 .గనిపెట్టనిప్రొద్దు.గడచిపోకుంట-
 ,తన వేడ్కవదినడి.న్దాఁటుచునుంట|
 పనివడియిఁకదిద్దఁ.బడినినేరంబు.గా,రింప నీ
 రి,త్తగా. నెప్పు వాని.

15

నీ|| .పోపొండు పోమరి.పోతు మాటలు-తెల్వి.లేనివారలకెల్ల. బాని
 నీండ్లు| [లి.వినిగుఱించి]
 కొఱమాలిన కొదల.క్కఱఁ గానితగవరుల్ - ప.నిఁగొనఁజీ తె
 పో.రాడుబడులకుఁ,బోయి-వాదాడుఁడు.బుసుపోని మొద్దుల.పొం
 తఁజేరి| [బాదులుగను]

.జగడంబులాడి ర.చ్చకు నెక్కి వడఁకెడు.వారి కుండుఁడురాయ
 .సరకు నేయఁగనొల్ల,వి.చారణ-నిపు| .డరయఁగా నేనునొకగడ్డి.పరకపాటి
 .యైననాదగుసంగతి.కవసరంబు.పద్ధతు.తోడుతోడఁ గ.న్నడదుగాన.

రౌ ద్ర ర సః

సరోషదప్తాధికలోహిణోమ్మే।

వ్యక్తోధ్వ రేఖాభ్రకుటీర్వహద్భిః।

తస్తారగాంభల్లనికృతకంతై ।

హ్లాంకారగభైర్విషతాంశిరోభిః॥ రఘువంశే-

స7. శ్లో58.

1

ణత్థిపభవస్తన్స అపరాహోఅహంజ్జేవ ఏత్థఅబ

రథ్థాబాపలి ఊలదంసణాభవిఅ అగ్గదోభవామి।

ణిఉణిఏఇదోఏహి॥ విక్రమోర్వశీయే॥

2

అణజ్జ-అత్తణోహిఅ ఆణమాణేణపే

క్షుసి-కోదాణిం అణ్ణోధమ్మకంచుఅప్పవేసి

ణోతిణచ్చణ్ణకూవోనమస్సతన అణకిదిం

పథినదిస్సది॥ శాకుంతలే॥

3

కీ ను క.

గీ॥ ..కినుక, మైఁగర్వఁబడి కడుఁ. గెంపుమిగులు।
 ..పలుదెఱలు-మీఁది రేకలఁ. దెలుపుబొమము।
 .దులు-, ములుకులఁ దెగినకుత్తు .కలును-, బొబ్బ।
 .లొప్పు, పగఱతలల నేలఁ. గప్పెనతఁ ॥

1

వ॥ ఏలినవారితప్పుగాదు- మీఁకుఁగిట్టని నేనుమీయెదుటనుంటచే నా
 దే నేరమిటురా వేనిపుణికా.

2

వ॥ దోసకారీ-నీతలంపుచొప్పునఁజూచెదవు-, దమ్మువుం, దొడవుననుం
 డి గడ్డిండాఁగిననూతిన్నోబులు నీ, వాలకమిప్పుడింకెవఁడు దెలుపఁగ
 లఁడు.

3

AUSTERITY

KING HENRY IV PART I

Act III. Sc

He is as tedious

As is a tired horse, a railing wife;

Worse than a smoky house.

1

HENRY VI PART II

Act III. Sc. I.

Virtue is choked with foul ambition.

And charity chased hence by rancour's hand;

Foul subornation is predominant.

And equity exiled your highness land.

2

RICHARD III

Act V. Sc III.

Give me another horse,—bind up my wounds, —

Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream —

O coward conscience, how dost thou afflict me !—

The lights burn blue.—It is now dead midnight.

Cold fearful drops stand on my trembling flesh.

What do I fear ? Myself ? There 's none else by :

Richard loves Richard ; that is, I am I.

Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,

Then fly. What, from myself ? Great reason why,—

Lest I revenge myself upon myself.

Alack. I love myself. Wherefore ? for any good

That I myself have done unto myself.

O, no ! alas, I rather hate myself.

For hateful deeds committed by myself !

I am a villain : yet I lie, I am not.

Fool. of thyself speak well :....food, do not flatter.

My conscience hath a thousand several tongues,

And every tongue brings in a several tale,

భీ బ త్స ర స ము

—0—

ద్వి॥ .పొగఁజమ్మునిల్లనె.ఘంట్టునాలి।

..బెగ.డుగుఱ్ఱమువలె.విసిగించువాఁడు॥

1

గీ॥ ..బీరమత్యాశచేగొంతు .పిసుకఁబడియె।

..దఱునుఁబడెఁ,జలమున మంచి.తనము-మఱియు!

..దగిలిదుర్బోధనంబు .ప్రధానమయ్యె।

..న్యాయమేలినవారి రా.జ్యమునువిడిచె॥

2

నీసమాలిక—

..ఇంకొకగుఱ్ఱము.నీవునాకుండెమ్ము

..కట్టుమునాదగు.గాయములను।

..దయచూడఁమానన్ను .దై వమా-

యాగుము- .కలఁగంటి-నింకెద్ది.కాదుగాని।

..పిఱికిబుద్ధియెట్లు .వీడించితివినన్ను-

..వెలవెలఁబాటు,ది.వెయిపుడు-నడి।

..రేయి-వడంకునా.మైయెడనిలిచెను.

..జడు,పుగ్గడించెడు..చలువబొట్లు।

..దేవికివెఱచెద- ..నానిమిత్తమ-

మఱి.నాచెంత నెవ్వరు.న్దాసరారు।

..నను నేనుఁబ్రేమింతు- .ననఁగ, నేనే నేను-

And every tale condemns me for a villain.
Perjury, perjury, in the high'st degree ;
Murder, stern murder in the dir'st degree :
All several sins, all used in each degree,
Throng to the bar, crying all,—“Guilty ! guilty !”
I shall despair. There is no creature loves me ;
And if I die, no soul shall pity me :
Nay, wherefore should they, since that I myself
Find in myself no pity to myself ?

.కలఁడయిక్కడనొక.ఘాతుకుండు|

.లేఁడొను నేనైన. లేలెమ్ముపరుగెత్తు-

.మేమి-నన్నుండియే..యేకతంబ|

.నేనెన్నాపైఁబగందీరుచుకొందు

నే.మోయని-నన్నయ్య.యోవలచెద|

.నేకారణంబున..నాకు నేనేయెద్ది.యో

మేలునొనరించి.యుంటచేత|

నోహోయటులకాద.యోనన్న

సహ్యించు.కొనెదఁగుత్పితములౌ.పనులుసల్పి|

.నాఁడఁగావున మోస.గాఁడను నేనిప్పు

.కల్లవల్కుచునుంటిఁ.గాన నేను|

.నవివేకినిన్పూర్చి.యనుకొనుమంచిగ-

.వెడఁగనిన్నీ వెపౌ.గడుకొనకుము|

.నావివేకము వేయి.నాల్కలుగలయది

.యెల్లనాల్కయుఁజెప్ప ..నెక్కటికత|

పాపాత్మునిగనన్నుఁబ్రతికథయుం

దప్ప.వట్టెడుకొ-మిగులన.బద్ధమప్రప|

.మాణముహత్యయుకొ-..మఱిగణింపఁగ

రాని.క్రూరఘాతుకతయుఁ.జేఱియిట్టి

.వివిధపాపము లెల్ల. వెల్లడిగాఁదాము

న్యాయసభన్మూఁగి.నన్నుదోషి|

..దోషియనిభోష వెట్టనె.ఱోనిరాశ|

ఁ.గొనెద -నన్గరుణించరే.రును-సరిసరి|

.వారలెందుకటులఁజేయ.వలయు-నన్ను|

,నేనెనుంతకనికరించఁ,బూనఁగాన||

PERICLES—*Act. i. Sc. iv.*

But see what heaven can do ! By this our change,
These mouths whom but of late, earth, sea, and air,
Were all too little to content and please.
Although they gave their creatures in abundance,
As houses are defiled for want of use,
They are now starved for want of exercise :
Those palates, who, not yet two summers younger,
Must have inventions to delight the taste,
Would now be glad of bread and beg for it :
Those mothers who, to nouse up their babes,
Thought nought too curious, are ready now
To eat those little darlings whom they loved
So sharp are hunger's teeth, that man and wife
Draw lots, who first shall die to lengthen life.
Here stands a lord, and there a lady weeping ;
Here many sink, yet those which see them fall,
Have scarce strength left to give them burial.
Is not this true ? .

నీసమాలిక —

అ.యిననుఁ బరికించు.మాదై వమేమిసే.యఁగలఁదొ — మామాలు
.పగుటవలన|

నీనోళ్లు — వీనినెం.తేనిన్న మొన్నటి.దాఁక భూమియు సము.ద్రంబు
గాలి|

.వానిజంతువులను .వాడుక లేమిచే .నిండ్ల ములుగునంత హెచ్చు
గనిడి|

.యైనఁదనుపఁ గొంచెమయ్యెనో — యిప్పుడభ్యాసంబులే కివి.ప
స్తుపడియె

.ఁగొజ,వుల్ల,ల్పింపఁ.గోరిన నాల్కలి.ప్పడు రొట్టెకెకడు..ము
దముపొందు|

.నుఱిదాని,యాచించు — .జి,ఱుతలఁ బెంచుట .కెంతయో,శ్ర
ద్ధవ.హించినట్టి

.తల్లులేతమకన్న .పిల్ల లందినసిద్ధ.పడెద — రాఁకలిపలు.వరుసయెంత|
.వాఁడిగనుం డెను. .భార్యయుం బెనిమిటి .తమలోన నెవరు తొ.ల్లఁ
దెగటారి|

.బ్రతుకునుఁ బొడిగింప .వలయునోయని ,చీట్లు.తీయఁ దొడంగి —
నీ.తెన్నననొక|

.దొరయునుమఱియొక దొరసాని యచ్చోట .నిలఁబడిరేళ్ళుచు
.నీరసిల్లి |

.కూలుచున్నారు పెక్కండు.సోలియచట|

.గాని — వారలపాటునుఁ.గాంచునట్టి||
వారువారలఁ బూడ్చెడు.బలములేక|

.నిలిచియుండిరిదంశయ.నిజముకాదె,

WINTER'S TALE—

Act III. Sc. II.

But, O thou tyrant !

Do not repent these things, for they are heavier
 Than all thy woes can stir ; therefore, betake thee
 To nothing but despair. A thousand' knees
 Ten thousand years together, naked fasting
 Upon a barren mountain, and still winter.
 In storm perpetual. could not move the gods
 To look that way thou wert.

5

RAPE OF LUCRECE

He, like a thievish dog, creeps sadly thence ;
 She, like a wearied lamb' lies panting there ;
 He scowls, and hates himself for his offence ;
 She desperate with her nails her flesh doth tear :
 He faintly flies, sweating with guilty fear
 She stays, exclaiming on the direful night;
 He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.
 He thence departs a heavy convertite
 She there remains a hopeless cast—away.
 He in his speed looks for the morning light :
 She prays she never may behold the day ;
 "For day," quoth she, "night's" scrapes doth open
 lay,
 And my true eyes have never practis'd how
 To cloak offences with a cunning brow.

6

సీ॥ .సరియె - యోక్రూరరా.జానీవునీయంశ.ములకుఁ

బళ్ళాత్తాపము.వడఁబోకు!

.కతమేమనంగ-ని.స్థలఁచెడు దుఃఖము.లన్నిటి

కవిభార.మగుచునుండు!

ఁ.గాననీ వెద్దియున్గానించుటకు , నెట్లు కొనకు

మాసందొఱఁ.గుటకుఁడప్ప!

.భక్తితోనొకవేయి.. పర్యాయములునీవు

.సా.ష్టాంగ మెరఁగుట.యైన-లేక!

.యొక్క పెట్టునఁబదివేల ,యగములీవు!

.దినమొలన్గొడ్డు,కొండపైఁ.దెఱపిలేని!

.బలుతుపాసున నీతునం.బ, స్తుపడిన!

ఁ.గానినీకీడు వేల్పుల.స్థరఁచలేదు.

5

సీ॥ ఆతడుదొంగకు.క్కట్టులక్కడనుండి

.యలజడింబ్రాకెడు..నాపెయచట!

ఁ.గడు.రోజుచుండెను.బడలికంబడుగొఱై

.పిల్లకై వడి-వాడు..బిట్టునొచ్చు!

.కొన్నుదన్నుందిట్టు.కొంచుండె

దనతప్పఁ.గుఱిచి..యాకెయదన .గోళ్లతోడ!

.మైజీల్చుకొనుచుండె .మఱియునానఁదొఱంగి-

.నేరముజంకుల.నెమటపట్టి!

.యతఁడుపర్విడుమెల్లన .నామెనాటి!

As the poor frightened deer, that stands at gaze,
Wildly determining which way to fly,
Or one encompass'd with a winding maze,
That cannot tread the way out readily ;
So with herself is she in mutiny
To live or die which of the twain were better,
When life is sham'd, and death reproach's debtor. 7

.. బెడిదమా రేయికై మొట్టఁ బెట్టుచుండె।
 .వాడుపరుగెత్తుచుం న్నో, తఁ బడుచునుండె।
 .. సుంతలోన, ముగియ తన .. సుఖముఁ గూర్చి॥

ఉ॥ . చేసినదానికై, వగవుఁ జెందుచు నక్కడనుండిరాజావి।
 . చేసె నిరాశపొందియటఁ జేడియయిండెను, భష్టుతాలుగా॥
 .. వేసరిప్రొద్దుజాడఁగని . పెట్టునతండును - వెల్లడించురే।
 . దోసములన్నవల్ - మఱియు - .. నుంటబొమ, న్దొసగు, ల్ముసుంగునన్
 . ద్రోసెడు నేర్పునాదుకనుఁ . దోయి కొకప్పుడునై న లేదటం।
 .. చాసతికోరుచుండు, నన. యంబు దినంబునుఁ జూడకుండుటన్ ॥ 6

సీ॥ . తా వేటకానికిఁ, దారసమైయెటు

పారిపోవుదునంచు, వలన మిగుల।

.. జంకునఁ జూచెడఁ, జింకకై, వడి - లేక -

. కడుఁ జిక్కు తావునఁ బడిబిఱాన।

.. ద్రోవయెయ్యెదియైనఁ, ద్రొక్క లేకుండిన

. దానిపోలిక - దనలోనఁ దా నె।

.. గుంజలాడుచుదన్ను . కొనుచుండెనచ్చలి -

. బ్రతుకుసిగ్గునకులోఁ బడినయల్లు।

. మఱియు సంతయునప్పునం. బడినపాని।

.. దెల్లముగఁ జొవు వేలుపు, తెగడునపుడు।

. బ్రతికియుంటయె - యటుకాసి. పట్లఁ జూవ।

.. దివురుటయె తెస్సయీ రెండు . తెఱఁగులనని॥

భీ బ త్ప ర స :

తృషామహిత్యాహతవిక్రమోన్యమః।

శ్వసన్ముహుర్దూర విసారితాననః।

నహంత్యదూరేపిగ జాన్మృగేశ్వరో।

విలోల జిహ్వశ్చలితాగ్ర కేశరః॥ ఋతుసంహారే స। 1. శ్లో 14

సముద్భృతా శేషమృణాలజాలకం।

విసన్నమీనం ద్రుతభీతసారసమ్।

పరస్పగోత్పీడన సంహతైర్గజైః।

కృతంసరస్సాంద్ర విసుర్దకర్దమమ్॥ 2

శ్లో॥19

సఘనలోలాయతవక్త్రసంపుటం।

వినిస్సృతాలోహిత జిహ్వమున్ముఖమ్।

తృషాకులంనిః సృతమద్రగహ్వరా।

దవేక్ష్యమాణంమహిషీకులంజలమ్॥ 3

శ్లో॥27

శా కు ం త తే

రమ్యంద్వేష్టియథాపురం ప్రకృతిభిర్నప్రత్యహంసేవ్యతే।

శయ్యాప్రాంతవివర్తనైర్విగమయత్యున్నిద్ర ఏవక్షపాః।

దాక్షిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంతఃపురేభ్యోయదా।

గోత్రేషుస్థలితదాభవతి చ ప్రీడావిలక్ష్యశ్చిరమ్॥

4

వి వ

గీ॥ .,కడిది,దగఁదున్నఁగాఁబడు .,కడిమి,యోజ|
 .నూరుచుచుమాటికిన్గడు .నోరుదెఱచి|
 .నాల్కయల్లాడుచుండఁగొ.నజడకదల|
 .సింగమేన్దులఁజంపడు.చేరువయ్య||

1

గీ॥ .మెండుగాఁబెరఁబడు తమ్మి.తూండ్లునిడుమ|
 .బడినమీలు- వెఱచిపాటు., తెలిపులుఁగులు||
 .కలిగియొండ్లొంటఁదాఁకు ,చే.గలమెకముల|
 .పోరుచేదట్టముగ ,రొంపి.మీఱుమడుఁగు||

2

గీ॥ .నురుఁగునఁగదలుపొడవగు .నోటిదొప్ప|
 .లెంతయుంబైకిఁజూపిన .యెఱ్ఱనాల్క-|
 .లెనసి-కడుడప్పిఁగుంది- నీ.టినివెదకుచు|
 .ఁగొండపల్లముఁగార్డున్న .,పిండువెడలె||

3

చ॥ .సొగసులనేనగించు.ఁదొలి.దొప్పన ,మంతదులన్దనండు-,రే|
 .లుగడుపుఁ,గూర్కులేక-పొర.లున్-నగరిల,బోటతోడని||
 .మ్మగమొగమోటమిన్బలుకఁ .బోవునెడన్దడఁబాటుఁజెందిత|
 .ప్పగననిపేర్లుఱిచ్చవడి.పొందుచునుండెడుస్థిగు నెంతయ||

4

TIMIDITY

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. III.

Alas, what danger will it be to us.
 Maids as we are to travel forth so far,
 Beauty provoketh thieves sooner than gold. 1

CORIOLANNS

Act. I. Sc. III.

But had be died in the business,
 madam, – how then ?

HENRY VI PART II

Act. III. Sc. II.

Upon the eye-balls murderous tyranny
 Sits in grim majesty to fright the world. 5

KING GOHN

Act. III. Sc. III.

I had a thing to say,—but let it go :
 The sun is in the heaven, and the proud day,
 Attended with the pleasures of the world
 Is all too wanton and too full of gawds
 To give me audience : if the midnight bell
 Did, with his iron tongue and braven month,
 Sound on into the drowsy ear of night :
 If this same were a churchyard where we stand.
 And thou possessed with a thousand wrongs;—
 Or if that surly spirit, melancholy.
 Had backed thy blood, and made it heavy thick ;
 Which, else, runs tickling up and down the veins
 Making that idiot, laughter, keep men's eyes, 4

భ యా స క ర వ ము

గీ॥ .అకటనునకి కేమి .యాపకల్లునో!

.యంతదవ్యసడుచు నపుడు- మనము!

.పడుచుకన్నియలము- బంగాచకన్నదొం!

.గలనురేచు, సోయ. గంలువడిగ.

1

వ॥ .కాని-యతఁడాపనిలో నుడిసినచోనమ్మాచుపుడెట్లు॥

2

ద్వి॥ .నీకనుపాపల నెలకొనివృత్తు!

.భీకరకౌర్యము. రివం, వెగడింక.

3

నీసమాలిక—

.నేజెప్పనలయ ను. నీకొక్క, మంగతి-

.యొనఁబోనిమ్మని- .యాననునా

.ప్రబోద్ధు నెలయ నుంజె- .ప్రగ్ వివసట్టి

పగలు. కూడుకొని జగము. వేడుకలనా!

.మిగులభోగంబున .విక్కిలిడాబున

మిం చెడునన్నా ల. కించుట కేము!

.యలనడిరేగడి .యాచుతనంబున

.నాలుకతోడ త .స్మృతి ను చూచు

~~~~~

And strain their cheeks to idle merriment.
.A passion hateful, to my purposes —;
Or if that thou couldst see me without eyes;
.Hear me without thine ears, and make reply,
Without a tongue. using conceit alone,
Without eyes, ears, and harmful sound of words,—
.Then, in despite of brooded-watchful day,
.I would into thy bosom pour my thoughts.—
But ah, I will not :—

4

MEASURE FOR MEEASURE— *Act III. Sec. 1.*

Ay, but to die, and go we know not where !
To lie in cold obstruction, and to rot ;
This sensible warm motion to become

.నిత్తడినోటితో . నెంతయుంగున్న
రా.తిరిచెవిలోపల. మొ.రసెనేని

.మనమున్నచోటు. స.మాధిమా నేనియు
.నీకుఁదప్పలువేయి. నెగడెనేని
.యటుగానియెడ. నాదు. రాగహభూతము.
.పిత్తద్వరమసీదు. నెత్తురును !.

.బెట్టిచిక్కనఁజేసి. నటన. నేనిచో.
.గి.లిగింత. నాళ్లకు . సలిపియది
.పర్విడునెగదిగ. బ్రజల నేత్రంబుల
.విప్పెడునట్టులా వెఱి. నగవు
.నొసరించుచున్ . మఱి. యాను.

.వారిబుగ్గలన్ . సోమరివేడ్కను. జొన్ననట్టి
.గుణమునా. పూనుకల. కుంగిట్ట.
దదిగాక. కన్నులులేకీవు . నన్నజూచె
.దేని యాలించెద. వేని వీనులులేక.
.నాల్కలేక. బదులు. పల్కెదేని

.యూహమాత్రమె యుప. యోగపర్చుచు
గనుల్ . సెవులుకీడ్పల్చు. ను. దువులసద్దు
.నెదసియుండెదవేని నీ. యె. డఁదలోన
.బోయుదున్నెను నాతల. పుల. సకలము

.మిగులఁగనిపెట్టుచుండునీ. పగటియందు
.నై న. గానియటులేయ . నహహ నేను.

నీ॥ .సరొకానిచచ్చుట. మఱియు. బోవుటయెట. కో.
తెలియఁగ నేర. ముంట. పేరు

A kneaded cold; and the delighted spirit
To bathe in fiery floods, or to reside
In thrilling regions of thick ribbed ice;
To be imprisoned in the viewless winds
And blown with restless violence round about
The pendant world; or to be worse than worst
Of those that lawless and incertain thoughts
Imagine howling;— it is too horrible
The weariest and most loathed worldly life,
That age, ache, penury and imprisonment
Can lay on nature is a paradise
To what we fear of death.

.కొసనచలువ నెత్తుటన - మఱిములుగుట -

.మెలకువగల వెచ్చ, మెయిసిడిచిన!

.ముద్దయగుట - మోద, ముంబొంకియెంతయు -

.సనవరతమునున్న - యట్టి, కీర్తి

.డిగ్గియెల్లం, దాన, మోదము, కొలుడు

.పా.టిం చెడుదిశసరి.మించు బు

.పై నెకొనుటయన - గానిసించు

.గాడ్పు.లంజెటవోయి వి.క్కావంగుగ

.వడితోడనుగులా.డెన.జగమునకు

.జు.ట్టునెగురంగొట్టుట.మటము - లేక!

.హద్దుమీయి మెమటి.యెటమరతీట,ని

.తలపులనుకొనెడు.దానికన్న!

.నెక్కువయిదుముల.బొక్కుట - యిదికడు

.గోరము - ముదిమినొ.గులును లేమి!

.బందిమఱియు మనల - నందించిబడలిక!

.చీదటలనుమిగుల.జేయునట్టి

.యీబ్రతు కెయరయగ.నెంతయమేలగు!

.జచ్చిపొందెడు.నగ,చాట్లకన్న!

భ యా న క ర స :

గ్రీవాభంగాభిరామంముహూరసుపతతిస్యందనేబద్ధశృప్తిః
 పశ్చాత్తేనప్రవిష్టశ్శరపతసభియాభూయసాపూర్వకాయమ్।
 దర్భైర్థరథానలీఢైఃశ్రమనివృతముఖభ్రంశిభిః కీర్ణవర్షా
 పశ్యోదగ్రస్తుతత్వాద్వియతిబహుతరస్తోకమార్వాన్యంప్రయాతి॥ 1

అమ్మో-సశిశనేఅసింభముగ్ధదోణోమాలిలంఉజ్జిత
 వలిణంమేమహులిగో ఆహివట్టణ-హలాఃరితైల
 హమంశమిణాదువిగ్నేదేణ దుట్టమహులరేణ
 పడిహూఁదిమణం-ణపసోదుట్టోవిరమది-తాలణ
 దోగమిస్సం-కహంశనోవిమంతణసరది।

2

ముంచమం-అజూపసఆసంగ చ్చమ్మి॥

3

వె అ పు

ఉ॥ . వెంబడుచేరు-వంశమెడ. నెట్టి పా,నింబొరి-నాచు-నమ్ముపై ।
 .నింబడునంచు నెద్దలకు .నిన్వే-మంగటి మేనుకుంచు-బొం ।
 .తంబలుపున్నగంబు తను.డ.బ్బసు.డయ్యచు నోరువిప్పి-యే ।
 .గుంబరికిం మమూదిగువ.గొద్దిగ మెండుగమింటదాటులన్. 1

వ॥ చెలీ-నీటిపోతెన్దలలి- జొజ్జిన్విడిచి-తొమ్మదనామోము నెదుర్కొ-
 నుచున్నది- చెలులారా యాచెడ్డశుమ్మద విడుము పెట్టంబడున
 న్నాపాడుడీ- యాతుంటరియగాగనున్నఁడు కనుకనొండుచోకికే
 గెదను- ఇకనె-ట్లచటికిఁగూడ నన్వెంబడించుచుండెడిన్. 2

నన్ను విడువునుమ్మ నొద్దకుబోయెదను. 3

అ ద్భు త ర స :

మందఃకవియశఃప్రాప్తి గమిష్యామ్యుపహాన్యతామ్।
ప్రాంసులభ్యేఫలేమోహాదుద్బాహురినవామనః। రఘునంశేన.

శ్లో॥ 3. 1.

ఆకారసదృశప్రజ్ఞః ప్రజ్ఞయాసదృశోగమః।
ఆగమైస్సన్యశోరంభః ఆరంభసదృశోదయః॥

శ్లో॥ 15. 2.

శరీరసాదాదసమగ్రభూషణా।
ముధేన సాలక్ష్యతలోద్రపాండునా।
తసుప్రకాశేనవిచేయతారకా।
ప్రభాతకల్పాశశినేవశర్వతీ॥

స. 3. శ్లో॥ 2. 3

దినేషు గచ్ఛత్సునితాంతపీవరం।
తదీయమానీలముఖం స్తనన్వయమ్।
తరశ్చకారభనురాభినీలయో।
స్సుజాతయోః పంకజకోశయోశ్శ్చియమ్॥

శ్లో॥ 8. 4

తమంక మారోప్య శరీరయోగజైః।
స్సుఖైర్నిషించన్తమివామృతంత్యచి।
ఉపాంతసమ్మాలితలోచనోన్మృష।
శ్చిరాత్సుతస్వర్భరసజ్ఞతాన్యయాః॥

శ్లో॥ 26. 5.

రఘుర్భృశంపక్షసితేనతాడితః।
 పవాతభూమాసహసైనికాశ్రుభిః।
 నిమేషమాత్రాదవధూయతద్వ్యధాం।
 సహోత్థితస్సైనికహర్షస్సవైః॥

శ్లో॥ 61. 6

కులేనకాంత్యావయసానవేన।
 గుణైశ్చైత్యైర్విసయప్రధానైః।
 త్వమాత్మనస్తుల్యమముంవృణీష్వ।
 రత్నంమామాగచ్ఛతుకాంచనేన॥

స 6. శ్లో॥ 79. 7

ఆలోకమార్గం సహసావజంత్యా॥
 కయాచినుద్వేష్టనవాంగమాల్యః।
 బద్ధుంవసంభావిత ఏవతావ।
 త్కరేణరుద్ధోపిచకేశపాశః॥

స 7. శ్లో॥ 6. 8

విలోచనం దక్షిణమంజనేన।
 సంభాన్యతన్యంచితనామనేత్రా।
 త్తథైవనాతాయనసన్నికర్షం
 యచిహాశలాకామపరావహస్తీ॥

శ్లో॥ 8. 9

తౌరాఘనంవృష్టిభిరాపిబన్ద్య।
 నాశ్యోనజగ్మర్విషయాన్తరాశి।
 తథాహి శేషేన్ద్రియవృత్తిరాసాం।
 సర్వాత్మనాచక్షురివప్రవిష్టా॥

శ్లో॥ 12. 10

నృపతేఃప్రతిషిద్ధమేనతత్కృతవాన్స్పృకిరథావిలంఘ్యయత్।
 అసధేపదమర్చయన్తిహిశ్రుతవంతోపిరజోనిమాలితాః॥

11

గీ|| . ఎడఁదనద్దానిచేఁ గొట్టఁబడిరగుండఁ |
 . మొనకనులనీటితోడుత. న్బుడవఁబడినయె |
 . సరకుఁగొనకా, నొగులునిము. సంబులోనె |
 . హా, శిఁగను, దళముల. రొదతోడలేచె.

గీ|| . కొలముచేవన్నె చేతనుఁ. గ్రొత్తయూడఁ |
 . న-నడఁకువ మొనలగునాగొ. నలము చేసె |
 . నీకుసరియగునాతనిన్ . బెండ్లియూడఁ |
 . రతనము, పసిండితోడుత. జతపడు, నని.

7

గీ|| . తురితముగఁగిటికీదారి . కరుగుచున్న |
 . యొక తెచ్చే జేయిచేతఁబట్టుకొనఁబడియు |
 . జుట్టువిడిపూలురా లేడు-నట్టిజుట్టు |
 . స, రకుఁగొనఁబడదంతలోఁ. దు, అమఁబడఁగ ||

8

గీ|| . కాటుకింకొకరిత కుడి. కంటఁబెట్టి |
 . యెడమచూపునకిద్దాని. నిడుటమాని |
 . కడువడిగ , జాలకట్టచెం. గటికీమిగుల |
 . జో, క మై నేగు దెంచె, స. లాకఁబెట్టి.

9

గీ|| . రా, గవుందమకన్ను లఁద్రావుచెలులు |
 . సలుపలేకుండి, రొండు ప. ను లేవియైన |
 . వినికి మొదలగు వారిత. క్కిన, చెయిదము |
 . తెల్లఁజూపునఁజొరఁబడి. యెన్ని జముగ.

10

గీ|| తేని కేదితగదొ. దానినాయె, కిమిఁడు |
 . చెలఁగిహద్దుమిఁజి. సలిపినాఁడు |

11

.తప్పరావచ్చును. జోక్యం ప్రాచీన, హవరు।
 .అయ్యు, రాయనమన నడవనవారు.

11

గీ॥ .ననుపద కౌమారము. సమస్తమిదిగో।
 .నొకప్పుడు కౌమారమును
 .నొకప్పుడు కౌమారమును. నొకప్పుడు మద్యము
 .పైతృనామమును. పైతృనామము.

12

గీ॥ .ఒక్క-మూలములు. నొకప్పుడు మద్యము।
 .లింగము. తత్త్వము. మింగుములు।
 .బొట్టు. బొట్టు. బొట్టు. బొట్టు. బొట్టు. బొట్టు।
 .పై. పై. పై. పై. పై. పై. పై. పై. పై. పై.

13

గీ॥ .కినియె. చచ్చిననొకప్పుడు. లనుకొడుకులు।
 .గవలము. నుమితం. మింగుములు।
 .తోడినొకప్పుడు. దొడ్డు. మొట్టె।
 .మేటియ నొకప్పుడు. గాంచిన. నాటిమీలు.

14

గీ॥ .ఒకప్పుడు. నొకప్పుడు. మింగుములు।
 .గవలము. నుమితం. మింగుములు।
 .మొట్టె. నొకప్పుడు. మింగుములు।
 .పున్నమి. నొకప్పుడు. మింగుములు.

15

గీ॥ .అపరీతము. నొకప్పుడు. మింగుములు।
 .గోరుకొ. నొకప్పుడు. మింగుములు।
 .మింగుము. నొకప్పుడు. మింగుములు।
 .మింగుము. నొకప్పుడు. మింగుములు।

16

ఇతస్తతశ్చవై దేహీ మన్వేష్టంభర్తృచోదితాః।

కపయశ్చేరురాత్తస్య రామస్యేవమనోరథాః॥ శ్లో॥ 59. 17

ప్రవృత్తానుపలబ్ధాయాం తస్యాఃసంపాతిదర్శనాత్ ।

మారుతిస్సాగరంతీర్ణ స్సంసారమివనిర్మమః॥ శ్లో॥ 60. 18

దృష్టావిచిన్వతాతేన లంకాయాం రాక్షసీవృతా।

జానకీవిషవల్లీ భిః పతేతేవమహశాపధిః॥ శ్లో॥ 61. 19

ప్రత్యభిజ్ఞానరత్నంచ రామాయాదర్శయత్కృతీ।

హృదయంస్వయమాయాతం వై దేహ్యైశవమూర్తిమత్ ॥ శ్లో॥ 64.

పై షాస్థలీయత్రవిచిన్వతాత్వార।

భృష్టంసుయానూపుర మేకముర్యామ్॥

అదృశ్యతత్వచ్ఛరణారవింద।

విశ్లేషదుఃఖాదివబద్ధమానమ్॥

స 13. శ్లో॥ 23. 21

ఏతద్గిరేర్మాత్యవతఃపురస్తా।

దావిర్భవత్యంబర లేఖశృంగమ్॥

గీ॥ .,ఒడయచేతనుఁబంపగాఁ .బడినకోఁతు|
 .లిచటనచటనునై దేయి .నమకుటకయి|
 .,త్రిప్పటన్నడుచుండిరెం .తేనియిడుమ|
 .,గుండుచుండిననీ, రాము.కో ర్కెనఁగ.

17

గీ॥ .,హనుమయా పెనయిన.యనికియు,నంపాతీ|
 .,దరిసెనంబువలన .నెఱుఁగఁబడఁగ|
 .దాఁటిపోయెనొకట .మేటిమున్నీటిని|
 .,దగులుజొఱువాఁడు .,తగులమువలె॥

18

గీ॥ .చూడఁబడియెరక్క. సులఁ, బొందునంబడి|
 .నట్టి,జాసకి-తను.న,రయచున్న|
 .వానిచేత-చినముఁ.బరఁగించుతీఁగెల|
 .గలసియున్న,శీవ.గట్టమాడ్కి.

19

గీ॥ .మఱియఁదనదుపనిని. నెఱవేర్చుకొనియాతె|
 .డానవాలురతన.నుప్పగించె|
 .ద,విలిరామునకునుఁ.దనయంతమాపును|
 .బొందినచ్చునీత.డె,ందమువలె.

20

కం॥ ఇదియచ్చోటెచ్చటని .నెదకెడునాఁటఁ
 బడియె.నీయడుగుండ|
 మ్మిదొ,ఱఁగు,కతనన్వనటం| .బొ,దవినటాలు
 నొక్కయందె.మూఁగతనమునన్.

21

గీ॥ .ముందఁ,దోఁచుచుండె.మొ,యిళులొరయచునీ|
 ,మా లెమంతమనెడు.మ,లఁగలకొన|

సవంపయోయత్రఘనై ర్మయాచ।

త్వద్విప్రయోగాశ్రమమవివృష్టమ్॥

శ్లో॥ 26. 22

త్వయాపురస్తానకయాచితోయః।

సోయంవటశ్శ్వానుఃకతిప్రతీతః।

రాశిర్మణీనామినగారుడానాం।

సపద్మరాగఃఫలితోఽభాతి॥

శ్లో॥ 53. 23

అనంతరత్నప్రభవవ్యయస్య।

హిమంససౌభాగ్యవిశోపితమ్॥

ఏకోహిదోషోగుణసన్నిచాత్॥

నిరుజ్జితోఽకోకిరణేష్వివాహః॥ కుమారసంభవేఽ॥ శ్లో॥ 3. 24

తాంహంసమాలాశ్శరదీనగంకాం।

మహాపథీనామివాత్మభాసః।

స్థిగోపదేశానామదేశకాతే।

ప్రసేదిత్రప్రాప్తపజస్మనిద్యాః॥

శ్లో॥ 30. 25

పుష్పప్రవాళోపహితంయనిస్యా।

న్ముక్తాఫలంవాన్ముటపిదమన్థమ్॥

తతోనుకార్యాద్విశదస్యతస్యా

స్తామౌష్ఠ్యపర్యంతమచేస్మితస్య॥

శ్లో॥ 44. 26

స్వదేణతస్యామమృతమ్రేవ।

ప్రజల్పితాయామభిజాతవాచి।

అవ్యసృపుష్టప్రతికూశబ్దా।

శ్రోతుర్వితంత్రీనితాడ్యమూనా॥

శ్లో॥ 44. 27

.క్రొత్తనీరెచట,నొ.కొటమబ్బుల-న్నిన్ను!

.నెడయునాదుకనుల.విడువఁబడియె.

22

గీ|| .మునుపునీచేత వేడఁబ.డెనెదియదిది!

.చా,మయనునట్టి,వాడిక. జనెడుమట్టి!

.పండులన్నిండికెంపుల.మె,ండుకొన్న

.గరుడపచ్చలప్రహవటు. మెఱయుచుండె.

23

గీ|| .కొ,లఁదికిన్మీఱినరతన.ములగనియగు!

.దేనికిన్మంచుసొగసు,గు.దింపలేదు!

.దోసమొక్కటెన,గొనముల.రాసిలోన!

.మునుఁగు-మచ్చ, వెన్నెలతేని.మినుకులవలె.

24

గీ|| .వే,ల్పుటేటిఁగా,ర్తుదనంచ.చాల్వలవలె!

.రేయిఁబె,న్మందునద్దానిచాయలట్ల!

.మిగులఁజూతుకై సబుద్ధింగ .లిగినయాపె!

.నెల్పితఱిదొ,లిబామువి.ద్దియలుపొందె.

25

గీ|| .ఇ,గురులోననునుపఁబడు.నేనిపువ్వు!

.పనడమునముత్తియముతాపఁ.బడినయెడల!

.నప్పుడాపెకెమ్మొవియం.దలరునచ్చ!

.చిఱునగవునకుఁబోలికఁ.జెందవచ్చు.

26

గీ|| .తీయపల్కులుగల్గునా.తీఁగెఁబోడి!

.యెంతయుంబాటకైయె,లుఁ.గెత్తినపుడు!

.వినెడువారికిసుతిచెడు.వీణియవలె!

.మినులఁగోయిలకూఁతగూ.డ వెగటగును,

27

ప్రవాతసీలోత్పలనిర్వి శేష।
 మధీరవిప్రేక్షి తమాయాతాత్మ్యాః।
 తయాగృహీతంసుమ్మగాంగనాభ్యః
 స్తతో గృహీతంసుమ్మగాంగనాభిః॥

శ్లో॥ 46. 28

నర్వోపమాద్రవ్యసమీచ్ఛయేన।
 యథాప్రదేశంవినివేశితేన।
 సానిర్మితావిశ్వస్పృజాప్రపయత్నా।
 దేశస్థసౌందర్యదృష్టయేన॥

శ్లో॥ 19. 29

శామ్యేత్ప్రత్యపకా రేణ।
 నోపకా రేణదుర్జనః॥

స 2. శ్లో॥ 40. 30

తస్మిన్ను పాయాస్స ర్వేనః క్రూరేప్రతిహతక్రియాః
 పిర్యవంత్యోషధాసీవవికారే సాన్నిపాతకే॥

శ్లో॥ 48. 31

ప్రయోజనాపేక్షితయాప్రభూణాం।
 ప్రాయశ్చలంగౌరవసూశ్రితేషు॥

స 3 శ్లో॥ 1 32

వర్ణప్రకరేనతికర్ణికారం
 ధునోతినిర్గంధతయాస్మచేతః।
 ప్రాయేణసామగ్ర్యవిధౌగుణానాం।
 పరాజ్ఞుభివిశ్వస్పృజాప్రవృత్తిః॥

శ్లో॥ 28. 33

అలోకసామాన్యమచింత్యహేతుకం।

గీ|| .బలుక,రువలియందలిన్లు.కలువమాడ్కి-
 .వెలయుచుండెడువార్గంటి.బెదురుచూడ్కి-
 .యాఁడుజింకలనుండియా.చే,డెగొనెనొ-
 .యాపెవలస నేర్చుకొనెనొ.యాఁడులేళ్లు.

28

గీ|| .ఒప్పుఁగాఁదగుతావుల.నుంచబడిన!
 .సా,టిదినుసుగమిఁబలు.జ,తనముమొంద-
 .నలువబడియెనా నెలఁదాక.నలువచేత-
 .నొ,కటఁగలసా,రుఁజూచుకో.రికననంగ.

29

ద్వి|| .కడుదుండఁగీడుచ.క్కఁబడఁడు నేలు-
 .గె,డఁగూర్చుటన్మాటు .కీడునఁగాని.

30

గీ|| .వీ,నరములయ్యెమాచేయు.వె,రవులెల్ల-
 .వై,శమెంతయఁగూళచేకా.వానియెడల-
 .సారెసారెకుఁజెలరేగు.జ,న్నియందు-
 .మంచినత్తువుఁగలిగిన.మందులవలె.

31

ద్వి|| .పనికావలసినప్పు.ప,జలకుగా,ర-
 .మ,నుఁగులయెడఁగ,ద.లాడుదఁలుచుగ.

32

గీ|| నిండువన్నియఁగలిగియుఁ.గొండగోఁగు-
 .తావిలేకున్కిచేతడెం.దమునొగిల్చె-
 .తర్చుగగొ,నములన్నియఁ.గూర్చుపట్ల-
 .పెడమొగంబిడువేలుపు.పెద్దనడత.

33

ద్వి|| .క,తముతెలియబడ.కజగములో,న-

ద్విషంతినుందాశ్చరితమ్మహాత్మనః

స 5. శ్లో || 74. 34

అపమేఘోదయః నర్మ మదృష్టకుసుమంఘః మౌ

అతర్కి-హోపపన్నంవో దర్శనంప్రతిభాతివే || సరి. శ్లో 53 35

మూఢంబద్ధమివాత్మానం హైమిభూతమివాయనమ్ |

భూమేర్దినమివారూఢం సుస్యేభవదనుగహాత్ || శ్లో || 54. 36

అంగుళీభిరినకేశసంచయం |

సన్నిగృహ్యతిమరంమరీచిభిః |

కుష్మలీకృతసరోజలోచనం |

చుంబతీవరజనీముఖంశశీ ||

స 8. శ్లో 63. 37

రక్తభావనుపహాయచంద్రమా |

జాతవనపరిశోధమంశలః |

విక్రియాసఖలుకాలదోషజా |

నిర్మలప్రకృతిషుస్థిరోదయా ||

శ్లో || 65. 38

ఉన్నతేషుశశినఃప్రభాస్థితా ||

సమునంప్రశయపరినిశాతమః |

నానామూర్త్యునాదృశీప్రకల్పితా |

వేధనాహిగుణదోషయోర్గతిః ||

శ్లో || 66. 39

.వతులేనిపెద్దన.వ్వడి .నల్వతెగడు. 34

గీ|| .కారుమబ్బగమ్మ.కియెగురిసెడువాన।
 .పువ్వుకానరాం. పొడముపండు।
 .తలఁతుమొరల్లియి.దిరిసెనమిచ్చుట।
 .నొర-నాకునొర.నట్టికోక్కె. 35

గీ|| .నట్టిమొద్దుతెల్లి.బడసినచందాన।
 .నొర-యినుముంగ.కెనకిరగి।
 .బువినవిడచినేను.న.పిక్కెనల్లెంతు।
 .ననుగురించిమీద. నెనరువలను. 36

గీ|| .కురుల,గుంపునేళ్ల.వె.రపున- మిన్నుల।
 .జేలువుమొఱసిరుల.దొలగెద్రోసి।
 .మొగడు,తమ్మిచూడ్కి. నెగడురేయిమొగంబు।
 .క,డలి నెన్నముద్దు.లిడెడుమాడ్కి. 37

గీ|| .త,మ్మిపగతుఁజెట్ట.దనమునువిడనాడి।
 .క,రము,సుద్దరూపు.గలిగెను-దతి।
 .నేగినొదవుమొద్దు.చలగదాతిరముగ।
 .నచ్చమా,గొనంబు.నందా,పడల. 38

గీ|| .చందురు వెలుంగు,మిట్టల.యంగునంజె।
 .మాపుచీకటివల్లంబు.ప్రపాపుడవితె।
 .దమకుదగినట్టిగొనముదో.నములనడత।
 .నిక్కముగ,దమ్మిచూలిచే. నె,రపబడియె. 39

సుకాంత కాంతామణితానుకారం।

కూజంతమాఘూర్ణితరక్తనేత్రమ్।

ప్రస్ఫురితోన్నమ్రవిసమ్రుంతం।

ముహూర్ముహూర్నంచితచారుపుచ్ఛమ్।

విశృంఖలంపక్షతీయగ్మమీషం।

ద్వధానమానందగతిమ్మదేన।

శుభ్రాంశువర్ణంజటిలాగ్రపాదం।

మితస్తతోమండలకైశ్చరంతమ్।

రతిద్వితీయేనమనోభవేన।

ప్రహదాత్సుధాయాఃప్రతిగాహ్యమానాత్।

తంవీక్ష్య ఫేనస్యచయంనవోత్థం

మివాభ్యనందత్ క్షణమిందుమాళిః॥

స 9. శ్లో॥ 2-3-4 40

అహేతుహాసచ్ఛురితాననేందుం।

ర్గ్రహాంగణక్రీడనధూళిధూమ్రైః।

ముహూర్వదన్కించిదలక్షితార్థం।

ముదంతయోరంకగతస్తతాన॥

స శ్లో॥ 43. 41

భవంతి నాచోనసరేప్రయుక్తా।

ద్రువంఫలావిష్టమహోదయాయ॥

స 12. శ్లో॥ 43. 42

వీచీక్షోభస్తనితవిహగ్రశేణి కాంచీగుణాయాం।

స్సంసర్పంత్యాఃస్థలితసుభగం దర్శితావర్తనాభేః।

నిర్వింధ్యాఃపథిభవరసాభ్యంతరస్సన్నిపత్య।

స్త్రీణామాద్యంప్రణయవచనం।

విభ్రమోహిప్రియోషు॥ మేఘసందేశే॥

స. 1 శ్లో॥ 29. 43

నీ|| .కూ,టమి,న్మానిసి .కుత్తుకనొడ వెడు
 .ను,లివటుముద్దుగఁ.బలుకుదాని|
 .నెంతయుఁదిరిగెడు.నెఱ్ఱకన్నులదాని-
 .బొలపుగఁగ్రిందుమీఁదూలకుఁజూప
 .బడుగొంతుఁగలదాని- .మడిచెటతోఁగఁ
 గ.ల్గినదాని-సంకెల.లేనిదాని|
 .సుంతఱ్ఱక మొదళ్ల .జోడు వెలయుదాని-
 .మత్తునహాయిగ .మలయుదాని|
 .చందురుని,దాలలరుదాని-.జడల గట్టు|
 .కొనయడుగుదాని-ఁబ,ల్లటీ.ల్లొనెడుదాని|
 .ద్రచ్చఁబడుపాలనుర్దు,వి.తమగుదాని|
 .గని,చిటికనంతసిలెబుడు.తనెలతొల్పు.

40

గీ|| .క,తములేనినగు మొ.గంబు,జాబిలి-నింటి|
 .ముంగిటాటనంటు.బుగ్గిచాయ|
 .మాటికించుకంత.మాటాడుచెద్దియో|
 .వారి,హాళిఁ బెంచె.జేరితొడను.

41

ద్వి|| .తగిన,యదానువే,చి.తగిలించుమూట|
 .లగుని,క్కువముగమే.ళ్లమరుపెం,పునకు.

42

గీ|| .తె,రలునల్మోయుపిట్ట,బం.తి, మోనినాల్లు|
 .నే,రుపడుసుడిబొడ్డుతో.జాతినడుచు|
 .వ,ంకచవిఁగొనుమాత్రోవ-ఁ.బ,డతులతోలి|
 .వలుపుపలుకుమగలఁగద.వారిహాయిలు.

43

జ్ఞాతాస్వాదోవివృతజఘనాం కోవిహతుంసమర్థః శ్లో॥ 45. 44

కేవానస్యఃపరిభవపదంనిష్ఫలారంభయత్నాః ॥ శ్లో॥ 58. 45

కాంతోదంతస్సుహృదుపనతః।

సంగమాత్కించిమాపః c

స 2. శ్లో॥ 39. 46

నన్వాత్మాసంబహువిగణయన్నాత్మనై వావలంబే।

తత్కల్యాణిత్వమపినితరాంమాగమః కాతరత్స్వమ్।

కస్యాత్యంతంసుఖముపనతం దుఃఖమేకాంతతోవా।

నీచైర్నచ్చత్యుపరిచనశా చక్రనేమిక్రమేణ॥ శ్లో॥ 49. 47

ప్రత్యుక్తంహప్రణయిషుసతామిప్సితార్థక్రియయైవ॥ శ్లో॥ 54. 48

కేషాంవస్వాదభిమతథలా ప్రార్థనాహ్యుత్తమేషు॥ శ్లో॥ 65. 49

పటుతరదవనాహోచ్ఛృష్క సస్యప్రహోహః।

పరుషపవనవేగోతి సంశుష్కపర్ణాః।

దినకరపరితాపక్షీణతోయస్సమన్తా।

ద్విదధతిభయముచ్చైర్వక్ష్యమాణావనాన్తాః।

ఋతుసంహరే స॥ 1 శ్లో॥ 22. 50

జ్వలతిపవనవృద్ధఃపర్వతానాందరీషు।

51

ద్వి|| .పసయెఱింగినవాఁడె. వఁడువిడవఁగలుగు|

.దినమొలతోనున్న. తేఱియఁబోడి.

44

ద్వి|| .కొఱగానిపనిఁబూను. కొన్నట్టివారె

.వరునిక్కముగనవ్వు. పాలుగాకుండ్రు.

45

ద్వి|| .చెలివలనఁదెలియు. చెలువునిమాట|

.క,లయిక్కంఁజెనుఁగ,డమయొక్కింత.

46

గీ|| .బిట్టుతలపోసినాయంత. దిట్టనైతి|

.బున్నియముకలదాననీ. వున్వెఱవకు|

.స,తమ-,సుక-మెవనికయిన-. వె,త-దె,స-,కలు|

.కమ్మివలెఁగిందుమీఁదనై. క,డచుఁగాని.

47

ద్వి|| .బలుమంచివారలు. బదులువాకొనుట|

.యడుగువారికిఁగోర్కె. యందించుటకద.

48

ద్వి|| .ఏవారికోరిక. లీడేఱకుండు|

.వా,విరిమేలైన. వారలయందు.

49

గీ|| కారుచిచ్చునఁగ్రాఁగిన. పైరుమొల్క|

.లెక్కుఁజొగాలికెగరెడు. నెండుటాకు|

.లెండకింకిననీళ్లులె-లెడలఁగల్గి|

.యడవులెత్తునఁగన్నడి. యడవుగొలుపు.

50

గీ|| .మెట్టపల్లంబులన్గాలి. మీఱిమండు|

స్ఫుటతిపటునినాదైః శుష్కవంశస్థలీషుః
ప్రసరతితృణమధ్యేలబ్ధవృద్ధిఃక్షణేన
గ్లపయతిమృగవర్గం ప్రాంతలగ్నోదవాగ్నిః

శ్లో॥ 52. 51

నితాంతసీలోత్పల పత్రకాంతిభిః
క్వచిత్పభిన్నాంజనరాశిసన్నిభైః
క్వచిత్సగర్వప్రమదాస్తనాభైః
సమాచితంవ్యోమఘనైస్సమంతః॥

స 2. శ్లో॥ 2. 52

ప్రభిన్నవైడూర్వనిభైస్తృణాంకుర్లైః
సమాచితాప్రోత్థితకంగలీదలైః
విభాతిశుక్లేతరరత్నభూషితా
వరాంగనేవక్షితిరింద్రగోపకైః॥

శ్లో॥ 5. 53

పయోధరైర్భీమగభీరాన్వనైః
స్తడిద్భిరుద్వేజితచేతసోభృశమ్
కృతాపరాధానపియోసితఃప్రియాన్
పరిష్వజంతేశయనేనిరంతరమ్

శ్లో॥ 11. 54

వివత్రపుష్పాం నలినీ నమత్సుకా
విహాయఃభృంగాశ్రుతిహారిన్వనాః
పతంతిమూఢాః శిఖినాంప్రసృత్యతాం
కలాపచక్రేషునవోత్పలాశయా॥

శ్లో॥ 14. 55

కాశాంశుకావిశచపద్మమనోజ్ఞవక్త్రా
సోన్మానహంసరవనూపురనాదరమ్యా
అపక్వశాలిరుచిరాతనుగాత్రయష్టిః

౯. బెనురొదలఁ, గ్రాలు నెండిన. వెదురుపొదల

౯. గడ్డిదిరుగునొ. క్కు. - మ్మడి. స్త. శినునంగి

. ౯. డఁగగిలికాగుచిచ్చు. మె. గములఁ, గలఁచు.

51

గీ॥ . ఉ. రవు. కఱికల్యయాకు. డా. లొ. ట. . మిన్ను

. ముక్కలొమసిగుప్పరం. గొక్క వోచి

. నొ. కొటనిండునూలాలుచం. టికొన వాయ

౯. గలుగుమబ్బులనిందంచా. గ్రమ్మఁబడియె.

52

గీ॥ . తునకతా. పిల్లి కన్నుర. తనమువంటి

. గఱిక మొలకల. వెలువడు. నరటియాకు

. ల. మయి. - నారుద్రపురుగుల. - నమరుఁబడమి

. తెలుపుకానితో. డులనొప్ప. చెలువనలెను.

53

గీ॥ . అ. డలుఁగొల్పుచుబిట్టుఱి. మెడుమొ. యిళుల

. మెఱపుల. న్నొయ్యలులుకడు. వెఱపుఁజెంది

. నేర మొనరించినట్టిపె. నిట్టులనైన

౯. కాగిలింతుకొందురుబిగి. గాఁబఱపున.

54

గీ॥ . త. మి. - నలరు తేకుఁదొఱఁగిన. త. మ్మి నెడసి

. చెవులకు హాయిగారొద. జేయుతేటు

. లాడు నెమళులపురికన్న. లందుఁబడెడు

౯. గొత్తకల్వాసచే దెల్వి. . గో. లుపోయి.

55

గీ॥ . తెల్లువలువ. - నెరవి. గియుతమ్మి మోము. - మ

. త్రిలు. తెలిపులుఁగురొద. మ. లి. యునందె

. పండినవరి బె. డఁగు. పల్చనిమ్మదీక్ష

ప్రపాప్తాశరన్న వనధూరివనూపరమ్యా॥

స 3. శ్లో॥ 1. 56

కాశై ర్మహాశిశిరదీధితి నారజన్యోః
హంసై ర్జలానిసరితాంకుముదైః సరాంసి
సప్తచ్ఛదైః కుసుమభారనై ర్వనాంతాః
శుక్లీ కృతాన్యూపవనానిచమాలతీభిః॥

శ్లో॥ 2. 57

చంచన్మనోజ్ఞశఫరీసనాకలాపాః
పర్యంతసంస్థితసి తాండజపంక్తి హారాః
నద్యోవిశాలపులినాంతనితంబభింగా
మందంప్రయాంతిసమదాః ప్రమదాగ్రవాద్య॥

శ్లో॥ 3. 58

మ్యోమక్వచిద్రజితశంఖమృణాలశౌరైః
స్త్యక్తాంబుభిర్లఘుతయాశతశఃప్రయాతైః
సంలక్ష్మ్యతేపవనవేగచలైః పయోదైః
రాజేనచామరవరైరుపవీజ్యమానః॥

శ్లో॥ 4. 59

మందానిలాకులితచాగుతరాగ్రశాఖః
పుష్పోద్గమప్రచయకోమలపల్లవాగ్రః
మత్తద్విరేఫపరిపీతమధుప్రసేకః
శ్చిత్తంవిదారయతికప్యసకోవిదారః॥

శ్లో॥ 6. 60

తారాగణప్రవరభూషణముద్వహన్తి
మేఘావరోధపరిముక్తశశాంకవక్త్రాః
జ్యోత్స్నాదుకూలమమలంరజనీదధానాః
వృద్ధింప్రయాత్యనుదినంప్రమలాదేవభా

. గూ డె, గారు. క్రొత్త. కోడలువలె.

56

గీ|| . నేలతెల్లు- రేయి. సెల- యేళ్ళనీళ్ళుల

. దె, లిపులుఁ గులు- కొలఁగు. వెలికిలువలు|

. వీ, టితితోట, గముల. విరజాజు- లేడాగు|

. పొన్నలడవులఁ దెలు. పుగనొనర్చె.

57

గీ|| . అందముగ నెగురు, పరిగి. య మొలనూళ్లు|

. , దండనుండినయంచము. త్యాగపెర్లు|

. నెడలుపలు నయసుకదిన్న. పిఱుఁదులుగల|

. యేళ్ళు, మ త్తెలుచెలులట్లు. మెల్లనఁజను.

58

గీ|| . వెండిసంకుఱుఁడు. వెలిచాయతో- నీరు|

. దొఱఁగి- పిన్నలగుచు- గ, రువలివడి

. నూర్ల కొలఁదిఁగదలి. త, ర్లుమబ్బుల- మిన్ను

సురటులవిసరఁబడు. దొరయటుం డె.

59

గీ|| . పిల్లగాలిఁగదలు. బె, డఁగుముంగొమ్మలు|

. పుపులఁదోఁచు లేత. చివురుతుదలు|

. తేంట్లఁగోలఁబడిన. తే నె. యూటలుగల్గి

. కొట్ట దెవనియెడఁదఁ, గో, విదారి.

60

గీ|| . మే, లిరి, క్క, తొడవుఁ. దాలిచిమబ్బుల|

. దొలఁగు, జావీలి మొగ. మలగుచుండ|

. వ, లి పె వెన్నెల వలు. వన్గట్టుకొని రేయి|

. పూటఁబూటఁబడుచు. పోల్కి నెడుగు.

61

నచందనంచంద్ర మరీచిశీతలం |
 నహర్మ్యపృష్ఠంశర దిందునిర్మలమ్ ||
 నవాయవఃసాంద్రణమారశీతలా |
 జనస్యచిత్తంరమయాతి సాంప్రతమ్ ||

స 5. శ్లో 3. 62

ద్రుమాస్సపుష్పాః సలిలంసపద్మం |
 స్త్రీయస్స కామాఃపవనస్సుమన్ధిః |
 సుఖాఃప్రదోషాదినసాశ్చరమ్యా |
 సర్వంప్రియోచాగుణంవసంతే ||

స 6. శ్లో 63

ఆకంపయన్కుసుమిణాఃసహకారశౌఖా |
 విస్తారయన్సరభృతస్యవచాంసిదిక్షు |
 వాయుర్వివాతిహృదయానిహరన్నరాణాం |
 నీహారపాతవిగమాత్సుభగోవసంతే ||

శ్లో 22. 64

ఇంద్రీయరేణనయనం ముఖమంబుజేన |
 కుండేనదంత మధరంనవపల్లవేన |
 అంగానిచంపకదలై స్సవిధాయవేధాః |

కాంతేకథంఘటితవాసుపలేనచేతః || శృంగారతిలకే. శ్లో 3. 65

సమాయాతేకాంతేకథమపిచకాలేనబహునా |

కథాభిర్దేశానాంసఖరజనిరర్థంగతవతీ |

తతోయావల్లీలా కలహమపితాస్మిప్రియతమే |

సపత్నీవప్రాచీదిసియమభవత్తావదరుణా ||

శ్లో 9. 66

శ్లాఘ్యంసేవకాష్ఠకామనశతం శ్లాఘ్యఃప్రచండాతపః |

కేశశ్లాఘ్యతరంసుపంకనిచంద్రశ్లాఘ్యోతిదాహోనలైః |

గీ|| .చందమామ,మినుకు.చల్వగందముగాని|
 .యచ్చమేడపాల.గచ్చగాని|
 .చలువతంపరువెద.చల్లుగాడ్పులుగాని|
 యిప్పుడు,పడయోదల.కింపుగావు.

62

గీ|| .తనరుఁబువులఁజెట్లు..తామరలన్నీరు|
 .కం,తుతోడ,నువిడ-కొమ్మతావి|
 .గాలి-సుకమా,నంబ..కడుహాయియాపడ|
 .లం-దమంతయనగు.నామనిఁజెలి.

63

గీ|| .మంచుపాటుచుచ్చమాయగ..నామనిన్
 .గొ,మరుగాలిమాని.కొమ్మలూఁపు|
 .నలుపుఁగోయిలపలు.కులపెంపుదెసలందు||
 .నీచునెల్లరిమదు.లా,ఁచికొంచు.

64

గీ|| .నల్లఁగలువఁజూడ్కి..నగుమోముఁదమ్మిచే|
 .మొ,ల్లచేతఁబల్లు..మోవిగురున|
 .గ,డమమేనుసంపె.గలఁజేసియా,బమ్మ|
 .చెలువతాతనెట్లు.సలిపెనడఁద.

65

గీ|| .ఎంతయన్బొద్దునకుమగఁ.జెట్లొరగా|
 .గడిచెనరఁగోయి-నకి..నాళ్లక,తఁతోడ|
 .బొ,లయలుకఁజె,ల్వపై నెను.దెలుపునంత|
 .నీ,తొలిదెసనవతివలె.నెఱ్ఱనయ్యె.

66

గీ|| .బడితెదెబ్బలునూగుమేల్..వాసియొండ|
 .క,స్తిన,యమ,దునుల-నగ్గి.కాల్పులెస్సె|

యత్కాంతాకుచపార్శ్వబాహులతికా హిందోలలీలాసుఖం।
 లబ్ధంకుంభవరత్వయానహిసుఖం దుఃఖై ర్విनाలభ్యతే॥ శ్లో॥ 10. 67

క్షరత్తుషారశీః రాః ప్రబుద్ధకై రవాన రాః।
 తతోజజ్జంభిరేక రాజగత్సు శార్వరీః రాః॥నలోదయే.న2.శ్లో॥53.68

మధుప్రపీయచాభవన్నతానతానతానతాః
 రమారమారమారమా కులేజనేత్రహలయా॥ శ్లో॥ 56. 69

స్వయోనిభిక్షిధ్వజసంభవానాం।
 శ్రుత్వానినాధంగిరిగహ్వరస్థః।
 తమోరిబింబప్రతినిబధానీ।
 వికాతికాంఠేపవనాశనాశః॥ రాక్షసకావ్యే. శ్లో॥ 9. 70

విక్రమోర్వశీయే.

ఆపిర్బూతేశశనితమసారిచ్యమానేవరాత్రి।
 రైశశశ్యార్చిర్చిరుతభుజ ఇవచ్ఛిన్నభూయిష్ఠధూమా।
 మోహేనాంతర్వరతమరియం లక్ష్మ్యతేముచ్యమానా।
 గంగాగోధఃపతనకలుషా గచ్ఛతీవప్రసాదమ్॥ 71

ఏషామనోమేప్రసభంశరీరా।
 త్పితుఃపడంమధ్యమముత్పతక్తనీ ।
 సురాంగనాకర్షతిఖండితాగ్రా।
 త్సూత్రంమృణాలాదివరాజహంసీ॥ 72

.నా, తిచనుకడబుజముతీఁ. గూఁతహాయి|
.వడయు దేనికడవ-లేదు-. పడక-, సుగము.

67

గీ|| .తొరఁగుచుండెడుమంచుతుం. పరఁగల్గి|
.మిగులఁగల్వల, తొగలను. మేలుకొల్పి|
.తొ, గలరాయనిచేతులు జగములంను|
.నేపుమీఱుచునుండెడు. నాపిదపను.

68

గీ|| .వె, ట్రినీళులనాయా, యు. విదల్కుదావి|
.వంగివంగక తార్మాఱు. వడకపోరు|
.కల్లుకతమునమిగులఁజీ. కాకువడిసె|
.వారల-మరుకలిమి-వెంత. వన్నెమించె.

69

గీ|| .గా, లిమేపరిపగ-, తన. కతముఁదిండి|
.పడగఛూళ్ల యురుము-ఁగొండ. పరియనుండి|
.యాలకించి-, చీకటిగొంగ. యచ్చునుచ్చు|
.దారియొచ్చుగుమ్మ-గొ. దన్నలిపెడు.

70

గీ|| చ,ందొ, డుమ-ని, రులెడయు కే. చం, దముగను|
.మాపునఁబొగఁదొఱఁగునగ్గి. మంటమాడ్కి|
.నీచెలువసా, మ్మఁబాయుచు. దో, చఁబడియె|
.గట్టొఱగుకలఁక నేఱు. గం, గవలెను||

71

గీ|| .చ, దల నెగురుచునీ వేల్పు. సానినాదు|
.డెందముగ్లాగుబల్కిమె. బొందినుండి|

72

అధవాతణలగ్గంవిఅజీసా అసలిలంణతస్సింరా!
అరహస్సంచిరంచిట్టిస్సగి త్తితక్కేమి!

73

ఆదర్శనాత్ప్రవిష్టా సామేసురలోకసుందరీహృదయమ్!
బాణేనమకరకేతోః కృతమూర్ధమనంధ్యపాతేన!

74

ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాధనవిధేఃప్రసాధనవిశేషః!
ఉపమానస్యాపినఖే ప్రత్యుపమానంవపుస్తస్యాః!

75

ప్రియవచనకృతోపియోషితాం!
దయితజనానునయోరసాదృశే!
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధాం!
మణిరినకృత్రిమరాగయోజితః॥

76

ఉష్ణాలుశ్శిశి రేనిషీదతితరోర్మూలాలవాలేశిభి!
నిర్భిద్యోపరికర్ణి కారముకులాన్యాలీయతేషట్పదః!
తప్తంవారివిహాయతీరనలినీం కారండవశ్శేవతే!
క్రీడావేశ్మనిచైషపంజరశుకః క్లాంతోజలంయాచతే.

77

అవధూతప్రణిపాతాః పశ్చాత్సంతప్యమానమనసోహి!

.త్రుంచఁబడినట్టికొనఁగల.తూఁడునుండి!

.యూఁడు రాయంచదారము.నోఁడునట్లు

72

వ॥ అట్లుకానిచోగడ్డిపోఁచందగులుకొన్న మంచునీరువలె

వానియందు రాచమంతనముతడవుండదసితలంచెదను.

73

గీ॥ .పచ్చవిల్లునితప్పిపో.వక తగిలిస!

.తూపుచేఁజేయఁబడినట్టి.తోపఁగల్గు!

.నాదుడెందంబులోపలన్బాదుకొనియె!

.గన్నయంతనెయావేల్పు-ట..న్నమిన్న.

74

క॥ తొడవులకుఁదొడవువేసం!

.బులచందంబునకువేస.ములచందంబో!

చెలికాఁడ-దానియందం!

.బలరా రెడురూపు-పోల్కి.యకాబోలికకుక,

75

గీ॥ .మగలవేఁడుకోలు.మక్కువకలుగక!

.మంచినుడులనైన.మగువలమది!

.కెక్కఁబోవదు-గుఱు. తెఱిగినవారికి!

.గల్గరంగుమాని.కంబుమాడ్కి.

76

చ॥ .ఉ,దుకున,కోడిజుట్టుపులుఁ.గుండెడుఁజల్లనిచెట్టుపాదునం!

.దెడఁబడఁజేసిగోఁగుమొ,గ. లెంతయలోననణంగుఁదేటి-బి

.ట్టుడికిననీటిఁశాసించను.నొడ్డునఁగల్గినదమ్మికంచ-నీ!

.రడిగెడుగూటిచిల్క,నగన.ల్లనాడుచునాటపట్టునన్.

77

గీ॥ .మంచియెడఁదఁగల్గు.మ,గువలు-మొక్కుల!

వివిధై రనుతప్యన్తే దయితానునయైర్మనస్విన్యః॥

78

పాదాస్తవవశశినస్సుఖయంతిగాత్రం।
 బాణాస్తవనమదనస్యమనోనుకూలాః।
 సంరంభయాక్షమివ సుందరియద్యదాసీ।
 త్త్వత్సంగమేన మమత త్తదివానుసీతమ్॥

79

యదేవోపనతందుఃఖం సుఖంతద్ధిరసాంతరమ్।
 నిర్వాణాయతరుచ్ఛాయా త్తప్రస్యహివిశేషతః॥

80

ఆరక్తకోటభిరియం కుసుమైర్నవకందళీమలినగర్భైః
 కోపాదంతర్భాషే స్మరయతిమాంలోచనేతస్యాః॥

81

పద్భ్యాంస్పృశేద్వసుమతీం యదిసాసుగాత్రీ।
 మేఘాభివృష్టసికతాసువనస్థలీషు।
 పశ్చాన్న తాగురునితంబతయాతతోస్యాః।
 దృశ్యేతచాదుపదపంక్తిరలక్తకాంకా॥

82

హృతోష్ఠ రాగైర్నయనోదబిందుభి।
 ర్నిమగ్ననాభేర్నితతద్భిరయితమ్।
 చ్యుతంబుషాభిన్నగతేరసంశయం।

.సరకుగొసరు.కాని..చాలనొచ్చు|
 .కొనుచుఁబలు తెఱఁగుల.గు పెనిమిటుల వేఁడు|
 .కోళ్ల ఁదలఁచిపిదపఁ.దల్ల డింత్రు.

78

గీ|| .సలుపునొడలికిహాయినా. నెలమినుకుల|
 .యెదకునామరుతూపులే.యింపుఁగొలుపు|
 .బెడిదమైపైఁపరాసుండు..ఁజెలువ.యెవ్వి|
 .మెత్తఁబడియెడునీ.కూట.మినవినాకు.

79

గీ|| .కదియుచుండు నెద్ది.కడువంతగా..సదే|
 .మాతెడుస్సుకముగ. మఱొకలాగు|
 .హాయిని డెడుమ్రాని.చాయ..మెండుగనెండ|
 ..తీండ్రమైన దెబ్బ.తిన్న తనికి.

80

గీ|| .కడుపునెడనుసల్పు..ఁ.గడుసంచులందున|
 .నెఱుపుఁగలుగుపుపుల.నీయనంటి|
 .యలుకచేతలోన.న.ప్పలనిండిన|
 .దానికన్న దోయి..దలఁపఁజేయు.

81

గీ|| .ఆ,యతివ నేలనడుగుల.నంటునేని|
 .వానఁడడియినిసుకి చోట్లఁ.గా,నలోన|
 బరువుపిఱుఁగుల వెన్క..కు.వంగి..యాపె|
 .ల,త్తుకంబొల్పునడ్లుజా.డకనఁబడును.

82

గీ|| .మోవియొక పానుకన్నీటి.బొట్టుకలుగు|
 .నీచిలుకకి క్వుపచ్చన. నెసఁగుచంటి|
 .వలునజాతెను..నిచ్చయం..బలుకతోడ|

శుక్లోదరశ్యామమిదం స్తనాంశుకమ్॥

83

అలోకయతిపయోదాః ప్రబలపురోవాతనర్తితశిఖండః।
కేకాగర్భణశిఖీ దూరోన్నమితేనకంఠేన॥

84

ప్రభుతారమణేషు యోషితాం।

సహిభావస్థలితాన్యపేక్షతే॥

85

తద్వియోగభరేచండి మయాతమసిమజ్జతా।

దిష్ట్యాప్రత్యుపలబ్ధాసి చేతనేవగతాసునా॥

86

అసౌముఖాలంబిత హేమసూత్రం।

విభ్రన్మణిమండల శీఘ్రచారః

అలాతచక్రప్రతిమంవిహంగ।

స్తదాగ్రలేఖావలయంతనోతి॥

87

ఆభాతిమణివిశేషోదూరమిదానీం పతత్రిణానీతః।

నక్తమివలోహితాంగః। పరుషఘనచ్ఛేదసంపృక్తః॥

88

ఇయంతేదననీప్రాప్తా త్వదాలోకనతత్పరా।

స్నేహప్రసవనిర్భిన్న ముద్వహన్తిస్తనాంశుకమ్॥

89

ఁ.దడఁబడు చులోఁతుపొక్కిలి.గలచెలిజన.

83

గీ|| ప్రబలునెదురుగాలి.వలననాడెడుపురి

.తనరఁగేకినిండు.కొనినగొంతు

.నెత్తి-దవుగమిఁది.కెంతయునట్టున

.పులుఁగుచూచుచుండె.మొయిఁళులదెన.

84

ద్వి|| .మగలయందఁగల.యు.గ్గులు యేలుబడి

.తగులఁబోకుండుడెం.దముతాముమాలు.

85

గీ|| .మిగులనీయెడఁబాటున.నెగడ విరుల

.ముంచఁబడినాడనో.యల్క.పోతనేను

.నుసులువోయినవానిచే.నుసులుమాడ్కి

.బదపడియుహాయిగాఁబొందఁబడితిహీవు.

86

గీ|| .నోట్రవేలాడుబంగరు.నూలుగల్లు

.మానికముఁబట్టి-చుట్టుగు.మ్మరి-బితాన

.గొఱవిగిటివలెనద్దాని.యెలుపురేక

.కడియమిపుల్గుమిక్కిలి.గానొనర్చు-

87

గీ|| .పులుఁగుచేతనుద.వృకొం.పోవఁబడిన

.వింతనూనికమిప్పుడు. వెలయుచుండు

.రాతిరికొనట్టమామబ్బవ్ర.య్యలోన

.గప్పఁబడియున్నయట్టికెం.గానువలెను.

88

గీ|| .ఏగుఁదెంచెనునీతల్లి.యిదిగొయీమె

.కన్నులారంగనిన్నుఁదాఁ.గాంచఁగోరి

శమయతిగజానన్యాన్తంధద్విపఃకలభోపినన్ |
 ప్రభవతితరాంవేగోదగ్రం భుజంగశీశోర్విషమ్ |
 భువమధిపతిర్బాలావస్థోప్యసౌపరిరక్షితుం |
 నఖిలువయసాజాత్యేనాయం స్వకార్యసహోగుణః ||

90

సద్యాఽథివప్రవాహో | విషమశిలాసంకటస్థలితవేగః |
 విఘ్నతసమాగమసుఖో | మనసిశయశ్శతగుణోభవతి ||

91

శా కు ం త లే.

సుభగసలిలావగాహః | పాటలసంసర్గసురభివనవాతాః |
 ప్రచ్ఛాయసుభనిద్రాదివసాః పరిణామరమణీయాః ||

92

ముక్తేశురశ్శిషునిరాయతపూర్వకాయా |
 నిష్కంపచామరశిఖానిభృతోర్ధ్వకర్ణాః |
 ఆత్మోద్ధితైరపిరజోభిరలంఘనీయా |
 ధావంత్యమీమృగజవాక్షుమయేవరథ్యాః ||

93

.కూర్మియూటలచేనిండు.కొన్నయట్టి
.చన్నుఁగవమీఁదికొంగును.సర్దుకొంచు.

89

త|| .మఱిలించుఁ బిల్లయ్య.మదపుటేనుంగు మిగిలిన
.యొక్కడు.మెకములనెల్ల
.క.,రువలిమేతరి.కం,దువినంబు
.వడివె,క్కసంబుగఁ,బ్రబలుచునుండు
.నరు,సుపిన్నతనంబు.నందుండియైన
.బ,ంటవలంతిఁగా.పాడగఁజాలు
.గ,రముఁదనపనిఁజ.క్కంబెట్టు
.బుట్టు.కన్దానియీడునఁగాడిట్టిగొ,నము.

90

గీ|| .ఇటుకురాతిచోటఁ.దొఱఁగినవడిఁగల
.వా,ఁగుపొ,ర్లికవలె.నాఁగఁబడిన
.పొందుహోయికలుగు పు.వ్విలుతుఁడునూఱు
.రెట్టులెంతయఁజెల.రేఁగుచుండు.

91

కం|| చల్లనినీ,రాటములఁ
.మెల్లగఁ,బాదిరులతావి.మెలఁగెడుగాలుల్
.మొల్ల పునీడలపడకలు
.నెల్ల డముగిసినకొలంది.నింపగుపవళుల్.

92

గీ|| .విడుపంబడఁబగ్గములు-కడు.నిడుదమెయిలు
.ని,చ్చలపు,సురఁటిసిగలు-నిక్కువీను
.లొనర-లేడివడికిసైఁప.కున్నకరణి
.ద,తుడులుతమదు,మునకం.దక-పరువిడు,

93

యదాలోకేనూక్ష్మం వ్రజతి సహసా తద్విపులతాం ।
 యదర్థే విచ్ఛిన్నం భవతి కృతసంధానమివ తత్ ।
 ప్రకృత్యా యద్వక్రంతరపి సమరేఖం సయనయో ।
 ర్నమేదూరేకించిత్తుణ్మమపినపాశ్చ్యై రభజవాత్ ॥

94

నీవారాశ్శుకగర్భకోటరముఖభ్రష్టస్తూణామివః ।
 ప్రస్నిగ్ధాః క్వచదింగుడీఫలభిదః సూచ్యంత ఏవోపలాః ।
 విశ్వాసోపగమాదభిన్నగతయశ్శబ్దం సహస్తే మృగా ।
 స్తోయాధారపథాశ్చ వల్కలశిఖామ్యందరేఖాంకితాః ॥

95

శాంతమిదమాశ్రమపదం స్ఫురతి చ బాహుఃకుతః ఫలమిహాస్య ।
 అథవాభవితవ్యానాం ద్వా రాణిభవన్తి సర్వత్ర ॥

96

శుద్ధాంతదుర్లభమిదం వపురాశ్రమవాసినో యదిజనస్య ।
 మానీకృతాః ఖలు గుణైరుద్వానలతావనలతాభిః ॥

97

నరసిజమనువిద్ధం శైవలేనాపిరిమ్యం ।
 మలినమపి హి మాంశోర్లక్ష్మలక్ష్మీంతనోతి ।
 ఇయమధికమనోజ్ఞావల్కలేనాపితస్త్వి ।
 కిమవహిమధురాణామ్మండనం నాకృతీనామ్ ॥

98

ఏసోవాదేరిదపల్లవంగుళిహింతువరేదివి ।
 అమరకేసరరుక్షుజానణం సంభావేమి ॥

99

కం॥ చిన్నది పెద్దదిగా-విడిది

.యన్నదికలసినటు-వంక.ను,రునదిసరిగా

ఁజెన్నారు-శపునఁజెంగట

ఁగన్నులఁబఁడెద్ది,తేరు.కడువఁజెఁబోవన్.

94

ఉ॥ .క్రిందికిరాలుచుండువరి.గింజలుచెట్టులచిల్క-తొట్టలన్.

.మందటగారపండ్లుచిదు.మన్ గనుమన్నగనుండురాలు-బల్.

.సంపడికోర్పునుచ్చికోల.సాగుచునిచ్చకొలందినిట్టులున్॥

.బొందెడుసీటిపట్టుతెరు.పుల్లడికోకోలచిన్కుజాడలన్.

95

గీ॥ .ఈతపసిపల్లె నెమ్మది.నెనయు-బుజము

.నదురు-దీనికిచట నెట్టు.తొనొమేలు

.అటులఁగానున్నయెడల-నం.తటనుముందు

ఁ.గాఁదగినవాపిజెరువులు.కలుగుచుండు.

96

గీ॥ .అంతి,పురమునకందని.యందమిది

.తపసిపల్లియమనిసికిఁ.దనరునేని

.కానయందలితీగల.నడుగొనముల

.నగరుపూఁదోటదీవలు.నగఁబడుఁగద.

97

గీ॥ తమ్మిపాలుపారునాచునఁ.దగిలియైన

.మెఱుఁగునిడునలుపయ్యఁజం.దురునిమచ్చ

.నారచీరై ననీమెచె.న్నారు-నంద

.మైనరూపులకుఁదొశపు.కానిదెద్ది.

98

ప॥ గాలింగదుపఁబడు చివురువేళ్ళనన్దొందరపెట్టుచున్నట్లున్నదీపొ

న్నగున్న-కావున మన్నించెదను.

99

కదమోఅజేణరావశివంసోఅశంకరిఅది..కదమోవా
 విరహానుజ్ఞాస అజణోకివోదేసో-
 హశాసఉందలేఎత్తఎవ్వదావముహుత్తంచ్చిట్టజావతు-
 ఎణివగదాఎశదాసణాహోవిలలలంకేసరరుక్షఓర-

100

భగవాన్కాశ్యపశ్శాశ్వతేబ్రహ్మణిస్థితఇతిచ్రుకాశః-
 ఇయంచవస్సఫితదాత్మజేతికథమేతత్ ||

101

మానుషీషుకథంవాస్యాదస్యరూపస్యసంభవః।
 నప్రభాతరశంజ్యోతిరుదేతివసుధాతలాత్ ||

102

భవహృదయసాభిలాషం।సంప్రతినందేహనిర్ణయోజాతః।
 ఆశంకసేయదగ్నిం।తదిదంస్పర్శక్షమంరత్నమ్||

103

అనుయాస్యన్మునితనయాం।సహసావినయేనవారితప్రసరః।
 స్థానాదనుచ్ఛలన్నపి।గత్యేవపునఃప్రతినివృత్తః||

104

గచ్ఛతిపురశ్శరీరం ధావతిపశ్చాదసంస్తుతంచేతః||
 చీనాంశుకమినకేతోఃప్రతివాతంనీయమానస్య।

105

స్నిగ్ధంవీక్షితమన్యతో పినయనేయప్రేరయంత్యాతయా|| 106

వ॥ తమచే నేరాచవంగడము తొడువబడియె - నే.సీమ. తమయె
డఁబాటుననొగులుపడకలది గానొనర్చబడియె - యేమోసకుం
తల (.)యచ్చట నేయొక్కొంత సేపంత వలకుండుమెంతలోఁ గూడి
కనొందనినీతోడఁదీఁగెన్నాడునటులీపొన్నయొప్పునో ॥00

వ॥ కాన్సపుడమతపసి - పెండ్లిమాని ముత్తికై కడఁగుజోగికదా - యీ
మీచెలియాతనికూఁతురెట్లగును. 101

ద్వి॥ .అగుటెట్లు.మానిసు.లందొట్టికూపు।
.నెగడఁబోవదు.జోతి.నేలలోనుండి. 102

గీ॥ .డెందమానీదుకోరికనందుకొను-మ.
.దేమనఁగ-నందియమువాసె-నిపుడుదేని।
.నీవునిప్పనియనుకొని.నావొయదియె।
.కైకొనంజాలురతనము.గాఁజెలంగు. 103

గీ॥ .వెంబడించితపసి.పిల్ల-నేవడితోడ।
నడఁకున మెయినాదు.నడకనడ్డి
.యున్నచోటుకదల.పండియైనవ్వెల్లి।
.మల్లివచ్చినట్టి.నూడ్కినైతి. 104

కం॥ .బొందిమునునడుచుచున్నది।
.డెందమెఱుకలేక పారె.డిన్వెనువెన్నక
దొందరగ-నెదురుగాలిన్।
.జెంది.పడగనున్నపట్టు.చీర.వితమునన్ ॥ 105

త॥ .కనుఁగొనె.నిద్దము.గా-నాపె-

యాతంయచ్చనితంబయోర్గురుతయా మందంవిలాసాదివ।
 మాగాఢత్యుపరుద్ధయా యదపిసాసాసూయముక్తాసఖి।
 సర్వంతత్కిలమత్స్పరాయణనుహ్లాకామీస్వతాంపశ్యతి॥ 106

కృత్యయోర్భిన్నదేశత్వా ద్వైధీభవతిమేమనః।
 పురఃప్రతిహతంజైతే సోతస్సోహోవహాయథా॥ 107

తనకుసునుశరత్వం శీతరశ్మిత్వమిందో।
 ర్ద్వయమిదమయథార్థం దృశ్యతేమద్విధేషు।
 విస్మయజిహ్వానుగచ్ఛేరగ్నిమిందుర్మయూఖై।
 స్త్వమపికుసుమబాణాన్వజ్రసావీకరోషి॥ 108

స్మరఏవతాపహేతుర్నిర్వాపయితానఏవమేజాతః।
 దివసఃకాంతాభ్యామస్తపాత్యయేజీవలోకస్య॥ 109

యాత్యేకతోనశిఖరం పతిరోషధీనా॥
 మావిష్కృతోరుణపురస్సర ఏకతోర్కః।
 తేజోద్వయస్మయగపద్వ్యసనోదయాభ్యాం।
 లోకోనియమ్యురేకవాత్మదశాంతరేషు॥ 110

తనదు. చూడికిగవ వేలు. చోటబటపియు।

. జనె, బటువుపిలుందు. జంటబరువున।

. నోయన నెంతయు. నోయారమరిర।

. దనుబోకుమనియడ్డు . తనచెలికి తెలు।

. గాంచెనలుక-నిట్టి. కతములబట్టి॥

. ననుగూర్చి యోయుదం. తయనితెలుపును।

. . దగులమందెనన వాడు. తనాజూమనపాపా॥

106

గీ॥ . పనుల వేలు పాటు. నలస నాడెందంబు।

. రెండు తెలుగులగుచు. నుండెవిపుడు।

. తనకు నెదుటనడ్డు . తగిలినకొండచే।

ర్పున నెగడెడు నేటి . పొర్లువలెను॥

107

ఉ॥ పూవులయమ్ములంగలుగు . ప్రోడవుసీవట-చల్లనె నవాఁ।

. డా, విరితమ్మిగొంగయట . యచ్చెరువొ-ననుబోలునట్టివా।

. కీవెడమాటనచ్చుగల. కేయలకే, దొరచల్లుచిప్పులన్।

. నీవునుబూలముల్కులును . నింతువుగానదిహానిపోవగన్ ॥

108

కం॥ వలరాజెకాకతత-మా।

. తడెనాకున్దానిమాన్వ. దలచూ పెన్-మా।

బ్బులఁగారుక్రిమ్మినట్టిపా

. గలుచొప్పున వేనెగితటి. కడముట్టునెడన్ ॥

109

గీ॥ . ఒక్కనై పుగుంసు . చుండెనుజుబిలి।

. నెగడునొక్కప్రక్క . జగముకన్ను।

. మించుజంటకీడు. మేలులచేబడ।

. తెలుపబడునటుతన. దెసలమార్పు॥

110

అంతర్హితేశశినిసై వకుముద్వతీమే।
 దృష్టింననందయతి సంస్మరణీయశోభా।
 ఇష్టప్రవాసజనితాస్య బలాజనస్య।
 దుఃఖానినూనమతిమాత్రసుదుస్సహాని॥

111

ఏసావిపివణవిణాగమే ఇరఆణీరవిసాదదీహఅరం।
 గరుఅంవివిరహదుక్షం ఆసాబంధోసహావేది ।

112

రమ్యాణిపిక్వమఘరాంశ్చనిశమ్యశబ్దాః।
 పర్యుత్సుకోభవతీయత్సుఖితోపిజంతుః।
 తచ్ఛేతసాస్మరతినూన మబోధపూర్వం।
 భావస్థిరాణిజననాంతరసౌహృదాని॥

113

అభిజనవతోభర్తుః శ్లాఘ్యేస్థితాగృహిణీపదే।
 విభవగురుభిఃకృత్యైస్తస్య ప్రతిక్షణమాకులా।
 తనయమచిరాత్పాచీనార్కం ప్రసూయచపావనం
 మమవిరహజాంనర్వంవత్సే శుచంగణయిష్యసి॥

114

భౌత్సుక్యమాత్రమనసాదయితప్రతిష్ఠా
 క్లిశ్నాతిలబద్ధపరిపాలన వృత్తిరేవమ్।
 నాతిశమాపనయనాయనచశ్రమాయ।
 రాజ్యంస్వహస్తధృతదండమివాతపత్రమ్॥

115

కింకృతకార్యద్వేషో ధర్మప్రతివిముఖతాకృతావజ్ఞా।
 మూర్ఛంత్యమీవికారాఃప్రాయేణైశ్వర్యమత్రేషు॥

116

గీ॥ .కడలివెన్నగుంక.గా- నాకలువయెనా
 .చూడ్కికింపుగాదు .సొంపుదొఱిగి
 .వలచినట్టివారి.యెడఁబాటునంబుట్టు
 .జాలిఁదీఁగెఁబోండ్లు.సైఁపరాదు॥

111

గీ॥ .ఇదియఁగూడమగనినెడఁబాసివలవంత
 .బొడవుసాగురేయి.గడుపుచుండె
 .నెంతపెద్దదైన.నెడఁబాటునెవ్వగ
 .నడఁచిపుచ్చుఁగాదె.యాసవొడమి॥

112

గీ॥ .అందములఁజూచి-తీయనద్దాలకించి
 .వనరుసుకమున్న పడదేని.వలన-నాక
 .తంబుచేదొలిపుట్టులందలి.యితముల
 .దెలియకెదనాటినవి మదిం.దలఁచుచుండు॥

113

గీ॥ .మంచికొలముగల్గు.మగనిచేమెప్పంది
 .పలుమఱతనికలిమి.పనులఁదగిలి॥
 .దొడ్డకొడుకుఁబొద్దు.దూర్పువలెంగని
 .బుడుతనన్నఁబాయు.న.డలుకనవు॥

114

గీ॥ కోర్కెనొకటియెనెరవేర్చు.గొప్పదనము
 .కలిగినదికాచుకొను తెన్ను.కలఁచువీని
 .కడునిడుమఁదూల్చుటకుఁగాదు-.కాదునె.తకు
 .నే.లుబడి-తనచేఁగొని.యెడుగొడుగటు.

115

గీ॥ ఏమి.తీతినవనిమీఁద.నే.వగింపు
 .పెడమొగము.దమ్ముముగురించి-.కడునసడ్డ

116

స్త్రీణామశిక్షితపటుత్వమమానుషీషు|
 సందృశ్య తేకిముతయాః ప్రతిబోధవత్సః|
 ప్రాగంతరిక్షగమనాత్స్వమపత్యజాత|
 మన్యైర్ద్విజైః పరభృతాఃఖలుపోషయన్||

117

స్వస్నోనుమాయానుమతిభ్రమోను|
 క్లిష్టంనుతావత్ఫలమేవపుణ్యమ్|
 అసన్నివృత్తైతదతీతమేవ|
 మనోరథానామతటాఃప్రవాహాః||

118

జ్వలతిచలితేంధనోగ్నిః|
 విప్రకృతఃపన్నగః ఫణంకురుతే|
 ప్రాయస్స్వంమహిమానం|
 ధోభాత్ప్రతిపద్యతేహిజనః||

119

శైలానామవరోహతీవ శిఖరాదున్మజ్జతామేదినీ|
 పర్ణాభ్యంతరలీనతావిజహతిస్కంధోదయాత్పావకః|
 సంతానైస్తనుభావనప్తసలిలావ్యక్తింప్రజంత్యాపగాః|
 కేనాప్యుత్థి పతేవమర్త్యభువనం మత్పార్శ్వమానీయతే||

120

ఉదేతిపూర్వంకుసుమంతతఃఫలం|
 ఘనోదయఃప్రాక్తదనంతరంపయః|
 నిమిత్తనైమితికయోరయంక్రమ|
 స్తవప్రసాదస్యపురస్తుసంపదః||

121

.కలమికతమునమిగులము. త్రిలిసవారి
.కిట్టిమార్పులుతఱుచుగాఁ.బుట్టుచుండు.

116

కం॥ చెలులకుమప్పనినేరుపు|

.వలనగుమానిసులుకాని.వానిన్ - నెఱజా|
ణలఁజెప్పనేల-తమపి|
.ల్లలఁగోయిల,లొండుపిట్ట.లంబెంపించున్.

117

గీ॥ .కలయొ-గారడీయొ-యటు.గాక బమయొ|

.పువ్వుమామేలుతోడనే.ముగిసినదియొ|
.మల్లివచ్చుటకయ్యెది.వెళ్లెగాదె|
.యెల్లలుండవుకోర్కెల.వెల్లువలకు.

118

గీ॥ అగ్గిరగులుకొనెడుఁగట్టి.యలుకదల్ప|

.బొడుచునంతటవినదారి.పడగనెత్తు|
.మనిసితనకుఁగల్గినగొప్పఁ.దనముతఱుచు|
.క,లఁత పెట్టఁబడినయడ్డు.కనఁబఱచెడు.

119

గీ॥ .తే,లుకొండలతుదనుండి.నేలదిగెడు|

.నాకుసందులుతోఁచక.ప్రమాఁకులుండు|
.నీళ్ల,కల్మితొలఁగునట్టు.లేళ్లగపడు|
.జగమునావెంటనెగిరెడు.జాడఁజూడు;

120

గీ॥ .పరఁగెడున్దొలిపుపుతరు.వాతఁబండు|

.మొ,యిలిపుట్టుకతోల్తనా.పయినీసీరు|
.క,తము,కర్జంబులకునిట్లు.కలుగువరుస|
.నీదునెనరునకుమునుముం.దే,కలుములు.

221

మాలవి కాగ్ని మిత్రే

సాత్రవిశేషే.న్యస్తం గుణాంతరంప్రజతిశిల్పమ ధాతుః।
జలమివసమద్రశుక్తాముక్తాఫలతాంపయోదన్యః।

122

అచిరాధిష్ఠితరాజ్యః శత్రుఃప్రకృతిష్వరూఢమూలత్వాత్।
నవసంరోపణశిథిల స్తరురినసుకరస్సముద్ధర్తుమ్॥

123

సప్రతిబంధంకార్యం ప్రభురధిగతుంసహాయవానేవ।
దృశ్యంత మసినపశ్యతి దీపేనవినాసచక్షురపి॥

124

ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమత్రవాగ్న్యవహరేణ॥125

మందోప్యమందతామేతి సంసర్గేణవిపశ్చితః।
పంకచ్ఛిదఃఫలస్యేవ నికషేణావిలంపయః॥

126

అవ్యాజసుందరింతాం విజ్ఞానేనలలితేనయోజయితా।
ఉపకల్పితోవిధాతా బాణఃకామస్యవిషదిగ్ధః॥

127

గీ|| .పా,తరలఁబట్టిపనివాని.పనితనంబు|
 .తనరుచుం డెడునొకవింత.గొనముపొంది|
 .కడలిము త్తైఁపుఁజిప్పలోఁ.బడినమబ్బు|
 .నీరుసుప్పాణియూఁచుఁదా.మాటునట్లు.

122

గీ||. .క్రొత్తగాదొరతనముచే.కొనిన,సూడు|
 .రాచటికమునసరిగవే.ర్నాటకునికి|
 .నప్పుడేపాఁతుటన్గద.లాడుచెట్టు|
 .తెఱఁగునం బెకలించుట.కొఱకు,సుళువు.

123

గీ|| .అడ్లుగలకర్జముఁబ,బు.వై నఁగాని|
 .సాయమున్నప్పుడేచక్కఁ.జేయఁగలఁడు|
 .కన్నులుండియుఁజీఁకటి.నలుగుదినసు|
 .చూడలేఁడెవ్వఁడునీవ్వె.తోడులేక.

124

గీ|| చదువుకొన్నవాని.సావాసమువలన
 .నెఱుకఁబొందుఁదెల్పిఁ.దొఱఁగువాఁడు|
 .కేజునూడ్చుచి,ల్ల,గింజ గాపిడిచేత|
 .దేటమీఱునూబి.నీటివలెను.

125

వ|| అటపాటవాయదములకట్టుబాటు - పనిచేయుటచేతనే బయల్ప
 డుఁగాని-వాదాడుటవలనఁదెలియఁబడదు.

126

గీ|| .నెపములేనిసాగసు.నెగడునాయంతిని|
 .హాయియైనవిడ్డె.నలరఁజేసి|

శరీరంక్షామాంప్యాదసతి దయితాలింగనసుఖే।

భవేత్సాస్రంచక్షుఃక్షణమపినసాదృశ్యతః।

తయాసారంగాత్యాత్వమపినకదాచిద్విరహిత।

ప్రసక్తేనిర్వాణేహృదయపరితాపంప్రవజసికిమ్॥

128

అహోకుంభీలకై శ్చ కాముకైః పరిహరణీయాచంద్రికా॥

129

.నలువచేతవిసము.నంబాయఁబడునట్టు|
 .లలరువిలుతుములికి.సలుపఁబడియె.

127

గీ|| .చెలయకొఁగిలిదొరక.క.చిక్కుమేను|
 .నెలతఁగానకకన్నులు.నీరునించు||
 .గానిసుంతయుఁ బాయవు.గదకలికిని|
 .డెందమానీవువలవంతఁ.బొందనేల.

128

వ|| ఔరా దొంగలకున్విటకాండ్రకున్వెన్నెలకిట్టదు

129

షిక్ష్పియరుని నాటకముల సంగ్రహము

(1) బాగుగముగియునదంతయు బాగునాటకమునందలి వేషములు.

- 1 ప్రాన్సుదేశపు రాజు
- 2 ఫ్లాన్సురి ప్రభువు
- 3 బర్బ్రును రొస్సిల్లన్త్రామాధిపతి
- 4 లాపేయనుముదిసేనాని
- 5 పెరోలియస్సును బర్బ్రుము వెంటనుండువాడు
- 6 రొస్సిల్లన్త్రామ యజమానురాలి సేవకుడు.విదూషకుడు
నుద్యోగియు
- 7 బర్బ్రుమునితల్లి యశా రాజిల్లన్త్రామయజమానురాలు
- 8 బర్బ్రుముతల్లి చే బెంచబడు హెలీనాయనునొకచిన్నది.
- 9 ఫ్లారిస్సు వితంతువు
- 10 డయానాయను ఫ్లారిస్సు వితంతువుతీక
- 11 వయోలెంటా మెరియాసలను నిర్వురు ఫ్లారిస్సువితంతువు
యొక్క స్నేహితురాండ్రు, ప్రాన్సుఫ్లారిస్సుల సేనాధిపతు
లుద్యోగులు, భటులు మొదలగువారు.

ప్రాన్సులోను మఱియుస్కానీలోను రంగస్థలమును— కథ .

ప్రాన్సుదేశపు రాజునొద్ద బర్బ్రుమునభానదుఁడౌటచే హెలీనా
తావలచిన యాబర్బ్రుముని విదేశగమనముకై చింతించి తనయజ
మానురాలి సెలవుపై ప్రాన్సుదేశపురాజునొద్దకుఁ బోయి తాగొప్ప
వైద్యుని కూతురగుటచే యతనికఠినరోగమున్గుదిర్చి యతని నభానదు
లలోకిఁ దాఁగోరిన వానిం దనకుఁ బెండ్లిఁగావింప ననుజ్ఞనందుట .
బర్బ్రుము పెరోలియను లాపేలుమువ్వురు హెలీనా రాజురోగమున్గుదిర్చి

నందున కార్చర్యపడుట-రాజు హెలీనాతో నాగోగ్యమునంది సభకు వచ్చి పెండ్లి కాని తన సభ్యులనెల్ల రావించి నీయిష్టమువచ్చిన వాని నెంచుకొమ్మనుట-హెలీనాబ్రహ్మము నెంచుకొనఁగా నతండు తొల్ల నెంతమాత్రము నంగీకరించక తుదకు రాజునాజ్ఞకు జడిసి యాపె న్దన భార్యఁగాఁగైకొని మతగురువుచే నాపెకుఁ బెండ్లి గావింపఁబడి యాపె తోఁ గాపురము సేయనొల్ల కాపెఁ న్నొలందిదినములలోఁ గలిసికొనెద ననిచెప్పి తనతల్లి యొద్దకంపివేయుట - ఇఁకఁ దిరిగియింటికి నే రాఁ బోవ నాకు హెలీనా పెండ్లి గావింపఁబడెఁగాని యాపెపైన నాకెంత మాత్ర మిష్టములేదని తనయత్తకును మఱియు నాచేతియుంగరము న్సంపాదించుకొని నాకు నీవు కన్నకొడుకు నగపర్చినఁగాని నిద్ది రిగి కూడ నొల్లనని తనకును జాబులంపిన తన భర్తందలంచి పొగ లుచు నతఁడు ఫారిన్సు దొరయొద్ద సేనానిగాఁ బ్రవేశించి శత్రులతో యుద్ధమాడుటకుఁజింతించి హెలీనా తనయత్తకుఁ దాఁ దీర్థయాత్ర కుఁజనుచున్నానని యత్తరము వ్రాసి యదృశ్యయౌట - యత్త యా వృత్తాంము తన కొడుకునకు వ్రాసిపంపుట - హెలీనాతీర్థవాసినివేష ముతో యుద్ధమునజయించివచ్చుచున్న బర్హమునుం జూచుట కచ్చె రువున నిరీక్షించుచున్నడయానా వయోలెంటామెరియానాలయొద్దకు వచ్చి బర్హము స్టూచి వారిచే సత్కరింపఁబడుట-డయానాను బర్హము వలది ప్రతిదినమామెన్వలపించుటకై పాటలుపాడుచుఁ దాగుచుంట యెఱిఁగి వితంతువునకుఁ గొంత సొమ్మిచ్చి యాపెకూఁతుచే నా రాత్రి బర్హము వ్రేలియుంగరమునందుకొను నట్లొడఁబర్చి యాపెకు మాఱుగాఁ జీకటిగదిలోఁ దన్నుంబ్రవేశపెట్టుమని చెప్పి తానతని భార్యనని వెల్లడించెను. హెలీనా తనభర్తన్దవఁగూడి ఫ్రాన్సురాజుచే డయానాను విడిచిన తప్పనకై బందెకావింపఁబడిన తన భర్తన్నిడి పించుటకు డయానాపేరితో రాజునహాస్యముగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని కోరుట-బర్హము తన తల్లివలన హెలీనామృతి చెందినట్టువిని హెలీనాకు

ఫ్రాన్సురాజిచ్చిన యుంగ్రము తన చేతనుంట కాశ్చర్యపడుట -
 హెలీనాకుఁ దానిచ్చినయుంగ్ర మెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్త
 మును మఱియు డయానాను రాజు కా రాగృహమందుంచుట- హెలీనా
 తనభర్త యొక్క యుంగ్రమతనికగపర్చి యతఁడు తనకు వ్రాసిన
 యుత్తరముజూపించి రాజసభలోమెప్పంది తన భర్తతో సుఖముండుట
 యును-

(2) ఆంటనీ-మఱి క్లియోపేట్రాయను నాటకమందలి భూమికలు.
 మార్కంటనీ-నీజారు-లెపిడస్సు-పాంపియస్సును రోమను రాజ్యమేలు
 నధికార్లు

ఎనాబరస్సు - వెంటిడియస్సు, ఈరస్సు - స్కారస్సు - డెబ్బెటసు-
 డెమెట్రీయస్సు-ఫైలోయను ఆంటనీకి మిత్రులు

మెసీనస్సు-అగ్రిప్ప - డోలాబెల్లా - ప్రొక్యూలియస్సు-దైరియస్సు
 గాల్లస్సును-నీజారుని - మిత్రులు

మీనస్సు - మెనిక్రేటిస్సు - వరియస్సుపాంపేయొక్కమిత్రులు.

టారస్సు - కీసీడియస్సులు ఆంటనీచేత్రికింది యధికార్లు

సిరియస్సు-వెంటిడియస్సుక్రింది యధికారి

యూఫ్రోనియస్సు - నీజారునొద్ద కాంటనీచే నంపబడినదూత

అలక్సస్సు-మర్డియను- శల్యూకస్సు-డయామిడస్సులు-క్లియోపేట్రా
 కు భృత్యులు

క్లియోపేట్రా యీజిప్టుదేశపురాణి

ఆక్టేవియా-నీజారునకు సోదరి ఆంటనీకిభార్యయు

చెర్మియను-ఈరస్సులు క్లియోపేట్రాకు భృత్యులు

అధికార్లు-భటులు-దూతలు-మఱియు దక్కినభృత్యులును రోమనురా
 జ్యములో

బలుచోట్లు రంగప్రదేశములు కథ

ఓమిత్రీయస్సు పైలోలువార్ధక్యమున నాంటనీ వీరకర్మముల
 మాని క్లియోపేట్రావలన్ జిక్కుటకై చింతించుట. ఆంటనీరోము
 నుండి తన యొద్దకువచ్చిన రాయబారులవార్త నెద్దియవినక క్లియో
 పేట్రాతో వేడ్కలంజొక్కుట-దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయూ
 ఫుల్వియామృతి చెందుటయు పాంపే సీజారునకు వ్యతిరేకముగా మఱి
 కొంత రాజ్యమాక్రమించుకొనుటయు విని యీజిప్టు దేశమున్విడచి
 రోమునకరుగ నిశ్చయించి ప్రతిక్షణము ఫుల్వియాపై నరూయగన
 పర్చుచుఁ దన్నువలపించుచున్న క్లియోపేట్రాతో సంతఃకలహములు
 వారించుటకై తా రోమునకు వెళ్ళక తీరదనియు ఫుల్వియా మృతి
 చెందినదనియుంజెప్పి వెళ్ళిపోవుట-సీజారుతో నెడతెగని మైత్రినందు
 టకై యాంటనీ సీజారుని తోఁబుట్టవగు నాక్టేవియానుఁ బెండ్లియాడి
 యుం దనవలపు క్లియోపేట్రాయందుంటచే నీజిప్టు దేశమునకుఁ దిరిగి
 వెళ్ళనిశ్చయించుట. క్లియోపేట్రాయాంటనీ యాక్టేవియాను సీజారు
 నకున్దనకుఁగల వైషమ్యములఁ జక్కబర్చుమని మిషపెట్టి యాతెన్ను
 పురినుండితిరిగి రోమునకు బంపివై చిత్రతా నీజిప్టునకేఁగి యథేష్టముగాఁ
 క్లియోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట-సీజారునితో నావికాయుద్ధమున
 నెదిరిపోరి యాంటనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయి పారిపోవుట-అలెగ్జాం
 డ్రియాయొద్దనాంటనీ సీజారుని పై న్యము నాబ్బడఱిమి క్లియోపేట్రా
 తో సంతోషమునఁగూడుట-ఆంటనీనివిడిచి సీజారున్దేరిని ఈనోబర్ప
 స్సు తన కృతఘ్నతందలంచి శోకించుచుమృతుఁడౌట - సీజారునకు
 లోనై న క్లియోపేట్రా నాంటనీగద్దించుట-క్లియోపేట్రా తానాత్మ
 హత్యఁగావించుకొన్న ట్లాంటనీకి వర్తమానమంపుట - ఆంటనీ తన
 పేరు మాటిమాటికుచ్చరించుచుఁ గ్లియోపేట్రా మృతిచెందినదని
 వినుటకెంతయు స్తగ్గుదుచు నిగుసున్దనునొక్కచోటకునఁ జంపుమని మిక్కిలి

ప్రార్థించగా నతఁడాంటనీని మొగము ద్రిప్పుకొన్న యెడల నఱకె
దనిచెప్పి యాంటనీ మొగము ద్రిప్పుకొన్నప్పుడు తనుదాబొడచు
కొనిచచ్చుట-ఆంటనీ యీరాసొలుగుటఁ బరికించి తా ననక త్తిపైఁ
బడివ్రాణావశిష్టుఁడై చెంగటనున్న భృత్యుని నన్ను సంపూర్ణముగఁ
బంపుమని ప్రార్థించుట-క్లియోపేట్రా భృత్యుఁడాంటనీయొద్దకువచ్చి
యాపెబ్రితికియున్నదనియు నతనికోపము చల్లార్చుటకుఁ దామడిసి
నట్లు వర్తమానముఁ బంపినదనియు నిప్పటియతని స్థితిఁ దెలిసికొనఁ
దన్నంపినదనియుఁ జెప్పగా నాంటనీ క్లియోపేట్రానుఁ జూడనేగి
యాపెతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యీల్గుట-సీజారు తన యిష్టాను
సారముజఱిపెదనని బుజ్జగించినప్పటికిఁ గ్లియోపేట్రా రోమునకుఁ
బోనొల్లక కాలస్పరములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట-సీజారాపె
నాంటనీ చెంగటనెంతో శౌరవముగాఁ బూడ్చి తననేనతోఁగూడ
రోమునకేరుగుట.

(3) నీయిష్టానుసారము నాటకమునవచ్చు వేసములు

రాజ్యభ్రష్టప్రభువు

ప్రథమకర్త-పై చెప్పబడిన ప్రభునిరాజ్యమాక్రమించుకొన్నతనిసోద
రుడు- అమియస్సు- జాక్వెస్సులు రాజ్యభ్రష్టుఁడొ ప్రభునివెంబడి
నున్నవారు లిబోరాజ సభాసభుడు

చార్లెస్సు-మల్లుడు

ఆలీవరు-జాక్విస్సార్లోండ్లోలుమువ్వురు నీన్రోలెండిబో కొడుకులు

ఆడమ్ డెన్నిస్సు లాలీవరునిభృత్యులు

టచ్ స్టోను విదూషకుడు

నరాలివర్మాటెక్సు-మతెగురువు

కారిన్ సిల్వెస్సులు-గొల్లలు

విలియము ఆడ్రేనువలచిననాడు

వివాహాధిదేవత

రోస్లిండు-రాజభ్రష్టప్రభువుపుత్రి

సిలియా-ప్రద-కు-కూతురు

ఫీబీ-గొల్లత

ఆడే-కులైటు-రిపడుచు

ప్రభులు- నేవకులు- అరణ్యవాసులు- మఱియుఁ దక్కిన
భృత్యులు రంగము- ఆలినరునియిల్లు- ఫ్రడరిక్కు-సుసభ- ఆర్డెనను
నడవి- కథ.

ఆర్డెండ్తోతన్నెల్ల గతులఁ బాడు నేయుచున్న తనయన్నతో విరో
ధించుట-ఆలిన రాల్డెండ్తోనుఁజంపుమని చార్లెస్సుకుబురికొల్పుట-తండ్రి
కై చింతించు. రోజిలిండు నిలియూ యోదార్పుట-మల్లియుద్ధమున చార్లె
స్సుతోఁ బోరవద్దని రోజిలొకప్పులియూలెంత చెప్పినను విన కాల్డెండ్తో
పోరి శత్రువునోడించుట-రోజీలెండాల్డెండునకుఁదన మెడలోనిగొలుసుఁ
బారితోషిక మిచ్చుట- స్త్రీయూల్డెండునకు ప్రదరిక్కుదురుదేశముఁ
దెల్పి దేశమువిడిచిపొమ్మని యుపదేశించుట ప్రదరిక్కు రోజ్లెండుపైఁ
గిట్టఁ యాపెం దనపురమువిడిచి పొమ్మనఁగా నాపెన్విడువజాలనిసిలి
యాతో మగవేసము వేసికొని లుచ్ స్టోనుని వెంటనిడుకొని తనతండ్రి
యన్న యడవికి బయలుదేలుట-రాజ్యభ్రష్టప్రభు పారణ్యజీవనమే
సుఖమని తనతోడివారితో నుపన్యసించుట- ఫ్రడరిక్కు పారిపోయిన
రోక్లిండ్సిలియాలన్వేదకించుట - ఆడము తనతో నాలివరు తన్ను
జంపనుదేశించినాడని చెప్పఁగా నాడమతో నాల్డెండుదవికేగుట-
రోక్లిండ్సిలియూటచ్ స్టోను లార్డెనను నడవికిఁ జేరి కారిన్నను గొల్లనికి
పోమ్మిచ్చి పొలమునిల్లు గొట్టెలమందయున్గొనిపించి యందుంట-ఆల్డెం
డాడములు రాజ్యభ్రష్టప్రభునిఁగలిసికొనుట - ఫ్రడరిక్కులివరు
నాల్డెండు న్నెవకి తోడి తెచ్చినందప్పుఁ దనపురమునకు రాదగదనియూ
జ్ఞాపించుట-ఆల్డెండ్తోరోస్లిండున్న యడవిచెట్లయందాపెపైఁబద్యములు
కాగితముల వ్రాసియంటించగా రోస్లిండ్సిలియాలు చనువుకొనుట -
మఱియు నాల్డెండుజాక్విస్సులు తమనివాసమున కరుదేఱఁజూచుట .

రోస్లిండా రెండో ముచ్చటించుట - రోస్లిండు తన తండ్రితోఁ దన సంగతిఁ దెల్పకమాట్లాడుట - ఫీబీ రోడ్డిండునొహించి తన్వలచుసిల్వి యస్సుచే వలపుజాబంపుట. రోజ్లిండా రెండోనుఁ దనోజ్లిండుగా భావించినచో వానిమోహజాడ్యమునుఁ గుదిర్చెదననిచెప్పి ప్రతిదిన ము న్వానిందనయొద్దకు రావించుచు నల్లాపము నల్పుచుంట-ఆ రెండో తన్వలచినచ్చిన యాలివరొకపొదలోఁ బడుకొన్నపుడు వానిబట్టఁ బోవుచున్న సింగముతోఁబోరాడి దానిఁజంపి తనయన్ననాపాడి వాని చేదన బుజమునందు సింహముచేఁజేయఁబడిన గాయపు నెత్తుటర్దడుపఁ బడిన తనచేయమాలు నోజ్లిండు నాచుముగల గొల్లినికిమ్మని యంపుట - రోజ్లిండా లివరుచే నార్లెండునకు గుమాలుగాంచినపుడు తా నెట్లు మూర్ఖున్నటించెనోయాసంగతి మఱలఁబంపుట-టచ్ స్టోనాడ్రోనువల చి పెండ్లాడ నెంచుట - ఆలివర్సిలీనానువలచి వలపించుకొని యార్లెండుతో నాసంగతిచెప్పట - రోజ్లిండా రెండోతోఁ దన చెల్లెలాలివరును వలచి మఱునాఁడు పెండ్లాడ నెంచినదనియు నప్పడేరానేర్చిన విద్యా మహిమచే రోజ్లిండున్మాడఁ దెచ్చదననియుఁ జెప్పి తన్వలచిన ఫీబీని పెండ్లికి సిద్ధపడుమనిచెప్పట-రోజ్లిండు తనతండ్రి తారోజ్లిండునెచ్చి నచో నాపె నార్లెండోకుఁ బెండ్లియొనర్చుమనియు నార్లెండో నాపెం బెండ్లాడుమనియు నొప్పించినపిదప స్వవేషమునఁ దాబయల్వడుట- ఫ్రీడరిక్కు పశ్చాత్తపుఁడై తనయన్నకు మఱల రాజ్యమప్పగించుట- ఆ రెండో యాలినరు టచ్ స్టోను సిల్వియస్సులు క్రమముగా రోజ్లిండ్సలియా యూడ్రేఫీబీలం బెండ్లాడుటయును.

(4) విభ్రాంతిప్రహసనమందలి వేషములు

ఈపెనస్సుదేశప్రభువగు- సోలినస్సు

ఈజియసు-పై రాకన్దేశవర్తకుడు

ఈఫెనస్సాంటిఫోలస్సు-పై రాకస్సాంటిఫోలస్సులు- కవలసోదరులు ఆ మిలియా యిజియసులపుత్రులు-మఱియు నన్యాయ మెఱుగనివారు

ఈ ఫెనస్ట్రోమియాపై లాకస్ట్రోమియా కవలసోదరులు- అంటిపోలస్సుల
భృత్యులు

శాల్తజారు వర్తకుడు

అంజీలో కంసాలి

పై లాకస్సాంటి ఫోలస్సుని మిత్రుడగు వర్తకుడు

అంజీలాతో వ్యవహరించు వర్తకుడు

పిన్ని మాయకాడగునొడ్డ

ఈమిలియా ఈజియనునిభార్య

ఆడ్రీయానా ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సునిభార్య

లూసియానా ఆడ్రీమానాసోదరి

లూసీ ఆడ్రీమానానొక్కదాసి

వేశ్య కారాధికారి అధికార్లు మఱియుఁదక్కినభృత్యులు రంగము
యూగా ఫెనస్సు-కథ

కారాధికారిచేఁ బట్టుబడిన యీజియను నీ ఫెనస్సుప్రభుఁడు
వేయిరూప్యములు చెల్లించినఁదప్ప బ్రతుకరాదనియుఁ దన దేశ
మునకు శత్రుదేశమునుండి వచ్చిన వర్తకులు కిట్టిశిక్షపిధింపఁబడునని
యుంజెప్పి వర్తకునివల్ల నతఁడు తానుఁ దనభార్యయుఁ దన కవల
పుత్రులునందఱు న శిశుదాసులున్ఘోష నముద్రములోఁ దుపానున నెడ
బడిరనియుఁ దనయన్న న్మఱియుఁ దల్లి న్మఱియుఁ దనయన్నతోనున్న
కవలదాసులలో నొకనిని వెదకుటకై తన కనిష్ఠపుత్రుఁడు బయలుదేఱె
ననియు వానిన్వెదకుటకై శాబయలుదేఱెననియుఁజెప్పి యూరనెచట
నైన వేయిరూప్యములు తెచ్చెదననుట - పై లాకస్సాంటిఫోలస్సు
పై లాక స్ట్రోమియానుఁ దనక్రవ్యమునకొఁచోఁ గాపుండుమనిచెప్పి
యీఫె నస్సునగల వింతలుచూచుచు యీ ఫెనస్ట్రోమియానుఁగాంచి
తన భృత్యుడనిభ్రమసి ధనము విడిచివచ్చి తేమిరాయని యడిగి వాడ
నందర్భములు పల్కుఁగాఁ దాధనముంచినచోటికిఁబోవుట-ఆడ్రీయా

నాలూసియానాతోఁ దనభర్త యొక్క గారేదేల తడసెనోయనిచిం
 తించుచు యూఁ థెనస్ట్రోమియోనుఁజూచి తననాథుఁడేల గారేదేల
 న్నాఁడని యడుగఁగా నతఁడు వెర్రెత్తి యసందర్భములు పలుకు
 చున్నాఁడని చెప్పగాఁనమ్మక వానికడకుఁ బోయిరమ్మని చెప్పమని
 మఱిలఁబంపి చింతించుచుంట పై రాకస్సాంటి ఫోలిస్సు తనధనము
 సురక్షితముగానుంటచూచి తన్ను నెఱక నేగిన తనభృత్యునికెదు
 ర్పాచుచు వాఁడువచ్చితనతో నసందర్భములు పలుకుచుండఁగా
 నాడ్రియానా లూయానా న వచ్చి తన్ను భర్తయని పిల్చి
 నసందర్భముగఁ బలుకు భోజన శాలకుఁగొంపోవుట— పై రాకస్ట్రో
 మియో భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వనినాసిన కౌపుండఁగా నీఁథెన
 స్సాంటి ఫోలిస్సే థెనస్ట్రోమియో యాంజీలో బల్లజార్లువచ్చి తెలు
 పెరిపిల్చినను లోనివారి సహస్యములాడి పొమ్మననిరాశఁజెంది
 యమ్మతాగ్రహములతోఁదిరిగి వచ్చెనమనిపోవుట లూసియానాపైక
 స్సాంటి ఫోలిస్సుతో నాపెయప్పకతెడల్లి లక్ష్యమునేయరాదనిచెప్ప
 గాఁనతఁడాపెయెవతోయెఱుగ ననియు నిన్నువలచినాను నన్నెండా
 డుమ వేడుచుఁదన నేనకునితోనా యూగువిడిచిపోవ నిల్లు నెడలుచు
 నాంజీలోవచ్చి తనచేతికిఁబం గారు గొలు సెచ్చి రాతిరిసామ్ము తీసికొని
 పోయెదనని చెప్పిపోవుట బరికించియచ్చెరువంది తననేవకునితో నొడ
 సిద్ధపర్చుము త్వరఁగఁబోవుకనుమట అధికారిన్వంటనిడుకొని యొక
 వర్తకుఁడాంజీలోనుఁ దనయు ముతీర్చునుని నిర్బంధింపగా నతఁడోర్చు
 కొను మాంటిఫో స్సెనుండి గొలుసువిలువపుచ్చుకొని సాయంత్రమి
 చెప్పదననుచుండగా నీఁథెనస్సాంటిఫోలిస్సే థెనస్ట్రోమియాలు ప్రవేశిం
 చుట యూఁథెనస్సాంటి ఫోలిరాంజీలోనుజూచి యదిగో పనివాఁడు
 గొలుసు నాభార్యకుసంపాదపునల్లు కొలువవ యు నొకతాడు తీసికొని
 రమ్మని యంగడికిఁ దననేవకునిపుట ఆంజీలోయూ థెనస్సాంటి
 ఫోలిస్సునొలుసు తనకుఁబట్టలేదని తనొసపుచ్చినందు కధికారికప్పు

గించుట పై రాకస్త్రోమియో యీ ఖెసస్సాంటు ఫోలస్సుచెంతకువచ్చి
 యోడసిద్ధపర్చినాననిచెప్పఁగా నతఁడు కొలత్రాడు తెమ్మనఁగాఁ
 బిచ్చిమాటలుపల్కెద నా నీ పనిపట్టెదనిప్పుడు కాదిదిగో యీతాళ
 మడ్రియానాచేతికిచ్చి పెట్టెనున్న ధనముమూటపట్టుకొని రాయని
 పంపించుట లూసియానా యడ్రియానాతోనాపెభర్తతన్వలచి యీ
 న్నాఁడనిచెప్పటపై రాకస్త్రోమియోయడ్రియా నాతో నాపెభర్త
 కారాధికారి వశముననున్నాఁడనియు బెట్టెలోనిసొమ్ము తెమ్మని తనుఁ
 బంపినాఁడనియుఁజెప్పి మూటఁదీసికొనిపోవుట పై రాకస్సాంటి ఫోల
 స్సుతన్ను నెల్లరు పల్కరించుచు వివిధశౌరవములు సల్పుట కాశ్చర్య
 పడుచుండఁగా పై రాస్త్రోమియోవచ్చి సిభార్యనికంపిన ధనమిదిగోయ
 నఁగా నబ్బరపడియన్యోన్యము తార్కారుపడుచుండఁగా నొకవేశ్య
 వచ్చియయ్యానీవు నాకిచ్చెదనన్న గొయిసిదేగదాయన నాపెపైనుండి
 పడి తనసేవకునితోఁబరుగెత్తిపోవుట వేశ్యయతనికి రూఢిగఁబిచ్చెత్తి
 నదని యడ్రియానాతోఁజెప్పినేగుట ఈ ఖెసస్సాంటిఫోలస్సధికారితోఁ
 దనభార్యతనపైఁ గోపముతోనున్నదనియు సొమ్ముమటునాఁకిచ్చెద
 ననియు బతిమాలుచు నీ ఖెసస్ట్రోమియో కొలత్రాడుతో రాగా
 సొమ్మేదనియడిగివాఁడనందర్భములుపలుక వానిందన్నచు నడ్రియానా
 లూసియానాలును వేశ్యయు మాయదారియొజ్జయును రాగావారితో
 నసందర్భములు వల్కుట వారందఱునిశ్చయముగా వెర్రెత్తినదని
 యీ ఖెసాస్సాంటిఫోలస్సును మఱియు నతని సేవకునిఁగూడఁగట్టి చీకటి
 గదిలోనుంచఁబోవుట మాయకాఁడగు గురువునతని సహకారి యిర్వు
 రుపిచ్చివాండ్రొం గొంపోవుట పై రాకస్సాంటిఫోలస్సును పై రాకస్త్రో
 మియోయునుఁ దమకత్తులజళిపించుచు బ్రవేశించుట తనభర్తయు
 సేవకుఁడుగట్లు తెంచుకొనితమ్మునఱుక వచ్చుచున్నారని యడ్రియా
 నాజడిసి లూసియానా కారాధికారులతోఁబర్విడుట— ఆండ్లో మఱి
 యుపర్తకుఁడు పై రాకస్సాంటిఫోలిప్పు నతనిసేవకుంజూచివిపరీత

ముగా మాట్లాడుచుండఁగా నాడ్రీయానాలూసియానాలు వేశ్యయు
వచ్చి కట్టుతెంచుకొనివచ్చి నారీ వెట్టివాండు పట్టుఁడు కట్టుఁడని కేకలు
వేయుచుండఁగా పై రాకస్సాంటి ఫోలియస్సతని సేవకునితో నొక
మఠములో దాఁగఁజొచ్చుట మఠములోనున్న యోగిని వెట్టివాండు
న్దానంరక్షించెదనని వారిసప్పగించుమన్న యాడ్రీయానుఁ దిరస్క
రించుట మఠమునకు సమీపముగా నీజియను నుఱిదీయించుటకై వచ్చు
చున్న నగరీశ్వరునితో నడ్రీయానా తనభర్తదాఁచిన యోగినిపై
నేరముచెప్పచుండఁగా నీఫెసస్సాంటి ఫోలియస్సతని సేవకునితో వచ్చి
ప్రభునితో న్యాయమిమ్మని ప్రార్థించుచుండఁగా నీజియను వారినిరువుర
న్దనకొడుకు వానిఁ సేవకునిగాఁబోల్చుట ఈఫెసస్సాంటిఫోలియస్స న్వాని
సేవకుఁడు మఱియు నడ్రీయానా లూసియానాలు నాంజీలోవర్తకులు
ప్రభువుమఱియు నీజియనుఁగూడ నొకరితోనొకరికి సరిపడకనోయ్యన
విరుద్ధబాషణము లాడుకొనుచుండఁగా యోగిని పై రాకస్సాంటిఫోలి
యస్స తని సేవకునితోఁజెచ్చి ప్రభునియెదుటఁ బెట్టగాఁనందరు ననోయ్య
వ్యవిలోకనముల నచ్చేరువందుట యోగినిగానున్న యెమిలా యీజి
యనునిఁబోల్చి యతనిసంగతియంతయుఁ దెలిసికొనియ తనకిదన్నుఁ
దెలుపు కొనినపిదపఁ బ్రభువున కందఱికియథార్థస్థితి తెలియుటయును.

(5) కొరియోలేనస్సను నాటకమునవచ్చు వేషములు

కేయస్మాషన్ స్కొరియోలేనస్సు రోమనుఘనుఁడు

లార్డియస్సుకటానుయస్సులు వర్షియనులశత్రు సేనానాయకులు

అగ్రపా కొరియోలేనసునిహితుఁడు

వెలూటసు బూటస్సులధికారులు

మార్షియస్సు కొరియోలేనస్సునికొడుకు

కోమన్వార్తావహుఁడు

అఫిడియస్సు పరిషియనుల సేనాధిపతి

అఫిడియస్సుక్రింది యధికారి

అఫీషియసునితోఁ జేరి కుట్రపన్ను వారు

ఆంటియంపొరుఁడు

ఇద్దగువల్లియను కూతిపనివాండ్రు

వలమ్మియా కొరియోలేనస్సుని తల్లి

వజీర్లియ్య కొరియోలేనస్సుని భార్య

వలేరియా వజీర్లియాకు హితురాలు

వజీర్లియా చెలికత్తెలు రోమను వలీషీయన్సభ్యులు కులీనులు
కింకరులు భటులు పౌరులు దూతలు అఫీషియసుని సేవకులు తక్కిన
భృత్యులు రంగము రోములోను మఱియు దాని సమీపమునందు
గొన్ని స్థలాలు కొరియోలియందు మఱి దాని సమీపమునఁ గొన్ని
స్థలాలు ఆంటియమాన గొన్ని స్థలాలు— కథ .

పౌరులందఱొక్కసారి తమకు ధాన్యము చౌకగా నమ్మించ
నందునకై కొరియోలేనస్సునఁ జంపుట కొఱకాయుధపాణులై వచ్చుట
వారివగ్గిరిచ్చి కొరియోలేనస్సున సమాధానపర్చి పంపివేయుట.
కొరియోలేనస్సుతో దూతలు వలీషీయనుల దండెత్తుచున్నారనుట
కిమీవియస్సు- లారిటియస్సు- తక్కిన సభ్యులు బ్రూటస్సు వెల్టూ
టస్సులు ప్రవేశించుటయు బ్రూటస్సు వెల్టూటియస్సులు తప్పు
దక్కినవారందఱు న్నెలీషీయనుల నెదిరించుటకేగుటయు బ్రూటస్సు
వెల్టూటస్సులు కొరియోలేనస్సునపై నొక్కలేమిఁగనబర్చుట అఫీషి
యస్సు మఱియు సభ్యులు వ్రోమనులతోఁ జేరి రసిద్ధపడుట వలమ్మియా
వజీర్లియా వలేరియాలు యుద్ధవార్తలన్గూర్చి ముచ్చటించుకొనుట
కొరియోలేనస్సుంటిగ వేలకొలది శత్రువుల నెదిర్చి పాఱదఁటిమి
వచ్చినందునకై తనతోడి సైన్యాధిపతులవలనఁ గొరియోలేనస్సును
పిరుగులండుట కొరియోలేనస్సునుఁ బౌరులందరు మిక్కిలి యద్భుతా
వార్తలుగాఁ గొనివచ్చుట సత్కరించుట బ్రూటస్సు వెల్టూటస్సులు

కడుపుమంటనందుట సభలో బ్రజాధి నాయకులందఱు కొరియో
 లేననుని పరాక్రమము నిమిగ్నము గొనియాడి యతని వ్రోమునందు
 ముఖ్యాధికారిగా నొనర్చుట బ్రూటన్వలూటసులు కొరియోలేననున
 కిచ్చిన గొప్పకోర్వక ప్రజాతనిపై ద్వేషము కలుగజేయుట ముఖ
 స్తుతి యిచ్చుము నక్కవినయములు నెఱుంగ నిష్కపటుఁడు మాట
 పడినొల్లనివాఁడగు కొరియోలేనన్ను దాష్టులగు బ్రూటన్వలూటసులు
 కుట్రచే బ్రజావిద్యేషితుఁడై దేశమునుండి వెడలగొట్టఁబడుట కొరి
 యోలేనన్ను తనతల్లికి భార్యకు పితృతులకునోర్పు బోధించి తనదేశ
 మును విడచి యాఫీడియస్సుతో జేరి తనదేశముపై దండెత్తివచ్చుట
 తనతల్లి భార్య కొడుకు మిత్రుడునందఱకు సాష్టాంగపడి యనేకవిధములఁ
 జాగ్రత్తించి వలీషియనులకు వ్రోమునులకు సంధిజేయుమని బతిమాలగా
 విని కొరియోలేనసాఫీడియస్సు స్పంధిచేయుట కొప్పింనుట ఆఫీడి
 యస్సు కొరియోలేనస్సుని గొప్పకోర్వక కొందరి దుర్భోధనలచే
 నతనిపై బడి వధించుటయును.

(6) సింబలై నను నాటకమున వచ్చు వేషములు

సింబలై నను బ్రిటన్ దేశపురాజు

క్లోటను రాణికి దొలిభర్తవనఁ గలిగిన కొడుకు

లియోనాటస్సు ఇయోజనుమగఁడు

సాలేరియస్సు మార్గము పోతొనున్న దేశభ్రష్టనాయకుడు

గైడేరియసుఆర్విరాగిస్సులు పాలిడోరు ఛాడ్వోను పేర్లతో బెలీరియసు

కొడుకులనందఱువాడు సింబలై ననుని ప్రధాని భార్యాపుత్రులు

ఫిలారియో ఇయోచిమో ఇటాలియనులు మొదటివాఁడులియోనాట

సుని మిత్రుఁడు రెండవవాఁడు ఫిలారియోమిత్రుఁడు,

ఫిలారియోమిత్రుఁడగు నొక ప్రేమించితగుమనుష్యుడు

లూసియస్సు రోమస్సేనానాయకుఁడు

ఒకరోమస్సేనాపతి

ఇద్దరు బిటిష్ సేనాపతులు

పై సానియో లియోనాటసుని సేవకుఁడు

కార్నేలియసు వైద్యుఁడు

ఇర్వరుసింబెలై నుని సభాసదులు

ఇద్దరు పెద్దమనుష్యులు

ఇర్వరుకారాధికారులు

రాణి సింబెలై నునిభార్య

ఇమార్జ్ సింబెలై నుని ప్రథమభార్యపుత్రు

హాలెన్ ఇమార్జ్ చెలికత్తె

అధిపతులు నూన్యస్త్రీలు రోమనుద్యోగులు ప్రజాప్రతినిధులు
పోదె చెప్పవారు ఒకడచ్చినునుఁడు ఒక స్పెనిష్మునుఁడు గాయకులు
అధికారు సేనాపతులు సైనికులు దూతలు భృత్యులు పిశాచములు
రంగము ఒకప్పుడు బిటన్ లో మఱొకప్పుడిటలీలోను— కథ .

రాణియొక్క కుట్రచే లియోనాటసు స్వదేశమునుండి వెడలఁ
గొట్టఁబడుట లియోనాటసు తనభార్యసాధ్వియని ప్రసంగవశమునఁ
గొనియాడి నవుడియాచిమోయతనితో నీవజ్రపుటుంగరమునకువేయి
మొహరీలోడ్డదను నీయుంగ్రమునాకిమ్ము నేనీభార్యంజెఱచినట్లు నీకు
నమ్మకముపుట్టింపనియెడ నీయుంగ్రముతో నావేయిమొహరీలునీవి
లేనిచో నీయుంగ్రము నాది యనియనంగాలియోనాటస్సిస్మియాచ్యో
తో నీవుతప్పినయెడనాకత్తితోనిన్నునఱికెదననెను. రాణికార్నేలియసు
నినుండి విషము సంగ్రహించుట కార్నేలియసుప్రాణాపాయము
చేయనివిషముమాత్రమేరాణికొనఁగుట రాణిపై సానియోకు విషద్రా
వకముగలచిన్న పెట్టెను నాఁడుదానివిప్పి యాసువాససంబట్టి త్రాగిన
చోఁడచ్చుటకై మోసముననిచ్చుట ఇ యాచ్యోయిమోజన్ చెంతకు
వచ్చిలియోనాటసు తన్నాపె నతఁకించవలయునని యిచ్చినయుత్త

రముచూపించి యాపెథ ర్తపై మొదటఁగొన్ని కొండములు చెప్పియా
 పెపైఁదనమోహము న్నన్పర్చియాపెచేఁదిరస్కరింపబడియాపెన్నరీ
 క్షింపనిట్లు చేసితిసని యాపెనుక్షమాపణమడిగికొని యాపె పడక గదిలో
 నాపెథ ర్తయిటలీప్రభునికై కొన్నవస్తువులుగలపెట్టె నొక రేయివఱకు
 మాత్రముదాఁచుటకు నమ్మతింపఁజేసి యాపెగదిలోఁదానుపంపించిన
 పెట్టెలోదూఱి యాపె నిదురించినతరువాతతేచివచ్చి యాగదిమూలల
 గుర్తులువ్రాసుకొని యాపెపోచీదొంగలించి యాపెగుబ్బపైనున్నమ
 చ్చ గుర్తు చుకొని తిరిగి పెట్టెలోఁ దూఱియింట్లోఁపెనుతన తలిదం
 ద్రుల యుపదేశముపైనిమోజనుతో మాట్లాడి యాపెన్వలచి యా
 పచేఁ ద్రుణీకరింపబడుట ఇయాచోలియోనాటస్సున కతని భార్య
 పోచీచూపించి నుఱియన్గుబ్బ మచ్చ యానవాలుజెప్పి తానాపెన్గు
 డఁగల్గితిసని నమ్మకము పుట్టించి పందెమిడిన యుంగ్రమునెల్లు
 కొనుట లియోనాటసు తనభార్యపైఁ బగదీర్చుకొన నిశ్చయించుటపై
 సానియోయిమోజనుని వధించునుని తనయజమానుఁడు తనకువ్రాసిన
 యుత్తరముఁజూచి మిగుల దుఃఖించుట యిమోజను తనభర్త తనకు
 వ్రాసిన యుత్తరమున్గాంచి పై సానియోనునెంటఁబెట్టుకొనిభర్తయుండె
 దనన్న మిల్భర్డునకుఁబోవుచుంట్టపై సానియోయొద్దతనైభ సానియోచంప
 వలయునని తనభర్త యాజ్ఞాపించిన యుత్తరము నిమోజకు చదువు
 కొని తన్జంపుమని ప్రార్థించు నిమోజనుని మగ వేషముతో లూసి
 యసుకొల్కుచేరుమని యుపదేశించిపై సానియోసింబెలైనియొద్దకేగుట
 క్లోటను ఇమోజనునిఁ గలిసికొనుటకై లియోనాటసుని యుడుపు ధరిం
 చుకొని మిల్భర్డునకుఁబోవుట మగవేషమునినయిమోజస్కు సెలీరి
 యసుకొండగుహలోఁసత్కరించుట లియోనాటిసునిఁ బంపుటకు మిల్భర్డు
 కొండగుహన్మీపించితన్గాఱులుపల్కిన క్లోటిసుని గైడిరియస్సు
 చంపుట పై సానియోతనకు రాణియొసంగిన విషమూలికస్పదలికఁ
 గొన్నప్పుడు భుజించిననారోగ్యమిడుననిచెప్పి దాయిమోజనుకర్పించె

నాపెదానిన్దొండగుహలో నుపయోగించి మూర్ఖిల్లినపుడదిచావుగా
 భావించి గైడిరియస్సార్వి రాగస్సులు మిగులశోకముతోనాపెను
 క్లోటినుశరీరమున్న చోబూలుకప్పివిడుచుట ఇమోజినుమూర్ఖుఁ డేటి
 తననాధునియుడుపుగలక్లోటనుని దేహముఁ గాంచి తననాధునిశరీరముగా
 భ్రమసియంబుపై పోలుట లూసియస్సుబ్రిందేశముపై పండెత్తి
 వచ్చుచు నిమోజనున్దన సేవకునిగాఁదీసికొనుట లియోనాటస్సిమోజి
 నుండంపి యారక్తమునముంచితనకంపించిన చిలుగుమాటుంజూచి పొగ
 లుచు నిటల్పిసైనికులతోఁ దాఁజేరిదుస్తులుమాడ్చుకొని సామాన్యుని
 వలె బ్రేటన్సేనతోఁ గలసి యటాలియన్సేనతో బోరనిశ్చయించు
 కొనుట గైడిరియస్సార్వి రాగస్సు బ్రేటన్సేనికులలోఁజేరి యటాలి
 న్సేనతోఁబోరుట ఇటాలియన్సేనతోవచ్చిన ఇయాచో తోలియోనా
 టిస్సుపోరి యోడించుట బ్రేటన్సేనికులు పలాపతులగుచుంటయ
 సింబెల్లెనుని విడిపించుటకై శత్రులనెదిరించి సింబెల్లెనుని విడిపించి
 లూసియస్సుబంధెగాఁజేకొనుట లియోనాటస్సు రోమన్సేని వేష
 ముతో బ్రేటన్సేనికులలోఁబడుట న్వానిన్నింబెల్లెనుకారాగ్నహమున
 నురిదీయించుటకాజ్ఞాపించుట కాక్సిలియస్సు సింబెల్లెనుతో రాణి విష
 ముఁగ్రోలిమృతి చెందెననియుఁ జచ్చిపోవుచున్నప్పుడు తనతప్పులొప్పు
 కొనుటలో కాజ్ఞపై దనకుగసంతయు బ్రస్తుతేఃతనకీ విషమిడి చంపఁ
 దలఁ దననియు నిమోజనుకువిషమిడిచంపించెననియు క్లోటనుకాన్పింపమి
 నిరాశచెంది తానుడిసెననియు నాపెచెలికత్తె న్నాక్ష్యముపెట్టివిన్న
 నించుట రాజాజ్ఞచేసుటలఁబిలింపఁ దీసి లియోనాటిస్సులూసియస్సి
 యాచో పోదెగాఁడిమోజిన్మోక్షలఁ రోమనుబంధెలతో రాజనన్ని
 ధింజేరుట సింబెల్లెనులూసియస్సు మొదలగు రోమనుబంధెలన్నటి
 కించఁబూనినపుడు లూసియస్సు తన సేవకుఁడై పేడెలును మూత్రము
 కాపాడఁ బ్రార్థించుట సింబెల్లెను పైడెలును బ్రతుకనిచ్చి కోరినవర
 మిచ్చెదఁగోరునుట ఇమోజిల్లియోనాటిస్సు బెలీరియస్సు గైడిరి

యస్సోర్విరాగస్సుపై సానియో ఇయాచోలసంగతి బయల్పడుట
తాసియస్సుతో సింబెలైను సంధిచేసికొనుటయును.

(7) హేష్టేష్ట ఉనాటకము పీఠికయందు వివరింపబడెను గాన నిచట
వ్రాయబడలేదు.

(8) జాలియస్సీజారను నాటకమున వచ్చు వేషములు :-

జాలియస్సీకారు-ఆక్షేపియస్సీకారు-అంబోనీ-లెపీడియస్సులు-రాజ్యా
ధికారులు

సిసరో-పూబ్లియస్సు-రేనాలుసభ్యులు

బూటస్సు-కేషియస్సు-కాసా-ట్రీబ్యునియస్సు-లిగారియస్సు-
దేసియస్సు-సింబరు

సిన్నాలు జాలియస్సీకారుని ద్వేషులు

స్లేవియస్సు-మరుల్లస్సులు-ప్రజాప్రతినిధులు

అంతర్మిడోరస్సు-తాంత్రికుడు

పోదెచెప్పవాడు

సిన్నా-కవి-మతొకకవియు

లూసీలియస్సు-టెటీనియస్సు-మెస్సాలా-చిన్న కేటో-వలమ్మియస్సులు

బ్రూటసు కేసియస్సులకు విహితులు

వట్టొక్టీటస్సు-క్లాడియస్సు-ప్రొటో-లూసియస్సు - డర్డానియస్సులు

బ్రూటసుని సేవకులు

పిండారస్సు - కేసియస్సుని భృత్యుడు

కాలిపూర్నియా-నీజారునిభార్య

పోర్టియా-బ్రూటసునిభార్య

ప్రజాప్రతినిధులు, పౌరులు, దౌవారికులు, భృత్యులు మొదలగు
వారు రంగస్థలము నాటకమందుచాలవఱకు రోమునందును, దరువార
సార్దిస్సుచెంత మఱియు ఫిలిప్పీయొద్దను—కథ .

స్థేమియస్మరులియన్సులు సీజారుజయమున కలర్పపజల నిగుత్సాహ
 పర్చుట-సీజారు అండోని, కాలిపూర్నియా, పోర్టియా దేశీయస్సు,
 సిపరోబ్రూటస్సు, కేసియస్సు, కాస్కాలు కొందఱిపేరులతో నూరే
 గుచుండ నొకసోదెగాఁడు సీజారునకు రాబోవుముప్పు న్నాచుకొమ్మనిచె
 ప్పుట-కాస్కా బ్రూటస్సులు సీజారునకు జలుగుగౌరవమునకోర్వలేక
 పలువిధముల నొగులుట-కాస్కా కేసియసుసిన్నాలు సీజారుని గొప్పకో
 ర్వకబ్రూటసున కతనిపై మఱింతద్వేషము కలిగింపయత్నించుట-బ్రూ
 టస్సుసీజారు రాజకాఁబోవుట కోర్వకుంట కేసియస్సు కాస్కాదేసి
 యస్సుసిన్నా మెట్లెస్సు స్సుసింబగు బ్రెటోనియస్సులు రాత్రిబ్రూటసు
 నితోఁ జేలుకొని మఱునాడు సీజారుని బొడుచుటకు నిర్ణయించుకొని,
 కాలిపూర్నియా దుస్వప్నములు వచ్చెగాన నీవుసభకుఁబోరాదని
 వారించుచుండఁగా పినకున్న సీజారుని బెల్లించి సభకుఁ బిలిచికొనిపో
 వుట-ఆర్టిమిడోరస్సు సీజారునకు బ్రూటస్సుకేస్తస్సు కాస్కాసిన్నా
 బ్రెటోనియస్సు సింబరుదేసియస్సు లై గారియస్సులను దుష్టాప్తకము
 వెంటఁబోఁజనదనిపత్రమువ్రాసి దారిలోనిచ్చుటకు-సిద్ధముగానుండెనుఁ
 గాని, సీజారు నది శత్రులుచూడనీక తొందరతో సభకుఁగొంపోయి
 పొడిచి చంపుట - బ్రూటస్సుజనసంఘముతోఁ బజాక్షేమముకై తా
 సీజారుం జంపవలసి వచ్చెనని యుపన్యసించుట ఆటనిత యుపన్యా
 సముచేబ్రజల స్సీజారుని శత్రులపైఁబుఱికొల్పుట-రణరంగమున శత్రు
 లు జయమందుచున్నారనుకొని; కేసియస్సు తనకత్తితోఁ దన్నొడుచు
 కొని మడియుట - కేసియస్సు టిటినియస్సు బ్రూటస్సులు శత్రులు
 తమపైఁ దఱిమివచ్చినపుడు నిరాశఁజేడి, తమకత్తులతోఁదమ్ముఁ
 బొడుచుకొని చచ్చుట -ఆటని బ్రూటసుని యోగ్యత న్నొనియాడుట.

(9) నాల్గవ హెన్రీమహారాజు మొదటిభాగమును నాటకమున వచ్చు
 వేసములు

నాల్గవ హెన్రీమహారాజు

వేల్పుయువరాజగు హేన్రీ- లంకాస్థర్వువరాజగు జాను - వీరిద్దఱు
నాల్గవ హేన్రీకొడుకులు

వెస్తుమోరేండు

బెంటు

వరైష్లరు ప్రభువగువర్సీ

నార్తాంబరేండు ప్రభువగువర్సీ

హాట్సురను - పేరందిన హేన్రీవర్సీ నార్తాంబరేండు ప్రభునికొడుకు

మార్చిప్రభుడగు నెడ్మండ్వార్టిమరు

యార్కుగురువగుస్కూవు

డౌలాసుప్రభువగు నార్చిబాల్డు

ఓ వెనండ్రోవరు

సర్ రిచార్డు వరను

సర్జాన్ఫాల్టెన్ఫు

సర్మిచేలు యార్కుగురుని హీతుడు

పోయిస్సు

గేడ్డిలు

పేటో

బర్డ్లు

హాట్సురునిభార్యయు- మార్టిమరుని సోదరియునగు వర్సీదేవి,

మార్టిమరునిభార్యయు, జ్లండ్రోవరుని కూతురునగు మార్టిమర్దేవి-

క్వికేలీయను పూటకూళ్ళమ్మ

ప్రభువులు, ద్యోగుల, ధికారి, కల్లమ్మువాడు, రాజగృహధ్య
క్షుడు, చిల్లరపనివాండ్రు, మోతకూలివాండ్రు బాటసార్లు మఱియు
భృత్యులు రంగమిండ్లాండు — కథ .

నాల్గవ హేన్రీమహారాజు యుద్ధములన్నియు న్నమోక్షము
తనవి- తీర్థయాత్రకు వెడలుదమని ప్రధానులతోఁజెప్పి యాకస్మిక

ముగవచ్చిన కొన్ని యాతాకములవలన నాగిపోవుట - వేల్పుయువ
రాజు ఫాల్గుని పు బార్దోల్పుపేటోగాడ్డాలు పోయిస్సులతోఁగొని
త్రాగుడు, దొంగతనము మొదలగు దుశ్చేష్టలు చేయఁచుట-నాల్గవ
హెన్రీ వర్సెస్టరుని తనసన్నిధికి రావద్దనుట- వర్సెస్టర్నా రాంబర్లెండు
ప్రభువులు హాట్స్పరుకలిసి, నాల్గవహెన్రీరాజుపై దండెత్తుట కాలో
చించుట-బాటసార్లం దోచుకొన్న ఫాల్గుని మొదలగు తమమిత్రుల
నీఁకటిలో మాటువేషములతో వేల్పుయువరాజు పోయిస్సులు దోచు
కొనిపోవుట హాట్స్పరు మార్బి నురునితోఁ గలియఁబోవుట-వేల్పుయువ
రాజు తాడ్రిమాడ్జపై యుద్ధసన్నుఁడౌట-వేల్పుయువరాజు హాట్స్ప
రును యుద్ధములోఁడంపుట-ఫాల్గుని దురమున డౌలాసెదిరించినపుడు
చచ్చినట్లు పడుకొని, తిరిగిలేచి వేల్పుయువరాజు మొదలగు తనవారి
న్నవ్వించుట నాల్గవహెన్రీ యుద్ధమున జయమంది బందెలు గాఁబట్టు
వడిన పర్సుస్వర్వనులఁ జంప నాజ్ఞాపించుట-డౌలాసు పరాజితుఁడై
కొండపైనుండి పడి, మృతిచెందటకు యత్నించుచుఁ బట్టువడుట-
నాల్గవహెన్రీ జాను వెస్ట్మోర్లేండ్లను నాచెంతనున్న నారాంబర్లెండు
తోఁ బోరుటకు గ్లండవర్మార్చి ప్రభువులతో వేల్పుతోబోరుటకు
దానును వేల్పుయువరాజేగుటకు నిర్ణయించుటయును

(10) నాల్గవహెన్రీమహారాజు రెండవభాగమును నాటకమునవచ్చు
వేసములు.

నాల్గవహెన్రీ మహారాజు

అయిదవహెన్రీ మహారాజు- కాబోవువేల్పుయువరాజు క్లారెన్సు
ప్రభువు లాంకాస్టర్జాన్సువరాజు స్లోస్టరుహంప్రీయువరాజు నాల్గవ
హెన్రీమహారాజు కొడుకులు

వార్విక్కుప్రభువు - వెస్ట్మోర్లేండుప్రభువు - సర్రేప్రభువు - గౌవరు
హారాజు కుమారులు

నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు పక్షమువారు

రాజసభలోని ముఖ్యన్యాయాధికారి

న్యాయాధికారి వెంబడినున్న తగుమనుష్యుడు

నార్తాంబరేందుప్రభువు ముఖ్యగురువగుస్కాపు మాత్రజేప్రభువు
బడల్పుప్రభువు

హేస్టింగ్సు ప్రభువు-సజాన్ నాకా లెఫ్టినెంట్లు నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు
ప్రతిపక్షులు

శేవర్సుమోర్డన్ నార్తాంబరేందుప్రభుని యాశ్రితులు

సజాన్ స్పార్ట్స్- వాని సేవకుఁడు

బాడల్పు

పింట్లు

పోయిన్సు

పేటా

షాలోస్ నెస్సులు-పల్లెటూరి న్యాయాధికారులు

డేవి షాలో సేవకుఁడు

మార్టీ షావో వార్డు ఫీబీ జుల్కాపులు కొత్తగాఁజేరిన కాల్యంట్లు

ఫేంగ్స్ రీలధికారి యద్యోగులు

ప్రవాద

నార్తాంబరేందునిభార్య

పర్సీభార్య

క్విక్లీ-పూటకాశ్చమ్మ

డాల్ట్రీ టు

ప్రభువులు- పరిచారకులు - దొవారికుఁడు - అధికార్లు, సైనికులు,
దూతలు, పనివాండ్లు, బంధువులు, సేవకులు మొదలగువారు
నటుఁడు, కథానయనము-రంగము ఇంగ్లాండు- తదితర-

నారాజులైందుప్రభువు తనకొడుకగు హట్స్సరు యుద్ధమునఁ జచ్చె
ననియు, వర్యైస్టరు డౌలాసులు పట్టుపడిరనియు, నాల్గవ హెన్రీ మహా
రాజు జయమందెననియు విని తల్లిడిల్లుట-యూర్కగురువు నేనగూర్చు
కొని నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు నెదిరింపఁబోవుట - మాత్రబేయూర్క
గురువు హేస్టింగ్సులను లంకాస్టర్బ్యవరాజగుజాను సంధికై బాస
యొనర్చి వారిపై న్యము మల్బేపోయినపిమ్మట మోసమున వారింజం
పుట కాజ్ఞయిడుట-హార్కోర్ట్ నాల్గవ హెన్రీ మహారాజునకు నారాం
బర్లేందుప్రభువు, బార్డ్లెప్పప్రభువు పై న్యముతోఁగూడ నోడింపఁబడి
రని తెల్పుట మిక్కిలి జబ్బుననున్న తండ్రియొద్దనుండఁ జేల్పు యువ
రాజు కిరీటమున్గొనిపోవఁగా మూర్చ నిద్దుర మేల్కని నాల్గవ హెన్రీ
మహారాజు తనతక్కినకొడుకులతో ధనాశం గూర్చి యుపన్యసించుట-
మఱికొంచెము నేపోర్చలేకపోతివా యింత తొందఱపడినా వే మిం
కొకఁగంటలో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లాసముతో నీవు నామృతిం
గాంచి, మకుటము ధరింపఁగలవుకదాయనుతండ్రితో చేల్పుయువరాజు
క్షమాపణము చెప్పకొనుట-వేల్పుయువరాజు నాల్గవ హెన్రీ మహా
రాజు గతించినపిదప నైదవ హెన్రీ మహారాజగుట-ఫాల్స్సవు మొద
లగు తనదుష్టన్నేహితుల నైదవ హెన్రీ మహారాజు దనపురమునుండి
వెడలగొట్టించుట-ఎలిజబెత్తురాణికి క్షేమముగోరుచు నర్తకుఁడు నాట
కము ముగింపుఁ దెల్పుటయును

(11) అదయివ హెన్రీ మహారాజు నాటకమునందలి వేనములు

అయిదవ హెన్రీ మహారాజు

గ్లా సెస్టర్స్ భువు-బెడ్ఫర్డ్ ప్రభువును అయిదవ హెన్రీ మహారాజునకు
పోదరులు

ఎక్సిట్రర్స్ భువు అయిదవ హెన్రీ మహారాజునకుఁ బినతండ్రి

యూర్కప్రభు నైదవ హెన్రీ మహారాజునకు నన్నిహితజ్ఞాతి

సాలిన్సరీ వెన్ట మోరు ఆర్విక్కుప్రభువులు

కాంటర్బరీగురువు

ఎల్లె గురువు

కేంబ్రిడ్జ్ ప్రభువు

సూక్రపుప్రభువు

నర్తామన్

నర్తా మస్సిరిపింఘము - గోవరుల్లాయెల్లెను - మేక్కోరిసు జామా

అయిదవ హెన్రీను హారాజు సేనాపతులు

బేట్సు కోర్టు విలియమ్సులా సేనాపతులక్రిందిభటులు

పిస్టలు సీము బార్డ్లు

బోయి

వార్తచాటువాడు

ప్రసన్నరాజు

ప్రెంచియువరాజు

బర్లండ్ యార్లీయన్సు బూర్బనుప్రభువులు

ఫ్రెంచిభటుడు

దాంబూరీసుగ్రాండ్ప్రెంచి ప్రెంచిప్రభులు

మాంటిబో ప్రెంచివార్తాపహుడు

హర్లుయెరు రాజప్రతినిధి

ఇంగ్లాండ్ మహారాజు నొడ్డు వెళ్ళినమూలలు

ఇస్పెల్లా ప్రాన్సురాజభార్య

కేతరైసు ఇస్పెల్లా ప్రాన్సు రాజులకూతురు

అలీస్ కేతరైసుచెలికత్తె

పూర్వము క్విక్లీకి నిప్పుడు పిస్టలునకు భార్యయైన ఈమ్మభీవు పూట

కూళ్ళమ్మ ప్రభువులు ఘనురాండ్రు నధికార్లు సైనికులు పోరులు

దూతలు భృత్యులు సూత్రధారుడు రంగస్థలము లింగ్లాండు
ప్రాస్సులు —కథ .

కాంటర్బరీగురువు నెలీగురుడు ప్రాస్సుమూత లయిదవహెస్రీ
మహారాజకడకు వచ్చినారని సంభాషించుకొనుట - అయిదవహెస్రీ
మహారాజ మంత్రులతోనాలోచించి ప్రాస్సునుండి వచ్చినదూతలతో
ప్రెంచిరాజునకుఁ దా ప్రాస్సుపై దండెత్తఁబోవుట తెల్పునుట -
కేంద్రిడ్జి స్కూపుగ్రేపులు గ్రాబ్డోహులై నంక కైదవహెస్రీ
మహారాజు చంపించుట కాజ్ఞయిచ్చుట - అయిదవహెస్రీమహారాజు
తనపై న్యము ఫ్రాన్సుదేశములో దిగి, హ్యూయా పట్టణాధికారి
స్లోబర్నుకొనుట - కేతరై నెలీసులు ప్రెంచిభాషతో నేమో మాట్లాడు
కొనుట - అయిదవహెస్రీ కలేసను పట్టణముచేత ప్రెంచిపై న్యము
నోడించుట - ప్రెంచిరా జైదవహెస్రీమహారాజునకు దసకూతురగు
కేతరై నుం భార్యగా సమర్పించి సంధిచేసికొనుటయును

(12) ఆఱవహెస్రీమహారాజు నాటకము మొదటిభాగమునవచ్చు
వేషములు

ఆఱవహెస్రీ మహారాజు

క్లాస్ట్రప్రభువు రాజపినతండ్రియుం బోషకుడు

బెన్బర్డు ప్రభువు రాజపినతండ్రియు ప్రాస్సుదేశపరిపాలకుడు

ఎక్సు రాజమేనమామ కాబోవుప్రధానగురువు

జానోఫర్డు కాబోవుసోమర్సెట్టు ప్రభువు

రిచార్డుస్లాంటేజినెట్టు కాబోవు యాయుక్తప్రభువు

వార్విక్కుప్రభువు

సాలిస్బరీప్రభువు

నఫల్కుప్రభువు

టాల్బట్టు కాబోవు షూరిస్బరీప్రభువు నతని కొడుకు టాల్బట్టును

ఎడ్మండ్మార్టిసురు మార్చిప్రభువు

సర్వాన్నాప్తోల్పు

సర్వలిష్టునీ

సర్వలియంగ్లాన్సుజేలు

సర్వామస్త్తగేవు

పెత్తనగాఁడు

పుష్టిశ్రీకోటాధికారి

వర్షను యార్కుపక్షమువాఁడు

బేసెట్టు లాంకస్తరుపక్షమువాఁడు

న్యాయవాది మార్టి మరునిగాచువాఁడు

చార్లెసు గాఁబోవు ప్రాన్సు రాజు

రేగ్నీరు ఆంజూప్రభువు మఱియుఁ బేరుసకుమాత్రముపిల్పు రాజు

బర్జెడీప్రభువు

అలింకన్ప్రభువు

ఆర్లియన్సు జారవుతుఁడు

పేరిస్సు రాజప్రతినిధి

ఫిరంగులు కాల్చువాండ్రపై సధికారియు, సతనికొడుకును

బోర్డోలోని సేనానాయకుఁడు

ఫెరిచిగలారి-ద్వారపాలకుఁడును

ముసలిగొల్లఁడు పుసల్లీ తండ్రి

మార్గెరట్టు లేగ్నీ సరుకూతురు హెన్రీరాజునకుఁ గాఁబోవుభార్య

అవన్న యడమానురాలు

పుసల్లీ

ప్రభువులు-కోటకాఁపులు - వార్తావహులు - అధికార్లు - సైనికులు-

దూతలు-భృత్యులు-పుసల్లీ కగపడుదయ్యములు-రంగము కొంతయిం

గ్లాండులో మఱికొంత ఫ్రాన్సులో — కథ .

బెడ్ఫర్డు గోస్టరు ఎక్స్టరుప్రభుఁడు వార్షికు ప్రభువు వింఛెస్టరు

గురువు వార్తావహుఁడు మొదలగువా రైదవహెన్రీ మహారాజు

కావునకు విచారించుట-ఫ్రాన్సు దేశములో ఫ్రెంచియువరాజు రాజు
 కాబడి యింగ్లీషువారి ప్రదేశము లాక్రమించుకొని యింగ్లీషు సైన్య
 మును ధ్వంసమొనర్చినని దూతలు చెప్పగా బెడ్ఫర్డు పదివేల
 సైనికుల వెంటబెట్టుకొని ఫ్రాన్సున కేగుట-గ్లోస్టర్ యిదవహెన్రీ
 మహారాజు కొడుగు నాటవహెన్రీ మహారాజుగా నొనర్చుటకుఁ
 గోటకేగుట-ఎక్సరు నసిబిడ్డఁడగు నాటవహెన్రీ మహారాజు రక్ష
 ణమునకై యెల్తామునకుఁబోవుట-ఎల్తామునందీ శాలుఁడగు నాటవ
 హెన్రీ మహారాజు నొంగిలించుటకై విన్సెస్ట రేగుట-ఫ్రాన్సులో
 చార్లెస్సు అలెంకను రేగ్నరు లింగ్లీషు సైనికులచే నోడింపఁబడి
 గూర్లియస్సు జారపుత్రునిచే బిల్వఁబడినపుడు పుసిల్లీ సాయమునఁదిగి
 యుద్ధమున కారంభించుట-గ్లోస్టరు వింఛెష్టరు శిశువగు నాటవహెన్రీ
 మహారాజు న్వాస్థీనపర్చుకొనుట కన్వోన్యము వాదాడుకొనుట -
 ఫ్రాన్సులో నేలీన్బరీ గార్డ్రేవులు యుద్ధమున మడి గుట - పుసెల్లి
 ఫూరయ్యుద్ధముచేసి యింగ్లీషుసైనికు లాక్రమించిన యూర్లియస్సును
 పట్టణము దిరిగి ఫ్రెంచిరాజున కధీనముచేయుట-అండన్పట్టణమందలి
 ప్రభువులు రెండుతెగలై పరస్పర విరోధులగుట - అటవహెన్రీ
 మహారాజు గ్లోస్టరు, విన్సెస్టరుగురువు, యూర్కు, సఫల్కు, సోమ
 ర్సెట్టు, ముర్విక్కు, ఎక్సటరు, వర్నను, బేసెట్టు, మతీయుఁ దక్కిన
 వారు ఫ్రాన్సుదేశములోని యుద్ధమునకేగుట-టెల్బట్టు తన సైనికు
 లతో వారింజేయుటయు హెన్రీమహారాజు టెల్బర్టును షూస్బరి
 ప్రభువుగాఁజేయుట-హెన్రీమహారాజు ఫ్రాన్సులోఁగూడ సభిక్తుఁడై
 పాస్టోల్ఫీని యుద్ధమునఁ బిఱికియై పారిపోయినందుకై దేశమునుండి
 వెడలఁగొట్టు హెన్రీమహారా జెఱ్ఱగులాబు న్దొల్చుకొనుట- టెల్బట్టు
 తనకొడుకతోఁగూడ రణరంగమున మడియుట - సఫల్కు - మార్గే
 రట్టును కన్యక న్బందెగా రణరంగమునఁబట్టుకొని యాపెను హెన్రీ
 మహారాజునకుఁ బెండ్లి చేయుట కాపెతండ్రి నొప్పించుట - చారల్సు

హెన్రీమహారాజునకులోనై ధాన్యదేశమును హెన్రీమహారాజునకుఁ
బ్రతినిధిగాఁ బరిపాలించుట కంగీకరించి సంధిచేసికొనుట - మార్గరేగట్టు
నుఁ దీసికొనివచ్చి తనకుఁబెండ్లి నేయుటకై హెన్రీమహారాజు సఫ
ల్కును ధాన్యదేశమున కింపుటయు

13. రెండవభాగమును నాటకమునదూర వచ్చు వేషములు

ఆటవ హెన్రీమహారాజు

గోస్టరు రాజుపినతండ్రి

విచ్చెస్టరు గురుఁడు రాజుపినతండ్రి

యార్కుప్రభువు ఎడ్వర్డు రిచార్డు అతనికొడుకులు

సోమర్సెట్టు సఫోల్కు బకింగాము క్లిఫ్ఫర్డు ప్రభువులు రాజుపక్షము
వారు

సేలిస్బరీ వార్విక్కుప్రభులు యార్కుపక్షమువారు

స్కోల్సుప్రభువు దుర్గాధ్యక్షుఁడు

సేప్రభువు

స్టాఫార్డుహంప్రీ అతనితమ్ముఁడువిల్యముస్టాఫార్డు

సజాక్ నేనీస్లి

వాలరుహ్య్విట్మోరు

సముద్రనౌకాధికారి కర్లధారుఁడు సేవకుఁడు

సఫోల్కు బండెలుగాఁబట్టుకొన్న ఇద్దఱుతగుమనుష్యులు

వాక్సు

హ్యూము సాత్వెల్లులు గురువులు

లోగర్బాలింగుబ్రూకు - గారడీవాఁడు - వానిచేరావింపఁబడుదయ్యము -

హార్నరు శస్త్రుకారుఁడు - పీటరు వానిసేవకుఁడు

చాతాము లేఖరి

సేంటాబ్బసు గ్రామాధికారి

సింపీ కాక్సు మోసగాఁడు

కేడు-వానివెంబడినున్నవారు-జాన్బిలిస్సు జాన్వాలెండు-డిక్కనుకటిక
స్మితనుసాలెవాఁడు-మెఛేలు మొదలగువారు
ఐడెను కెంటిషు తగుమనుష్యుఁడు

ఇర్వరు ఘాతుకులు

మార్గేరట్టు ఆటవహెన్రీ మహారాజభార్య

ఎలీనరు గ్లోస్టరుప్రభి

జార్డేను మంత్రకతై

సింహాక్సు వానిభార్యయు

ప్రభువులు-దేవులు-పరిచారకులు - వార్తావహులు - మనవిచేసికొను
వారు - ఆల్డర్మెన్ను-బిళ్ళబంట్రోతు-అధికారి-ఉద్యోగులు - పౌరులు-
పనినేర్చుకొనువారిఁడు-డేగవేటఁకాండ్రు-రక్షకభటులు - సైనికులు-
దూతలు మొదలగువారు- రంగము ఇంగ్లాండుయొక్క నానాప్రదేశ
శములు — కథ .

మార్గేరట్టును హెన్రీనుహారాజు పెండ్లాడుట - గ్లోస్టరు మొద
లగు కొందఱి కనిష్టమాట-మార్గేరట్టు సఫాల్కును గ్లోస్టరు మొదలగు
కొందఱి ప్రభులను క్వింసముకావించుటకు నిర్ణయించుకొనుట - రాజు
గ్లోస్టరుభార్య దేశమునుండి వెడలగొట్టుట - మఱి గ్లోస్టరుని యధికార
మును లాగుకొనుటయు, యార్కు వింఛెస్టరు గురువు - సఫాల్కు
రాణియు గ్లోస్టరుపై రాజద్రోహము నేరముమోపి, యతనిం జెఱ
సాలనుంచుట-రాజు గ్లోస్టరు చెఱనుంట విధిలే కొప్పుకొని దుఃఖించుట-
వింఛెస్టరు గురువు సఫాల్కు యార్కు రాణియు గ్లోస్టరుని జంపుటకు
నిశ్చయించుకొనుట-ఐర్లేండు దేశపుజను లింగ్లీషువారిపైఁ దిరుగుపా
టొనర్చి రనుమాటవిని యార్కును నేననుగూర్చికొని, ఐర్లేండుపై
వెళ్ళుమని తక్కినప్రభువులు పంప నుద్దేశించినపు డదేసమయమని
యార్కు తా రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట - సఫాల్కు గ్లోస్టరుని
నిదురించుచుండగాఁ జెఱసాలలోఁ జంపించుట-ఆసంగతి బయల్పడఁగాఁ

బ్రజల కోరికపై రాజు సభాల్కును దేశమునుండి వెడలగొట్టుట
కాజ్ఞ యిడుట - రాణి సభాల్కును కిక్కిరింప వద్దను రాజును బతిమాలు
కొనుట-వింశస్థరు గురువు ఇట్టైతీ చెప్పుట-కెంటు చెప్పి నో కా థికారి
సభాల్కుం బట్టుకొని యితని చొరబెట్టును నైతి పోడుచుచు దంపుట-
రాజ్యముపైఁ దిరుగువాటొసగ్గిన కేడు మొదలగువారిచే స్వాపా
ర్థతని శిష్యునితోఁ దంపబడుట - కేడు మార్గిమర్పభనావాదు
వహించి రాజగుటకు నిశ్చయించుకొనుట - రాజు ప్రతికూలుకుదడిసి
రాణితో కిల్లింగ్వర్తునకుఁ జాళిపోవుట - కే డియాజ్ఞ చే సేవభు వల్లు
నితోఁగూడఁ దంపబడుట - బకిరామ, మురలి కివర్తుసైన్యముతో
వచ్చి కేడు సైన్యమును యంత్రములతో తి బట్టుకొనుట - కేడు పారి
పోవుట - యారై - కే డియాజ్ఞ సైన్యముతోవచ్చి సోమరైట్టును
రాజుకండి తోఁగి కల బూదనున్నాడని మాతలు రాజున కెఱింగిం
చుట - సోమరైట్టునెడ్డుకొని రాజు జెటవారికిని పుట - ఐడను తన
తోటలో దాగిన కేక్కిని దంపుట-యోర్కూ తనకొడుకులగు నెడ్వర్డు
రిచార్డుల హెచ్చింపు కేసెబా వ నహాగులుగాఁ గైకొని రాజ్య
మాన్త్రమించుకొనుటకు యుద్ధసన్నాధుడౌట - యోర్కూరణరంగమున
క్లిఫర్డుదంపుట - క్లిఫర్డుకొడుకు తన తండ్రిదేహముం గొని
పోవుట - రిచార్డు సోమరైట్టు దంపుట - ఐడనుపురికిఁ బారి
పోయినరాజు స్పెట్టుకొనుటకు యోర్కూ సతవికొడుకులను వార్విక్కు
సేలిస్బరీలు వెంటదఱుములుచును

ఆటవ హెన్రీమహారాజు

(14) మూడవభాగమును నొటాము వచ్చునేసమయ

ఆటవ హెన్రీమహారాజు అరిసికొడుకు యిదిరాజగు నెడ్వర్డు

పదునొకండవలూయి ప్రహస్నరాజు

సోమరైట్టు పిట్టగు ఆక్సుపుట్టు వార్తాబల్లెండ వెస్ట్ మోర్లేండు

క్లిఫర్డు ప్రభువుల రాజపక్షివా వారు

యాగ్ను నాల్గవయెడ్వర్దురాజ కాబోవునెడ్వర్దురత్తేండు ప్రభువగు
 నెడ్మండుఁ కాబోవుక్లారెన్స పభువగుజార్జి కాబోవుక్లొప్పరు ప్రభు
 వగురిచార్డు యార్కుకొడుకులు నార్సాల్కు మాంటేగు వార్విక్కు
 హెస్టింగ్సుప్రభువు న యార్కుపక్షమువారు

స్టాపార్డున సర్జాన్మార్టిమరు సర్జాగ్మార్టిమరు యార్కుపినతండ్రు
 రిచ్చండు పభుఁడగు హెన్రీ యింగ్లండువనుఁడు

రివర్సుప్రభువు గ్రేడేవిసోదరుఁడు

జేన్
 టెన్

మాంటి గోమెరి

సామర్విల్లి

రత్తేండు గుడివు

యార్కుసందలి యధికారి

దుర్గాధ్యక్షుడు

ఒక ఘనఁడు

ఇద్దరుకావలివాండ్రు

ఒక పేటకాఁడు

తండ్రిం బంపిన కొడుకు

కొడుకుం బంపినతండ్రి

మార్గేరట్టురాణి

కాబోవునాల్గవయెడ్వర్దు - రాణియగుగ్రేడోరసాని

జోనా ఫ్రెంచిరాణికి సోదరి

భటులు హెన్రీమహారాజునకు నెడ్వర్దుమహారాజునకుం బరి
 చారకులు మాతలు కావలివాండ్రు మొగలగువారును రంగము
 ఇంగ్లాండు మఱియు ఫ్రాన్సును — కథ .

యార్కు ఎడ్వర్డు రిచార్డ్ నార్సెంక్ మాంటేగు వార్విక్కు
 మఱియుఁ దక్కినవారు తేల్గులాబీపూలు తమచేతులఁ బట్టుకొని
 రాజసభకు వచ్చుట - యార్కు సింహాసనముపైఁ గూర్చుంటుట - హెన్రీ
 మహారాజు కీ పుర్దు నార్తాబర్నేండు వెస్టుమోర్లే యుద్ధమున మఱియుఁ
 దక్కువారు నెట్లు గులాబీపూలు పట్టి రాజసభకు వచ్చుట - ఉభయ
 పక్షములవారికి వాక్కులహము దరుగుట - హెన్రీ మహారాజు తా
 బ్రతికినంతవఱకు మాత్రము రాజములును ధర్మములును వినిప
 యార్కు సతని పుత్రులు నాజు గుట కొవ్వకొనుట - ఉభయపక్షముల
 వారలు మైత్రిగొన నంగీకరించుట - మార్గేరెట్టు రాణి రాజున్నిందించి
 తన కొడుకుతో సైన్యము గూర్చుకొని యార్కుతో యుద్ధము
 చేయుట - కీ ఫర్దు రెండవం జంపుట - యార్కు వశమౌ వా నోడపోవు
 చుంటుండు దనిపినతండ్రు లిరువురం జ పోలుదులందు కని యలసి
 నీరసిలి శత్రులచేఁజిక్కుట - మార్గేరెట్టు యార్కున డెప్పి డెప్పి పొడిచి
 చంపుట - కీ ఫర్దు రణరంగమున నుడియుట - యుద్ధమునఁ బరాజితుడై న
 యాటవ హెన్రీ మహారాజు నూలుకోపముతో నుండి కారుచుచేఁ
 బట్టువడుట - నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు ముగ్గురొ పిల్లలుగల యొక
 వితంతువును వలచి, యాపె ర్దరాజున కేయగోరుట - గోనరుప్రభువు
 తా రాజు గూఁగోరుట - వార్విక్కు ఫ్రెంచిరాజుతో నాల్గవ ఎడ్వర్డు
 మహారాజున కిది చెల్లెలు బెండ్లి చేయుమని యడుగుట - మార్గేరెట్టు
 తనకుమారుని కాక్సుఫర్దును వెంటపడుకొని ఫ్రెంచిరాజునకు తనకు
 సాయపడుమని యడుగుట - నాల్గవయెడ్వర్డు మహారా జాటవ హెన్రీ
 మహారాజు న్నాగాగ్నహమున నుంచుట - నాల్గవయెడ్వర్డు కేదొర
 సానింబెండ్లాడిన వార్త తెలిసినపిదప వార్విక్కు మార్గేరెట్టులు
 మైత్రింబొంది ఫ్రెంచిరాజు సాయమున సైన్యము గూర్చుకొని
 నాల్గవయెడ్వర్డుపైకి వచ్చుట - పితంతువున బెండ్లాడి యాపె
 నోదరునకు మఱి యాపెకు మూరునకు చావని వలచిన కన్నియలం
 బెండ్లి చేసినందుకు రాజుపై క్లారెన్సు గోనరు ప్రభువు లసహ్య
 పడుట - ఫ్రెంచిరాజు కోపమున తనపై నేనలు పంపుచున్నాడనియు,

| ఫెంచిరాజు చెలియలు తనకై పెండ్లిమానెదనని యొట్టు వైచు
 కొనెననియు, వార్విక్కు మార్గేరెట్టులు మైత్రీం బొందిరనియు,
 వార్విక్కు తన్ను రాజపదవినుండి తప్పింపఁ బూనెననియు, వార్విక్కు
 కూతు నెడ్వర్డుయునరాజు పెండ్లి యాడుచనియు నాల్గవయెడ్వర్డు
 మహారాజు దూతలవలనవిని యుద్ధనన్నద్ధుకగుట - వార్విక్కు-
 రెండవమాత్రం బెండ్లిజెదనని క్లారెన్సు తనయన్నయగు రాజుతో
 విడఁబడి సోమర్సెట్టుతోఁ గలసిపోవుట - గ్లోస్టరు తనయద్దేశము నెఱ
 వేర్చుకొనుటకై రాజుపక్షముననుండుట - వార్విక్కు క్లారెన్సుసోమర్సె
 ట్టుకన్యభర్తలు శిబిరమున నిగురించుచున్న రాజు న్నన్ననన్నగ వచ్చి
 పట్టుకొనుట - ఛెనెనన్న గ్లోస్టరు హెస్టింగ్సులు శరుణైతిపోవుట -
 ఎలిజబెత్తురాణి యను పేరొచ్చు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజభార్య నన
 గర్భము తక్కించుకొనుటకై సోదగుబితో వారముతోఁదాగుండుట -
 గ్లోస్టరు హెస్టింగ్సులు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజుఁ జెఱవిడిపించి నీసి
 కొనిపోవుట - అఱవ హెస్టి మహారాజు వార్విక్కు - క్లారెన్సు మాం
 తేంగు నెక్స్టరు మఱియు నాల్గవయెడ్వర్డు ఫ్రాన్సిస్నుండి సైన్యము
 కూర్చుకొని వచ్చెడు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు జయింప యుద్ధ
 నన్నదులగుచుండగా నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజుంగ్లోస్టరు నాఱవ
 హెస్టి మహారాజు బట్టుకొని చెఱసాలకుఁబుట - క్లారెన్సు తనయన్నలగు
 నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు గ్లోస్టరుతోఁగలిసి వార్విక్కు నెదిరించుట -
 వార్విక్కు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజుచే యుద్ధమునఁ బొడవబడి
 మరణవేదనతోఁ దన స్థితి దలచుకొని తలడిల్లుట - నాల్గవయెడ్వర్డు
 మహారాజు మార్గేరెట్టురాణిని సోమర్సెట్టుకన్యభర్తలను రణరంగమున
 బందెలుగాఁ బట్టుకొని యా కన్యభర్త సోమర్సెట్టుల స్త్రీతాము చంపుట
 కాజ్ఞాపించుట - నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు ఎడ్వర్డు యవరాజుగ
 బొడిచిదంపి, మార్గేరెట్టు నటనుండి తొలగింపఁబడ నాజ్ఞాపించుట -
 గ్లోస్టరు చెఱసాలకుఁ బరువిడి అఱవ హెస్టి మహారాజుం బొడిచి

చంపుట-నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు సింహాసనముపైఁ గూర్చుండి
తన తమ్ముతో ముచ్చటించుఁ దన రాణియగు నెలిజబెత్తుతో
మఱియు నాపెయందుఁ దనకు బుట్టిన పుత్రునితోడ నానందించుచు
మార్గేరట్టురాణి ఘోస్సునకుఁ బంతు నాజ్ఞయిచ్చుటయును.

(15 ఎన్నిదవ హెనీ) మహారాజు జీననచరిత్రము నాటకమున వచ్చు
వేషములు

ఎన్నిదవ హెనీ) మహారాజు

పుల్సీగురువు

కాంపియన్లుగువు

కాపాసియస్సు అముదవచార్లెస్సునుండి వచ్చినదూత

కాస్మరుకాంబర్పల్సీగురువు

నార్థాల్కు ప్రభువు

సఫల్కు ప్రభువు

బకింగాము ప్రభువు

సరే) ప్రభువు

రాజగృహాధ్యక్షుఁడు

గార్డినరు వింఛెస్టరుగురువు

లింకోలు గురుఁడు

అబర్గెచ్చెన్నీ ప్రభువు

సేండ్సు ప్రభుఁడు

నర్హెన్రీ గిల్బర్డు

సర్తామస్ల వెల్లు

సరాండనీ డెన్ని

సర్మికోలాస్వాక్సు

పుల్సీచేతిక్రింద యుద్యోగులు

క్రామ్యెల్లు పుల్సీ సేవకుఁడు

గ్రీప్సీతు కేతరై నురాణికి ద్వారపాలకుఁడు

ముగ్గురు తగుమనుష్యులు

గార్భరు ఆయుధరక్షకుఁడు

బూటసు రాజవైద్యుఁడు

బకింగాము చేతిక్రిందిపనివాఁడు

బ్రాండను మఱియొక యాయుధరక్షకుఁడు

సభా ద్వారపాలకుఁడు

శావారికుఁడు వానిసేవకుఁడు

గార్డినరునిసేవకుఁడు వార్తావహుఁడు

కేతరై నురాణి ఎన్నిదన హోస్రీమహారాజభార్య అసీబుల్లీ నురాణి

చెలికత్తె-బుల్లీ సుమిత్రురాలగు నొకముసలి యిల్లాలు పేషన్సు కేత

రై నుదాసి

మూఁగచేష్టలనుండు ననేక పభువులు దొరసాహులు రాణివెంబడి నుండు

స్త్రీలు రాణికగపడుదయ్యములు శేఖరు లుద్యోగులు రక్షకభటులు

తక్కిన భృత్యులు రంగము లండను వెస్టమిస్టరులలో ముఖ్యముగా

నొకప్పుడు కింబాల్టసులోను — కథ

బకింగాముప్రభువును బర్గేవిన్నీ ప్రభువును కార్డినల్సుల్నీ డొర్జన్యము స్థలపోయించు నొకస్మిగముగా రాజాజ్ఞచే జెఱసాల నుంపించఁ బడుట-రాజు రాణుల సముఖమున పుల్నీప్రోత్సాహముచే బకింగాము చేతిక్రింది యుద్యోగి బకింగామునకు రాజద్రోహప్రయత్న మున్నదని ప్రమాణము చేసి చెప్పట-బకింగామునకు మరణశిక్ష విధించుట-పుల్నీయింట విందె నవుడు రాజు బుల్లీ మంగాంచి మోహించుట-పుల్నీ పన్నిన కుట్రవలన రాజున కిరువదేండ్ల నుండి తనతోఁగావురముచేయు చున్న కేతరై నకు విడాకుబీబుద్ధిపుట్టుట-కేతరై ను రాజుతోడ స్విడ నాడఁదగదనియు, పుల్నీ డొర్జన్యముచే సంతవచ్చెననియు పరిపించుట-

మిక్కిలి యన్యాయముగ సంపదఁ బోవుచేసికొని, గోమునందలి తన హితులకై వ్రయపర్చుచు మతాధ్యక్షునకు రాజద్రోహమునె్వలడించు చున్న వుల్సీగుట్టు రాజెఱిగి యతనికి దానిచ్చిన యధికారముద్ర లాగుకొనుట-వుల్సీ తా మతగురువయ్య దైవచింతన మందుండక రాజ్యకార్యములం దగిలి మోసవోయునందునకు మిక్కిలి చింతించుట-కేతరై ను వయసుమళ్ళుటచేత నాపె పలువురఁ బిల్లలఁగన్నప్పటి కొక కూఁతురుమాత్రమే మిగులుటచేత మఱియు వుల్సీ యాపైఁజెప్పిన కొండములఁబట్టియు రాజు మాపయావన శాలియగు బుల్లీనుం దా వలచుటచేత నాపె మిక్కిలియోగ్యురాలని తనకు నమ్మకమున్నప్పటికి నాపె నివ్వడనాడుట-బిల్లీను యథావిధిగ రాజుంబెండ్లాడి రాణి యగుట-గ్రిప్పీతు సంకటపడియన్న, కేరై నుతో వుల్సీ తనయధికారము దొఱిగి యాకస్మికముగా జబ్బుపడి, మృతిచెందెనని చెప్పట - కేతరై ను మృతిచెందుట-కామి వెల్లును రాజు శత్రులనుండి కాపాడి యతనికి నతనిపై నేరములు మోసినవారికి స్పృఖ్యమునేయుట-రాజు నకు బుల్లీను రాణివలనగలిగిన కూఁతువకు కామెల్లఁజెబెత్తని పేరిడు యాపిల్ల జగత్ప్రసిద్ధివడసి, చిరమురాజ్యమేలి, కన్నయై స్వర్గమునకేగు నని పలుకుటయును.

(16) జాన్మహారాజుచరిత్రమును నాటకమున వచ్చువేసములు

జాన్మహారాజు నతనికొడుకు హెన్రీయువరాజు

ఆర్తు బ్రీలగ్ని ప్రభువు

ఁబంబోగుప్రభువు

ఎస్సెక్సుప్రభువు

నేలిస్పీప్రభువు

నార్థాల్ఫుప్రభువు

హ్యూబర్టున్ రాజగృహాధ్యక్షుఁడు

రాబర్టు ఫాల్కన్బెర్డ్

ఫిలిప్పాలక్రబ్బిడి
 కేముక్తి ఫాలక్రబ్బిడిదొరసానిసేవకుఁడ
 పాంథ్రెట్టు వీటగు
 ఫిలిప్ప ఫ్రాన్సురాజు
 లూయీ ఫ్రెంచియువరాజు
 ఆస్ట్రియా రాజు
 పండుల్పు పోవుగురుఁడంపినగురువు
 మెలూను ఒక ఫ్రెంచిప్రభువు
 చాటిల్లను ఫ్రాన్సునుండివచ్చినదూత
 ఎలీనరురాజు రెండవ హెన్రీమహారాజభార్య
 కాన్వెన్సు ఆర్థర్ తల్లి
 బ్లాంచి కాన్వెన్సుజుకూతురు
 ఫాలక్రబ్బిడి దొరసాని

ప్రభువులు దొరసానులు ఆంగ్లేయపౌరులు అధికారి వార్తావహులు
 ఉద్యోగులు సైనికులు దూతలు మఱియుఁ బరిచారకులు రంగము
 ఒకప్పు డింగ్లాండులో మఱొకప్పుడు ఫ్రాన్సులోన— కథ .

చాటిల్లనురాజుతో రాజయొక్క యన్నకొడుకగు నార్తరునకు
 రాజ్యమిచ్చి నతని ఫ్రెంచిరాజు యుద్ధమున నోడించెద నన్నాడని
 చెప్పటజాన్మరాజు ఫిలిప్పాలక్రబ్బిడి సర్రిచార్డును పేరొనఁగి, తన
 యొద్దనుంచుకొనుట - జాన్మహారాజు ఫ్రెంచిరాజును ఫ్రాన్సుప్రభులు
 యుద్ధసన్నద్ధులై బ్లాంచిమ్లూయాకి బెండ్లి చేసి, ఫ్రాన్సులోనియొడింగ్లీషు
 పరగణాలు వారికిచ్చుటకు నార్తరుని బ్రేటగ్నీ ప్రభువుగాఁజేసి యతని
 యాస్థీరుపట్టణ మతనికిచ్చుటకుఁ దామిరువురు మైత్రినొందుటకు సంధి
 చేసికొనుట - తనకొడుకును ద్రోసిరాజుచెప్పి, ఇంగ్లాండు ప్రాన్సు
 రాజులు సంధిచేసికొనుటకు మిక్కిలి కాన్వెన్సు పోగలి తనతండ్రితో

నట్లుచేయుట - ధర్మముకాదని వాదించుట - పాండలు పోవునకు విరు
 ధముగా జాన్మహారాజును గద్దించగా జాన్మహారాజు పోవుసంబంధము
 తినకెంతమాత్రమును లేదనుట - పాండల్కు ఫిలిష్టను జాన్మహా
 రాజుపైఁ గత్తి కట్టుమని పురికొల్పుట - పోవు పైఁ దనకుఁగలశౌర
 వముఁబట్టి ఫిలిష్ట జాన్మహారాజుతో యుద్ధమునేయుట - జాన్మహారా
 జుత్తరు న్నణరంగమునఁ బట్టుకొని యతఁఁ గడతేర్చుమని హ్యూబ
 ర్తున కప్పగించి, యేలీసరు రిచార్డు హ్యూబర్తుత్తరు నిగ్లాండు
 నకు ముందుగాఁబంపివైచి తాఁగూడ సైన్యముతో విజయమంది యేగు
 ట--హ్యూబర్తు కాలిసయినముతో నార్తరు కనులుగాల్చి, యతని
 బంపపోయి కసికరమున నట్లుజేయఁబంట-జాన్మహారాజు సింహాసనమందు
 గూర్చున్నపుడు హ్యూబర్తుదెవిలో నార్తరు చంపబడెననిచెప్పట-
 ఆసంగతి బయల్పడగా నేలను పెంజ్రోకులు మిగులఁగోపముతో లేచి
 పోవుట - ప్రాన్సునుండి దూతవచ్చి, కాప్టేన్సు పుత్రవిహర
 మునఁ బచ్చిననియు, లూయీ గొప్పసైన్యముతో వచ్చుచుండె
 ననియునుఁ దెలియఁజెప్పగా, జాన్మహారాజు భయపడుట - ఆర్తరు
 చెఱసాలగోడ దుమిక క్రిందపడి మృతిజేందుట - పాండో
 ల్పునకు జాన్మహారాజు తనకిరీటమునొసఁగి మరల నతని యాశీర్వా
 దముతో దానిం గైకొనిపోవునకుఁ దా నప్రమాదనని హాకొని లూయీ
 సైన్యము న్మఱలించుమని బతిమాలుట-రిచార్డు వలనఁ దిరిగి ప్రేరే
 పింపబడి జాన్మహారాజు యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట-పాండోల్కు మాటవినక
 లూయీ యుద్ధభేరి మ్రోయింపఁజేయుట-జాన్మహారాజు రణరంగము
 నుండి ద్వారమునఁ గ్రాగుచు నొకమఠమునందు పడియుంట-రిచార్డు
 యొక్క కవీరత్వముజూపి, శత్రులనుఱుమునేయుచుంట-మెలూను మడి
 సెననియు, నేలిస్బరి పెంజ్రోకు ప్రభులు తిరిగి జాన్మహారాజు పక్ష
 మవలంబించిరనియు, సాయమువచ్చుచున్న ఫ్రెంచియోడలు మునింగి

పోయినవనియు దూత లూయితో వెళ్ళట-జాన్మహారా జొక నన్యా
నీ తనకుఁ బెట్టినవిషముచే మృతిజెందటయును

(17) లియర్మహా రాజు దూతాంతనాటకమున వచ్చు నేషములు

లియరు బ్రీటెనాజ్

ఫ్రాన్సురాజు

బర్గండీ పభువు

కారన్వాలు పభుండు

ఆల్బనీ పభువు

కేంటు పభువు

గ్లోస్టర్ పభువు

ఎడ్వార్డు గ్లోస్టర్ పభునికొడుకు

ఎడ్మండు గ్లోస్టర్ పభుండు జాన్ త్వమానఁగన్న కొడుకు

క్యూరను రాజసభాసదుండు

ఆస్వాల్డు గనరీలు శ్యామతుండు

వృద్ధుండు గ్లోస్టర్నిరైతు

వైద్యుండు

విదూషకుడు

ఎడ్మండుచే నుపయోగింపఁబడిన యధికారి

కార్డ్ లియాలు భృత్యుండగు నొకతగుమనుష్యుండు

వార్తావహుండు

కారన్వాలుని నేవకులు

గనరీలుగిగసుకార్డ్ లియాలు లియరునికూతుళ్లు

లియరుతోఁ జేరినశూరులు అధికార్లు కూతలు సైనికులు మఱియుఁ
బరిచారకులు రంగము బ్రీటెను కథ .

కారన్వాలాల్బసీల శృంగ్లాడిన గనేరీగనుల తన పెద్దకుమార్తెలు తన్ను మిక్కిలి పేమించితిమని ముఖస్తుతిచేయంగా లియర్మహారాజు యథార్థమాడిన కార్డీలియాపై గోపించి తన రాజ్యమంతయుం దన పెద్దకుమార్తెలకే హాచియచ్చుట - కార్డీలియా మిగుల యోగ్యురాలు-యథార్థము పల్కె నాపై హావలదను కెంటును రాజు దేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట-ప్రభువు రాజు కార్డీలియా యథార్థతకుమెచ్చి యాపె న్దనరాణిగాఁగె కొని తనదేశమున కరుగుట-ఎడ్మండ్డెడ్లారు వ్రాసిన ట్లొక పత్రమునవ్రాసి గ్లోసరున కగపర్చుట-నీవు వృద్ధుడవైతి వింటి వ్యవహారము నేర జక్కబెట్టెద నను నర్థమందుఁ గాన్పింపగా గ్లోస రెడ్లారుపై కెంటుబూసుట-కెంటు మారు వేషమున లియరునొద్ద సేవకుఁడై యుంట-లియరు గనేరీలచేఁ దిరస్కరింపఁబడి రీగను యొద్దకుఁ పోవుట-రీగను గనేరీలు కలిసి తస్మిరస్కరించుట కోర్వక లియర్మహారా జెద్దియుఁదోచక, వెరై త్రినట్లు కెంటు గ్లోసరు విదూషకులతోఁ బైకిఁబోవుట - రాజు కెంటువిదూషకులు గ్లోసరుచూపిన సాధమున గాలివానలోనుంట-ఎడ్మండు కారన్వాలులు గ్లోసరుని రాజ్యదోహిగా భావించి చెఱుపఁబూనుట - కూతుళ్ళకుటచేఁ జంపఁబడుట కుద్దేశింపఁబడిన లియర్మహారాజును గ్లోసరు కెంటు విదూషకులు డోలితో డోవరను స్థామునకు మోసికొనిపోవుట-కారన్వాలీగ నెడ్మండుల దౌర్జన్యమున గ్లోసరు గుడ్డిగావింపఁబడి డోవరునకు నెట్టింపఁబడుట - కార్డీలియా తన గండగు ప్రేంచి రాజుతో సైన్యము కూర్చుకొని, తనసోదరులపై నందెత్తివచ్చి తన తండ్రినన యొద్ద నుంచుకొంట - రీగను తనభర్త కెంటు సేవకునిచేఁ జంపఁబడినపిదప గ్రనేలు వలచియున్న యెడ్మండు న్దాబెండ్లాడఁగోరి యతనికి పర్తమానమంపుట-గ్లోస రాత్మహత్య చేసికొనుటకు మారు వేషముననున్న యెడ్లారు సముద్రము నొరయు కొండశిఖరమునకెక్కించుమని బతిమాలి యతని చేసెనును నేలపై నడుపఁబడుచు వెరై త్రి

పోవుచున్న లియర్మహారాజు స్థాపించిన పొగలుట - గ్లోసరుం జంప
వచ్చిన యాస్వాల్లుని యెడ్మండు చంపి వానిజేబులోఁ దనధర్తం జంపి
తన్నేలుకొమ్మని యెడ్మండునకు గ్రనేలు వ్రాసిన జాబు చదివికొని
యబ్బురవడి గ్లోసరుని యుద్ధభూమినుండి తొలగించి కాపాడుచుంటు-
కార్డీలియా వైద్యునిచే సాధనముచేయించి కొంత స్వస్థచిత్తుడైన
తనతండ్రితో సంభాషించుట - రీగనుగ్రనేలుపై మరలుకొనరాదని
యెడ్మండుని బతిమాలుట-ఎడ్గారు మారువేషమున నాస్వాల్లు జేబు
లోని యుత్తరము నాల్పునునకిచ్చి పోవుట - లియర్మహారాజు కార్డీలి
యాతో రణరంగమునఁ బట్టుపడి యెడ్మండుచేఁ జెఱసాల నుంచఁబ
డుట - తన్ను వంచించిన తనభార్యయగు గ్రనేలుపై నాల్పును మండి
పడుచు నెడ్మండుపై రాజద్రోహమును స్థాపించి, యుద్ధమున కాహ్వ
నముచేయుట-ఎడ్గారు నెడ్మండు దూషించుచు నేలఁగూల్చుట-ఎడ్గ
రుఁడల్పనెడ్మండులలోఁ దనగు ప్రచరిత్రము నొడివి, తనతండ్రి న్దా
బలువిధములఁ గాపాడుటయు, నొకయటగంటక్రిందట నతనికిఁ దా
దయబల్పడుటయు, గెంటు ప్రచ్ఛన్నరూపమున లియర్మహారాజునకు
సేవయొనర్చుచుండుటయును జేయుట - రీగనుగ్రనేలు ద్వేషమునం
జచ్చునట్లు లాల్పును నెడ్మండుడ్గారులతో నుండి సమాచారమువినుట -
ఎడ్మండు తనకుట్రచే లియర్మార్డీలియాలు చెఱసాలలోఁ జంపబడ
కండిరేని తక్షణము కాపాడవలసినదని రాల్పునుతోఁ జెప్పుట - తన
కొఁగిట వచ్చిన కార్డీలియాకై దుఃఖించుచు లియర్మహారా జాల్పును
నొద్దం దనుసేవించుచు వచ్చిన కెంటు నోబ్బల్చి మాట్లాడి దుఃఖవశ
మున ఆల్పునుఁడు కెంటెడ్గారుల రాజ్యమేలు కొమ్మని చెప్పు
టయును.

18) రెండవరిచార్మహారాజు దుఃఖాంతనాటకమున వచ్చు
భూమికలు రెండవరిచార్మహారాజు

లంకాస్థ రృభుఁడగుజాన్తాఁటు
 యార్కుప్రభువగు లాంగ్లెయొడ్డుండులు రాజసిత్వసోదరులు
 హిర్వాప్టప్రభువు జాన్తాఁటునకుఁగొడుగును భవిష్యచ్ఛతుర్థహేన్ద్ర
 మహారాజునగు హేన్ద్రబాలి గ్రూభుకు
 యార్కుప్రభువుతుఁడగునామస్త్రిన్ప్రభువు
 నార్భాక్ష్మప్రభువగుతామస్మాబే
 సర్గేప్రభువు
 సేలిస్పరీప్రభువు
 బర్కులేప్రభువు
 రిచార్డ్సోజు సేనకులు బూషీ బాగట్టుగీను
 నార్తాబక్ష్మేంద్రుఁడప్రభువు వానికొడుగు హేన్ద్రపర్వ
 రాస్థభువు
 విల్లోబీప్రభువు
 ఫిట్టువాటరుప్రభువు
 కార్లిస్టీ గురువు
 వెస్టుమినిస్టరుమతాధిపతి
 మార్షల్ప్రభువు మఱొకప్రభువు
 ఎక్స్సనుసర్ప్రియసీ
 సర్ప్రిఫెన్సూస్సవు
 వెలిషీ సేనాధిపతి
 రిచార్డుమహారాజుదేవి
 గోసరుదొరసాని
 యార్కుదొరసాని

దేవిచరిత్రై ప్రభువులు చాటువాండు) అధికార్లు సైనికులు
 ఇద్దరుతోటవాండు) దొవారికుఁడు గూత కింకరుఁడు మఱియఁ దక్కిన
 సేనకులు రంగ మింగ్లాండునందు వేల్పునందును — కథ .

బాలింగ్రూకు నార్థాల్కులు రాజ నొద్ద స్పర్థఁబూనుట
 గ్లోసరుదొరసాని గాటుకుఁబగ దీర్చుకొమ్మని పురికొల్పుట రాజ-
 బాలింగ్రూకున కాతేండ్ల వఱకును నార్థాల్కునకు యావజ్జీవమును
 విదేశవాసమును రాజద్రోహమునకై విధించుట-రాజదౌర్జన్యమును
 దలఁచుకొని పలువురు ప్రభువులు రాజుపైఁ దిరుగుపాటు సేయ నిశ్చ-
 యించుకొనుట - బాలింగ్రూకు నార్తాంబర్లేండులు సైన్యముఁ
 గూర్చుకొని రాజసైన్యము నెదురుకొనుటకు సన్నద్ధులైయుంట-
 బాలింగ్రూకు నార్తాంబర్లేండు యార్కులతోఁ బ్రజలంద తేకీ
 భవించి తనసైన్యమును ధ్వంసముగావించుచున్నారని రాజైర్లేండు
 నుండి వచ్చి విని పరితపించుట-రాజను బాలింగ్రూకును సంధిగావించు
 కొనుట - రెండవరిచార్డమహారాజభార్య తోటనూలిచే బాలిం-
 గ్రూకుయొక్క యాన్నత్యమును, రాజ్యభ్రష్టుఁడౌటకుఁ దటస్థించిన
 తనభర్తజా దురవస్థను విని పొగలుట - బాలింగ్రూకుని సైనికు
 లన్యోన్యముఁ గలహించుట - బాలింగ్రూకు రిచార్డుమహారాజు
 న్దనయొద్దకు రప్పించి, కిరీటములాగుకొని, చెఱసాల కంపించుట-చెఱ
 సాలకరుగుచున్న రిచార్డుమహారాజు నతనిరాణి న్గలిసికొని మాట్లాడి
 యాపెనుండి తిర్గిబోవుట - ఆమర్లేయందలి రాజద్రోహము న్గనిపెట్టి
 యతనితండ్రి యార్కురాజుతోఁ జెప్పనేగుట - ఆమర్లేరాజనొద్దకుఁ
 దనతండ్రికంటఁ దా ముందేగి తన్ను క్షమించుమని రాజు ప్రహసన్య
 ముగా వేడుచుండఁగా వలదని యార్కునుచుండఁగా నామర్లేతల్లి
 వచ్చి రక్షించుమని ప్రార్థించి రాజక్షమాపణ నుందుట క్షటము
 చెఱసాలనున్న రిచార్డమహారాజు న్దాఁ జంపించినందుకుఁ బశ్చాత్తాప
 పడుటయును

(19) మూడవరిచార్డమహారాజు దుఃఖాంత నాటకమునందు వచ్చు
 భూమికలు

నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజు

వేల్పుప్రభువగునెడ్వర్దు కాబోవు నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజు యార్కు
ప్రభుడగు రిచార్డు వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకు
గొడుగులు క్లారెన్సుప్రభువగుజార్జి మూడవరిచార్డుమహారాజు
కాబోవుగ్లోస్టర్ప్రభువగురిచార్డును వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకు
సోదరులు క్లారెన్సుకొడుకగు నొకబాలుడు

రిచ్చిండుప్రభువును గాబోవు నేడవ హెన్రీమహారాజునగు హెన్రీ
కాంటర్బరీగురువగు బోర్చియరు

యార్కుగురువు

ఈలీగురువగు మార్టను

బకింగ్హాముప్రభుడు

నార్థాల్కుప్రభువు వాని కొడుకగునర్రేప్రభువును

ఎలిజబెత్తుసోదరుండగు రీవర్సుప్రభువు

ఎలిజబెత్తమ్మ కొడుకులగు డోర్సెట్టుయజమానుడు గ్రేప్రభుడును

లకాన్షర్డుప్రభువు

హేస్టింగ్సుప్రభువు

నేసీప్రభువు

లోవెల్ప్రభువు

నర్రిచార్డురేట్కిన్సు

నర్రేమున్సైరెలు

నర్తామస్వాగను

నర్విలియోకాటిసైబ

నర్రేమున్సైంటు

నర్వాల్టర్డు రబర్డు

చెఱసాలయధికారియగు రాబర్టుబాకెస్పర్

ఒకగురువగునర్సవిక్కు మఱియొకగురువును

ఆనీదేవీపరిచారకులగు కుశుసేనీలు బరేశ్వరీ

లండనుపుర్యధ్యక్షుడు

విల్లుషెరుయజమాని

నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజభార్య యెలిజెబెత్తు

ఆఱవహెన్రీమహారాజభార్య మార్గెరెట్టు వితంతువు

నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజతల్లి యాక్కుప్రభి

ఆనీదొరసాని హెన్రీమహారాజ కొడుకగు వేల్సుప్రభునకు భార్యయె
ముండమోసి మూడవరిచార్డు మహారాజు బెండ్లాడెను.

మార్గెరెట్టు పంటాజెసట్టుమ క్లారెన్సు పసికూతురు— మూడవరిచార్డు
వలనఁ జంపఁబడిన రాజపుత్రుల దయ్యములు— ప్రభులు సేవకులు
దూత ఋణదాత పౌరులు మాంతకులు వార్తానవాలు సైనికులు
మొదలగువారు. రంగ మింగ్లాండు — కథ.

గోస్తరు తనకురూపముం దలఁచుకొని తన్నెవ తెయు స్వలవగు
కావునం దనుకు లోకములోఁ బ్రేమించఁ దగిన వస్తువులేదని నిశ్చ
యించి యెల్లెసఁ గుటచేఁ దా రాజ్య మాక్రమింపఁగోరుచు
క్లారెన్సుజెఱసాల కంపఁబడుట చూచి యాతనిఁ బైకిమాత్ర
మోదార్చి లోన నాతనిఁ బొలయింప నిశ్చయించుకొని యప్పుడే
క్రొత్తగాఁ జెఱసాలనుండి విడిపింపఁబడి వచ్చుచున్న హేస్టింగ్సు
వలన రాజు మిక్కిలిరోగపీడితుడై మంచముపట్టియున్నాడని విని
క్లారెన్సుని దప్పక చంపించుమని రాజు బురికొల్పెదననియు,
వార్విక్కు చిన్నకొమ్మారై నాపెపెనిమిటి స్మితీయు నాపెతండ్రినిం
దాఁ జంపినప్పటికిఁ బెండ్లాడెదననియు, రాజుతప్పకచచ్చుననియు,
నెడ్వర్దుక్లారెన్సులు మడిసిన పిదపఁ దా లాధ మందవచ్చుననియు,
నాలోచింపఁచు రాజుఁబంగటి కేగుచు నడిదారిలో రాజశవము మోచు
కొనిచువచ్చిన వారి వెంబడి నెడ్చుచుండిన యానీతో సంభాషించి

యాపెభర్త న్మఱియు నాపెత్తొడి న్నూడఁదాఁ జంపుట - మఱపించి
 తనవాక్సమత్కృతిచే నాపె న్దన్న మోహింపఁజేసి యాపెయొ
 ద్దనుండి వెడలి క్లారెన్నును హంతకులచేఁ జంపించుట - ఎడ్వర్డ్లహారాజు
 ప్రేయులగు రివర్సుప్రభుని శ్రేష్ఠభుని సర్తామస్యాగపని గ్లోస్టరు జేఱ
 నాల నుంపించుట - గ్లోస్టరుబకింగ్ మాలు యువరాజు నతనితమ్ముతో
 గూడఁ జేఱనాలనుంచుట - గ్లోస్టరు తాను రాజౌట కొప్పుప
 హేస్టింగ్సును జంపించుట - యువరాజు నతనితమ్ముతోఁ బోలయుంచుట
 - ఆనీసఁ జూపి యుట - క్లారెన్నుకొడుకులఁ జంపించుట - బకింగ్ మాలు
 జంపింప నుద్దేశించుట - ఎడ్వర్డ్లహారాజువుత్రికియనా నలిజెబెత్తుం
 బెండ్లాడం దలఁచుట - బకింగ్ మాలు రాజభటులకుఁ బట్టువడఁ చుం
 బడుట - మూడవరిచార్డుహారాజు యుద్ధములో రిచ్చండుచేఁ జంపింకు
 బడుట - రిచ్చండు రాజౌ మూడవరిచార్డు బెండ్లాడనంచుఁ యలిజె
 బెత్తుం బెండ్లాడుటయును

(20) పృథ్వాకణయోద్యమము నందలి భూమికలు

నవ్రరేరాజగు ఫర్డినుండు

బైరాను లొంగపిల్లి దూమను రాజనచివులు

ఫ్రెంచిరాజు కూతుగనిపెట్టుకొను లోయెట్టు మరేడ్లు

ఆర్మోడో పిచ్చిస్పనియార్డు

నాథనీలు పురోహితుఁడు

హోలోఫర్నసు ఒజ్జ

డల్లు రాజభటుఁడు

కాన్టారు విదూషకుఁడు

మోతు ఆర్మోడోభృత్యుఁడు

ఒక యడవివాఁడు

ఫ్రెంచిరాజవుత్రి

రోస్సిలైను మేరియా కేర్రైను ఫ్రెంచి రాజవుత్రిక చరిత్రలు

జాక్వి నెట్టా పల్లెటూరిపడుచు అధికార్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు
రంగము నావేరీలో — కథ.

రాజులాంగవిల్లి డూమనులు మూడేండ్లవఱకు స్త్రీలమొగ
ములు చూడక బ్రహ్మచర్యహాచేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట -
కొట్టిడుకొని యందునకొప్పుని బైరనునికి శిక్షవిధించుట - ఫ్రెంచి
రాజపుత్రి రోసెల్తెను మేరియా కేతరెను బోగ్నెట్టు రాజులాంగ
విల్లి డూమను బైరనులు కలసి ప్రేమ సంభాషణము లాచరించుట -
రాజు సతని సవయస్కులను ఫ్రెంచిరాజపుత్రి యాపెచెలికత్తెలపైఁ
దమ వలపుదెలుపు జాబులు వ్రాసుకొనుచు మన్మథభాణ పీడితు
లౌట - ఫ్రెంచి రాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలు దమప్రియులు
తమకువ్రాసిన జాబులఁగూర్చి ముచ్చటించుకొనుట - రాజు రాజ
వయస్కులును ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలును మాఱు
వేషములు వేసికొని యొండొరుల మోసపుచ్చుకొనుచు నాటాడి పిదప
యథార్థరూపంబుల సన్యోన్య ప్రేమలఁ దెల్పుకొనుట - ఫ్రెంచిరాజ
పుత్రి తనతండ్రి మరణవార్తవిని తనదేశమున కేగుచు నొకవత్సరము
తరువాత రాజు న్బెండ్లాడెదనని రాజునుండి సెలవుపుచ్చుకొనుట - రాజ
వయస్కులును రాజపుత్రి చెలికత్తెలుఁగూడ నట్లే యొకసంవత్సరము
తరువాత సన్యోన్యము కలసికొని బాసయొనర్చుకొని యొండొరుల
నెడఁబాయుటయును.

(21) మేకృత్తు నాటకమందలి వేషములు

స్కాట్లెండు రాజగు డంకను

మల్కోము డోసల్బేనులు డన్కను కొడుకులు

మేకృత్తు బేనోక్కులు రాజసేనానాయకులు

మేసిడల్పు వెన్నాక్కు రాస్సువెన్బీత్తు ఆంగస్సు కేత్నస్సులు

స్కాట్లెండు లోని ఘనులు

ఫియన్సు బేంకోకొడుకు

సివార్డు ఆంగ్లేయ సేనానాయకుఁడు

చిన్న సివార్డు సివార్డుకొడుకు

నేటను మేకబత్తును గనిపెట్టుకొనియున్న యుద్ధోగి

బోయి మేకబత్తుకొడుకు

ఒక యాంగ్లేయ వైద్యుఁడు

ఒక స్కాచివైద్యుఁడు

ఒక సైనికుఁడు

ఒక ద్వారపాలకుఁడు

ఒక వృద్ధుఁడు

మేకబత్తుదొరసాని

మాసిడల్పుదొరసాని

మేకబత్తుదొరసాని గనిపెట్టుకున్న తగుమనుష్యులు

పాకేటియు మఱిముగ్గురు చిల్లంగి పెట్టుస్త్రీలు వ్రాభులు భునులు అధికార్లు సైనికులు హంతకులు సేవకులు దూతలు బేరికోదయ్యము తక్కినవీడలు రంగము కొంత ఇంగ్లాండు కొంత స్కాట్లాండు— కథ .

డంకను నార్యేయధ్యములోఁ దనకు జయము కలిగించిన మేకబత్తునకు గొప్పబిరుదిచ్చి యతనియింట విందారగింప నెంచుట—మేకబత్తు మంత్రకత్తెలచేఁ దా రాజాకాబోవు పెఱిగి తనభార్యతోఁ దనయింటికి విందుకు రాబోవుడంకనునిం జంపి తా రాజగుట కాలించుచుట—మేకబత్తు సతనిభార్యయు డంకనుతో నున్నవారికి నురపట్టి నిద్రపట్టించి ద్వారపాలకునకు సేవకులకుఁ గూడ మత్తెక్కించి నిదురించుచున్న డంకనునిఁ జంపి యా నెత్తులు సతనిభటుల పైఁజిమ్మి తామెద్దియు నెఱుంగనట్లు తమగదిలోనుంట—మేకబత్తు బెన్నాకులు డంకనుచంపఁబడుటకుఁ జింతించుట—మేకబత్తు సతనిభార్యయుఁ దమ

కెద్దియఁ దెలియనట్లునటించుట-మల్లో-మఁదోనత్పేనులు తమకుఁ
 గూడ చేటుమూడు నేమోయని ఇంగ్లాండునకొకడు నెల్లెండునకొకఁడు
 పాటిపోగా వారల్పై నానిందమోఁపి మేకబత్తు రాజగుట-మంత్రకై తైల
 వలన బాంఠోఁపియు నతనివంతతియు రాజపదవి నడుననుమాటవిని
 మేకబత్తు బేంకోస్తీయన్సుల స్థనయింటికి విందుకై రమ్మని నడుదారిలో
 రాత్రికే వారినిగువుర స్థంపుటకై హంతకుల నేర్పర్చుట-హంతకులు
 బేంకోఁచుంజంపుట-స్లియెన్సతప్పించుకొని పారిపోవుట-మేకబత్తు బేం
 కోదయ్య ముభోజనశాలయందు దనకగపడఁగా ననందర్భ క్రలాపమా
 లాడుట-మఱియు నచట భుజించువారు వెఱగందపోవుట - మేకబత్తు
 తనకు జడిసి ఇంగ్లాండునకుఁ బాటిపోయినమేకప్రకటించుము
 నాబాలవృద్ధులం జంపించుట-మూల్కోల్ము మేకప్రకటించుము రాజ
 చిహ్నసేనతో మేకబత్తుపైకి యుద్ధమునకువచ్చుట-స్కాచ్చిప్రజలనే
 కులు వారిలోఁగలియుట-మేకబత్తుభార్యరోగముచే జచ్చుట-మేకబత్తు
 మేకప్రకటించు యుద్ధమునఁ జంపబడుట-మూల్కోల్ము స్కాచ్చెండునకు
 రాజగుటయును,

(22) దెబ్బకు దెబ్బయను నాటకమున వచ్చు వేసములు

విన్నెంటియోరాజు

ఆంజీలో రాజువరోక్షమున రాజప్రతినిధి

ఎస్కాలను ఆంజీలోసహకారి

క్లాడియో ఒక యావనుఁడు

లూసియో మఱియు విచ్చికలవాఁడు

ఇద్దరు తగుమనుష్యులు

ప్రొవోస్టు తోమను పీటర్లు సన్యాసులు

న్యాయాధికారి

షక్రియసు

ఎల్వో రాజభటుఁడు

ప్రభుత్వ అవివేక

పాంపి ఓవడోనుదొరసానిబానిస

అభోర్నను హంతకుడు

కాశ్మీర్ ను బంద

ఇస్మిల్లా క్లాబయోకుపోదరి

మేరియానా క్లాడియోకుఁబ్రధానముకాఁబడినశ్రీ

జానియటు క్లాడియోవలపుక తై

ఫ్రాన్సిస్కా యోగిని

ఓవడోనీ తార్పుగుల్లి

ప్రభువులు అధికార్లు పౌరులు నేవకుఁడు భృత్యులు పరిచారకులు
రంగము వియన్నా యొద్ద రాజా ప్రచ్ఛన్న వేషమునఁ దనప్రజలవర్తన
మరయఁగోరి యాంజలోనుఁ దనకుఁ బ్రతినిధిగాఁ జేసిపోవుట-క్లాడియో
జాలియట్టును కవ్యకకు గర్భముచేసినందుకు చెఱసాలకుఁ గొంపోఁ
బడుట-క్లాడియో లూసియోతోఁ దనపోదరి న్రాజప్రతినిధిం గలిసికొని
తన్నురక్షించునట్లు చెప్పమనుట-ఇస్మిల్లాప్రాల్సిస్కా యొద్ద యోగిని
యకాటకుఁ బరిచర్యనేయుచు లూసియోవల్లఁ దనపోదరిని వర్తమాన
మును విని యాతనిరక్షింపఁ బూనుట ఆంజలోక్లాడియోకు మఱునాఁడు
శిరచ్ఛేదముచేయుట కాజ్ఞాపించుట ఆంజలోయిస్మిల్లాను మోహించి
యాపె తనకోర్కె తీర్చినయెడ నాపెపోదరుని రక్షించెదనని
యాపెతోననుట-రాజ సన్యాసివేషముతోఁ దనమానము చెఱుచు
కొనియైనఁ దన్ను రక్షించుమని ప్రార్థించు నహోదరుని రక్షించుటకై
యమర్యాద పొందనొల్లనియిస్మిల్లాతో బెండ్లికై మాట్లాడి మోస
మున మేరియాను విడనాడిన యాంజలోను కొడంబడి యాతనికోర్కె
నొంటిగ నడురేయిం దీర్చెదనని నమ్మించుమనియుఁ బ్రమాదము
రాసక తానుఁగాపాడెదననియు చెప్పట-రాజ మేరియానాతో
నిస్మిల్లానునమకూర్చి యిస్మిల్లాకు మాఱుగా మేరియానా ఆంజలోతో

నదురేయి చీకటిలో నా తండేర్పర్చిన పూదోటలోఁ మానమున
 సంభోగించుట కొప్పించుట - చెఱుకలలో నాటిరాత్రి నాల్గు
 గంటలకుఁ దప్పక క్లాడియోశిరస్సును నరికించవలయునని ప్రావోన్టున
 కాంజీలోయంపిన యాజ్ఞను రాజేవినిప్రావోన్టుతో నదివఱకుఁ దనకుఁ
 గల పరిచయమునుబట్టి క్లాడియోతలకుమాటుగా నదివరకే జ్వర
 ముచేఁ జెఱసాల స్మృతుండగు నొకనితల నఱికి యాంజీలోనికిఁ
 జూపించుచుని రాజు తనకిచ్చిన యాజ్ఞచూపించి రాజు రెండుదినము
 లలో నచటికివచ్చు నీసంగతి యంతవఱకు మఱుగుపర్చుమనియుఁ దా
 నెల్లవిధముల నతనిఁ గాచెదనని యొప్పించి తనసోదగునకు క్షమాపణ
 పత్రిక వచ్చేనేమోయని కనుఁగొనవచ్చిన యిస్పెల్లాతో క్లాడి
 యోతల నఱుకఁబడి యాంజీలోనొద్ద కంపఁబడెననియు, మఱి విలపిం
 చిన సార్థకములేదనియు, రాజు మఱునాడు రానున్నాడనియు,
 నీవపుడు తా నిడిన యుత్తరమును బీటరునకు జూపుమనియుఁ, చెప్పి
 పంపుట లూసియో ప్రచ్ఛన్నవేషముననున్న రాజుతో రాజవివేకి
 యనియుఁ, దామోసకాడనియుఁ దెల్పుట-ఆంజీలో మఱునాడు
 తన్నూరి వెలుపఁ గలసికొమ్మను రాజాజ్ఞనుఁ జదివికొని క్లాడియోను
 బ్రతుకనిచ్చినచో నతఁ డాపెసోదరిం జెఱచినందుకుఁ దనపైఁ బగఁ
 బట్టునేమోయని శంకించి యతనిం జంపించినందుకు నొచ్చుకొనుట-
 రాజు తనయథార్థరూపముతోఁ బీటరునిం గలిసికొని యతనికిఁ గొన్ని
 యుత్తరము లిచ్చి యవి వలసినపుడు తనకిమ్మని చెప్పి వెలింటినన్ను
 రోలెనడు క్రాసను వెరియస్సులఁ దనయొద్దకు రప్పించుచుని యుత్తర
 మిడుట రాజసభచేసి యాంజీలోనికి మేరియాను క్లాడియోకుజాలి
 యట్టును దనకి స్పెల్లాను భార్యలంగా జేయుటయును

(23) వెన్నిసువర్తకుడను నాటకమునందలి భూమికలు

వెనిస్ప్రభువు

మొరాతోయారగాను రాజులు పోర్చి యాను పలచినవాడు

ఆంటానియో వెన్నిస్వర్తకుఁడు బెసానియో యతనిచెలికాడు పోర్తియా
వలచినవాడు

గ్రాటియానో సలాసియో సలారిసో నలేరియా ఆంటియానో
బెసేనియో లకుమిత్రులు

లోరెంజో జస్సీకాను వలచినవాఁడు

మైలాకు వకయూధుఁడు

టూబలు మైలాకుని హితుఁడు

గొల్పో మొదట మైలాకునకు సేవకుఁడై పిదప బెసానియోకు సేవకుఁ
డైన విదూషకుఁడు

ముసలిగొల్పో తాన్నిలట్టునకుఁదండ్రడి

బల్లబరు స్త్రీసానో పోర్తియాకు సేవకులు

పోర్తియా యొకభాగ్యవంతునికూఁతురు నెరిస్సా యాపె చలికత్తె
జస్సీకా మైలాకు కూతురు

వెన్నిస్సాగ్యవంతులు న్యాయాధికారియుద్యోగులు కారాగృహాధికారి
పోర్తియా సేవకులు మఱియుఁ దక్కుబరిచారకులు రంగము కొంత
వెన్నిసులో మరికొంత బెల్మంటులోను—కథ.

మైలాకున కాంటియో తనమిత్రుడగు బెసానియో దూరదేశమున
నున్న పోర్తియాను జూచివచ్చునిమిత్తము కోరినచోఁ దనయొడలి
మాంస మఱిసేరిచ్చుట కొడంబడిక వ్రాసి మూఁడువేలవరహం లప్పు
తీసికొనుట జస్సీకాలో రెంజోను వలచి యతనితోఁ దనతండ్రడి ధనము
నుఁ గొంతవారించి పారిపోవుట మైలాకు తనకొమార్తె పోకకు వగచుట—
మఱియు నాంటానియో యోడలు నవ్వుమైనందుకు సంతసించుట బెసా
నియో పోర్తియానుఁ జేబట్టి యాపెవలన నెవ్వరికై న నీబోసని మాట
యిచ్చి యొకయుంగముం బుచ్చుకొని యాంటానియో తన్నుఁ తక్షణ
ము రమ్మని వ్రాసినజాబు చదువుకొని యతనికిఁ దటస్థించినయాపద
పోర్తియాకుఁ జెప్పి స్వదేశమునకు నెరిస్సాను వతించిన గ్రాంటియా

నోతో నరుగుట-పోర్తియా నెరిస్సాలు మగవేషములతో వెన్నిన్ను
పురమునకేగి న్యాయస్థానమున మాంసముతోయ నెత్తురు రాగూడ
దనియు, నొకమనుష్య జీవముం దుర్మార్గముగాఁ దీయనెంచినవాని
యాస్తిలో సగము రాజానకుం దక్కు సగ మ్మామనుష్యునకు న్రావల
లయునని కద్దరిచూపించి యాంటియోనుఁ గాపాడి రాజాచేఁపెప్పంది
బెసానియోకుఁ దానిచ్చిన యుంగ్రము న్నహుమతిగాఁబొంది యింటికి
వచ్చి వెంటనే వచ్చినబెసానియోతో ముచ్చటలాడుచు నచట బెసా
నియోతో వచ్చినయాంటియానోతో నతనియోడలు సేమముగా రేవు
చేరినవని సంతోషవార్త చెప్పట నెరిస్సాకూడ తన నాథునిఁ గలసికొని
నుఖించుట-లోరెంజో జస్సీకాలు పోర్తియోచేసిన యేర్పాటుచే
పైలాకునియాస్తికి యజమానులగుటయును.

(24) విండ్సర్వేడుకక తైలను నాటకమునందలి వేషములు

ఫాల్టాపు

పెన్టను ఒకపడుచువాఁడు

షాలో పల్లెటూరిన్యాయాధికారి

స్లెండరు షాలోకు దాయాది

ఫార్డు పేజీలు విండర్సులోని తగు మనుష్యులు

విలియంపేజీ పేజీకొడుకులు

ఈవన్ను వెల్లుపురోహితుఁడు

కేయసు ప్రెంచివైద్యుఁడు

సత్యాధికారి

కార్డల్సు నిష్టలు పిమ్ములు ఫాల్టాపునివెంటనుండువారు

రోబిను ఫాల్టాపుని సేవకుఁడు

సింపిలు స్లెండరునిభృత్యుఁడు

కెగ్బి కేయసుని సేవకుఁడు

ఫార్డుదొరసాని

పేజీదొరసాని ఆ పెళిమా రైయగు పెనీ

క్విక్కి దొరసాని కెయనునకు సేవకురాలు

పేజీఫార్డుల సేవకులు రంగము విండ్సరు మఱియు దానిచుట్టుపట్ల—కథ .

ఫార్డుదొరసానిని ఫాల్టాపువలచి సందేశమంపుట—ఫార్డుదొర
తనభార్య ననుమానించి బూక్కిమ పేరు పెట్టుకొని ఫాల్టాపుతోఁ
బరిచయముచేసి తనభార్యస్థితి గ—పెట్టుచుంట - ఫార్డుదొరసానియు
క్విక్కి దొరసానియు ఫాల్టాపుదౌర్జన్యమానకుఁ దగు శాస్త్రీశ్రేయః
గుట్రవన్నుట—క్విక్కి దొరసాని ఫాల్టాపు చెంతకేగి ఫార్డుదొరసానియు,
పేజీదొరసానియు నతనియుత్తరములు చూచుకొని యతని వలచి
యున్నారనియుం, దరుచు నొయిద్దరియొద్దకు నతనిసేవకు సంపుచుండు
మనియు స్రహస్యముగాఁజెప్పట—బూక్కిమ పేరు పెట్టుకొని తనయొద్దకు
వచ్చిన ఫార్డుమాటలనమ్మి ఫాల్టాపు తన్ను ఫార్డుదొరసాని పదిపదు
నొకండు గంటల మధ్యరమ్మున్నదని చెప్పగా ఫార్డుదొర తనభార్యపై
మఱింత యనుమానపడి యాసంగతి పరిపెట్టుటకుఁ ద్వరిపడుట—
ఫాల్టాపు ఫార్డుదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నాపె తనపై నను
మానపడి, తనసంగతి శోధించుటకై కొందఱి తగుమనుష్యులతో
వచ్చుచున్నాడని పేజీదొరసాని చెప్పఁగా విని దిగులుపడుచున్న
ఫాల్టాపు నొకగంపలో నిటికించి వానిపై మెలగుడ్డలుకప్పి యేటిలో
నాగంప పడవై చిరందని తనసేవకుల కాజ్ఞాపించుట—ఫార్డు తనయింట
నెవరు లేకుంటఁ జూచి సిగ్గుపడి భార్యను—క్షమాపణము వేడుకొనుట
పేజీదొరసానియు ఫార్డుదొరసానియు ఫాల్టాపునకు క్షమాపణ వ్రాసి
కొని యింకొకసారి యెనిమిదిగంటలను నిమ్మనిక్విక్కి దొరసానిచే వర్త
మానమంపుట—ఫాల్టాపుఫార్డుదొరసానియొద్దకు వెళ్లెదనని బ్రూకుతోఁ
జెప్పి యాపెతో మాట్లాడుచు ఫార్డుదొర వచ్చుచున్నాడని పేజీదొర
సాని చెప్పఁగా జడసి యాస్త్రీలు తనకు ముసలియాఁడు సేనము
శ్రేయగా నిలువెడలిపోవుచు ఫార్డుదొరచే బావులుతినియు బయల్పడక

తప్పించుకొనుట-ఒకవిధమైన యాటలో ఘట్టా సందటిచేబట్టువడి
నవ్వబడుట-ఘంటనుతనయుపాయముచే నేనీ బెండ్లాడుటయును.

(25) నడివేనవిరేయి కలయనునాటకమందలి వేనములు

ఎఱెనుప్రభువగుధీనను

ఈగను హెర్మియాతండ్రి

లైజాండరు డెమిట్రీయసులు హెర్మియానువలచినవారు

ఫైలాస్ట్రీలు ధీనసునివేడుకలకధిపతి

క్విస్సు వ్రడంగి

న్నగు కొయ్యపనిచేయువాఁడు

బొట్టమ్ము సాలెవాఁడు

ప్లూటీ కొల్మితిత్తులుబాగుచేయువాఁడు

స్నాటు కంచరి

స్టార్వలింగు కుట్టుపనివాఁడు

సాప్టోలీటా ధీనసుస్వరించుకస్య

హెర్మియా లైజాండరుస్వలచుకస్య ఈగనుపుత్రి

హెలీనా డెమెట్రీయసునివలపుక లై

ఒబీరసు గంధర్వరాజు

టీటేనియా గంధర్వరాజ్ఞ

పక్కు

వీను కాల్యేబు మోతుమస్తర్లులు గంధర్వస్త్రీలు - గంధర్వరాజు

రాజ్యల సేవకులగు గంధర్వులు ధీనసుసాప్టోలీటాలభృత్యులు రంగము

ఆఱెను మఱి యాచెంగటియడవియు— కథ .

హెర్మియాతండ్రి డెమెట్రీయసుని బెండ్లాడుకునగాఁ నాపె యొ
వ్వుక లైజాండరుని బెండ్లాడఁగోరినపుడు దందునకంగీకరింప కాలండ్రి
రాజుఁజెప్పఁగా, రాజు తండ్రియిష్టానుసారము నడువని కన్యకకు మర
ణముగాని సన్యాసీనీత్యముగాని శిక్షయని నుడువఁగా నాపె డెమిట్రీ

నిను మోహించిన తన స్నేహితురాలగు హేలీనాతోఁ దనవర్తమానము చెప్పి లైజాండరుతోఁగూడ నాధెన్నురమునుండి పారిపోదలంచుట— కిన్నున్నగు బొట్టమ్ముఘ్లాటీ స్నాటు ప్టార్వెలింగులు రాజానెదుట నొక నాటక మాడఁదలంచుట— హెర్మియాకై యడవికేగడు డెమిట్రీయసు వలదనుచుండ, హేలీనా వెంబడించి యొక యడవిలోఁ దను దప్పించు కొనిపోయిన డెమిట్రీయసుని వెదకుచు హెర్మియా యెంత నిదురించు లైజాండరునిఁగాంచుట— లైజాండరు గంధర్వులు తన కనులకు రాసిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దురమేల్కొంచి తొల్లఁ దనకుఁగన్నడు హేలీనాయందు మోహపడి యాపె న్వంబడించుట — హెర్మియా తన్నెడ బాసి నలైజాండరుని వెదకుకొంచుఁదలడిల్లుట లైజాండరున్న యడవిలోఁ గంధర్వరాజ్ఞ తనకనుల రాయఁబడిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దురలేచి యెదుట నాటకమును వల్లించుచున్న బొట్టమ్మున్వలచి తనవశమున నుంచుకొనుట— డెమిట్రీయసు హెర్మియానుంజూచి బలిమారి యాపెచే దిరస్కరింపబడి నిదురించు పుష్పరసమహిమచే మేల్కొని తనయెదుట నున్న హేలీనాను మోహించుట— డెమిట్రీయసు లైజాండర్లు హేలీనాకై పరస్పర ద్వేషమునుట — హెర్మియా హేలీనాలు కలహించుట— డెమిట్రీయసు లైజాండర్లు ద్వంద్వ యుద్ధముకై పూనుట— హెర్మియా హేలీనా లన్యోన్య ద్వేషముతో నొండొరు నెడయుట— గంధర్వ మాయచే నానల్వరు నిదిరించుచు వేటకువచ్చిన ధీనసుచే మేల్కొల్పఁబడి గంధర్వమాయఁ దొలఁగి తొల్లింటి ప్రేసులంబొంది పెండ్లి చేసికొని నుభముంటయును.

(26) ఉత్తగడబడయను నాటకమందలి వేసములు

పెత్తో ఆరగస్సభివు

జాను వానిపోదరుఁడు జొరజాఁడు

క్లాడియో ప్లారిన్సుపడుచువాఁడు

బెనిడిక్కు పాడువా పడుచువాఁడు

లియోనటో మెస్సీనా పాలకుఁడు అంటోనియో వానిసోదరుడు

బల్లజరు పెడ్రో సేవకుఁడు

బొరాచియో కన్రేకులిర్వరుజాను వెంబడివారు

డాక్టర్ వర్జినులిద్దరధికార్లు

ఫ్రాన్సిసు సన్యాసి

ఒకయధికారి

ఒక సేవకుఁడు

హీరో లియోనటో కూతురు

బీట్రీసీ లియోనటో మనఁగోడలు

మార్గరేటా ఉగ్సూలాలిద్దరు హీరోచరిత్రత్రైలు దూతలు కావలివాం
దు) భృత్యులును రంగము మెస్సీనా — కథ .

యుద్ధమున విజయమందిన క్లాడియో బెనిడిక్కులు లియోనటో
యొద్ద నన్ను హీరో బీట్రీసీలతో మాట్లాడుట క్లాడియో హీరోను
మోహించుట - బెనిడిక్కు బీట్రీసీలు విరసములాడుకొనుట - లియో
నటోయింటి విందారగించి, యీనాటకమునఁ బేర్కొన్న స్త్రీ పురుషు
లొకరి వేస మొకరూని యాటపాటల నివ్వోదించి సంభాషించుకొనుట -
హీరోను క్లాడియోకుఁ బెండ్లి నేయుటకు పేడోలియోనటోలు నిశ్చ
యించుట - బెనిడిక్కు బీట్రీసీ లన్యోన్యవిగూఢ మాహములఁ దలడిల్లుట
జానుబొరాచియోక ప్రేమలచేఁ గుట్రపన్నించి గుడిలో హీరోనుఁ
బెండ్లాడ సిద్ధపడిన క్లాడియోతో హీరో గతరాత్రి యొంటిగంట
నందున నొకపడుచువానితో గిట్టికీలోనుండి మాట్లాడుచుండెననియు,
నాపె కులటయనియుఁజెప్పి యొప్పించి, నల్వరులో నతనిచే హీరోనుఁ
దూలనాడించుట - హీరో క్లాడియో తన్నుఁ దిరస్కరించుటకు సైఁకుక
బిట్టు మూర్ఖిలుట - అందఁ జేగినదిదప లియోనటో సన్యాసి బీట్రీసీ
బెనిడిక్కులు హీరో మృత్యుచెందనట్లు ప్రచురింపనిశ్చయించుట - బీట్రీసీ
బెనిడిక్కును క్లాడియోనుఁ జంపుటకుఁ బురికొల్పుట - క్లాడియో హీరో

యకరాధరహిత యని తెల్పబడి దుఃఖించుట - లియో నటో హీరోను
 నరిగాబోలిన తనసోదరుని కుమారిని క్లాడియో పెండ్లిచేసికొనుట -
 కతనినొప్పించి హీరో నతనికగపర్చి యథాస్థితియంతయు వెల్లడించి
 నల్వరిలో నతని కాపె స్పెండ్లి యొనర్చుట - బెనిడిక్కు బీటీసీసీలు
 పెండ్లాడుట - పెడ్రో జార సోదరుడు తగినట్లు శిక్షింపబడుటయును
 (27) ఒథెల్లోయను నాటకమునవచ్చు వేసములు

వెన్నిసురాజు

బ్రాబంటియో రాజ్యాధికారి తక్కునధికారులు

గ్రాంటియానో బ్రాబంటియోసోదరుడు

లోడోవిజో బ్రాబంటియోజ్ఞాతి

ఒథెల్లో వెన్నిసు రాజకీయోద్యోగియగు సిద్దీ కేషియో అతనికింది
 యుద్యోగి అయ్యాగో అతనిబండామాయువాడు

రోడిరిగో వెన్నిసుభునుడు

మొంటానో సైప్రసురాజ్యమున నొథెల్లోకంటె పూర్వోద్యోగి
 విదూషకుడు ఒథెల్లో సేవకుడు

డిస్సెమోనా బ్రాబంటియోకూతురు నొథెల్లోభార్యయు

ఎమిల్లా అయ్యాగోభార్య

బయంకా కేషియో యుంపుడుకత్తె

నావికుడు దూత వార్తావహుడు అధికార్లు భునులు గాయ
 కులు సేవకులు రంగము మొదటియంకము వెన్నిసు తక్కిన నాటక
 మంతయు సైప్రసుదండలి యొడరేవు — కథ .

యాగోరోడరిగోలు ఒథెల్లోనుద్వేషించి యతడు డిస్సెమోనా
 నత్తుకొనిపోయి పెండ్లిచేసికొన్నాడని బ్రాబంటియోకుఁ దెల్పుట -
 బ్రాబంటియో రాత్రియొంటిగాఁ దనతోఁజెప్పక యొథెల్లోనుఁ
 దగులుకొనిపోయిన తనకూతు న్నెదకి యొథెల్లోను నిష్ఠురములాడుచు
 నతని బిల్వవచ్చిన రాజభటులతోఁగూడ రాజనభకుఁబోయి

యొక్కెల్లో యొసర్చిన దార్జన్యము న్రాజతోఁజెప్పుట - రాజు
 డిస్టెమోనా యంగీకారముండెలిసికొని యొక్కెల్లో కామ నవ్వగించి
 యాతని నైక్రమియధమున కంపుట - అయాగోరోడరిగోలుకేషి
 యోనుఁ ద్రాగించి సైత్రసుప్రజ కతనపై ద్వేషముపుట్టించుట-కేషి
 యోనుఁ డొక్కెల్లోయద్యోగమునుండి తప్పించుట-అయాగోడిస్టెమోనాను
 కేషియో వేడుకొని తిరిగి యద్యోగమును సంపాదించుకొను నుపా
 యము కన్ని యాతనికి దనభార్యను సాయపడఁ బ్రేరేపించుట-డిస్టె
 మోనా తనభర్తతో కేషియోపై నమ్మమానుమని పలువిధములఁ
 బ్రార్థించుట - అయాగోయొక్కెల్లోకు డిస్టెమోనా కేషియో ల
 న్యోన్యమోహముల నున్న టనుమానము పుట్టించుట-డిస్టెమోనా
 కొక్కెల్లోపెండ్లియాడిచ్చిన చిటుగుమాలుం దనభార్యచే నయాగో
 తెప్పించుకొని కేషియో యింట జాతవిడిచి డిస్టెమోనా కేషియోను
 వలచి యతని కారుమా లిచ్చినదని చెప్పుట - ఓక్కెల్లో డిస్టెమోనా
 నారుమాఁ డిగి యాపె యదెట్లోపోయెనని చెప్పుటకు మఱింత
 యాపెపై ననుమానించుచు నయాగో దార్జన్యముచే నిశ్చయముగా
 డిస్టెమోనాకేషియోలకు దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని
 వారలం బొలయింప నిశ్చయించుట-ఓక్కెల్లో రాజానొద్దనుండి
 సైత్రసుసందలి తనయధికారము కేషియో కొనఁగి తన్ను కెన్ని
 నునకు రమ్మను నాజ్ఞ లోడోవికోనుండి పుచ్చుకొని చదువుకొనుచు
 చెంతనున్న తనభార్యపై మండిపడి యాపెకుఁ జెంపకాయకొట్టుట-
 అయాగో డిస్టెమోనాతో సంభోగింపఁజేసెదనని రోడరిగోను భ్రమ
 పెట్టి యాతనినుండి డిస్టెమోనాకొఱకని సొమ్ములు పుచ్చుకొనుచుఁ
 దుద కాతనినిఁ కేషియోనుఁ జీకటిరాత్రియందు నెటుకుటకుఁ బురి
 కొల్పగాఁ కేషియోరోడరిగో లన్యోన్య శత్రుక్షతులు కాఁగాఁదా
 కేషియోకాలు పఱికివైచి రోడరిగోనుఁజంపి యెవరో దుర్మార్గు లీకుని
 చేసినారని నమ్మరితోఁ జాటుట-ఓక్కెల్లో సగముసిద్దురనున్న తనభార్య

నేపి కేషియోతో వ్యభిచరించితివా యసి నిష్ఠురములాడి యాపె యెంత
 బతిమాలి తన నేరములేమి తెల్పినను వినక తుద కాపెమెడ పిసికి
 చంపుట - ఎమిల్లా యా మాత్యం గాంచి డిస్టెమోనా నిష్కల్మషయనియు,
 నయాగో యన్యాయముగా నాపెయందుఁ బాపము పన్నెననియు
 స్పష్టముగా నందఱిలో వెల్లడించుట - ఆయాగో తన భార్యను సహిం
 పక పొడిచిచంపి పరుగిడుట - ఒకెల్లో తా నన్యాయముగఁ దన
 భార్యం జంపుటకువగచి పొడిచికొని చచ్చిపోవుట - లోడోవికో
 యయాగోనునకుఁ జిత్రవధ విధించి కేషియోను సైక్రసున కధికారిఁ
 గావించుటయును.

(28) పెరిక్లిసు నాటకమందలి వేసములు

ఆంటియోకసు ఆంటియోకసురాజు

పెరిక్లిసు టైరుయువరాజు

హెలికానసు ఎస్కానీలు టైరుయొక్క యిద్దరుఘనులు

సైమోనుడిసు పెంటాపాలిసురాజు

క్లియోసు టార్సనుపాలకుడు

త్రెసిమేకసు మిటీలెనీ పాలకుడు

నీరిమను ఇఫీసన్కుపభువు

తలియాడ్లు ఆంటియోకు నందలి యొక్కపభువు ఇతని సేవకుడు ఫిరీమను

లియానైసు డయోనిజా సేవకుడు

సేనాధిపతి

పిక బడవా వానిసేవకుడు

ఆంటియోకసు కూతురు

డయోనిజాక్లిసు భార్య

త్రెసా సైమోనుడిసు కూతురు

మెరినా పెరిక్లిసు త్రెసాల కూతురు

త్రెకోరిడా మెరినాదాది

ఒకకుంటనక తై
ఒకపాతివత్యదేవత
వల్లవి పాటకుఁడు

ప్రభువులు దొరసానులు శూరులు ఘనులు నావికులు నౌకా
తస్కరులు బెస్తలుదూతలు రంగము నానా దేశములందు—కథ.

తనకుమార్తెతో గూఢముగా సంభోగించు నాంటియోకనుఁ
డాపెను వరింపవచ్చువారల కొక విడికత పొడిచి యందు కుత్తరమీ
జాలని వానినెల్ల జంపించుట - పెరిక్లి సావిడికధకు సమాధానము
సూచించి తన్నాంటియోకను చంపించునేమోయని జడిసి పారిపోవుట -
ఆంటియోకను పెరిక్లి నుం జంప థాలియార్డునంపుట - పెరిక్లి సాంటి
యోకను తనరాజధానిపై దండెత్తి ప్రజావీడన మొనరించి తను
జ్ఞంపునని శంకించి తారస్సనకుఁ బారిపోవుట - తాలియార్డుఁబెరులో
పెరిక్లి ను లేకుంటఁజూచి తిర్గి తనదేశమునకేగుట - క్లియోనుడయోని
జాలు తమదేశమునఁ బెట్టిన కరువునకై తిండిలేక వగచుచుండఁగా
పెరిక్లి ను వారలకు సమృద్ధిగాఁ దనయోడలోని భోజనసామాగ్రి
యిచ్చుట - పెరిక్లి ను పెంటోపోలీసునకు గాలివానతాఁకునఁ దన
యోడలు చెడఁగా సముద్రమునఁ గొట్టుకొని వచ్చి యచటిరాజగు
సైమోనుడినుని యనుగ్రహము వడయుట - టైరునందలి ఘనులు పెరి
క్లి నుని వెదకుటకై సముద్ర యానముచేయుట - పెరిక్లి ను తైసాను
నాపె తండ్రి యిష్టానుసారమునఁ బెండ్లాడుట - పెరిక్లి ను తైసాతో
మఱియు నాపెయందుఁదాఁగన్న కొమార్తెతో టైరున కాంటియో
కను కూతుతోఁ జచ్చుటవిని యోడపై వచ్చుచుఁ దుపానునఁ యోడ
చెడఁగా నాలుబిడ్డలనుండి విడఁబడుట - పెరిక్లి ను మృతించెందినదని
తనభార్య నొకపెట్టెనుంచి యందుపై నాపెస్థితిప్రాసి సముద్రమున
విడువఁగా దానిని సిరిమనుపట్టుకొని యంను సజీవురాలైన తైసాను
గాపాడుట - పెరిక్లి ను మెరినాపై కొరీడాలను క్లి ను చెంతనుంచుట -

మెరీనా తెల్వి తేటలకు డయోనిజాయోర్వక లైకొరిడా మృతికి వగచు
నాపె జంపుటకై లియోలై నున కప్పగించుట - నాకా తస్కరులు
లియో నై నుని బాఱదటిమి మెరీనానుడమవశమున నుంచుకొని
మిటీలేనియనుపురమున నాపె నొకబడవాకమ్ముట - మెరీనా వేశ్యా
వృత్తి కొప్పుకచటిపాలకుని నంరక్షణమున నాటపాటలచే గౌరవ
ముగా జీవించుట - పెరిక్లి సచటికివచ్చి తనయోడలోని కచటి పాలకుని
చేఁ దనతోమాట్లాడుటకు రప్పింపఁబడిన మెరీనానమాచారము నైలిసి
కొని యాపెను బోల్చి సంతసించుట - పెరిక్లి సుతనకుఁబా త్రివత్య
దేవత కలలోఁజెప్పి న ట్లీ పెనస్సు నందున్న యాపెగుడికేగి యచటఁ
దనభార్యన్లాంచి యాపెచరిత్రము న్విని తనకూతుఁ లెసిమేకసునకుఁ
బెండ్లి చేసి తనరాజ్యమున భార్యతో నుఖముండుటయును.

(29) రోమియోజాలియట్టులను నాటకమందలివేసములు
ఎస్కాలసు పెరోనారాజు పేరిసు రాజబంధువుఁడు
మాంఁటేంగు కేవులట్టులనోవ్యవ్య ద్వేషమును నిర్దఱుఘునులు
కేవులెట్టు వినతండ్రి
రోమియో మాంఁటేంగుకొడుకు
మర్కాషియో రోమియోమిత్రుఁడగురాజబంధువు
బెన్వేలియో రోమియోమిత్రుఁడగు మాంఁటేంగుభాతృవ్యుఁడు
టైబల్లు కేవులెట్ట దొరసానిమేనల్లుడు
లారెనెస్సు జానులుసన్యాసులు
బల్తనరు రోమియోసేవకుఁడు
వీటరు సెప్పనుగ్రికరీలు కేవులెట్టుసేవకులు
అబ్రహము మాంఁటేంగు సేవకుఁడు
వైద్యుఁడు
మువ్వరుగాయకులు
ఇర్వరు భృత్యులు ఒకయభివారియు

మాంటేంగుదొరసాని

కేపులెట్టు దొరసాని

జూలియట్టు కేపునెట్టుకూతురు

జూలియట్టువాది వెరోనాపేరులు మాంటేంగుకేపులెట్టుల
జ్ఞాతులు వేషధారులు భటులు దావారికులు భృత్యులు పల్లవి-
తంగము నామంటువాలు.— కథ .

మాంటేంగు కేపులెట్టుల జనులు కలహమాడుచుండగా రాజు
వారలఁ నార్వించుట_రోమియో కేపులెట్టింట జరుగు విందునకుఁ
బోయి పచ్చన్న వేషముతోమండి జూలియట్టుతో మాట్లాడుట_
జూలియట్టురోమియోను వలచి యతఁడు తనతండ్రి విరోధి యాటకుఁ
జింతించుట_రోమియోజూలియట్టున్న మేడ చెంతకు గోడదాటి దిగి
యెట్టుచాటునఁ బొందియుండ నామె మేడకిటికి యొద్దఁ గూర్చుండి
రోమియోనుఁ బేర్కొని తలడిల్లుచుండ నతఁడు తన్ను బైలుపర్చు
కొన నాపె యతనితో మాట్లాడి మఱునాఁడు తొమ్మిదిగంటలకు వర్త
మాన మంపెదనని చెప్పిపోవుట_రోమియో గుడియొద్దనున్న సన్యాసి
యొద్దకుఁ బోయి జూలియట్టుం దనకుఁ బెండ్లి నేయుమని చెప్పి యది
వఱకుఁ దావలచిన రోసెలినుపై వలపుఁ దాదొలఁగినందున కతనిచే
జీవాట్లుతీనుట_జూలియట్టు తనదాది శ్రోమియోచెంత కంపియు నతని
వర్తమాన మెఱిగి రహస్యముగా గుడిలో లారెన్సుచెంత నతనిఁ
బాణిగ్రహణము చేసికొనుట_తనహితుఁడగు మాయ్కాపియోచంపి
రాజునకు జడిసి పలాయుతుఁ డౌట రాజు రోమియోకు విదేశవాసము
విధించుట_రోమియోతో జూలియట్టు తెలవాఱువఱకు సల్లాపముఖ
మనుభవించి, సెలవుతీసికొనిపోవుట_జూలియట్టు తలదండ్రు లాపెకు
పేరిస్సుతో రెండుదినముల గడువులోఁ బెండ్లిచేయ నిశ్చయించుట_
జూలియట్టులారెన్సు నొడ్డకేగి యటనున్న పేరిసు న్యభోచిత ముగ

మాట్లాడి కంపి రహస్యముగా లారెన్సు స్త్రవ్యమడిగి యతఁడు తన
కొనఁగిన యొకవిధముగు సమ్మోహనోపధమునఁ దీసికొనిపోవుట-
జాలియట్టు బంధువులచేఁ బూడ్చబడుట-తన సేవకుడువచ్చి జాలి
యట్టు మృతి చెంది సమాధినుంచఁబడినదని విని రోమియో యొక
వైద్యునకు ధనమొసఁగి వివరముకొని జాలియట్టున్న సమాధి కడ
కేగుట-లారెన్సురోమియోయొద్దకు వస్త్రధారణ మంపుటకు మనుష్యుఁడు
దొరకకుంటకుఁ కించునుపాయ మరయు చుంట - రోమియోజాలియట్టు
సమాధిచెంత పూలుచల్లుచున్న పేరికెన్నుం బంపి జాలియట్టున్న
పెట్టెం దెఱచి యాపె స్మద్దుగొని యాపె మృతిచెందుట కోర్వక
వినముఁగోలి చచ్చుట-జాలియట్టు మత్తువిడిగినపిదప లేచి తనకయి
వినముఁగోలి మృతిచెందిన తనసాధునిఁజూచి యతఁడేతిలోనున్న
కైజారుపుచ్చుకొని చచ్చుట-రాజు జరిగిన సమాచార మంతయును
లారెన్సువలన విని మాంటేగు కేపుల్బ్లెతో విచారింతుట-యును

(30) పెంకెన్మచ్చిక చేయుట యను నాటకమున వచ్చు వేసములు
ఒకప్రభువుపై (కంచరి) పూటకూళ్ళమ్మ సేవకుఁడు నాటకులు
వేటకాండ్రు భృత్యులు

బేస్లిసా పాడువాలోని శ్రీమంతుఁడు

విస్సెంటియో సైజాలోనిముసలివాఁడు

లూసెంటియో యతనికొడుకు

పెట్రూషియోఁ కేరీనానువరించు వెరోనాఘుచుఁడు

గ్రీమియో హార్బెన్నియోలుఁ బయాన్కాను వలచువారు

ట్రానియో బయండెల్లోలు లూసెంటియో సేవకులు

గ్రూమియోకర్దిస్సలు పెట్రూషియో సేవకులు

ఒకపండితమ్మనృఁడు

కేతరీనా బయాకా వితంతువులు బేస్లిస్టాకూతులు

కుట్టుపనివాఁడు దున్నులమ్ముకొనువాఁడు బేస్తిస్టా పెట్రూషియోల
నేవకులు

రంగముపాడువా పెట్రూషియో యిల్లు ప్రభువుత్రాగి పడి
యున్న స్త్రీనునకుఁ బ్రభువేషమువేసి వానికిఁ బ్రభుఁడను భ్రమగల్పించి
వానియొదుటఁ బెంకెన్మచ్చిక నేయుట యను నాటకమాడించుట - కథ.

పాడువా యనుపట్టణమున బేస్తిస్టాయను నొక ధనవంతుఁడు
కలఁడు - వానికి ముగ్గుగుకూతులందు కేతరీనా బయాంకాలు కన్యకలు -
దక్కునదివితంతువు - కేతరీనా మిగులగయ్యారీ యాపెకుఁ బెండ్లియొన
పిమ్మటఁగాని బయాంకాకు పెండ్లి నేయనని యాపెతండ్రి నిశ్చయిం
చెను - పెట్రూషియో యనువాఁడు తననేర్పచే కేతరీనాను మచ్చిక
చేసి పెండ్లిచేనుకొని పాడుగావించెను - బయాంకాను లూసెన్నియో
వితంతువును హుర్దెనిషియో పెండ్లాడిరి.

(81) గాలివాసయను నాటకమందలి నేనములు

అలనోస్ (నేపిల్పురాజు) ఆతని పోదరుఁడు సెబాస్టియను
ప్రోస్పెలో మిలనుకునిజమైనప్రభుఁడు అతనిపోదరుఁడాంటోనియో
మిలను కన్యాయప్రభుఁడు

ఫర్డినందు నేపిల్పురాజుకొడుకు

గొంజాలో వృద్ధుఁడగున్యాయోపదేష్ట

అడ్రీయను ప్రాన్సిస్కోలుఁ ప్రభువులు

కాలిబను అడవిమనుష్యుఁడును మఱ్ఱగుజ్జనగు నొక బానిసీఁడు

ట్రెంకూలూ హాస్యగాఁడు

స్ట్రీఫానో త్రాగిన యుగ్రాణవువాఁడు

నాకాధిపతి

తండేలు

ఓడంగులు

మిరాందా ప్రోస్పెరోకూతురు
అరియలు గాలిపీడ

ఇదిను సెరీసు జూనో మొదలగుదయ్యములును ప్రోస్పెరోను
సేవించు తక్కిన దయ్యములును రంగము ఓడతోడిసంగ్రహము ఒక
దీవియును — కథ .

అలనోస్ సెబాస్టియను ఆంటోనియో ఫర్డినందు గొంజాలో
లున్న యోడ ప్రోస్పెరో మంత్రసహితు న్నలుగుతుపానున మున్నట
ప్రోస్పెరో మిరాందాతో నోడలోనివారలు తనశత్రువులని తెల్పుట -
ఫర్డినందు ప్రోస్పెరో ప్రేరేపించిన అరియలు మాయచే ప్రోస్పెరోమి
రాందాల యొద్దకువచ్చి మిరాందాను మోహించుట - మిరాందా
కూడా ఫర్డినందు స్వలచుట - అలనోస్ సెబాస్టియను ఆంటోనియో
గొంజాలో ఆడియను ఫ్రాన్సిస్కో మొదలగువారు భూమికెక్కి
యత్యాశ్చర్యముగా మాట్లాడుకొనుచు ఫర్డినందుని వెదుకుచుండగా
నాంటోనియోసెబాస్టియను ఆంటోనియోసెబాస్టియనులు తప్ప దక్కు
వారలు అరియలుమాయచే నిదురింపఁగా అలనోస్ గొంజాలోలను
జంపి నేపిల్సురాజ్య మాక్రమింప నన్నుద్ధులుకాఁగా వారు భయము
లేచి శత్రుధారణమునకుఁ గతిమడుగఁగా వీరలు సింగము లగడడిసవని
బొంకుట - కాలిబను కట్టలుమోసికొని వచ్చుచు ట్రింకోలాను జూచి
బడిసి నేలపై బోరిగిలఁ బడుకొనఁగా ట్రింకోలా గాలివాన వచ్చు
నేమోయని కార్మోయిలుం గాంచి భయపడి కాలిబను చొక్కా
యలో నొదిగినపుడు కాలిబ న్నతని దయ్యచునుకొని వడఁచుచుండగా
స్టీనో త్రాగి బంటగాఁ బ్రాణుచున్న కాలిబను స్టీఫానోల నోళ్ళలో
సారాయిపోయఁగా వారలు తమస్థితి తెల్పఁగా స్టీఫానోట్రింకోలా
అలనోస్ మొదలగు తమవారందఱు సముద్రగాములయినందుకు వగ
చుట - ఫర్డినందు మిరాందా లనోన్యముం ప్రేమించి పెండ్లాడ నిశ్చ
యించుకొనుట - కాలిబను స్టీఫానోట్రింకోలాంకు ప్రోస్పెరోస్థితి చెప్పి

యతనింజంప నుపాయముచెప్పట-ఆలనోసెబాస్టియను అంటోనియో
గొంజాలో ఆడ్రీయను పాన్నిస్కోలు వివిధగతుల సరియలు యొక్క
మాయలకుఁజెక్కి యాశ్చర్యకడుట - ప్రోస్పెరోమిరాందా ఫర్డినం
డుల పెండ్లికొన్నకొనుట-కాలిబను స్ట్రీఫేనోట్రీంకోలాలు ప్రోస్పెరో
గుహకు సమీపించి కలువిధముల దయ్యముల బాధనందుట-
ప్రోస్పెరోవారలపైఁ గరుణించి వారలకుఁదా బయల్పడి తనస్థితిచెల్పి
ఫర్డినందును, మిరాందాను న్యారల కగపర్చి యోడలోని మిగిలిన
వారలఁగూడ రప్పించి యోడ భద్రముగ నున్నననియు నిదంత తన
మాయాశక్తి యనియు వారలతోఁజెప్పి మఱునాఁడు వారలతోఁ
గూడ నేపిల్సుదేశమున కేగ నిర్ణయించుటయును.

(32) ఆతెన్నుఁజైమనను నాటకమందలి వేసములు
ఁజైమను (ఆతెన్నుపురమందలి యొకఁఁడు)
లూసియను లుగూలోసు సెప్రోనియసులు (మున్ముత్తిచేయుప్రభులు
వెంటీడియసు (ఁజైమనునిదొంగమిత్రులలోనొకఁడు)
ఎసిమెంటసు (ఒక మొరటువేదాంతి)
ఆల్సిబయాడిసు (ఆతెన్నులోనియధికారి)
ఫ్లేనియసు లుసీలియసు నర్వీలియసులు (ఁజైమనుని సేవకులు)
కాపిసు పైలోటసు టీటసు లూసియసు వార్బిన్సియసు మఱికొందరు
(ఁజైమనుని కప్పిచ్చిన వారి సేవకులు)
ముగ్గురుకొత్తవాండ్లు ఒక సేవకుఁడు ఒకవిమానకుఁడు
కవి చిత్రకారుఁడు సగలమ్మువాఁడు వర్తకుఁడు
ఒకముదనలి
పిర్నియా ఁజైమెండా) (ఆల్సిబయాడిసుని యంపుడుఁజైలు)
మన్మధుఁడు వేసకాండు)
ప్రభులు రాజ్యాధికారులు ఉద్యోగులు సైనికులు దొంగలు
భృత్యులు రంగము ఆతెన్ను మఱియు నాచెంగటి యడవులును- కథ.

కవి చిత్రకారుడు నగలమ్మువాడు - వర్తకుడు పట్టులమ్ము
 వాడు మొదలగువా రలన్యోన్యము సంభాషించుకొని, టైమనునిచెంత
 కేగుట-టైమను వెంటోడియసునకు డబ్బిచ్చి వాని చెఱవిడిపించుట-
 టైమనులుసీలియసునకు ధనమొసంగి పెండ్లి చేయించుట-టైమనుకవి
 చిత్రకారుడు మొదలగువారి వృత్తానించుట-ఎవరొకటనుట-టైమనుని
 యవివేకము న్నూలుచుంట-ఆల్పిబయాడిను పథులు దొరసాను లుద్యో
 గులు గాయకులు మొదలగు నానాజనుల కెంతో వేడుకతో టైమను
 విందుచేయించి బహుమతు లిచ్చుట-టైమను కప్పిచ్చినవాం డ్రతని
 యొద్దకుఁ గాలదోషము పట్టుచున్న పత్రము స్లేవియసు టైమనునితో
 నతనియాస్తికి మించి యప్పతని కున్నదని స్పష్టపరచుట-టైమను తన
 యొద్ద మిత్రులమని భోజన భాజనము లందుచుఁ దనుఁ బొగడు
 చుండుపథుల యొద్దకు సాహాయ్యార్థము సేవకుల సంపెనుఁగాని
 మొకఁ డింట లేననిపించుకొనినా-నొకఁ డిప్పుడు వీలులేదనినా -
 నింకొకఁ డంత కన్నుఁగాన కప్పలవాలు కావేలయని చీవాట్లు పెట్టఁ
 దొనఁగె-నిట్లెల్లవారు తప్పించుకొనిరి-కాని యొక్కజై నఁ దనకు
 సాయపడకుంటకు నప్పలవాండ్రొప్పిన సేవకులకు జడిసి తా నిల్లువెలు
 వడ లేకుంటకు పాట్టికోపమున మండిపడుచుంట - ఆల్పిబయాడిను
 రాజ్యాధికారులచే విదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి స్వశత్రుఁతోఁ గలసి
 తనదేశముపై దండెత్తి రాఁదలఁచుట-టైమను పూర్వము తనవిందుల
 నారగించి తనుఁ బొగడుచుఁ దనకొకింతయుఁ బనికిరాని తనకపట
 మిత్రుల నందఱ న్విందుచేసెదనని మిషవెట్టి రావించి యందఱిపై
 వేడినీళ్ళుచల్లి పడఁదిట్టఁగా వారెల్ల రతనికిఁ బిచ్చెత్తినదని నొచ్చు
 కొనుచుఁ బోవుట-టైమను మనుష్యుల దౌర్జన్యముఁ దలంచి మానవ
 సంఘము న్రోసి యడవికేగుట-ఆల్పిబయాడినుఫిర్మియా టైమెండ్రా
 లతో నాతెన్నుపై దండెత్తి పోవుచు నదుదారిలో టైమనుని జూచి
 మనుజుల నసహ్యించుకొను నతనిచేఁ జీవాట్లుతని యతనివలన బంగరుఁ

బొందిపోవుట-దొంగలు టైమనువలన నీతి నేర్చుకొని యరడిచ్చిన
 బంగారుం గొంపోవుట-ఫేనియసును టైమను ప్రియముగా సంభాషించి
 బంగరిచ్చి పంపుట-బంగరుబొంద నాసింది మిత్రులవలె వచ్చిన కవి
 చిత్రకారుల నిర్వార నైమను కొంతబంగ రిచ్చి తిట్టి తన్ని పాటడలు
 ముట-టైమను రాజ్యాధికారులతో నసందర్భముగా మాట్లాడి తన
 గుహలోని కరిగి మృతిచెందుట-

(33) టీటసు సాంక్రడోనికను నాటక మందలి కేవలములు

సాటిస్మను రోముచక్రవర్తి

బెసియాను సాటిస్మనుని సోదరుడగు లెవీయాను వలచిన
 వాడును టీటసే-క్రడోనికను గాతులనెదిరించిన సేనాధిపతియగు నొక
 రోమనుఘనఁడు

మార్ససాంక్రడోనికను ప్రజాపతినిధియు టీటసునిసోదరుడగును

లూసియసు క్వింటసు మార్టియసులు టీటసునికొడుకులు

చిన్నలూసియసు లూసియసునిపరిబిడ్డఁడు

పల్లియసు మార్ససునికొడుకు

ఈమీటసు ఒకరోమనుఘనఁడు

అలాబ్బసు డెమిట్రీయసు చీరనులు తామారాకొడుకులు

ఆరాసు తామారాజారుఁడు

ఒకయధికారి ప్రజాపతినిధి మూతపరిహానఁడు గాతులు రోమనులు

తామారా గాతులరాణి

లెవీనా టీటసునికూతురు

ఒకదాది యొకసల్లనిశిశువును

టీటసుని కంఠువులు రాజ్యాధికారులు ప్రజాపతినిధులు ఉద్యోగులు

సైనికులు ధృతులును రంగము రోమను మఱి సచ్చెంగటి ప్రదేశ

మును... కథ

సాటిర్నినను బేసి యాననులు రాజవదవికై కలహించి బ్రజా
 భిషాయ మడుగుట-టీటసు గాతుఁను జయించి యుద్ధమందు మృతు
 లైన తన యిరువది యొక్కందు) కొడుకుల పీనుంగు పెట్టెలతోను
 బందెలుగాఁ దేబడిన తామోరా ఆలార్పసు చీరను డెమ్మటియను
 ఆరాను మొదలగువారితోడను జయభేరిలు మోయ నే తెంచుట-టీటసు
 నకుఁ బ్రజాప్రతినిధులు రాజమకుటము పెట్టెదమన యతఁ డంగీకరింప
 కుంట-తామోరా పెద్దకొడుకును రోమనులు తమదేవతులకు బలి
 యిచ్చుట-టీటసు సాటిర్నిననునకు రాజమకుట మిడుట-సాటిర్నినను
 తామోరానుఁ దనరాణిగాఁ గైకొంట-బెసియానన్సు లెవీనియా
 నెత్తికొనిపోవుచుండగాఁ నతనికి మాస్ససు లూసియసు మ్యుటియసులు
 తోడ్పడుట-టీటసనందు కొప్పుక వారి వెంబడింపుచు గనన్బడిన మ్యుటి
 ససునిం జంపుట టీటసుని సాటిర్ని నను తూలనాడి తనకు లెవీనియా
 యక్కర లేదని తామోరా రాణితో దననగరున కేగుట టీటసు తన
 కొడుకులచేతను మఱియుఁ బ్రవర్తిచేత సవమానింబబడి యొంటినేగు
 టకు దుఃఖించుట - నూర్ససు లూసియసు క్వింటసు మార్షియసులు
 టీటసుని వేడి యతని యంగీకారముపై మ్యుటియసున కుత్తరక్రియలు
 యధావిధిగఁ జేయుట సాటిర్ని నను తామోరా డెమ్మటియసు చీర
 నారాస్లతోగూడి బెసియానస్లెవీనియా మొదలగువారిం గలిసికొని
 లెవీనియాను బలాత్కారముగా గొంపోయినందుకు బెసియాననును
 మఱియుఁ దనకనిష్టులౌ టీటసును వానికొడుకులను గద్దింపఁగా
 తామోరా చక్రవర్తితో రహస్యముగా వారలపని పట్టించెదనని చెప్పి
 పైకివారలతో నతనిసఖ్యపర్చుట-డెమ్మటియసు చీరనులు లెవీనియా నా
 క్రమించుకొనుటకై పోరాడుచుండ నారనువారలతో రేవుద్భావన
 ములో పక్రవర్తి వేటాడనపుడు చక్రవర్తినిం గలిసికొన లెవీనియా
 మొదలగు నాడంగులు వచ్చెదరపుడు మీతల్లితో నాలోచించి లెవీని
 యాతో మాయిష్టము తీర్చుకొనవచ్చు నని చెప్పివారల స్వమాధాన

కర్పూట - ఒక తోయలో తామారా యారనులు క్రీడించు
 చుండఁగా బెసీయానస్లేవీనియా లచటికి వచ్చి వారల న్వేటఁ జూడ
 రమ్మన తామారా కుట్రవలన డెమిట్రీయసు చీరనులు వచ్చి బెసి
 యానసుం బొడిచి చంపి యొక గోతం బడ్డవైచి లెవీనియాను బల్మి
 డెజబట్టుటకుఁ గొంపోవుట-ఆరను కుట్ర వలన మార్టియసు క్వింట
 నులు బెసియానసు త్రోయంబడిన గోతఁ గూలుట-తామారా
 సాటిర్నిన నేద్రోనికనుల నచటికి రావించి మార్టియసు క్వింటనులు
 బెసియానసుంబంపినాఁని చెప్పట- ఆండ్రోనిక సెద్దియుఁ దోచక
 లూసియసు న్వంటబడికొనిపోవుట-ఒక తోయలో డెమిట్రీయసు చీర
 నులు లెవీనియాను డెజబట్టి యాపె చేతులను నాల్కను ఖండించి
 యేగుట-మార్ససు లెవీనియాను వెడకుచు నొక తోయలోనున్న
 యాపెం జూచి వగచి యాపె నింటికిఁ గొంపోవుట-లూసియసు విదేశ
 వాసశిక్ష స్వధింపఁ బడుట-లూసియసు టీటసు మార్ససు లెవీని
 యాలుకూడి విలపించుచుండ నారెనువచ్చి యందెవరి చేయికోసి
 పంపినను రాజుటీటను కొడుకులం గాచెద నన్నాడఁని చెప్పగాఁ
 దక్కినవారు తమతను చేతుల నిచ్చెద మనుచుండఁగా టీటసు తన
 చేయిగోసి యారనుకీర్చుట-ఒకదూఁటి టీటసు కొడుకుల శిరస్సును
 మఱియుతని నరికఁబడిన హస్తము నతని యెదుటనిడిపోవుట- లూసి
 యను గాతులం బురిశొల్పి రోముపై దండెత్తి వచ్చెదనని తనతండ్రి
 నోదార్చి యేగుట- లెవీనియా యిసుకపై నోట నొక పుల్ల పెట్టు
 కొని తన మొండిచేతుల నాయుమున డెమిట్రీయసు చీరనులు తన
 భర్తంబంపి తనుఁ జేటచి తన చేతులు నటికి నాల్కఁఖండించి నారని
 తెల్పుట- చక్రవర్తిని యారను పోల్కిగా నొక నల్లనికొడుకు న్గని
 యాబుడుతని చంపుచుని దాడిచేత నతనియెద్ద కంపఁగా డెమిట్రీ
 యును చీరనులతో నున్నయార నాబిడ్డని గాతుల దేశమునఁ గాపాడ
 న్నంది దానినిం బొడిచి చంపి యొక తెల్లని శిశువునుఁ చక్రవర్తిని

కప్పజెప్పడని డెమిట్రీయసు చీరసుల కుకుదేశించు టీటియసు విదూష
 కుని చేతికి విజ్ఞాపనపత్రిక నిచ్చి చక్రవర్తి కదిచూపి యతఁడేమనునో
 తిరిగి తనకుఁ జెప్పుమనుట-చక్రవర్తి విదూషకుఁడిచ్చిన యుత్తరమునుఁ
 జదివికొనివిదూషకున కుఱిశిక్ష విధించి టీటసుని దనచేత నఱుకుటకై
 యతనిఁ బట్టితెమ్మనుట- ఈమిఁలయఁబ్బు గాతులనే సన్ఘార్పికొని
 లూసియసు రోముపై దండెత్తి వచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తి జడిసి లూసి
 యనుని టీటసు నింటన న్గలిసికొమ్మని యిమిఁలీయసు నంపుట గాతుల
 సైనికులచే నారను పిల్లనితోఁ గూడఁ బట్టునకుట- తామోరా టీటసు
 నికి వెట్టెత్తినదని నిశ్చయించి డెమిట్రీయసు చీరసులతో నడురేయి
 బయలుదేరి టీటసుని యింటికి వెళ్ళి యతనితోఁ దాఁ బగ దయ్య
 మనియుఁ, దనకొడుకు లిరువురు నొకఁడు జెఱదయ్యమనియుఁ
 దమ్మును యధేచ్ఛగా నియోగించినచో బభీష్టుము తీర్చెద మనియుఁ
 జెప్పుట- టీటసా పెమాటలు సమ్మినట్లు పెటించుచు నాపెను మఱి
 యాపెకొడుకులనుఁ బోల్చి చక్రవర్తిని దన యెదుటఁ బెట్టుమని
 కోరుట- సరియో లూసియసుని మఱి ముఖ్యగాతుల సేనాధిపతులను
 నీ యింటికి విందుకై రప్పించుము; చక్రవర్తిం జక్రవర్తినిని మఱి
 యాపెకొడుకులను నీయింటి విందునకు వెచ్చనట్లు చేసెదనని
 తామోరా చెప్పిపోవుట- టీటసుమార్పసునితో గాతుసేనాధిపతు
 లను వెంటనిడుకొని లూసియసుని వెంటనే రమ్మనుమని చెప్పివంపి
 పల్లియనుని బిలిచి డెమిట్రీయసు చీరసులను విఱిచికట్టి వారలకు
 నోళ్లుమూసి లెవనియాచేత నొకగిన్నెనిడి వారలుచేసిన నేరముల
 వారలతోఁ జెప్పి వారిగొంతుకలఁ గోసి యానెత్తు రాగిన్నెలోఁబట్టి
 వారితలకాయలు మెత్తగాదంచి యానెత్తుట నుడికించి వండుట- చక్ర
 వర్తిని తనయింటికిరాగా టీటసు మార్పసు లూసియసు లెవనియా
 గాతుసేనాధిపతులతో వారలఁ గూర్చుండబెట్టి తా వంటవాని వేన
 మూని తా వండిన కుదార్థము నెదుటనుంచి లెవనియాను బొడిచి

చంపుట - చక్రవర్తి కారణమేమని యడుగ, డెమిట్రీయసు చీరనులు
 బెసియానసుని చంపి లెవీనియానుఁ జెఱబట్టి యాచేతుల నఱికి
 నాల్కను ఖండించిరనియు, నదియెఱుఁగక నీవు నాకొడుకులఁ జంపించి
 నావనియు, నారను తనచేయి కూడా నఱుకుకొనునట్లు కుట్రపన్నినాఁ
 దనియుఁ జెప్పట - చక్రవర్తి డెమిట్రీయసు చీరనులను బిలిపించుఁదని
 చెప్పినపుడు టీట సిడిగో వారలనీ తామోరాతివ నుంకించుచున్నదని
 యాపె దౌర్జన్యము న్వర్తిడించి యాపెనొప్పిడిచి చంపుట - అందు
 కొప్పుక చక్రవర్తి టీటనుంబొడిచికూల్పుట - లూసియసు చక్రవర్తిం
 బొడిచి చంపుట - ఆరసునికిఁ దగుశిక్ష విధించి రోమనులు లూసియసు
 నిఁ దమకు రాజుగాఁ జేసికొనుటయును.

(34) ట్రోయిలసు క్రెపీడాలసు నాటకమునందలి వచ్చు వేనములు
 ప్రియాము ట్రోయిరాజు వానికొడుకులు హెక్టరు ట్రోయిలసు పేరిసు
 డీఫోబసు హెలీనసులు

ఈనీసు అంటీనరు ట్రోజను నేనాధిపతులు

కల్ప్సు గ్రీకులతోఁ జేరినట్రోజనుగురువు

పందారసు క్రెపీడా పినతండ్రి

మూర్గరిలను ప్రియామునిజారపుత్రుఁడు

ఆగ మెమ్మను గ్రీకునేనాధిపతి మెనిలాసు వానిపోదరుఁడు

అచిల్లెసు అజాకన్య ఉలిసిసు నెస్టరు దయామెడితు పెట్రోక్లసులు గీకు

పై నికులు

తర్సిటిసా మఱుగుజ్జబండఁడు

ట్రోయిలసు పేరిసుదయెమిడిసుల సేవకులు

హెలెసు మెనిలాసునిభార్య

ఆండ్రో మేషీ హెక్టరునిభార్య

కసాండ్రా ప్రియామునికూఁతురగు మాంత్రికురాలు

క్రెసిడాకుంకసునికూఁతురు

ట్రోజనుపై నికులు గ్రీకు పై నికులు రంగము ట్రోయి గ్రీకు శిబిరమును — కథ .

ట్రోయిలను క్రెసీడాపైఁ దనవలపును కుందారసుతోఁ దెల్పుట - క్రెసీడా తనచెంగటి నుండి యుద్ధమునుండి పోయెడు వీరుల కుందారసుతోడనుండి కరికించుట - గ్రీకువీరులు ట్రోయిను జయింపఁ బోక రిత్తగా నేడేండ్లనుండి యుంటకై విచారించుట - హెక్టరు గ్రీకులలోఁ దనతో ద్వంద్వయుద్ధముచేయఁగల వాఁడున్నాఁడాయని గ్రీకు పైన్యములోఁ జాటించుట - గ్రీకుపై నికులు కోరినట్లు హెలెను స్త్రీకులకుఁ దిరిగి యప్పగించఁ దగునా లేదా యని స్రియాము కొడుకులతో నాలోచించుట - గ్రీకులు మామేనత్తను గొంపోయిగట్లే పేరీసు గ్రీకుసేనాధిపతి భార్యయౌ హెలెనుం దెచ్చఁ దెచ్చుకొన్నదాని విరువనేల యని కొందఱు విరువకున్నచో గ్రీకులవలనఁ దమదేశమునకుఁ జేయ వాటిల్లు నేమాయని మఱికొందఱు సభిప్రాయ మిచ్చుట - క్రెసాండా హెలెనుం గ్రీకుల కప్పగించనిచో ట్రోయికి ముప్పుకలుగునని చెప్పి పోవుట ట్రోయిలను క్రెసీడాల న్యోన్యము వలచి కవగూఁడుట - గ్రీకులచేబట్టువడిన యాంటీనరునిఁ దిరిగి ట్రోయిపై నికుల కిచ్చి వానికి మాటుగ క్రెసీడాను గ్రీకుల కిచ్చుటకు పేరీసు మొదలగు ట్రోయిపై నికు లొప్పుకొని ట్రోయిరసునిఁ దమయొద్దకుఁ బిలిపించుట - పేరీసు ట్రోయిలనునితో క్రెసీడాను గ్రీకుల కర్పించుమన నారఁ డాలాగా యని యలుకంబోయి క్రెసీడాఁ డా రహస్యముగా గ్రీకుపైన్యములోఁ గలసి కొంచుండుననిచెప్పి యాపెను గ్రీకుల కప్పజెప్పుట - గ్రీకు ట్రోయిపై నికు లొకచోట నొకరేయి కలసి భోజనముసేయ నిచ్చగించుట - ట్రోయిలను క్రెసీడా డయోమెతో రహస్య వల్లభము లాడి వానికి తానిచ్చిన చొక్కాయి చేరినిచ్చి కంపుట - కనులారఁ జూచి మండిపడుట - శకునములు బాగుగలేవు, నేడుయుద్ధమునకుఁబోవలదని తల్లిదండ్రులు పోదరియుం భార్యయును వారించు

చుండగా హెక్టరు వినక ట్రోయిలసుతోఁగూడ రణరంగమున కేగుట..
అదిలైసు లసిశస్త్రములు విడిచి కూర్చున్న హెక్టరుం జంపుట..
ఉభయసేనలు హెక్టరు చచ్చుట తెలిసి యుద్ధము నాటికిఁ జాలించి
తమతమ విడుదుల కేగుటయును.

(15) పన్నెండవరాత్రి లేక నీయిచ్చగించునదను నాటకమందలి వేన
ములు

ఆర్స్వియో ఇల్లీ రియాప్రభువు

సెబాస్టియను వయోలాపోదరుఁడు

ఆంటోనియో నౌకాధికారి సెబాస్టియను మిత్రుఁడు

నౌకాధికారి వయోలామిత్రుఁడు

వెలెంటైన కురియోలు ప్రభునదివులు

బైంది ఒలివియాపినతండ్రి

ఆగ్నీకు

మాల్కోలియో ఒలివియాకుబంధారు ఫేలియను విమానకుఁడగు పెన్టీ
ఒలివియా సేవకులు

ఒలివియా భాగ్యవంతు రాలగుదొరసాని

వయోలా సెబాస్టియనుపోదరి

మెరియా ఒలివియాదాసి

ప్రభులు గురులు నావికులు అధికార్లు గాయకులు భృత్యులు
రంగము ఇల్లీయాలోని పట్టణము దానిచేంగట సముద్రతీరము—కథ.
ఆర్స్విను తన చెలికానితో నొలివియా యాపిపోదరుని గూర్చి చింతిం
చుచు బుగ్గవం జూడకుంట వినుట..వయోలా సముద్రమునఁ గొట్టు
కొనిపోయిన తన పోదరుని కై చింతించుచు నార్మగుని వండనేషమున
సేవించుట..సెబాస్టియ నాంటోనియోతోఁ దనతో నొకసారిబట్టి
తన్నుసరిగాఁజూలిన తన పోదరి సముద్రమునఁ గొట్టుకొని పోయిన

తనియు, నాపె న్నెదకుటకై రోడరిగోపేరు పెట్టుకొని యార్పిను
 చెంతకుఁ దా నే గెద ననియు, నందుకు నీసాయము కావలయుననియుఁ
 గోరుట-చీలివియా యొద్దకు వయోలాక్రభునిచేఁ బంపఁబడి యాపెచేఁ
 జేమింపఁబడి యాపె చెలికత్తెచే నంపిన యుంగ్రమందుకొని యాపె
 తెల్విలేమికిఁ జింతించుట-ఆర్జును వయోలాచేతి కొకనగ యిచ్చి
 యొలియా కిమ్మనిచెళ్ళట-ఆర్జునుని వయోలా వలచి కరితపించుట-
 బలివియా వయోలాతోఁ దవవలపు తెల్పఁగా నాపెతప్పించుకొనట-
 మెరియా యొలివియా వ్రాసిన ట్లొకయుత్తరము కల్పించి మాల్వోలి
 యొచెంత నవ్వులాట కిడఁగా నతఁ డొలివియాను వలచిన దనుకొని
 వికారపడుట-త్రాగుబోతగు జ్జెంచి తనత్రాగుడు చెలికాడగు నాగు
 చీకుతో నొలివియానిస్వలదినది కాని నీశౌర్యగుణ మాపెకుఁ గన్ప
 ద్చుటకై యాపె యొద్దకు రాజాజ్ఞచే రాకపోకలు సేయపడుచు
 కానితో నీ బెదిర్చి పోరాడి గల్పితవేసి నీయెడల నాపె యనురాగ
 మధిక మగునని పురికొల్పఁగా నతడు వయోలాను నడమార్గమున
 నాహ్వనము చేయుటకోర్వ కతఁడు సెబాస్టియ ననుకొని యాత్రోవ
 నేగెడు నాంటోనియో యాగుచీకు నెదురించు నపు డతఁడు రాజ
 శత్రువుఁడుగాన రాజభటు లతనిం జెఱకుఁ గొంపోవుచున్నప్పుడ
 తఁడో సెబాస్టియనుఁ డానీయొద్ద నాదాఁచిన ధనముగాని నన్నుఁగాని
 యెఱుంగ ననెద-వింత యన్యాయము తగదు నిను సంద్రమునుండి
 రక్షించి యటకు నురక్షితముగాఁ దీసికొని వచ్చినందుకా యిట్లాడు
 చుంటివని వాపోవుచు బోవుట-కనిపెట్టి వయోలా యాహా నన్ను నా
 పోదరుఁ డనుకొన్నాఁడు సెబాస్టియను మున్నీటి ముక్కునుండి బ్రతికి
 యిచటనుంట రూఢియని సంతసించుట-సెబాస్టియనుని ఘోర నాదౌర
 సాని నిన్ను కీక్రుముగ రమ్మన్నదనఁగా నాపెను నేనెఱుంగ నీవెవఁ
 డవో కాని నీత్రోవను నీవు పో యని యాతని యాగుచీ కినిగో దొంకి
 నాదా యని యొక చెంతకాయ కొట్టగాఁ వయోచోయిచట

వార లెల్ల పిచ్చివారే యని యతనిఁ బట్టి మర్దించుచుంట-యాండి
 కనిపెట్టి యతని పైకలుకఁగా పెన్దవలస నాసమాచారము విని
 యెరివియా యడ్డుపడి జైంచి యాగ్నీకులం దగిలివైచి యయ్యానా
 యింటికి రమ్మా యని పిలువ నతఁడు నిస్సంశయముగా నిదంతయు
 మాయగాని కలగాని యగు ననుకొనుచు నాపె న్వంబడించుట-
 చీకటి గదిలోఁ బిచ్చివాడని తలంపఁబడి యెరివియాచే నుంపించఁ
 బడిన మాల్వోలియోతో ఫేభియను జైంచియన్నాగుచీకు పెన్దమెరి
 యాలు హాస్యచూడుట-ఒరివియా యొగుగువు చెంతఁ దన్నఁ
 జెండ్లాడవలయునని సెబాస్టియనుని గుడికిఁ గొంపోవుచుండ నతఁ
 డెద్దియఁ దోచక విస్మితుఁడై యరుగుట-ప్రభువు వయోలాయెరివి
 యా సెబాస్టియను జైంచియాగ్నీకు ఫేభియను పెన్దనుమాల్వోలియో
 మెరియా లోకచోఁ గూడుటచే యాధార్థస్థితి జైలువడుట-రాజు
 వయోలాను సెబాస్టియ నొరివియాను యథావిధిం జెండ్లాడుటయును
 33 వరోనాయుండలి యద్దరు తగు మనుష్యులను నాటకమందలి
 వేసములు

సిర్వియాతండియగు మిలెనాజు
 వెలంటెను ప్రోటియసులిద్దరు తగుమనుష్యులు
 ప్రోటియసుని తండ్రియనాఁటోనియో
 తూరియో వెలంటెనుని ప్రతికక్షి
 ఎగ్లమూరు సిర్వియా సహకారి
 స్పీడు వెలంటెనుని సేవకుఁడు
 లొన్నుప్రోటియసుని సేవకుఁడు
 ఆంటోనియో భృత్యుఁడౌ పాంతినో
 జూలియా శరణుగొన్న పూటకూశ్యమ్మ
 వెలంటెను శత్రులు

ప్రోటియను న్వలచిన జాలియా
వెలంపైనుని వలచిన సిల్వియా
లూసెట్టా జాలియా చెలిక లై

సేవకులు గాయకులును రంగము వెరోనామిలను మఱి యాశం
గటి యడవియును — కథ .

వెలంపైను తనచెలికాడఁగు ప్రోటియనునో మాట్లాడి నీవ్వుడు
న్వంటనిడుకొని మిలెనాజానభాసదుఁ డౌట-ప్రోటియను జాలియాను
వలచి జాబంపి ప్రత్యుత్తర మంది, చదువుకొనుచుండ నతనితండ్రి
యాతని నిమిశానాజ నభాసదుఁడవు కమ్మని పంపుట-వెలంపైను సిల్వి
యాను వలచి యాశయించుట-ప్రోటియను జాలియాకుఁ దనయుంగర
మిచ్చి యాపె యుంగ్రము న్దాఁ గైకొని కారెన్పు న్వంటనిడికొని
మిలెనాజా నొద్ద కరుగుట-ప్రోటియను రాజ్యాజ్ఞచే వెలంపైను దరి
తేరి యతఁడు వలచిన సిల్వియాను ఁదా వలచి జాలియానుమఱచి యత
నిపైఁ గిట్టకాతని గుట్టుచెప్పి రాజుచే నతనిదేశమునుండి వెడలగొట్టిం
చుట- వెలంపై నొకయడవిలో బలాత్కారముగా లొన్సలోఁ గూడ
దొంగల గురువగుట సిల్వియాను రాజ్యాజ్ఞపై తూరియోకు దలపర్చెద
నని మిషపెట్టి తా నాపె ప్రేమను సంపాదించఁగోరి యాపె మేడ
చెంత యాపె ప్రోతముం బాడుచున్న ప్రోటియను వైఖరిం బూట
కూళ్ళ వానివెంటడి మగ వేషముననున్న జాలియా కనిపెట్టి దుఃఖం
చుట-సిల్వియా యెగ్ల మూరు పాయమున వెలంపైను యొద్దకుఁబోవ
నుదేసించుట-ప్రోటియను జాలియానుఁ దన సేవకునిఁగాఁ గుదుర్చు
కొనియాపె తనకుఁ దల్లియిచ్చిన యుంగ్రము నిలియా కిచ్చి యాపె
చీత్రముం దనకుఁ దీసికొని రమ్మని పంపుట-రాజు తూరియా ప్రోటి
యను జాలియా లెగ్ల మూరుతోఁ బారిపోయిన సిల్వియాను వెదకఁ
బోవుట-దొంగలు సిల్వియాను వెలంపైను చెంతకుఁ గొంపోవుట-
రాజు తూరియా ప్రోటియను జాలియా వెలంపైను తొకతోఁ గలసి

కొనుట_సిల్వీయాను వెలంపైనునకు జాలియాను ప్రోటియనునకు
రాజు పెండ్లి నేయటయును

(37) నీతుకతయను నాటకమందలి వేనములు
లియోంటీసు సిసిలియా_రాజు

తుమిల్లియను సిసిలి యాయువరాజు

శేమిల్లో యాంటిగోనను క్లియోమిసీసు డయానులు సిసిలియాలోని
ప్రభువులు

రోగరో సిసిలియాలోని తగుమనుష్యుడు

పోలిక్సేనను బొహిమియా_రాజు

ప్లోరిజల్లు బొహిమియా_యువరాజు

ఆర్చిడేమను బొహిమియాలోని ప్రభువు

ఒకనావికుడు

కారాగృహ_ధిపతి

పెరిడిట్టాతండ్రీయగు ముదుసలిగొల్లడు వానికొడుకువిదూషకుడు

ఆటోలికసు మోసగాడు

హెర్మియోసీ లియోంటీసురాణి

పెరిడిట్టా హెర్మియోసీకూతురు

పోలీనా ఆంటిగోననునిభార్య

ఎమిల్లా రాణిచలిక_తై

మొస్సో_దొరకసులు గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గోప
కులు గోపికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువాడు రంగము సిసిలియా
యొకపుడు బొహిమియా యింకొకపుడును — కథ .

లియోంటీసు తన భార్యతో పోలిక్సేననునకు నలుబంధ మున్న
భువనానికి వానికి విధమిడుమని శేమిల్లోలో_తాన్వ_గా_చేయు_ప్రతి

క్షేపనున కది తెలియఁజేసి యతని నాతనిదేశమున కంపుట - రాజు
 తనరాణిపై ననుమానపడి యాపెం జెటసాల నుంచుట - యాపె
 కొకయాదుపిల్లపుట్టుగా నాపిల్లను పోలీ నారాజానకుఁ జూపించి నపు
 డతఁడాపిల్ల నడవిలోవిడిచి రమ్మని యాంటిగోనసున - కాజ్ఞయిదుట -
 రాజన్యాయవధిలో బాహుటముగా రాణియందు వ్యభిచారదోష
 మాదోపించి మరణశిక్ష విధించునంతలో క్లియోమిసీసు డయానుల
 పోల్లో యనుదేవతా సన్నిధినుండి రాణి నిష్కల్మషురా లనియు
 పోలిక్షేపను నిర్దోషియనియు కేమిల్లో రాజద్రోహి కాడనియు లియో
 టీసులేనిపోని యనుమానములుగల క్రూరుండనియు నతని కడ నిద్రించిన
 యాదుపిల్లదక్క - వేతేసంతాన ముండదనియు సభిప్రాయముం దెచ్చి
 చదువునపు డది రాజు నమ్మకుండు నంతలో నాకస్మికముగా రాజు
 కుమారుఁడు మృతుఁడైనట్లు తెలియఁగా రాణి మూర్ఛిల్లుటఁ గని
 రాజు తనపై దేవత లాగ్రహించినారని తెలిసికొని పశ్చాత్తుండై
 రాణియు పోలిక్షేపను కేమిల్లాలు నిర్దుష్టులని నిశ్చయించికొని వెంటనే
 మూర్ఛఁ దేటించుటకై కొంపోబడిన రాణి మృతిచెందినదని పోలీనా
 తెల్పుగాఁ వగచుటఁఆంటిగోనసు రాజాజ్ఞచొప్పున రాజపుత్రిని
 బోహిమియా రాజ్యమున నొకయడవిలోనుంచి పోవుచుండఁగా
 నతనిపై నొకయెల్లుబంటి పడుటఁఆంటిగోనసుని యొడ గాలివాన
 తాఁకునఁ జెడుటఁఒక గొల్లడు రాజపుత్రి న్లాపాడి యాంటిగో
 నసుని స్థితినిఁ దన కొడుకువలనఁ దెలిసి యతనిఁ గావనేగుటఁ దార
 సంతాన వియోగమునఁ దలడిల్లు నాశ్రమభుజువన్ను రమ్మని వర్తమా
 నము చేసి నివృత్తికిఁ బడేనేండ్లు కావచ్చినవి-స్వదేశముఁ జూడనేగద
 సెలవిండని కేమిల్లా మనవిసేయఁగా పోలిక్షేపను సరియే వెల్లెదవుగాని
 కొంచె మాగుమ యొక గొల్లని యింటికిఁ దలు చేగెడు తనకొడుకు
 స్థితితెలిసికొనుటకు కేమిల్లాను వెంటఁబెట్టుకొని మాటు వేసమునఁ
 పోవుటఁఆటారికనుబొను జేబుక తీరించి మోసమున దబ్బురవారిం

చుట-ప్లోరిజల్లు పెరిడిట్టాలో ముతకయుదువు వేసికొని నల్లాపించుచు
 నా పెద్దప్ప కదాఁ బెండ్లి చేసికొనియెదనని వాగ్దానమిచ్చి యానాటి
 రాత్రి కవఁగూడ నెంచి యవ్వుటి వేడ్కఁ జూడవచ్చిన గొల్లఁడు
 మాఱువేనములనున్న పోలికేసను కేమిల్లో కాసు మొప్పా డొరకను
 మొదలగువారిం బరికించుట-పోలికేసను పెరిడిట్టా చేయిపట్టుకొని
 యాపెం బెండ్లాడెదనని ప్రమాణ మొనర్చుచున్న తనకొడుకు
 నింక్షిండెదనని చెప్పిపోవుట-కేమిల్లో యుపదేశముపై ప్లోరిజల్లు
 పెరిడిట్టాలో సిసిలియా రాజనందర్శనమున కేగుట- ఆటోలికను
 మోసమున గొల్లని వానికొడుకును ప్లోరిజల్లు పెరిడిట్టాల వెంటఁ దీసి
 కొనివచ్చుట- పోలికేసను తనికొడుకును వెదకుటకై లియోంటేసు
 చెంతకువచ్చుట-ఆటోలికసాంటి గోనసునుండి సంపాదించిన గుర్తులం
 తెప్పటచేతను గొల్లల సాక్ష్యముచేతను పెరిడిట్టారన కూతురని
 లియోంటేసు సంతసించుట- ఆనందమగ్నుడగు లియోంటేసునకు
 పోలీనాతాఁ దాచిన హెర్మియోనీ నగపర్పఁగా నతడు గ్మిగిలినవారు
 నాశ్వర్యానందాభి నోలలాడుటయును.

షేక్స్పియరుని కావ్యములలో

1 వీనసుమఱియెడో నిసను కావ్యమునందలి— కథ .

ఎడోనిసనుదేవత వీననను దివ్యకుమారుని మోహించుట వాఁడు
 కామకేళి యెట్లుండునో తెలియ కాపె వ్రప్పించుకొని పందివ్వఁటా
 దుచు దానికొమ్ము పోటున మదియఁగా నెడోసు విలపించుచు దివ
 మున కేగుటయును.

2 ల్యూకసీ చెఱయను కావ్యమందలి— కథ .

టార్క్వినియసను రోమురాజు కొల్లేటిసను తనసేనానాయకుని భార్య
 నతని పరోక్షమునఁ జెఱపట్టఁగా నాపె తనభర్తతో నారాజు జ్వార్థ

శ్యముంజెప్పి పొడుచుకొని చావఁగా నాపె భర్త యారాజుండేశము నుండి వెడలఁగొట్టుట.

- 3 విరహ వేదనఁగూర్చి కద్యములు
- 4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనమునందు విప్రలంభ శృంగారము వర్ణింపఁబడినది.
- 4 విరహదీన శీర్షవాసియందు విరహవర్ణనము
- 5 భోనిక్కరునొకపక్షి మఱియొకజాతిపక్షియను కావ్యమున నాప యులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములలో

- 1 శాకుంతలమున మష్యంతుఁడు శకుంతలయందు భరతుఁ డను వానింగుట
- 2 విక్రమార్కశత్రునును నాటకమునఁ బురూరవుఁడను రాజ్యాశ్రయను దేవదాసి స్థనఁగూడుట.
- 3 మాలవికాగ్నిమిత్రమును నాటకమున నగ్నిమిత్రుఁడను రాజు మాలవికయను రాజకుమారిఁ జెడ్డఁడుట.
- 4 కాళిదాసక్రమహననమునందు బుడబూతు పంచాంగ మున్నది

కావ్యపరినిలందు

- 1 రఘువంశమునంగు సూర్యవంశచాళు చక్రవర్తి కలదు.
- 2 కుమారసంభవముఁ బార్వతీపతి మేశ్వరులు కవఁగూడి కుమారస్వామి గని, యుతనిచేఁ దారకాసురుం బొలయుంచుట.

- 3 మేఘనందేశమున నొకయక్షుఁడు మేఘముం దసభార్యం గని
రసస్థితి యాఁపెనోఁజెప్పి రమ్మని బతిమాలుట.
- 4 ఋతునందేశమున ఋతువుల స్వస్థనము.
- 5 శృంగారతిలకమున శృంగారరస వర్ణనము.
- 6 సరోదయమును కావ్యమున సలమహానాదా చరిత్ర మున్నది.
- 7 రాక్షసకావ్యమున శృంగార మున్నది.
- 8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణగోపికా శృంగార వర్ణన
మున్నది.

షేకిస్పయరుని కవిత్వమందలి సౌగంధ్య వివరము

-0-

వీరభద్రముని

- 1 1 నాటకములో మెరీనాడయానా కుపదేశించుట
- 2 బర్బరము తన సేరములకు పశ్చాత్తప్తమై తను క్షమించు మన
రాజనుట
- 3 2 నాటకములో ఈనోబర్బరస్సు ఆంటనీశౌర్యముం దలంచుకొని
యనుకొనుట
- 4 ఆంటనీ మృత్యుశ్చైన పిదప క్లియో పేట్రా నీజారునకు లోబడ
నొల్లకనుకొంటు
- 5 క్లియోపేట్రావోలబెల్లాతో ఆంటనీ వీరత్వముం బొగడి చెప్పట
- 6 నీజారునకు లోబడినొల్లక క్లియోపేట్రా ఈరాసుతో పనుట
- 7 3 లో! ఆర్లెండు మల్లయుద్ధమునకుఁ బోవగదను రోజ్జును సిరి
యాల కనుట
- 8 5 లో! కొరియో లేవస్సు ఆఫీడియస్సుం గూర్చి ప్రజావ్రతి
నిధులతో ననుట
- 9 వలమ్మి యవజికలియా నోదార్పుట
- 10 అగ్రిప్పాకొరియోలేవస్సునిస్వభావ మొకనికిఁ బెల్పుట
- 11 కలమ్మి యాకొరియో లేవస్సుని బ్రబలతో క్షమాపణము
చెప్పకొమ్మని బోధించుట
- 12 ఆఫీడియసుని సేవకుఁ డింకొక సేవకునితో ననుట
- 13 అగ్రిప్పాకమీనియసు మొదలగు వ్రజావ్రతనిధులతో కొరియో
లేవస్సు భోజనము చేసెపడిమృతఁ బా నలని గలిసికొందునని
చెప్పట

- 14 అగ్నిప్రాప్తిడియసునిలతో కొరియాలెనమ్మ తనమౌట విష
పోయినప్పుడనుట
- 15 6 లో॥ అయాచిమాశమాజెనుతో నాపె భర్తం గూర్చి
చెప్పుట
- 16 7 లో॥ హేష్టాట్టుహెరషియోతో దనతండ్రి వ్వరించుట
- 17 తనతండ్రి రూపమునఁ దన కగవడిన దయ్యము తన్ను రమ్మని
చేసన్న జేసికప్పుడు తన్ను వారించెడు హెరిషియోకు
హేష్టాట్టు పలుకుట
- 18 పోలోనియస్సురాణి యొద్ద ఒఫీలియాకు హేష్టాట్టు వ్రాసిన
వలపు జాబునందుఁ జదివినపద్యము
- 19 వెట్టివానివలెఁ దనతో మాట్లాడిన హేష్టాట్టుఁ గూర్చి ఒఫీలా
తలంచుట
- 20 నాటకముదలి రాణి తనభర్తతోఁదా మార్మకు వాదనని
యొట్టు పెట్టుకొనుట
- 21 8 లో॥ నీజారుని గొప్పకోర్కవ తనపై వైరము లోధింపనెం
దిన కేషియసునితో బ్రూటస్సుకుట
- 22 కాలిఫూర్నియా శతనమాలు బాగులేవ్విల్లు బయలుదేరిన పద్దన
నీజారనుట
- 23 నీజారుని జంపిన పిమ్మట బూరిటస్సు పురజనులతోఁదాఁజేసిన
పనినాయమనిపల్కుట
- 24 యుద్ధరంగమున బూరిటస్సు తన్నుఁదాఁ బొడుచుకొని చచ్చి
కడియుండగా నతనిఁగూర్చి యాంటనీ పల్కుట
- 25 11 లో॥ అయిదవ హెన్రీమహారాజు రణరంగమున వెళ్లమోర్లే
దుప్రభునితోఁ బల్కుట
- 26 12 లో॥ రణరంగమున టూల్మిట్టునకు మఱియలేని కొడుకున
కయిన సంవాదము

- 27 13 లో హైన్రీమహారాజు సఫలకవాద్యులకు ప్రభుల
వైరముఁ తలపోయెట
- 28 సఫలకప్రభువు మాగ్గేట్టు రాణితోఁదా విరేశగమన శిక్ష
విధింపఁబడి నపుడనుట
- 29 హైన్రీమహారాజు జొట్టు రప్పికి మృన్నప్తుడు నేరిన్పుక్కిరభుఁ
డనుట
- 30 రణరంగమునఁ జిన్నక్కిళ్ళ త్తసుకొంట
- 31 14 లో మాగ్గేరట్టు రాణి యుద్ధమందోడిన తనజోదులతోఁ
బల్కుట
- 32 16 లో ఆర్తకు చెటసాలగోడపైకెక్కి యాటుకఁబోవు చను
కొంట
- 33 18 లో రెండవరిచ్చార్డు మహారాజు శత్రువులకుఁ జిక్కి దుఃఖం
చునపుడు గురు వోదాడుట
- 34 ఒకితోటమాలె తనసేవకులతోఁ బల్కుట
- 35 20 లో రాజు విద్యావశ స చే గుఱుఁ దపదలికాండ కనుట
- 36 21 లో రాజును న పి రాజ్యము పేగ మాక్రమించిజొన్నుని తన
భార్యతన్నుఁ దొందరపెట్టినపుడు మేల్పెట్టు కలుగుట
- 37 22 లో ఇస్పెల్లా తనసోదరుని కక్షించు మనుచు ఆంజలోనుని
కనుట
- 38 ఆంజలో యిస్పెల్లాతో ననుట
- 39 ఇస్పెల్లా యాంజలోతోఁ దగవి పొందున కొద్దకపల్కుట
- 40 ఇస్పెల్లా యాంజలోతో ననుట
- 41 25 లో నాటకముఁ చూడగోరిన కీసన్లు తనయ ద్యోగి కనుట
- 42 26 లో క్లాడియో యనుకొనుట
- 43 పెరిడిక్కునుకొంట
- 44 పుడో పెరిడిక్కుంకూర్చి క్లాడియోతో ననుట

- 45 27లో డిప్టేమోనియా తనభర్తం వన్నుఁ గలుపుమని యయా
చోక్షుఁ బ్రార్థించి చనుట
- 46 28లో సైమనిడిసు రాజుచేగట నొకశూరుడు పెరిక్లిసుతో
ననుట
- 47 29లో జూలియాట్టు మృశుఁడైన రోమియోయొద్దఁ బొదుచు
కొని మృతించెందుచుఁ బలుకుట
- 48 30లో పర్షివందుప్రోస్పెర్తోతో సతనిసూతు నియమిత
దినంబునం దప్పుఁ గవఁగూడనని ప్రమాణ మొనర్చుట
- 49 32లో కవియనుకొంట
- 50 ప్లేనియస్సు తనయజమానుని యమిత చాతృత్వముం దఁచి
యనుకొంట
- 51 ఆల్బిబయోడిసుతోఁ దొలి సభ్యుఁడనుట
- 52 33లో తామారాటీట సాండోనికస్సుతోఁ దన పుత్రుని
రక్షించుమనిపలుకుట
- 53 టెస్సియానస్సుటీటస్సాండోనికస్సుతో నరఁడు తనకు లెవీనాను
బెండ్లి చేసెద వఁ యన్నకన్య డనుట
- 54 లూసియస్సు మొండిచేయఁబడిన లెవీనాను జూచి యనుకొంట
- 55 లూసియస్సుమాట
- 56 34లో వండారస్సుక్రీస్టిడాతో ననుట
- 57 హెక్టరు ప్రియాముతో ననుట
- 58 హెక్టరు కస్సాత్రొకనుట
- 59 ట్రోయిలస్సు హెక్టరుతో ననుట
- 60 36లో లూగెట్టాతో జూలియా ప్రోటియస్సుంకూర్చి యనుట
- 61 37లో పోలిక్సికీసుతో కేమిల్లా యనుట
- 62 గొల్లఁడు పెరిక్లిట్టానుఁ జూచి యాతఁ రాచకొడుకు స్థలసివం
కుడుఁ బట్టుచుఁ బలుకుట

వీనస్సు మతియెదోనిస్సచు కావ్యములో

- 63 వీనస్సుదోనిస్సుతోఁ దన్దవఁ గూడట ధర్మముని బోధించుట
64 ఆపె వానితోఁ బందివేటకఁ బోవన్దని చెప్పుట
65 ఆపె వానిశౌర్యము మొదలగు గుణముల వర్ణించుట

ల్యూక్రేసీ చెటయను కావ్యములో

- 66 ల్యూక్రేసీ రాజుఁ దనుఁ జెటకట్టరాని బోధించుట
67 రాజుచేఁ జెటకట్టబడిన పిమ్మట ల్యూక్రేసీ తన భర్త
దలంచుకొని తలపోయుట
68 ఆపె చింతించుట
69 ఆపె తనభర్తతోఁ దనభంగపాటు చెప్పుట

శాంతరసముందు

- 1 2లో క్లియోపేట్రాను నీజారు లోబర్చుకొనుటకు రాయ
బారమంపి నపు డాపె యందు నకు లొంగున ట్లగడడఁగా
నీనోబర్చ ననుకొంటు
- 2 3లో రాజ్యభ్రష్ట రాజు తనతోడివాటితోఁ బల్కుట
- 3 ఆడను ఆర్లెండుతో నడవికిఁ బనుచునుట
- 4 ఆమియస్సు జాక్విస్సులపాట
- 5 కారిసుటచ్ స్టోనుతో బల్కుట
- 6 4లో పురుషులకు స్త్రీలకన్న స్వాతంత్ర్యమే యధికముగా
నుండవలయునను చ్చడియానాతో లూసియానా పలుకుట
- 7 6లో బెలారియస్సు గిడరియస్సాక్విలియస్సుతో బల్కుట
- 8 ఇమోజిను లూసియాస్సునొద్దఁ దన పేరు మార్చుకొన నెంచి
యనుకొంటు

- 9 రణరంగమున నిమోజుకుదోన మొలుగదనిరాజుతో నయాచ్యో
 చెప్పచుండఁగా పోస్తనునప్పు బయ్యడి తానిమోకిన బుపిం
 చినట్లు కాశాటముగా నొప్పకొని చనుట
- 10 7లో హేమెట్టు నతనితల్లి యతనితండ్రి చావునకు దానివ
 నతనినో దాద్యుచుం బలుకుట
- 11 హేమెట్టురోజెన్త్రకాంట్టుతో నీలోక మందయు జెటసాలయే
 యని చెప్పచుం బలుకుట
- 12 గిల్లెగొప్పెయ్యతోఁ హేమెట్టు తనకు లోకమం దభిరుచిపోయెనని
 పలుకుట
- 13 హేమెట్టు పిలువబడి తనవినతండ్రి యెద్దకేగుచను కొంట
- 14 హేమెట్టు వినతండ్రి కళ్ళాతవుఁ దగుట
- 15 8లో కేషియస్సు నీజారుం బొడువ నిశ్చయించుకొని తల
 పోయట
- 16 9లో హాల్సురు రణమున దెబ్బతిని యొరగు చనుకొంట
- 17 10లో ముఖ్యగురువు హేస్తింగ్సు మొదలగు ప్రభువులతో
 ననుట
- 18 నాల్గవ హేసీమహారాజు తనవ్యాధిలోఁ దా మూర్ఛిలి
 నవుడు తన పెద్దకొడుకు తొందరపడి తనకిరీటముం దీసి
 కొనఁగాఁ దనకొడుకులతో ననుట
- 19 11లో రణరంగమున శత్రులచేతిలో మనమున్నామను గొప్పె
 డతో నైదవ హేసీమహారాజు బనుట
- 20 అయిదవ హేసీమహారాజు రణరంగమున కేధరీనుతో సంభా
 పించుట
- 21 12లో జాత్యంధుఁడనైనా దైవధక్తివాన దృష్టిసంపాదించితి
 మి కల్లాడువాని నమ్మి వానితో నాటవహేసీమహారాజు బనుట

- 22 చంపబగుటకుఁగొంపోవఁబడుచున్న స్నేహభువు కేదానో ననుట
- 23 13 లో మాగేశ్వరార్జు రానిచే రణరంగమునఁ బొడువబడి
యీర్ణుడ యార్జునప్రభుఁ డనుట
- 24 యార్జు చావునకుఁ జింతించుచు నాటవహైన్రీ మహారాజు
తపరాణి మొదలగువాఁతోననుట
- 25 14 లో ఆటవహైన్రీ మహారాజు గుట్టపైఁ గూర్చుండి
యుద్ధముం బరికించుచుఁ దలపోయుట
- 26 ఆటవ హైన్రీ మహారాజు ఔటసాలలోనుండి యచట కావలి
వాడుఁ నీ కిరీట మేదని యమగఁగాఁ బల్కుట
- 27 నార్జునప్రభువు యుద్ధరంగమున ఎడ్వడక రాజుచే బొడువఁ
బడి మడియు చనుట
- 28 15 లో యేనీ యెన్నిదవ హైన్రీ మహారాజుచే విడనాడఁ
బడిన కేతరై న్మహారాజుం దఁచి యొకమునుసలిదానితోఁ
బల్కుట
- 29 వ్రల్సగురువు ఔరసాలకుఁ తోవు చనుకొంట
- 30 గాడికనరు తిన్నూపించునపుడు క్రాన్మరనుట
- 31 16 లో ఆరికాగు రణరంగమున జూని మహారాజుచేఁ జిక్కుట
కేడుకాన్సెన్సు నోదార్పఁ జాలక రణముం దోడిన లూయీ
పరిలిపించుట
- 32 17 లో తనకూఁతురైన గ నీరీగన్లు తనకు భృత్యులు బడుగురు
తేదన్నప్పడు లియర్మహారాజు కల్కుట
- 33 లియర్మహారాజు గాలివాంబెబ్బితిని కెటుగృహముఁ జేయును
దలపోయుట
- 34 గోనరు ప్రభువు కెడ్డాగునరుఁ బల్కుట
- 35 లియర్మహారాజు పెత్తెతి గోనరెడ్డాన దంతి వాపోవుట

- 36 18 లో రాజయధమున కై ఫ్రాన్సు కేగఁగా నంతఃకలహ
మాలు కేగఁగా రాణిక్షేమవార్తల నుడువుమా యన్నకృప
యార్కభవనుట
- 37 నీయాజ్ఞానుసారము జోర్డోరి చార్డుం బంపినానని యెక్కు
రనిగా బాంబ్రగ్నూరు పలుకుట
- 38 19 లో స్టోన్సుని యాజ్ఞానుసారము తన్న బంపుటకఁ గొంపోవు
కట్టికన్నో హేస్టింగ్సులు
- 39 రిచ్చండు నిద్రింపబోవుచు శివరమున దై వప్రార్థనము
చేయుట
- 40 22 లో ఆంజీలో తన్గర కూడు మను నర్థమిచ్చునట్లు పలుకు
చున్నపుడు ఇస్పెల్లా యనట
- 41 క్రచ్చన్న వేషముననున్న రాజు క్లాడియో కుపదేశించుట
- 42 23 లో వరిస్సాఫోర్ది యాతోఁ బలుకుట
- 43 ఎద్రియుంజేయలే తనకై పగచు బెస్సానియోతో ఆంటోనియో
న్యాయస్థానమునఁ బలుకుట
- 44 24 లో హెర్మియా ననమాట వినక లైజాండ్రుని వలుచుట
కొప్పక ధీరస్సుతో ఈదస్సు చెప్పకొనఁగా ధీరస్సు హెర్మి
యాతోఁ బలుకుట
- 45 25 లో రాజుతో బ్రాబన్నియో తన కూతు నొకెల్లో కిచ్చి
నానని యంగీకరించి నపుడు రాదనుట
- 46 సైప్రసుద్వీపమునకఁ దనకంటె ముందుగా వచ్చియున్న
డిప్టెమోనాను జూచిన సంతోషముచే ఓధేల్లో యాపెతోఁ
బలుకుట
- 47 డిప్టెమోనాను వలచి యాపెకడ కేగుచు నియాచోక్కు కుట
వలన కేషియోచేతఁ దాపులుతిని పగచు రెడ్డిగోతోనియాచోక్కు
యనట

- 48 ఎమిలియూ తనకు వ్యభిచారము తప్పుకాదని దుర్బోధ
చేయఁగా దిష్టమోనా యనుట
- 49 38లో పెండ్లిను ఆంటియోక స్పిచ్చిన్న పశ్చిమున కర్థము
చెప్పుటకు సిద్ధపడి యనుకొంట
- 50 పెండ్లిను క్లియోననితో ననుట
- 51 (1) 30లో పెట్రోసియో కేధరీనాతో బంధుట
(2) కేధరీ నా వాత్సల్యముంగూర్చి తనతోవర్తిలతో నుపన్య
సించుట
- 52 31లో భూతముచేఁ దఱునుబడు స్త్రీపేరొ యనుకొంట
- 53 32లో ప్లేవియస్కు తన యవమానుఁ దడవికేగఁగా సేవకులకుఁ
దన ధనము కొంత పంచి యిచ్చియునుట
- 54 ఆతెన్నుటైయనుఁ దడవిలోఁ దనగుహచేరమండి యనుకొనుట
- 55 టైయను దొంగలకనుట
- 56 35లో మగవేసమున రాజంపిన రాయబారము దనకుఁ
దెల్పిన వయోలాను ఒలివియూ వలచి యనుకొంట
- 57 37 ప్లోరిబల్లు తనభార్యతోఁ దన్ను తనతండ్రి కండక దూర
దేశమునకుఁ బొమ్మని యుపదేశించు కేమిల్లో కనుట

ల్యూక్రెసీ ఛరలో

- 58 టాకిక్వాను ల్యూక్రెసీనిఁ జెటపట్టుట కుద్దేశించి తనలో నను
కొంట
- 59 చాటుపద్యములు

కరుణారసము

- 1 1లో తండ్రిమ్మతికొఱకు వగచు నట్లగపడు హెలీనాతో లానీ
కులుట

3. లో ఈనొబబకాస్సు ఆంటనీపక్షము మాని శత్రుసైన్యము
లలో కేరినందుకై పశ్చాతపుడై పొడచుకొని మడియుచు
బల్కుట
3. చచ్చిపోవుచున్న ఆంటనీఁజాచి క్లియోపేట్ర యేడ్చుట
4. కిలో తనతోడి రాజ్యపదవినుండి తొలఁగింపబడి దేశము
నుండి వెడలఁ గొట్టబడి నందుకై మఃభించు రోక్లిందున్
సిలియా యోదాచుట
5. ఆర్లెండో మల్లియధమున కరుగుచున్నపు డతనితో
రోక్లిండనట
6. ఆర్లెండోరోలెండు కొడుకని తెలిపినవిగదా రోక్లిందు సిలి
యాతోబల్కుట
7. ఆర్లెండో మల్లియధమున జయముండిన తరువాత పతనితో
రోక్లిందు తనమెవలోని బంగరుగొలుపిచ్చుచు బల్కుట
8. రాజ్యభ్రష్టుఁడౌ రాజపదవిలో ఆర్లెండోమఁ గలిసికొన్న
పిమ్మట జాక్విస్సుతోఁ బల్కుట
9. ఆలివరొలియాల పెండ్లి కేపగునని చెప్పిన రోక్లిందుతో
ఆర్లెండోయనట
10. ఇమోజను లియోనాటస్సు దేశమునుండి వెడలిపోవు చిం
కము చేసెనని పైసానియో వడుగుటయు పతఁడు చెప్పుట
యును
11. ఇమోజను పైసానియోతో దశనాధుని పోక తానెట్లు
చూచునో యాసంగతి చెప్పుట
12. ఇమోజను తనభర్త దేశమునుండి వెడలఁగొట్ట బడినపుడు
చింతింపట
13. తా జార్జియయు దమ్మఁజంపుమనియుఁ దనభర్తపై సాని
యోని వ్రాసిన యంత్రము ఇమోజను చదువుకొని పగచుట

- 14 ఇమోజను తనభర్త వ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని కరితపించుట
- 15 పైసానిమో తనకిచ్చిన వినయగ్రోలి మూర్ఛిల్లిన మగవేన మునసున్న ఇమోజనుని బూలనమాధినుంచి గైడియస్సార్వ రాగస్సలు వాడుట
- 16 హేష్టెట్టు తనతండ్రి మృతుడైన పింఛ దశతల్లి తన్న నీయం దంత దుఃఖము కన్నట్ట నేలనని యడిగినక్క దుత్తరమిచ్చుట
- 17 లాట్టను ఒకీలా కొనర్చు నుపదేశము
- 18 విదేశ మేగడు లాట్టనుతో పాలోనియ స్సపదేశించుట
- 19 తనపితండ్రి కుగదీర్చుకొనక తా వ్యర్థకాలక్షేపమా నేయించుటకై హేష్టెట్టు తం పోయట
- 20 రిలో నీజారుని గొళ్ళ కొర్వొక కేసీయస్స కాపా ననుటతో
- 21 కాల్పార్ని యాదుశ్శకునములకు జడియచున్నా నన్నప్పుడు నీజారునట
- 22 ఇర్బురుదోరస్స నీజారునితో గుట్టనంగతి చెప్పటకై యతడు వచ్చు దారిలో నిలువఁబడి యనుకొంట
- 23 అంటనీ నీజారుడు చంపబడిన పిమ్మటఁ బ్రదలను నీజారుని క్కతులపైఁ బులికొల్పట కిచ్చిన యుపన్యాసము
- 24 10లో నల్లవ హెన్రీమహారాజు నడిరేయి లేచి యనుకొనుట
- 25 11లో హెన్రీమహారాజు మూడువేసముతో బేల్స-కొర్టు-పిలి యులను తనపై నిమిత్తో వారలు రాకెట్లున్నాడనఁ బలుకుట
- 26 13లో గ్లోస్టర్ క్రభువు చెఱవల కంటఁబడినపు డాతవ హెన్రీ మహారాజు వగచుట
- 27 14లో నల్లవ యెడ్వర్డు రాజు కాజోవు ఎడ్వర్డు యార్కు-రణ ముదఁ గూలింప దివవ దుఃఖించుట

- 28 16లో వచాబద్ధ తర్జనుం జెటసాల లోఁ జంకసిద్ధపడినవుడు
వారల కుభయుల కయిన సంవాదము
- 29 17లో కెంటు తనయత్తరము కార్తీ లియా చవవుకొన్న పిమ్మ
ట నెట్లున్నదని యడుగఁగా నొకతగుమనుష్యుఁ డనుట
- 30 18లో రెండవరిచార్డు మహారా జింగ్లాండునకువచ్చి యనుట
- 31 బాలింగుబ్రూకు కీటముం దనకిమ్మన్నప్పుడు రెండవరిచార్డు
మహారాజనుట
- 32 రెండవరిచార్డు మహారాజు బాలింగ్బూకుతో ననుట
- 33 రాజపదవినుండి తొలగింపఁబడి రెండవరిచార్డు మహారాజద్దము
చూచుకొనుచు నుకొంటు
- 34 శెటలోనున్న రెండవరిచార్డు మహారాజు తంపోయుట
- 35 19లో ఎలిజబెత్తురాణి తనకొడుకులు మూడవ రిచార్డు మహా
రాజుచేఁ జంపఁ బడఁగా దుఃఖించుట
- 36 20లో గంధర్వమాయచేఁ దన్నెడిసిన లైస్లాండుడునకు హెన్రీ
యా ప్రోత్సాహపర్చెనుకొని యాపెతో నాపెహితురాలగు
హెలీనా పల్కుట
- 37 21లో సన్యాసి తనపన్నిక కంగీకరించు మన్నపుడు లియో
నాంటోపల్కుట
- 38 22లో అయోగో కేషియాతో డిస్సెమోనాకుఁ దగులాట
మున్నదని స్థిరపర్చినపుడు ఒడ్డెల్లో విచారించుట
- 39 తన్ను శంకించి తనభతకా తోపించుటకు శకించుచు నయా
గోతో డిస్సెమోనా పల్కుట
- 40 23లో కెవూలెట్టు తనకూతురగు జూలియట్టుంగూచి
కురిసుతోఁ తెప్పుట

41 నమాధిలో విషమః ద్రావి మూఢిక్లో యుంచబడిన జారి
యట్టుక మృతీచెందినదానిఁ గా దలంచి రోమియో యను
కొంట

42 జాలియట్టు మూఢిక్లోజేచిన పిదప విషమః గ్రోలి మృతి
చెందిన రోమియోనఁ జూచియనుట

43 31 లో ఆరియలహృన్పకేతో నాతని మంత్ర మహిమచే
గ్రోండ్రిలోనుండి స్థితి వశంకొంచుట

44 37 లో పోలీనా తనభరణ మృత్యుఁజొటకు వగచుట

వీనప్పు మఱి ఎడోనిప్పును కావ్యములో

45 అడవికందిచేఁ బంపబడిన ఎడోనియుని వేదకుడు నడవిలో
వీనప్పుమృత్యు జేవత నిద్రించిండుట

46 ఆ పెడందిచేఁ బంపబడిన ఎడోనిప్పు జూచి యనుకొంట

47 ఆపె ఎడోనిప్పుం దలంచుకొని మఃఖించుట

ల్యూక్రేసీ చెఱలో

48 ల్యూక్రేసీకిఁ గాఁబోవు దశం దలంచి కవియనుట

49 ల్యూక్రేసీ తనబల్మిబట్టిన టాకిక్వాచతో ననుట

50 ల్యూక్రేసీ రాజుచేఁ జేయవలబడిన పిదపఁ బలవించుట

51 ల్యూక్రేసీ మఃఖించుట

52 ల్యూక్రేసీ మఃఖించుట

53 ల్యూక్రేసీ పొదుచుకొనుటకు కైజారుపట్టుకొని తనచేతితోఁబ
లుకుట

54 ల్యూక్రేసీ భరణ యాపె వరణమానముపైనచ్చి యాపెతోఁబ
లుకుట

55 ల్యూక్రేసీ రాజుచేఁ దాఁ జెఱకట్టుబడికిని చెప్పినపు దాపె
భర్తయున్నతీరు

చాటుపద్యములలో

56 విరహి తన ప్రియురాలింగూర్చి పల్కుట

శృంగారరసము

- 1 31 లో సిల్వీయస్సు కారినతోటల్కుట.
- 2 ఆరైందు వ్రాసిన కాగితమునందు నీలియా చదివినవాక్యము.
- 3 ఆరైందో నడవిలోఁ జూచితినని సిలియా చెప్పినపుడు రోజొండనుట
- 4 ఆరైందో రోజొందు న్వలచియున్నానని చెప్పినపుడు మగ వేన ముననున్న రోజొండనుట
- 5 ఫీభీతా రోజొందు న్వలవలేదని సిల్వీయస్సుతోఁ జెప్పుట
- 6 ఆరైందుతో రోజొందు తాఁ బయల్పడి చెప్పుట
- 7 14 లో రణరంగమున రిచాక్షక ఎడ్వడుకతోననుట
- 8 20 లో రాజు ఫ్రెంచిరాజు కూతునకు వ్రాసిన వలపు పద్యము
- 9 25 లో తీనసునాటక మాడించి లైసాండరు డెమిట్రీయసు హెర్మియా హెలీనా మొదలగువారిని నిదురించుమని చెప్పుట
- 10 33 లో బెస్సాయో పోషికయానుఁ బెండ్లాడఁగలిగిన నీనపు పెట్టెనంచుకొని యందులోని జయపత్రకం బదివికొని యాపెను ముద్దిడి యాపెతోననుట
- 11 28 లో లిసి మేకస్సుతో మేరీనానుఁ జూపి యొకకుంటిపకాఁడు తావుకగుల్ల యనుట
- 12 29 లో రోమియోబెని వొల్లతోననుట
- 13 రోమియో తోటలోఁగాఁగి కటికిలోనన్న జాలియట్టుఁ జూచి యనుకొంటు

- 14 30 లో ట్రానియో తోలుసెంటియో తనప్రియురాలిం గూర్చి
యనుట
- 15 31 లో పద్మిసంకు మిరేండాను వర్ణించుట
- 16 31 లో ట్రోయిలన్ను క్రస్సీడాను వర్ణించుట
- 17 35 లో రాజుపిలివియానుఁ దలంచి వలెంబై నతో ననుట
- 18 36 లో జూలియాలూ సెట్టూలు ప్రోటియసుంగూర్చి మాట
లాడుకొనుట
- 19 జూలియాప్రోటయసు వ్రాసిన యుత్తరముం దాసియెడుటఁ
జించివై చినందుకు వగచుట
- 20 రాజుతో వలెంబైను స్త్రీని ప్వాధీనము చేసికొను మార్గ
ముపదేశించుట

వీనస్సు మఱి ఏడోనిస్సులు కావ్యములో.

- 21 వీనస్సు ఏడోనిస్సు న్మృదుగొనుట
- 22 ఆపెవానితోఁ బలుకుట
- 23 ఆపెవానితోఁ బలుకుట
- 24 ఆపెత న్గలియుటకు వాఁడొప్పు నప్పుడనుట
- 25 ఆపెవానిం బతిమాలుట
- 26 పెంటిన్గవయ్యతోవా గుట్టము వర్ణించుట
- 27 వాఁడాపెను లొంగుట
- 28 ఆపె వాని న్యధేచ్చ ననుభవించుట
- 29 వానిసొగసు నాపె వర్ణించుట

ల్యూక్రెసీ చెఱలో

- 30 టార్క్విను ల్యూక్రెసీఁ జెఱవట్ట నెంచి యనుకొనుట
- 31-32 ల్యూక్రెసీ నిదురించు విధము
- 33 ల్యూక్రెసీని టార్క్విను చెఱపట్టుట

84 ఏమీతప్పెందు కొనర్చెదవని ల్యాక్రసీ యడిగినప్పుడు
టాక్కిననుట

హాస్య రస ము నం దు

— • —

- 1 1 లో బర్బ్రము ప్రాన్సున కేగిన విదవ హాలీనా చింతిం
చుచు పెకోలియం జూచి యనుకొంట
- 2 బర్బ్రముని తల్లితో విమావకుం డనుట
- 3 విమావకుండు బర్బ్రమునితల్లితోఁబలుకుట
- 4 3 లో టచ్చస్తోమ రోజ్లిండుతో ననుట
- 5 జాక్విసు ఆవివేకియని టచ్ స్టోనునిఁ బిలుచునపు డతఁ డిచ్చిన
ప్రత్యుత్తరము
- 6 ఆర్లెండోతో నడవిలో మగ వేనముననున్న రోజ్లిండునుట
- 7 నేన నీరోజ్లిండునచో నీవేమి నేయుదువని మగ వేనముననున్న
రోజ్లిండు అడవిలో ఆర్లెండో నడిగినప్పు డతండు మాటాడక
మునుపాపె స్మృద్దియొకొనెదనని మాటనగా నాపెయ్యుట
- 8-9 రోజ్లిండుస్తామిక్కిలి వలచి యున్నానను ఆర్లెండుతో మగ
వేనమున నున్న రోజ్లిండార్లెండుతోఁబలుకుట
- 10 ఒక నేవకుండుటచ్చోయతో ననుట
- 11 5 లో ఒక రోమనుదేశీయుండు వొలీసుదేశీయునితో ననుట
- 12 6 లో రాణియృతి చెందెనని కార్మిలియస్సు డక్కుగా సింబైలె
ననుట
- 13 7 లో హేమ్లెబ్బునకని తండ్రియావున నగవడిన దయ్యమనుట
- 14 హేమ్లెబ్బు పొలోనియసుల సంవాదము
- 15 కట్టివానివలె నటించుచున్న హేమ్లెబ్బు ఓఫీలాతో ననుట
- 16-17 నాటకములోని రాణి నాటకము లోని రాజున కనుట

18. నాటకములోనిరాజు నాటకములోని రాణితో ననుట
 19. భోజనమునేయుచున్న రాజితో హేమైట్టనట [రనుట
 20. 8 లో గ్లండోవరు తాకవిత్వముచెప్పుగల నన్నప్పుడు హల్బు
 21. 10 లో తానింక బడుచువాడనను పాట్నాపుతో ముఖ్య
 న్యాయాధికారి యనుట
 22. పాట్నాపు ముఖ్యన్యాయాధికారితో ననుట
 23. యార్కు గురువు మూజేతో సింక్లాండుంగూచిక యనుట
 24. పాట్నాపు పాట్నాట
 25. 12 లో బెప్పడక టూబ్బట్టుతో ననుట
 26. 13 లో సఫల్కు ని మృత్యుకై యేడ్చు తనభార్యతో నాటవ
 హెస్రీయ హారా జనుట
 27. 14లో ఆటవ హెస్రీయహారాజు లోకుల యభిప్రాయము
 గూర్చి యనుట
 28. గోస్వరురాజు కాగోరి యనుకొనుట
 29. గోస్వరుఎడ్వర్డు మహారాజు చేసికొన్న పెండ్లివలన ప్రేమి
 రాడతనిపై దండెత్తుచున్నాడను సందర్భమున వతనితో
 ననుట
 30. ఎడ్వర్డు తనకు మహారాజు కాకున్నపు డున్న యధికారము
 చాలునన్నప్పుడు గోస్వరనుట
 31. ఆరవహెస్రీయహారాజు తనకొడుకుం జంపిన గోస్వరుతో ననుట
 32. 1లో జాన్మహారాజు ప్రాప్తులో యుద్ధమున జయమంది యిం
 గ్లాండునకు వచ్చి సి హాసనానూర్ధ్వై తిరిగి సిహాసనమందు
 గూర్చున్నాడనిదిగి మకుటముం ధరించినాడనిగానెలిస్బరీ
 యనుట
 33. 17లో మారువేసముగోనున్న కెంటులివరుతో ననుట
 34. 19లో గోస్వ రనుకొంట

- 35 మొదటిహంతకునితో రెండవహంతకుడు నత్యమునుఁ గుఱించి
చెప్పట
- 36 22లో ఆంజీలో తనయొద్దకు ఇచ్చెల్లా వచ్చెనని నేవకుఁడు
చెప్పినపు డనకొంట
- 37 రాజుఆంజీలీతో ననుట
- 38 రాజురాతి మెరియనానను ఆంజీలోను గవఁగూడుట కంపించు
చుం డనలో ననకొనుట
- 39 23లో బెన్నానియో ఆంటోనియోతో ననుట
- 40 కాన్సెల్టబ్బిబస్సీకాతో ననుట
- 41 26లో ఉలిసూలాతో హీరో యనుట
- 42-43 లియెనటో ఆంటోనియోతో ననుట
- 44 27లో రొడ్రిగోతో అయాగో యనుట
- 45-46 కేషియోత్రో ద్రాగినంతులకుఁ దన్న విందించుకొనుట
- 47 బయాంకొనుఁ గుఱించి కేషియో నడిగి యానంభావమున
సిద్ధెల్లాను మోసపుచ్చెనని అయాగో యనుకొనుట
- 48 ఎదిలాడిసెమోనాతో ననుట
- 49 28లో మీలవాడుడలతో వచ్చిన కవచమునుఁ జూచి యను
కొంట
- 50 బౌర్జుతనవృత్తి న్నిదిందు మెగీతో ననుట
- 51 29లో రోమియోతో సన్యాసియనుట
- 52 30లో పెట్రూషియోకేతరీ నానుఁగూర్చి యనుకొనుట
- 53 31లో ట్రెంకులొ కట్టలమోపుతో బడుకొప్ప కాళిబన్నుం
జూచి యనుకొంట
- 54 31లో ఒక నేవకుఁ డింజొక నేవకకు కనుట
- 55 32లో హెక్టరుక్రియిలస్సుతో ననుట

అద్భుతరసవండు.

—:—

- 1 1లో 2లోకినుతో హేలీనా యనుట
- 2 రాజు హేలీనానుఁ బెండ్లాడుమని బర్హముతోఁ జెప్పట
- 3 బర్హముతో పెరోలీననుట
- 4 ఒక ఫెంచిమునుఁ డింకొక ఫెంచిమునుతో బర్హముంగూర్చి
మాట్లాడు చనుట
- 5 2లో రాజోమునకేసుచు ఆంటన్ స్క్లీయో పాట్రాతో ననుట
- 6 మీనాను పాంపేతో ననుట
- 7 ఈనోగ్బసు మెసీసుతో స్క్లీయో పెట్రాను వర్ణించిచెప్పట
- 8 ఆంటన్ పైకి నీజారు నేవనంపించినపుడు స్క్లీయో పేట్రా ఆంటన్
కితోబుట్టుట
- 9 నీజారు ధైరియముతో స్క్లీయో పేట్రాను లోబర్చుమని చెప్పట
- 10 నీజారుని దిరస్కరించి ఆంటన్ యెదిరింక నిశ్చయించినపుడు
ఈనోగ్బ సనికొంట
- 11 స్క్లీయో పేట్రా నీజారునకుఁ దాతొంగితివని చెప్పినపు డాపతో
ధైరియస్సనుట
- 12 స్క్లీయో పేట్రా నీజారుని వశమైనదని శంకించి యాపతో ఆంటన్
యనుట
- 13 ఆంటన్ యుద్ధనన్నద్దుఁడై తన సైనికులతో ననుట
- 14 ఆంటన్ నీజారునకు స్క్లీయో పేట్రా లోబడుట కాపెపైకి
నోపించిపోవఁగా నాపతో చార్కయననుట
- 15 అంటన్ ఈరాసుతో ననుట
- 16 ఆంటన్ మృతిచెఱవ వీడకు స్క్లీయో పేట్రా విధిరపించుట
- 17 కొంతో జొరొడుట నిజయా యద్భుతమున నూర్చి బట్టుట

- 18 రోజ్లందు తనకు గొలుసిచ్చిన పిమ్మట ఆర్లెండో యనుకొనుట
- 19 రోజ్లందు ఆర్లెండోతో ననుట
- 20 రోజ్లందు తనకు గొలుసిచ్చి వెళ్ళిపోయిన తరువాత ఆర్లెండోయనుకొనుట
- 21 రాజు చేయు కుట్రకు బడిసి యూరువిడిచి పోదలంచిన ఆర్లెండోతో అడమను మునలిసేవకుఁ దనుట
- 22 అడవిలో రాజ్యభ్రష్ట ప్రభువుతో జాక్విస్సనుట
- 23 రాజ్యభ్రష్ట రాజునొద్ద ఆమియన్ను పాడుట
- 24 మగవేనముననున్న రోజ్లందు ఆర్లెండోతోఁ జెప్పుట
- 25 మగవేనముననున్న రోజ్లందుతో జాక్విస్సనుట
- 26-27 మగవేనముననున్న రోజ్లందు ఆర్లెండోతో ననుట
- 28 టచిస్టోను పిలియముతో ననుట
- 29 4లో ఎక్రియానా లూసి యానాల సంభాషణము
- 30 ఎక్రియానా లూసి యానాతో ననుట
- 31 ఎడ్రియానా లూసియానా కనుట
- 32 బల్లబరు ఆంటఫోలస్సీ ఖెనస్సుతోఁ ననుట
- 33 అడ్రియానా తనభర్తకుఁ బిచ్చురైననయోగిని యనుట
- 34 5లో ధాన్యము చవకగా నమ్మించుమని యల్లరిచేయు తొలి పొరువుతో కొరియోలేనస్సునుట
- 35 యుద్ధముజయించి వచ్చిన కొరియోలేనస్సునకుఁ బొరులు చేసిన గొప్ప కోర్వక బూటస్సు సినీనియస్సుతోఁ బలుకుట
- 36 కొరియోలేనస్సు తన్ను ద్వేషించు ప్రజాప్రతినిధులతో ననుట
- 37 విదేశగమనము విధింపుఁబడిన కొరియోలేనస్సు తన్నిడనాడలేక యేడ్చు తనతల్లితో ననుట
- 38 ఆఫీడియస్సుతో మైత్రిచేయుట కేగుచు కొరియోలేనస్సును కొంట

- 39 6లో క్లోటను ఇమోజున్న యింటికీబోవుచు నా పె చానీల
స్వాధీనముచేసికొనెదనని యనుకొంట
- 40 ఇమోజు తనపోచీపోయినపుడనుట
- 41 పోస్తామును ఇమోజును దాగూడితి నని యాపె పోచీచూసి
అయ్యాచొక్కెప్పగా ననుట
- 42 పై నానియోయిమోజును జంపుమని తనకు పొస్తమనువాసిన
యత్తరము నాపెకుఁ జూపి యనుకొంట
- 43-44-45 పిల్లవానివేసముతో మిచ్చునకుఁ రోవుచున్న ఇమో
జునుతలపోయట
- 46 అర్విరాగసు తనకు మగవేసముననున్న ఇమోజునుపై మిక్కిలి
ప్రేమపుట్టుటంగూర్చి యనుకొంట
- 47 ఇమోజును అర్విరాగస్సుగై డీరియస్సులు తనకుఁ జేసినయాద
రణముఁ దలచి యనుకొంట
- 48 అర్విరాగసుతో బెలీరియస్సు వేలకేగి రా కాలస్యముచేయు
టకుఁ జింతించి యనుట
- 49 క్లోటనునితల నటికితెచ్చిన గడిరియను నటియు నందుకు
నంతసించు అర్విరాగసునిఁ దలంచి బెలీరియ స్సనుకొంట
- 50 విషమూర్ఛనందిన పై డెలీ మృతిచెందె ననుకొని చానీఁ
బూచ్చుననుయమున అర్విరాగస్సుతో గై డీరియ స్సనుట
- 51 ఇమోజు మూర్ఛదేటి యనుకొంట
- 52 పిల్లవాని వేసముననున్న ఇమోజును దనవేసకునిఁగా దీసికొన్న
లూసియస్సు తనయజమానునికై పొగలు నతని నోదార్పుట
- 53 పై సానియో తనయజమానునినుండియు ఇమోజునునుండియు
వర్తమాన మెద్దియులేకుండటకు క్లోటను గతియేమయ్యెనో
తెలియకుంటకు శంకించుచు దనలో ననుకొంట
- 54 పొస్తమస్సు యెరసాలలో నిద్దుర తులక్కుని యనుకొంట

- 55 కారాగృహాధికారి పోస్తమసుతో ననుట
- 56 తనభార్య వినమిడి ఇమోజినుం జంపించిన ట్లొక్కొననని
కార్మిలియస్సు చెప్పగా సింబెలై ననుకొంట
- 57-58 7లో హెరేషియో దయ్యముంజూచిన వేళవనుబర్హార్దోతో
ననుట
- 59 హెరేషియోబర్హార్దో మార్గెస్సులు తనతండ్రి దయ్యము
తమ కగపడెనని నమ్మించి చెప్పినపుడు హేమెట్టు అనుకొంట
- 60 హెరిషియో మెరిసెల్లస్సులతోఁదనతండ్రి దయ్యమునకై
రాత్రి నిరీక్షించుచున్న హేమెట్టు తనపినతండ్రి బయలు
దేక్షకుచచ్చుడు విని యరిసి విర్రార్దముగ గూర్చి యనుట
- 61 తన తండ్రి దయ్యము కాన్పించి తనతో మాట్లాడుచున్నపుడు
హెరేషియోతోఁ బలుకుట
- 62 పోలోనియస్సుఒఫీలాతో హేమెట్టుం గూర్చి తెలుపుచుం
బలుకుట
- 63 రాజు హేమెట్టు వెట్టింగూర్చి పోలోనియస్సుతో ననుట
- 64 నాటకములోని రాణి తన భర్తతో ననుట
- 65 రాజు దైవప్రార్థనముచేసి లేచిపోవు చనుకొంట
- 66 పోలోనియస్సు హేమెట్టుచే జంజుబడగా ఒఫీలాను వెట్టివత్తుట
గనిపెట్టి రాజు జర్హా)డుతో ననుట
- 67 హేమెట్టు ఒఫీలా సమాధిచెంత లార్టీసుతోఁ బోరాడినవిదక
హెరేషియోరాజు తనపైఁ జేసినకుటఁ జెప్పిపోవు చనుట
- 68 గిల్డెన్సుక్కు రోసెన్బాట్సులనుఁ జంపించుటకుఁ దావన్నిన
కుటహెరేషియోతో హేమెట్టు తెల్పుచు వారిన్గూర్చి యనుట
- 69 లాటేసెట్టివాడో నీకు బాగుగఁ దెలిసినట్లు కాన్పించుదను ఆసి
క్కుతో హేమెట్టు అనుట
- 70 8లో కేషియస్సుగూర్చి నీబాదు ఆంటనితో ననుట

- 71 నీజారు మకుటము ధరించినయెడల వెల్లుండవచ్చునో యని
బ్రూటసు తలపోయెట
- 72 బ్రూటసు కేషియన్సుచే నీజరుం జంపుటకుఁ బ్రేరేపించుట
నమరేయి నెవ్వరోతినతలువు పిలువఁగా ననుకొంట
- 73 కల్పార్శ్వియా శకునములు బాగున్నవికావు కాబట్టి సభకుఁ
బోవద్దని నీజారునితోఁ బలుకుట
- 74 చావునకు జంకరాదని కల్పార్శ్వియాతో నీజారనుట
- 75 నీజారుం జంపినపిమ్మటఁ బజలయందలి కనికరమున నీజారునెడఁ
గనికరము మానిజినని బ్రూటసుఁడు అంటనీతోఁ బలుకుట
- 76 యసీయలియసుతో శిబిరముజెంత బ్రూటసు కేషియన్సుం
గూర్చి పలుకుట
- 77 రణరంగమున నవకాశమున్నవృద్ధే శత్రువులు జయింపవలెనని
కోషియన్సుతో బ్రూటసుఁడనుట
- 78 ఒక ఘోషఁడనుట [యనుకొంట
- 79 9లో యువరాజగు హెన్రీ తనదుష్ట సహవాసముఁ గూర్చి
- 80 నాల్గవ హెన్రీనుహారాజు యువరాజుంగూర్చి పలుకుట
- 81 10లో ప్రవాదయనుట
- 82 నార్తాంబరేందు బాధుల్పుతో ననుట
- 83 నార్తాంబరేందు మార్తమతోఁ బలుకుట
- 84 నాల్గవ హెన్రీనుహారాజు తనశత్రువులు జయింపబడిరని విని
తనకువచ్చిన జబ్బుం దలఁచుకొని యనుకొనుట
- 85 11లో అయిదవ హెన్రీనుహారాజుతో ప్రాశ్ననోఁ గొండటి
పై నికుల న్యాయమునకంటె స్కాల్లేము భయమునండి రక్షించు
కొనుటకుఁ గొండటితో మనమిచ్చు నుండవలయునని యుపదేశి
శించుట

- 86 కాంటర్పరీగురు వైదవహెన్రీ మహారాజునకు రాజ్యపాలన
క్రమముండెల్లుట
- 87 ఇంగ్లాండు నివిడిచియుద్ధమునకై ప్రాన్యనకు వచ్చుటయే తన
కానందమని ఎక్స్పరుచే ప్రాన్యరాజున కైదవహెన్రీమహారాజు
నందేశమంపుట
- 88 కల్లనిపల్కుట
- 89 అయిదవ హెన్రీ మహారాజు రణరంగమున శత్రువిజృంభ
ణముం చూచి స్లాసెన్బరుతో ననుట
- 90 సంధినింగూర్చి యొడంబడిక వ్రాయు క్రభుల వెంటనే గూడ
మందునని ఇస్పెల్లా మహారాణి యైదవహెన్రీ మహారాజుతోఁ
బల్కుట
- 91 12లో పుసెల్లీ ఫ్రెంచి దొరతో యుద్ధము కొనసాగించుము నే
సాయముచేసి యింగ్లీ సైన్యము నోడించెనని తెల్పుట
- 92 పుసెల్లీ టేల్పుట్ట శూరతకు వెఱుమ డాల్పిన్నుతో రణరంగ
మున ననుట
- 93 నఫల్కు రణరంగమునఁ దనకుఁజిక్కిన మార్గేరట్టుం చూచి
యనుకొంట
- 94-95-96 నఫల్కు నాటవ హెన్రీ మహారాజుతో మార్గేరట్టుఁగూర్చి
వర్ణించుట
- 97 13లో గ్లోస్టరు విదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి యూరేగింపంబడు
తనభార్యం దలంచి తలపోయుట
- 98 నఫల్కు గ్లోస్టరుపై నాటవ హెన్రీమహారాజుతోఁ గొండెము
చెప్పుట
- 99 గ్లోస్టరు శిక్షవిధింపఁబడుట కోర్వక నభిమండి లేచిపోవుచుఁ
దన్నెందుక లేచెద నని యునుగు మార్గేరట్టుతో నాటవహెన్రీ
యునుట

- 100 తార్కి నీవిస్తుజాన్ తాలెండుతోననుట
- 101 14లో రణరంగమునఁ బట్టువడిన యార్కు మార్గేరట్టురాణీచే
మిక్కిలి లెగనాడఁబడి యాపె న్నిందించుట
- 102 యార్కు రణరంగమునఁ బంపబడుటకు రిచార్డు తనపోదరులతో
ననుట
- 103 ఆటవహెన్రీమహారాజు ప్రబలు ఎడ్వర్డు కక్షముకాబోరని
ఎక్స్సతోఁ బలుకుట [గ్లోసరీనుట
- 104 ఔటలో నాటవహెన్రీ దెగటార్ప వచ్చినావా యిది యనగా
- 105 15లో వుల్సీ రాజతోఁ మదపై కుట్రచేసినని యెంచి బంకిం
గాము రాజవద్దకు వుల్సీ కన్నముండుగాఁ బోనెంచిసవుడు
నార్సల్కనుట
- 106 సేండ్ స్ప్రభువు చేంబర్లెన్ ప్రభువుతోఁ బలుకుట
- 107 తన్నిడనాడి ఆసీనిఁ బెండ్లాడిన యెన్నికవ హెన్రీమహారాజు
దలంచి యలుకమన్న కేరిరైనురాణీతో వుల్సీ యనుట
- 108 6 హెన్రీమహారాజతో వుల్సీమఁగూచి నార్సల్క బెక్కుట
- 109 వుల్సీ మృతినందట విని యతని దౌర్జన్యము న్గొను శత
రైనుతో గిగ్గిస్తనుట
- 110 రాజ శిక్షితుఁడయి క్రామ్యెల్లు నఫలుకు ప్రభువుతో ననుట
- 111 గార్డెనరుతో క్రామ్యెల్లునుట
- 112 16 లో ఒకతొరపుత్రుఁడు జానుమహారాజచే రిచార్డు అను
పేరునఁ ప్రభువు గావించుబడి తనలో ననుకొనుట
- 113 పాండల్పు కరాజ్తుడౌ లూయీతో ననుట
- 114 పాండల్పు లూయీతో జానుమహారాజు తనచేజిక్కిన ఆర్త
రుని నిశ్చయముగాఁ బొలయించునని చెప్పుట
- 115 సేలిస్పర్ ఆర్తరుక్షేనుముగా నన్నాఁడు నేనుపాపమెఱుగ నని
హత్యబద్ధు వగునఁగా ననుట
- 116 17లో కార్డిలియా ప్రేంచి రాజునకు భార్యయై ప్రాప్తుకు
లోవుడు గ్రేవీగనుఁచు తనపోదరులతో లియుచు సురక్షణము

- కాగుఁగ జేయఁ దన వారలు నీదారి నీవుపోమ్ము మేమెరుఁగ
మా యని ప్రశ్నత్తరమిఁగా వారితో ననుట
- 117 నను దిరస్కరించిన గ్రనీలు చేయివట్టుకొని నీవు నమ్మి నగ
కర్పరాదను లియగుతో రీగననుట
- 118 నన్నుఁ దిరస్కరించి కూతులపై మండిపడి పెట్టెత్తి గాలి
నానలో లోవు లియరునిఁ దిరిగి పిలువమని గోస్తరనఁగా
రీగననుట
- 119 తనయింటఁజొచ్చి గాలివానతఁకువప్పించుకొమ్మనుకొంటుతో
గాలివాన బాధకన్న నెక్కువుబాధ పొందు నను గాలివానకు
జడినది గనాయ నీయననుట
- 120 దయ్యము పెట్టిట్లుఁ జేయి ఎడ్దారితో విదూవకు డనుట
- 121 లియగుని కంటు శత్రులనుండి తప్పించు కొలపోయినపుడు
ఎడ్దారనుకొంటు
- 122-1 3 గొల్లెట్టి గొల్లెట్టివడిన గోస్తరొక ముకునలివానతో ననుట
- 124-1-5 ఎడ్దారుగోస్తరుతో నలివితోరిక చొక్కన నలిని దోవరుమెట్ట
యెక్కించినది చెప్పుట
- 126 పెట్టి తిని లియరు గోస్తరుతో ననుట
- 127 ర్థనామునఁ దనచే నూలిన ఎక్కందు తపచే రడిగినపుడు ఎడ్దా
రనుట
- 128 తనకొగిల వృత్తి చెందిన కార్తీలి యానుఁగురించి లియరనుట
- 129 ఎడ్దారు ఆల్పము కంటులతో ననుట.
- 130 18లో బాలింగు బ్రూకుతో స్వర్గ జూనిన నార్తబల్లెండు
| కభువు రెండవరిచాగ్గు మహారాజతో ననుట
- 131 గోస్తరుకభిగ్గాలు నలిని పోదగుంచుపిన వారిపైఁ బగఁదీర్చు
కొమ్మని చెప్పుట
- 132-133 గా.లు పడకవాసశిక్షనందు బాలింగు బ్రూకుతో ననుట
- 134 పడకవాసశిక్ష నందిన బాలింగుబ్రూకు గాంబితో ననుట.
- 135-136-137 వ్యాధిగ్రస్తుడైన గాంబు యార్కుతో ననుట

- 138 రెండవరిచార్డు మహారాజును గాంటును సంవాదమాడుట
- 139 ఆమర్లతో రెండవరిచార్డు మహారాజు బాలింగు బూకుం
గూర్చి యనుట
- 140 సింహాసనముమండి తొలగించబడిన రెండవరిచార్డు మహారా
జందునకుఁ గారణమగునాఁర్థాబుర్లేందతో ననుట
- 141-142 18లో ఎరిజెత్తుగాణి గ్లోస్టరుతో నీవునన్న నాన రతిన్
జేష్టిసిందుట-రాజునకుఁ గిట్టదని చెప్పగా నలంకాపెతో ననుట
- 143 గ్లోస్టరుం దలఁచుకొని యత్ని తల్లి యనుకొంట
- 144 రిచ్చందు తనపైనికులతో ననుట
- 145 మూడవరిచార్డు మహారాజు రణరంగమునఁ దనపైనికుల
కనుట
- 146-147 20లో రాజుతో బైరను వల్కుట
- 148 తనరాందర్యము గొనియాడు బోయెట్టుతో రాణియనుట
- 149 స్త్రీలతో లొందుచేయుట చనువుకంటె మేలని బైరనురాజు
నకుఁ చెల్పుట
- 150 21లో మేకబ్బు తనభార్యతో దానిదురంగూడఁ జంపునని
యొక ధర్మి తనకు వివాహిచ్చు చెప్పట
- 151 మేకబ్బు తనభార్య వ్యాధిచేడచ్చ నని విని యనుట
- 152 22లో రాజు నా విదేశ మేగదనని తనస్థానమున నియోగి పఁ
దలంచిన ఆంజలోతోననుట
- 153 నాహాదరు రక్షించు శక్తి నాకెద్దియైనఁ గలదాయని శంకించు
ఇస్పెల్లాతో లూసియో యనుట
- 154 ఎస్కాలిను న్యా రాధికారితో ననుట
- 155 విభాదకునకు శిక్షింపించబడిన నుతి యవిక్రిప్తగావను ఆంజ
లోతో ఇస్పెల్లా యనుట
- 156 ఆంజలో ఇస్పెల్లానుఁ గవియఁగోరి యనుకొంట

- 157 తనభావము తెలియజాలకుంటివనికంటిలో ఇస్సెల్లాతో వసఁగా
నాపె యెరినితో బల్కుట
- 158 మాఱువేసముననున్న రాజుతో క్లాడియో వల్కుట
- 159 ఇస్సెల్లాక్లాడియోతో ననుట [రాజనుట
- 160 రాజును నిందించు లూసీయోతో క్రచ్చన్న వేషమున నున్న
- 161 2లో గ్రాటియానో యోమా చింతించెడు ఆంటోనియోతో
ననుట
- 162 ఫోర్టియానోస్పాతో ననుట
- 163 క్షేలూకతో అంటునియో వల్కుట [ననుట
- 164 మాఱువేసముల యాటకు సిద్ధపడిన గ్రాటియానో సెనాలారితో
- 165 పోర్టియా తా వేర్పర్చిన బంగారు పెండి సీసములబరణాలలో
నాపెం బెడ్లాడనంది యార్గమరాజు పెండిబరణిం గైకొని
యనుకొంటు
- 166 యీ అవివేకులు తప్పుబడిగాల నెంచుకొనుచున్నారను పోర్టి
యాతో నరిన్నా యనుట
- 167 పోర్టియా రెండుపూలు లాగి మరియు బరిణనెంచుకొమ్మని
బెనానియోతో ననుచు నరినిపైఁ దనవలపు తెల్పుట
- 168-169 లోరె జోడర్సీకతో ననుట [స్సాతోననుట
- 170-171 పోర్టియాఆంటోనియోనుఁ గాపాడి తనయింటికివచ్చి నెరి
- 172 నీ పెనిమిటి ముంకొండగములో వచ్చునని లోరెంజో చెప్పఁగా
పోర్టియా యనుట [దొరసానికిఁజెప్పిన నీతి
- 173 21లో పోల్టావున కాఁడు వేషమువేసి క్షేదొరసాని వాడు
- 174 ఘడ్డ వరునితముబడిన పోల్టావుతో నల్వర్తిగో ననుట
- 175 25లో క్షేజాంధరు హెచ్చుదాలు వినాహముంగూర్చిపల్కుట
- 176 హెలీనా యనుకొంటు
- 177 ఓచీరను రాబినుతో ననుట

- 178-179 తిసియస్సుహిప్పోలీటాతో వలపుకలవారింగూర్చి యనుట
 180 20లోవియోంటో సంతోషవార్త విని యానందబాష్పము
 లొల్కించుట గూర్చి యనుట
 181 హీరోమాగ్గేరట్టతో సనుట
 182 బెండిక్టు లియోనటోతో సనుట
 183 సన్యాసిలియోనిటోతో హీరో య్పతిజేందినట్లు చాటుమని
 తెల్పుచుట | దార్చి యనుట
 184 27లో కేపియోచే దెబ్బలుతిన్న గోదరిగోనుఅయాగోయో
 185 అయాగోఒ తెల్లోకుడి సైమానాపై సనుమానము వుట్టించిచనుట
 187 88 అయాగో యనుకొంట
 189 ఒకెల్లో అయాగోతో సనుట
 190 అయాగో తా న్యాయవంతుడనని ఒకెల్లోతోఁ జెప్పట
 191 ఒకెల్లో తనభార్యయొక్క తెల్వి తేట తెన్నుట
 192 తనభార్యఁ జంపి యాపె యోక్యకాలని ఏమిలాచెప్పినవివర
 ఒకెల్లోతాఁ జావనిశ్చయించుకొని యనుకొంట
 193 28లో అంటియోకస్సుతో పెరిక్లిస్సనుట
 194 అంటియోకస్సునుండి పాటిపోకలఁచి పెరిక్లిస్సు అనుకొంట
 195 హెలికానను పెరిక్లిసుతోఁ బలుకుట
 196 పెరిక్లిసు హెలికాననుతో అంటియోకస్సు గూర్చి చెప్పట
 197 క్లియోనుడయోనిజాతో సనుట
 198 పెల్లజెండాలయోడలువచ్చినవని యొక్కకభు వనఁగా క్లియో
 సనుట
 199 సెమానిడిను మూడవక్రభునితోఁబలుకుట
 200 సైమానడిను శూరులకనుట
 201 త్రైసావలకుండి పెరిక్లిసనుకొంట

- 202 తనభార్యనుపురి చెందెననుకొని యాపె నొకపెట్టలోనికి,
నమ్మదమున విడిచిపెట్టి యాపె కన్నపిల్ల నెత్తుకొని పెల్లకిరు
నము దమున కగిలిసయోడలోనుండి ననుకొనుట
- 203 పెల్లకిరు మెరినానుఁబోర్చి హెలికేసస్సుతో ననుట
- 204 29లో జూలియట్టుతో నా పెల్లకిరుననుట
- 205 రోమయో మారువేనపు బాటలో మొట్టమొదట జూలియట్టు
జూది వరించుట
- 206 జూలియసుతో మాట్లాడపోవుచు రోమయో యనుకొంట
- 207 సన్యాసికృతభాతవర్షము నేయుచుం బలుకుట
- 208 తెల్లవారిక మునుపే తనయొద్దకువచ్చిన రోమయోతోసన్యాసి
యనుట [రలుకుట
- 209 రోజులై నునందు వెలుపుచునినానాయని రోమయోతోసన్యాసి
- 210 జూలియట్టు నాభార్య యనిపించుకొనుట చాలును నాకాశ
న్వేటనే పెండ్లి చేయుచుం రోమయోతో సన్యాసియనుట
- 211 సమ్మానానావనము తి నువూర్చిల్లినజూలియట్టునునుపురిచెందిన
దానిఁగాభావించియా పెన్నమాధిపతియనా పెరిండ్రకృతించుట
- 212 31లో ఆటోనియోతో సెబాస్థియను పలుకుట
- 213 ఫ్రడినందు ప్రోస్పెరో యాజ్ఞాపనారము కట్టి పోగుచేయు
చనుకొంట
- 214 ఫ్రడినందుతో ప్రోస్పెరోయనుట
- 215 ప్రోస్పెరో మూర్ఖ డేతెమగొండలో మొదలగువారిం గని
యనుకొంట
- 217 32లో ట్రెమనుచిరకటము జూది యనుకొంట
- 218 ట్రెమనుచెంతస్వయము చేయచచ్చిన స్త్రీఁజూది విచారంబు
ననుకొనుట
- 219 స్టేవియస్సుట్రెమనుని యవివేకస్థితి జూది యనుకొంట

- 220 తననదుపదేశముం బెడచెవినిడిన టైమసుందలచి ఎడిమాంట
ననుకొంట
- 221 ప్లేవియసునిరెండవసేవకుఁడుచెడిపోయినటైమను దలంచియనుట
- 222 అడవిలో బంగారుఁజూచి టైమనుపల్కుట
- 223 టైమనడవిలోఁ దన్నాడవచ్చిన ఆల్పిబయూడీసుతో ననుట
- 224 టైమను బంగరుఁజూచి యనుట
- 225 టైమను బంగ రాసిందివచ్చిన దొంగల కనుట
- 226 ఒకదొంగ యింకొక దొంగతో ననుట
- 227-28 ప్లేవి మనడవిలోనున్న టైమసుం జూడ నేగు చనుకొంట
- 229 34లో అలగ్జాండరు క్రస్టీతో అజాక్సుగూర్చి చెప్పట
- 230 ఆగమెమ్మ మనెస్టరు మొదలయినవారితోఁ బల్కుట
- 231 ఉలిపిన్సు ఆగమెరు మనెస్టరు మొదలగువారితో ననుట
- 232-233 పేరిన్సు యుద్ధమే చేయవలయుగాని హెలను మరలనప్పగించ
రాదనఁగా హెక్టరనుట
- 234 ఉలిన్సు పెట్రోక్లసుతో ననుట
- 235 అచీలస్సుతో ఉలిసన్సునుట
- 236 అచీలస్సు ఉలిపిన్సుతో తన్ను గ్రీకుసైనికులు చుల్కన
పర్చిరనుట
- 237 అచీలస్సుతో ఉలిసన్సునుట
- 238 అజాక్సు హెక్టరుతోఁ లోబడుటచేఁ దనకుఁ జిన్నతనము
నవచ్చునని కందు అచీలస్సుతో పెట్రోక్లస్సునుట
- 239 ట్రోమాలస్సు క స్పీడాతోఁ బరులవల లోఁజిక్కకుమని
భోధించుట
- 240 హెక్టరు తాను యుద్ధమున కేగకఁగీతను దైవము
ప్రమాణము చేసితి ననఁగా కెనాండా యనుట
- 241 35 ఆండ్రా బెల్చితో ననుట

- 242 విదూషకుఁ డనుట
- 243 86లో జాలియా ప్రోటియనువ్రాసిన యుత్తరముం దెచ్చిన యాపెట్టానుఁ దిరిగి యాయుత్తరముతని కిచ్చివేయుమని యాపె న్నసిరి పొమ్మని పిదపఁ దనలో వగచుట
- 244 అంటానియో పెంతినోతోఁ దనకొడుకగు ప్రోటియసుంగూర్చి యనుట
- 245 రాజానకు వెలంబైచునకు స్త్రీని వశపర్చుకొను నుపాయము చెప్పట
- 246 ప్రోటియసురాజుతో పఠని పుత్రికతో వెలంబైచుపైఁ గొండెము చెప్పట
- 247 ప్రోటియస్సు తనముఖము నల్లని దనుతూరియోతో ననుటయు మఱియు సిర్వియాను దా సంపాదించుకొనుట-వెలంబైచుని మైత్రిఁ దూలఁ గొట్టదనని యనుకొనుటయును
- 248 అడవిలో సిర్వియాను బల్మి న్నూడనుంకించు ప్రోటియస్సుతో వెలంబైసనుట
- 249 ప్రోటియ స్సడవిలోఁ దనకు కైలువడి జాలియట్టుతో సిగ్గు వడి యనుట
- 250 తననేడమునకై నశ్చాత్రపుండగు ప్రోటియస్సుతో వెలంబై సనుట
- 251 87లో పోలీనా హెర్మియో నీకూఁతు జూచి రాజేమనుకొనునో యని ఎమిల్లాతో ననుట
- 252 హెర్మియోనీ తనపై వ్యభిచార దోషముమోపిన తనభర్తతో ననుట
- 253 పోలిక్కినీకు కెమిల్లాతో పోరికలు గూర్చి యనుట
- 254 కేమిలోఫోరికలు పెరిడిట్టాలతో సిసిలియాకుఁ బొమ్మని యుగ దేశించు ననుట

కావ్యములందు,

వీనస్సు మఱి ఎదోనిస్సును కావ్యంలో 19ము

255 అశ్వవర్ణనము

256 కవివాక్యము

257 ఎదోనిస్సు వీనస్సుతోననుట

259 కవివాక్యములు

261 వీన నుదయించిన కూర్మ జూచి యనుట

262 వీనను ఎదోనిసుమృతి చెందెననుకొని తాపోసికొనుట

263 అడవివందిచే జంబంబడిన ఎదోనిసుం జూచినపుడు వీన
సుదృష్టి కవిచే వర్ణింపబడుట

264 వీనను మృతించెడిన ఎదోనిసుం గని విలపించుట

265 కవివాక్యములు ల్యూక్రేసీ చెఱయను కావ్యమునందు

267 ల్యూక్రేసీనిం బట్టుకొని యాపెతో టార్క్వియనుట

271-272 తన్ను బల్కింబట్ట సిద్ధపడిన టార్క్వియనుతో ల్యూక్రేసీ యనుట

273 చెఱపట్టంబడిన పిదప ల్యూక్రేసీ పరితపించుట

278 కవివాక్యములు

చాటు పద్యములలో

287 విరహి వాక్యములు.

దీ విరహాతీర్థన్ వాసి యను కావ్యమునందు.

292 విరహివాక్యము.

రౌద్రరసము పేర్చియురు నాటకములందు

1 రిలో ఆరివరు తపతమ్ముడగు అర్జెంథోకుయుఁ గట్టక యను
కొంట

2 రిలో టోవమును తపభార్య జారయని తెలిపినపిదప వనుకొంట

- 3 7లో హేమైట్లు తనపినతండ్రి తనతండ్రింబంపించి తనతల్లిన్ వెంటనే పెద్దాడు టందలంచుకొని యనుకొనుట.
- 4 నాటకుని యభినయ వివేచబుంగనిపెట్టి హేమైట్లు టనుకొంట
- 5 11లో అయిదవ హెన్రీమహారాజు శ్రాన్సుదేశములోని యొక కోటకు లగ్నకైక్కుచుం దన సేనానాయకులతోఁ బంజుట.
- 6 14లో యుద్ధమందు నిరుత్సాహుడగు నాటవహెన్రీ మహారాజుతో క్లిప్త ర్థనట.
- 7 16లో రణరంగమున వదరు జారపుత్రుం గాంచి ఆస్తియా యనుట.
- 8 22లో సైలాకు ఆటోమో గుండ నెత్తు తీయించి వాని బంపించెద ననుకొట.
- 9 22లో ఫిర్మియా సైమాండ్రా తో సైలను వంజుట
- 10 బంగరుకై వచ్చిన దొంగతో సైనునట.
- 11 సైనును దుంగలు త్రవ్వకొని నమమ భూమింగూర్చి వలుకుట.
- 12 ఆల్సిబయాడీను ఆలెస్సుపురను పై దండెత్తివచ్చి చాటించుట
- 13 33లో ఆరనుతనక్రజ్జలం దెలుపుట.

కావ్యములందు లూకెసీచెఱయను కావ్యములో.

- 14 టార్కిను లూకెసీతో ననుట
- 15 చెఱకుబడిన పిమ్మట లూకెసీ యనుకొనుట.

భీభత్సము

పేర్నియరుని నాటకములయందు

- 1 1లో హాల్స్సురు యేర్పిమరుని తండ్రింగూర్చి మార్పిమరుతో ననుట.
- 2 13లో స్టోవరు అటవహెన్రీమహారాజుతో ననుట.

- 3 19లో మూడవరిచార్డు మహారాజు కలంగని కలవించుచు లేచి యనుకొనుట
- 4 28లో కియోను డయోనిజు తెల్పుట
- 5 37లో పాలీనాభార్య మృతికి వగచు లియోనీసుతో ననుట.
- 6 ల్యాక్రసీచెఱ యను కావ్యములో బలి చెఱచరిగిన పిమ్మట టార్క్వినుయొక్క యుల్ట్రాకసీయొక్క యవర్ణనము.
- 7 ల్యాక్రసీ చెఱవట్టఁబడిన పిదప నున్న స్థితి.

బ్రయానకరసము

షేక్స్పియరుని నాటకములందు

- 1 31లో తనతండ్రి యన్నయనపికేగఁ జలంచి రోడ్లొండిసిలియా కనుట
- 2 5లో కొరియోలేనసుని భార్యతనయని తోననుట.
- 3 13లో ఆఱవశ్లోనీమహారాజు గ్లోనరుచర్చుని చెప్పిన నఫల్కుతోననుట.
- 4 16లో జాన్మహారాజు హ్యూబర్టుతో ఆర్తరుం బంపుమనిచెప్ప నుంకించుట.
- 5 22లో క్లాడియో మరణముగూర్చి యనుకొనుట

సాగసుల వివరణము

వీర రసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1-2 దిలీపమహారాజు వర్ణనము
- 3-4-5 దశరథ మహారాజు వర్ణనము

6 శ్రీరాముఁడు జనాపవాదముం తోగొట్టుకొనుటకు నీరసు విడువ నిశ్చయించుట.

7 శ్రీయాపమున వొంటిగఁ దనసెజ్జకడఁ జేరిన యయోధ్యానగ
రాధి దేవతతో శ్రీరామునికొడుకగు కుశమహాగాజనుట.

8-9 అజమహారాజ వర్ణనము.

కుమారనంభవములో

10 బ్రహ్మ బృహస్పతి స్మన్నిడికొని వచ్చిన యింద్రుడాది దేవతలం
చారకానుగుంజూర్చి యనుట.

11 శుశ్వరతేజమున వహించుమని యగ్నిదేవు నింద్రుడు ప్రార్థిం
చుట.

మేఘసందేశమున

12 మేఘమును యక్షుఁడు తనభార్యతో తనవర్తనము చెప్పమని
బలిమూలుట.

13 హిమాలయమందలి దావాగ్నిం జల్లార్చుమని మేఘముతో
యక్షుండనుట.

కాళిదాసనాటకములో విక్రమార్వశీయము

14 పురూరవుండు విరహోన్మాదమున నడవిలో హంసతో ననుట.

శకుంతలమున

15 దువ్యంతుఁడు శకుంతలంజూచినతోడనే యనుకొనుట.

16 దువ్యంతుఁడు శకుంతలచరిత్ర తెలితో ననుట.

17 దువ్యంతున కంపిన నందేశము.

18 కణ్వుఁడు శకుంతల కుపదేశించుట.

19 శకుంతలను దువ్యంతునికడ కంపి కణ్వుఁ డనుకొంటు.

20 లెఱచాటున మేలుకొలుపువాండ్రనుట.

21 దువ్యంతుఁడు తన్నుకొమ్మని వచ్చిన గర్భవతియగు
శకుంతలతో ననుట.

22 శకుంతలతో వచ్చిన రాక్షసులకు దువ్యంతుఁడనుట.

శాంతరసము

కాళిదాసకావ్యములో రఘువంశమునందు

1-2 ఇందునుతి మృతికి దుఃఖించు నజనుహాగాజాతో వశిష్టశిష్యుఁ
డనుట.

3-4 రావణాసుర బాధకు దాళలేక జీవతలు వైకుంఠము కేగి
నారాయణుని స్తోత్రముచేయుట.

5 శ్రీరామాజ్ఞం దన్ను నడవిలోవిడిచిన లక్ష్మణుతో శ్రీరామున
కిట్లు చెప్పుమని నీతయనుట.

కుమారసాధవమునందు

6 కారకాసురుని బంపుమని శివుఁడిచ్చిన యాజ్ఞం గుమారస్వామి
శిరసావహించుట.

నాటకములలో విక్రమార్కశీయమునందు

7 నాందీశ్లోకము.

8 రాజు తా నూర్వశింఘాడి నందున కలిగిన తనభార్యతో
ననుట.

9 చంద్రదేవుని గూర్చి నోచుచున్న తనభార్యను రాజు
వర్ణించుట.

10-11 రాజుతో నతనిభార్య యుట.

12 మంగళశ్లోకము.

కాకుంఠలమునందు

13 నాందీశ్లోకము.

14 రాజు కన్యాశ్రమమున సారథితో ననుట.

15 మరీచిముని వర్ణనము.

క రు ణా ర సే ము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమునందు

- 1 అడమహారాజు పూదండపాటున మృతించెదిన తనభార్యకై పొగలుట.
- 2 మృతభార్యఁడగు నడమహారాజు వర్ణనము.
- 3 యుద్ధమున శ్రీరాముఁడు మడిసెనని రాక్షసులు చెప్పినపుడు మఱి వారిమాట దబ్బరయని తనకుఁ దెలిసినపుడును లంకలో నున్న సీత యనుకొంట

కుమార సంభవములో

- 4-5 రఠీదేవి మన్మథుఁడు శివుని ఫాలనేత్రాగ్నిచే దగ్ధుండయిన పిమ్మట నేడ్చుట.
 - 6-7 వాయుదేవుఁడు తనయొద్దకుఁగాఁగా రఠీదేవి యేడ్చి యనుట.
- మేఘ సంకేశమున
- 8-9-10-11 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ దనభార్య స్థితింజెప్పుట.
- ఋతుసంహారముందు

- 12 వర్షరు వర్ణనము.
- ✓ విక్రమార్వశీయమునంగు
- 13 ఊర్వశీవిరహమున రాజువిదూషకుతో ననుట.
 - 14-15 రాజుర్వశీవిరహమున నడవిలోఁ దుమ్మెదతో ననుట.
 - 16 సంగమమణిస్పర్శమున పాపాణాకృతిఁ దొఱఁగి నిబరూపము మూనిన యూర్వశితో రాజనుట.
 - 17 సంగమమణి నొక్కగద్ద యపహరింపఁగా రాజు విదూషకుని కనుట.
 - 18 భరతుఁడు మరీచిమునితోఁబలుకుట.
 - 19 కంచుకి యనుకొనుట.
 - 20 ఊర్వశి దివి కేగుచు రాజాంజూచుచుకొంట.

శాకుంతలమునగుడు

21-22 శకుంతల చరిత్ర తెలతో ననుట.

23 లేడి నొట్టుటకు బాణమువేయుచున్న రాజుతోఁ గాశ్యప శిష్యులనుట.

24 అనసూయ రాజుతోఁ బలుకుట.

25 అనసూయ రాజు సతస్థితి గతు లడుగుచుండఁగా శకుంతల యనుకొనుట.

26 విరవాకాధనొందు శకుంతల సఖులకనుట.

27 రాజు కడకు శకుంతల సంకుదలచి కాశ్యపుండనుట.

28 కాశ్యపుండు శకుంతల రాజసముఖమున కిరుగుచుండఁగా పూల మొక్కలతో ననుట.

29 రాజునొద్ద కేగుచు శకుంతల తాఁబెంచిన లేడితోఁబలుకుట.

30 రాజునొద్ద కేగెడు శకుంతలతోఁ బ్రియంవద యనుట.

31 అత్తవారింటి కేగెడు శకుంతలతోఁ గాశ్యపుండనుట

32 రాజు శకుంతల తనకు వలపుజాబు వ్రాయునపుడాపెకుఁ జాటు గానుండి యనుకొంటు.

33 శకుంతలం దా నెఱుగనని తిరస్కరింపఁగా నాపె పురోహితుని వెంటఁ బోవుచున్నప్పటి స్థితి దలంచుకొని రా జనుకొంటు.

35 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

శృంగార రసమునందు

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజమహారాజు న్వలచిన యిందుమతిస్థితి.

2 అజమహారాజుంజూచి యా గిన యిందుమతితో నాపె చలి

3 సుదర్శన మహారాజ వర్ణనము.

[యనుట.

కుమార సంభవంలో

- 4 శివుఁడు పార్వతి న్వలచుట.
 5 తనకుఁ బ్రత్యక్షమైన శివుని గన్గొన్న పార్వతిస్థితి.
 6 నాదొడు శివుఁడు పార్వతిం గోరియున్న వాఁడని హిమవంతుని
 తోఁ జెప్పుచుండఁగాఁ బార్వతిచేయు చేష్ట.
 7 పెద్ది పీటపైనున్న పార్వతీపరమేశ్వరుల దృగ్దర్శనము.
 8 శివుని తొలిపూటమిం బార్వతి యన్నతీరు.
 9 పార్వతి శివునిం గూడిన పిదప నొందిన సంతోషము.

మేఘసం దేశమున

- 10 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ దనభార్య న్వర్ణించి చెప్పుట.

శృంగారతిలకమునందు

- 11 ఒకవిరహిణి నభర్తకు జాబువ్రాయుట.

✓ విక్రమార్కశీయమున

- 12-13 రాజుార్వశివాసిన జాబు చగువుచు విదూషకుని కనుట.
 14 రాజుార్వశి కనుట.
 15 ఊర్వశీ వియోగమున రాజదవితో ననుకొనుట.
 16 రాజుార్వశికనుట.
 17 ఊర్వశి దివికేగుచు రాజునందు చూపించి చెలితో ననుట.
 18 రాజుార్వశి దివి కేగుచుండ ననుకొనుట.
 19 తనతప్పు మన్నించుమని తనభార్య పాదములంబడు రాజు
 గాంచి యూర్వశియనుకొంటు.
 20-21-22 ఊర్వశిం దలంచుకొని రాజునుకొంటు.
 23 రాజు తనభార్యతో ననుట.
 24 నటిపాట.
 25 రాజు శకుంతలం దొలిసారిజూచి వర్ణించుట.
 26 పూదోటలో ననసూయా ప్రేయంవదలు శకుంతలతో ముచ్చ
 టించుట.

27-28 తుమ్మెదకు బెదురు శకుంతలంగాంచి రాజనుకొనుట.

29 రాజుతో ననుసూయ శకుంతలావృత్తాంతము చెప్పచుండఁగా శకుంతల యనుట.

30-31-32-33-34-35 రాజు వివిధావస్థలందున్న శకుంతలంజూచి యనుకొనుట.

36 శకుంతలతో ననుసూయయనుట

37 శకుంతల రాజునకు వ్రాసినవలపుజాబు.

38 శకుంతలతో రాజనుట.

39 రాజుపై దృష్టినిల్పి శకుంతలరాజు తన్దవఁగూడిన పిమ్మట పొదరింటితో ననుట.

40-41 రాజు తన్దవిసిన శకుంతలపొందుఁ దలంచుకొనుట.

42 వలపుజాబువ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.

మాలవికాగ్నిమిత్రము

43 రాజు మాలవిక సొగసెన్నుట.

హాస్య రస ము నం దు

కాళిదాస కావ్యములలో కుమారనంభవమున

1 కుమారస్వామి బాల్యాభివర్ణనము.

విక్రమార్కశీయమున.

2 ఊర్వశి చీరచెంగునకుఁ దీరగై తగులుకొన్న దనంగాఁ జిత్రలేఖ యనుట

శకుంతలమున

3 తుమ్మెదకు బడియు శకుంతల కనుసూయ యనుట.

4 అనుసూయ శకుంతలం జూపి రాజుతో ననుట.

5 జాలరి రాజవధితో ననుట.

శృంగారతిలకములో

6 కవివాక్యము.

7 ప్రహసనము.

రౌద్ర భీభత్స భయానక రసములు

రౌద్రరసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజమహా రాజుచే రణరంగమునఁ దెగు వీరుల వర్ణనము.

విక్రమార్కశీయమున

2 రాజుార్క న్వలచుటచే నతనిభార్గ్య యాతనితో ననుట.

3 శకుంతల తన్నెఱుంగనను రాజున కనుట.

భీభత్సరసము

కాళిదాస కావ్యములలో ఋతుసంహారమున

1-2-3 గీష్మర్తు వర్ణనము.

శాకుంతలమున

4 రాజు శకుంతల జ్ఞప్తికిరాగా నామెం దలరచుకొని తలడిల్లుట.

భయానకరసము

కాళిదాసనాటకములలో శాకుంతలమున

1 రాజుచే వెంటఁదఱువఁబడు లేడిగొండ్ల వర్ణనము.

2 తుమ్మెదకు బడిసి శకుంతల చలికత్తెలతోఁ బలుకుట.

3 రాజుతోనడవిలో నతనికొడు కనుట.

అద్భుతరసమునందు

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1 కవివాక్యము

2 విలీనమహా రాజు వర్ణనము

3-4. దిలీపమహారాజ భార్యయై గర్భిణియా సుదక్షిణా వర్ణనము

5 దిలీపుఁడు తనకొడుకగు రఘువు నత్తుకొని ముద్దాడుట

6 యుద్ధముచేయు రఘుమహారాజ వర్ణనము

7 సునంద యింగుమతితో ననుట

8-9-10. భాగ్యసహితుఁడౌ నజమహారాజ స్విదర్శాపుర జనులు
చూచుట

11 కవివాక్యము

12 దశరథమహారాజ తన్ను శపించిన తావసుల కనుట

13 గర్భిణులగు దశరథమహారాజ భార్యల వర్ణనము

14 లక్ష్మణశత్రుఘ్నులంగన్న సుమిత్రా వర్ణనము

15 ఎదుర్కొన్న శ్రీరామ వరకు రాముల వర్ణనము

16 చువ్వనాది శ్రీరాముని మోహించుట

17 సీతను వెదకు కోఁతులస్థితి

18 ఆంజనేయుఁడు సముద్రము న్దాటుట

19 రాక్షసీ విరివృతయా సీతా వర్ణనము

20 సీతచూడఁగఁగిని హనుమంతుఁడు శ్రీరామునకిచ్చుట

21-22-23 శ్రీరామఁడు రావణుని సంహరించి సీతతోఁగూడి యయ్యో
ధ్యకుఁ బుష్పకముపై వచ్చుచు నాపెతోననుట

కుమారసంభవమున

24 హిమాలయ వర్ణనము

25 పార్వతీవిద్యావైభవము

26-27-28-29 పార్వతీ సౌందర్య వర్ణనము

30-31 ఇంద్రుని దేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతి బ్రహ్మతోఁ దార
కాసురుని గూర్చి చెప్పుట

32 ఇంద్రుఁడు శివునికడకు మస్కము ననువుట

33 శివునితోపాటు ముందలి కొండగోళు వర్ణనము

34 బ్రహ్మచారివేషముతోఁ దనయెదుట శివనిండచేయు శివునితోఁ
బాఱ్వతియనుట

35-36 సప్తర్షులతో హిమవంతుఁడనుట

37-38-39 చంద్రదోదయ వర్ణనము

40 శివునిచెంత పావురాము వేసముననున్న యగ్నిదేవతా వర్ణనము

41 కుమారస్వామి శైశవ వర్ణనము

42 తారకాసురుం బొలయింతునను శివునితో నింద్రుడు పలుకు
చున్నాఁడను కవివాక్యము

మేఘసందేశమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ బలుకుట

ఋతుసంహారమున.

50-51 శ్రీవృక్షుడు వర్ణనము

52-53-54-55 వర్షఋతు వర్ణనము

56-57-59 శరత్కాల వర్ణనము

61-62 శిశిరఋతు వర్ణనము

63-64 వసంతఋతు వర్ణనము

శృంగారతిలక పుష్పబాణకావ్య విశేషములందు నాయికా

నాయక దూతీ వాక్యములు

65-66-67 కవి వాక్యములు

సలోదయమునందు

68 చంద్రదోదయ వర్ణనము

69 మద్యపాన వర్ణనము

రాక్షసకావ్యమందు

70 కారుణ్యబుంజాచిన యాడు నెమిలి వర్ణనము

విక్రమోర్వశీయమున

71 రాజమూర్ఖుఁ డేతెడు నూర్వశి వర్ణించుట

- 72 దివికేగు నూర్వశింగాంచి రాజనుకొంట
- 73 రాణియొక్కదాసి విదూషకుంగూర్చి యనుకొంట
- 74-75 రాజూర్వశింగాంచి విదూషకునితో బల్కుట
- 76 రాజూర్వశిందా వలచినందున కలిగి తనభార్యం దలంచి విదూషకునితో బల్కుట.
- 77 మధ్యాహ్న వర్ణనము.
- 78 రాజల్లిన తనభార్యం దలంచుకొని యనుకొనుట.
- 79-80 తాజూర్వశితో ననుట.
- 81-82-83-84-85 రాజూర్వశీ విరహమున నడవి యందనుకొంట.
- 86 సంగమమణి తాకునఁ బామాణరూపము విడిచి నిజరూప మందిన యూర్వశితో రాజనుట.
- 87-88-89-90 తనకూర్వశి యందుఁ బుట్టినపిల్లనితో రాజనుట.
- 91 రాజు విదూషకునితో బల్కుట.
- శకుంతలమున.
- 92 వసంత రువర్ణనము.
- 93 గుప్తముల వర్ణనము.
- 94 రథవేగ వర్ణనము.
- 95 తపోవన వర్ణనము.
- 96 తపోవనమునఁ జొచ్చుచు రాజనుకొనుట.
- 97-98 రాజనకియలతో విహరించు శకుంతలను జూచియనుకొంట.
- 99 శకుంతల చెలులతోననుట (.) చెలిశకుంతల కనుట.
- 100 ఆనసూయ రాజు నడుగుట.
- 101 రాజనసూయ నడుగుట.
- 102-103 శకుంతల మేనకకూతురని తెలిసిన పిదప రాజనుకొంట.
- 104 శకుంతల తనచెంగటినుండి యేగిన పిదప రాజనుకొంట.
- 105 రాజు శకుంతల చెంగటినుండి మళ్ళిపోవు చనుకొంట.
- 106 రాజు శకుంతలం దలంచి యనుకొనుట.

- 107 రాజ విదూషకునితోఁ బలుకుట.
- 108 రాజ చంద్రమస్మకుల నెగ్గించుట.
- 109 తనయందలి మోహము న్నకుంతల శెలులతోఁ దెల్పుచుండఁగా రాజనుకొనుట.
- 110-111 కాశ్యపశిష్యుఁడు ప్రభాత వర్ణనముచేయుట.
- 112 అత్తవారింటి కంఠకము పెట్టు ననసూయ శకుంత లనొననుట
- 113 రాజ సంగీతమువిని యనుకొంటు.
- 114 అత్తవారింటికేగు శకుంతలనోఁ గాశ్యపుఁడనుట.
- 115 రా జగ్నిహోత్ర గృహమున కరుగుచు సథికార భేదముం దలంచుకొని యనుకొనుట.
- 116 శకుంతలన్నఁ బెండ్లాడితినా యని సంశయించు రాజతోఁ గాశ్యపశిష్యుఁడనుట.
- 117 తపోవసజల స్థిరీసేయఁ దగదను గౌతమితో రాజనుట.
- 118 రాజ తా శకుంతల కిచ్చిన ముద్రకంజూచి నంతనే శకుంతల జ్ఞప్తికిరాఁగాఁ బలవించుట.
- 119 ఇంద్రుఁ డీరథ మెక్కి నిన్ను రమ్మన్నాఁడన మాతలితో రాజ
- 120 వియద్గమన వర్ణనము. [నుట,
- 121 మచచమునితో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రమున

- 122 రాజతో మాలవికకు సంగీతము నేర్పిన వాఁడనుట.
- 123-124 అగ్నిమిత్రునితో సతవి మంత్రి యనుట.
- 125-126
- 127 సృత్యము చేయు మాలవిక సగ్నిమిత్రుఁడు వర్ణించుట.
- 128 అగ్నిమిత్రుఁడు మాలవికా విరహమును దలంచుకొని యనుకొ
- 129 చంద్రికా వర్ణనము. [నుట

గుర్తుగల శబ్దముల కర్తములు

అ

అంగద - ఆకలి

అంగన - (స్త్రీ)

అంచ - హంస

అంచన - ఇట్లుండునని

యూహించి కొలతచెప్పట

అంచెలు - ఆగియాగిపోవుట

టపా

అంటి - అరటికంబము

అండకు - చెంతకు

అండగొనుటకు - ఆశ్రయించు

టకు

అంతము - నాశము

అంతరంగము - మనస్సు

అంతరము - ఎడము

అంతిపురము - రాణివాసము

ఆంద - పొంద

అందమంద సత్యధికము - వాడుట

కమితమూల్యముగల సొగసు

అందములు - పాటలో హాయి

నిచ్చు సంగతులు

అంబుదము - మేమము

అంశము - సంగతి

అక్కడంపు - అధికమైన

అక్కటా - అయ్యో

అక్కఱ - చేయవలసినపని

అక్కు - రొమ్ము

అక్షతము - గాయముపడని

అఖిల - నమస్త మైన

అగచాట్టు - ఆకుద

అగడుపర్చలేదు - తిరస్క

రింపజాలదు

అగణితాధిక్రియ - అమితాధి

కారము

అగౌరవము - అనుర్యాద

అగ్నికోపంబు - అగ్నియనునలుక

అభుములు - పాపములు

అఘోర - మిక్కిలిభయంకర

మైన

అచ్చపు - కేవలమైన

అచ్చతానము - శుద్ధస్నానము

అచ్చర - వేల్పుసాని

అచ్చివచ్చు - అనుకూలించు

అచ్చోట - అక్కడ

అచ్చోట - తనభర్తతో

దాబడుకొను శయ్యపై

అజాదు - బ్రహ్మ [యదృష్టము

అజ్ఞాతభాగ్యము - తెలియబడని

అజ్ఞలు - మాధులు

అట్టిట్టు - తార్కాణు

అడఁగవ - వినయము - జితేంద్రి
యత్వము

అడలుట - శోకించుట

అడలు - భయము

అడిమి - దానుఁడు

అడును - బురద

అణువు - లేశము

అత్తమ్మిల్లెడు - పడుకొనెడు

అతిపరితాపము - మితిమీరిన
దూఃఖము

అతివ - (స్త్రీ)

అత్యధికము - మితిమీరిన

ఘనతకలది

అత్యాశ - తిసకుఁడగని గోరిక

అదనము - కావలసిన దానికన్న
నెక్కువ

అది - ఆపె - వలయును

ఆదును - సమయము

అద్దిర - భరిర

అధముని - నీచుని

అధికము - కావలసిన దానికన్న
నెక్కువ

అసంతము - హద్దులేనిది

అనద - దిక్కుమాలినది

అనయంబు - ఎల్లప్పుడు

అనవరతము - ఎల్లప్పుడు

అని - యుద్ధము

అనుకంప - దయ

అకుక్పతి - పోలిక

అనుగు - మిత్రుఁడు - ముఖ్య
మైన

అనుగుణముగ - తగునట్లు

అనుజాడు - తమ్ముఁడు

అనుతాపము - పాపమెందుకు

చేసితిని నొచ్చుకొనుట

అనువు - వంపు

అనురూపము - సరిపడుతీరు

అనువు - ఉపాయము

అనుసరింపబడు - చేయబడు

అన్న - (స్త్రీ)

అన్నావిమిన్న - ఉత్తను (స్త్రీ)

అన్యేషణము - వెదికుట

అపవ్రయుక్తంబగు - తప్పుకా
నుపయోగింపబడు

అపమృత్యుకరము - బ్రతుకవల

సినంత కాలము బ్రతుకనీనిది

అపరకర్మము - చచ్చినవారిం
గూర్చిచేయు కర్మము

అపహరింపబడిన - తీసికొనఁ

బడిన

అపహాసనకరము - నగుబాటు

చేయనది

అపాయము - కీడు

అపాయకరులు - హానిచేయు

వారు

అవురూపము - అరుద
అపూర్ణములు - వెలితివి
అవ్వసము - కవ్వము
అవ్వలతో - నీళ్ళతో
అబ్బు - పొందు
అబ్బరము - ఆశ్చర్యము
అబ్బిము - ఆశ్చర్యము
అభినయము - లేనినప్పట్లు
కన్నులుచూట

అభిప్రాయము - ఊహ
అభిమానము - ప్రేమ
అభ్యాసము - అలవాటు

అమరపదవి - చావులేనిస్థితి
అమరి - ఒప్పి
అమాయికుల - సమ్మతులు
అమితవ్రయభరము - వాద్దులే

ని వెచ్చమునఁ గల్గుబాధ

అమృతపదము - చావులేనిస్థితి
అమ్మ - బాణము
అయిన - కూడ
అరిమర - సంశయము
అరయ - గ్రహించ

అరయబోవ - చూడ - బోవ
అరయ - చూచు - వెదకు

అరయఁడి - చూడఁడి
అరసెదవు - ఆలోచించెదవని
అరుగు - పోవు

అరుదెంచి - వచ్చి
అరులకు - శత్రువులకు
అరునుల - రాజుల
అర్థము - ధనము
అర్థరాత్రము - నడిరేయి
అర్హత - యోగ్యత
అర్హమామానుషోహ - తగు
మనుష్యుని తలంపు

అర్హుడ - తగినవాడ
అఱిముఱి - మిక్కిలి
అఱుత - కంఠముప
అల - తరంగము
అలంతుల - నీచుల
అలంతులారా - అల్పలారా

అలఁదడి - చింత
అలత - అలసట
అలము - కవీయు - కవ్వ ఆక్ర
మించు - వ్యాపించు

అలరింప - సంతోష పర్చుటకు
అలరు - పువ్వు - ఒప్పును
అలవడుట - అభ్యాసపడుట
అలసట - బడలిక

అలుకువ - కోపము
అలుగు - బాణము
అల్కపోత - కోపస్వభావము
కలదానా

అల్పముగ - కొద్దిగా

అల్పవేళ- కొద్దిసేపు

అల్లన- మెల్లగా

అల్లాడెడు- కదలేడు

అవకాశము- సమయము

అవతరించిన- భూమికిదిగిన-

ఆకారమందిన

అవధి- గడువు

అవమానకరములైన- పరువు

పోగొట్టెడు

అవశ్యకృతి- చేయవలసినపని

అవసరము- అక్కఱ- ఇవ్వము

నరవేర్చుకొనువేళ

అవివేకము- మంచిచెడ్డ

లెఱుఁగమి

అశుచి- మైల

అశ్రులు- కన్నీళ్ళు

అసంభవము- కలుగఁజొనిది

అసంభావితము- అసందర్భము

అసడ్డ- నిర్లక్ష్యము- అశ్రద్ధ

అనదు- అల్పుని

అనలు- సారము

అసాధారణముగా- అందఱి

కన్న నెక్కువుగా

అసుర- రాకాసి

అసులకు- కత్తులకు

అహంయువు- గర్వి

అ

ఆ- బోను

ఆంధ్రకు- భార్యలకు

ఆకట- ఆకలిచేత

ఆచిఁకొంచు- అపహరించు

కొంచు

ఆడంగి - పిటికి

ఆనకుండు - పొందకుండు

ఆకర్షించి - లాగి

ఆకస్మికమై- అనుకొనకున్నపుడు

తటస్థించిన

ఆకారములు - రూపములు

ఆకృతి - రూపము

ఆకె - ఆపె

ఆచరణము - చేయుట

ఆచరించి - చేసి

ఆచారానుసార సూతకళ్యాణ

వేషము - వాడుకననునరించి

మైలపట్టుట నైలుపు నల్లనివస్త్రా

భరణాద్యలంకారము

ఆచ్ఛాదితులు - బట్టలచే

గవ్వబడినవారు

ఆటపట్టు - నాట్యస్థానము

ఆణి - కుండని

ఆతతాయులు- దుర్మార్గులు

ఆతుమలు - సూక్ష్మదేహములు

ఆతురపడర్ - వెల్లిచూపురు

ఆత్మ - తమయొక్క స్వభావము

జీవుఁడు

అర్థహత్య - తన్నుఁదాఁ జంపు
కొనుట
ఆడట - ఎల్లచోట్ల
ఆదినరుసకగుశిక్ష - విదేశపాన
శిక్ష - ఆదమను మొట్టమొదటి
మనుష్యుఁడు నిషిద్ధఫలము
దినుటచే నతని నేవుఁడు స్వర్గో
ద్యానమునుండి భూమికిఁ దగిలి
వేసెనని హాణవేదమునందలి
గాథ.

ఆన - ఆజ్ఞ - ఒట్టు
ఆనతి - ఆజ్ఞ
ఆనవాలు - గుఱుతు
ఆపత్తుసామాన్యానుభవము -
ప్రాణులందఱికి నమానముగాఁ
గవ్వము సంభవించుట
ఆపద - కష్టము
ఆమని - వసంతఋతువు
ఆయుధనిగూఢుఁడు - ఆయుధ
బలముకలవాఁడు
ఆరముగ్గిన - నిండారబండిన
ఆరయుఁడి - చూడుఁడి
ఆరసి - ఆలోచించి
ఆరసినాఁడవు - కనిపెట్టినావు
ఆరాటము - శోకము
ఆరోపించి - ఎక్కి
ఆర్చన - ఆడించునా
ఆర్చియను - ఒకదివ్యవైణికుఁడు
ఆలు - ఆర్య

ఆలోచనయునుఁ గలిగి
యాటాడు - ఇట్లుచేయవలయు
నను నుపదేశము బయల్పడ
కూఁగులాడు

ఆవృత్తులు - తిడవలు
ఆస్థ - శోరిక
ఆస్యము - మొగము

ఇ

ఇంచుమించు - రమారమి
ఇంతి - (స్త్రీ)
ఇందాఁక - ఇంతవఱకు
ఇంద్రియములు - విన్ఙ్మచూపు
మొదలగు నవయవ గుణములు
ఇక్కట్టు - బాధ
ఇగిరిక - హవిస్సు
ఇగురు - చిగురు
ఇగురుతోఁడి - చిగురువంటి
శరీరముకలదానా

ఇచ్చ - చిత్తము - శోరిక
ఇదుమ - కష్టము
ఇదుముగ్గు - కష్టములు
ఇదువారలు - శోరక నగ
పర్చు వలపుకాండు
ఇతఁడు - ప్రియము
ఇత్తడిసమాధి - ఇత్తడితోఁ గట్టఁ
బడిన గుండము
ఇప్పడి - రెండుమార్లు - రెండు
రెట్లు

ఇరువుకొనుట - ఉండుట

ఇరుకెలంకుల - రెండునె పుల

ఇరుమనుకల - రెండిండ

ఇరులు - చీకట్లు

ఇర్వురు - ఇద్దఱు

ఇట్టి - లేడి

ఇల - భూలోకము

ఇల్లాలు - భార్య

ఇహపరములు - దేహముతో

నున్నప్పుడు నేహము విడిచి

నప్పుడు నీవుడు క్రమముగా
సుండు లోకములు

ఈ

ఈడ - ఇక్కడ

ఈదు - ఒసంగదు

ఈను - ప్రసవింను - ఒసం

గను

ఈభంగి - ఇట్లు

ఈయెడ - ఇక్కడ

ఈగు - మీరు - ఒసంగరు

ఈర్ష్య ఓర్వలేమి

ఈల్లుట - చచ్చుట

ఈవి - దానము

ఈవు - నీవు - ఒసంగవు

ఈనడవడు - అనవ్యూహడు

ఈనడించు - తిరస్కరించు

ఈనగుండు - ఈశ్వరుడు

ఉ

ఉలకించుట - ప్రయత్నించుట

ఉంట ఉన్నానా

ఉక్కడంచు - చంపు

ఉగ్గడించెడు - తెలియవర్చెడు

ఉగ్మలి - (స్త్రీ)

ఉచితబోధము - మంచి తెల్పుట

ఉచ్చరియించు - కలక

ఉచ్చస్థితి - గొప్పపదవి

ఉచ్చాణరము - పలుకుబడి

ఉఛ్ఛసితము - బైటవిడుచు

ఉడుగు - వేడి [నూపిరి

ఉడువు - దుస్తు

ఉత్తమప్రజ్ఞ - గొప్పజ్ఞానము

ఉత్తమ మధ్య మాధమ విభాగ

ములయెడ - కాలముపంచుట

యందను కూలముగనుండు

నవుడు

ఉత్తరపడకు - చింతించకు

ఉత్సాహము - ఉబలాటము

ఉదయము - ప్రోద్బుద్ధుడారు

ఉదారుడు - దాత [నమయము

ఉదితేంద్రియములు - సనిచేయ

తోచ్చ చూపు మొదలగు

నవయవములు

ఉద్యోగిజనము - కార్య
నిర్వాకులు

ఉద్యహనుమము - పెండ్లి

కలంకరించుకొను పువ్వు
ఉపద్రవకరము - చేటు

తెచ్చనది
ఉపన్యాసము - దేనిఁగూర్చి

యైన విస్తరించెప్పట
ఉపేక్షింపు - నిర్లక్ష్యముచేయు

ఉరంబులను - హృదయములను

ఉరలు - విడిచిన

ఉరపు - పెద్ద - మిక్కిలి

ఉరు - ఒప్పెడు

ఉరువడి - త్వరగా

ఉర్వి - భూమి

ఉటిది - దట్టము, దార్ఢ్యము

ఉలివి - సద్దు

ఉలుకు - భయము

ఉల్లాసము - వేడక

ఉవిద - (స్త్రీ)

ఉసికొల్పెద - పురికొల్పెద

ఉసురుల - ప్రాణముల

ఉఱి

ఉర్పుచు - ఉపరితీయచు

దుఃఖించుచు

ఉరురు - నిట్టూర్పువిడుతురు
ఉరడిలుడు - ఓర్పుకొండు

ఋ

ఋతువులు - కాలవిశేషము

ఎ

ఎంచగ - ఆలోచింపగ

ఎంతే - మిక్కిలి

ఎందేని - ఎక్కడనైనను

ఎకిమీడు - రాజు

ఎక్కటి - ఏదోయొక

ఎక్కుడు మెకములు - వస్తులు

ఎగ్గించుట - నిందించుట

ఎగు - అపకారము - దోషము

ఎట్టకేలకు - కొంతసేపటికి

ఎడ - హృదయము

ఎడఁద - హృదయము

ఎడపని - విడువని

ఎడయిక - విరహము

ఎడయట - మానుట

ఎడసి - విడచి

ఎడ్డి - పిచ్చి

ఎత్తుగడ - కుట్ర

ఎదిరి - శత్రువు

ఎదిరించు - నిరసించు

ఎద్దియుఁగాని యున్ని -

నిర్మాణము

ఎనయు - కలియు

ఎన్నక - ఆలోచించక
 ఎన్నిక - నెత్త కీర్తివచ్చునట్లు -
 గొప్పస్థితికిఁ దెచ్చుటకు
 ఎర - ఆహారము
 ఎరఁగుట - కడుట
 ఎరవు - ఒకటి రెండు దినములు
 వాడుకొనుట కడగితెచ్చుకొను
 సొమ్ము

ఎఱుక - జ్ఞానము
 ఎల - లేత
 ఎలనాఁగ - (స్త్రీ)
 ఎలమి - సంతోషము
 ఎలుంగు - ధ్వని
 ఎల్లు - గొంతు - భల్లూకము
 ఎల్లభాషలు - అందఱినాల్కలు
 ఎనంగు - ఒప్పెడు

ఏ

ఏఁపు - బాధ
 ఏకతమున - ఒంటిగా
 ఏకమానసము - ఒక్కరీతిగా
 మనస్సులుటం

ఏకు - నిందించు
 ఏగుచున్నారు - పోవుచున్నారు
 ఏగుదెంచు - వచ్చు
 ఏడైత - మిక్కిలి
 ఏతెంచినాఁడ - వచ్చినాఁడ

ఏతేరవు - రావు
 ఏది - పోఁగొట్టుకొని - లేక
 ఏను - నేను
 ఏనుఁజీ - పొరకుడి
 ఏరు - ఎవరు
 ఏలుబడి - కరిపాలనవృత్తి
 ఏల్క - రాజు
 ఏవ - అసహ్యము
 ఏవగించెద - అసహ్యించెద

ఐ

ఐదవ - పుణ్యస్త్రీ

ఒ

ఒంటిమై - రహస్యముగా
 ఒండు - వేఱు - ఒకటి
 ఒండె - అయినను - కాని
 ఒండొంటిచే - అన్యోన్యము
 ఒండొరుమిక - పొత్తు
 ఒందిలి - ఆకుద

ఒకట - ఒక్కచోట - తత్త్వము
 ఒకపట్ల - ఒకప్పుడు
 ఒకొండు - ఒకఁడు
 ఒకొట - ఒక్కచోట
 ఒకొమ్మడి - ఒక్కమాటు -
 తత్త్వము
 ఒక్కట - దబ్బున -
 ఆకస్మికముగా
 ఒగి - వరుసగా

ఒడలు - గురువులు
 ఒడఁగూడ - లభించఁగా
 ఒడఁబర్చు - ఒప్పించు
 ఒడమన్ - పుట్టఁగా
 ఒడమి - ధనము
 ఒడయను - అధికారిని
 ఒడసి - కట్టుకొని
 ఒడి - అంక్షప్రదేశము
 ఒడిచితి - పొడిచితి
 ఒత్తడి - బాధ
 ఒదవన్ - పుట్టఁగా
 ఒదవిన - పొందిన
 ఒద్దిక - చేరిక
 ఒనరవలయు - తగిలుండ

వలయు - ఉండవలయు

ఒనరుతు - చేయుతు
 ఒరగెదరు - వ్రాలెదరు
 ఒరపిడి - రాపిడి
 ఒరసిన - రాచిన
 ఒలయు - చచ్చు
 ఒనంగి - ఇచ్చి

ఓ

ఓగు - తవ్వ
 ఓగుదనము - తవ్వజ్ఞ
 ఓటమి - అపదయము
 ఓడంగి - ఓడవాడు
 ఓడి - ఛాయపడి

ఓమెడు - రక్షించెడు
 ఓర్పు - బయలక
 ఓర్వ - నహింపఁగా

ఔ

ఔదు - పెదవిక్రిందిచోట
 ఔదల - ముఖ్యకారణము
 ఔన్నత్యమునఁదోచుచు - పొది
 పుగా - గానబడుచు

క

కంటిరే - చూచితిరా
 కంతు - మస్కథుని
 కందర్పుడు - మస్కథుడు
 కందు - వసివిడ
 కక్కలు - రంపపుకొలులు
 కటా - అయ్యో
 కటకటా - అయ్యో
 కటికి - అధికమైన - కూరమైన
 కట్టడి - అధికమైన - కూరమైన
 కట్టు - చదరంగములోనిరాజు

కలకడట

కతినావసరము - అవశ్యకము
 కడ - కొన
 కడంగి - బయలుదేలి
 కడక - ప్రయత్నము
 కడఁగి - ప్రయత్నించి
 కడగెడ్లు - కష్టములు

కడమ - జరుగు
 కడతేలు - తుదకులు
 కడమ - కొఱతెలు - కిక్కి - న
 కడముట్టు - చచ్చు - ముగియు
 కడలి - సముద్రము
 కడలి వెన్న - చంద్రుడు
 కడి - అన్నకబళము
 కడిడి - కఠినమైన - గొప్ప
 కడిమి - బలము
 కడు - మిక్కిలి
 కణత - కడకంటి పెంగటిచోటు
 కత - కథ
 కతన - కారణమున
 కతము - కారణము
 కడలాడు - చలించు
 కదించిన - పట్టుకొనగా
 కదుపున్ - రేపెడున్
 కన్ - కన్ను
 కనకము - బంగారు
 కను - కన్ను
 కను మొఱుగక - నొనపుచ్చక
 కనకు - ప్రసవించెను
 కన్గొన్న - చూచిన
 కన్నాళకములు - ఒరు లాక్ర
 మించని బగములు

కన్యాత్యమునందు - పెని
 మిటితో - గవలూడని న్నపుడు
 కప్పలకు విషమున్నదనియువాని
 తలల మణులుగడుసనియును
 బూర్వవాక్పత్య మతము
 కమ్మ - జాలు
 కమ్మన - తీయన
 కయి - నగ - కపి - చెయి
 కరగించు - జాలిపడజేయు
 కరచలేదు - కరగజేయలేదు
 కరకరిన్ - క్రూరభావము కలిగి
 యుండుటచేత
 కరడము - తరంగము
 కరణి - నీరు
 కరము - మిక్కిలి - చేయి
 కరుడు - ముద్ద
 కరువలి - గాలి
 కర్ణముల - కార్యముల
 కర్ణముల - చెవుల
 కర్త - చేయువాడు
 కర్తవ్యము - చేయవలసినదని
 కర్తృకృతి - చేయువానిదని
 కర్వలి - గాలి
 కఱపుట - నేర్పుట
 కఱవగ - నేర్పుకొనుటకు

కవి-సల్లని

కలఁగుట - దుఃఖించుట

కలఁగు - క్షోభ పెట్టు - బడలించు

కలఁత - క్షోభకరమైన

కలయిక - సంయోగము

కలవఁగము - కలఁత [భేదిధ్వని

కలహఁగూర్వరసము - యద్ధ

కలహింక - పోరాడ

కలి - దుష్టకారము

కలికికురాయి - సాగసగు

కోకోభావము

కలిదు - వికేంద్రము

కలిదుపై - కలిగియుండుటచేత

కలు - పండియుండ

కలుకదొర ప్రౌఢులు - చంద్ర
సూర్యులు

కల్పనాచంద్రహాసకాన్లు -

అల్లిక నేర్పు గల్గి నవ్వుపుట్టించు
కల్పములఁ జాన్మువారు

కల్పింప - కన్పటకు

కల్పింకు - సంపదలకు

కల్లవార్త - అబద్ధపుమాట

కల్లసిగ్గుకర్చనిపేట - అబద్ధ

మాడువారిచే నవమానింపఁ

బడనికీర్తి

కళ - కాంతి

కవలు - ఒక్కమా తొకకడు

పునఁ బుట్టినవారు

కసిమనంగి - చలరేగి

కసి - అవద

కా

కాక్షింపఁడు - శోరఁడు

కాంచరు - పొదరు

కాంచిక - ప్రానవిందిన - కన్న

కాంచుడి - చూడుడి

కాంచు - తపింపఁ జేయు

కాంచులు - సేద్యముచేయువారు

కాచు - రక్షించు

కాన - కనుక - అడవి - చూడ

కానిపించు - అగవద్దు - అగవడు

కానియేలికపోటు - దుష్టరాజు

చేయు నవకారము

కామంచికెట్లా - ద్రాక్ష

కామము - పలపు - కోర్కె -
రతివాంఛ

కామమూలము - ప్రేమకార

ణము

కాముకునకు - వలపుకానికి

కాముని - మన్మథుని

కారింపని - కాఢించనిమ్ము

కాదు - కాలము

కార్జము - కడుపునీటి తిత్తికింద
సుండుమూలంబంద విశేషము

కార్జుద - శరత్కాలము

కాతీయ పెట్టకు - బాధించకు
 కాం కాడవతిరస్కారములు -
 కాలమువలన గల్గు బాధలు నవ
 మానమును
 కాలముతప్పుట - అవస్థమూలుట
 కాలునికి - యమునికి
 కావరము - శ్రోత్వ
 కావలిచిలునగవు - రక్షణమా
 న్నూచించు పిన్ననవ్వు
 కావలినిమునముల్లంటకువలె -
 కడలికగల నిమిషములు జరిగి
 పోవు గంటయొక్క బర్హుతగ్గించు
 నట్లు

కాని - ఎట్టిది
 కాన్పవుడు - కాశ్యపుడు

క్రి

కిషియు - శోపించు
 కిష్క - శోకుము
 కిరణములు - మిమ్ములు - కాం
 తులు
 కిర్బివము - పాపము

కు

కుందరు - దుఃఖించకు
 కుటిలమైన - జడ్డ
 కుటిలన్ - బాధకిరిగించుచోట

కుదుచునంతకు - అనుభవించు
 నను స్తభోగముల కంటెను
 కుడవబడగల్గు - అనుభ
 వించబడజాలు
 కుత్సిండు - నిందింతు
 కుత్సితవాంఛలు - నీచమాలగు
 కోర్కెలు

కుందింప - తగ్గిప
 కుత్పసమా - కూనము
 కులట - వ్యభిచరించు (శ్రీ)
 కులశ్రీల - మగవాండను

క్రూ

కూడి - సురతము
 కూటమిన్నానీసి - కుత్తుకనొగవిస
 నులివు - వెలిగుక్క - రకికూ
 తము

కూతుల - శోమారితల
 కూర్కు - నిద
 కూర్మి - ప్రేమ - నేస్తము
 కూశ - క్రూరమైన - కఠినుడు
 కూశతనము - క్రూరత్వము

క్ర

క్రూరము - మేలుమఱపు
 క్రూరము - మని
 క్రూర - దైవకరుణ
 క్రూర - పాటు

క

కెంగాము - అంగారక గ్రహము

కెంపు - ఎఱ్ఱని

కెడ పెద - చంద్రుడ

కెంతుల - వైపుల

క్రై

కేశరింత - గొంతుక నవరించు
కొనుట

కేశ - బురద

కేశలము - చొత్తిగా

కేశములు - తలవెండ్రుకలు

కేశరములు - మెడవెండ్రుకలు

క్రై

కై - చేయి - అలంకారము

కైవడి - తీరు

క్రొ

కొంట - పెంకె

కొండి - తేలు తుమ్మద మొద

లయినవాని తోక

కొండొక - ఏదోయొక

కొరికి - నాకోచించి - అక్షర
లోపమై

కొతుకునిద్దర - పట్టిపట్టనిది

కొదమ - ఈడువచ్చిన - తేలి

కొదువ - తక్కువ ముగా

కొనకొని - ప్రయత్న పూర్వక

కొను - పుచ్చుకొను

కొప్పర - బాస

కొమరు - పొగను

కొనుల - కొమ్మల - స్త్రీల

కొఱంత - సప్తము

కొఱగాలితనము - పనికిమాలిన

తనము

కొఱదుపాటించెడు - కొయ్య

కట్టు నట్టుచేసెడు

కొఱమాలి - పనికిరాక

కొలది - మాదు

కొంము - పుంము

కొల్పెడు - పుట్టించెడు

కొర్కి - కమ్మరివాడు నిర్వంచు

పల్లము

క్రొ

కోడెకాని - పిన్నవయసువాని

కోణంగి - హాస్యగాడు

కోరికలుచెడిన - కోరినట్లు కాకు

న్నప్పుడు

కోఱమీసము - కొన నన్నగ

నుండు మీసము

కోలుపోయి - విడనాడి

కోవిచారి - దేవకాంచన

వృక్షము

క్రొ

కొను - నడుము

కారు - ధంగు

క్ర

క్రంతల - క్రోవలసందుల
 క్రన్నవ - క్వరగా
 క్రమతన - వరుసగా
 క్రమము - సప్తస్వరముల
 యారోహ గారోహణవిధము
 క్రమ్మట - మఱల - తిరిగి
 క్రయమూల్యము - కొనుపెల
 క్రయింపబడుచు - కొన

బడుచు

క్రా

క్రాలుగంటి - జెనురుచూపుల
 యాడుది
 క్రాలెడు - ప్రకాశించెడు -
 మండెడు

క్రి

క్రియ - పని

క్రు

క్రుంగిలిన - పేదపడిన

క్రే

క్రేవకు - కెరకు

క్రో

క్రోంచవులు - వింతరుచులు

క్రోన్నపాయము - లేత

జవ్వనము

క్ష

క్షణభంగురము - క్షణములో
 నశించునది
 క్షణికంబా - మిక్కిలి యస్థిర
 మగుదానా

క్షుద్రము - నీచము

క్తా

క్షాళితమై - కడగఁబడి

క్త్యా

క్ష్యాకందుకము - భూగోళము

ఖ్యా

ఖ్యాతి - కీర్తి

గ

గంగ - గంగానది

గంటమ్మ - వ్రాతఃపనిముట్టు

గంటావడు - గాయమువడు

గంధర్వవేళ - అర్థరాత్రము

గడన - సంపాదనము

గడనపెట్టించు - లెక్కపెట్టించు

గడువు - నిర్ణయింపబడిన

కాలము - అవధి

గతి - సడక - అవసర

గచ్చి - పొగరులొతు

గభీరత - లోతు

గభీరశుభ వంప్రార్థనగీతములు
 హాయికలుగఁజేయుటకై దేవుని
 వేడుచుఁ బాడెడు వేడుక

పాటలు

గమి - నమూహము
 గరితలు - స్త్రీలు
 గలిదిలి - సందడి
 గవాక్షమ్ములు - కిటికీలు

గా

గాడువు - గాలి
 గాఢ నిద్ర - విడలెటుఁగనినిద్దుర
 గానము - పాట
 గాయకుఁడు - పాటకాఁడు
 గారము - గౌరవము
 గారాబు - గౌరవము
 గాలిమేపరివగ - గాలిందిను
 పామునకు శత్రువగు నెమలి

గి

గిటి - కుండనిరేఖ
 గిరికింత - చక్కిలిగింత

గీ

గీటున - అనాదరమున

గు

గుంత - పల్లము
 గుంపు - కట్టమీదియై తైనప్రదే
 శము - నమూహము

గునగున - త్వరగా
 గునికెదరు - మెల్లగాఁ బరువిడి
 పోయెదరు

గుబ్బ - చమ్మల
 గుర్విట్టు - గాఢనిద్రచెందు
 గులాబు - ఒకవిధమగు నెఱ్ఱని
 సువాసనగల పూవు
 గుహ్యచాపల్యము - పోకిరితనము

గె

గెడఁగూర్చుట - జలఁగూర్చుట
 గెడవు - నడవు

గే

గేయము - నంగీతిము
 గేస్తు - గ్రహస్తు
 గో

గొంకు - జంకు
 గొంతెమ్మకోర్కులు - అంద
 గొనివాని పై నాశలు
 గొడవ - అపద
 గొడ్డు - నివ్వలిమైన
 గొనెము - గుణము
 గొబ్బన - త్వరగా
 గో

గోటు - పియ్యారము
 గోడిగ - ఆడుగుఱ్ఱము
 గోరము - అపద

ఘ

ఘన-గొప్ప
ఘనత-గొప్పతనము
ఘనతకెక్కు-పెద్దదికెందు
ఘనము-కంచుతో-కేయిబడిన
వాద్యవిశేషధ్వని
ఘనులు-గొప్పవారు

ఘా

ఘాతుకుల్-చంపెడుస్వభావము
కలవారు

ఘో

ఘోరము-భీకరము-అన్యాయము-చెడ్డ
ఘోరవృత్తి-కఠినవ్యాపారము
ఘోరవైరము-ఎడతెగని విరోధము

ఘోష-ధ్వని

చ

చంద్రగతి-చంద్రుని సడక
చపల-నిల్కడలేని
చమూనియంత్యగద-సేనాపతి
యాయుధమును వినుపదాడు
చక్రితచర్మాణము-సమలబడిన
దానినే తిరిగి సమలుట

చా

చాంచల్యము-నిల్కడలేదు

చాపలము - నిల్కడలేదు
చాతురి-రహస్యముగా-దిరుగుచు రాజునకు లోకవార్త
దెల్పువారు

చి

చింతరుదీహీనమా-విచారము
యొక్క కాంతిమాసిన
చింతాకారణము-విచార
హేతువు

చింతించు-ఊహించు
చింత్యమా-ఆలోచింపవలసిన
నంగతి

చికిత్సకులు-వైద్యులు
చిచ్చు-అగ్ని
చిట్టకె-చిట్టకేవేయునంత
కాలము

చిట్టించుకొన్న-కోపవికార
మలో-గూర్చిన యెడల

చిడిముడి-కోపము
చిత్రము-చిత్రరవు
చిరము-దీర్ఘకాలము
చిఱుత-చిన్న-బిడ్డ
చిలుకలకొరికి-అందముగ-స్త్రీ
చిల్లగింజ-నీటిలోక దేర్పునొక
విధమైన వృక్షబీజము

చిల్లర-కొండము
చిల్వ-పాము

చివుకలు - బేడ మొదలగు కొద్ది
నాణెములు

చిహ్నము - గుర్తు
చి

చీకటిగొంగయమృతమృ
దారి - చీకటికి శత్రువుగు
చంద్రునియొక్క ప్రతిబింబము
పోల్చి గల కన్నులందు పించెము
ధరించిన నమలి

చీకటితర్పు - రంకు
చీకటిపడంగనక - చీకటిలో

నడుచు విధము తెలియక
చీట్లుతెలియదొడగిరి - ఔను
కాదనడు మాటలు కాగిదవు
ముక్కలపై ప్రవాసీ యొక
పెట్టెలో గలిసియుంచి చేతికి
వచ్చిన చీటిని దీసికొని వాని
ప్రకారముచేయం ప్రకారం
భించిరి

చీడలు - వ్యాధులు
చీమచిటుకుమన్న - ఏమాత్రము
చప్పుడైనప్పటికిని

చు

చుంబించు - ముద్దిడు

చె

చెచ్చర - త్వర

చెట్ట - కీడు

చెడుగొట్టు - దుష్టులు

చెనక - తిరస్కరింపగ - ఎది
రింపగ

చెనటి - కఠినతైన

చెయిదములు - ఇంద్రియవ్యాపా
రములు

చెలంగ - ఒప్పుగా

చెలి - ప్రియురాలు - ప్రియుడు -
(స్త్రీ)

చెలిమిచే - హితు లోదార్పు
టచే

చెలియ - (స్త్రీ) - చెలికతై

చెలువ - అందకతై

చెలువడచు - రూపుమాపు

చెలువు - అందము

చెలువుడు - మగడు

చెలువున - తీగున

చెల్లక - భర్త

చెల్లెను - లేకుండెను

చెల్వము - అందము

చెల్వక - మగచి - గీతని

చే

చేకురు - లభించు

చేకూర - దొంగిన మొదల

చేకొను - పున్నకొను

చేగల మోములు - ఏనుగు

చేడ - శ్రీ

చేడ్పడ - తొట్టుపాటుచెంద

చేతొడవు - చేతికి దొడగి

కొను దుస్తు

చేయివినరవచ్చు - జేలగినాయ

ముకడ - న్యాయవంతులవలె

జరిగిపోవచ్చు

చేవత్తి - చేత బట్టుకొన్న

దీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము - దొంగతనము

చ

చందము - తీరు

చందానన్ - తీరునన్

చందు - చంద్రుడు

చందురోయినలు - చంద్ర

రోహణులు

చక్కటికి - ఒడ్డుకు

చక్కపర్చు - కుదుర్చు

చక్కాడు - బాగుచేయు - నాశ

సము చేయు

చక్కిలిగింతలు - సవ్యపుట్టించు

సట్ల వయవము తాకుట

చదల - ఆశాశమున

చదువర్ల - విద్వాంసుల

చనదు - కూడదు

చబుకు - కొరడా

చయ్యన - దబ్బున

చలము - కోపము - పగ

చలివెల్లు - చంద్రుడు

చలువబొట్ల - చెమ్మట

చల్లడము - సగముతొడ వఱకు

దొడగికొను లాగు

చౌ

చాగురే - భరిరా

చాడి - కొండెము

చాద్దున - తీరున

చాన - శ్రీ

చామ - శ్రీ - శ్యామ యను

పేరుగల యొకమట్టి శాట్లు

చాయల - విధములు

చాల్పులు - వరుసలు

చావుదరువు - చచ్చినవారిం

గొంపోవునవుడు వాయిచు

నాద్యము

చు

చుంచు - చిటలుక

చువక - మెత్తనిసన్నని నిడుపాటి

చిన్న రెమ్మ

చూ

చూకురు - దుఃఖము

చూడికి - చూపు

చూపట్టదు - తోవదు
చూపట్టులు - చూచువారు

చొ

చొక్కుపాటు - పరవశత్వము
చొప్పు - మార్గము
చొరివ - సాహసము

జ

జగదానందకరుడు -
సూర్యుడు

జనని - కన్నతల్లి
జర - ముదిమి
జరతత - ముదిమి
జవము - వేగము

జా

జాగరూకత - కాలజ్ఞానము
జాగ్రత - మెరుగున
జానకి - నీత

జి

జింక - లేడి
జిగి - కాంతి
జితేంద్రియత - ఇంద్రియముల
స్వాధీన పర్చుకొనుట
జిక్కి - జాన్మహారాజయొక్క
జ్యేష్ఠసోదరుడు

జీ

జీనువ - పికపక్షి

జీవగట్ట - జీవనాశుధము
జీవసౌధము - జీవము లుండు

జోటు

జీవింప - బ్రతికింప
జీవుడు - ప్రాణి

జె

జెట్టి - మలయధముచేయు

వాడు

జే

జేజేలరుసిమిన్న - నారదమహర్షి

జె

జెప్పి - తెలివి - తలంపునకు
దెచ్చుకొనుట

జా

జాతి - దాయాదుడు
జానులు - తెలిసినవారు

జ్యే

జ్యేష్ఠము - గ్రీష్మర్తువందలి
మొదటిమాసము

జ్యౌ

జ్యౌతిషికులు - జోనులు

జ్వ

జ్వరము - వేడి

జ

జంట - జత

జగముకన్ను - సూర్యుడు

జగముతల్లి - పార్వతి

జలనము - ప్రయత్నము

జన్ని - సన్నిపాతము

జన్నిట్టు - బ్రాహ్మణుడు

జబ్బుయిన - కాంతితగ్గిన

జమిలిముక్కాలి - తుమ్మెద

జముడు - ప్రాణుల జంపించు
దేవత

జా

జాడ - హాల్కి - దారి

జాలిలివతినుసగ - చంద్ర ప్రతి

లింగమును భూవణము

జాలకట్ట - కిటికీ

జ్ఞు

జ్ఞువులుగు - నెమలి

జ్ఞో

జ్ఞోక - ఉత్సాహము - ఆనందము

జ్ఞోగము - మనస్సు నిశ్చలము
చేయుట

జ్ఞోగులు - యోగులు

జ్ఞోటి - (స్త్రీ)

జ్ఞోతి - వెల్లు

ట

టక్కరి - మోసగాడు

టె

టెక్కియము - కెండా

టై

టైబరు - ఇటలీ దేశములోని

యొక నది

తా

తాయి - స్వరస్థాయి

డ

డబము - తలకుమించి

నేవము

డగ్గుతిక - గడ్డదస్వరము

డప్పి - దాహము

డబ్బు - ధనము

డస్సిస - అలసిన

డా

డాచు - దాచు

డాలు - కాంతి - కలక

డి

డింద - అదంగు

డె

డెందము - గుండె

త్ర

తంటాలుపడియెద - శ్రమపడెద

తందుగోల - తెడ్డు - తండలు -

పడవపెత్తనగాడు

తక్కువారు.. తక్కువువారు

తగ.. బాగుగ

తగవు.. నాయము.. నీతి

తగిలి.. అభిలాషబడి

తగు.. గొప్పస్థితిగల

తగులమందినవాడు..

కొనుటకుడు

తగులు.. పొందు.. అనురాగ

పడు.. అనురాగము

తడబడిన.. తోచకున్న

తడవు.. కాలము.. చిదికొలము..

తలస్యము

తత్తులు.. గుఱ్ఱములు

తద్దయ.. మిక్కిలి

తనకి తమదిండికగచూర్చి..

తనకుఁ గారణమగు కఱ్ఱ నిను

నగ్గియొక్క ధ్వజరూపమగు

పొగవలనఁ బుట్టు మేఘముల

యొక్క

తనమసి.. తా నుపయోగించు

సిరా

తనరారె.. ఒప్పెను

తనరు.. ప్రకాశించు

తనసితివిశేషమునకువలను

గడించి.. తనయైశ్వర్య మభివృద్ధి

చెందునట్లు పాయము వెల్లి

తనిపెడు.. నంతుష్టిపొందఁగ

తసియు.. తృప్తిపడు

తనవు.. శరీరము

తన్ని.. సంతుష్టి

తనసి.. ముసె

తత్పూజలు.. వట్టిసంచులు

తత్పొందురికినటులు.. ఆవిధ

ముగా నారబాధ తెలియ

కుందుడు

తత్పమగు.. కాల్యబడిన

తబము.. తపస్సు

తమి.. వలపు.. కుతూహలము

తమ్మిచూలి.. బ్రహ్మ

తమ్మిపగతుడు.. చంద్రుడు

తమ్మిలు.. పద్మములు

తనణము.. అవసరము.. లేత

తరుణత్వము.. యౌవనము

తగ్గించుకొనుచు.. ఊహించు

కొంచు

తర్లు.. ప్రయాణమగు

తలితన.. చచ్చినయెడల

తటి.. కాలము

తఱుగు.. తగ్గు

తఱుము.. వెంటడించి

పరుగెత్తించు

తలఁగి.. విడిచి

తలకొనఁడు.. పూనుకొందు

తలపోసి.. తలఁచుకొని

తలవంపు.. చిన్నతనము

తలారి_ కావలివాఁడు
తలిరు_ లేత_ చివురు
తలిరుకై_ చివురువంటి చేయి
గురువనతలు_ పెక్కి నాలోషము
వలె గప్పడుదుఃఖము
తన్నుతలు_ దొంగలు

తాత్పర్యము - కోర్కె
తానము - స్నానము
తామరల - పద్మములు
తారతమ్యంబు - వాసి
తారలు - నక్షత్రములు
తారసము - చెంతకువచ్చి
తాగు - తిరుగు - నటించు
తారుణ్యము - యౌవనము
తాల్పడు - ధరించుడు
తావకీన - నీయొక్క
తావు - చోటు

తిమ్మసికన్న - కొఱతెన్న
 తిరవగాండ్రు - బిచ్చగాండ్రు
 తిరగఁబడెడు - మాటెడు
 తిరుగుబాటు - మార్పు
 తిఁకింపన్ - చూడన్
 తివురుట - యక్ష్మించుట
 తివురుము - శుతూహల పడుము

తీర్చిదిద్దెను - తీర్చుమొన
 తీతువు - బ్రహ్మవిధమొనపట్టి
 తీరని - పోవని - చేయక నిధిలేని
 తీరము - ఒడ్డు
 తీరు - విధము
 తీయిన - కడచిన
 తీవ్రస్మాదప్రకృతి - ముక్కిలి
 విచ్చిగుణము

తుంట - చెడ్డ
తుంటరి - చెడ్డ - దుష్టు
తుచ్చ కామచేష్టు - పోకి
మాలిన పోకిరికనులు

అట - అట నామ
బ బ

అసెమి - చంపి

తూరితముగ - త్వరగ

తూత్తుము - ముడువ

తల్వి - దుర్బుదికలవాఁడు

ప్రకాశ

తూపు - బాణము

తూము - నీర్ముబై పిళివచ్చు
సిట్టు గ్నార్ మేర్పర్చు కట్టిన
కటడము

తూలిన - చొక్కిన

తృప్తి - సంతుష్టి
తృ

తెంపున - సాహసముతో

తెక్కరిండ్లు - మానకాల్కుడు
తెగఁదీయదాయె - తూఁగొట్ట
దాయె

తెగఁబడునపుడు - పూఁకొన్న
పుడు

తెగడఁబొచ్చు - పరపించు

తెలు - తేనెపట్టు

తెమ్మరి - చల్లకాలి

తెరలు - తొలఁగు - బయలు
దేలు

తెఱఁగు - విదము

తెఱవ - (ప్రీ)

తెలిపుఁఁగులు - హంసలు

తెల్పుతఱి - తగువు దెవ్వ
నపుడు

తెవులుగ - గోగములను

తే

తేట - తేనెటీగల

తేదన - కాఁతి

తేదరిలు - ప్రకాశించు

తేజ - గట్టము

తేజ - సౌరమానమునందలి

దినము

తేరు - రథము

తేలు - మూఁదికివచ్చు

తేఱులు - తీరమున కేగువారు
త్రో

తోగల - తయన - చూ దుని

తోగల - తయలు -

సమూహములు

తోడఁగె - మొదల పెట్టె

తోడరి - కలిగి - ఎదిరించి

తోడఁబడియె - అంగరింపఁ
బడియె

తోడు - ఉడుపు

తోత్తు - కానిన

తోయ్యలి - (ప్రీ)

తోఱఁగి - విడిచి

తోఱఁగిన - లేచి - విడిచిన

తోలిక - మొట్టమొదట

సాపము

తోలిక - తూర్పుదిక్కు

తోలికాము - పూర్వదశము

తోలిమచ్చ - మొదటమాదిరి

తోవల - కల్వల

త్రో

తోఁచఁబడియె - కానఁబడియె

తోఁచునట్లు - అగతదునట్లు

తోఁతెంచు - కనఁబడు

తోడు - సాయము

త్ర
త్రాపాపాతముల్ - సిగ్గును
చదువులు

త్రా
త్రాఁచు - పగడగలపాము

త్రి
త్రిప్పటంబడు - తిరుగులాడు

త్రొ
త్రొక్కుడు - బాధ

ద

దండ - చెంత

దండనవిధి - శిక్షాకృత్యము

దగ - దప్పి

దనుక - వఱకు

దబ్బు - దర్భ

దబ్బులే - కల్లచెప్పవాఁడు

దమ్ముము - ధర్మము

దయాళురు - కరుణాన్వభావము
కలవారు

దయ్యము - దేవత - విశాచము -

పాపముచేయుటకుఁ బ్రేరేపించు
దేవత

దరి - ఓడ్డు - హడ్డు చెంత

దరిసెనము - దర్శనము

దర్పణము - అద్దము

దళముల - నేనల

దవు - దూరము

దవ్వు - దూరము

దా

దాడి - దండెత్తుట

దాది - పాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ

దావి - క్లియోపేట్రాయొక్క

దావు - దగ్గర

దాయము - తలిదండ్రులనుండి

రావలసినయాస్తి

దారిద్ర్యభరము - పేదరికపు

బరువు

ది

దిగంబరులు - దిన మొలవారు

దిలవు - ధైర్యము

దిట్టదనము - ధైర్యము

దినుసులు - విస్తృతులు

దివి - స్వర్గము

దివ్య - దైవసంభందమైన

దివ్యమూర్తి - అతిసుందరుఁడు

దివ్యమాశక్తి నధికులు పురు

షులు - ఎక్కువు బలముఁటచే

మగవాండ్రు శ్రేష్టులు

దివ్యోపమ - వేల్పుసాటి

దివ్యే - దీపము

దీ

దీనుఁడు - దుఃఖించువాఁడు

దీవింతు - వర్ధిల్ల నెంతురు

దు

దుఃఖమేలు - మనోవికారము

కలిగించు

దుండగము - కీడు - నేరము

దుండగీడు - దుష్టుఁడు

దుడుకు - దుష్టు - కీడు

దుడ్డు - ధనము

దుము - ధూళి

దురటిల్లు - శోకించు

దురము - యుద్ధము

దురాయి - శరణము - కూడ
దనుట

దురితము - పాపము

దువ్వ - నొప్పి యుగళాంతించు
నట్లు తాఁకుట

దుష్కార్యము - చెడుపని

దుష్టవిధ్వంసకర సముద్రఘర్షణ

విసవ్వనిజపీఠిక - చెడుగు నొప్పి

గొట్టు సముద్రపు రాపిడిచే

నశించినపాదు

దుష్టు - దుర్మార్గుఁడు

దుస్సంతుని - దుష్టసంతుని

దూ

దూఁబఱఁదిండి - అతివ్యయ

మొనరించునట్టిది

దూఱు - నింద - నిందించు

దూషింప - నిందింప

దృ

దృష్టాంతము - సాటి

దృష్టి - చూపు

దె

దెబ్బన - చక్కిన

దెన - అవస్థ

దే

దేవర - దేవుఁడు

దేవునికంటెనధికము తత్సేవఁ

గావించుట - దేవునినుతించుట

కన్న దేవుని ప్రతిమార్చనము

గావించుటయే శ్రేష్ఠమనుట.

దేవునియూర్ప - గాలి

దె

దె చలము - వేల్పు

దె వము - వేల్పు - అదృష్టము

దొ

దొంగతట్టువ - మోసముచేయు

పనికిమాలిన పొట్టిగుట్టము

దొడ్డగొసములు - సద్గుణములు
దొసగు - నేరము

దొ

దోన - తెప్ప

దోయి - జల [కాయ

దోరగాయ - సగమువండిన

దోషి - నేరము చేసినవాడు

దౌ

దౌర్జన్యము - క్రూరత్వము

దౌర్భాగ్యములు - పేదలు

ద్ర

ద్రవపూపూ - నీటివలెనున్న

ద్రవ్యము - ఇంద్రియము

ద్రా

ద్రాక్షానవము - ద్రాక్షపండ్ల
సారాయి

ద్రొ

ద్రొబ్బునీ - కడవేయును

ద్రో

ద్రోహము - నేరము - పాపము

ధ

ధరణి - భూమి

ధర్మంబు - స్వభావము -

న్యాయము - పుణ్యము

ధవళిను - తెల్పు

ధి

ధిఃకృతప్రణయారీర్థి వేద

నలు - కా వలచినవారు తన్ను

నిరసింహగా వచ్చిన గొప్ప

బాధలు

ధీ

ధీరులు - ధైర్యవంతులు

ధ్వనంబు - పాడు

న

నకనకలు - నన్నెదనము

నక్కనైచ్యము - అతివిస

యము

నక్కెడు - ఒదిగెడు

నగదు - కోట

నగైరివిట - ఇంద్రధనుస్సు
నందు

నగుచు - నవ్వుచు

నగుబాటు - హాస్యము

నటనము - శేనిదున్న ట్లగవ

ర్పుట

నట్టువపిట్ట - నెమలి

నడ - నడక

నడతెంచు - వచ్చు

నడిన్ - మధ్యను

నడిరేయి - అర్ధరాత్రము

నత్తకాయ - గుల్లతోఁద్రాఁకు
నీటిపురుగు

నన - పువ్వు

ననబోడి - పువ్వువంటి శరీ

రిము కల యాఁడుది

ననవిల్తుఁడు - మున్నఁడు

నన్ను - నాశరీరమును

నన్నుఁగూఁగిచి - నన్ను జ్ఞప్తికిఁ

దెచ్చుకొనఁటకు

నన్ను భమరము - కనికరింపఁ

దగిన తుక్కున

నరకము - శిక్ష విధింపఁబడిన

పాపులుండఁలోకము - ఘోరము

నరక మెఱుంగనని. మనఃష్యుఁకుఁ

దెలియఁ నరకమందున్నవి

నరవరప్రియులు - రాజానకిమ్ములు

నఱద - వింటినారి తగిలించుగాడి

నలి - మిక్కిలి

నలువ - బ్రహ్మ

నలువందు - ఒక్క

నలువయువిద - నరస్వతి

నల్ల - నెత్తురు

నవకము - మెత్తఁదనము

నవీన - క్రొత్త

నహ - కాదు

నా

నాఁగ - అనఁగా

నాకునీళ్ళదాగవిడుపుఁడు -

నేబతుకనని తెలియుఁడు

నాగరికత - మోటతనములేమి

నాట్యప్రవీణత - ఆటనేర్పు

నాణెము - ముద్రింపఁబడిన రాగి

లోహముల బిళ్ళ

నాతి - (స్త్రీ)

నాదురాగహయతము - నా

దాష్టకోకమనా పిశాచము

నాన - సిగ్గు

నానఁబాలు - నానబియ్యము

నానాగతులు - అనేకవిధములు

నామము - పేరు

నామకరణము - పేరుపెట్టెడు

కర్మము

నాయకి - వలపుకత్తె

నాయకుఁడు - వలపుకాదు

నాయమ - న్యాయము

నాయాననుమ్మా - సస్త్వపు

కొన్నట్టునుమి

నాగికాయల - వింటి తాడు

రాపిడిచేఁ గలుకాయల

నారీస్వభావము - (స్త్రీ)నైజము

నాలిముచ్చు - కవటి

నాళ్ళ - దేశముల - నరముల

నాన - ఓడ

నావికుఁడు - ఓడవాఁడు

ని

నింగి - ఆకాశము
 నించెడు - నిందించెడు
 నిక్కపు - నిజమైన
 నిక్కమగుదుఃఖమేలురాణిరొ -
 మనోవికారము కలిగించు
 చంద్రుడా!
 నిగమము - వేదము
 నిగుడు - నిక్కు - చెలఁగు
 నిచ్చయంబు - నిశ్చయము
 నిచ్చలపు - కదలని
 నిచ్చలు - నిల్లవ్వడు
 నిజమితి - నిజము పల్కు
 వాడు
 నిడు - దీర్ఘమైన
 నిత్యుండు - దేవుడు
 నిర్దముగా - నుకుమారముగా -
 నునువుగా
 నిపుణుడు - నేర్పరి
 నిబ్బద్ది - నిజము
 నిమిత్తమ - కారణము
 నియతి - ఆజ్ఞ
 నియమింపఁడయ్యెనేని -
 కాసింపకున్నయెడల నెంత
 కాగుండును
 నిరపరాధితనము - నేరములేమి
 నిరపరాధిత్వము - తప్పులేమి

నిరపరాధుల - నేరములేనివారల
 నిరసించు - తిరస్కరించు
 నిరాకరించు - అనాదరణము
 చేయు
 నిరుపమముగ - సాటిలేనట్లుగా
 నిరూఢిగ - నిశ్చయముగా
 నిరూపించవలయు - కనుపర్చ
 వలయు
 నిరూపింపఁబడుచు - నిర్ణయింప
 బడుచు
 నిర్ణయము - పూనిక
 నిర్భాగ్యవేళ - దారిద్ర్యదశ
 నిర్భీతి - వెఱపులేమి
 నిర్మించి - కట్టి
 నిర్వహింతు - నెరవేర్తు - నిల్ప
 కొందు
 నిర్వృత్తి - నుఖము
 నివేదనములు - నమర్పణములు
 నివ్వెఱ - ఆశ్చర్యము - భ్రాంతి
 నిశ్చేణి - నిచ్చన
 నిశ్శంక - సంశయములేదు
 నిశ్శబ్దపదము - చప్పుడు లేని
 యడుగు
 నిషిద్ధమైన - కూడని - లేని
 నిష్కృతి - విడుదల
 నిహతమై - అణచబడి

నీ

నీరడగియడగిపోవుదురు -
 నీకంటె లొంగిలొంగి నశించెదరు
 నీచంబు - సులభము
 నీచక్రవాహదయ - తుద్యుత
 నమూనాధీనత
 నీచపోషణములు - క్రింది

మెట్టులు
 నీటంగల్పదపు - పాడుచేసెదవు
 నీపావనమగుగుడి - దేవా
 లయమువలె బవిత్రమగు నీశర
 రమును

నీకనులు - బలములేనివారు
 నీరాటములు - జలక్రీడలు
 నీర్వట్టు - దప్పికొని
 నీలాట - చచ్చుట

ను

నుదులు - మాటలు
 నునుపు - లోపములేమి
 నున్ని - గొట్టెబొచ్చు
 నుల్గు - మాటలు

నూ

నూగు - శీత
 నూత్నాచారము - శ్రోత
 నాడిక
 నూల్కొను - పొందిన

నృ

నృపదండము - రాజాచేనుండు
 శాసనచిహ్నము
 నృపమాలి - రాజకీరీటము
 నృపులార - రాజులార

నె

నెక్కిని - ఉండి
 నెక్కిలుపపు - చేయపు
 నెగడి - వ్యాపించి
 నెగులు - నొప్పి
 నెచ్చలి - స్నేహితుడు
 నెట్టింపబడి - వెదలగొట్టబడి
 నెట్టుకొనకు - ప్రయత్నించకు
 నెత్తావి - సువాసన
 నెనరు - దయ
 నెవంబు - మిష
 నెముకుట - వెదకుట
 నెమ్మి - ప్రేమ
 నెమ్మలను - ఎముకలను
 నెరుపబడిరి - చేయబడిరి
 నెర్వీ - ఒకానొకపట్టణము
 నెఱ - ఎక్కువైన
 నెఱపు - వ్యాపించు - పెట్టు
 కొన - చేయు
 నెఱి - వలెను
 నెఱులు - తలవెండ్రుకలు

నెల - చంద్రుడు

నెలకొందువు - ఉందువు

నెలవు - - ఉన్ని-పట్టు

నే

నేననేను - నాకుం బేమ

నాయం - తప్ప మతెవ్వరి

యెడ నేడు

నేనుము - నియనుము

నేరము మోము నెదుర్చుటకా -

జనులొనర్చు కీడు న్యారించు
టకా

నేలవుర్వా - లోకమును

ధ్వంసము చేయువాడా

నై

నై చ్యము - కొంచెపుదనము

నై జముగ - సహజముగా

నొ

నొగులు - నొప్పి

నొడవిన - చెప్పిన

నొసళ్ళను - నుదుళ్ళను

నో

నోము - వ్రతము

న్యాయ

న్యాయభోగము - న్యాయముగా

సనుభవించుదగిన భోగము

న్యాయవాది - తగవుతీర్చునకు

వాదించువాడు

న్యాయాధిపతి - తగవరి

న్యాయాలన్యము - న్యాయస్థాన

ముసందు తీర్చాలన్య మగుట

ప

పంగమారి - ద్వంద్వనంకటము

పంగతి - నిర్భయముగా

పంగలు - కాళిలు

పంట - లాభము - ప్రయోజ

నము - సంవత్సరము

పంటవలంతి - యామి

పండితుడు - నేర్పరి - విద్వాం

నుడు

పండ్లిగిల్చెను - చచ్చినపుడు

డంతములు బైలుపడునట్లు

చేయు

పండెను - నిదురించెను

పంద - పిటికి

పక్కి - పక్షి

పక్షపాతము - ఒకవై

బించుట

పగ - శత్రువు - శత్రుత్వము

పగతు - శత్రువుని

పగతురు - శత్రువులు

పగతి - శత్రువుల

పగిది - తీరు

శచ్చవిల్లుని - మన్మథుని

పజల - జనుల

పజ్జకే.. చంతకే
 పటిమ.. శక్తి
 పట్టి.. బిడ్డ.. బిడ్డఁడు
 పట్టు.. తేనెపట్టు.. నివాసస్థానము
 పఠింక.. చగువ
 పడఁతి.. పడఁతుక - (స్త్రీ)
 పడక.. శ్రమపడక
 పడకుండెడు.. కిట్టకుండెడు
 పడగ.. జెండా
 పడసిన.. పొందిన
 పడచు.. కన్నియ
 పతితుఁడు.. గొప్పస్థితినుండి
 పడినవాఁడు

పతివ్రతాత్వంబు.. పెనిమిటిస్తవ్వు

నితరునిచ్చగించని వ్రతము
 పత్రైచ్ఛము.. అగవడుట
 పదంపడి.. మఱియు
 పదపడి.. నాటియు
 పదనఁ.. వాడి
 పదము.. శబ్దము.. అడుగు
 పద్మన.. పూన్కితో
 పద్మబాంధవు.. సూర్యుని

పసికిరావు.. కార్యమునకుఁజోత
 శేవు

పసిపడనంతకు.. అక్కరకలుగ
 నంతగాక

పనివడి.. మిక్కిలి

కనివాండ్రవలె.. పనిచేయుటకుఁ
 బూసుకొన్న వారితీరున
 కనుపడనవు.. పసికిరానినయ
 మున

కబ్బకము.. నృప్తి
 కబ్బిదము.. కందెము

కమ్మచుంట.. కల్పించుచుంట
 కబుర.. ప్రిభువులకు
 కబ్బలి.. నీటియొడ్డునఁబుట్టునొక
 చెట్టు

కరఁగుట.. బ్రతికరిల్లుట..
 ఒత్తుట

కరము.. దేహమువిడిచినపిదప
 జీవుఁడుండు లోకము

కరికించితి.. కనిపెట్టితి
 కరికి.. కనెనియు.. చూచినయెడల
 కరస్సరము.. ఒకరినొకరు
 కరిగణింపఁబడ.. ఎన్నఁబడు
 కరిగియ.. చిఱుచేప
 కరిణయమ్ము.. పెండ్లి
 కరివూర్ణత.. నిర్మాణము
 కరిపూర్ణురాలవు.. లోకములేని
 దానవు

కరిమిళము.. సువాసన
 కరిమార్చవలయు.. చంప
 వలయు

కరికిలింపఁబడివు.. బాగుగ
 నొనర్చఁబడవు

పరిసిన- చెడిన
 పరువడి- మిక్కిలి
 పరుసమైనవ్రావి- పరుషా
 ఊరము
 పర్యాయములు- సార్లు
 పర్వతశిఖరము- కొండతల
 పఱచుట- వ్యాపించుట-
 పరుగిడుట
 పలుకుట- కుఃఖముపైకిఁ
 దెలుపుట
 పలుదెఱులు- పెదవులు
 పలువుర- అనేకుల
 పల్కులు- దైవసోత్రములు-
 మాటలు
 పల్లటీల్లోను- పావుర మెగరుట
 పల్లవి- పాటయొక్కతొలి
 భాగము
 పశువులు- అజ్ఞానులు- నాల్గు
 కాళ్ళు తోడగల జంతువులు
 పస- బలము- చవి
 పసరముల- పశువుల
 పసాదము- ప్రసాదము
 పసిండి- బంగారు
 పస్తుపడిన- తిండిదొరకకున్న
 పా
 పాంపను- నీజారునిశ్శత్రువగు
 నౌక ఘనుఁడు
 పాఠపరిచయము- చిరకాలము
 నుండియున్న యుగకాటు

పాటసమ- శక్తి
 పాటు- అవస్థ- శ్రమ
 పాటుపడు- పనిచేయు
 పాటుమానిసి- కాయకృష్ణమున
 బ్రతుకువాఁడు
 పాడుచున్న గోళములు- దేవ
 దుండుభుజు
 పాగుపాత్ర- పనికిమాలిననటి
 పాతకము- పాపము
 పాతరలు- నాట్యమాడుస్త్రీలు
 పాతివ్రత్యము- పెండ్లాడిన
 వానిందప్పనితరునింగూడకుండు
 వ్రతము
 పాదిరిల- పాటలీవృక్షముల
 పాదుకొనియె- నాటుకొనియె
 పాదుకొలిపె- పుట్టించె
 పాసము- ప్రాణము- త్రాగుట
 పాయము- యౌవనము
 పారిజాతము- ఒక పూల మొక్క
 పార్వతి- పాతివ్రత్యదేవత
 పార్శ్వము- ప్రక్క
 పాఱుట- రణరంగమునుండిభయ
 పడిపరుగెత్తుట
 పాఱుసోము- చంచలసుఖము
 పాలిన- కాంతిచెడి వెల్లనైన
 పాళము- విధము- ఆనుకూల్యము
 పావన- పవిత్రమైన
 పాళంబు- కట్టుతాడు
 పామాణము- రాయి

పి

పిందు-నమూహము

పితావుత్రవిద్యేషకారణ - తం
డికింగొడుకునకున్వైరముపుట్టిం
చుపేతువ

పితుగునిపై - తండ్రియందు

పితృద్వారము-పైత్యమునఁ

బుట్టుద్వారము

పిన్నవయసురకము-వడుచు

వారు

పిఱువడు-తగిన

పిలిచితే-పిలిచితివా

పిఱుకుమారి-నశించి-చచ్చి

పిల్లలారారందు-లోటియను

సూదిబిలమునజొప్పించునట్లువ

చుట

యసాధ్యంబగు-ఈరెందును శ్ర

స్తువేదవాక్యములు

పిల్లికన్నురతనము-వైదూర్య

ము

పిసినారి-లుబు

పిసినిగొట్టు-లుబు

ప్రీ

పీఁకులాట-శ్రమము

పు

పుడమిఱాలుపుమిన్న-శ్రేష్ఠ

భూపతి-శ్రేష్ఠపర్వతము

పుడమి-భూమి

పుడుకుచు-అంటుచు

పునెము-పుణ్యము

పున్నియము-పుణ్యము

పున్నపుంగాన-ధర్మా

రణ్యము

పురి-పట్టణము-నెమలి

పించెము

పురుడు-సాటి

పులుగు-పక్షి

పువ్వార-చేపలదపుడలచెంత

వేలాడునొక

పూ

పూద్య-మన్నించదగిన

పూనుకలకు-ప్రయత్నముఁకు

పూర్ణముగ-వెలితిలేకుండునట్లు

పూర్వపు-ముందటి

పూవుబోడి-ప్రీ

పె

పెంపటి-గొప్పచెడి

పెంపారుచుండదు-వృద్ధిపొందె

దరుగాక

పెంపు-కీర్తి-అభివృద్ధి

పెక్కుమార్లు-పలుసార్లు

పెచ్చు-అధికము

పెచ్చుగ-అధికముగా

పెట్టు-ఈవి-తెల్పు-పూనిక

పెదఁబడి-గుఱితప్పి

పెద్దతనము - ముసలితీకము

పెన్ - పెద్ద

పెనఁగొనియె - మెలిపడియె

పెను - పెద్ద

పెనుచు - రక్షించు

పెనుచుట - పెంచుట

పెనుపడ - వృద్ధిపొందఁగా

పెన్నందు - మహాషధి

పెర - ఇతరము - ఇతరవస్తువు
యొక్క

పెరయ - వ్యాపించఁగా

పెరిమ - ప్రేమ

పెరుచు - అస్థిరమైన - వితె
గెడుస్వభావముగల

పై

పేద - హీనురాఁజు - దరిద్రుఁడు

జ్ఞానహీనుఁడు - దుఃఖ

పేదలై - తక్కువువిల్వకలవై

పేరు - కీర్తి - హారము -

నాకుము

పేరుచు - అతిశయించు - ఒక

దానిపై నొకటిపెట్టు

పేరేదిన - కీర్తి తెక్కిన

పై

పై - తరువాత

పైకొను - ఎదిరించు - కలుగు -

తెచ్చుకొను

పైడి - బంగారు

పైరు - చేసు

పైవానిచూపులనుండి - సుఖ

పడఁజూచుట - ఇతరులుపొందు

భోగముతాననుభవించునట్లను

కొంట

పొ

పొంగించు - ఉడికించు

పొంగు - సంతోషించు

పొంత - చా

పొక్కు - దుఃఖము

పొగరు - గర్వము

పొగలు - విచారము -

దుఃఖము

పొడగంటివే - చూచితివే -

వేమఱుజూచితిని

పొడఁగాంచు - చూచు

పొడమించు - పుట్టించు

పొడము - పుట్టు

పొడచు - ప్రసరింపఁజేయు -

ఉదయించు

పొత్తము - పుత్తము

పాదువబడిన - పట్టుకొనబడిన
 పాదువు - మితవ్యయము
 పానరుచు - చేయుచు -

ఒప్పుచు

పారయ - పొంద

పారవోవజాలదు - పారపాటు
 కానేరదు

పారింబారి - మాటిమాటికి

పార్లక - ప్రవాహము

పాలతిఁ - పొలంతుక - (ప్రీ)

పాలవు-సాగను

పాలయ - చావ

పాలయఁక - ప్రణయకోపము

పాలయించు - చలుచు

పాలసె - సశించె

పాలివోవు-సశించు

పాలుపారు- ప్రకాశించు

పొల్పారు- ప్రకాశించు

పొల్పుమీరు- ప్రకాశించు

పొనంగు- ఒప్పు- కుదురును

ప్రే

పో- కదా

పోడివిరి- పోవుటకుయత్నించిరి

పోక- నాశము- వెళ్ళుట

పోకడలు- సడతలు

పోకిరి- వ్యభిచారి- దుష్టు

పోకిరితనము- లంకెటికము

పోటున- నీరుపొంగునవుడు

పోతరము- గర్వము

పోడిమి- సాగను

పోరుతంత్రములు- యుద్ధో

సాయములు

పోరితి- యుద్ధముచేసితివి

పొ

పొరులు- పురజనులు

ప్ర

ప్రకాశము- కాంతి

ప్రకృతి- పంచభూతతత్వము-

స్వభావము- బగత్తునిర్మించు

దేవత

ప్రకృతిగుణముల రెండువ

పథము- స్వభావగుణములలో

మొదటిదగు తెల్విగాక

రెండవదగు మఱివు

ప్రక్కకుఁదవ్వుట- వ్యభిచ

రించుట

ప్రచురము- వెల్లిడి

ప్రజ్ఞర్థశిల- మిక్కిలియఱిగి

పోయినరాయి

ప్రణతులు- సమస్కారములు

ప్రణయబిందువు- హితము

చేయుబొట్టు

ప్రణామములు- దండములు

ప్రణతింత్రే - కొనియాడుదురె
ప్రతిగ - మాటుగా

ప్రతిఘటించునేని - ప్రతికూలిం
చినయెడల

ప్రతి తీయించుట - అచ్చ
తీయించుట

ప్రతిదివస జీవితము - ఎల్లదినము
సందలి బ్రతుకు

ప్రతిదుష్ట వివరము - ఎల్లచెడ్డ
సందు

ప్రతిపదార్థము - ఎల్లవస్తువు
ప్రతిఫలములు - మాటులాభ
ములు

ప్రతిబంధము - అడ్డు
ప్రతివాదులు - విరోధులు
ప్రతిష్ఠ - కీర్తి
ప్రతిక్ష - ఎదురుచూచుట
ప్రత్యక్ష దేవతలు - కనులకగ
కుడు వేల్పువు

ప్రత్యక్షరము - ఎల్లయక్షరము
ప్రత్యేకము - వేర్వేరుగా
ప్రధానము - పెండ్లినిర్ణయించు
కొనుట - ముఖ్యము

ప్రబలు - వృద్ధిపొందు
ప్రభాతము - ప్రొద్దుపొడుచు
వేళ

ప్రభువుచేత - బ్రహ్మచేసినమేలు

ప్రభుత - దొరతనము

ప్రమాణము - ఒట్టు

ప్రయాసకరము - బాధపర్చు
నది

ప్రయోజనములు - కార్యములు
ప్రవర్తింపఁబడె - నడువఁబడె
ప్రశస్తామిత - శ్రేష్ఠమైనట్టియు
వాద్యులైనట్టియు

ప్రస్తుతి - పొగడ
ప్రస్తుట - స్పష్టమైన

ప్రా

ప్రాచీనులకొనల - ఉపని

వస్తుల

ప్రాచీనవృక్షదృప్త శిఖరముల -
తూర్పునందలి చెట్ల కొవ్విన
తుదల

ప్రాజ్ఞత - ఎక్కువతెల్వి
ప్రాజ్ఞుల - తెలిసినవారల
ప్రాణగొడ్డమ్ములు - ప్రాణ
హింసచేయునవి

ప్రాణోత్తమణవేళ - ప్రాణము
పోయినతత్త ణము

ప్రాపు - రక్షణము

ప్రామదు - బాధింపదు

ప్రాయము - యౌవనము

ప్రాయశ్చిత్తము - పాపహాపోఁ
గొట్టుకొనుటకుఁ జేయుకర్మము

ప్రారంభమొనరించు - మొద
లిడు

ప్రార్థించు - కోరు

ప్రాలూలి-సోమరితనముపొంది

ప్రి

ప్రియముగ - ఇంపుగ

ప్రియఁడు - మిత్రుండు-

మగఁడు

ప్రే

ప్రేముడి - ప్రేమ

ప్రేమ - పురికొల్పట

ప్రా

ప్రాద్దు - సూర్యుఁడు

ప్రాద్దువేల్పు - సూర్యుఁడు

ప్రా

ప్రాశ్నాహపర్చ - ప్రేరేపించె

ప్ర

ప్రక్క - తీరి

బ

బంగరుపూసినట్టికీడు - ధనవంతు

లగుపాపులు

బంగారువలవంత - ఐశ్వర్యరూప

ముననున్న దుఃఖము

బంటిపక - మిక్కిలియలక్ష్య

ముగా

బండ - తాయి

బంతి - వరుస

బందాలు - చెఱబడ్డవారు

బంద - చెఱ

బందిగము - చెఱ

బందుగుల - బంధువుల

బక్కచిక్కిన - మిక్కిలి

కృశించిన

బటువు - పెద్ద

బట్ట - వస్త్రము

బడల్వడ - శ్రమపడ

బత్తి - భక్తి

బడులుపల్కేదేని - ప్రత్యుత్తర

మిచ్చినయెడల

బధిరులు - చెవిటివారు

బమ్మ - చతుర్ముఖబ్రహ్మ

బయలు - ఆనౌశము

బరి - దొంగ

బరిపోవు - పోగొట్టుకొను

బల్ - గొప్ప

బలంగంబు - జ్ఞాతిబంధునమూ

వాము

బలిమి - శక్తి

బలు - గొప్ప

బలెన్ - తీరున

బల్మి - బలవంతము

బవినీ - గౌరవము

బా

బాఁకా - నుషిరవాద్యవిశే

వము

బాగెంబు - అదృష్టము

బాద - బాధ

బావురే - భరీ

బారి - అధీనతి

బాళి - వలపు - విచారము

బాష్పముర - కన్నీళ్ళు

బాస - బిట్టు - పల్కు

బాహుము - వెల్లిడి

బి

బిట్టు - మిక్కిలి

బిరుసు - కఠినము

బీ

బీదము - విత్తనము

బు

బుగ్గినంత వలయు - నేలపాల్గా
వలయు - సశించవలయు

బుడగించిన - లాలనముచేయు
బడిన

బుడుత - పిల్లకాయ - లేత

బుడుతనెలతాల్పు - శివుడు

బువీ - భూమి

బువ్వ - అన్నము

బూ

బూరిము - ప్రాణి

బూమెల - మాయల

బె

బెంగి - (భృంగి) శివభటుడు

బెగడింప - భయపెట్టుటకు

బెట్టిదంపు - భయంకరమైన

బెడఁగు - అధిక్మైన - సాగను

బెడిదంపు - బెడిదమా -

భయంకరమైన - కఠినమైన

బెడిగుఁడు - గ్రూరుఁడు - భీక
రుఁడు

బెన్న - మిలవాఁడు

బొ

బొంద - చేతులకుఁదగల్గు

సంకలు

బొండి - దేహము

బొడ్డ - కడుపు

బొబ్బ - అలపు

బొమముడి - కోపము

బొమిడికల - కిరీటముల

బో

బోగముల - భోగముల

బోధ - ఎఱుక

బ్ర

బ్రతుకు - సంసారము

బ్రహ్మవిద్య - ఆత్మజ్ఞానము

భ

భక్షించఁగ - తినఁగ

భటులు - కాల్బంటులు

భరము - భారము

భర్త- పోషింపఁదగినవాఁడు-

మగఁడు

భల్లుకము- ఎల్లుబంటి

భా

భాగంబు- వైపు

భాగ్యము- అదృష్టము

భార్తి- తీరువ

భానుని- సూర్యుని

భామల- స్త్రీలు

భాషింపఁ తలంప

భీ

భీకరము- భయంకరము

భీమాఁడు- మనుష్యులందఱిలో
బలశాలి

భీరులు- పిఱికివారు

భు

భుననరంగము- లోకమనునాట్య
శాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము

భూతసామాన్యములముల-

నమస్త శీవు శరీరమాలిన్యముల

భూపతి- రాజు

భూమిప్రభులు- రాజులు

భూషింప- కై నేయ

భే

భేదము- తారతమ్యము

భేదింప- చించిచెండాడ

భో

భోక్త- తినువాఁడు

భ్ర

భ్రమము- తిరుగుదు

భ్రష్టుఁగాలు- చెఱువఁబడినస్త్రీ

భ్రా

భ్రాంతి- భ్రమ

మ

మండలిము- శత్రుసైన్యము

ముందుప్రొద్దు ముద్దులకు-

చుఱుకుటెండ తాకులకు

మంతనము- రహస్యము

మంతిరి- మంత్ర

మందట- సమీపము

మందదృష్టులు- చూపుతగ్గిన
వారు

మందలింపు- చీవాట్లు పెట్టుట

మంపుకనులదాని- మదిరాక్షి
యొక్క

మకిల- సల్లని- మాలిన్యము

మకుటము- కిరీటము

మక్కవ- స్నేహము

మగఁటిమి- శౌర్యము

మగఁడు - జోదు - పెనిమిటి
మగరాల - వజ్రాల
మగవాని - శూరుని
మగువ - (స్త్రీ)
మచ్చరము - ఓర్వలేము
మచ్చరులకు - ద్వేషులకు
మచ్చిక - ఆసక్తి
మచ్చు - తీరు
మచ్చకంటి - చేదలవంటి
కన్నులుకలయాఁడుది
మట్టును - సఱకు
మట్టుపఱచిన - తగ్గించినయెడల
మట్టుమీఱి - హద్దుదాటి
మడియిండు - చంపు
మతిమంతుఁడు -
తెల్వికలవాఁడు
మత్తిలి - మదించి
మదము - గర్వము
మది - మనస్సు
మద్యము - కల్లు
మవఃకోశనక్త - మనస్సునందుఁ
దగుఁగొన్నవాఁడా
మనదు - కాపురముచేయదు
మనికట్టు - ముంజేతిపైనున్న
మొదటిభాగము
మనికి - బ్రతుకు
మను - చిరకారముండు

మనుచు- పోషించు-
బ్రతికించు
మనుజుల- మనుష్యుల
మనెడు- బ్రతికెడు- మన్నెడు-
ఉండెడు
మనోజభాగ్రింతిమూర్తుల్- స్వ
సంకల్పమే శరీరముగాఁగలవారు
మన్ని- బ్రతుకు
మన్ను- చిగకాలముండు- భూమి
మబ్బు- మేఘము
మయి- శరీరముతో
మరగ- ప్రేమింతు
మరగాలు- కాలునకుబదులుగాఁ
దగుల్పుకొన్నకొయ్యకాలు
మరణము- చావు
మరుకమ్మ- వలువుజాబు
మరుని- నుస్మధుని
మరులు- మోహము
మర్త్యకాలము - మనుష్య
జీవితము
మర్త్యకృత- ఓమనుష్యాను
గ్రహమా
మర్త్యజాతి - మనుష్యసంఘము
మర్త్యకృత- చచ్చెడు
స్వభావము
మఱక- మచ్చ
మఱి- అధికమైన- పెండియు

మఱిగిడు - కప్పు

మఱిగుజ్జ - మిక్కిలి

పొట్టివాడు

మసి - సిరా

మహిత - గొప్ప

మా

మాడ్కి - తీరు

మాత్ర - పరిమాణము

మాత్సర్యము - ఓర్వలేమి

మాదిరి - సాటి

మానక - తప్పక

మానవనీతి - మనుష్యులకుండఁ
దగినధర్మము

మానికము - మాణిక్యము

మాసికె - మాణిక్యము

మానిసి - మనుష్యుడు

మానుగ - ఒప్పుగ

మాన్యము - పన్ను లేకనుభ

వింతుకొనునట్లునన్మోసముగ నీఁ
బడిన యామి

మావు - రాతి

మాయము - కానరానిది

మాయుకే - భళిరా

మారుతము - గాలి

మార్కొనుట - ఎదుర్కొనుట

ఎదుర్కొనుట - మూఱు ముఖ

ములు వేషముకై తగుల్చుకున్న
కాగితపు మొగములు

మార్గశీర్షము - ముదిరిన శీత

కాలము

మాఱు వెఱపున - ఇతరమార్గ

మాన

మాలినాపు - మానినాపు

మాలెమంతము - మాల్యవం

తము (ఒకవర్వతము)

మి

మించఁగ - ఒప్పుఁగ

మిట్టల - ఎత్తైనదేశముల

మిత్తి - చావు

మిత్తిగొంగ - శివుడు

మినుకులు - కిరణములు

మినుచెక్కిన్ - ఆకాశము

పైపున

మినువెల్లు - ఆకాశపుకాంతి

మిన్ను - ఆకాశము

మిట్ట - ఎత్తైనస్థానము

మివుల - మిక్కిలి - మిగుల

మీ

మోఁడుమిక్కిలి - అత్యధిక

ముగ

మోఱు - అతిశయించు

మోలు - చేపలు

ము

ముందు - మొదట

ముక్తి - శివుని

ముక్తిదలు - మూర్ఖులు

ముగియ - అంతమగు

ముచ్చిపసిడి - కల్లబంజారు -
మాయబంగారు

ముచ్చిలింకెడు - దొంగిలింకెడు

ముత్తి - మోక్షము - వివాహము

ముదము - సంతోషము

మూది - ముసలి

మూదురు తెంపి - వియ్యముల్పిన
ముంకిమోపి

మద్దులగుమ్మ - ప్రియురాలు

మద్దులాడి - సొప్పెనె (స్త్రీ)

మద్ద - గురు

ముద్రింకబడిన - తల్లికడుపునె
బొడమిన

మూని - జితేంద్రియుడు

మునిపండ్లు - పుట్టుకతోన

యున్న దంతములు

మునియాపున - ముప్పివేషముతో

మున్నటి - సముద్రపు

ముమ్మరమగు - అత్యధికమైన

మురిపెపు - కుంజనదళ

మురియుచు - కుల్కుచు

ములికి - భాణము

ములుచలు - మూర్ఖులు

ముల్లె - ధనపుమూట

మూనుంగు - చాటు

మూనురుమూతి - కోవవికారము
గలమొగము

మూ

మూలము - కారణము

మూర్ఖము - ముఖ్యము
మూర్ఖన - సప్తస్వరాకోహ
కావకోహాకృతుము

మూర్తి - ఆకారము

మృ

మృతమానువు - చచ్చినమను
మృత

మృతి - మృత్యుదేవత - చావు
మృత్యులైన - చచ్చినవార
లైన

మృత్యువు - చావువేల్పు

మొ

మొందు - అధికము

మొందుకొన్న - అరిశయించిన

మొగముల - మృగముల

మొత్త - శయ్య

మొయి - తీరు - దేహముతో

మొలుగుల - ఆధిక్యముల

మొలగుచు - తిరుగుచు

మొలతల - స్త్రీల

ము

ముక్తి-కడి- కూరమైన-
నీచులగు

య

యజమానుడు- అధికారి

యజ్ఞ నేదిక-యాగము

చేయుతినె

యథార్థ- నిజము-

నిష్కా-కల్యము

యా

యాచకులు- బిచ్చగాండు

యాచించు- అడుగుకొను

యు

యుగము-లక్షలకొలది సంవత్స

రముల పరిమితిగలకాలము

యతము- కూడినది

యో

యోగ్యత-మంచిగుణము-

ప్రావీణ్యము

యోగ్యులు- మంచివారు

యోజన- ఆలోచనము

యోధునకు- యుద్ధమొనరించు
వానికి

యోధు- యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము- నాట్యస్థానము

రంభ- ఒకవేల్పుసాని అచ్చర

రకము- దినుసు

రక్కసి- రాక్షసి

రక్కెన-రెవులు-మూర్ఖ

వీనులు

రక్తులు-పాటలో హాయినిచ్చు

సంగతులు

రగుండు- రఘుమహారాజు

రగులు- రఘువంశ రాజులు

రచియించె- అల్లెను

రచ్చ- రహస్యముకాని త్రోవ

రతనము- రత్నము

రవణమున- ఉల్లాసమున

రమ్యదశ- సొగసైనకాంతి-

అందమైనయవస్థ

రమ్యము- సొగసైన

రయము- వేగము

రహి- తీరు

రా

రాగము- ఆనక్తి- రంజకస్వర

నందర్శము

రాగవు- రాఘవు

రాచరుసి- రాజరి

రాజఘాతుక - రాజలంజంపు
స్వభావముకలవాఁడా

రాజిలి - ప్రకాశించి
గాయసము - రాజగర్వము
రాష్ట్రము - ఇగువదిలేకి
ముప్పది గ్రామములుగల
దేశము

రి

రిక్ - సక్షతము
రిత్త - వ్యర్థము - నిష్కారణము

ర్రి

రీతి - విధము

రు

రుచ్యము - చవిగల

రే

రే - రాత్రి
రేదొర - చంద్రుఁడు
రేయిచేదుకెమ్మ - రాత్రిసం
బంధముగు వినపుతడి

రొ

రొంపి - బురద

రొద - ధ్వని

రో

రోత - అనన్యముగు - వస

రోజుచుండె - నిట్టూర్పువుచ్చు
చుండె

రోము - ఇటలీదేశపు ముఖ్యపట్ట
ణము

రోయచుండె - వెదకుచుండె

ఱ

ఱవ్వ - నింద

ఱ్ఱ

ఱ్ఱ - రాయి

ఱ్ఱే

ఱ్ఱేడు - రాజు

లంగరు - ఓడనిల్పాటకై
నీటియడుగున బిగియవేసెడు
నాగేలుపంటి యినుపకునిముట్టు

ల

లక్ష్యము - దృష్టాంతము - ఆద
రము

లగ్నము - మేషాదిరాశ్య
దయము

లచ్చన సతుకుగ్గులు - లక్ష్మణ
శత్రుఘ్నులు

లచ్చి - లక్ష్మి

లత్తుక - లక్కరంగు

లపితము - కలహ

లభించిన - దొరకిన

లయ- ఘాతాంతరాళవర్తి

కాలము

లలన- (స్త్రీ)

లవమైన- ఏమాత్రమైన-

కొంచెమును

లౌ

లాంఛనము- గుఱుతు

లాఠి- వరుని

లాగబడెద రొక్కలాగందఱు

ననువరననున్న వస్తుసమితి చేరి

-అందఱి కిన్సహవాస గుణ

మంటకమానదూ

లాగు-రీతి

లావణ్య- నీరసిల్లిన

లావు- బలము

లె

లెంక- చానుడు

లెన్ప- శ్రేష్ఠమైన-మేలు

లే

లేకొను- నన్ననినదుము

లేబొద్దు- కాలసూర్యుడు

లేక- అటుగాని- పోనీ

లేకేఱుబడు- లేకివలెదీయఁబడు

లేక- ఎదిరించ

లేమి- (స్త్రీ)

లేమి- పేదటికము- అభావము

లేళము- మిక్కిలికొంచెము

లో

లోబ్ధగ- తక్కువుగా

లో

లోఁగలనరు- ఆత్మను

లోఁగి- లోఁబడి

లోఁగొనుట - పశపర్శుకొనుట

లోబ్ధ- లోభములే

లోపరహితుఁడు- కొఱతలేని

వాఁడు

వ

వంక- ఏఱు

వంగడంబు- కులము

వంగుమోఁకాళ్ళు-

వ్రణామమాలు

వంచకఁడు- మోసకాడు

వంచన- మోసము

వంత- శోకము.

వశాత్తూపమ

వందనము- ప్రమోక్తు-

వక్త- మాటకారి

వక్త్రముగ- వంకరగా

వగ- దుఃఖము- వగ- రీతి

వగచు- దుఃఖించు

వగవు- దుఃఖము-

వశాత్తూపమ

వదువున- రీతిచే

వదంతి - లోకహ్రవాదము

వదాన్యత - ఈవి

వధ - చంపుట

వనట - దుఃఖము

వనరు - దుఃఖించు

వయను - యౌవనము

వఱలు - వృద్ధిపొందు - జయ
మందు

వలదు వలదు - వద్దవద్ద

వలను - ఉపాయము

వలనగు - ఒప్పు - మోహము

వలపు - వాసన

వలయు - శోరదగిన

వలరాజు - మన్మథుడు

వలవంత - శోకము

వలిపె - నన్నని

వలిమల - వలిమిడిచుల - సీమా
లయ కర్వతము

వలుద - పెద్ద

వల్వ - వశ్రుము

వళమొనర్చి - స్వాధీనపర్చి

వహించిన - పొందిన - మోసిన

వా

వా - నోరు

వాడి - చుట్టుకు

వాళొనంగ - పల్కంగ

వాకుచ్చి - చెప్పి

వాగు - వలు

వాగ్ధరి - మాటపొద్దు

వాచాలకము - మాటకారి

తనము

వాడుక - అలవాటు

ఉపయోగము

వాణిజ్యము - కర్తకము

వాతేతి - పెదవి

వాదులొనంగ - గందెము

చుకొనె

వాని - కడచువాని

వాపుమించు - కల్ల

వారాళి - సముద్రము

వారిధి - సముద్రము

వార్షిధి - సముద్రము

వాలకము - వేషము

వాలాళాము - తప్పక

వాలు - కత్తి

వాలుగంటి - జన్మని

వాళి - వాడుక

వావిరి - ఒక్కిలి

వాసి - తారతమ్యము

వాస్తవంబుగ - నిజముగ

వాహినీనాథుల - నేనానాయకుల

వి

విందులు - అతిథులు

వికత్తనోద్ధితుఁడు - ఆత్మస్తుతి
చేసికొనువాఁడు

వికారములు - తెవుర్పు
వికృత - వికారమైన
వికృతరూప - వికారాకారము
కలవాఁడా

విచారణ - చర్చ
విచ్ఛేద - వెడలిపోయె
విజృంభించు - హెచ్చు
విడి - విడబడి

విత - వ్యర్థము
వితంతువు - ముండమోపి
వితము - విధము
వితర్కము - మార్పు
వితాకు - కరవశత్రుము
వితాన - విధమున

విత్తబడిన - నారుచల్లబడిన
విత్తము - ధనము
విదూషకుఁడు - నవ్వుపుట్టించు
నట్లొకరి చెప్పచేతనోడిరుగు
వాఁడు

విద్యార్థి - చదువునేర్చు
కొనువాఁడు

విధాన - విధమున
విధి - అదృష్టము - పాలనపద్ధతి
విధించె - ఏర్పర్చె - శాసించె
విధిగ - తప్పక

వినికి - వినుట - శ్రవణోద్ధి
యము

విన్నబరచు - చిన్నపుచ్చు
విన్ననా - చిన్నపోయిన
విన్నానము - అందము
విన్ను - ఆకాశము
విపత్తులకు - ఆపదలకు
వివరీతికిల్పన - లేనిపోనిపన్నికి
వివరీతము - తాద్యాలు - ఒక
దానికిబదులింకొకటియైన

విభులు - మగలు
విభూషణము - నగ
విమర్శ - విచారణము
వియజ్ఞోత్పత్తి - సూర్యుఁడు
విరచనాకౌశలము -

పనిచేయు నేర్పు
విరాళి - మోహము - విరహము
విరియఁబుచ్చి - పోగొట్టి
విరుద్ధముగ - ప్రతికూలముగ
విలపించెద - ఏడ్చెద
వివరించిన - తెల్పిన
వివిధ - పలుతెఱంగులైన
వివేకము - యుక్తాయుక్త

జ్ఞానము
వివేకతీరము - తెల్వియనునొడ్డు
విశదము - తెల్లము
విశేషముగ - అధికముగా
విశ్రాంతి - ఊరట

విశ్రాంతిమేర - వెల్లడిచేయఁబడిన
దానివాద్దు

విశ్వసించు - నమ్మెద
విశ్వాసము - కృతజ్ఞత
విషమత్పరము - కూర్మమైన
యోర్యలేమి

విషానుభవము - కష్టానుభవము
వినపుమేరరి - శివుఁడు

విస్తరించు - హెచ్చించు
విహతులారా - మిత్రులారా
వీ

వీనులు - చెవులు
వీవనల - విననకట్టల
వీసము - పదునాఱవభాగము
వీసరములు - వ్యర్థములు

వృ
వృక్షము - చెట్లు
వృద్ధత - ముసలఁటికము
వృద్ధదళ - ముసలితనము
వృద్ధాత్మజుఁడు - ముసలివాని
కొడుకు

వె
వెంగలి - వెట్టి
వెండి - మఱియు - రజత
లోహము - తెల్లని
వెండియు - మఱియు
వెంబరులు - అపవేకులు
వెక్కనంబుగ - విక్కిలి

వెచ్చ - వేడి
వెజ్జ - వెద్యుఁడు
వెడివిల్తుచే - మస్కధు చే
వెత - దుఃఖము

వెదచల్లు - వ్యాపింకఁజేయు
వెన్నలపుల్లు - చకోరపక్షి
వెన్నలతేని - చంద్రుని
వెరపు - ఉపాయము - తీరు

వెఱుఁగు - ఆశ్చర్యము
వెఱపు - ఖయము
వెట్టినీరుల - కల్లును
వెలఁది - స్త్రీ

వెలిపుచ్చుచుండు - లోనికిరానీ
యకుండు

వెలియు - మాయ - చెడు
వెలిసిడము - తెల్లజెండా
వెల్లికడవలయు - క్రిందిగాలి
విడువవలయు

వెల్లువ - వ్రువాహము
వెన - వేగము

వే
వేండ్రమగు - వేడియైన
వేడికొలు - బతిమాలుట

వేగింకఁబడు - తపించఁబడు
వేగురు - వేయిమంది
వేగులు - చారులు

వేది - కాచుకొని
వేతు - నిరీక్షింతు

వేదాంతి - జగమబద్ధము

బ్రహ్మమునత్యమనువాడు

వేలుపుపెద్ద - బ్రహ్మ

వేలుపులగువ్వ - చంద్రుడు

వేలుపులమూలక పేరిటి వెలది

మగడు - కుమారస్వామి

వేల్పుబడి - హోమముచేయుబడి

వేల్పుతేని - ఇంద్రుని

వేసరి - విసిగి

వై

వైఖరి - తీరు - చేష్ట - కంఠధ్వని

వైచిత్ర్యము - చమత్కారము

వైద్యు - నీతి - వైద్యు

వైశము - త్వరగా

వ్య

వ్యధ - గూఢము

వ్యయము - వెచ్చము

వ్యవహారకర్త - పనినడిపించువాడు

వ్యవహారి - పనికావలసినవాడు

వ్యసనము - ఇడ్డయలవాటు - చింత

వ్యా

వ్యాకులము - కలత

వ్యాఖ్యానము - శబ్దార్థవివరణము

వ్యాఘ్రచేష్ట - పులిసడత

వ్యాధి - వీడ

వ్యాయామము - సంచారము

వ్ర

వ్రయ్య - తునక

వ్రయ్యంబడకుంటి - ముక్కలు

కాకుంటిని

వ్రా

వ్రాయి - అక్షరము

వ్రాలు - అక్షరములు

వ్రే

వ్రేగు - బతువు

శ

శంక - నందియము

శక్తి విహీనమైన - బలములేని

శక్తి - ఆయుధధారి

శా

శాంతము - ఆగుండి

శాశ్వతము - స్థిరము

శాసనపత్రక - రాజిచ్చినదాని

కైవ్రాసిన విదర్శనపత్రము

శాసనము - పాలనము - ఆజ్ఞ

శి

శిలాక్షరము - రాతిమూడి

వ్రాయి

శిల్పుల - విద్వాంసుల

శ్రీ

శ్రీఘ్రతమవిధుల-త్వరఁగాఁజేయ
వలసినముఖ్యకార్యముల

శ్రు

శ్రుద్ధిసేయఁగబడి - దోష
మూఁద్యుఁబడి

శ్రూ

శ్రూన్యమానమ - ఆమాధ
మానము

శ్లో

శ్లోకము - గుఃఖము
శ్లోధ - పరీక్ష

శ్లో

శ్లోకము - వీరత్వము

శ్లో

శ్లోధ - ఆనతి

శ్లో

శ్లోధాశనము-చచ్చినవారినుద్దే
శించిపెట్టుభోదనము

శ్లోవ్యము - విసుటకింపైన

శ్రీ

శ్రీ - ఐశ్వర్యము

శ్రు

శ్రుతి - వేదము - పాటకనాయ
వదునుతి

స

సంక్షిప్తనాదా - ఇతనామౌఱ
చాలించెదను

సంగడి - మిత్రుఁడా

సంగతి - వ్యవహారము

సంఘము - సభ - సమూహము

సంజ - ప్రౌద్ధుఁగుంతునమయిము

సంతతి - పిల్లలు

సంతరించు - కలిగించు

సంతసించెద - సంతోషించెద

సందియము - సంశయము

సంద్రము - సముద్రము

సంధి - పొత్తు

సంపాతి - రామాయణమునఁ

జేర్కొన్నగ్రద్ద

సంపుటముల - పుస్తకముల

సంపూర్ణసహజ కాలవిన్యా

నమా - స్వభావికముగాఁగలము
పంచుట

సంపూర్ణుఁడు - సుగుణములంజు
నెల్లీతనివాఁడు

సంభవించె - కలిగె

సంస్తవము - పొగడ

సకపటము - మాయతోఁగూడిన

సకలైశ్వర్య - అందఱసహ్యించు
కొను

సఖ్యము - చెలిమి

సగపాలు - సంగోరువంతు

సడలెడు - జాతెడు

సడి - చప్పుడు

సతతము - ఎల్లప్పుడు

సతము - శాశ్వతమా

సతి - కతివ్రత - (స్త్రీ)

సతిగుండము - పేరంటాలినమాధి

సత్కృతి - ఆదరమా

సత్తువు - బలము

సత్ప్రతిభోద్భవస్థానము -

సత్కర్తృకలుగుచోటు

సత్త్వము - నిజము

సద్విధీయత - మంచివిషయము

సన్నద్ధము - సిద్ధపడిన

సన్నలు - సద్దలు

సన్నుతి - పొగడ్త

సమయము - కాలము

సమర్థ - వికసించుట

సమర్పించు - ఇచ్చు

సమస్తము - అంతయు

సమూహి - శ్మశానము

సమానుభూతి - సమముగానను

భవించుట

సమితి - సమూహము

సమ్మాదలీల - సంతోషవిలా

సము

సరకు - లక్ష్యము

సరగున - వేగముగా

సరళత - తిన్నదనము

సరస - శుభ్ర

సరసము - వేడుక

సర్వభక్షకత్వము - అన్నియుం

దిను స్వభావము

సర్వసాధారణానుభవంబై - జను

లంపటనుభవించిన యంశమే

సలాక - కాటకపెట్టుకొనువుల్ల

సలిపిన - చేసిన

సల్పు - చేయు

సవతి - తోడిపెండ్లాము

సవతులేని - సాటిలేని

సవిత్పాదు - సూర్యుడు

సహచరు - మిత్రుని

సహజము - స్వభావము

సహేతుకముగ - కారణముచెప్పి

సహోదరు - తోడఁబుట్టినవాని

సౌ

సాకిరి - సాక్షి

సాకు - నెపము

సాదంబు - సహదంబు

సాటిదినుసుగవి - ఉపమాద్రవ్య

సముచ్చయము

సాదుల - మంచివారల

సాధనము - ఉపాయము - సహ

య సంపత్తి

సాధు - మంచివారల

సాపాటు - భోజనము

సామర్థ్యము - శక్తి

సారెసారె - పలుమాఱు

సావానము - నవావానము
సాష్టాంగవందనము - సాగిలివడి

మొక్కుట

సాహసోద్యమములు పనికిరావు -
అవసరముగాఁజేయవలసినవిను
లుచేయఁబడకుండును

సాహాయ్యము - తోడ్పడు

సి

సిగ్గిడి - లజ్జలేనివాఁడు
సిగ్గుచదువుల - లజ్జాపాఠముల
సిడము - తెఱచు

సిద్ధితిలసము - సిగ్గు
సిరి - విశ్వర్యము - కాంతి

సిరిగలాని - ధనవంతుని

సీ

సీ - చీచీ
సీతు - శీతకాలము - పంటలేని
కాలము

సీమ - దేశము - ఆంగ్లేయదేశము
సీరాము - శ్రీరాముని
సిరిఁగొవంటిదేదు - లక్ష్మము
చేయఁబడలేదు

సు

సుంతలో - క్షణములో
సుకము - సుఖము
సుఖజన్మాధ్యంబు - సుఖముకలు
గఁజేయఁబట్టుటకొఱ

సుఖాననముల - సుఖకరములగు
కూర్చుండవీట మొదలగువస్తు
వులు

సుగానము - తీయనిపాట
సుద్దమా - నిర్మలమా
సున్న - శూన్యము
సూర్యాణి - శుభ్రమైన - కాంతి
గల ముత్తెము

సుమితర - సుమిత్ర - ధశరథ
మహారాజభార్య

సురటిసిగలు - చామరశిఖలు
సురపొన్న - సువాసనగలయొక
విధమైనపొన్నపూవు

సురలు - వేల్పులు
సురియ - చిన్నకత్తి
సులభమూల - అశ్రమముగాఁ
బుట్టెనుదానా
సులోచనములు - ముక్కద్ద
ములు

సుగువు - సులభము
సుల్లోకము - సొగసైనవద్యము

సూ

సూకిరమాంసాశనులు - పంది
మాంసముతినువారు

సూక్ష్మపు - కొద్ది
సూచనము - తెలియపర్చుట
సూడు - శత్రువు

ప్ర

సృజించె - నిర్మించె - చేసె

ప్రే

నేగి - పాదము - కీడు

ప్రే

ప్రేచునహనాసము - దుఃఖము
నోరుతోడివాగు

ప్రేరమ - కూడ

ప్రేచియుంచనా - దుఃఖమార్చి
యుంచనా

ప్రేచు - ఓర్పు

ప్రా

ప్రాతు - స్వర్ణము

ప్రామ్మ - మూర్ఖ

ప్రామ్మ - ధనము - సగ

ప్రా

ప్రాదరి - తోబుట్టువు

ప్రాదరుడు - తోడేబుట్టినవాడు

ప్రాయగము - ఆందము

ప్రా

ప్రారు - సాగను

ప్ర

ప్రవహు - పొగడ్త

ప్ర

ప్రతి - పొగడ్త

ప్ర

ప్రేర్షనై జవర్జింబుమాను

జరిగుచిహీనమాచాయచేత

దీర్ఘానాచనమాచేతమనోపశ్చ

యముచెడిపోవును

ప్రా

ప్రావహు - శ్రమఁబోగొట్టు

సాధనము

ప్ర

ప్రకరవిధ - మస్మథ బాణము

లచేగొట్టుబడిన

నవరసతరంగిణి

తస్పాస్సల పట్టిక [పీఠిక]

పుట	పంక్తి	తస్ప	ఒస్ప
8	1	కెద్దియందోఁచక	కెద్దియుందోఁచక
3	5	వచ్చినట్లయ్యె. నాపని	వచ్చినట్లయ్యె నాపని.
7	11	దేశోపద్రవకారులగు	దేశోపద్రవకారులగు
10	4	సోఁభూత్సమా	సోఁభూత్సమా
10	12	rick	rich
10	18	రాతౌ	రాతౌ
12	28	friednd	friend
13	10	యతనిని	యతనిని
13	11	నొక్కఁడే నొక్కఁడే	నొక్కఁడే
15	24	మోని	మోవి
16	8	యొందు	యొందు
17	5	భారవి మాఘలు	భారవి మాఘలు
18	3	వెట్టిలానివలె	వెట్టివానివలె
21	15	హే మెట్టుం	హే మెట్టుం
22	4	బోధింపచ్చు	బోధింపవచ్చు
23	6	పామరంజనము	పామర రంజనము
24	11	పైఁబడ	పైఁబడ
24	19	లనుమానించెదరరే మో	లనుమానించెదరే మో
27	5	నభ్యంగమొనర్చుట	నభ్యంగన మొనర్చుట
27	7	కరుణాబీభత్స	కరుణాబీభత్స
28	3	Rope of	Rape of
29	5	మననెట్లు	మననెట్లు
30	15	రంగస్థలమున	రంగస్థలమున
31	14	కాశిదాస	కాశిదాస

పుట	పంక్తి	తెప్ప	ఒప్ప
32	2	దద్దుర	దద్దుర
32	12	నిరయించిని	నిరయించిరి.
34	24	భేదముండునో	భేదముండునో
35	2	బాడిరన	బాడి రన
37	14	పులిమనటు	పులిమినటు
37	26,27	తాలజ్జశ్చప్రయోగేన	తాలజ్జశ్చప్రయాసేన
38	18	దాసాదికృతులు	దాసాది కవికృతులు
39	6	తవిలిని	తవిలి
40	3	రస్తములు	రస్తములు
41	3	కుడిచేయు	కుడిచేయి
41	9	ముద్వేషిత	ముద్వేషిత
42	24	అనుననునప్పు	అనునప్పు
43	8	పరాకా	పతాకా
45	1	సముద్ర	సముద్ర
45	2	గలుపునెఱురంగు	గలుపు నెఱురంగు
45	8	ఊహనాల్గు	ఊహనాల్గు
46	1	ననియు	ననియు
46	3	భర్తవియో	భర్తృవియో
47	13	కేషకా ?	కేషనా ?
47	22	యాన్వర్పిటీ	యాన్వర్పిటీ
48	12	యంతజీత	యంతజీత
51	21	రెండుమ్మప్పాతిక	రెండుమ్మప్పాతిక .
54	9	నాగరకాగ్రగణ్యులు	నాగరకాగ్రగణ్యుల
54	13	గాన్పించుట	గాన్పించుట
54	17	రసాభాముగ	రసాభాసముగ
54	17	నగుదాసటుం	నగుదాటుం
56	14	కాళిదాస	కాళిదాస

తప్పొప్పుల పట్టిక (శుద్ధ ప్రతము)

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
8	10	భక్షింఁచు	భక్షింఁచు
4	14	Scaldrhymers	Scald rhymers
6	3	tolament	to lament
6	15	honour	honour
7	3	గోరుచున్న	గోరుచున్న
7	6	మాక్రమించు	మాక్రమించు
7	14	నాడినచో	నాడినచో
21	21	మైన నన్నుండనిమ్ము	మైన నన్నుండనిమ్ము
24	3	armed !	armed
30	13	LOVES	LOVE'S
35	6	బూమెల	బూమెల
36	7	Can, 'shall	Can, shall
36	17	not	not
37	7	తావున్	తావున్
42	17	Lhey	They
48	2	Wounds	Wounds
52	10	యశోధనా నాంహి	యశోధనానాం హి
52	15	ప్రవృత్తి	ప్రవృత్తిః
56	2	క్రియోగలం భాయ	క్రియోగలంభాయ
56	10	యాంత్యేవం	యాంత్యేవం
58	3	పాదకస్త్రీ వముష్ణం	పాదకస్త్రీవముష్ణం
64	11	i the sun	i' the sun

పుట	పంక్తి	తత్వ	ఓత్వ
68	9	uncrossed	uncrossed
70	16	majestical	majestical
70	18	thing	thing
70	19	Vapours	Vapours
72	9	consummation	Consummation
72	31	sicklied	sick lied
73	3	నన్నానదించ	నన్నానదించ
73	18	యొకపు	యొకప్పు
81	21	మఱియ	మఱియు
82	13	clifford	Clifford
83	11	పులునిచ్చలు	పులునిచ్చలు
90	8	goldea	golden
94	17	Power	Power
95	6	యడుపులెట్లు	యడుపులెట్లు
98	15	destory	destroy
100	3	be ths	be the
106	8	potience	patience
115	13	ఇంచుక	ఇంచుక
119	3	రెఱుక గల	రెఱుక గల
120	10	నన్దానస్థిర	నన్దానస్థిర
124	2	వలయెన	వలయెన
124	4	బింబం స్థిరః	బింబంస్థిరః
133	11	నదునులు	నదనులు
142	6	be	be

పాట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
145	6	గీ॥	ఆ) delete
143	8	word	world
149	4	కటాకటా	కటాకటా
151	10	నీదనుండివుదె	నీదనుండిప్పుదె
151	15	మాలింసు	యాలింసు
162	22	unensy	uneasy
163	9	దోసరారుల	దోసరారుల
165	21	పెటగరెదవ బద్ధ	పెటగరెదవ బద్ధ
170	24	watchful	watchful
171	9	ఎద	యెద
172	20	Cume	Come
173	14	నూరుడవు	నూరుడవు
174	4	Nav.	Nay,
175	4	యిమ్మను	యిమ్మనుజుల
175	6	జు॥	— (To be deleted)
175	10	(హూ)	(హూ) —
175	24	హూబద్ధ	హూబద్ధ
176	14	An	And
177	3	(హూ)	(హూ)
177	7	ముగనుపయోగింప	ముగనుపయోగింప
178	11	Habert	Hubert
178	22	Wnat	What
182	3	therin	therein
184	33	nd	And
185	6	గొల్లీ	గొల్లీ

పుట	పంక్తి	తత్పర	ఒకప్పు
187	21	వృధ	వృథ
189	17	వేట	వేట
191	13	thier	their
191	17	Have	Have
198	18	bi	be
202	16	inquiry	iniquity
203	15	వన్య	వన్య
204	13	live	live
205	6	నీవీవు	నీవీవు
206	16	sleep	sleep
208	8	యత్త	యత్త
208	12	చతురైః సుర	చతురైః సుర
208	13	స్తన	స్తన
210	3	రుదితో	రుదితో
211	17	యవిద	యవిద
212	7	ప్రస్మభోఽఛ్వాస	ప్రస్మభోఽఛ్వాస
212	11	మన్యనేత్రవాన	మన్యనేత్రవాన
212	15	వాన్మరంశే	వాన్మరంశే
213	8	10	11
214	5	10	20
214	11	యస్మిన్	యమస్మిన్
214	14	రాశ్మరాస్తే	రాశ్మరాస్తే
214	15	రదవో	రదవో
215	4	పీఠలాట	పీఠలాట
216	4	కథం ను	కథం ను

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
216	4	దఃఖై ర్నవైః	దఃఖై ర్నవైః
216	7	యావ్యా	యావ్యా
216	8	సర్వే	సర్వే
216	10	విద్విరో	విద్విరో
217	12	యెస గు	యెస గు
222	12	othor	other
224	6	Soone	Sooner
224	14	rimmed	Trimmed
225	20	...	7
227	21	మొగ్గతా	మొగ్గతా
230	6	...	12
230	14	...	14
231	11	13	14
231	13	14	15
232	6	Act. Sce 1	Act. I. Sc. I.
237	3	(ప్రోటియన్ -	(ప్రోటియన్ -
241	14	[వ్యాఘ్రం 1]
241	15	జోక్యము	జోక్యమువ్యాఘ్రం 1]
241	21	కట్టించు	కట్టించు
244	13	And	And
246	8	రసూయ	రసూయా
243	6	మన్వభావ	మన్వభావ
248	8	నందధే	నందధే
248	8	గంతు	గంతు
248	8	కృప్తం	కృప్తం (కుప్తం)

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
28	8	నశ్శేంర	నశ్శేర
248	12	అనుంప్ర	అనుంప్ర
243	15	దిశనా	దశనా
248	19	శృంగారితి కే	Read as 1st line on page 250
249	3	కేలబట్టుకొన్న	కేలబట్టుకొన్న
249	7	చూవుకన్న	చూవులప్పు
250	6	సిద్ధ్యని	సిద్ధ్యని
250	7	బింబధియూ	బింబధియూ
250	14	కామమ	కామమ్
251	13	నలిపితి	నలిపితి
252	10	నూవుకబ్బ	నూవుకబ్బ
254	3	త్వయా	త్వయా
254	8	నేతా	నేతా
254	11	కచ్చేణ	కచ్చేణ
255	12	వేడికొద్ది	వేడికొద్ది
256	2	త్సకః	త్సకః
256	11	వల్లవనా	వల్లవనా
256	13	అశ్శిమో	అశ్శిమో
257	14	పకియ	పకియ
258	1	వల్పురణో	వల్పురణో
258	6	తత్త్వా	తత్త్వా
253	10	లోహితత తా	లోహిత తతా
253	10	బాహు	బాహూ
259	7	నలిపు	నలిపు

పుట	పంక్తి	తర్వా	ఒత్త
259	12	వెదకటన్మేమ	వెదకటన్మేమ
260	8	స్థానస్యతి	స్థానస్యతి
261	1	కానిన	కానిన
261	7	ముందిటి	ముందిటి
262	14	శ్రీభవ	శ్రీభవ
263	9	బెట్టిను న్నొడల	బెట్టి న్నొడల
266	10	in end	mend
274	1	believe	believe
279	10	పెరిమిటికల్క	పెరిమిటికల్క
282	8	at the	at they
282	13	mothers	mother's
284	8	బెకలింక	బెకలింక
285	11	నచ్చినవి	నచ్చినవి
286	16	help	help
288	10	VANICE	VENICE
289	3	దృష్టలు For	దృష్టలు Read as
289	9	వ॥ రెండు...కావు 39 For	దృ॥ వరుగు..... Read మొత్త 40
289	12	దృ॥ వరుగు..... మొత్త	వ॥ రెండుగంపరి... కావు 39
293	5	దొంగలించు	దొంగలించు
295	5	యాండ్లకు	యాండ్లకు
296	17	a could	would

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
302	4	నడతాకుకారీ	ననతాకుకారీ
302	5	మృతచిత్రమ్	మృతచిత్రమ్
302	6	మహాతీం	మహాతీం
303	6	గొంక	గంక
305	7	సత్రావు	సత్రావు
308	3	Tbey	they
309	13	చూసవు	చూసవు
317	22	I	Delete.
318	1	Act ii See ii	Act iii See ii
321	3	నది	నది
325	4	ధారణమును	ధారణమును
342	22	is	it
345	1	హే శుక్తున	హే శుక్తున
346	7	bea s	bears
348	18	civil	civil
348	22	exectors	executors
349	3	కాలవ్యాసమున	కాలవివ్యాసమున
349	5	తే నటిగలు	తే నటిగలు
351	3	చిర్రేన	చిర్రేన
367	1	యచ్చోలు	యచ్చోలు
371	5	నెవందు	నెవందు
373	11	చున్నప్పుడు	చున్నప్పుడు
373	21	మావు	మావు
377	1	భీరుల	భీరులు

పుట	పంక్తి	తర్క	ఒక్క
379	16	నూట	నూడ
380	14	Innocent	innocent
380	18	teast	feast
381	17	నూలి	నూలి
391	11	నెట్టులెటుల	నెట్టులెటుల
393	2	దాటు	దాటు
393	21	చిఱుత	చిఱుత
395	5	కెక్కవి	కెక్కదవి
395	14	బడివ	బడివ
397	5	మాయ రెయిదును	మాయ రెయిదును
399	2	తెన్న న బొంగ	తెన్న నం బొంగ
401	4	యందు దళ	యందు దళ
403	5	మిక్కుటమగు	మిక్కుటమగు
403	9	ముల్కెయ	ముల్కెయ
403	15	దొంగరించిన	దొంగరించిన
405	14	లోవలేదు	లోవలేదు
412	15	powder	powder
415	11	దెబ్బన	దెబ్బన
416	18	Their	Their
419	7	వ్యయము	వ్యయము
421	16	కుదురుపర్చు	కుదురుపర్చు
423	15	జండుడుం నూడె	జండుడుం నూడె
424	3	vilder	viler
425	12	కేదర్గణ	కేదర్గణ
428	8	voico	voice

పుట	పంక్తి	తత్త్వ	ఒక్క
429	6	అద మెదియు	అద్ద మెదియు
430	1	nost	host
430	15	ague	ague
430	15	tain's	taints
431	7	నవ్వఁ వెచ్చు	నవ్వనవ్వెచ్చు
432	17	one	once
434	8	be perfect	be a perfect
435	2	లరడఁ	లరయఁ
436	20	Affliction	Affliction
436	23	nostril	nostril
437	13	కుం దు	కు దు
439	3	కాళ్ళు	కాళ్ళు
439	9	వీవు నెక్కు	వీవు నెక్కు
440	1	lock	Look
441	5	చక్కకి	చక్కకి
442	6	toves	loves
445	11	నాఁసు	నాఁసు
443	2	crosses	crosses
440	7	up ON	upon
451	24	వలనఁ త	వలనఁ త
452	3	losser	lesser
453	9	లోజ్జగఁజప్పుదు	లోజ్జగఁజప్పుదు
454	1	cur'd	cur'd
455	14	మైనన్నియ	మైనన్నియ
456	6	from expence	from expense

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
456	16	Ihey	The
459	11	నెనసియుండు	నెనసియుండు
459	19	యుం యుందిట్టము	యుందిట్టము
460	3	ond	and
461	15	గంటల	గంటుల
463	(N. B :	“అద్భుతరసః” — కాళిదాసుని శ్లోకానువాదము నకు పుట 512 నుండి 558 వరకు చూడగలరు).	
464	2 & 13	Sec	See
464	22	restrined	restrained
465	1	క్రాంతభీభత్స భయానక delete రసములు	
466	9	Slaaders	Slanders
467	15	యేనచో	యైనచో
467	23	నకర	నరక
469	4	వారే	వారి
469	19	బడవట్టి	బడనట్టి
470	4	flusiing	flushing
471	15	ము వెంసడిచెడు	ము వెంబడించెడు
472	6	Wanned	
472	19	Yet I dull	Yet I, A dull
473	6	కొందుఁగాన	కొందుఁగాన 3
474	33	Kings	King
475	14	విటునా	నిటునా
477	25	వింతకన్న	నింతకన్న
479	14	నలమనిండు	నలమనిండు 5

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
481	6	వర్చెడును	వచ్చెడును
481	13	ప్రభిస్తుమస్థు	ప్రభిస్తుమతస్థు
481	20	నిన్నులలో	నిన్నుఁ బో
482	17	Enscar	Ensear
484	4	there boundless	there is boundless
484	6	forth	froth
484	7	So scape	So 'scape
486	8	theirs	their
486	17	heartly	heartily
487	7	కావుల	కాపుల
487	21	లుక్కడండీచునొ	లుక్కడంచునొ
488	17	arbitrators	arbitrators
489	11	మఱి	మఱి
489	14	వేడ్కవది	వేడ్కనది
489	15	దిద్దబడిని	దిద్దబడని
493 to 502	Page	భీబత్సరసము	భీభత్సరసము
		Heading	
493	16	దేవికి	దేనికి
495	22	ఘోష వెట్ట	ఘోష వెట్ట
497	9	గ్రొజవు	గ్రొంజవు
498	15	flies	flies
501	2	చున్రొత	చున్రొత
502	4	రేపిగ జాన్మొ	రేపి గజాన్మొ
502	6	విపన్నమీనం	విపన్నమీనం
502	8	విమర్ద	విమర్ద

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
502	11	తృషాకులంనిః స్మత	తృషాకులం నిఃస్మత
507	17		
504	12	KING GOHN	KING JOHN
504	18	braven month	brazen mouth
512	3	ప్రాంసు	ప్రాంశు
512	3	రఘువంశే_స	రఘువంశే_స_1
512	4	శ్లో 3 . 1	శ్లో. 3. (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 1 అని గ్రహించవలెను)
512	6	శ్లో. 15.2	శ్లో. 15 (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 2 అని గ్రహించవలెను)
512	9	తనుప్రకాశే	తనుప్రకాశే
512	10	స. 3. శ్లో 2.3	స. 3. శ్లో 2. (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 3 అని గ్రహించవలెను)
		(అట్లేమీదను సర్గసంఖ్య-శ్లోకసంఖ్య నెఱుంగునది)	
512	13	తరశ్చకార	తిరశ్చకార
512	18	స్వర్శ	స్పర్శ
513	5	గయిబాచు	గయిచాచు
513	20	దొడవిడి	దొడనిడి
514	1	పక్షసి	వక్షసి
514	8	మామాగచ్ఛతు	మమాగచ్ఛతు
514	11	వసంభావిత	న సంభావిత
514	21	వాన్స్పంక్తిరథో	వాన్స్పంక్తిరథో
514	22	అపథే	అపథే
516	3	నేద్దో	నేద్దో
516	4	జ్యలనః	జ్వలనః

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఓప్ప
516	7	సువేయమా ।	సుషువే యమా ।
516	13	తం ప్తవే	తం వప్తవే
518	1	మన్వేష్టం	మన్వేష్టుం
520	4	వటశ్శ్యామ	వటశ్శ్యామ
520	18	పర్వస్త	పర్వస్త
522	2	మాయాతాక్ష్యాః	మాయతాక్ష్యాః
523	21	జగములోన	జగములోన
524	4	మూడం	మూఢం
524	7	తిమరం	తిమిరం
525	11	జేలువు	జెలువు
528	4	దూపః	దూనః
528	9	క్రియయైవ	క్రియైవ
528	10	కేషాంవస్యా	కేషాం నస్యా
528	13	పవనవేగోతి	పవనవేగోతిష్ట
528	15	ముచ్చైర్వీక్ష్య	ముచ్చైర్వీక్ష్య
529	18	జడువు	జడువు
530	6	క్వచిత్సగర్ష	క్వచిత్సగర్భ
530	16	విపత్ర	విపత్ర
530	17	విహాయః	విహాయ
531	13	న్ద్యాయులులు	న్ద్యాయులులు
531	15	కొందురు	కొందరు
532	17	కస్యన	కస్యన
532	21	ప్రమలా॥ దేవబా	ప్రమదేవబాలా॥
533	15	పుపుల	పుపుల
534	6	పవనస్సుమన్ధిః	పవనస్సుగన్ధిః

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
534	21	శ్లోఘ్యం	శ్లోఘ్యం
535	7	హాయి యాపద	హాయియాపవ
535	10	మానికొమ్మ	మావికొమ్మ
535	22	మడుసుల	మడుసుల
536	8	నినాధం	నినాదం
536	12	ఆవిర్భూతే	ఆవిర్భూతే
536	14	ముచ్యమానా	ముచ్యమానా
537	12	పడగచూళ్ల	పడగచూళ్ల
538	3	లోక	లోక
538	9	నతద్విధాం	నతద్విదాం
540	9	దంతర్భాషే	దంతర్భాషే
542	12	ద్రూరమిదానీం	దూరమిదానీం
543	17	వింతమానిక	వింతమానిక
544	2	శీశోర్విషమ్	శిశోర్విషమ్
546	5	స్తరూణామనః	స్తరూణామథః
546	16	కిమవహి	కిమివహి
548	5	స్థితత్తి	స్థితత్తి
549	5	డనుతపసి	డనుతపసి
550	9	బాణాన్వజ	బాణాన్వజ
551	16	కాక తతమా	కాక కతమా
552	13	త్వాచీనార్కం	త్వాచీవార్కం
552	14	నర్వం వత్సే	న త్వం వత్సే
552	16	లబద్ధ పరిపాలన	లబ్ధపరిపాలన
554	5	స్వశ్లోను	స్వప్నోను
555	19	పుపు తరువాత	పుపు తరువాత

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
556	7	దృశ్యంత మసి	దృశ్యం తమసి
556	11	సుందరిం	సుందరీం
557	12	న్దావ్వె	న్దివ్వె
558	1	క్షామాం ప్యాదసతి	క్షామాం స్యాదసతి
గమనిక : కొన్నిచోట్ల Act - Sc అని ఉండవలసిన చోట్ల Act - Sec అని ముద్రణలో నున్నది సరిదిద్దుకొనవలెను.			
561	4	ప్లానుర్సి	ప్లారిన్సు
561	14	మెరియాన	మెరియాన
562	3	బర్టము	బర్త్రిము
562	15	వృత్తాంము	వృత్తాంతము
562	18	బర్టము...బర్త్రిము	బర్త్రిము
563	8	లెపిడస్సు-పాంపియన్సును	లెపిడస్సు,పాంపియన్సును
564	12	లోఁబుట్టవగు	లోఁబుట్టువగు
564	16	త్రానీజిప్టు	తా నీజిప్టు
564	18	యాంట్టనీ	యాంటనీ
564	20	సీజారు నేరిని	సీజారు నేరిన
565	11	కాలస్పరములకు	కాలసర్పములకు
566	1	రాజభ్రష్ట	రాజ్యభ్రష్ట
566	2	ప్రథ-కుక్-	ప్రథరిక్కు-
567	2	రోడ్డిండు	రోడ్డిండు
567	8	నెత్తుటర్దడుపఁ	నెత్తుటన్దడుపఁ
567	9	గొల్లినికిమ్మని	గొల్లని కిమ్మని
567	14	రాసేర్చిన	దాసేర్చిన
567	15	దెచ్చదననియు	దెచ్చెదననియు
568	10	ఆడిమానా	ఆడియానా

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
568	11	ఆడిమానా	ఆడియానా
568	16	వర్తకులు కిట్టి	వర్తకుల కిట్టి
568	23	దన క్రవ్యము	దీన క్రవ్యము
569	9	నసందర్భముగ	చ సందర్భముగ
569	15	నన్నెండా	నన్నెండ్లా
570	5	తన్వలచి	తన్వలచి యు
571	14	తోఁజెచ్చి	తోఁదెచ్చి
571	16	యతనకి	యతనికి
572	5	వజీన్ లియ్య	వజీ లియా
572	6	వజీన్ లియా	వజీ లియా
572	7	వజీన్ లియా	వజీ లియా
572	20	వ్రోమనులతో	వ్రోమనులతో
573	2	వ్రోమునందు	వ్రోమునందు
573	8	తనీదేశ	తనదేశ
573	11	వ్రోమనులకు	వ్రోమనులకు
573	13	దుర్భోద	దుర్భోధ
573	25	రోమస్సేనా	రోమస్సేనా
574	8, 9	ఇమోర్జ	ఇమోజన్
574	11	చెప్పవారు ఒకడచ్చి	చెప్పవారు ఒకడచ్చి
575	7	దొంగలించి	దొంగిలించి
575	17	యొద్ద తన్నెభసానియో	యొద్ద తన్నెభసానియో
576	21	బిలింపఁబడిన	బిలిపింపఁబడిన
578	5	కాస్కా	కాస్కా
579	6	వార్తాంబల్లేండు	నార్తాంబల్లేండు
580	13	పర్పుసర్వసుల	

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
580	16	వేల్పుతో	వేల్పులో
581	9	సజాన్ న్నాల్టానిపు	సజ్జా న్నాల్టానిపు
581	10	బాడన్ లు	బార్డ్ లు
583	13,22	ప్రహస్న	ప్రహస్సు
585	18	ప్రభెరిచి తలారి	ప్రభెంచి తలారి
586	5	కొడుగు	కొడుకు
586	13	ప్రహంస్సు	ప్రహంసు
586	21	నభిక్తుడై	నభిషిక్తుడై
586	24	తనకొడుక	తనకొడుకు
586	26	చారల్సు	చార్లెసు
587	5	13. రెండవభాగమను నాటకమునందు	13 ఆటవహాస్రీ మహా రాజు రెండవ భాగమను నాటకము నందు
587	7	గోస్టరు	గోస్టరు
587	8	విచ్చెస్టరు	వినెచ్చెస్టరు
588	16	సజాన్ న్నేస్టి	సజ్జా న్నేస్టి
588	6	గోస్టరు	గోస్టరు
588	13	శములు	ములు
589	15	నేరిసబరీలను	నేలిస్పరీలను
589	19	నతనికొడుకులను	నతని కొడుకులును
590	4	హెస్టింగ్సు	హేస్టింగ్సు
591	5	పట్ట	పట్టుకొని
591	23	మార్గరెట్టులు	మార్గరెట్టులు
592	3	వారిక్కు	వార్విక్కు-
592	4	యాడుచనియు	యాడుననియు

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
591	11	నాల్గయెడ్వర్డు	నాల్గవయెడ్వర్డు
592	15	ప్రళాంను	ప్రళాను
592	21	తల్లిడిల్లుట	తల్లిడిల్లుట
593	11	కాంటర్బరీ గురువు	కాంటర్బరీ గురువు
593	25	చేతిక్రింద	చేతిక్రింది
594	4	బూటసు	బ్రూటసు
594	15	వెస్టమిస్టరు	వెస్టుమిస్టరు
595	2	వ్రయవర్చుచు	వ్యయపర్చుచు
595	2	మతాధ్యక్షునకు	మతాధ్యక్షునకు
595	10	బిల్లీను	బుల్లీను
595	11	కేరై నుతో	కేతరై నుతో
595	15	క్రామ్లెలిజెబెత్తని	క్రామ్వెల్లెలిజెబెత్తని
596	19	జాన్మరాజు	జాన్మహారాజు
597	1	పాండలు పోవునకు	పాండల్పు పోవునకు
597	13	కాప్టెనుస్ పుత్రవిహార	కాప్టెనుస్ పుత్రవిరహ
597	15	జాన్మరాజు	జాన్మహారాజు
597	20	జాన్మహారాజు	జాన్మహారాజు
598	11	ఎగ్గారు	ఎడ్గారు
598	14	గనేరిల్లుశ్యాదత్తుడు	గనేరిల్లుశ్యాధ్యత్తుడు
599	5	నాపై	నాపైపై
599	10	గోస్టరెడ్డారుపై	గోస్టరెడ్డారుపై
599	13	వియర్మిహా	లియర్మహా
599	16	రాజ్యద్రోహి	రాజద్రోహి
600	12	ఎడ్మండు దూషించుచు	ఎడ్మండు నూషించుచు
600	19	రాల్బనుతో	యాల్బనుతో
601	3	భవిష్యచ్చతుర్థ	భవిష్యచ్చతుర్థ
602	21	కృటును	ఎక్టును

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
604	9	ప్లంటాజెనట్టమ	ప్లంటాజెనట్టను
604	13	తనకురూపముం	తన కురూపముం
605	25	శ్రేంఛి	శ్రేంచి
606	8	సవయస్కులను	సవయస్కులును
606	17	రాజవయస్కులును	రాజవయస్కులును
607	13	దొరసాని గని	దొరసానిం గని
607	22	ద్వారసాలకునకు	ద్వారపాలకునకు
609	5	క్లాబయో	క్లాడియో
609	7	జూనియటు	జూలియటు
609	15	ప్రఫాల్సిస్కా	ప్రఫాన్సిస్కా
609	16	దనసోదరిని	దనసోదరుని
609	20	రాజసన్యాసి	రాజు సన్యాసి
610	4	రాజెవిని	రాజు విని
610	10	వచ్చే నేమో	వచ్చే నేమో
611	6	పైలాకు వకయూధుడు	పైలాకు—వక యూదుడు
611	20	జస్సీకాలో రెంజోను	జస్సీకా లోరెంజోను
613	13	మధ్యరమ్మన్నదని	మధ్యరమ్మన్నదని
613	23	ఫాల్టాపు	ఫాల్టాపు
614	1	ఫాల్టానందటిచే	ఫాల్టాపందటిచే
617	22	యాగోరోడరిగోలు	అయాగోరోడరిగోలు
618	11	పెండ్లియాడిచ్చిన	పెండ్లినాడిచ్చిన
619	13	యిద్దరుఘనులు	యిద్దరుఘనులు
619	23	క్లిసుభార్య	క్లియోన్ భార్య
620	14	బెట్టిన	బట్టిన
620	26	మెరీనాపై కొరిడాలనుక్లిను	మెరీనాలై కొరిడాలను క్లియోను
621	8	బాత్రివత్య	బాత్రివత్య

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
621	18	భాతృవ్యఁడు	భ్రాతృవ్యఁడు
621	19	కేపు వెట్ట	కేపు వెట్టు
622	3	కేపు నెట్టు	కేపు లెట్టు
622	8	నార్వింఁచుట	న్వార్వింఁచుట
622	23	తలదంఁడు	తలిదంఁడు
623	17	బేపి సా	బేపిసా
624	7	బమాంకా	బయాంకా
624	15	ప్రోస్పెలో	ప్రోస్పెరో
624	20	మఱుగుజు	మఱుగుజు
625	9	ప్రేస్పెరోమి	ప్రోస్పెరో మి
626	2	పాన్సిస్కో	ప్రాన్సిస్కో
626	13	ముకస్తుతి	ముఖస్తుతి
628	12	ప్రజాపతినిధి	ప్రజాప్రతినిధి
629	7	దేవతలకు	దేవతలకు
629	14	నవమానింబబడి	నవమానింపఁబడి
629	20	గద్దింపఁగా	గద్దింపగా
630	3	తామసారా	తామోరా
630	12	లూసియసు విదేశ	లూసియసుకు విదేశ
630	17	శిరస్సును	శిరస్సులను
635	3	చీలివియా	ఒలీవియా
635	25	దొంకి	దొరికి
638	16	లియోటిసు	లియోంటిసు
639	3	పాలీ నారాజు	పాలీనా రాజు
640	2	నాపెన్దప్పకఁదా	నాపెన్దప్పకఁ దా
640	7	న్నిక్షీంచెద	న్నిక్షీంచెద
641	14	నగ్నిమిత్రుఁడను	నగ్నిమిత్రుఁడను
641	15	బెడ్లాఁడుట	బెండ్లాఁడుట
643	1	షేకిస్పయరుని	షేక్స్పియరుని

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
643	17	వలమ్మి యవర్జిలియా	వలమ్మియా వర్జిలియా
643	17	నోదార్చుట	నోదార్చుట
644	26	2 లో	12 లో
646	2	బ్రాథ్రించి చనుట	బ్రాథ్రించు చనుట
646	7	3 లో	31 లో
646	17	లూసియస్సు	లూసియస్సు
647	15	రాజ్యభ్రష్టరాజు	రాజ్యభ్రష్టరాజు
647	18	కారినుటచ్ స్టోను	కారిను టచ్ స్టోను
648	2	తానిమోకిను	తానిమోజిను
648	8	నొప్పికొని చనుట	నొప్పికొను చనుట
648	11	పశ్చాతత్తు	పశ్చాత్తు
648	14	హాల్సుస్సురు	హాల్సుస్సురు
648	20	గౌసెస్సురు	గౌసెస్సురు
649	6	11 లో	14 లో
649	10	వార్విక్కు ప్రభువు	వార్విక్కు ప్రభువు
649	16	గాడ్డినరు	గాడ్డినరు
649	20	తనకూతురై న	తనకూతులై న
650	3	యార్కుప్రభువు	యార్కుప్రభువు
650	4	బోర్డోరి చార్డుం	బోర్డోరిచార్డుం
651	3	సిచ్చిన్న	సిచ్చిన్న
651	22	కరుణారసము	కరుణారసము
652	1	లో	2 లో
652	7	యోదాచుట	యోదార్చుట
652	9	రోక్లిండనుట	రోజ్లిండనుట
652	18	లో ఇమోజను	6 లో ఇమోజను
652	25	దనభర్తపై సాని	దనభర్తపైసాని
653	12	కాస్కా ననుటతో	కాస్కాతో ననుట

పుట	పంక్తి	తపస్వ	ఒపస్వ
653	13	కాల్పార్ని యాదుశ్చ	కాల్పార్నియా దుశ్చ
655	17	జేఱుపఁబడిన	జేఱుపఁబడిన
656	6	ఆరెండో	ఆరెండో
656	17	బెస్సానియో	బెస్సానియో
656	21	తావున్ గుల్లి	తార్పుగుల్లి
657	1	ట్రానియో తోలుసెంటియో	ట్రానియోతో లుసెంటియో
658	9	టచ్ స్టోనుని	టచ్ స్టోనుని
658	15	యున్నానను	యున్నానను
659	9	బెడ్ఫుడున్	బెడ్ఫర్డు
659	14	గోస్టరురాజు	గోస్టరు రాజు
660	10	ఉలిసూలా	ఉరుసూలా
660	24	నేవకను కనుట	నేవకున కనుట
660	25	3...లో హెక్టరు	34 లో హెక్టరు
661	2	పెరోరీసు	పెరోరీసు
661	13	ఈనోర్చననుకొంట	ఈనోర్చననుకొంట
661	23	రోజిండుతో	రోజ్లిండుతో
662	2	రోజ్లిండ్	రోజ్లిండు
662	11	ఆరెండోతో	ఆరెండోతో
663	6	పెనానియో	పెసానియో
663	24	వరమాన	వర్తమాన
664	4	బర్నార్డో	బర్నార్డో
664	18	బిఫీలా	బిఫీలా
664	24	కాన్పించుదను	కాన్పించదను
665	10	లుసీయలియసు	లుసీలియసు
665	13	కోషియస్సు	కేషియస్సు

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఓప్పు
666	13	యింగ్లీ... సై న్యము	యింగ్లీ షు సై న్యము
666	14	తేలబ్బట్ట	తేలబ్బట్టు
666	25	దన్నెందుక	దన్నెందుకు
667	7	ఎక్స్...తో	ఎక్స్ సుతో
667	9	రాజుతోఁ దమపై	రాజుతోఁ దమపై
668	2	ప్రత్యుత్తరమిగా	ప్రత్యుత్తరమిగా
668	5	నన్నుఁ దిరస్కరించి కూతుల	దన్నుఁ దిరస్కరించిన కూతుల
668	6	గోస్థ రనగా	గోస్థరనగా
668	16	యెక్కించితినని	యెక్కించితినని
668	22	1 బూకుతో	బ్రూకుతో
668	26	గాటు	గాంటు
670	6	యోమో	యేమో
670	9	అంటునియో	ఆంటోనియో
670	11	బరణలలో	బరణిలలో
670	18	లోరెజో	లోరెంజో
671	9	అయాగో ఒ తెల్లోకుడిస్తే మోనాపై	అయాగో ఒ తెల్లోకు డిస్తేమోనాపై
671	14	తనభార్య జంపి	తనభార్యం జంపి
672	9	వర్ణనము	వర్ణనము
672	15	మోర్చిల్లిన	మూర్చిల్లిన
672	17	సెబార్థియను	సెబార్థియను
672	18	ఫ్రడినండు	ఫర్డినండు
672	24	చేయచచ్చిన	చేయవచ్చిన
673	1	తననదుపదేశము	తన నదుపదేశము
673	9	పేవిమసడవి ... తైమసుం	పేవియసడవి... తైమసుం

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
673	11	అగమెమ్మ మనెస్టరు	అగమెమ్మను నెస్టరు
673	12	అగమెను	అగమెమ్మను
673	15	ఉలిస్సు	ఉలిసిస్సు
673	16	ఉలినస్సనుట	ఉలిసిస్సనుట
673	19	అచీఁస్సుతో	అచీలస్సుతో
673	20	లోబడుటచే	బోరాడుటచే
673	21	నవచ్చునని	వచ్చునని
673	23	భోధించుట	బోధించుట
673	24	దై వము	దై వముపై
673	26	బెల్చితో	బెల్చితో
674	24	ప్లోరిజీలు గూర్చి	ప్లోరిజీలుం గూర్చి
674	25	ఫోరిజీలు	ప్లోరిజీలు
674	26	దేశించు ననుట	దేశించు చనుట
675	2	కావ్యంలో 19 ము	కావ్యంలో
675	19	దీవిరహ తీర్థన్ వాసి	దీనవిరహ తీర్థవాసి
676	3	వివేషముంగని	విశేషముంగని
676	7	క్లిష్టార్థనుట	క్లిష్టార్థనుట
676	12	తైఁను	తైమను
676	20	భీభత్సము	బీభత్సము
676	22	యేర్పి మరుని	మార్పి మరుని
677	5	బలిచెఱజరిగిన	బల్మిచెఱజరిగిన
677	10	యన్నయడవి	యున్నయడవి
677	3		
679	22	సారథితో	సారథితో
680	1	కరుణారసము	కరుణారసము

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
680	20	నిజరూపము	నిజరూప
682	7	దృగ్వివర్ణనము	దృగ్వివర్ణనము
684	4 & 11	భీభత్స	భీభత్స
684	13	గీష్మర్తు	గ్రీష్మర్తు
687	4	కలిగి తన	కలిగిన తన
687	14	శకుంతలమున	శాకుంతలమున
688	18	మచచముని	మరీచముని
689	5	అంచ	అంచ
689	18	అంద	అంద
689	23	మేమము	మేఘము
690	1	అజ్ఞలు	అజ్ఞలు
690	3	అకుకృతి	అనుకృతి
690	7	దానుఁడు	దాసుఁడు
690	8	నొచ్చుకొనుట	నొచ్చుకొనుట
690	14	అన్నవిమిన్న	అన్నవమిన్న
691	10	అర్హుఁడ	అర్హుఁడ
691	16	అమితవ్రతము	అమితవ్యయము
692	22	కుంఠి	గుంఠి
694	27	ఈనరుండు	ఈనరుండు
695	2	నిర్వాకులు	నిర్వాహకులు
695	4	కలంకరించుకొను	కలంకరించుకొను
695	26	నిర్మాణము	నిర్వాణము
696	2	ఎన్నిక-నెత్త	ఎన్నికనెత్త-
696	11	ఐదవ	ఐదువ
696	21	మనస్సులుంట	మనస్సులుంట
696	25	వడ్డె	వడ్డె

పుట	పంక్తి	తప్వ	ఒప్ప
699	19	జున్న వారు	బున్న వారు
700	2	కాంతాకవ	కాలతాడన
700	9	స్సాచించు	స్సాచించు
700	25	కుట్టిపన్	కుట్టినన్
700	రెండవవరుస 11	మగవాండను	మగనాండను
701	„ 14	కొత్తి	కొల్తి
703	„ 5	గుర్విటు	గుర్విటు
703	„ 14	గ్రహస్థు	గ్రహస్థు
706	17	రోహణులు	రోహణులు
707	„ 21	జోసులు	జోసులు
709	„ 19	అలితన	తలితన
710	4	ఘకువసతట	తఘకు వసట
710	22	మూకుడు	మూకుడు
710	25	తవురుట	తివురుట
711	14	స్త్రీ	స్త్రీ
712	5	పగడ గల	పడగ గల
712	„ 6	దావి	దావి
712	„ 13	దిన మొల	దిన మొల
712	„ 14	ధైర్యము	ధైర్యము
712	„ 18	దైవ సంబంధ	దైవసంబంధ
715	14	మొగునవి	మొగునవి
716	„ 17	నిర్వృత్తి	నిర్వృత్తి
717	16	నీలుట	నీలుట
720	„ 1	పాటనము	పాటనము
721	„ 3	పునెము	పునెము
721	„ 12	ప్రేలాడునొక	ప్రేలాడునొక యవ
			యవ విశేషము
721	„ 28	పెడబడి	పెడబడి

పుట	పంక్తి తప్పు	ఒప్పు
722	20 నాకుము	నామము
724	10 నందు	నందు
725	„ 13 ఆనొశము	ఆకాశము
725	„ 17 బలంగంబు	బలంగంబు
726	19 బువీ	బువి
727	7 భార్తి	భాతిన్
728	11 నలుకు	నలుకు
728	21 మనఃకోశ	మనఃకోశ
728	27 చిరకార	చిరకాల
728	„ 7 సంకల్పమే	సంకల్పమే
728	„ 16 వలుపు	వలపు
729	26 ఎదుర్కొనుట	Delete this word
730	12 ముండిమోపి	ముండమోపి
730	„ 11 మానవుల	మానవుల
730	„ 14 మృత్యులైన	మృత్యులైన
730	„ 22 దేహముతో	దేహముతో
730	„ 25 మెలఁతల	మెలఁతల
734	11 స్పహవాస	స్పహవాస
734	„ 2 లోజగ్జ	లోజగ్జ
736	1 వికతనోదితుఁడు	వికతనోదతుఁడు
737	„ 3 మన్మథుచే	మన్మథునిచే
737	„ 20 వెన	వెన
738	7 వేల్పుబడి	వేల్పుబడి
741	12 తనము	తనము
741	21 సిరికి	సీరికి
741	„ After 3	Add సుగము.
741	„ 7 సూర్పాణి	సుపాణి

సుఖము

UNIVERSITY OF HYDERABAD

INDIRA GANDHI MEMORIAL LIBRARY

7 HYDERABAD (A. P.)

Cl. No. 808.829 Acc. No. 169973

X/16/16 DATE DUE

DURATION OF LOAN - Not later than the last date stamped below, failing which fine as per Library Rules will be charged.

--	--	--

INDIRA GANDHI MEMORIAL LIBRARY

7
Acc. No. 169973
Call No. 808.829 N16N
Author Narayana das
Title Navarasa Tarangini
L6550 RB

Due on	Returned on	Due on	Returned on
--------	-------------	--------	-------------

UNIVERSITY OF HYDERABAD
INDIRA GANDHI MEMORIAL LIBRARY
HYDERABAD (A. P.)

1. Books / Journals should be returned on the due date.

2. Borrowers are responsible for every book / journal taken by them and will be expected to pay for any book / journal damaged, defaced or lost.

Help to keep the book fresh and clean

